

ТАТАРЧА-
ТӨРЕКЧӘ
СҮЗЛЕК

TATARCA-
TÜRKÇE
SÖZLÜK

ТАТАРЧА-ТӨРЕКЧӘ СҮЗЛЕК

Әхмәтвәли Мәңгәр фонды ярдәме белән
бастырылды

22 мең чамасы сүзне эченә ала

ИНСАН НӘШРИЯТЫ
Казан—Мәскәү
1997

ББК 81.2-4
Т 23

Координаторы:
Профессор Фуат Ганиев

Фәнни мөхәррирләре:
Хәлил Ачыкгөз, Асия Рәхимова

Авторлары:
Фуат Ганиев, Рифкатә Әхмәтьянов, Хәлил Ачыкгөз

**Т 23 Татарча-төрөкчә сүзлек /татарско-турецкий словарь/.—
М:ИНСАН, 1997. —496 с.
ISBN 5-85840-285-2**

Сүзлек төрөк телен өйрәнергә теләүчеләр өчен төпле ярдәмлек, татар телен белергә теләүчеләр өчен дә белешмә булып торачак. Шулай ук жанлы сөйләшү процессында да булышлык итә алачак.

Сүзлектә 22 меңгә якын сүз бар.

Словарь предназначен для желающих изучить турецкий и татарский языки и может быть использован в качестве учебного пособия и справочника. Так же он может быть полезным в процессе живого общения, разговора при переводе с одного языка на другой.

В словаре содержится около 22 тысяч слов.

Т 4602030000-02 Без объявл.
4Г4(03)-97

ББК 81.2-4

ISBN 5-85840-285-2

© Ф.Ганиев, 1997
© Р.Әхмәтьянов, 1997
© Х.Ачыкгөз, 1997

TATARCA-TÜRKÇE SÖZLÜK

Ahmet Veli Menger Vakfı yardımıyla
basılmıştır

22 bin civarında kelime verilmiştir

INSAN YAYINEVİ
Kazan—Moskova
1997

Koordinatör:
Prof. Dr. Fuat Ganiyev

Redaksiyon:
Halil Açıkgöz, Asiye Rahimova

Yazarları:
Fuat Ganiyev, Rifkat Ahmet'yanov, Halil Açıkgöz

Sözlük Türk dilini öğrenmeye isteyenler için esas yardımcı, Tatar dilini bilmeye isteyenler için de malumat vasıtası olarak kullanılabilir. Aynı zamanda o canlı konuşmalar süresinde de yardımcı olacaktır.

Sözlükte 22 bin civarında kelime verilmiştir.

Кереш сүз

Татарларның борынгы ата - бабалары монгол яуларына кадәр үк Идел, Кама, Агыйдел елгалары буена һәм аннан да көнбатыштарак урнашкан борынгы халыкны тәшкил итә. Алар үзләренең барлыкка килүендә һәм үсүендә бик катлаулы юл үтәләр. Татар халкы, башка халыклар кебек үк, бик күп этник катламнарның һәм кабиләләрнең берләшү һәм аерылып чыгуы нәтижәсендә формалаша. Әмма бу процеста кардәш булган ике якин этник компонент - болгар һәм кыпчак компоненты төп рольне уйный. Татар халкы чыгышы белән бер яктан Идел һәм Кама буенда яшәгән болгарлар белән, икенче яктан Идел буенда һәм аннан да көнбатыштарак һәм көньякта яшәгән кыпчаклар белән бәйләнгән. Шуның нәтижәсендә гомум татар теле үзгәрдә нигездә болгарларның варислары булган урта диалект вәкилләре теле (болгар теле) үзгәчлекләрен һәм кыпчакларның варислары булган көнбатыш диалект вәкилләре теле (кыпчак-мишәр теле) үзгәчлекләрен берләштергән.

Язма әдәби тел “төрки” Идел бие Болгарында ук формалаша башлый. Анда әдәби тел функциясен гомуми төрки тел үти. Вақытлар үтү белән жирле тел үзгәчлекләрен үзгәчтереп өлгәргән иске татар әдәби теле “Идел бие төркисе”, ягъни “иске татар әдәби теле” формалаша. Иске татар әдәби теле XV-XVI гасырларда, мәсәлән, Мөхәмәдьяр поэмаларында, шул вакыт дипломатия документларында чагыла. Бу әдәби тел XIX гасырның икенче яртысында кадәр диярлек кулланышта була, XIX гасырның икенче яртысында һәм XX гасыр башында гомуми милли татар теле һәм аның барлык стильләре белән әдәби тел формасы барлыкка килә. Мәсәлән, шул вакыттагы матур әдәбият стили Г.Ильясы, Ф.Халиди, З.Бигиев, Г.Камал, Г.Тукай, Гаяз Исхакий, Г.Ибраһимов, М.Гафур, Ф.Әмирхан, Ш.Камал һ.б.ның әсәрләре тәшкил итә.

Татар теле төрки телләр гаиләсенең кыпчак-болгар төркеменә керә. Аның өч диалекты бар: урта, көнбатыш (мишәр), көнчыгыш диалектлары.

Урта диалект вәкилләрен гадәттә “казан татарлары” дип атайлар. Алар нигездә Татарстанда, Башкортстанда һәм башка Урал алды төбәкләрендә яшиләр.

Көнбатыш (мишәр) диалекты вәкилләре Самара, Ульяновск, Сарытау (Саратов), Пенза, Рязань, Түбән Новгород, Оренбург, Волгоград, Астрахань өлкәләрендә һәм Татарстанның, Мордовия, Чувашстан, Удмурт, Башкортстан республикаларының аерым район-

нарында урнашканнар. Көнбатыш диалект (мишәр) вәкилләрен мишәрләр дип йөртәләр, алар Идел буе татарлар төркеменә керәләр.

Көнчыгыш диалекты вәкилләре Көнбатыш Себернең төп халкын тәшкил итәләр. Аларның әдәби теле татар әдәби теленә карый. Аларны Себер татарлары дип атыйлар.

Хәзерге көндә татар теле рәсми рәвештә Татарстанда дөүләт теле дип игълан ителгән. Татарларның саны соңгы мәгълүматларга караганда 7 миллионнан артык тәшкил итә.

Татар халкы белән төрек халкы арасында бәйләнешләр, әлбәттә, бик борыннан ук килә. Алтын Урда һәм Османлы императорлыгы, Казан ханлыгы һәм Османлы императорлыгы арасында ук күпьяклы багланышлар булган. Дәрәс, Мәскәү Русе Казан ханлыгын канга батырып яулап алгач, бу багланышлар бик тарая, әмма кан кардәш һәм бер диндәге төрекләр белән бу бәйләнешләр бөтенләй үк юкка чыкмый.

XIX-гасыр башында җанлана башлаган мәдәни-әдәби багланышлар, XIX-гасырның икенче яртысыннан бик көчәеп китә. XX-гасыр башын бу бәйләнешләрнең нык үскән чоры дип атарга була.

Октябрь революциясеннән соң большевиклар хакимият башына килгәч, татар-төрки багланышлары тагын да түбән тәгәри. Әмма революциягә кадәр үк Төркиягә килгән, ә революциядән соң Россиядән качып китеп теге яки бу юл белән Төркиягә килеп чыгарга мәҗбүр булган татар галимнәре, әдипләре, мәдәният эшлеклеләре, бу мәдәни-әдәби, гыйльми бәйләнешләрнең саллы бер юнәлешен тәшкил итеп, төрле юнәлештә бик нәтиҗәле иҗат эшен башкаралар: Йосыф Акчура, Садри Максуди, Гаяз Исхакий, Зәки Вәлиди, Әгдәс Нигъмәт Курат, Хәмит Зөбәер Кушай, Абдулла Баттал, Рәшит Рәхмәти, Әхмәт Тимер һ.б.

Соңгы вакытта демократия җилләре исеп, Россиядәге халыклар берәз иркен сулыш ала башлагач, Татарстан белән Төркия арасында мәгариф, икътисад өлкәләрендә, шулай ук мәдәни-әдәби бәйләнешләр шактый нык җанланып китте. Мәсәлән, бу сүзлекнең хәзерләнеп дөнья күрүе шуның бер мисалы булып тора,

Шуны искәртәргә кирәк, бездә искиткеч бер ялган яшәп килде: бер диндәге кардәш халыкларның дуслыкка омтылуы милләтчелек дип игълан ителде, шуны безнең башыбызга тукуп аңгырайтырга тырыштылар. Ике халыкның, гомумхалык кыйммәтләренә таянып, дус булырга теләве, әгәр ул башка халыкларның мәнфәгатенә каршы юнәлтелмәгән икән, ул теләк нишләп милләтчелек бул-

сын?! Бу сүзлек менә шул дуслыкны үстерү юлында бер адым булып торыр дип уйланыла.

Сүзлек төрек телендә сөйләшergә, өйрәnergә теләүчеләр өчен белешмә, шуның белән бергә татар телен белергә теләүчеләр өчен ярдәмлек булып торачак.

Сүзлекның максаты, әлбәттә, моның белән генә чикләнми, ул жанлы аралашу процессында да ярдәм итә ала.

Шул максатлардан чыгып, татар теленең сүзләре һәм күпмәгнәле сүзләренән тиешле мәгнәләре сайлап алынды. Анда матур әдәбиятка, фәнни-популяр стильгә, матбугат теленә, сөйләшү стилиенә караган сүзләр кертелде. Шуның белән бергә фәннең аерым тармакларына караган сүзләргә һәм фәнни-техник терминнарда да билгеле бер дәрәжәдә урын бирелде.

Татар сүзләреннән мәгнәләрен ачыклаганда һәм тәржемә иткәндә "Татар теленең аңлатмалы сүзлегә" (1977-1981) нигез итеп алынды.

Чикләнгән күләмдә грамматик, стилистик билгеләр системасы да кулланылды.

Сүзлектә татар телендәге еш кулланыла торган актуаль сүзләреннән бөтенесен диярлек бирергә тырышылды.

Сүзлек соңгы вакытта Төркия белән Татарстан арасындагы икътисадый, фәнни, мәдәни, әдәби һ.б. бәйләнешләрне тагын да көчәйтергә ярдәм итәр дип ышанабыз.

Сүзлек, беренче карлыгач буларак, кайбер таләпләргә тулысынча җавап та биреп житкөрмәскә мөмкин һәм беренче башлап шундый зур күләмдәге эштә кимчеләкләр дә булуы, ихтимал. Авторлар сүзлекнең сыйфатын яхшыртырга ярдәм итә торган искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрне рәхмәт хисләре белән кабул итәчәк.

Сүзлекнең кулъязмасы башта Истамбулда "Төрөк дөньясын өйрәнү фонды"нда (житәкчесе проф. Туран Язган) компьютерда басылды. Аннан соң Казанда төзәтелеп, оригинал-макет эшләнде.

Ата-бабасы Татарстан жиреннән чыккан, кәсәбәчеләк өлкәсендә зур унышларга ирешкән һәм бу сүзлекне бастырып чыгаруны үз өстенә алган, Әхмәтвәли Мәңгәр фонды рәисе Сафия Имре ханымга авторлар чын күнелдән иң самими рәхмәтләрен белдерәләр.

Сүзлеккә карата булган искәрмәләрен һәм тәкъдимнәрне түбәндәге адрес белән җибәрергә мөмкин:

121019, Мәскәү шәһәре, Гоголь бульвары, 6-нчы йорт, "Инсан" нәшрияты.

Önsöz

Tatarların babaları, ta Moğol fütuhatına kadar Idil, Kama, Ak Idil boylarına ve bu nehirlerden biraz Batıda bulunan topraklara yerleşmiş eski bir halktır. Bilindiği gibi, onlar kendilerinin meydana gelmesi ve büyümesi devrinde çok karmaşık yol geçmişler. Tatar halkı, tam diğer halklar gibi, pek çok etnik tabakaların ve kabilelerin birleşmesi ve ayrılması neticesinde oluşuyor. Ama bu süreçte kardeş olan iki yakın etnik unsur, yanî Bulgar ve Kıpçak unsuru, baş rolü oynuyor. Tatar halkı, böylece, doğuşu bakımından bir yönden Idil boyunda ve Idilden Batıda ve Güneyde bulunan topraklarda yaşamış Kıpçaklar ile bağlanmıştı. Bunun neticesinde genel Tatar dili kendinde, esasta Bulgarların varisleri olan Orta lehçe temsilcileri dili (Bulgar dili) özelliklerini ve Kıpçakların varisleri olan Batı lehçe temsilcileri dili (Kıpçak-Mişer dili) özelliklerini birleştirmişti.

"Türkî" yazma edebi dili Idil boyu Bulgarında oluşmaya başlıyor. Orada edebi dil görevini genel Türk dili gerçekleştiriyor. Zaman geçtikçe, yerli dil özelliklerini benimseyen eski Tatar edebi dili "Idil boyu Türkîsi", yanî "eski Tatar edebi dili" oluşuyor. Eski Tatar edebi dili XV-XVI yüzyıllarda, örneğin, Muhamedyar manzumelerinde, şu zaman diplomatik belgelerde görünüyor. Bu edebi dil XIX yüzyılın ikinci yarısına kadar kullanılmaktaydı, XIX yüzyılın ikinci yarısında ve XX yüzyıl başında genel millî Tatar dili ve onun hep tarzları (üslûpleri) ile edebi dil şekli ortaya çıkıyor. Meselâ, o zamandaki edebiyat üstübunu G.Ilyasî, F.Halidi, Z.Bigiyev, G.Kamal, G.Tukay, Gayaz Ishakî, G.Ibrahimov, M.Gafurî, F.Emirhan, Ş.Kamal ve başkaların eserleri teşkil ediyor.

Tatar dili Türk dilleri ailesinin Kıpçak-Bulgar grubuna aittir. Onun üç lehçesi var: orta, batı (mişer), doğu lehçeleridir.

Orta lehçe temsilcilerine, adetâ, "Kazan Tatarları" derler. Onlar çoğunlukla Tataristanda, Başkurdistanda ve Ural dağlarından Batıda bulunan başka bölgelerde yaşıyorlar.

Batı (Mişer) lehçesi temsilcileri Samara, Ulyanovsk, Sarıtau (Saratov), Penza, Ryazan, Tüben Novgorod, Orenburg, Volgograd, Astrahan bölgelerinde ve Tataristan, Mordov, Çuvaşistan, Udmurt, Başkurdistan cumhuriyetlerinin bazı mıntakalarında yaşıyorlar. Batı lehçesi (Mişer) temsilcilerine "Mişerler" derler, onlar Idil boyu Tatarlar grubuna aittir. Doğru lehçesi temsilcileri Batı Sibiryanın esas halkını teşkil ediyorlar. Onların edebi dili Tatar edebi diline aittir. Onlara Sibiryaya Tatarları derler.

Şimdiki zamanda Tatar dili resmi şekilde Tatarstanda devlet dili olarak ilan edilmiştir. Tatarların sayısı son istatistiklere göre, 7 milyondan biraz artıktır.

Tatar halkı ile Türk halkı arasında bağlar, tabî, çok eskiden beri geliyor. Artık Altın Urda ve Osmanlı imparatorluğu, Kazan hanlığı ve Osmanlı imparatorluğu arasında çok taraflı ilişkiler olmuş. Gerçekten de, Moskova Rusyası Kazan hanlığını kana batırıp fethettikten sonra, bu ilişkiler çok daralıyor, ama kan kardeş ve bir dindeki Türkler ile bu ilişkiler tamamiyle ortadan kaybolmuyor.

XIX yüzyıl başında canlanmaya başlamış kültürel-edebi ilişkiler, XIX yüzyılın ikinci yarısından çok sağlamlaşmaya başlıyor. XX yüzyıl başını bu ilişkilerin çok büyümüş devri diye adlandırabiliriz.

Ekim devriminden sonra bolşevikler iktidar başına gelince, Tatar-Türkî (genel Türk) bağları daha fazla zayıflanmaya başlıyor. Ama ta Devrime kadar Türkiye'ye gelmiş ve Devrimden de sonra Rusyadan kaçıp ve çeşitli yollar ile Türkiye'ye gelip yerleşmeye mecbur olmuş Tatar bilim adamları, yazarları, kültür adamları, bu medenî-edebî, bilimsel bağların ciddî bir yönünü teşkil ederek, çeşitli alanlarda çok neticeli yaratıcı iş icra ediyorlar. Bunlar: Yusuf Akçura, Sadri Maksudi, Gayaz İshaki, Zeki Velidi, Akdes Kurat, Hamid Zübeyr Koşay, Abdulla Battal, Reşid Rahmeti, Ahmet Temir ve sairedir.

Son zamanda demokrasi rüzgarları esmeye başlayıp, Rusya'daki halklar biraz serbestçe nefes almaya başlayınca, Tataristan ile Türkiye arasında eğitim, iktisad alanlarında, aynı zaman medeniyet ve edebiyat sahasında da ilişkiler oldukça hızlı ilerledi. Örneğin, bu sözlüğün basılıp çıkması da, yukarıda zikredilmiş ilişkilerin bir misali olarak kabul edilebilir.

Daha da böyle bir şeyi hatırlatmak lazım ki, bizde ipsiz sapsız bir yalan yaşamakta idi: bir dindeki kardeş halkların bir biriyle dostlaşmaya arzuları milliyetçilik (komünistler onu "ırkçılık ve şovenlik" diye anlatırlardı) diye bildirildi, şu fikri söyliyey söyliyey kafalarımıza koyup, beyinimizi müphemleştirmeye çalıştılar. İki halkın, genel insanî değerlere dayanarak, dost olmaya isteği, eğer de o başka halkların menfaatlerine karşı yöneltilmemiş ise, o istek niçin "milliyetçilik" (komünistler anlamında) olsun?! Bu sözlük, işte şu dostluğu büyütme yolunda bir adım olacak diye düşünüyor.

Sözlük Türk dilinde konuşmaya ve bu dili öğrenmeye isteyenler için malumat kitabı, bununla beraber Tatar dilini bilmeye arzedenler için de bir yardımcı olabilir.

Sözlüğün hedefi, elbette, yalnız bununla sınırlanmıyor, o canlı konuşma ve görüşme sürecinde yardım edebilir.

Böyle maksatlar göz önünde bulundurarak, Tatar dilinin sözleri ve çok manalı sözlerin gereken manaları seçilip alındı. Bu sözlüğe edebiyata, bilimsel-popüler üslûbe, basın diline ve konuşma diline ait olan kelimeler

ithal edildi. Bunlar ile beraber bilimin bazı tarmaklarına ait olan kelimelere ve bilimsel-teknik terimlere de belirli bir derecede yer verildi.

Tatar kelimeleri manalarını açıklamak ve onları çevirmek için,"Tatar dilinin anlatma sözlüğü (1977-1981) esas olarak alındı.

Sınırlanmış hacimde gramer ve üslûp işaretler sistemi de kullanıldı.

Sözlükte Tatar dilindeki sık kullanılmış olan güncül kelimelerin hepsini vermeye çalıştık, diyebiliriz.

Sözlükte son zamanda Türkiye ile Tataristan arasındaki ekonomik, bilimsel, kültürel, edebi ve saire ilişkileri daha fazla sağlamlaştırmaya yardım eder diye inanıyoruz.

Sözlüğün, ilk alâmet olarak, bazı taleplere tamamiyle cevap ta vermemesi ihtimali var ve böyle yeni ve büyük çaplı işte, tabî, eksiklikler de olabilir. Sözlüğü yapanlar, onun kalitesini yükseltmeye yardım edecek açıklamaları ve teklifleri minnettarlık ile kabul edecekler.

Sözlüğün el yazısı önce İstanbul'da, Türk Dönyası Araştırmaları Vakfında (Başkanı profesör Turan Yazgandır) bilgisayarda dizildi. Sonra Kazan şehrinde bazı düzeltmeler ithal edilip, sözlüğün basma maketi yapıldı.

Babası Tataristan toprağında doğmuş, biznes alanında büyük başarılar erişmiş ve bu sözlüğü basmayı kendi üstüne almış Ahmet Veli Menger Vakfı Başkanı Safiye Imre hanıma icracılar samimi kalpten en büyük şükranlarını bildiriyorlar.

Sözlük üzerine olacak açıklamaları ve teklifleri aşağıdaki adrese yollamaya mümkündür:

Rusya, 121019, Moskova şehri, Gogol bulvarı, ev 6, "Insan" yayınevi.

Библиография

Татар теле сүзлекләре

1. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге, I-том, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1977, 476 бит.
2. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге, II-том, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1977, 725 бит.
3. Татар теленең аңлатмалы сүзлеге, III-том, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1981, 852 бит.
4. Татарча-русча сүзлек, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1988, 464 бит.
5. Русча-татарча сүзлек, Москва, Издательство "Русский язык", 1991, 735 бит.
6. Татар теленең орфография сүзлеге, Казан, Татарстан китап нәшрияты, 1983, 280 бит.

Төрөк теле сүзлекләре

7. Türk Dil kurumu. Türkçe sözlük. 1. жылд, A-K, Genişletilmiş 7. basıkı, Ankara, 1983, 779 sayfa.
8. Türk Dil kurumu. Türkçe sözlük. 2. жылд, L-Z, Genişletilmiş 7. basıkı, Ankara, 1983, 593 sayfa.
9. İmlâ kılavuzu. Ankara, 1993, 347 sayfa.
10. Türkçe-rusça sözlük, Москва, Издательство "Русский язык", 1977, 968 бит.
11. Rusça-türkçe sözlük, Издательство "Советская энциклопедия", Москва, 1972, 1028 бит.

Сүзлекнең төзелеше

1. Сүзлектә баш сүзләр (вокабулалар) ярым калын хәрефләр белән алфавит тәртибендә бирелде.

2. Һәр баш сүз үзенә караган материал белән сүзлекнең мәкаләсен тәшкил итә.

3. Сүзлектә китерелгән һәр сүзгә, фразеологик берәмлеккә тәржемә бирелде, аерым очракта алар төрек телендә аңлатылды:

бэлзэм [belzem] 1. şurup; 2. уак

бэлэк [belek] tonuç

йокы [yokı] ууку; **йокы аралаш** [yokı aralaş] ууку arası; **йокы бүлмәсе** [yokı бүлmesê] yatak odası ♦ **йокы капчыгы** [yokı карçığı] 1. yuku tutumu; 2. çok уууан (*kimse*), уукусу

4. Сүзнең мәгънәләрен төрек теленә тәржемә иткәннән соң ояда ярым калын хәрефләр белән компонентлары аерым язылган кушма һәм тезмә сүзләр бирелде;

барлык I [barlık] varlık; **барлыкка кил-** [barlıkка kil-] ortaya çıkmak

бүре [büre] böğü, kurt; **бүре аягы** [büre аyağı] kurt аyağı (*bitki adı*)

5. Сүзләрнең, шул исәптән кушма һәм тезмә сүзләрнең һәм фразеологик берәмлекләрнең аерым мәгънәләре, кагыйдә буларак, нокталы гарәп цифрлары белән аерылды:

каты [katı] 1. sert, katı; коуу; 2. merhametsiz; 3. şiddetli

буй [buy] boy ♦ **буй бирмә-** [buy birme-] tâbî olmamak; **буй жит-** [buy cit-] 1. büyümek, (*kızlar hakkında*) rüşte ermek; 2. bir şeyi almaya imkân olmak

6. Сүзнең вариантлары һәм формалары үз урнында төп сүзгә жи-бәрү юлы белән китерелде:

бәбәй [bebey] bk. бәби

7. Сүзлектә телдә еш кулланыла торган фразеологик берәмлекләр дә ромбтан (♦) соң бирелде:

иләк [ilek] elek; ... ♦ **иләк аша үткәр-** [ilek аша ütker-] elekten geçirmek

8. Яңгырашы һәм язылышы ягыннан бердәй, әмма мәгънәсе белән бер төрле булган сүзләр рим саннары белән билгеләнен, аерым-аерым бирелделәр:

камала- I [kamala-] kuşatıp olmak

камала- II [kamala-] su samuru derisi ile süslemek

9. Әгәр баш сүз телдә аерым кулланылмаса, аның ахырына ике нокта куелды, аннан соң ул сүз кәргән сүз тәзмәсе китерелде һәм тәржемә ителде:

ваз: ваз кич- [vaz: vaz kiç-] vaz geçmek, saymak

10. Исемнәр берлектә баш килештә китерелде:

боз [boz] buz; **боз кузгал-** [boz kuzgal-] buz актаға başlamak

11. Фигыльләр сүзлектә фигыльнең нигезе формасында бирелде. Фигыльнең нигезеннән соң сызыкча (дефис) куелды. Бу билге (тамга) фигыльнең нигезенә теләсә нинди кушымча ялгана ала дигәнне белдерә. Фигыльнең нигезе төрек теленә *-мак / -мәк* кушымчасына тәмамланган фигыльләр белән тәржемә ителде:

бул- [bul-] olmak...

ваклан- [vaklan-] ufaklanmak

12. Сыйфат һәм хәл фигыльләр алар нигездә сыйфат һәм рәвеш мәгънәсендә килгәндә генә сүзлектә бирелделәр:

какшаган [kakşagan] kuruyup gevşemiş

кадерлә- [kadêrle-] hürmet, saygı göstermek; deger vermek; **кадерләп** [kaderlep] hürmet, kıymet göstererek; deger vererek

13. Фигыльнең юнәлеш килеш формалары бары лексик мәгънәгә ия булганда гына сүзлектә китерелде:

исәплән- [iseplen-] hesaplanmak, tasarlanmak

14. Сыйфатлар үзләренең төп формаларында бирелде:

бәләкәй [belekey] küçük

бәйсез [beysiz] bağımsız

15. Кайбер очракта татар телендәге нисби сыйфатлар төрек теленә шул сыйфат ясаган исемнең эквиваленты, аның белән килгән исем *-si / si (i/i)* кушымчаларына тәмамланган тартымлы исем белән тәржемә ителә. Сүзлектә бу күренеш ~ (тильда) куллану юлы белән түбәндәгечә бирелде:

капиталистик [kapitalistik] kapitalist (kapitalizm) ~ (s)i

16. Башка сүз төркемнәренә караган сүзләргә дә, лексиканы сайлап алу принципларыннан чыгып, сүзлектә урын бирелде.

17. Телдә еш кулланылган ияртемнәр дә китерелде:

быгыр-быгыр [bigır-bigır] fikir fikir

18. Татар телендәге күпмәгънәле баш сүзгә төрек телендә бер генә сүз туры килгәндә, шул бер сүз генә эквивалент итеп бирелде:

буш [buş] boş

буын [buın] boğum

19. Телдә еш кулланылган терминнар сүзлектә шулай ук урын алды.

20. Мәгънәләрне ачыкый торган мисаллар аерым очрақлардагына китерелде.

21. Татар сүзләрен төрек хәрәфләре белән транслитерацияләгәндә, ê хәрәфе татар теленең “е”(э) авазын, â, î, û хәрәфләре шул хәрәфләр белән белдерелгән авазларның йомшаклыгын тәгъбир итә.

Кыскартмалар (kısaltmalar)

- a.* - Arapçadan - гарәп теленнән
- anat.* - anatomi terimi - анатомия термины
- astr.* - astronomi terimi - астрономия термины
- bk.* - bak - кара
- bot.* - botanik terimi - ботаника термины
- ed.* - edebiyat - әдәбият
- esk.* - eskimiş söz - искергән сүз
- gr.* - gramer terimi - грамматика термины
- f.* - fiil - фигыль
- fars.* - Farsîçadan - фарсы теленнән
- i.* - isim - исем
- mat.* - matematik teimi - математика термины
- mec.* - mecaz anlamında - күчмә мәгънәдә
- mes.* - mesalâ - мәсәлә
- mit.* - mitoloji - мифология
- müz.* - müsik terimi - музыка термины
- sif.* - sıfat - сыйфат
- tek.* - teknik - техника
- fiz.* - fizik terimi - физика термины

ТАТАР АЛФАВИТЫ

Аа	Йй	Уу	Ээ
Бб	Кк	Фф	Юю
Вв	Лл	Хх	Яя
Гг	Мм	Цц	Әә
Дд	Нн	Чч	Өө
Ее	Оо	Шш	Үү
Жж	Пп	Щщ	Җҗ
Зз	Рр	Ъъ	Ҙң
Ии	Сс	Ыы	Һһ
	Тт	Ьь	

- А -

а [a] a harfi

абага [abaga] eğrelti otu ♦ абага чөчөк аткач [abaga çeçek atkaç] hiç bir zaman

абагалык [abagalık] eğrelti otunun bittiği yer

абасыманнар [abagasımanнар] eğreltigiller

абажур [abajur] abajur

абайламастан, абайламыйча [abaylamastan, abaylamıyça] dikkatsiz şekilde, istemeden

абайлау [abaylau] 1. dikkatli olmak; 2. sezmek, farkına varmak

абау [abau] abov!

абзар [abzar] 1. ahır; 2. ağıl; абзар арты [abzar artı] helâ; абзар иясе [abzar iyese] ahır veya ağılı koruyucu ruh; абзар-кура [abzar-кура] ahır-avlu

абзац [abzats] paragraf

абзый [abzyı] 1. olgun ve kendisinden yaşlı adam; 2. beyefendi; 3. kendisinden büyük erkek kardeş; абзый кеше [abzyı keshê] saygı değer kişi

абитуриент [abituriyênt] yüksek okulda okumak için giriş sınavları verici kimse

абонемент [abonêmênt] abone kâğıdı veya bileti

абонент [abonênt] abone olan kimse

абориген [aborigên] yerli

аборт [abort] kürtaj

абрикос [abrikos] kayısı

абруй [abruy] otorite, yüz suyu, abruy

абруйлы [abruylı] otoriteli

абруйсыз [abruysız] otoritesiz

абсолют [absol'ut] 1. mutlak hakikat; Hakk; 2. mutlaka

абсолютизм [absol'utizm] mutlakliyet

абсолютлаштыр- [absol'utlaştır-] mutlaklaştırmak

абстракт [abstrakt] soyut, mücerret

абстрактлаштыр- [abstraktlaştır-] soyutlaştırmak, mücerretleştirmek

абсурд [absurd] saçma

абсурдлык [absurdlık] saçmalık

абхаз [abhaz] Aphaz, Abhaz, Abaza

абый [abyı] kendinden büyük kardeş, ağabey; абый кеше [abyı keshê] kendinden büyük ve tanıdık olmayan erkek kimse

абына-егыла [abına-yığıla] yıkıla sendeleye

абын- [abın-] yıkılmak, sürçmek, sendelemek

абыстай [abıstay] 1. imamın karısı; 2. kızlara dinî bilgi veren

аваз [avaz] avaz, ses; аваз бир- [avaz bir-] ses vermek, bağırarak; аваз ияртеме [avaz iyertêmê] ses taklidi

аваздаш [avazdaş] 1. kafiyeli, sesdeş; 2. *mec.* uygun

аваздашлык [avazdaşlık] uygunluk

авангард [avangard] öncü

авангардлык [avangardlık] ön-

cülük, birincilik

аванс [avans] avans

аванслау [avanslau] avans vermek

аванслата [avanslata] avans şeklinde

авантюра [avantyura] mâcerâ

авантюрист [avantyurist] mâcerâci, dolandırıcı

авантюристтик [avantyuristik] mâcerâli, mâcerâyâ meyilli

авантюристлык [avantyuristlik] mâcerâcilik

авария [avariye] kaza

август [avgust] ağustos

авиабаза [aviabaza] hava üssü

авиадесант [aviadésant] hava indirmesi

авиамодель [aviamodêl'] uçak modeli

авиамоделлизм [aviamodêlizm] uçak modelciliği

авиамодельчелек [aviamodêl-çêlêk] *bk.* авиамоделлизм

авианосец [avianosêts] uçak gemisi

авиацион [aviatsion] havacılık ile ilgili

авиация [aviatsiye] havacılık

аврал [avral] alarm

автобаза [avtobaza] gara

автоберләшмә [avtobêrleşme] oto işletme birliği

автобиография [avtobiografiye] öz geçmiş, tercümeihâl

автобус [avtobus] otobüs

автовокзал [avtovokzal] oto garajı, oto gar

автограф [avtograf] kendi yazısı ile imza

автографик [avtografik] kendi yazısı ile ilgili

автозавод [avtozavod] araba fabrikası

автокар [avtokar] yük taşıyıcı araba

автоколонна [avtokolonna] araba kervanı

автокран [avtokran] vinçli kamyon

автокүтәргеч [avtokütergêç] vinçli araba, vinç

автол [avtol] motor yağı

автомагистраль [avtomagistral'] otoban

автомат [avtomat] 1. otomatik; 2. makinalı tüfek

автоматик [avtomatik] otomatik

автоматлаштыр- [avtomatlaştır-] otomatikleştirmek

автоматчы [avtomatçı] otomatik silâhli er

автомобиль [avtomobil'] otomobil

автомәктәп [avtomektep] şöför okulu, sürücülük okulu

автоном [avtonom] özerk

автономия [avtonomiye] özerklik, özerkli idare

автономияле [avtonomiyelê] özerkli

автономлык [avtonomlık] özerklik

автор [avtor] yazar

автордаш [avtordaş] birlikte yazan

автордашлык [avtordeşlik] birlikte yazarlık

авторемонт [avtorêmont] otomobil tamiri

автореферат [avtorêfêrat] yazar tarafından yapılan eser özeti

авторитет [avtoritêt] itibar, saygınlık, otorite, prestij

авторитетлы [avtoritêtlı] itibarlı, otoriteli

авторлаштырылган [avtorlaştırılган] yazarın kendisinin kontrol ettiği (*tercüme*)

авторучка [avtoruçka] tükenmez kalem

автосаугыч [avtosaugıç] otomatik inek sağıcı

автотөягеч [avtotöyegêç] otomatik yükleyici

автохужалык [avtohucalık] otomobil işletmeciliği

автоэчгереч [avtoêçêrgêç] otomatik sulayıcı

автоүзбушаткыч [avtoüzbuşatkıç] otomatik boşaltıcı

автоүлчөгеч [avtoülçegêç] otomatik ölçüsü, tartı, kantar

авыз [avız] ağız; авыз ижаты [avız icatı] halk edebiyatı, fôklör edebiyatı; авыз ач- [avız aç-] iftar etmek

♦ авыз ачып кал- [avız açıp kal-] mahrum kalmak; авыз ачып (карап) тор- [avız açıp (karap) tor-] hiç bir şey yapmamak;

авыз балда-майда бул- [avız balda-mayda bul-] iyi şeyler yemek; авыз белән тыңла- [avız bêlen tıngla-] ağız ile dinlemek;

авыз да ачма- [avız da açma-] hiç bir söz dememek; авыз да ачырма- (ачтырма) [avız da açırma- (açtırma)] hiç bir söz vermemek;

авыз ер- [avız yır-] mâ-nâsız yere gülmek; авыз ит- [avız

it-] tadına bakmak; авыз йом- [avız yom-] kendi isteği ile hiç bir şey söylememek;

авыз йомып утыр- [avız yomıp utır-] ağız kapatıp oturmak; авыз пеш- [avız pêş-] *mec.* ağız yanmak;

авыз сулары кил- (ак-) [avız suları kil- (ak-)] iştahlanmak; авыз турсайт- [avız tursayt-] surat asmak;

авыз чайка- [avız çayka-] çok konuşmak; авыз эчендә ботка пешер- [avız êçênde botka pêşêr-] açıkça söylememek, telafuzu bozuk olmak;

авыз эченнән [avız êçên-nen] mırıldanarak; авызга алгысыз [avızga algısız] ağıza alınmayacak;

авызга карат- [avızga karat-] ağıza baktırmak; авызга су капкан кебек (төсле, шикелле) [avızga su kapkan kêbêk (töslê, şikêllê)] ağıza su almış gibi, sessiz;

авыздан авызга [avızdan avızga] ağızdan ağıza, kulaktan kulığa; авыздан ут чөч- [avızdan ut çêç-] sert ve çok söylemek;

авыздан өзеп [avızdan özêp] dışten artırıp; авызны чөйгә эл- [avızını çöyge êl-] hiç bir şey yememeğe mecbur olmak, aç kalmak;

авызы колакка жит- [avızı kolakka cit-] ağız kulaklarına vermek, sırtlamak; авызыңа бал да май! [avızınga bal da may] çok güzel söylüyorsun!;

авызыңнан жип алсын [avızıngnan cil alsın] ağızından yel alsın; авызландыр- [avızlandır-] ilk yemek vermek (*bebek için*); авызлан- [avızlan-] şişin *vb.* ağızı açılmak

авызлык [avızlık] ağızlık, gem

авызлыкла- [avızlıkla-] gem vurmak

авызлыклы [avızlıklı] ağızlıklı

авыл [avıl] köy; авыл арае [avıl agayı] köylü; авыл кешесе [avıl kêşêsê] köyde yaşayan; авыл советы [avıl sovêti] köy ihtiyar heyeti

авылдаш [avıldaş] aynı köyden, köydeş

авыр [avır] ağır ♦ авыраеп тор- (кит-) [avırayıp tor- (kit-)] uyukulu olmak

авырайт- [avırayt-] ağır kılmak

авырлаш- [avırlaş-] ağırlaşmak

авырлы [avırlı] hâmile

авырлык [avırlık] ağırlık; авырлык ит- [avırlık it-] ağırlık etmek

авырлыклы [avırlıklı] ağırlıklı

авырлыксыз [avırlıksız] ağırlıksız, hafif

авырсыну [avırsınu] ağır duyma hali

авырсын- [avırsın-] ağır duymak, ağır hesap etmek

авырт- [avırt-] ağır olmak

авырттыр- [avırttır-] ağırtmak, ağırttırmak

авырту [avırtu] ağır ♦ авырткан башка тимер таяк [avırtkan başka timêr tayak] ağıryan başa demir dayak; авырткан жиргә (сөялгә) басу (кагылу) [avırtkan cirge (söyelge) basu (kagılu)] ağıryan yere parmak basma

авыр- [avır-] hastalanmak

авыру [avıru] hasta

авырулы [avırulı] hastalıklı

авыручан [avıruçan] sık sık hastalanan (*kimse*)

авыш [avış] eğim, meyil, eğri

авыш- [avış-] eğmek, meyilli olmak

авышлык [avışlık] eğimlik, meyillik

авышма [avışma] eğri, yan

авыштыр- [avıştır-] eğritmek

ага [aga] ağabey, aga

агай [agay] 1. ağabey; 2. *мес.* köylü

агай-эне [agay-ênê] ağabey-kardaş

агалтын [agaltın] ak altın, plâtin

агалы- [agalı-] agası varolan;

агалы-энеле [agalı-ênêlê] birâderan

агар [agar] akar

агач [agaç] ağaç; агач агызу [agaç agızu] ağaç akıtma; агач

бакасы [agaç bakası] ağaç uru ♦ агач авыз [agaç avız] kaba sözlü

(*kimse*); агач акча [agaç akça] değersiz para;

агач атка атландыр- [agaç atka atlandır-] aldatmak;

агач атка атланып кал- [agaç atka atlanıp kal-] aldanmak; агач тел

[agaç têt] kaba dil

агачлан- [agaçlan-] tahta gibi olmak, sertleşmek, katılaşmak

агачлык [agaçlık] ağaçlık

агачсыл [agaçsıl] ağaç gibi

агачсыман [agaçsıman] görünüşü ağaca benzeyen

агент [agênt] ajan

агентлык [agêntlık] ajanlık

агентура [agêntura] ajan örgütü

агитатор [agitator] ajitasyoncu, propagandacı

агитаторлык [agitatorlık] ajitasyonculuk

агитацион [agitatsioon] ajitasyon ile ilgili

агитация [agitatsiye] ajitasyon

агитациялә- [agitatsiyele-] ajitasyon yarmak

агитколлектив [agitkollêktiv] ajitasyon örgütü

агитпункт [agitpunkt] ajitasyon yeri

аграр [agrар] ziraat, tarım

аграрчы [agrарçы] ziraatçı

агрегат [agrêgat] makinalar takımı

агрегатчы [agrêgatçы] makina takımında işleyen kimse

агрессив [agrêssiv] saldırgan

агрессивлаш- [agrêssivlaş-] saldırganlaşmak

агрессивлык [agrêssivlik] saldırganlık

агрессия [agrêssiye] saldırı

агрессор [agrêссор] saldııcı

агроуку [agrouku] ziraat kursu, tarım kursu

агрочара [agroçара] tarım tedbirleri

агу [agu] ağı, zehir; агу кайтаргыч [agu kaytargıç] panzehir; агу уты [agu utı] panzehir otu

агулагыч [agulagıç] zehirleyici

агула- [agula-] zehirlemek

агулан- [agulan-] zehirlenmek

агулаучы [agulauçы] zehirleyici (*kimse*)

агулы [aguly] zehirli

агулылык [agululuk] zehirlilik

агусыз [agusız] zehirsiz

агылый: агылый белән тагылый [agılıy: agılıy bēlen tagılıy] her zaman birlikte olan (*kimsele*)

агым [agım] akıntı, akım; агым уңаена [agım unğayına] 1. akım yönüne; 2. hepsi gibi; агымға каршы [agımğa karşı] akıntıya karşı

агымдагы [agımdağы] günlük

агынты [agıntı] akıntı

агыш [agiş] akış

адаш [adaş] adaş

адаш- [adaş-] 1. yolunu kaybetmek; 2. azmak; yoldan çıkmak, sarmak

адашкан пуля [adaşkan pulya] serseri kurşun, kör kurşun

адаштыр- [adaştır-] yanlış yola sokmak, yoldan saptırmak

адвокат [advokat] avukat

адвокатлык [advokatlık] avukatlık

адекват [adêkvat] uygun

административ [administrativ] idarî

администратор [administrator] idareci

администрация [administratsiye] idarecilik, memur teşkilâtı

адмирал [admiral] amiral

адрес [adrês] adres

адресат [adrêsat] (*yazişmalar-da*) alıcı

адресла- [adrêsla-] yöneltmek

адреслан- [adrêslan-] adreslenmek, yöneltmek

адреслы [adrêslı] adresli

адрессыз [adrêssız] adressiz

адым [adım] adım; адым саен [adım sayın] her adımda

адымла- [adımla-] adımlamak

адымлы [adımlı] adımlı

адам [adem] adam

адам актыгы (калдыгы) [adem aktığı]

(kaldığı) en kötü adam; адәм баласы [adem balası] insan oğlu; адәм көлкәсә [adem kölkêsê] alay konusu; maskara

адәми [ademi] 1. insan; 2. insanî; адәми зат [ademi zat] insan oğlu, Adem oğlu

адәмчә [ademçê] adamca, adam gibi

аек [ayık] ayık ♦ аек баштан [ayık baştan] ayık kafa ile; аек караш [ayık karaş] ayık görüş

аеклык [ayıklık] ayıklık

аел [ayıl] toka (*kayıslarda*)

аер- [ayır-] ayırmak

аерата [ayırата] ayrıca

аергысыз [ayırgısız] ayırmak mümkün değil

аергыч I [ayırgıç] *gr.* belirtici

аергыч II [ayırgıç] ayırıcı

аерма [ayırma] 1. ayırım; fark; 2. *mat.* fark

аермалы [ayırmalı] farklı

аермасыз [ayırmasız] farksız

аермачык [ayırмачык] açık seçik; çok belli

аерт- [ayıрт-] ayırtmak, ayırılмауа mecbur etmek

аеруча [ayıруча] ayrıca

аерча [ayıрча] yapraklardaki her dilim

аерчалы [ayıрçалы] dilimli

аеры [ayırı] ayrı; аеры тоякылар [ayırı toyaklıлар] ayrı toynaklıлар

аерылгысыз [ayırılгысыз] ayrılması mümkün olmayan

аерылмас [ayırılмас] ayrıılmaz

аерылмаслык [ayırılмаслык] ayrıılmazlık

аерылмыш [ayırılmış] *gr.* belirtilen

аерыл- [ayırıl-] ayrılmak

аерылыш- [ayırılıш-] boşанmak

аерым [ayırım] ayrı, başka diğer

♦ аерым алганда [ayırım алганда] özel alınca

аерымлан- [ayırимлан-] farklılaşmak

аерымлык [ayırımлык] farklılık

ажгыр- [ajgır-] kudurmak

аждаһа [ajdaha] ejderha

ажур [ajur] ajur

ажурлы [ajurлы] ajurlu

аз [az] az

аз- [az-] azmak

азагынача [azagınaça] sonuna kadar

азай- [azay-] azalmak

азайт- [azayт-] azaltmak

азлап [azlap] az olarak

азак [azak] son, bitim, sonuç

азаккача [azakkaça] sonuna kadar

азаккы [azakkı] sonuncu; азаккы

мәртәбә (тапкыр) [azakkı mertebe (tapkır)] sonuncu defa, son defa

азактан [azaktan] sonunda, en

son

азамат [azamat] 1. iri gövdeli (*kimse*); 2. öncü kuvvette yer alan 25-30 yaşlarındaki asker

азап [azap] azap ♦ азап күр- (чик-) [azap күр- (çik-)] azap görmek (çekmek)

азапла- [azapla-] azap vermek

азаплан- [azaplan-] 1. azap görmek; 2. boş yere uğraşmak

азаплы [azapлы] sıkıntılı

азапсыз [azapsız] sıkıntısız

азарт [azart] coşkunluk, hararet;
азарт белән [azart bêlen] coşkunlukla

азартлы [azartlı] coşkun, hararetli

азартлылык [azartlılık] coşkunluk, hararetlilik

азат [azat] hür, özgür, müstakil;
азат ит- [azat it-] kurtarmak

азатлык [azatlık] hürriyet, müstakillik, özgürlük

азау [azau] azı ♦ азау ярган [azau yargan] azı yaran

азгын [azgın] azgın

азгынлан- [azginlan-] azginlanmak

азгынлык [azginlık] azginlık

аздыр- [azdır-] azdırmak

азимут [azimut] (*gösterilen*) yön, taraf, yan, semt

азияле [aziyelê] Asyalı

азлык [azlık] azlık

аз-маз [az-maz] biraz

азман [azman] azman

азманлык [azmanlık] azmanlık

азот [azot] azot

азотлы [azotlı] azotlu

азсын- [azsın-] az saymak

азчылык [azçılık] azcılık

азык [azık] azık

азыклан- [azıklan-] azıklanmak

азыклата [azıklata] azık olarak

азыклык [azıklık] azıklık

азыксызлык [azıksızlık] azıksızlık

азыктамыр [azıktamır] azık kök
азык-төлөк [azık-tölök] azık yemek

азыну [azınu] azınmak

азындыр- [azındır-] azındırmak

ай! [ay] ay!

ай [ay] ay; ай саен [ay sayın] her ay ♦ ай күрде, кояш алды [ay күрдê, koyaş aldı] görünür kayboldu

айбалта [aybalta] ay balta

айбалык [aybalık] ay balık

айва [ayva] ayva

ай-вай [ay-vay] ay vay ♦ ай-вайга карамыйча [ay-vayga karamıyça] ay vayına bakmadan

айгыр [aygır] aygır

айка- [ayka-] 1. (*кылч*) sallamak; 2. karıştırarak aramak

айкал- [aykal-] salınmak, sallanmak

айкала-чайкала [aykala-çaykala] salına çalkalana

айкалдыр- [aykaldır-] salındırmak

айлап [aylap] aylar boyunca

айлы [aylı] aylı

айлык I [aylık] aylık

айлык II [aylık] aylık para, maaş

айлыклап [aylıklap] aylık olarak

айлыклы [aylıklı] aylıklı

айлыкчы [aylıkçı] aylıkçı

аймылыш- [aymılış-] rastlaşmak, buluşmamak

айны- [ayını-] 1. ayılmak; 2. alkolü bitmek

айнык [aynık] 1. içki içmeyen; ayık; 2. alkolü biten

айныт- [aynit-] 1. ayıtmak; 2. alkolü tüketmek

айныткыч [aynitkiç] 1. ayıltıcı; 2. alkolü bitirici

айның-аенда [ayning-ayında] her ay

айһайла- [ayhayla-] ay hay de-

mek

ак I [ak] ak, beyaz; ак алтын [ak altın] ak altın, plâtin; ак май [ak may] tereyağı; ак төлке [ak tölkê] ak tilki, kutup tilkisi; ак чыршы [ak çırşı] köknar; ак өй [ak öy] misafir odası; ак әрем [ak erêm] pelin ♦ ак кул [ak kul] çalıшmayı sevmeyen (*kimse*); ак юл [ak yul] hayırlı yolculuk

ак II [ak] 1. gözün ak kısmı; 2. göz lekesi

ак- [ak-] akmak ♦ аккан су кербек [akkan su kébêk] akan su gibi; акмаса да тама [akmasa da tama] akmasa da damlar

акай- [akay-] gözleri fal taşı gibi açılmak

акай: акай күз (күзле) [akay: akay küz (küzle)] patlak göz

акайт- [akayt-] gözleri fal taşı gibi açmak

акбалык [akbalık] ak balık, mersin morinası

акбур [akbur] tebeşir

акбурлан- [akburlan-] tebeşirlenmek, kireçlenmek

акбурлы [akburılı] tebeşirli, kireçli

акбүз [akbüz] 1. ak bez, pamuklu bez; 2. ak kır (*atın donu*)

аквардия [akgvardiye] çar taraftarı asker, çarın muhafızı

аквардияче [akgvardiyecê] çar taraftarı

аккойрык [akkoyrık] ak kuyruklu kuş

аккорд [akkord] akort

аккош [akkoş] kuğu

аккредитив [akkrêditiv] akreditif

аккургаш [akkurgaş] kalay

аккүбәлек [akkübelek] ak kelebek

акла- I [akla-] aklamak, beraat etmek, haklı göstermek

акла- II [akla-] aklamak

аклан- I [aklan-] suçtan kurtulmak

аклан- II [aklan-] ak olmak, ağarmak

аклар [aklar] Beyaz ordu (*men-sublari*)

аклы [aklı] aklı

аклык [aklık] aklık

аклы-каралы [aklı-karalı] aklı karalı, siyah beyaz

акман-токман [akman-tokman] 1. şubat-mart dönemi; 2. ilkbahar fırtınaları

акмуен [akmuyn] ak boyun (*kuş adı*)

акрын [akrın] yavaş; акрын гына [akrın gına] yavaşça; акрын кыймылда- [akrın kıymılda-] çok yavaş işlemek

акрынай- [akrınay-] yavaşlanmak

акрынайт- [akrınayt-] yavaşlatmak

акрын-акрын [akrın-akrın] yavaş yavaş

акрынла- [akrınla-] yavaşlamak

акрынлап [akrınlap] yavaşlayarak; акрынлап кына [akrınlap kına] yavaşça

акрынлык [akrınlık] yavaşlık

аксак [aksak] aksak

аксакал [aksakal] aksakal, olgun, üstad

аксакла- [aksakla-] aksaklamak

аксаклык [aksaklık] aksaklık
 аксак-туксак [aksak-tuksak] sa-
 kat

акса- [aksa-] aksamak ♦ ак-
 саган як (жир) [aksagan yak (cir)]
 eksik taraf (yer)

аксиома [aksioma] aksiyom

аксыл [aksıl] akçıl

аксыллан- [aksıllan-] akçıllan-
 mak

аксыллык [aksıllık] akçillik

аксым [aksım] protein

аксымлы [aksımlı] proteinli

аксыргак [aksırgak] ak sarmaşık

аксыргаклык [aksırgaklık] ak
 sarmaşıklık

аксөяк [aksöyek] soylu

акт [akt] 1. hareket, eylem; 2.
 zabit, rapor

актамыр [aktamır] ayırık otu

актар- [aktar-] aktarmak, karış-
 tırmak

актарын- [aktarın-] aktarınmak

актёр [aktyor] aktör

актив I [aktiv] etkin, işlek, aktif

актив II [aktiv] aktif hesap

активлан- [aktivlan-] aktiflen-
 mek, etkinlenmek

активлаш- [aktivlaş-] aktifleş-
 mek, etkinleşmek, işlekleşmek

активлаштыр- [aktivlaştır-] et-
 kinleştirmek, aktifleştirmek

активлык [aktivlık] etkinlik, iş-
 leklik

актриса [aktrisa] aktör kadın-kız

актуаль [aktual] günlük, aktüel

актуальлек [aktuellék] aktüellik

актуальләш- [aktual'leş-] aktü-
 elleşmek

актуальләштер- [aktual'leşter-]

aktüelleştirmek

актыгыңда [aktıgında] en so-
 nunda

актык [aktık] en son ♦ актыгы
 булсын [aktıgı bulsın] son olsun;
 актык чик [aktık çik] son had, son
 kerte

актыккача [aktıkkaça] en sonu-
 na kadar

актүш [aktüş] ak döş (*ak döşlü*
at, köpek vb.)

акула [akula] köpek balığı

акушер [akuşêr] ebe

акча [akça] akçe, para; акча сук-
 [akça suk-] para basmak

акчалата [akçalata] para ile
 (*ödeme*)

акчалан- [akçalan-] para almak

акчалы [akçalı] paralı; акчалы

уен [akçalı uyın] paralı oyun, talih
 oyunu, kumar

акчарлак [akçarlak] martı, ak
 martı

акчасыз [akçasız] akçesiz, pa-
 rasız

акчасызлык [akçasızlık] akçe-
 sizlik, parasızlık

акшар [akşar] badana, kireç

акшарла- [akşarla-] badanala-
 mak, kireçlemek

акшарлан- [akşarlan-] badana-
 lanmak, kireçlenmek

акшарлы [akşarlı] 1. badanalı,
 kireçli; 2. çok boyanmış (*kadın*)

акыл [akıl] akıl; акыл төше [akıl
 têşê] akıl dışı ♦ акыл бир- [akıl
 bir-] akıl vermek, öğretmek; акыл

кит- [akıl kit-] akılı başından
 gitmek; акыл сат- [akıl sat-] akıl
 satmak; акылга сай (*зэгийфь,*

жиңел) [akılga say (zegiyf, cin-gél)] akıldan noksan; акылга кил- [akılga kil-] akla gelmek, акылга сыймаслык [akılga sıymaslık] akla sığmazlık; акылга утыр- [akılga utir-] akılı başa gelmek; акылга ятышлы [akılga yatışlı] akla yatkın; акылдан шаш- (яз-) [akıldan şaş- (yaz-)] akılı baştan gitmek; акылдан яздыр- [akıldan yazdır-] delirtmek, çıldırtmak; акылы кыска [akılı kıska] akılı kısa; акылы үзе белән [akılı üye bēlen] akılı da kendisi gibi

акыллы [akıllı] akıllı

акыллылан- [akıllılan-] akıllanmak

акыллылык [akıllılık] akıllılık

акылсыз [akılsız] akılsız

акылсызлан- [akılsızlan-] akılsızlanmak

акылсызлык [akılsızlık] akılsızlık

акыр- [akır-] bağırмак

акырт- [akırt-] bağırтмак

акыртып [akırtıp] bağırта bağırта

акырынучан [akırınuçan] bağırған

акырын- [akırın-] sebepsiz bağırмак

акырыш- [akırış-] bağırışмак

ал I [al] ön, ileri ♦ ал бирмә- [al birme-] öne geçirmemek, алдан

кал- [aldan kal-] (*yemek için*) çok olmak; алдыңнан калганчы

[aldıngnan kalğancı] çok yemek; алдыңнан артың (яхшы) [aldıngnan arting (yahşı)] yıkıl git! (*önünden arkan (iyi)*)

ал II [al] ачık pembe ♦ ал да

гөл [al da göl] hepsi güzel

ал- [al-] almak

ала [ala] ala, alaca, benekli; ала карга [ala karga] ala karga

алабай [alabay] 1. ala köpek; 2. hırsız (*kimse*)

алабура [alabuga] tatlısu levreği

алабута [alabuta] kara pazı

алай [alay] onun gibi, öyle; алай булгач [alay bulgaç] öyleyse,

onun gibi ise; алай булса [alay balsa] onun gibi ise, öyleyse; алай

булса да [alay balsa da] öyleyse de; алай да [alay da] öyle de, ona

раğмен; алай икән [alay iken] öyle iken, öyle imiş; алай-болай [alay-bolay] öyle böyle

алайса [alaysa] öyleyse

ала-кола [ala-kola] alaca bulaca

ала-колалы [ala-kolalı] alaca bulacalı

алалан- [alalan-] alalanmak, alalanmak

алама [alama] 1. eski; 2. kötü

аламалык [alamalık] 1. eskilik; 2. kötülük

алам-салам [alam-salam] eski ve kötü her şey

алан [alan] orman alanı

аланлык [alanlık] alanlık

алар [alar] onlar

аларныкы [alarnıky] onlarınkı

аларча [alarça] onlarca, onlara göre

алача [alaça] alaca (*kumaş*)

алачак [alaçak] alacak (*para, mal*)

алачык [alaçık] alaçık, çadır

алаша [alaşa] iğdiş edilmiş at

албасты [albasty] kötü ruh

алга [alga] öne, ileriye ♦ алга сөр- [alga sör-] öne sürmek; алга чабу [alga çabu] lüzumsuzca, hızlı yürüme; алга чык- [alga çık-] öne çıkmak; алга жибөрү [alga ciberü] ilerletmek

алгар- [algar-] ilerlemek, gelişmek

алгебра [algëbra] cebir

алгы [algı] öndeki; алгы бүлмә [algı bülme] ön oda, giriş

алгыр [algır] 1. alıcı (*mes. kuş*); 2. becerikli

алгырлык [algırılık] beceriklilik

алда [alda] önde ♦ алда бар- [alda bar-] önde gitmek; алда йөр- [alda yör-] önde yürümek

алдавыч [aldaviç] hileli; алдавыч көзге [aldaviç közgê] şeytan (dev) aynası

алдагы [aldagı] öndeki

алдак [aldak] yalan, hile

алдакчы [aldakçı] yalancı, hilekâr

алдакчылык [aldakçılık] yalancılık, hilekârlık

алдала- [aldala-] aldatmak

алдан [aldan] önden, önceden;

алдан кисәт- [aldan kiset-] önceden engellemek, uyarmak; алдан күрелмәгән [aldan kürêlmegen] önceden görülmeyen; алдан күр- [aldan kür-] önceden görmek; алдан күрүчән [aldan kürüçen] önceden görücü, ileri görüşlü

алданучан [aldanuçan] aldanık

алдан- [aldan-] aldanmak

алдар [aldar] çok yalancı, pek hilekâr

алдат- [aldat-] kendisini aldat-

maya imkân vermek

алдаусыз [aldausız] aldatmadan

алдаш- [aldaş-] çok aldatmak

алдым-бирдем: алдым-бирдем

яса- [aldım-birdêm: aldım-birdêm yasa-] aldım verdim yapmak (*nikâhta*)

алдын [aldın] önden; алдын

чык- [aldın çık-] yenmek (*sporda*)

алдын-артын: алдын-артын уйламышча [aldın-artın: aldın-artın uylamıyça] önünü arkasını düşünmeden

алдынгы [aldıngı] öndeki, ilerideki, öncü

алдынгылык [aldıngılık] öncülük

алдыр- [aldır-] aldırмак

алебастр [alêbastr] kaymak taşı

алимент [alimënt] nafaka

алиһә [alihe] ilâhe

алка [alka] 1. halka; 2. küpe

алкала- [alkala-] halkalamak

алкалан- [alkalan-] halkalanmak

алкоголь [alkogol] alkol

алкушымча [alkuşımça] *gr.* ön ek

алкын [alkın] 1. suyun en hızlı akan yeri; 2. elektrik akımı

алкы-салкы [alkı-salkı] tembel, ikircimle, özensizce

алкыш [alkış] alkış

алкышла- [alkışla-] alkışlamak

Алла [alla] Allah; Аллага шөкәр [Allaga şökêr] Allah'a şükür; Аллага тапшыр- [Allaga tapşır-] Allah'a ısmarlamak

аллан- [allan-] allanmak, kırmızılanmak

алласыз [allasız] Allahsız

алласызлык [allasızlık] Allah-sızlık

аллы-артлы [allı-artlı] önlü arkalı, birbiri ardınca

аллы-гөлле [allı-göllê] allı güllü

алма [alma] elma; алма бакчасы [alma bakçası] elma bahçesi; алма күбәләге [alma kübelegê] elma kelebeği

алмагаç [almagaç] elma ağacı

алмаз [almaz] elmas

алмалан- [almalan-] elmalanmak

алмалы [almalı] elmalı

алмачуар [almaçuar] elma çilleri gibi benekli at

алмаш [almaş] 1. alış-veriş, değiş-tokuş; 2. posta, vardiya; алмаш ток [almaş tok] dalgalı elektrik akımı

алмаш- [almaş-] 1. değişmek; 2. değiş etmek

алмашлап [almaşlap] sıra ile, değişerek

алмашлашып [almaşlaşıp] sıra sıra ile, değiştirerek

алмашлы [almaşlı] sıralı, değişikli

алмашлык [almaşlık] *gr.* zamir

алмашсыз [almaşsız] değiştirilmesiz; daimi

алмаш-тилмәш [almaş-tilmeş] değiştire değiştire

алмаштыр- [almaştır-] değiştirmek

алмаштыргысыз [almaştırgısız] (*bir şeyin, kimsenin*) yerini başka hiç bir şey (*kimse*) tutamaz

алмаштырырлык [almaştırrırlık] değiştirilebilir

алмашын- [almaşın-] (*kendi kendine*) değişmek

алмашыну [almaşınıu] değişme

алмашынуçан [almaşınıuçan] deęişкен

алпавыт [alpavıt] derebeyi, top-рак beyi

алпан-тилпән [alpan-tilpen] pay-tak paytak, badi badi

алпар [alpar] alper, kahraman

алпы-салпы [alpy-salpy] tembelce

алсу [alsu] pembe

алсулан- [alsulan-] pembeleşmek

алсуландыр- [alsulandır-] pembeleş-tirmek

алтатар [altatar] tabanca

алтау [altau] altısı birden

алтмыш [altmış] altmış

алтмышар [altmışar] altmışар

алтмышлап [altmışlap] altmışа yakın

алтмышынчы [altmışınçı] altmış-şınıcı

алты [altı] altı

алтылы [altılı] altılı

алтылык [altılık] altılık

алтын [altın] altın ♦ алтын кулы [altın kullı] hünerli, usta, mâhir;

алтын көз [altın köz] altın göz, 15 Eylül - 15 Ekim arası; алтын таулар вәгъдә ит- [altın taular vegde it-] altın dağlar vaad etmek, çok şeyler vaad etmek ama sö-zünde durmamak

алтынла- [altınla-] altınlamak, yıldızlamak

алтынлан- [e'ltınlan-] altınlanmak

алтынлы [altınlı] altınlı
 алтынсыман [altınsıman] altın gibi, altın renkli
 алтынчы I [altınçı] altıncı
 алтынчы II [altınçı] kuyumcu
 алтышар, алтышарлап [altışar, altışarlap] altışar, altılı grup ile
 алтөрән [altören] pullukta öndeki ince bıçak
 алучы [aluçı] alıcı
 алфавит [alfavit] alfabe
 алча [alça] erik
 алшарт [alşart] ön şart
 альяпкыч [alyapkıç] işçi elbisesi, önlük
 алым [alım] usül, yol
 алымлы [alımlı] usüllü, yollu
 алын [alın] çıkım, ekin *v.b.* biçilirken öndeki kısım
 алын- [alın-] alınmak
 алынма [alınma] *gr.* yabancı kelime
 алынмалы [alınmalı] sökülebilir, takma
 алып [alıp] alp, bahadır, yiğit, kahraman ♦ алып батыр [alıp batır] alp batur, kahraman; алып-сатар [alıp-satar] karaborsacı
 алыс [alıs] çok uzak
 алыш- [alış-] 1. деğiştirmek; 2. гүреşmek; алыш-биреш [alış-birêş] alış veriş
 алыштыргысыз [alıştırgısız] *bk.* алмаштыргысыз
 алышын- [alışın-] деğiştirilmek
 альбом [al'bom] albüm
 алжы- [alcı-] halden düşmek
 алжыт- [alcıt-] halden düşürmek
 амбар [ambar] ambar
 амбулатория [ambulatoriye] ya-

taksız dispensер, klinik
 амнистия [amnistiye] (*genel*) aff, affetme; амнистиягә элэк- [amnistiyege êlek-] affa uğramak
 амнистиялә- [amnistiyele-] affetmek
 ана [ana] ana; ана теле [ana têlê] ana dili ♦ анадан тума [anadan tuma] anadan doğma
 анакай [anakay] ana yerine geçen (*hürmet ifadesi*)
 аналарча [analarça] analar gibi
 анализ [analiz] analiz
 аналитик [analitik] analitik
 аналы-балалы [analı-balalı] analı çocuklu
 аналык [analık] 1. analık; 2. rahim
 аналы-кызлы [analı-kızlı] analı kızlı
 аналы-уллы [analı-ullı] analı oğullu
 ананас [ananas] ananas
 анар [anar] anar
 анасыз [anasız] anasız
 анатомик [anatomik] anatomik
 анатомия [anatomiye] anatomi
 аңда [anda] onda; аңда-монда [anda-monda] onda bunda, orada burada; аңда-саңда [anda-sanda] onda bunda, orada burada, arasıра
 аңдыз [andız] andız
 аңдый [andıy] onun gibi; аңдыйгына [andıy gına] onun gibi az, önemsiz ♦ аңдыйлардан түгел [andıylardan tügêl] onun gibilerden деğil; аңдый-мондый [andıy-mondıy] onun bunun gibi
 анеқдот [anêkdot] fıkra, lâtife,

nükte

анкета [ankêta] anket

аннан [annan] 1. ondan; 2. daha

da

аннан-моннан [annan-monnan]
oradan buradanаннары [annarı] sonra, daha da,
üstelikаннексия [annêksiye] ilhak et-
mek, (*yer*) katmaаннексиялә [annêksiyelâ] ilhak
etmek, (*yer*) katmak

аннотация [annotatsiye] özet

аноним [anonim] anonim

анонимчы [anonimçï] imzasız
mektup уаран (*kimse*)ансамбль [ansamb'l] topluluk
(*oyun*), grup, hey'et

ансат [ansat] kolay

ансатлан- [ansatlan-] kolaylan-
makансатлаш- [ansatlaş-] kolaylaş-
makансатлаштыр- [ansatlaştır-] ko-
laylaştırmak

ансатлык [ansatlık] kolaylık

ансыз [ansız] onsuz ♦ ансыз да
[ansız da] o olmasa da; ансыз -
дөнья сансыз [ansız - dönya san-
sız] ondan başka dünya hiç bir
şeyант [ant] ant, yemin ♦ ант боз-
[ant boz-] ant bozmak; ант эч- [ant
êç-] ant içmekантагонизм [antagonizm] uzlaş-
mazlıkантагонистик [antogonistik] çe-
lişkili, uzlaşmazантарктик [antarktik] Antarktika-
ya âit

антенна [antenna] anten

антик [antik] antik

антиквар [antikvar] antikacı

антитеза [antitêza] antitez

антология [antologiyе] antoloji

антоним [antonim] karşıt anlam-
lı, antonim

аны [anı] onu

анык [anık] 1. tam, kesin olarak
belli; 2. hazır; анык итеп [anık
itêp] açıkça, ayrıntılı olarak ♦аныкка танык (бул-) [anıkka tanık
(bul-)] hazır konmakаныкла- [anıkla-] 1. belirlemek;
2. hazırlamak

аныклан- [anıklan-] belirlemek

аныклагыч [anıkлагыç] *gr.* belirti-
ciаныкланмыш [anıklanmış] *gr.*
belirlenmişаныклык [anıklık] belirlilik, ha-
zırlıkаныксыз [anıksız] belirsiz, tah-
mini

аныкы [anıkı] onunki

аны-моны [anı-monı] onu bunu,
ötekisi ♦ аны-моны уйламастан
[anı-monı uylamastan] onu bunu
düşünmeden

анысы [anıısı] o sizin dediğiniz

анысы-монысы [anıısı-monısı]
şu buаның [aning] onun ♦ аның ка-
равы (каруы) [aning karavı (ka-
ruı)] onun yerine, buna karşılık;
аның саен [aning sayın] daha da
çok; аның өстенә [aning östêne]
onun üstüne

аныңча [aningça] ona göre

апа [apa] 1. abla; 2. (*hürmetli*)

hanım

апакай [apakay] (*hürmet ifadesi olarak*) abla

апалы-сеңгелле [apalı-sêngêllê]

ablalı küçük kız kardeşli

апалы-энеле [apalı-ênêlê] ablalı
küçük erkek kardeşliапара [apara] civik hamur, yal;
mayalanmış hamurапатия [apatiye] duyumsamaz-
lık

апельсин [apêl'sin] portakal

апогей [apogêy] yörüngenin yer-
den uzak noktasıаппагым [appagım] bembeyaz
(*kız-kadın*)аппарат [apparat] âlet, makina;
kadro, memurlukаппаратчы [apparatçı] memurlar
sisteminde işleyen

аппетит [appêtit] iştah

аппетитлы [appêtitli] iştahlı

апрель [aprêl'] nisan

аптека [aptêka] eczahane

аптекачы [aptêkaçı] eczahaneci,
eczacıаптыра- [aptıra-] şaşmak, şaşıp
kalmakаптыраган(лык) [aptıragan(lık)]
şaşkın(lık)

аптырат- [aptırat-] şaşırtmak

аптыраулы [aptıraulı] şaşkın

аптыраш [aptıraş] şaşkınlık; ап-

тырашта кал- [aptıraşta kal-] şaş-
kınlık içinde kalmakаптырашлы [aptıraşlı] hayret
dolu (*bakış*), şaşkın

ар I [ar] Udmurt

ар II [ar] hektarin yüzde biri

ара [ara] ara ♦ ара боз- (бута-)

[ara boz- (buta-)] ara bozmak;

ара суын- (салкынай-) [ara suın-
(salkınay-)] ara soğumak; арага

ал- [araga al-] araya almak; арага

көр- [araga kêr-] araya girmek;
арага кысыл- (тыгыл-) [araga kı-
sıl- (tıgıl-)] araya zorla girmek

арада [arada] arada

арадагы [aradağı] aradaki

арадаш [aradaş] ara düzelten
(*kimse*), ara bulucuарадашлык [aradaşlık] ara bulu-
culuk

арадашчы [aradaşçı] ara bulucu

арадашчылык [aradaşçılık] ara
buluculuk

аракы [arakı] rakı, içki, votka

арала- [arala-] 1. aralamak; 2.
(*zayıfı*) savunmak

аралан- [aralan-] aralanmak

аралаучы [aralauçı] aralayıcı

аралаш [aralaş] 1. katılmış, gir-
miş; 2. seyrek; көн аралаш [kөн
aralaş] gün aşırıаралаш- [aralaş-] 1. girişmek,
katılmak; 2. karışmakаралаштыр- [aralaştır-] katmak,
karıştırmakаралашу [aralaşu] katılma, ka-
rışmaаралашучан [aralaşuçan] kari-
şıcı (*kimse*); konuşmayı seven
(*kimse*)аралык [aralık] aralık; төрөзө
аралыгы [tereze aralığı] çifte
pencere arasındaki yerаран [aran] at ve inek ahırındaki
her gözарата [arata] 1. basamak (*ağaç
merdivende*); 2. lento, atkı

аратала- [aratala-] basamak
коумак

ара-тирә [ara-tire] yer yer, sey-
rek, bazen

арахис [arahis] yer fıstığı

арба [arba] araba; арба күкрәге
(мендәре) [arba kükregê (mênde-
rê)] arabanın ön kısmı

арбитр [arbitr] hakem

арбитраж [arbitraj] arbitraj, tah-
kim

арграмак [argamak] çok iyi at, bi-
nek atı, savaş atı

арганлык [arganlık] yorgunluk

аргумент [argument] kanıt, delil

аргументла- [argumentla-] kanıt-
lamak

аргы [argı] öteki, o yerdeki

ардыр- [ardır-] yorultmak, yor-
mak

арена [arêna] arena

аренда [arênda] kira; арендага
ал- [arêndaga al-] kiralamak

арендатор [arêndator] kiracı

арзан [arzan] ucuz; арзанга
төш- [arzanga töş-] ucuzla gelmek

арзанай- [arzanay-] ucuzlanmak

арзанайт- [arzanayt-] ucuzlat-
mak

арзанлан- [arzanlan-] ucuzlan-
mak

арзанлы [arzanlı] ucuz, düşük
kaliteli

арзанчылык [arzançılık] ucuzluk

аристократ [aristokrat] aristok-
rat, soylular

арифметика [arifmêtika] aritme-
tik, matematik

арка [arka] arka, sırt; арка мие
(желере) [arka miyê (cêlêgê)]

омурilik siniri (iliği)

арка [arka] arka, sırt

аркада (аркасында) [arkada (ar-
kasında)] arkasında, neticede, so-
nunda

аркадаш [arkadaş] arkadaş

аркалан- [arkalan-] arkanlamak

аркаландыр- [arkalandır-] arka-
landırmak

аркалык [arkalık] at eyerinde ar-
ka kaуışı

аркан I [arkan] kement, urgan;

арканда тот- [arkanda tot-] bağ-
lamak

аркан II [arkan] arkaya

арканла- [arkanla-] (*kement ile*)
bağlamak, yakalamak

арканлы [arkanlı] kementli

аркау [arkau] argaç

аркаулык [arkaulık] argaçlık

аркылы I [arkılı] enine, çapraz,
aykırı; аркылы ағач (бүрәнә) [ar-
kılı ağaç (bürene)] çapraz ağaç
(tomruk); аркылы балта [arkılı bal-
ta] ağızı çapraz balta; аркылы

төш- [arkılı töş-] aykırı düşmek,
kesinlikle karşı olmak; аркылы

чык- [arkılı çık-] aykırı geçmek ♦
аркылыны буйга алып салмас

[arkılını buyga alıp salmas] hiç bir
şey yapmayan tembел

аркылы II [arkılı] çaprazlama
aykırı olarak; аркылыга үс- (жә-
ел-) [arkılıga üs- (çeyêl-)] geniş-
lemek; аркылыга-буйга [arkılıga-
buyga)] enine boyuna ♦ аркы-

лыга-буйга йөрәп чык- [arkılıga-
buyga yörêp çık-] her yeri геç-
mek-görmek; аркылы-торкылы

[arkılı-torkılı] çaprazlama

арлы-бирле [arlı-birlê] orali буралы, oraya buraya

армас-талмас [armas-talmas] hiç yorulmaz (*kimse*)

арматура [armatura] kafes

арматурчы [armaturçı] kafesçi

армия [armiyе] ordu

армый-талмый [armıy-talmıy] hiç yorulmadan

арпа I [arpa] арпа ♦ арпа эчендә бер бодай [arpa êçênde bêr boday] арпа içinde tek buğday, yalnız

арпа II [arpa] (*göz kapağında çikan*) arpacık

арпаган [arpagan] arpağan

арт [art] art, sırt, arka; арт ишек [art işêk] arka kapı; арт сан [art san] belden aşağı; артына тип- [artına tip-] arkaya tepme, reddetmek; артыннан йөр- [artınnan yör-] ardından gitmek ♦ арт сабагынын укыт- (өйрэт-) [art sabagın ukıt- (öyret-)] ders vermek, ceza vermek

арт- [art-] artmak

артезиан [artêzian] arteziyen; артезиан коесы [artêzian koyısı] arteziyen kuyusu

артель [artêl'] takım

артельлэп, артельлэшеп [artêl'lep, artêl'leşep] takım olarak

артельлэш- [artêl'leş-] gruplaşmak

артельче [artêl'çê] takım men-subu, takım başkanı

артиллерия [artilleriye] topçu

артист [artist] artist

арткы [artkı] arkadaki

артта [artta] arkada

арттагы [arttagı] sondaki

артталык [arttalık] geri kalmışlık

арттан [arttan] arkadan; арттан төш- [arttan töş-] tâkib etmek

арттыр- [arttır-] arttırmak

арттырусыз [arttırusız] arttırmaksızın

артык [artık] 1. fazla, çok gereksiz; 2. aşkın, fazla; артык чыгым [artık çıgım] fazla harcama

♦ артыгы белән [artıgı bêlen] fazlasıyla, gereksiz yere; артыгын кылан- [artıgын kılan-] kötü davranmak

артыклык [artıklık] fazlalık; артыклык дәрәжәсе [artıklık derecesê] *gr.* pekiştirmek

артык-портык [artık-portık] gereksiz

артыксын- [artıksın-] gereksiz görmek

артым [artım] artış, artma, çoğalma

артында [artında] arkasında

артыш [artış] ardıç

ару [aru] arı, saf, temiz, sağlıklı

арулан- [arulan-] temizlenmek; sağalmak

арулык [aruluk] bayramlık, temizlik

ару-талу [aru-talu] yorgunluk

♦ ару-талуны белмиңә (белмәстән) [aru-talunı bêlmiçe (bêlmes-tên)] hiç yorulmadan

аруга [aruga] bayramlık

архаизм [arhaizm] arhaizm

архаик [arhaik] arhaik

археология [arhêlogiye] arkeoloji

архив [arhiv] arşiv

архивчы [arhivçı] arşivci
 архипелар [arhipêlag] takım ada
 архитектор [arhitêktor] mimar
 архитектура [arhitêktura] mi-
 marlık

арчан [arçan] küçük ardiç
 арчы- [arçı-] arıtmak, temizle-
 mek, ayıklamak

аршын [arşin] arşın
 аршышла- [arşınla-] arşınlamak
 арьяк [aryak] (*nehir, yol için*)

öbür yaka ♦ арьягына чыккан
 [aryagina çıkkan] hadden çıkan

ары [arı] o yere, daha; ары
 торсын [arı torsın] geri dursun, fa-
 kat

ары- [arı-] yorulmak
 ары-бире [arı-birê] oraya buraya
 арыгай- [arigay-] zayıflamak

арыганлык [ariganlık] yorgunluk
 арык I [arık] zayıf

арык II [arık] arık
 арыклан- [arıklan-] zayıflanmak

арыклык [arıklık] zayıflık
 арын- [arın-] arınmak

арыңдыр- [arındır-] arındırmak
 арыслан [arıslan] arslan ♦

арыслан йөрөклә [arıslan yörök-
 lè] cesur; арыслан сөте [arıslan
 sötè] *mec.* raki

арыт- [arıt-] yormak

арыш [arış] çavdar; арыш ана-
 сы [arış anası] çavdar mahmuzu;

арыш камчыла- [arış kamçıla-]
 үлдірім düşmek, şimşek çakmak

ас I [as] as, kakım

ас- [as-] asmak

ас(т) [as(t)] alt; астына сал-
 (сук-) [astına sal- (suk-)] altına sal-
 mak; астына сыз- [astına sız-]

altına çizmek ♦ астын өскә китер-
 [astın öske kitêr-] altına üstüne
 getirmek

асат [asat] kolay

асбест [asbêst] amyant

аскы [askı] alttaki

аслам [aslam] fâiz; асламга
 сал- [aslamga sal-] fâize koymak

асламчы [aslamçı] fâizci, tefeci

аслык [aslık] altlık

аслы-өсле [aslı-öslè] altlı üstlü

асма [asma] takı

асмалы [asmalı] takılı

аспирант [aspirant] yüksek li-
 sans talebesi

асра- [asra-] 1. besleyip bak-
 mak, terbiye edip büyütme; 2.
 korumak, muhafaza etmek; ас-
 рапра ал- [asrarga al-] (*bir kim-*

seyi, çocuğu) himayesine almak;
 evlat edinmek

асрау [asrau] kadın hizmetçi

ассамблея [assablêye] kurul

ассигнациялә- [assignatsiyele-]
 tahsis etmek

ассимиляция [assimilyatsiye]
 içine alma, eritme

ассимиляциялә- [assimilyatsi-
 yele-] içine almak, eritmek

ассызык [assızık] alt çizgi

ассызыка- [assızıkla-] alta çiz-
 gi çekmek, vurgulamak

аста [asta] altta ♦ аста калдыр-
 [asta kaldır-] altta bırakmak

астагы [astagı] alttaki

астан [astan] alttan ♦ астан ут
 йөрт- [astan ut yört-] gizlice tahrik
 etmek

астар [astar] astar

астарла- [astarla-] astarlamak

астарлык [astarlık] astarlık
 астма [astma] astım, nefes darlığı
 астроном [astronom] astronom
 астрономик [astronomik] astronomik
 астрономия [astronomiye] astronomi
 астыртын [astırtın] gizli olarak, gizlice, örtülü; астыртын гына [astırtın gına] gizli olarak
 астыртынлык [astırtınlık] gizlilik
 асфальт [asfal't] asfalt
 асфальтла- [asfal'tla-] asfaltlamak
 асфальтлы [asfal'tlı] asfaltlı
 асыл I [asıl] asıl
 асыл II [asıl] dip, kök
 асыл III [asıl] asil; асыл зат (сө-
 як) [asıl zat (söyek)] soylu; асыл
 кош [asıl кош] 1. ötücü güzel kuş;
 2. güzel kadın; асыл сыйфат [asıl
 sıyfat] *gr.* asil sıfat
 асылда [asılda] doğrusunda
 асылма [asılma] asılma, asma
 асылмалы [asılmalı] asmalı
 асылташ [asıltaş] mücevher,
 değerli taş
 асылын- [asılın-] asılınmak
 ат I [at] at; ат абзары [at ab-
 zarı] ahır; ат караучы [at karauçı]
 seyis; ат кузгалагы [at kuzgalagı]
 at kuzalağı; ат көтүе [at kötûê] at
 sürüsü; ат чабышы [at çabışı] at
 yarışы
 ат II [at] ad, isim; ♦ аты кор-
 гыры [atı korgırı] adı batsın; аты
 чык- [atı чык-] adı çıkmak
 ат- [at-] atmak
 ата [ata] baba; ата бер, ана

башка [ata ber, ana başka] baba
 bir ana ayrı; ата йорты [ata yortı]
 ata-baba yurdu; ата каз [ata kaz]
 erkek kaz ♦ ата улны, ана кыз-
 ны белми [ata ulnı, ana kıznı bêl-
 mi] hiçkimse birbirini tanımıyor;
 karmakarışıklık
 ата- [ata-] ad vermek, isim ver-
 mek
 ата-ана [ata-ana] ana baba ♦
 ата-анасы юк [ata-anası yuk] çok
 kötü, düzensiz
 ата-аналарча [ata-analarça] ana
 baba gibi
 ата-анасыз [ata-anasız] anasız
 babasız
 атака [ataka] hücum, saldırış
 атакай [atakay] kendi babası ol-
 mayan baba, babalık
 атаклы [ataklı] şanlı, meşhur,
 şöretli, namlı
 атаклылык [ataklılık] şanlılık,
 meşhurluk, şöretlik
 аталан- [atalan-] döllenmek
 аталандыр- [atalandır-] dölet-
 mek
 аталарча [atalarça] babalar gibi
 аталгы [atalgı] matkap
 аталы-аналы [atalı-analı] analı
 babalı
 аталык [atalık] babalık
 ата-баба [ata-baba] ata baba ♦
 ата-баба күрмэгән (белмэгән)
 [ata-baba kürmegen (bêlmegen)]
 tuhaf, acayip
 атал- [atal-] isimlendirilmek
 аталы-уллы [atalı-ullı] babalı
 oğullu
 атама [atama] tanıtma, lakap,
 ünvan; terim

атаман [ataman] çete başı, takım başı; атаман бул- [ataman bul-] çete başı olmak

атаманлык [atamanlık] başkanlık; атаманлык ит- [atamanlık it-] başkanlık etmek

атасыз [atasız] babasız

атасыз-анасыз [atasız-anasız] öksüz, anasız babasız

атасызлык [atasızlık] babasızlık

атау [atau] ada

атаулы [atauli] 1. adalı; 2. tâyin edilmiş (*kimse*)

атеизм [atêizm] ateizm

атеистик [atêistik] Allahsız

атказанган [atkazangan] ad kazanmış, şöhret bulmuş

атказан- [atkazan-] ad kazanmak

аткыч [atkıç] mancınık

аткы [atkı] atkı, kemik oyununda atılan uzun sopa

атлавыч, атлагыч [atlaviç, atlagıç] süt karıştırmak için kullanılan ağaç alet

атлам [atlam] geniş adım

атлама [atlama] çatı omurga ağası

атлан- [atlan-] atlanmak, ata binmek

атландыр- [atlandır-] atlandırmak, ata bindirmek

атланмай [atlanmay] atlaviç ile çıkarılan yağ, tereyağı

атлас I [atlas] atlas, kumaş

атлас II [atlas] atlas, harita kitabı

атла- [atla-] atlamak, adımlamak ♦ атлаган саен [atlagan sa-yn] her adımda

атлат- [atlat] adımlatmak

атлы I [atlı] atlı, süvari; атлы гаскәр [atlı gasker] süvari, atlı

атлы II [atlı] adlı, isimli

атлык- [atlık-] atılmak ♦ атлыгып тор- [atlıgıp tor-] çok istekli olmak

атмосфера [atmosfêra] atmosfer

атна [atna] 1. hafta; 2. cuma günü; атна арасында [atna arasında] hafta arasında, çalışma günlerinde; атна саен [atna sayın] her hafta; атнага бер [atnaga bêr] haftada bir; атна көн [atna kön] cuma günü

атналап [atnalap] haftalarca

атналык [atnalık] haftalık

атом [atom] atom

атомчы [atomçı] atomcu

атсыз I [atsız] isimsiz, atsız; атсыз бармак [atsız barmak] atsız parmak, yüzük parmağı

атсыз II [atsız] atsız

аттестат [attêstat] diploma

аттестация [attêstatiye] rütbe verme

аттыр- [attır-] attırmak

ату [atu] ateş etme

атучы [atuçı] atıcı

атылып-бәрелеп, атыла-бәрелә [atılıp-berêlêp, atıla-berêle] acele ile

атыл- [atıl-] atılmak

атындыр- [atındır] atındırmak, sallamak

атын- [atın] sallanmak

аты-чабы: аты-чабы чык- [atı-çabı: atı-çabı çık-] kötü şöhret; kötü şöhreti çıkmak

атыш [atış] atış
 ау [au] av; ау эте [au êtê] av köreği; ау ятымәсе [au yetmesê] balık avı; ау кор- [au kor-] av yap-mak
 ау- [au-] düşmek, çökmek, yı-kılmak
 аудар- [audar-] yıkmaq, yıǵmaq
 аударма [avdarma] arabada yük boşatma âleti
 аудармалы [audarmalı] yük yık-maya yararlı
 аудитория [auditoriye] 1. sınıf, salon, derslane; 2. dinleyici
 аула- [aula-] avlamak
 аулак [aulak] gizli yer; аулак тыкрык [aulak tıkrık] sakın sokak; аулак өй [aulak öy] sakın ev, gen-çlerin toplandıǵı ev
 аулакта [aulakta] gizlice
 аумакай [aumakay] her söze inanan
 аумакайлан- [aumakaylan-] her söze inanmaq, inanır olmak
 аумакайлық [aumakaylık] her söze inama
 аунакла- [aunakla-] (*gemi için*) çalkalanmaq
 аунаклат- [aunaklat-] (*gemi için*) çalkalandırmak
 ауна- [auna-] dalgalanmaq, yı-kılmak, aǵnatmaq
 аунат- [aunat-] aǵnatmaq
 аучы [auçı] avcı
 аучылық [avçılık] avcılık
 аферист [afêrist] dolandırıcı
 афиша [afişa] afiş
 афишала- [afişala-] afişlemek
 афоризм [aforizm] aforizm
 афэт [afet] afet

афэтле [afetlê] afetli
 ахак [ahak] akik
 ахакайла- [ahahayla-] hah hah demek, gülmek
 ах-вах: ах-вах ит- [ah-vah: ah-vah it-] ah vah etmek
 ахири [ahiri] ahret kardeşi, dost
 ахирэт [ahiret] 1. kıyamet günü; 2. *bk.* ахири
 ахмак [ahmak] ahmak ♦ ахмак сүз [ahmak süz] ahmakça söz
 ахмаклан- [ahmaklan-] ahmak-lanmaq
 ахмаклық [ahmaklık] ahmaklık
 ахры, ахрысы [ahrı, ahırısı] belki, muhtemelen, her halde
 ахун [ahun] hoca, mullaların başlıǵı
 ахшам [ahşam] akşam
 ахылда- [ahıl-da-] ah etmek
 ахыр [ahır] ahir, son
 ахырзаман [ahırzaman] ahir za-man
 ахыргача [ahırğaça] sona kadar
 ахыргы [ahırgı] sondaki ♦ ахыр-гы исәптә [ahırgı isepte] neticede, son hesapta; ахыргысы булсын [ahırgısı bulsın] sonuncusu olsun
 ахырда [ahırda] sonunda
 ахырдан [ahırdan] sondan
 ахырынача [ahırınaça] sonuna kadar
 ахырында [ahırında] sonunda
 ач- [aç-] açmaq; ача төш- [açа төш-] biraz açıklamak; ачып сал- [açıp sal-] açığа çıkarmak
 ач [aç] aç; ач карынга [aç ka-rınga] aç karına; ач янаклы [aç yangaklı] aç yanaklı ♦ ач күз [aç күз] aç göz; ач күзле [aç küzlê]

аç gözli; ачының хәлен тук белми
[açıng helên tuk bêlmi] ачин
hâlimden tok anlamaz

ачкыч [açkıç] anahtar; ачкыч
балтасы [açkıç baltası] anahtar
ağızı

ачлык [açlık] açlık

ачлы-туклы [açlı-tuklı] açlı toklu

ачу [açu] kızma; öfke ♦ ачу ал-
[açu al-] acısını çıkarmak; intikam
etmek; ачу итеп [açu itêp] kızarak;
ачу кабару (кайнау, ташу) [açu ka-
baru (kaynau, taşu)] çok hiddet-
lenmek; ачу китергеч [açu ki-
têrgêç-] acı getiren; ачуын йоту
[açu yot-] acısını yutmak

ачулан- [açulan-] kızmak, hid-
detlenmek, öfkelenmek

ачуландыр- [açulandır-] kızdır-
mak, hiddetlendirmek, öfkelendir-
mek

ачулы [açulı] kızgın, hiddetli, öf-
keli, dargın

ачусыз [açusız] hiddetsiz, öf-
kesiz

ачуташ [açutaş] şap

ачы [açı] acı ♦ ачы телле [açı
têllê] acı dilli

ачык- [açık-] açılmak

ачык [açık] açık ♦ ачык авыз
[açık avız] şaşkın, gafil

ачыклан- [açıklan-] açıklanmak

ачыклык [açıklık] açıklık

ачыктан-ачык [açıktan-açık] ачи-
ktan açığа, açıkça

ачыл- [açıl-] açılmak

ачылмалы [açılmalı] açılacak

ачылышлы [açılışlı] karşılıklı,
hiddetlenişli

ачын- [açın-] açınmak

ачындыр- [açındır-] açındırmak
ачынулы [açınulı] açınışlı
ачыргалан- [açırgalan-] аси аси
yakılmak

ачыт- [açıt-] acıtmak

ачыткы [açıtkı] maya

ачыш [açış] açış, keşif

ач-ялангач [aç-yalangaç] ач
açık, açık çıplak

аш [aş] aş, yemek ♦ ашыгыз
тәмле булсын! [aşığыз temlê bul-
sın] afiyet olsun; ашын ашаран,
яшен яшәгән [aşın aşagan, yeşên
yeşegen] ölse de yazık değil çok
yaşamış

аш- [aş-] 1. aşmak; 2. yüksel-
mek, ağmak; 3. gerçekleşmek

аша [aşa] aşarak, geçerek; aşırı

аша- [aşa-] yemek

ашадан-аша [aşadan-aşa] doğ-
rudan doğruya (*geçmek, delmek*)

ашалучан [aşaluçan] kolay аши-
nan

ашамлык [aşamlık] yemek

ашамсак [aşamsak] obur

ашат- [aşat-] yemek yedirmek,
geçindirmek

ашатучы [aşatuçı] geçindirici

ашау [aşau] yeme

ашаучы [aşauçı] yiyici, boğaz

аша-эч- [aşa-êç-] yemek içmek

ашказан(ы) [aşkazan(ı)] mide

ашкын- [aşkın-] eşkinmek, ace-
le etmek

ашкындыр- [aşkındır-] eşkindir-
mek, acele ettirmek

ашкынулы [aşkınulı] aceleli

ашкынучан [aşkınuçan] aceleci

ашкынучанлык [aşkınuçanlık]
eşkinmecilik, acele etmecilik

ашлама [aşlama] gübre; ашлама керт- [aşlama kært-] gübre serpmek

ашла- [aşla-] gübrelemek; gübre vermek

ашлы [aşlı] 1. aşı; 2. kolalı

ашлык [aşlık] aşlık, tahıl, ekin

ашлы-сулы [aşlı-sulı] bol yemekli (*kimse*)

аш-су [aş-su] aş su, yeme içme

ашханә [aşhane] aşhâne, yemekhâne, lokanta

ашчы [aşçı] aşçı

ашъяулык [aşyaulık] sofra örtüsü

ашыга-ашыга [aşıga-aşıga] acele acele

ашык- [aşık-] acele etmek

ашыгыч [aşıgıç] aceleli, acil;

ашыгыч ярдәм [aşıgıç yardım] ilk yardım

ашыгычлык [aşıgıçlık] acelecilik

ашык-пошык [aşık-poşık] çok acele, apar topar

ашыктыр- [aşıktır-] acele ettirmek

ашыктыргыч [aşıktırğıç] çabuklandırıcı

ашып кит- [aşıp kit-] haddinden aşırı olmak ♦ ашып узган [aşıp uzgan] haddinden aşırı çoğalmış

ашыр- [aşır-] aşırmaq, yükseltmek, gerçekleştirmek

аэровокзал [aêrovakzal (ayrovokzal)] havaalanı

аэродром [aêrodrom (ayrodrom)] hava alanı pisti

аэроçана [aêroçana (ayroçana)] havalı kızak

аю [ayu] ayı; аю баланы [ayu

balanı] mürver; аю көпшәсе [ayu köpşesê] ayı kamışı ♦ аю мае сәртү [ayu mayı sörtü] şaşkına çevirmek, başına iş açmak; аю хезмәте күрсәт- [ayu hêzmetê kürset-] iyi hedefle kötü iş yapmak

аюкач [ayukaç] ayı yavrusu

аюколак [ayukolak] ayı kulağı (*bitkis*)

аючы [ayuçı] ayıcı

ая [aya] 1. el ayası; 2. yün tarağı

ая- [aya-] merhamet etmek, acımak, korumak

аягүрә [ayagüre] ayak üstü

аяз [ayaz] açık, bulutsuz, ayaz

аяз- [ayaz-] ayazmak

аязлан- [ayazlan-] ayazlanmak

аяк [ayak] ayak; аяк асты [ayak astı] ayak altı; аяк астындагы [ayak astındağы] ayak altındaki; аяк

киеме [ayak kiyêmê] ayakkabı; аяк машинасы [ayak maşinası] ayaklı dikiş makinası; аяк очы

белән [ayak oçı bēlen] ayak ucu ile ♦ аяк астында (бул-) [ayak astında (bul-)] ayak altında olmak;

аяк астында (урал-, бутал-) [ayak astında (ural-, butal-)] gereksiz yere dolaşmak; аяк жиргә тимә-

[ayak cirge time-] çok çabuk yürümek; аяк басмау [ayak basmau] ayak çekmek; аяк сузу [ayak suzu] ölmek; аяк тартма-

[ayak tartma-] ayakları geri geri gitmek; аяк терәп [ayak tērep] ayak direyip;

аяк чал- [ayak çal-] ayak çelmek; аяк ялы [ayak yalı] ayak bastı

парасы, ayak kirası; аякка егыл-

[ayakka yigil-] ayak örmek; аяк

тан ек- [ayaktan yık-] kökten yıkmak; аяк-кул [ayak-kul] el ayak
 ♦ аяк-кул белән каршы [ayak-kul bēlen karşı] baştan ayağa karşı; аяк-кулны бәйлә- [ayak-kulnı bey-le-] el ayağını bağlamak

аякпан- [ayaklan-] (*istekle*) hareketе geçmek

аяклы [ayaklı] ayaklı ♦ аяклы каза [ayaklı kaza] ayaklı felâket; аяклы мал [ayaklı mal] evcil hayvanlar; аяклы тарих [ayaklı tarih] ayaklı tarih

аяк-саяк [ayak-sayak] seyrek

аяксыз [ayaksız] ayaksız

аяксыз-кулсыз [ayaksız-kulsız] elsiz ayaksız

аяксыз-кулсыз кал- [ayaksız-kul-sız kal-] elsiz ayaksız kalmak

аякчу [ayakçu] çorap yerine ayağa dolanan kumaş parçası

аяныч [ayanıç] üzüntü, esef

аянычлы [ayanıçlı] üzüntülü, esefli

аяу [ayau] koruma

аяу: аяу атнасы [ayau: ayau atnası] 1. 21-28 Haziran (*en kısa geceli en uzun günlerde*) tabiatı koruma haftası; 2. çocuk doğuran kadının ilk haftası

аяусыз [ayausız] acımasız, merhametsiz

аяусызпан- [ayausızlan-] merhametsizlenmek

аяусызлык [ayausızlık] merhametsizlik

аңаран [açagan] şimşek

аң [ang] anlayış, düşünüş, bilinç, şuur ♦ аң бул! [ang bull!] düşün! anla! hatırla!; аң көр- [ang

kêr-] aklı başına gelmek; аңға кил- [angga kil-] şuurу yerine gelmek; аңнан яз- [angnan yaz-] şuurunu kaybetmek

аңа [anga] ona ♦ аңа калса [anga kalsa] ona kalsa; onun (*yan-lıŝ*) fikrince

аңар [angar] ona (*kimseye*)

аңарда [angarda] onda (*kimse-de*)

аңардан [angardan] ondan (*kim-seden*)

аң-белемле [ang-bêlêmlê] eğitimi, tahsilli

аңарчы [angarçı] (*belli*) vakte kadar

аңгармастан [anggarmastan] kendisini bilmezden, tesadüfen, şuursuzca, beklenmeksizin

аңгы-миңге [anggi-mınggê] bayılmaya yakın; kendisini de bilmezce

аңгыра [anggıra] ahmak, aptal

♦ аңгыра бәрән (сарык, тавык, ябалак) [anggıra beren (sarık, tavık, yabalak)] koyun beyinli

аңгырайт- [anggırayt-] (*biraz vakitte*) aklını kaybettirmek

аңгыралан- [anggıralan-] (*biraz vakitte*) aklını kaybetmek

аңгыралык [anggıralık] şuursuzluk

аңгыралыктан [anggıralıktan] şuursuzluktan

аңкау I [angkau] dalgın, dikkatsiz, özensiz

аңкау II [angkau] аğıз arkası, damak; аңкау авазлары [angkau avazları] *gr.* аğıз arkası sesleri

аңкы- [angki-] çok kokmak

аңкыт- [angkit-] çok kokutmak
 аңла- [angla-] anlamak
 аңлаешлы [anglayışlı] anlayışlı
 аңлаешлылык [anglayışlılık] anlayışlılık
 аңлаешсыз [anglayışsız] anlayışsız
 аңламастан [anglamastan] anlamazdan
 аңламыйча [anglamıyça] anlamazdan, bilmezden
 аңларлык [anglarlık] anlaşılır
 аңлат- [anglat-] anlatmak, açıklamak
 аңлатма [anglatma] anlatma, açıklama
 аңлатмалы [anglatmalı] anlatmalı, açıklamalı; izahlı
 аңлаш- [anglaş-] anlaşmak
 аңлашыл- [anglaşıl-] anlaşıl-
 мак
 аңлашылмау [anglaşılmau] anlaşılmama, açıklanmama
 аңлашылмаучылык [anglaşılmauçılık] anlaşılmamalık (*bir birini*), anlaşılmazlık, anlaşmamazlık
 аңлы [anglı] düşünceli, şuurlu
 аңлылык [anglılık] düşüncelilik, şuurluluk
 аңсыз [angsız] düşüncesiz, şu-

ursuz

аңсыздан [angsızdan] ansızın, birden bire

аңсызлан- [angsızlan-] şuursuzlanmak, düşüncesizlenmek

аңсызлык [angsızlık] şuursuzluk, düşüncesizlik

аңыш- [angış-] (*vaziyet*) anlamak

аңышмыйча [angışmıyça] (*bir birini, vaziyet*) anlamayınca

аһ [ah] ah ♦ аһ ит- [ah it-] ah etmek; аһ ор- [ah or-] çok ah etmek

аһ-вах [ah-vah] ah vah ♦ аһ-вах ит- (кил-) [ah-vah it- (kil-)] çok ah vah etmek (gelmek)

аһ-зар [ah-zar] ahuzar, ağlayıp sızlamak

аһылда- [ahıl-da-] ahlamak, ah etmek

аһәң [aheng] ahenk

аһәңдәш [ahengdeş] uygun

аһәңле [ahenglê] ahenkli

аһәңлепек [ahenglêlêk] ahenkliklik

аһәңләш- [ahengleş-] ahenkleşmek

аһәңләштер- [ahengleş-têr-] ahenkleştirmek

- Б -

ба [ba] b harfi
 баб [bab] bab
 баба [baba] dede; баба кош [baba koş] kaka kuş; баба тел [baba tël] eski dil, esas dil
 бабай [babay] dede; her ihtiyar adam
 бабасыр [babasır] bağırsak kurdı; бабасыр уты [babasır utı] bağırsak kurdunu çıkararak bitki, kurt düşürücü ot
 бабачы [babaçı] sünnetçi
 бавыр [bavır] bağıр
 бавыргалык [bavırgalık] bağıр-лік, eyerde karın kayışı
 бавырлан- [bavırlan-] çok koyulanmak
 бавырсак [bavırsak] hamurdan yapılmış yuvarlakça yemek
 багаж [bagaj] bagaj
 багана [bagana] sütun, direk; багана умарта [bagana umarta] uzun bal kovanı ♦ багана кебек катып кал- [bagana kèbèk katır kal-] odun gibi durmak
 багла- [bagla-] bağlamak
 багланыш [baglanış] bağlantı
 багор [bagor] çengel
 багучы [baguçı] ileri görüşlü (*kimse*), bakıcı, falcı
 багышла- [bagışla-] adamak, bağıшlamak
 бае- I [bayı-] (*güneş, ay için*) batmak
 бае- II [bayı-] zenginleşmek

бает- [bayıt-] zenginletmek
 баз [baz] (*insan tarafından*) açılan çukur, mahzen
 баз- [baz-] cesaret göstermek
 базальт [bazal't] bazalt
 базар [bazar] 1. pazar; 2. otorite, kıymet ♦ базары күтәрел- (төш-) [bazarı küterèl- (töş-)] pazarı, kıymeti, otoritesi yükselmek (düşmek); базар яса- (кор-) [bazar yasa- (kor-)] her kafadan bir ses çıkarmak
 базарлыклы [bazarlıklı] pazarlık, satılık
 базарлыксыз [bazarlıksız] pazarlıksız
 базис [bazis] temel, alt yapı, баз базык [bazık] iri yapılı, boylu-boslu
 базымлы [bazımlı] cesur, cesaretli
 базымсыз [bazımsız] cesaretsiz
 бай [bay] zengin; бай эттәлекле [bay èttèlèklè] zengin münderecatli
 байбак [baybak] bobak, dağ sıçanı
 байбикә [baybike] zenginin karrısı
 байбәтчә [baybetçe] zenginin oğlu
 байгура [baygura] kaba zengin (*kimse*)
 байгыш [baygış] baykuş, miskin
 байгышлан- [baygışlan-] sessiz durmak
 байдарка [baydarka] sporcu kayığı
 байлык [baylık] zenginlik
 байрак [bayrak] bayrak

байракчы [bayraqçı] bayraqçı, bayraktar

байтак [baytak] 1. oldukça, bir hayli, ереyse; 2. çok; **байтак вакыт** [baytak vakıt] bir hayli zaman

байтал [baytal] genç kısrak

байтар [baytar] baytar

байтирэк [baytirek] 1. *mit.* kökü yedi kat derinlerde, başı yedi kat gökte olan ağaç; 2. yeni doğan çocuk için dikilen ağaç

бак- [bak-] bakmak

бака [baka] kurbağa; **бака ефәге** [baka yefegê] kurbağa bitkisi, yosun; **бака кабыгы** [baka kabıgı] midye kabuğu (*dirî*); **бака кашыгы** [baka kaşıgı] midye *vb.* kabuğu (*ölü*); **бака сакалы** [baka sakalı] bitki adı; **бака тәңкәсе** [baka tengesê] su mercimeği; **бака яфрагы** [baka yafragı] sinir otu

бак-бак [bak-bak] vak vak

бакалея [bakalêye] bakkaliye

бакалейчы [bakalêuçı] bakkal

бакен [bakên] deniz feneri

бакенчы [bekênçi] deniz feneri bakıcısı

баклажан [baklajan] patlıcan

бакра [bakra] karamuk

бактериаль [baktêrial'] bakteri ile ilgili

бактеризациялә- [baktêrizatsiyele-] bakteri üretmek

бактериология [baktêriologiyе] bakteriyoloji

бактерия [baktêriye] bakteri

бакча [bakça] bahçe, bağ

бакчалык [bakçalık] bahçelik, bağılık

бакчачы [bakçaçı] bahçeci, bağ-

сы

бакчачылык [bakçaçılık] bahçecilik, bağsıcılık

бакчы [bakçı] bak! bakın! bakın ne oldu!

бакылда- [bakılда-] vak vak etmek

бакыр [bakır] 1. bakır; 2. ibrik tepsisi; **бакыр акча** [bakır akça] bakır para; **бакыр елан** [bakır yılan] bakır renkli yılan

бакыр- [bakır-] bağırмак

бакырчы [bakırçı] bakırcı

бал I [bal] bal; **бал икмәге** [bal ikmegê] bal peteği караği; **бал корты** [bal kortı] arı

бал II [bal] balo

бала [bala] çocuk, yavru; **бала итәк** [bala itek] ispanyol etek; **бала караучы** [bala karauçı] çocuk bakıcısı; **балара уз-** [balaga uz-] gebe olmak

балавыз [balavız] balmumu, mum ♦ **балавыз сык-** [balavız sık-] sessiz ağlamak (hıçkıрмак)

балавызла- [balavızla-] mumlamak

балавызлы [balavızlı] balmumu katarak уарılan

балаган [balagan] 1. baraka, kesekten yapılmış ev; 2. çadır tiyatrosu

балак [balak] paça (*pantolonun*)

балалайка [balalayka] balalayka

балала- [balala-] çocuk doğurmaк

балалан- [balalan-] çocuklaşмак

балаларча [balalarça] çocukça

балалык [balalık] çocukluk

балан [balan] kartopu (*bitkisi*)
 баланлык [balanlık] kartopu bitkisi olan yer
 баланс [balans] bilanço, denge
 баласыз [balasız] çocuksuz
 баласызлык [balasızlık] çocuk-suzluk
 баласыт- [balasıt-] çocuk gibi görmek
 бала-чага [bala-çaga] çoluk çocuk
 балачак [balaçak] çocukluk çağы
 балашар [balaşar] bal yiyen kuş
 балбал [balbal] balbal
 балдак [baldak] halka, kaşsız yüzük ♦ балдак бармакка күрә, яр йөрөккә күрә [baldak barmakka küre, yar yöreкке küre] baldak parmağa göre yar yüreğe göre
 балдыз [baldız] baldız
 балерина [balêrina] balerin
 балет [balêt] bale
 балигь: балигь бул- [balig: balig bul-] rüşte ermek
 балимәр [balimer] bal emer (*kuş*)
 балкалак [balkalak] küçük kaşık
 балкарак [balkarak] bal yiyici (*böcek*)
 балкашык [balkaşık] *bk.* балкалак
 балкон [balkon] balkon
 балкы- [balkı-] parlamak
 балкыш [balkış] parlak ışık, hâle
 балл [ball] şiddet, kuvvet, güç (*hava*)
 баллада [ballada] balad, efsane şiir
 баллан- [ballan-] ballanmak

балласт [ballast] safra, balast
 баллон [ballon] tüp, lastik, balon
 баллы [ballı] ballı; баллы баба [ballı baba] ballı baba; баллы гөмбә [ballı gömbe] ballı mantar; баллы кузак [ballı kuzak] keçi boy-nuzu; баллы чык [ballı çık] ballı çığ, ballık
 балта [balta] balta; балта остасы [balta ostasi] balta ile işleyen kimse; балта сабы [balta sabı] balta sapı ♦ балтасы сура төшкән [baltası suga töşken] kaygılı, kederli, hüzünlü, elemli
 балтачы [baltaçı] dülgер
 балтачылык [baltaçılık] dülgерlik
 балтыр [baltır] baldır
 балтырган [baltırgan] baldıran
 балчык [balçık] balçık
 балчыклы [balçıklı] balçıklı
 балчыксыл [balçıkсыл] balçığa yakın
 балык [balık] balık; балык апы (сөтө) [balık apı (sötê)] balık sütü
 балыклы [balıklı] balıklı
 балыкчы [balıkçı] balıkçı
 балыкчылык [balıkçılık] balıkçılık
 бамбук [bambuk] bambu
 банан [banan] muz
 банда [banda] çete
 бандероль [bandêrol'] küçük paket
 бандит [bandit] çeteci
 бандитларча [banditlarça] eşkiyalıkla
 бандитлык [banditlık] çetecilik
 банк [bank] banka ♦ банк сук [bank suk-] kâğıt oyuncusu para

kazanmak; банк тот- [bank tot-] kâğıt tutmak

банка [banka] kavanoz

банкет [bankêt] ziyafet

банкир [bankir] banker, bankacı

банкрот [bankrot] müflis; банкрот бул- [bankrot bul-] iflâs etmek

банкротлык [bankrotlık] müflislik

бант [bant] band, fiyonk

баптизм [baptizm] baptizm

баптист [baptist] baptist

бар I [bar] var; бар ит- [bar it-] var etmek

бар II [bar] varlık ♦ бар кадәр [bar kader] varlık kadar

бар III [bar] bar, pavyon

бар- [bar-] varmak, gitmek, ulaşmak, yetişmek ♦ менеп бар- [mênêp bar-] çıkmak (*mes. da-ğâ*); яхшыланып бар- [yahşılanıp bar-] gittikçe iyileşmek;

уқып бар- [ukıp bar-] her zaman okumak;

бара тора, бара торгач [bara tora, bara torgaç] vara vara, gitgide;

барган саен [bargan sayın] her vardığında;

барып кайт- [barıp kayt-] gidip gelmek;

барып чык- [barıp çık-] varıp çıkmak;

барып җит- [barıp cit-] varıp yetmek

барабан [baraban] 1. davul, trampet; 2. top

барабанчы [barabançı] 1. davulcu; 2. topçu

бара-бара [bara-bara] yürüyerek

барак [barak] baraka

баранка I [baranka] simit

баранка II [baranka] dümen, direksiyon (*otomobilde*)

барда [barda] posa

баржа [barja] mavna

баритон [bariton] bariton

барла- [barla-] varlamak, yoklamak

барлау [barlau] varlama, yoklama

барлык I [barlık] varlık; барлыкка кил- [barlıkka kil-] ortaya çıkmak;

барлыкка китер- [barlıkka kitêr-] ortaya çıkarmak

барлык II [barlık] *gr.* olumluluk

барлык [barlık] hepsi, tamamı

барлы-юклы [barlı-yuklı] varlı yoklu, pek az

бармак [barmak] parmak ♦

бармак аша карау [barmak aşa karau] (*bir şeye*) göz yumma;

бармак бие [barmak buyı] parmak kadcıkcı; бармак исәбе (*хисабы*) [barmak isebê (*hisabı*)] hece ölçü, hece vezni;

бармак янау [barmak yanau] parmak ile işaret ederek azarlama;

бармакка бармак сукмау [barmakka barmak sukmau] parmak kimildatmama

бармакча [barmakça] eldiven

бармағи [barmakça] eldiven parmağı

барометр [baromêtr] barometr

барон [baron] baron

баррикада [barrikada] barikat

барсы [barsı] hepsi, tamamı

бархан [barhan] barkan

барча [barça] hepsi, tamamı

барщина [barşçına] angarya usülü

бары I [barı] fakat

бары II [barı] hepsi, tamamı

барыбер [barıbêr] hepsi bir, farksız, aynı, eşit, nasıl olsa da

барында [barında] var iken
 барынча [barınça] var oldukça
 барыс [barıs] pars
 барыш [barış] varış, yürüyüş, gi-
 diş
 барышлы [barışlıy] (*bir yere*)
 giderken
 барьер [baryêr] bariyer, engel
 бас [bas] bas (*ses*)
 баса [basa] 1. erkek kendir; 2.
 uzun müddet evlenmemiş erkek,
 bekâr
 бас- [bas-] basmak; басып ал-
 [basıp al-] ele geçirmek, istila et-
 mek; басып чыгар- [basıp çigar-]
 neşretmek
 баскак [baskak] *tar.* baskak
 баскетбол [baskêtblol] basketbol
 баскетболчы [baskêtblolçı] bas-
 ketbolcu
 баскын [baskın] baskın
 баскынчы [baskınçı] baskıncı
 баскыч [baskıç] merdiven
 басма I [basma] merdiven ая-
 ğı, basamak
 басма II [basma] basma
 басма III [basma] basma, ku-
 маş
 басмачы [basmaçı] Türkistan
 azatlık hareketi mensupları (1920-
 1930)
 басмачылык [basmaçılık] bas-
 macılık
 бассейн [bassêyn] havza, havuz
 бастион [bastion] hisar
 бастыр- [bastır-] bastırmak
 бастыргыч [bastırgıç] (*kâğıt*)
 bastıracak
 бастырык [bastırık] araba ile ta-
 şınan otları üstten bastırmak için

bağlanan ağaç
 бастырык- [bastırıkla-] bastı-
 рік ile bastırmak
 бастырыл- [bastırıl-] bastırıl-
 mak; albastı veya kâbus tara-
 findan bastırılmak
 басу [basu] tarla, parsel, arsa;
 басу капкасы [basu kapkası] tarla
 kapısı; басу юлы [basu yulı] tarla
 yolu
 басулык [basulık] tarlalık
 басыл- [basıl-] basılmak
 басым [basım] 1. basınç, baskı,
 basım; 2. vurgu; басым яса- [ba-
 sım yasa-] baskı yapmak
 басымсыз [basımsız] basımsız,
 basınçsız
 басымчак [basımçak] halim,
 аğırlıksız, mutî
 басынкы [baskınkı] sakin
 басынкылан- [basânkılan-] sa-
 kinlenmek, telâş etmemek
 бат- [bat-] batmak
 батальон [batalyon] tabur
 батарея [batarêye] batarya; pil;
 kalorifer dilimi
 бата-чума [bata-çuma] batarak
 батист [batist] patiska
 баткак [batkak] bataк
 баткаклык [batkaklık] bataklık
 батман [batman] batman
 батрак [batrak] rençper
 батраклык [batraklık] rençperlik
 батынкы [batınkı] batık
 батыр [batır] batur, бағатур
 батыр- [batır-] batırmak; баты-
 рып ал- [batırıp al-] batırıp almak
 батырлан- [batırlan-] bahadır gi-
 би davranmak
 батырларча [batırlarça] bahadır

gibi

батырлык [batırlık] bahadırılık

батырчылык [batırçılık] cesaretlilik; батырчылык ит- [batırçılık it-] cesaret (cüret) etmek

бай [bau] bağ

бахбай [bahbay] (*çocuk dilinde*) at, dahdahбахыр [bahır] fakir, düşkün (*kimse*)

бацилла [batsilla] basil, mikrop

баш [baş] baş; баш и- [baş i-] baş eğmek; баш сөяге [baş söyegê] baş kemiği, kafa tası ♦

баш аша [baş aşa] üst makamı aşır daha üste müracaat etme;

башын аша- [başın aша-] yok etmek; баш бет- [baş bêt-] felâkete uğramak;

баш бирмө- [baş birme-] baş eğmemek; баш ват- [baş vat-] bir meselenin çözümü ile çok düşünmek; kafa ütölemek;

баш катыр- [baş katır-] baş karıştırmak; баш тарт- [baş tart-] baş çekmek, reddetmek;

баш күтөр- [baş күтер-] baş kaldırmak, isyan etmek; баш төзөт- [baş tözet-] biraz içki ile sarhoşluğun mahmurluğunu atmak;

баш түн- [baş түн-] baş yorulmak; баш әйлән- [baş eylen-] baş dönmek;

баш өстө [baş östê] baş üstünel;

баш жит- [baş cit-] akli ermek;

башка кит- [başka kit-] başına vurmak; башы тишек [başı tişêk] kulağı delik

башак I [başak] başak; башак чыгар- (жибөр-) [başak çıgar- (ciber-)] başakı çıkarmak

башак II [başak] (*ok, mızrak,**süngü*) ucu

башаклан- [başaklan-] başaklanmak

башаклы [başaklı] başaklı

башаклылар [başaklılar] başaklı bitkiler

башаяклы [başayaklı] başтан bacaklı

башаяклылар [başayaklılar] başтан bacaklıлар

башбаштак [başbaştak] keyfince davranmaya düşkün; dikbaşı

башбаштаклан- [başbaştaklan-] keyfince davranmak

башбаштаклык [başbaştaklık] keyfince davranmalık

башваткыч [başvatkıç] çözümү güç olan (*şey*)

башка [başka] başka ♦ башка чык- [başka çık-] başa çıkmak; ailesinden ayrılmak

башкала [başkala] baş şehir

башкалык [başkalık] başkalık

башкар- [başkar-] yürütmek, becermek

башкарма [başkarma] yürütme, becerme

башкаручы [başkaruçı] yürütücü, becerici

башкатыргыч [başkatırgıç] çözümү güç, çapraşık

башкача [başkaça] ayrıca, başка түрлү

башкисәр [başkiser] baş kesen (*kimse*), haydut, eşkiya

башкода [başkoda] kız istemeye giden birinci adam

башлам [başlam] baş kısım, giriş

башлан- [başlan-] başlanmak

башлангыч [başlangıç] başlan-
gıç

башлаш [başlaş] başdaş

башлы [başlı] başlı, akıllı

башлык I [başlık] başlık

башлык II [başlık] rehber, kıla-
vuz, başkan

башлы-күзле: башлы-күзле бул-
[başlı-küzlê: başlı-küzlê bul-] ev-
lenmek; башлы-күзле ит- [başlı-
küzlê it-] evlendirmek

башлыча [başlıca] başlıca

башма-баш [başma-baş] başa
baş

башмак [başmak] 1. paşmak; 2.
iki yaşındaki sığır; башмак тана
[başmak tana] iki yaşındaki inek,
dana

башмакчы [başmakçı] paşmak-
çı

башня [başnya] kule

башсыз [başsız] başsız, akılsız

башсызлан- [başsızlan-] akılsız
olmak

башсызлык [başsızlık] akılsız-
lık, başarısızlık

башта [başta] önce

баштагы [baştağı] önceki

баштан [baştan] önceden

баштанаяк [baştanayak] baş-
tan ayağa, tamamen

баштубән [baştüben] tepesi üs-
tü

бая [baya] (*yakın*) geçen (*vakit*)

баягы [bayağı] önceki

баян [bayan] akordiyon

баянчы [bayançı] akordiyoncu

бажа [baca] bacanak

баһадир [bahadır] bahadır

баһадирлык [bahadırılık] baha-

dırlık

бегемот [bêgêmot] suaygırı

без I [bêz] biz

без II [bêz] biz, sivri uçlu âlet

безелдә- [bêzêlde] vızıldamak

безкойрык [bêzkoyrık] bir cins
yaban ördeği

безнеке [bêznêkê] bizimki

безнеңчә [bêznêngçê] bizim gi-
bi; bizim düşündüğümüz gibi

белгеч [bêlgêç] uzman, bilgin

белгечлек [bêlgêçlêk] uzmanlık,
bilginlik

белгән-күргән [bêlgen-kürgen]

tanıdık

белдекле [bêldêklê] bilgili

белдексез [bêldêksêz] bilgisiz

белдер- [bêldêr-] bildirmek; be-
lirtmek

белдерү [bêldêrü] 1. bildirme; 2.
ilan, duyuru

белекле [bêlêklê] bilgili, âlim

белексез [bêlêksêz] bilgisiz, câ-
hil

белем [bêlêm] ilim, bilim

белемле [bêlêmlê] ilimli, bilimli

белемсез [bêlêmsêz] 1. ilimsiz;
2. okuma-yazma bilmeyen

белен [bêlên] akıtma (*yemek*)

белен- [bêlên-] bilinmek

белер-белмәс [bêlêr-bêlmes] bi-
lir bilmez

белеш [bêlêş] biliş

белеш- [bêlêş-] bilmeğe çalış-
mak, öğrenmek

белешле [bêlêşlê] bilgisi çok
olan kimse

белешмә [bêlêşme] 1. bilişme;

2. bilgi alma verme, tanıtma

белешмәлек [bêlêşmelêk] ta-

nitmalık

белештер- [bêlêštêr-] biliştirmek, kendi kendini anlamak

белештермичә [bêlêštêrmicê] biliştirmeyerek, kendi kendini anlamayarak

беллетристика [bêllêtristika] edebiyat

белмичә [bêlmiçê] bilmeden

белмәмеш [bêlmemêş] bilmezlik; белмәмешкә салын- [bêlmemêške salın-] kendini bilmezliğe vurmak

белуга [bêluga] mersin morinası, ak balık

бельэтаж [bêl'êtaj] (*tiyatroda*) birinci mevki

беләзек [bêlezêk] bilezik

беләк [bêlek] bilek

беләксә [bêlekse] bilekçe, bileklik

белән [bêlen] ile

беләү [bêleü] bileği, ege

беләүлә- [bêleüle-] bileğilemek, egelemek

бензин [bênzin] benzin, motorin

бер [bêr] bir; бер катлы [bêr katlı] bir katlı; бер күзенәкле [bêr küzeneklê] bir gözeli (hücreli), tek hücreli (*hayvan*); бер мәгънәле [bêr megnelê] tek anlamlı; бер пәрдәле [bêr perdelê] tek perdeli; бер айлык [bêr aylık] bir aylık; бер атналык [bêr atnalık] bir haftalık; бер еллык [bêr yıllık] bir yıllık; бер кочак [bêr koçak] bir kucak; бер сәгатьлек [bêr segatlêk] bir saatlik; бер тотам [bêr totam] bir tutam; бер чәметем [bêr çêmetêm] bir çimdik; бер ярым [bêr

yarım] bir buçuk; бер яшьлек [ber yêşlêk] bir yaşındaki ♦ бер авыз сүз [bêr avız süz] tek kelimelik söz; бер дигән [ber digen] çok iyi; бер табактан аша- [bêr tabaktan aša-] bir tabaktan yemek; бер утыруда [bêr utıruda] bir oturumda; бер чыбыктан сөрәлгән [bêr cıbıktan sörêlgen] bir kökten sıyrılan; бергә бишне куш- [bêrge bişnê kuş-] bire bin katmak, mübalâğa etmek, abartmak

беравыздан [bêravızdan] bir ağıздан

беравык [bêravık] bir an

бераз [bêraz] biraz

беразга [bêrazga] az vakte

бераздан [bêrazdan] birazdan

бер-бер [bêr-bêr] bir bir

бербуын [bêrbuın] bir terimli

бервакыт(ны) [bêrvakit(nı)] bir vakit

бервакытта [bêrvakıtta] aynı zamanda

бергә [bêrge] birlikte, beraber

бергә-бер [bêrge-bêr] bire bir

бергә-бергә [bêrge-bêrge] hep birlikte

бергәлек [bêrgelêk] birliktelik

бергәләп [bêrgelep] birleşerek

бердәй [bêrdey] bir gibi, benzer, tamamiyle benzer

бердәйлек [bêrdeylêk] eşitlik

бердәм [bêrdem] hep birden, birlikte

бердәмлек [bêrdemlêk] birlik, dayanışma

бердәмләш- [bêrdemleş-] birleşmek, birlik hâline gelmek

бердән [bêrden] birden, ansızın

бердәнбер [bêrdenbêr] yegâne, yalnız, tek

берек- [bêrêk-] birikmek, yapışmak

берек [bêrêk] ortak, dernek

береккәнлек [bêrêkkenlêk] yapışkanlık

беректер- [bêrêktêr-] yapıştırma

беренче [bêrêncê] birinci

беренчедән [bêrêncêden] birinci delil olarak, birincisi

беренчел [bêrêncêl] ilk, birincil

беренчелек [bêrêncêlêk] birincilik

берет [bêrêt] bere

бер-ике [bêr-ikê] bir iki, pek az

беришле [bêrişlê] [<bêr+işlê] tek düze, monoton

беркавым [bêrkavım] bir an

беркадәр [bêrkader] biraz

беркайда [bêrkayda] hiç bir yerde

беркайчан [bêrkayçan] hiç bir zaman

беркатлы [bêrkatlı] 1. bir katlı; 2. çok sade (*kimse*)

беркатлылык [bêrkatlılık] 1. tek katlılık; 2. çok sade olma

беркая [bêrkaya] hiç bir yere

беркем [bêrkêm] hiç kimse

беркет- [bêrkêt-] yapıştırmak

беркеткеч [bêrkêtkêç] yapıştırıcı

беркетмә [bêrkêtme] 1. zabıt tutma, kaydetme; 2. protokol

беркөө [bêrköyê] bir makamda, bir tarzda

беркөн [bêrkön] bir gün

беркөнге [bêrköngê] bir günlük

берле [bêrlê] (*derecelemede*) sı-

fır, en kötü düşük not

берлек I [bêrlêk] birlik

берлек II [bêrlêk] *gr.* teklik

берләш- [bêrleş-] birleşmek

берләшен [bêrleşêp] birleşerek

берләшкән [bêrleşken] birleşen

берләшмә [bêrleşme] birleşme

берләштер- [bêrleştêr] birleştirmek

бермә-бер [bêrme-bêr] bir bir, iki defa fazla

бермәлне [bêrmelnê] bir anda

берни [bêrni] hiç bir şey

берникадәр [bêrnikader] biraz, biraz çok

берниңди [bêrnindi] hiç bir

бернихәтле [bêrnihetlê] bir azca

берничаклы [bêrniçaklı] bir ne kadar, biraz

берничек [bêrniçêk] asla, hiç bir türlü

берничә [bêrniçê] bir kaç

бернәрсә [bêrnerse] hiç bir şey

беррәттән [bêrretten] yanı sıra

берсе [bêrsê] biri, birisi

берсе-бер [bêrsê-bêr] hiç biri, hiç birisi

берсекөн(гә) [bêrsêkön(ge)] öbür gün(e)

берсүзсез [bêrsüzsêz] itirazsız

бертавыштан [bertaviştan] oy birliği ile

бертигез [bêrtigêz] aynı

бертоташтан [bêrtotaştan] durmadan, aralıksız olarak

бертуган [bêrtugan] aynı anababdan kardeş

бертуктамый(ча), бертуктаусыз [bêrtuktamıy(ça), bêrtuktausız] aralıksız, durmadan

бертөрлө [bêrtörlê] bir çeşit, aynı

бертөслө [bêrtöslê] 1. aynı renk; 2. aynı

берчак(ны) [bêrçak(nı)] bir gün, bir defa

берьяллык [bêryallık] bir yıllık

берьюлы [bêryulı] birden; (*onun*) ile birlikte

берьяклы [bêryaklı] tek yanlı

берэгэйлө [bêregeylê] kuvvetli; bir, ama çok güçlü (*mes. dellil*)

берэм-берэм [bêrem-bêrem] birer birer

берэмлек [bêremlêk] birim

берэмлөп [bêremlep] birer birer, ayrı ayrı

берэм-сэрэм [bêrem-serem] az az ve ayrı ayrı

берэмтеклө- [bêremtêkle-] birimlikleemek

берэр [bêrer] birer

берэрсе [bêersê] bir kimse

берәү [bêreü] 1. bir tane (*adet saymada*); 2. (*kimse*) biri, birey

берөзлексез [bêözlêksêz] durmadan, ayırmadan, art arda

берүзе [bêrüzê] kendisi, yalnız başına

берүк [bêrük] lütfen

бет [bêt] bit

бет- [bêt-] bitmek ♦ беткән баш

беткән [bêtken baş bêtken] ne olursa olsun

бетер- [bêtêr] bitirmek, tamamlamak

бетергөч [bêtêrgêç] silgi

бетерен- [bêtêrên-] tasalanmak

бетлө [bêtlê] bitli

бетмәс-төкәнмәс [bêtmes-tö-

kenmes] sonsuz, bitmez-tükenmez

бетон [bêton] beton

бетонла- [bêtonla-] betonlamak

бетончы [bêtonçı] betoncu

бетте! [bêttê!] tamam!

бетчә [bêtçe] sivilce

бетчәлө [bêtçelê] sivilceli

бетчәлө- [bêtçele-] sivilcelemek

бетәш- [bêteş-] bitişmek

бибөк [bibêk] kız kuşu

библиограф [bibliograf] bibliyografya ile meşgul olan (*kimse*)

библиография [bibliografiye] bibliyografya

библиотека [bibliotêka] kütüphâne

бирәк [bigrek] 1. daha çok, aşırı; 2. (*~te*) bilhassa, özellikle

бидон [bidon] bidon

биө- [biyê-] oynamak, dansetmek

биөгәй- [biyêgey-] büyümek, yükselmek

биөгәйт- [biyêgeyt-] büyütmek, yükseltmek

биек [biyêk] büyük, yüksek

биеклек [biyêklêk] büyüklük, yükseklik

биет- [biyêt-] oynatmak

биз [biz] bez, beze

биз- [biz-] bezmek

бизгәк [bizgek] sıtma

бизмән [bizmen] kantar

бизнес [biznêş] iş, ticaret işi

бизнесмен [biznêsmên] iş (ticaret) adamı

бизон [bizon] bizon

бизә- [bize-] bezemek

бизәк [bizek] bezek

бизэкле [bizeklê] bezekli, süslü
 бизэклэ- [bizekle-] bezemek, süslemek

бик I [bik] sürgü, mandal

бик II [bik] pek, çok; бик шэп [bik şep] peki, pek iyi

биклэ [biklê] sürgülü

биклэ- I [bikle-] kapamak

биклэвеч [bikleveç] 1. sürgü dili; 2. tırkaz

биклэн- [biklen-] kapanmak

биклэ- II [bikle-] hatmetmek

бикрэ [bikre] mersin balığı

бикэ [bike] 1. zengin kadın; 2. isimlerden sonra kullanıldığında dişilik bildiren

бикэч [bikeç] yeni evli gelin

бил [bil] bel; büzülme; билгэ таян- [bilge tayan-] elini beline koymak; бил(не) бу- [bil (nê) bu-] kuşanmak ♦ бил бөк- [bil bök-] bel бүкмек

билбау [bilbau] kemer, kuşak, bel bağı

билгэ [bilgê] işaret, damga, not;

билгэ сал- [bilgê sal-] işaret koymak

билгелэ [bilgêlê] bilinen, belli

билгелэмэ [bilgêleme] tanım

билгелэ- [bilgêle-] işaretlemek; tayin etmek

билгелэн- [bilgêlen-] işaretlenmek, tayin edilmek

билгесез [bilgêsêz] bilinmez, belli olmayan

билгесезлек [bilgêsêzlek] bilinmezlik

билдэмэ [bildeme] 1. kadın elbisesinde belde kendisine dikilmiş kemer; 2. kasaplık hayvanların

belkemiklerinin iki tarafından çıkarılan et

билет [bilêt] bilet

биллэ [billê] belli, beli varolan

билчэн [bilçen] dikenli yabancı ot

бильярд [bilyard] bilardo; бильярд таягы [bilyard tayagi] bilardo sopası

билэ- I [bile-] (*yere~toprağa*) sahip olmak

билэ- II [bile-] belemek

билэм [bilem] boş boşuna gitme; билэмдэ йөрө- [bilemde yö-rê-] gezmek, volta atmak

билэмче [bilemçê] boş boşuna yürüyen

билэмэ [bileme] müstemleke olan topraklar

билэү [bileü] belek, kundak bezi

билэүсэ [bileüse] 1. dar belek; 2. belek bağı

билэүчэ [bileüçê] (*toprak~yerlere*) sahip olan (*kimse*)

бимаза [bimaza] rahatsızlık

бимазала- [bimazala-] rahatsız etmek

бимазалы [bimazalı] rahatsız

бина [bina] bina

биниһая [binihaye] sonsuz, büyüк

бинокль [binokl'] dürbün

бином [binom] binom, iki terimli

бинт [bint] bant, sargı bezi

бинтла- [bintla-] bantlamak, sargı bezi ile sarmak

биографик [biografik] tercüme-i hâl (hayat hikâyesi) ile ilgili

биография [biyografiye] biyografi

биосфера [biosfera] biyolojik

çevre

биофизик [biofizik] biofizik

биохимия [biohimiye] biyokimya

бирге [birgê] buradaki, yakındaki

бире [birê] buraya, beri

бирегә [birêge] beri, buraya

биредә [birêde] burada, beride

биредән [birêden] buradan, be-
ridenбирел- [birêl-] 1. verilmek; 2. gö-
nül vermek

бирелеп [birêlep] gönülden

бирелүчән [birêlüçen] heveskâr,
meraklı

бирем [birêm] ödev, ev ödevi

биреш- [birêş-] 1. zayıf düşmek;
2. teslim olmakбирешмәүчән [birêşmeüçen]
teslim olmayan (*kimse*)

биржа [birja] borsa

биржачы [birjaçı] borsacı

бирка [birka] satışa sunulan
malların cinsini, kalitesini, ölçü-
sünü ve fiyatını bildiren levhacıkбирле [birle] (*o zamandan*) beri,
itibaren, ... den itibarenбирнә [birne] çehiz (*çeyiz*)биртел- [birtêl-] 1. bertilmek; 2.
yara izi kalmakбирчәй- [birçey-] (*yara veya vur-
madan dolayı*) yara (kabarık iz)
kalmak

бирән [biren] obur, çok yiyen

бирәсе [biresê] verecek, verile-
cek (*ödeme*)

бирәчәк [bireçek] verecek

бис [bis] alkış ünlemi

бистә [biste] mahalle, semt

бит I [bit] ki, ne, ne de olsa

бит II [bit] yüz ♦ бит пеш- [bit

pêş-] utanmak; биткә бәрәп әйт-
[bitke berêp eyt-] yüze vurmak;
битен юмаган [bitên yumagan]
arsız, yüzsüz

бит III [bit] sayfa

битараф [bitaraf] bitaraf, taraf-
sızбитарафлык [bitaraflık] tarafsız-
lıkбитлек [bitlêk] yüz örtüsü, peçe;
битлек ки- [bitlêk ki-] peçe tak-
mak; битлеген ач- [bitlêgen aç-]
maskesini düşürmek

битләп [bitlep] sayfalarca

битсез [bitsêz] yüzsüz, utan-
maz

битум [bitum] zift

битәр [bitær] daha fazla

бихисап [bihisap] hesapsız

бичара [biçara] çaresiz

бичура [biçura] ev ruhu (*iyi ruh*)

бичә [biçe] beyin karısı

биш [biş] beş; биш метр [biş
mêtr] beş metreбишбармак [bişbarmak] beş
parmak (*yemek*)бишбылтыр [bişbıltır] çok za-
manlar önce

бишек [bişêk] beşik

бишенче [bişênçê] beşinci

бишинә [bişine] beş iğne (*çorap
örtmek için*)бишкуллап [bişkullap] beş el ile,
çok isteyerekбишле [bişlê] (*derecede*) beşli;
çok iyi

бишлек [bişlêk] beşlik para

бишмәт [bişmet] kaftan

бишпочмак [bişpoçmak] beş kö-
şeli; beşgen

биштәр [bişter] sırt torbası (çuvalı)
 биштәрлә- [bişterle-] (*sırt torbasını*) sırta almak, sırtlamak
 бишурынлы [bişurınlı] beş hâneli
 бишьеллык [bişyılık] beş yıllık (*plân*)
 бишәрләп [bişerlep] beşerleyerek
 бишәү [bişeu] beş tane
 бишәүләп [bişeulep] beşi birden
 бию [biyü-] dans etme, oynama
 биюче [biyüçê] oyuncu, dansöz, dansör
 бия [biye] kısrak
 бияләй [biyeley] parmaksız eldiven
 бланк [blank] boş kâğıt, form
 блиндаж [blindaj] siper korunağı
 блок I [blok] makara, yarpa, kütle, beton blok
 блок II [blok] güç birliğı
 блокада [blokada] abluka
 блокадала- [blokadala-] abluka-ya almak
 блокнот [bloknot] bloknot
 блюминг [blyuming] ağır tezgâh
 блуза [bluza] blüz
 бобрік [bobrik] 1. tüyleri dik olan kumaş; 2. kısa saçlı (*kimse*)
 богау [bogau] bukağı, zincir
 богаула- [bogaula-] bukağılamak, prangaya vurmak
 богаулы [bogaulı] bukağılı, zincirli
 богыл [bogıl] 1,5 metre boyunda kuru ot uğıını
 бодай [boday] buğday
 боек- [boyık-] kederlenmek, hü-

zünlenmek, bunalmak
 боек [boyık] hüzünlü, kederli, bunlu
 боеклык [boyıklık] kederlilik, hazinlik, bunluluk
 боендырык [boyendirik] boyun-duruk
 боер- [boyır-] buyurmak
 боерык [buyırık] buyruk
 божан [bojan] eşek arısı
 боз [boz] buz; боз күзгал- [boz kuzgal-] buz akmağa başlamak;
 боз сук- [boz suk-] don vurmak, dolu vurmak ♦ бозга утырт- [bozga utırt-] aldatmak
 боз- [boz-] bozmak
 бозау [bozau] buzağı
 бозаула- [bozaula-] buzağılamak
 бозваткыч [bozvatkıç] buz kırıcı gemi
 бозгыч [bozgiç] bozucu
 бозлавык [bozlavık] (yer, yol) buz ile kaplanan
 бозлан- [bozlan-] buzlanmak, buz tutmak
 бозлы [bozlı] buzlu
 бозлык [bozlık] buzul
 бозык [bozık] bozuk; бозык бож-ра [bozık bocra] mantıkta ispatı kendinde görülen hüküm, kısır döngü ♦ бозык юл (эш) [bozık yul (êş)] ahlak bozukluğu; бозык уй [bozık uy] bozuk fikir
 бозыклык [bozıklık] bozukluk
 бозыл- [bozıl-] bozulmak
 бозылыш- [bozılış-] bozuşmak
 бойкот [boykot] boykot
 бокал [bokal] kadeh, bardak
 бокс I [boks] boks

бокс II [boks] (*hastahanedə*) yo-
ğun bakım (tecrit) odası

бокс III [boks] kısa saç

боксит [boksit] boksit

боксчы [boksçı] boksör

болагай [bolagay] takılan (*kim-
se*); şaklaban

болагайлан- [bolagaylan-] şak-
labanlık etmek

болай [bolay] böyle; болай гы-
на [bolay gına] öyle böyle, se-
bersiz

болак [bolak] bulak, pınar, ka-
nal

боламык [bolamık] bulamaç

болан [bolan] ren geyiği; болан
мүге [bolan mügê] (*ren geyiğinin
yediği*) yosun

боланчылык [bolançılık] ren ge-
yiği besleme (*iş*)

болга- [bolga-] 1. bulamak; 2.
sallamak

болгавыр [bolgavır] karışık, fe-
satlı (*zaman*)

болган- [bolgan-] bulanmak

болгандыр- [bolgandır-] bulan-
dırmak

болганчык [bolgançık] bulanık ♦
болганчык суда балык тот- [bol-
gançık suda balık tot-] bulanık su-
da balık avlamak

болганчыклан- [bolgançıklan-]
bulanmak

болганчыкландыр- [bolgançık-
landır-] bulandırmak

болганыш [bolganiş] bulanık
(*vaziyet*)

болгари [bolgari] iyi kaliteli gön

болгат- [bolgat-] karıştırmak,
bulatmak

болгаткыч [bolgatkiç] karıştırıcı
âlet (*makine*)

болгатма [bolgatma] bulatma

болдыр [boldır] merdivenli eşik

болт [bolt] civata

болтла- [boltla-] civatalamak

болын [bolın] çayır

болынлык [bolınlık] çayırılık

болыт I [bolıt] bulut

болыт II [bolıt] su mantarı

болытла- [bolıtla-] bulutlamak;
болытлап тор- [bolıtlap tor-] bu-
lutlanıp geçmek

болытлан- [bolıtlan-] bulutlan-
mak

болытлы [bolıtlı] bulutlu

болытсыз [bolıtsız] bulutsuz

больница [bol'nitsa] hastahâne

большевизм [bol'sêvizm] bolşev-
vizm

большевик [bol'sêvik] bolşevik

большевиклаш- [bol'sêviklaş-]
bolşevikleşmek

большевиклаштыр- [bol'sêvik-
laştır-] bolşevikleştirmek

большевиктик [bol'sêvistik] bol-
şeviklik ile ilgili

бомба [bomba] bomba; бомбара
тот- [bombaga tot-] bombaya tut-
mak

бомбала- [bombala-] bombala-
mak

бомбардировщик [bombardirov-
şçık] bombardıman uçağı

бор I [bor] bor (*element*)

бор II [bor] diş delgi âleti

бор- [bor-] burmak; борып ал-
[borıp al-] burup almak; борып
кертөргә [borıp kêrtêrge] burup
sokmak; борып жибәр- [borıp ci-

ber-] geri döndürmek, kabul etmemek

борай [boray] bir çeşit buğday

борау [borau] burgu

бораула- [boraula-] burgu ile delmek, burgulamak

бораулаучы [boraulauçı] burgucu

боргалан- [borgalan-] burgulanmak, her tarafa dönmek

боргалан-сыргалан- [borgalan-sırgalan-] döneklik etmek

боргыч [borgıç] 1. burucu; 2. emniyet anahtarı

боргычла- [borgıçla-] burmak

боргычлы [borgıçlı] burgulu;

боргычлы борау [borgıçlı borau] burgulu burma

борма [borma] burma

бормалы [bormalı] burmalı

бормалы-сырмалы [bormalı-sırmalı] dolambaçlı; kıvrıla kıvrıla giden

борна- [borna-] 1. *bk.* борынла-; 2. cüçüklenmek

борсалан- [borsalan-] kaygılanmak

борт [bort] borda, küpeşte

борча [borça] pire

борчак [borçak] burçak ♦ борчак кадәр [borçak kader] küçük;

борчак сип- [borçak sip-] ilgi çekici sözler söylemek

борчу [borçu] üzüntü, sıkıntı

борчулы [borçulı] sıkıntılı, üzüntülü

борчучан [borçuçan] üzüntü verici, rahatsız edici

борчы- [borçı-] üzmetmek, rahatsız etmek

борчыл- [borçıl-] üzülmek

борчулулы [borçılılı] üzülmeli

борчулучан [borçılıуçan] üzülen

борщ [borsç] borç çorbası

борыла-сарыла [borıla-sarıla] sağa sola kıvrılarak

борылма [borılma] kıvrılma

борылмалы [borılmalı] kıvrılmalı

борыл- [borıl-] kıvrılmak; борылып кара- [borılıp kara-] dönüp bakmak

борылыш [borılış] dönüş, dönemeç

борын I [borın] burun; борын тәмәкесе [borın temekêsê] enfiye

♦ борын аша сөйлә- [borın aşa söyle-] açık söylememek; борын

башына [borın başına] kelle başına; herkese

борын II [borın] eski, kadim, evvel; борын заман [borın zaman] çok eski zaman

борын-борыннан [borın-borınnan] evvel zamanlardan

борынғы [borıngı] çok evvelki

борынғылар [borıngılar] çok evvelki (*kimse*) ler; cetler

борынғылык [borıngılık] çok eskilik

борынғыча [borıngıça] çok eski gibi

борындык [borındık] 1. burunduk; 2. bir cins kemirici hayvan

борынла- [borınla-] (*cıvcıv*) yumurta kabuğunu kırmak (*burun göstermek*)

борыннан [borınnan] eskiden

борынчык [borıncık] küçük burun

борыс [borıs] kalas

борыч [borıç] biber
 борычла- [borıçla-] biberlemek, acılamak
 борычлы [borıçlı] biberli, acılı
 бостан [bostan] bostan, çiçekli bahçe
 бостон [boston] bir çeşit kumaş
 бот [bot] but ♦ бот буе [bot buyı] küçük çocuk boyu (*hakkında*); бот күтәрәп ят- [bot күтәрәп yat-] yan gelip yatmak
 бота [bota] şöşon
 бота- [bota-] budamak
 ботак [botak] budak
 ботаклан- [botaklan-] budaklanmak
 ботаклы [botaklı] budaklı
 ботаник I [botanik] botanik (*kimse*)
 ботаник II [botanik] botanik ile ilgili
 ботаника [botanika] botanik (*itmi*)
 ботарла- [botarla-] (*hayvan*) үзтмек, parçalamak
 ботинка [botinka] bot, ayak kabı
 ботка [botka] lapa
 ботлы-чатлы [botlı-çatlı] (*ayakları*) çaprazlanmış; çok budaklı (*odun*)
 бохар [bohar] Buhara'da yapılan, Buhara'dan gelen (*kimse, nesne*) ♦ бохар песие [bohar pêsiyê] zahit gibi, Buhara kedisi gibi
 боцман [botsman] lostromo
 бояр [boyar] boyar, derebeyi (*eski Rusya'da*)
 божра [boçra] zincirin bir halkası
 божралан- [boçralan-] halkalan-

мак
 божралы [boçralı] halkalı
 божыр [boçır] fındık tavuğu
 брак [brak] iskarta (*ma*), kusurlu, özürlü (*ma*)
 браконьер [brakonyêr] kaçak avlanan (*kimse*)
 браконьерлык [brakonyêrlık] kaçak avcılık
 брандспойт [brandspoyt] itfaiye arabası
 браунинг [brauning] bir tür tabanca, brovning
 брезент [brêzênt] branda bezi
 бригада [brigada] ekip, kol, tim
 бригадир [brigadir] ekip, kol, tim başkanı
 бригадирлык [brigadirlik] (*küçük*) başkanlık
 бриз [briz] meltem
 брикетла- [brikêtla-] birikletmek
 брикетлы [brikêtli] biriketli
 брикетчы [brikêtçı] biriketçi
 бриллиант [brilliant] pırlanta
 британ [britan] ingiliz
 бритва [britva] ustura
 бром [brom] brom
 бромлы [bromlı] bromlu
 броневик [bronêvik] zırhlı araba
 бронемашина [bronêmaşına] zırhlı (*büyük*) araba
 бронепоезд [bronêpoyêzd] zırhlı tren
 бронетранспортёр [bronêtransportyor] zırhlı makina
 бронза [bronz] bronz, tunç
 бронзала- [bronzala-] bronzlamak, tunçlamak
 бронхиаль [bronhial'] bronzâit
 бронхит [bronhit] bronşit

бронь [bron'] kontenjan
 броня [bronya] zırh
 бронялы [bronyalı] zırhlı
 броняла- [bronyala-] zırhlamak
 брошка [broška] broş
 брошюра [broşyura] broşür
 брошюрала- [broşyurala-] bro-
 şür уармак
 бруствер [brustvêr] siper
 брутто [brutto] brüt
 брынза [brınza] beyaz peynir
 брюнет [bryünet] esmer (*kimse*)
 бу I [bu] buhar; буга әйләндер-
 [buga eylendêr] buhara çevirmek;
 буга әйлән- [buga eylen-] buhara
 çevirilmek
 бу II [bu] bu; бу юлы [bu yulı]
 bu defa
 бу- [bu-] boğmak
 буа [bua] baraj gölü ♦ буа бу-
 арлык [bua buarlık] pek çok
 буаз [buaz] gebe
 буаръелан [buaryılan] boğa
 yılanı
 буби [bubi] bubi
 бугаз [bugaz] boğaz ♦ бугаз ер-
 (киер-) [bugaz yır- (kiyêr-)] boğaz
 yırtmak (germek); бугазга ябыш-
 [bugazga yabiş-] gırtlığıна уарыш-
 mak; бугазга бугаз (кил-) [bugaz-
 ga bugaz (kil-)] boğaz boğaza gel-
 mek
 бугазла- [bugazla-] bogazlamak
 бугай [bugay] galiba, her halde,
 muhtemelen
 бугалак [bugalak] ilmik
 буддачы [buddacı] putperest
 буддизм [buddizm] budizm
 будка [budka] kulübe
 будыр- [budır-] lâstik ile bağla-

ма

будыргыч [budırgıç] çorap lâs-
 tiği *vb.* halka
 будырма [budırma] çorap lâstigi
 буге [buyı] boyu
 буена [buyına] boyuna, boyun-
 ca, göre, üzerine
 буенча [buyınça] boyunca
 буй [buy] boy ♦ буй бирмә-
 [buy birme-] tâbi olmamak; буй
 жит- [buy cit-] 1. büyümek, (*kızlar*
hakkında) rüşte ermek; 2. bir şeyi
 almaya imkân olmak; буйга уз-
 [buyga uz-] hâmile olmak
 буй-буй [buy-buy] boy boy
 буйвол [buyvol] manda
 буйдак [buydak] bekâr (*kimse*)
 буйла- [buyla-] boylamak
 буйлап [buylap] boyunca
 буйлатып [buylatıp] boydan bo-
 ya
 буйлы [buylı] yollu
 буй-сын [buy-sın] boy-bos
 буйсын- [buysın-] tâbi olmak,
 boyunca eğmek
 буйсындыр- [buysındır-] tâbi et-
 mek, boyunca eğdirmek
 буйсынучан [buysınuçan] bo-
 yun eğmeye meyilli
 буйсынучанлык [buysınuçanlık]
 boyunca eğmeye meyillilik
 буйчан [buyçan] uzun boylu,
 boyunca boslu
 букет [bukêt] buket, demet
 букинист [bukinist] sahaf
 буксир [buksir] 1. yedek halat;
 2. romarkör
 букча [bukça] kumaş çanta
 бул- [bul-] olmak; барып була
 [barıp bula] gitmek mümkün; эш-

лөгән була [êşlegen bula] başarisız çalışarak davranıyor; була калса [bula kalsa] o takdirde; була торып [bula torıp] olarak; булып чык- [bulıp çık-] tesadüfen olmak, denk gelmek; була бирсен [bula birsên] öyle olsun ♦ була гына күрмәсен [bula gına kürmêsên] (*öyle*) olmasın, sakın; булмый торган [bulmıy torgan] olmayan; булды ни, булмады ни [buldı ni, bulmadı ni] olsa ne, olmasa ne
булавка [bulavka] toplu iğne
булан- [bulan-] buharlanmak
булат [bulat] çelik
булачак [bulaçak] olacak
булган [bulgan] çalışan, becerikli, hamarat
булдыклы [buldıklı] güçlü, muktedir, kabiliyetli, becerikli
булдыкылык [buldıklılık] güçlülük, yeteneklilik, muktedirlilik, beceriklilik
булдыксыз [buldıksız] yeteneksiz, kabiliyetsiz, beceriksiz
булдыксызлан- [buldıksızlan-] yeteneksizlenmek
булдыксызлык [buldıksızlık] yeteneksizlik
булдыр- [buldır-] yapabilmek, başarmak
булка [bulka] francala
булмаган [bulmagan] tembel, beceriksiz
булыр-булмас [bulır-bulmas] olur olmaz
булышлык [bulışlık] yardımlık; булышлык ит- [bulışlık it-] yardım etmek; булышлык күрсәт- [bulışlık kürset-] yardım göstermek

булышчы [bulışçı] yardımcı
булыш- [bulış-] yardım etmek
бульвар [bul'var] bulvar
бульдог [bul'dog] bulldog
бульдозер [bul'dozêr] buldozer
бульдозерчы [bul'dozêrçı] buldozer sürücüsü
бума [buma] sar'a, sar'a nöbeti;
бума ютәп [buma yütel] boğuntulu öksürme
бумази [bumazi] dimi
бумалы [bumalı] sar'alı (*kimse*)
бункер [bunkêr] 1. kömürlük; 2. sığınak
бунт [bunt] isyan, baş kaldırma;
бунт күтәр- [bunt küter-] isyan etmek, baş kaldırmak
бунтарь [buntar] isyancı
бунтарьлык [buntar'lık] isyancılık
бунтчы [buntçı] isyancı
бур I [bur] tebeşir
бур II [bur] hırsız
бур III [bur] sondaj âleti
бура I [bura] tomruktan yapılan duvar; kiler
бура II [bura] değnek oyunu
бура- I [bura-] tomruklardan duvar yapmak (örmek)
бура- II [bura-] (*kar*) bürümek
буразна [burazna] saban izi
буразнала- [buraznala-] yer sürmek, bir defa saban ile yer açmak
буран [buran] boran, kar fırtınası ♦ буран туздыр- [buran tuzdır-] fırtına estirmek
буранла- [buranla-] boranlamak
буранлы [buranlı] boranlı
буржуа [burjuə] burjuva
буржуазия [burjuaziye] burjuvazi

буржуазлаш- [burjuazlaş-] burjuvalaşmak

буржуй [burjuj] burjuva (*kimse*)

бурзай [burzaj] tazi

бурка I [burka] kepenek

бурка II [burka] keçe konçlu çizme

бурлак [burlak] nehir gemilerini akıntıya karşı kıyıdan iple çekerek yüzdüren kimse, yedekçi

бурлаклык [burlaklık] yedekçilik

бурлат [burlat] koyu kırmızı, şarabı

бурлы [burılı] akli kırmızı (*al*)

буровой [burovoy] sondaj kulesi

буровойчы [burovoyçı] sondaj işçisi

бурсы- [bursı-] kokuşmak

бурсык [bursık] porsuk

бурт [burt] sebze yığını

бурыч [burıç] borç; бурычка ал- [burıçka al-] borcuna almak; бурычка бир- [burıçka bir-] borç vermek; бурычка бат- [burıçka bat-] borca batmak

бусага [busaga] eşik ♦ бусараны тапта- [busaganı tapta-] eşik aşındırmak

бусагалы [busagalı] eşikli

бута- [buta-] karıştırmak

бутагыч [butağıç] karıştırıcı âlet

бутагыч [butağıç] 1. karıştırıcı; 2. dolandırıcı (*talimat vb.*)

бутал- [butal-] 1. karışmak; 2. ayağa dolaşmak; 3. yanılmak; буталып йөр- [butalıp yör-] ayak altında dolaşmak; буталып кал- [butalıp kal-] şaşmak, şaşırmak

буталдыр- [butaldır-] 1. karıştırmak; 2. şaşırtmak

буталчык [butalçık] karışık

буталчылык [butalçılık] karışıklık, kargaşalık

буталыш [butalış] karmaşa, kargaşa, dolaşık

бутаңдыр- [butandır-] karıştırmak, aratmak

бутафория [butaforiye] butafor

бутерброд [butêrbrod] sandviç

бутышник [butışnik] sokaktaki bekçi

буфер [bufêr] tampon

буфет [bufêt] büfe

буфетчы [bufêtçı] büfeci

бух [buh] (*ünlem*) küt; бух ит- [buh it-] küt diye düşmek

буханка [buhanka] bir somun ekmek

бухгалтер [buhgaltêr] mühasip, muhesebeci

бухгалтерия [buhgaltêriye] muhasebe

бухта [buhta] (*deniz ve suda*) koy

буш [buş] boş; буш ят- [buş yat-] 1. işsiz olmak; 2. faydasız olmak; буш ара [buş ara] boş zaman; буш жир [buş cir] boş arazi ♦ буш баш [buş baş] câhil, bilgisiz; буш бугаз [buş bugaz] boş boğaz; буш итмә- [buş itme-] ücretsiz koymamak; буш куык [buş kuık] lafazan

бушай- [buşay-] boşalmak

бушан- [buşan-] 1. boşa kalmak; 2. tuvalette büyük abdest yapmak; 3. gücü bitmek

бушка [buşka] boşa, faydasız (*iş, fiil*) ♦ бушка китмә- [buşka kitme-] boşa gitmek

бушлай [buşlay] parasız, be-dava

бушлат [buşlat] denizci ceketi

бушлык [buşlık] boşluk, aralık

буыл- [buıl-] boğulmak

буын [buın] boğum

буынлан- [buınlan-] boğumlaş-mak

буынтык [buıntık] boğum yeri, boğum

буынтыкаяклылар [buıntıkayak-lılar] boğumlu ayaklıлар

буя- [buya-] 1. boyamak; 2. kir-lemek

буял- [buyal-] 1. boyanmak; 2. kirlenmek

буялучан [buyaluçan] kir tutar

буян- [buyan-] boyanmak, süs-leşmek, aşırı makyaj yapmak; бу-ян- ясан- [buyan- yasan-] aşırı süslenip giyinmek

буяу [buyau] boya

буяулы [buyalı] boyalı

буяусыз [buyausız] boyasız

буяучы [buyauçı] boyacı

быгыр-быгыр [bigır-bigır] fıkır fıkır

быгырда-, быкырда- [bigırda-, bıkırda-] fıkırdamak

быел [biyıl] bu yıl

быелгы [biyılgy] bu yıldaki

бызла- [bizla-] vızıldamak

бызылда- [bizılда-] (*sürekli*) vı-zıldamak

быкырдык [bıkırdık] çamurlu, pis

былбыл [bılıl] bülbül

былтыр [bıltır] bir yıldır, geçen yıl

былтыргы [bıltırgy] geçen yıl-daki

быргы [birgy] (*askerlikte*) boru

быргычы [birgyçı] borucu

бытбылда- [bitbılда-] bildircın sesi çıkarmak

бытбылдык [bitbıldık] bildircın

бытылда- [bitılда-] mırıldamak

бытыр-бытыр [bitır-bitır] pıtır pı-tır

бюджет [byudjet] bütçe

бюро [byuro] büro

бюрократ [byurokrat] bürokrat

бюрократик [byurokratik] büro-kratik

бюрократия [byurokratiye] bü-rokrasi

бюрократлаш- [byurokratlaş-] bürokratlaşmak

бюрократлаштыр- [byurokratlaştır-] bürokratlaştırmak

бюст [byust] büst

бюстгалтер [byustgaltêr] sütyen

бәби [bebi] bebek; бәби туге [bebi tuyı] bebeğê isim koymak *vb.* ziyafeti

бәбилә- [bebile-] bebeklemek, doğurmak

бәбкә [bebke] 1. kaz ve ördek yavrusu; 2. yavrucuk; бәбкә үләнә [bebke ülenê] kaz ve ördek yav-rularının severek yediği ot

бәбәй [bebey] bk. бәби

бәбәк I [bebek] (*göz*) bebeği

бәбәк II [bebek] tomurcuk gözү

бәвел [bevêl] sidik

бәгъзе [begzê] bâзі

бәгырь [begır] bağıр, yürek

бәгърем [begrêm] sevdiğim

бәдбәхет [bedbehêt] bedbaht, kadersiz

бәддога [beddoga] beddua

бэдрэф [bedref] tuvalet
 бэдэн [beden] beden
 бэет [beyêt] beyit, kısa destan
 бэетче [beyêtçê] destancı
 бэз [bez] bez
 бэй I [bey] bağ, ip, urgan ♦ бэй-
 дэн ычкын- [beyden ıçkın-] ipten
 kurtulmak
 бэй II [bey] bey
 бэй III [bey] vay (*ünlemi*)
 бэй-бэй [bey-bey] çocuğu uyut-
 mak için söylenen söz
 бэйге [beygê] at yarışı, yarış
 бэйле I [beylê] bağı, ilgili
 бэйле II [beylê] bağı
 бэйлек [beylêk] *gr.* bağlama
 edati
 бэйлелек [beylêlêk] bağılılık
 бэйлэ- [beyle-] 1. bağlamak; 2.
 örnek
 бэйлэвеч [beylevêç] kısa bağ,
 bağlam
 бэйлэм [beylem] 1. örgü; 2.
 bağlam
 бэйлэм бэйлэ- [beylem beyle-]
 örgü örnek
 бэйлэн- [beylen-] 1. bağlanmak;
 2. azarlamak, yersiz çıkışmak
 бэйлэнеш [beylenêş] bağlanış,
 ilgi; бэйлэнешкэ кер- [beylenêške
 kêr-] bağlantı yarmak; бэйлэнеш
 тот- [beylenêş tot-] bağlantıyı de-
 vam ettirmek
 бэйлэнешсез [beylenêşsêz]
 bağlanışsız, ilgisiz
 бэйлэнчек [beylençêk] azarla-
 yan (*kimse*), yersiz çıkışan
 бэйлэнчеклек [beylençêklêk]
 azarlayıcılık
 бэйлэнүчэн [beylenüçên] azar-

layıcı
 бэйлэү [beyleü] 1. bağlama; 2.
 örne
 бэйлэүсез [beyleüsêz] bağlama-
 sız
 бэйлэүче [beyleüçê] bağlayıcı
 бэйнэ-бэйнэ [beyne-beyne] ta-
 ne tane, ayrıntılı olarak
 бэйнэлмилэл [beynelmilel] mil-
 letler arası
 бэйрэм [beyrem] bayram; бэй-
 рэм алды [beyrem aldı] arefe;
 бэйрэм ит- [beyrem it-] bayram
 etmek ♦ бэйрэм котлы булсын
 [beyrem kotlı bulsın] bayramınız
 kutlu olsun
 бэйрэмчэ [beyremçê] bayramlık
 бэйрэмче [beyremçê] bayramcı
 бэйсез [beysêz] bağımsız, müs-
 takil
 бэйсезлек [beysêzlêk] bağım-
 sızlık, müstakillik
 бэк [bek] bey
 бэке [bekê] buz üstüne su al-
 mak için açılan delik
 бэкэл [bekel] toynak boğumu
 бэла [bela] belâ ♦ бэладэн
 баш-аяк [beladen baş-ayak] bela-
 dan kurtulmak için adak
 бэла-каза [bela-kaza] bela kaza
 бэлале [belalê] belâlı
 бэлеш I [belêş] içine et, pata-
 tes, pilav *v.b.* koyarak pişirilen ek-
 mek dolması
 бэлеш II [belêş] vay, vay mânâ-
 sına ünlem
 бэлзэм [belzem] 1. şurup; 2. ya-
 kı
 бэлзэмлэ- [belzemle-] 1. mez-
 hemlemek; 2. tahnit etmek

бэлкeм [belkêm] belki
 бэлки [belki] belki
 бэллүр [bellür] billur, kristal
 бэлтeрe- [beltêre-] (*zayıflık do-
layı*) titremek
 бэлeк [belek] tokuç
 бэлeклe- [belekle-] tokuçlamak,
 tokaçlamak
 бэлeкэй [belekey] küçük
 бэлeкeйдeн [belekeyden] (*çocuk
için*) küçüklükten
 бэлeкeйлeн- [belekeylen-] kü-
 çülmek
 бэлжэ [belce] keser
 бэндэ [bende] bende, mürit, kul
 бeпкe I [bepke] ekin demetleri
 yığını
 бeпкe II [bepke] çatı iskeleti
 бeпчeк [berçêk] söğüt çiçeği
 goncası
 бeр- [ber-] vurmak, çarpmak
 бeрaбeр [beraber] 1. beraber; 2.
 yerine
 бeрaбeрeнe [beraberene] (*onun*)
 yerine
 бeргeлe- [bergele-] kızgınlıkla
 çarpmak
 бeргeлeн- [bergelen-] kızgınlıkla
 sağa sola çarpmak
 бeрeл- [berêl-] çarpılmak
 бeрeлeш [berêlêş] vuruşma,
 çarpışma
 бeрeлeш- [berêlêş-] vuruşmak,
 çarpışmak
 бeрeп [berêp] keskin olarak
 ("vurmak" tan)
 бeртeс [bertes] sazangillerden,
 tatlı sularda yaşayan bir cins ba-
 lık
 бeрхeт [berhêt] kadife

бeрeкeт [bereket] bereket
 бeрeкeтлe [bereketlê] bereketli
 бeрeкeтceз [bereketsêz] bere-
 ketsiz
 бeрeн [beren] kuzu, oğlak
 бeрeнлe- [berenle-] kuzulamak
 бeрeңгe [berengge] patates
 бэс I [bes] (*soğuktan olan*) don
 бэс II [bes] 1. demek ki; 2. yeter
 бэслe [beslê] (*soğuktan*) donlu
 бэслeн- [beslen-] (*soğuktan*)
 don almak
 бэсeр- [beser-] donmak
 бeти [beti] bk. бeрeн
 бeхeт [behêt] baht ♦ бeхeткe
 каршы [behêtke karşı] bahta doğ-
 ru
 бeхeтлe [behêtlê] mutlu
 бeхeтceз [behêtsêz] mutsuz
 бeхeтceзлeк [behêtsêzlêk] baht-
 sızlık
 бeхил [behil] helâlleşme sözü;
 бeхил бул [behil bul] benden razı
 ol!
 бeхиллeк [behillêk] helâllik; ra-
 zılık
 бeхиллe- [behille-] helâllemek,
 helâl etmek
 бeхиллeт- [behillet-] helâl ettir-
 mek
 бeхиллeш- [behilleş-] helâlleş-
 mek
 бeхэс [behes] bahis, çekişme,
 anlaşmazlık, tartışma
 бeхэслe [beheslê] tartışmalı,
 mübahaseli
 бeхэслeлeк [beheslêlêk] anlaş-
 mazlık, bahislilik
 бeхэслeш- [behesleş-] bahis-
 leşmek, çekişmek

бәхәссез [behessêz] bahissiz, çekişmesiz

бәхәссезлек [behessêzlêk] bahissizlik, tartışmazsızlık

бәхәсче [behesçê] tartışmacı

бәя [beye] baha, kıymet, fiyat, değer; бәя бир- [beye bir-] değer vermek; бәясе төш- [beyesê töş-] değeri düşmek; бәясе күтәрел- [beyesê küterêl-] değeri artmak

бәяле [beyelê] değerli, kıymetli, pahalı

бәялә- [beyele-] değer (kıymet) vermek

бәяләмә [beyeleme] değer (kıymet) verme

бәян [beyan] beyan; бәян ит- [beyan it-] beyan etmek, açıklamak

бәясез [beyesêz] değersiz, kıymetsiz

бәясезлән- [beyesêzlen-] değersizlenmek, kıymetsizlenmek

бәү-бәү [beü-beü] ninni ara sözü, e, e..

бәһа [beha] baha

бөгел- [böğel-] bükülmek, eğilmek

бөгел-сығыл- [böğel-sıgıl-] eğilip bükülmek

бөгелеш [böğelêş] büküm

бөгелмә [böğelme] bükülme

бөгелүчән [böğelüçen] bükülmeli

бөгәлчән [böğelçen] büvelek

бөгәлхә [böğelce] yarımhalka

бөгәрлә- [böğerle-] kırıştırmak, buruşturmak

бөгәрлән- [böğerlen-] kırışmak

бөдрә [bödre] kıvrıkcık

бөдрәлән- [bödrelen-] kıvrıkcıklanmak

бөдрәлә- [bödrele-] kıvrıkcılamak

бөе [böyê] örümcek, tarantel

бөек [böyêk] büyük (*kimse*)

бөөр [böyêr] böğür, böbrek; бөөргә таян- [böyêrge tayan-] elini beline koymak

бөке [bökö] kapak, tıpa

бөкелә- [bököle-] (*şişe*) kapatmak

бөккән [bökken] ay çöreği

бөклән- [böklen-] bükülmek

бөклә- [bökle-] 1. bükmek; 2. yumrultma, aşık kemiğini oyunda bel hâline getirmek

бөкрә [bökrê] kambur

бөл- [böl-] iflâs etmek, batmak

бөлдер- [böldêr-] iflâs ettirmek, batırmak

бөлдергеч [böldêrgêç] iflâs ettirici, sersemletici

бөлдермә [böldêrme] kamçı sarında bulunan kayış bağ

бөр- [bör-] bürmek, büzmek

бөре [börê] tomurcuk ♦ бөре ялга- [börê yalga-] (*ağaç*) aşu yarmak

бөрелән- [börêlen-] tomurcuklanmak

бөреш- [börêş-] bürüşmek, buruşmak, büzüşmek

бөрке- [börkê-] püskürtmek; fışkırtmak

бөркегеч [börkêgêç] püskürteç

бөркел- [börkêl-] püskürmek; fıskiye edilmek; fışkırmak

бөркет [börkêt] kartal

бөркетче [börkêtçê] kartal ile av-

lanan avcı

бөркән- [börken-] örtünmek

бөркәнчек [börkençêk] бүрүм-
çük; duvak

бөркәү [börkeü] örtü

бөркү [börkü] çok sıcak ve ru-
tubetli hava

бөркүлек [börkülê] çok sıcak ve
rutubetli olma

бөркүлән- [börkülen-] çok sıcak
ve rutubetli olmak

бөрлөгән [börlêgen] böğürtlen

бөрмә [börme] бүрме, бүзме

бөрмәле [börmelê] бүрмели

бөрмәлә- [börmele-] бүрмеle-
mek

бөртек [börtêk] tohum, tane

бөртекле [börtêklê] taneli ♦ бөр-
текле ашлыклар [börtêklê aşıklar]
tahıl

бөртеклә- [börtêkle-] tanelemek,
tohumlamak, *mes.* ayrıtılamak,
iyice açmak

бөртекләп [börtêklep] taneleye-
rek, ayrıntılı şekilde

бөрчек [börçêk] kumaşta *vb.*
bulunan küçük ve sık benek,
nokta

бөрчек-бөрчек [börçêk-börçêk]
kumlu

бөрчеклә- [börçêkle-] kumla-
mak, nokta nokta renklenmek

бөрүле [börülê] büzgülü

бөтен [bötên] bütün, hep

бөтенесе [bötênêsê] бүтүнү,
hepsi, tamamı

бөтенләй [bötênley] tamamiyle,
tam

бөтенләйгә [bötênleyge] tama-
men, бүтүнүле

бөтенләтә [bötênlete] bütün şe-
kilde

бөтенәй- [bötêney-] bütün olmak

бөтер- [bötêr-] (*ip vb.*) бүкмек;

фırıldatmak

бөтергеч [bötêrgeç] тараç, fırıl-
dak

бөтерел- [bötêrêl-] 1. (*ip*) бүкүл-
mek; 2. (*kimse*) фırıldатmak; бөте-
рел ал- [bötêrêp al-] yakasına
уарışmak

бөтеркә [bötêrke] (*ip, saç vb.*)
бүкүлмүш, kıvrılmış kısmı

бөтеркәлән- [bötêrkelen-] kıv-
rılanmak

бөтеркәч [bötêrkeç] (*bıyık ve
saçın*) hususî бүкүлмүш kısmı

бөтерчек [bötêrçêk] топаç, fırıl-
dak

бөти [böti] muska

бөтнек [bötnêk] nâne (*bitkisi*)

бөтәй- [bötey-] 1. bütün olmak;
2. ev bark sahibi olmak

бөтәйт- [böteyt-] ev bark sahibi
ettirmek, giyinip kuşandırmak

бөя- [böye-] baraj yapmak

бөят [böyet] 1. ot yastık; 2. ha-
mut, semer içine konan ot

бөжәк [böcek] böcek

бүген [bügên] bu gün; бүгеннән
алып [bügênnen alıp] bugünden
îtibaren

бүгенге [bügêngê] bugünkü ♦
бүгенге көн белән яшәү [bügêngê
kôn bêlen yeşeu] gününü gün et-
mek

бүгенгәчә [bügêngeçe] bugüne
kadar

бүген-иртәгә [bügên-irtege] bu-
gün yazın, bugünlerde

бүдәнә [büdene] bildircin
 бүз I [büz] bez kumaş, bez
 бүз II [büz] mat beyaz
 бүк [bük] kayın ağacı
 бүки [bükü] böcü, öcü
 бүксә [bükse] büyük göğüs ♦
 бүксә киер [bükse kiyêr-] göğüs
 kabartmak
 бүкән [büken] kalın gövdeli
 ağaçtan tek parçalı sandalye,
 oturmak veya dikmek için kütük
 бүл- [bül-] bölmek, paylaşmak,
 pay etmek
 бүлгеч [bülğêç] bölücü, ayırıcı
 бүлгәлә [bülgele-] bölmek, ayır-
 mak, parçalara ayırmak, parçala-
 mak
 бүлек [bülêk] şübe; bölüm; бү-
 лек башы [bülêk başı] başlık (*ga-
 zetedede vb.*)
 бүлекчә [bülêkçә] alt şübe
 бүлем [bülêm] bölüm, kısım;
 бүлем саны [bülêm sanı] *gr.* -ar,
 -er, -şar, -şer sayı ekleri şekli
 бүлемтек [bülêmtêk] küçük bö-
 lüm, kısımca, dilimcik
 бүлен- [bülên-] bölünmek; бү-
 ленеп чык- [bülênêp чык-] ayrıl-
 mak; бүленми торган [bülenmi
 torgan] (*sayılarda*) bölünmeyen;
 бүленә торган [bülêne torgan]
 (*sayılarda*) bölünebilen
 бүлендек [bülêndêk] salgı
 бүленеш [bülênêş] bölünme
 бүленүче [bülênüçê] (*sayılarda*)
 bölünebilen; (*bakteri*) bölünebilen
 бүлеш- [bülêş-] bölüşmek
 бүлкәлдә [bülkêlde-] lıkırda-
 mak; cumbuldamak
 бүлмә [bülme] oda

бүлт- бүлт [bült-bült] luk luk, ılık
 luk
 бүлтерек [bültêrêk] 1. güz mev-
 siminde doğmuş kuzu; 2. iki
 yaşındaki kurt; 3. cüce (*kimse*)
 бүлтәй- [bültey-] dışbükey ol-
 mak
 бүлтәймә [bülteyme] 1. kabartı,
 bomba; 2. dış bükey
 бүләк [bülek] hediye, armağan,
 başış; бүләк ит- [bülek it-] hediye
 etmek, armağan etmek
 бүләклек [büleklek] hediyelik
 бүләклә [bülekle-] 1. hediye
 vermek; 2. nişan vermek
 бүләк-санак [bülek-sanak] he-
 diyeler (*her türlü*)
 бүлүче [bülüçê] bölücü
 бүрә [bürê] börü, kurt; бүрә ая-
 ғы [bürê ayağı] kurt ayağı (*bitki
 adı*); бүрә баласы [bürê balası] 1.
 kurt yavrusu; 2. çok yaramaz ço-
 cuk; бүрә күзе [bürê küze] bir cins
 çilek; бүрә тырнағы [bürê tırnağı]
 bir cins bitki; бүрә уы [bürê uı] 1.
 ısırған otu; 2. bir çeşit hastalık;
 бүрә эте [bürê êtê] kurt köpeği;
 бүрә жылгә [bürê çilegê] bir cins
 çilek, kurt çileği ♦ бүрәсе улаган
 [bürêsê ulagan] kısmeti ayağına
 gelmiş
 бүрек [bürêk] börk, başlık
 бүрекче [bürêkçê] börkçü, şar-
 kacı, kalpakçı
 бүрекчелек [bürêkçêlêk] börk-
 çülük, şarkacılık
 бүрт- [bürt-] kabarmak, börtmek,
 az pişmek
 бүртән- [bürtên-] kızarmak, öf-
 kelenmek

бүрттер- [bürttêr-] börttürmek, kabartmak

бүрәнкә [bürenke] huni

бүрәнә [bürene] tomruk $\diamond$ бүрәнә аркылы бүре күр- [burene arkılı бүрә күр-] bilgiçlik taslamak

бүс- [büs-] 1. patlayıp dökülmek; 2. *мес.* patlayıncaya kadar yemek

бүсел- [büsêl-] patlayıp dökül-

mek

бүсеп [büsêr] fitik

бүтәкә [büteke] 1. kuş midesi, kuş kursağı; 2. *мес.* küçük ve tombul

бүтән [büten] başka, diğer

бүтәнчә [bütençe] başkaca, ayrıca

1
2
3
4
5
6
7
8
9
10
11
12
13
14
15
16
17
18
19
20
21
22
23
24
25

- В -

ваба [vaba] veba
 вагай- [vagay-] ufalanmak
 вагайт- [vagayt-] ufalatmak
 вагон [vagon] vagon
 ваем [vayım] kaygı; ваем чик-
 [vayım çik-] kaygı çekmek
 ваемла- [vayımла-] kaygılanmak
 ваемлы [vayımlı] kaygılı
 ваемлылык [vayımlılık] kaygılı-
 лık
 ваемсыз [vayımsız] kaygısız, ta-
 sasız
 ваемсызлык [vayımsızlık] kaygı-
 sızlık
 ваз: ваз кич- [vaz: vaz kiç-] vaz
 geçmek, saymak
 ваза [vaza] vazo
 вазгыять [vazgyet] vaziyet, du-
 rum
 вазелин [vazêlin] vazelin
 вазелинле [vazelinlê] vazelinli
 вазифа [vazifa] vazife
 вай [vay] vay! ; вайга алмау
 [vayga almau] kaygılanmama
 вай-вай [vay-vay] vay vay
 вак [vak] ufak, küçük ince; вак
 бөртекле [vak börtêklê] ufak ta-
 neli; вак акча [vak akça] bozuk
 para; вак бөлеш [vak belêş] kü-
 çük beliş; вак милекчелек [vak
 milêkçêlêk] küçük mülkiyetçilik ♦
 вак илэктән илэ- (уздыр-, үткэр-)
 [vak ilekten ile (uzdır, ütker-)] kılı-
 nı kırk yarararak incelemek; вак
 сүз(ле) [vak süz(lê)] incir çekir-

değini dolduramaz söz(lü).

вакант(лы) [vakant(lı)] açık, boş
(yer)

вак-вак [vak-vak] ufak ufak

вакла- [vakla-] ufaklamak, ufala-
mak

ваклагыч [vaklagıç] ufalayıcı
âlet

вакланма [vaklanma] kesir

вакланмалы [vaklanmalı] kesirli

ваклан- [vaklan-] ufaklanmak;

ваклап [vaklap] ufaklanarak; вак-

лап сат- [vaklap sat-] ufaklayıp

satmak, perakende satmak

ваклаучы [vaklauçı] ufalayıcı

ваклаш- [vaklaş-] ufaklaşmak;

кılı kırk yarmak

ваклык [vaklık] 1. ufaklık; 2. boş

boşuna davranmalık

вакса [vaksa] cilâ

ваксала- [vaksala-] cilâlamak

ваксын- [vaksın-] ufak saymak;

ufak işlere önem vermek

вак-төяк [vak-töyek] ufak tefek

вакуум [vakuum] vakum, boşluk

вакчыл [vakçıl] incir çekirdeğini

dolduramaz; ehemmiyetsiz

вакчыллан- [vakçılлан-] önemsiz

işlerle meşgul olmak

вакчыллык [vakçılılık] önemsiz

işlerle meşgul olma

вакыйга [vakıyga] vâkıa, hâdisе,

olay

вакыт [vakıt] vakit; вакыт хис-

абы [vakıt hesabı] vakit hesabı;

вакыты белән [vakıtı bêlen] vakıtı

ile; вакыты чыккан [vakıtı çıkkан]

eskimiş; вакыт бар әле [vakıt бар

elê] daha vakit var; вакыт килер

(житәр) [vakıt kilêr (citer)] vakit

gelir (yeter); **вакыт уздыр-** [vakit uzdır-] vakit geçirmek; **вакыты килгәндә** [vakıtı kilgende] vakit geldiğinde, vaktinde; **вакыты житкәнче** [vakıtı citkençê] vakti gele-ne kadar; **вакыты житкәч** [vakıtı citkeç] vakti yettikçe

вакыт-вакыт [vakıt-vakıt] vakit vakit

вакытлы [vakıtlı] vakitli, süreli; **вакытлы матбугат** [vakıtlı matbugat] süreli yayın; **вакытлы-вакытсыз** [vakıtlı-vakıtsız] vakitli vakitsiz

вакытлыча [vakıtlıça] vakitlice

вакытсыз [vakıtsız] vakitsiz

вакытында [vakıtında] vaktinde

вал I [val] şaft, mil

вал II [val] toprak set

валентлы [valêntlı] değerli

валентлык [valêntlık] birleşme değeri

валерьян, валериан [valêryan] valeryan

валидол [validol] kalp ilacı

валлаһи [vallahi] vallahi

валчык [valçık] kırıntı ♦ **валчыгын да** [valçıgın da] hepsini

вальс [val's] vals

валюта [valyuta] döviz

ванадий [vanadiy] vanadyum

вандаллык [vandallık] vandal-lik, vahşilik

ванна [vanna] banyo; küvet

варвар [varvar] barbar

варварларча [varvarlarça] bar-barlarca

варварлык [varvarlık] barbarlık

вариант [variant] versiyon, fark

вариациялә- [variya-tsiyele-] va-ryasyonlamak

варис [varis] vâris

варисташ [varistaş] mirasçılardan her biri

вассал [vassal] vassal

васыять [vasiyet] vasiyet

васыятьнамә [vasiyetname] vasiyetname

ват- [vat-] kırmak, parçalamak, bozmak; **ватып ал-** [vatıp al-] bozup almak, kırıp almak (*bir parçasını*)

ватан [vatan] vatan

ватаңдаш [vatandaş] vatandaş

ватаңчы [vatançı] vatanperver

ватаңчылык [vatançılık] vatanperverlik

вата-сындыра, вата-жимерә [vata-sındıra, vata-cimêre] bozuk şekilde (*söylemek*), çatra patra

ватин [vatin] astar için pamuk

ваткыч [vatkıç] ceviz, fındık vb. kırma âleti

ватман [vatman] mühendislerin kullandığı bir cins kâğıt, karton

ватт-сәгать [vatt-segat'] vattsaat

ваттыр- [vattır-] kırdırmak, parçalattırmak

ватык [vatık] bozuk, kırık; **ватык-китек, ватык-сынык** [vatık-kitêk, vatık-sınık] bozuk kırık; **ватык-жимерек** [vatık-cimêrêk] harabe

ватыл- [vatıl-] kırılmak, bozulmak

ватылган [vatılğan] bozulmuş

ватылучан [vatılıçan] bozulacak gibi, gevrek

ватып-сындырып, ватып-жимереп [vatıp-sındırıp, vatıp-cimêrêp]

(*dill*) başını gözünü yararak (*ko-
nuşmak*), çatra patra

вау, вау-вау [vau, vau- vau] hav
hav

вафат [vafat] vefat; вафат бул-
[vafat bul-] vefat etmek

вафля [vaflye] gofret

вахта [vahta] vardiya; вахта(да)
тор- [vahta(da) tor-] vardiyaya kal-
mak

вегетариан [vêgetariyan] vejete-
ryen, et yemeyen

ведомость [vêdomost'] bordro

ведомство [vêdomstvo] idare,
genel müdürlük

вексель [vêksél'] bono

вектор [vêktor] vektör

велосипед [vêlosipêd] bisiklet

велосипедчы [vêlosipêdçi] bisik-
letçi

вельвет [vêlvêt] kadife kumaş

вена [vêna] toplardamar

венгр [vêngr] Macar

венгрча [vêngrça] Macarca

венерик [vênêrik] zührevî

вентиляция [vêntilyatsiye] hava-
landırma

веранда [vêeranda] veranda,
ayvan

вермишель [vêrmişel'] tel şeh-
riye

вертикаль [vêrtikal'] dik (düşey)
çizgi

вертолёт [vêrtolyot] helikopter

вертолетчы [vêrtolyotçi] heli-
kopter pilotu

ветеран [vêtêran] 1. gazi; 2.
emektar

ветеринар [vêtêrinar] veteriner,
baytar

ветеринария [vêtêrinariye] vete-
rinerlik, baytarlık

вето [vêto] veto

взвод [vzvod] (*askeri*) takım

взнос [vznos] ödeme, aidat, tak-
sit

виза [viza] vize

викторина [viktorina] bilgi yarış-
ması

винегрет [vinêgrêt] Macar sala-
tası, Rus salatası

виноград [vinograd] üzüm,
üzüm asması; виноград бакчасы

[vinograd bakçası] üzüm bağı; ви-
ноград үстөрүчө [vinograd üs-
têrüşçê] üzümcü

виноградчылык [vinogradçılık]
üzümcülük

винт [vint] 1. vida; 2. pervâne;
3. uskur

винтовка [vintovka] piyade tü-
feği

вирус [virus] virüs

вируслы [viruslı] virüslü

витамин [vitamin] vitamin

витаминлаштыр- [vitaminlaştır-]
vitaminleştirme

витаминлы [vitaminli] vitaminli

витрина [vitrina] vitrin

вклад [vklad] mevduat

власть [vlast'] iktidar, hâkimiyet,
devlet teşkilâtı; власть башында

тор- [vlaş' başında tor-] hakimiyet
başında durmak

водород [vodorod] hidrojen

водородлы [vodorodlı] hidrojeni

вокаль [vokal'] vokal; ünlü (*ses*)

вокзал [vokzal] gar, garaj

волейбол [volêybol] voleybol

волейболчы [volêybolçi] voley-

bolcu

волокиита [volokita] 1. kirtasiye;
2. *тес.* kadın düşkünlüğü

волокиитачы [volokitaçı] 1. kirtasiyecisi; 2 kadın düşkünlü

вольфрам [vol'fram] volfram, tungsten

восстание [vosstaniye] isyan, ayaklanma

врач [vraç] doktor, hekim

вуз [vuz] yüksek okul

вузара [vuzara] yüksek okullar arası

вулкан [vulkan] volkan, yanardağ

вулканик [vulkanik] volkanik

вульгар [vulgar] vulgar, halk seviyesinde

вульгарлаштыр- [vulgarlaştır-] vulgarlaştırmak, halk seviyesine indirmek

выж, выж-выж [vij, vij-vij] viz, viz viz

выжгыр-, выжгырт- [vijgır-, vijgırt-] kovmak, kovdurmak

выжла- [vijla-] 1. vızlamak; 2. çabuk gitmek

выжылда- [vijilda-] 1. vızıldamak; 2. çok çabuk hareket etme

выжылдавык [vijildavık] çocukların ip veya sopa ile vızıldatarak oynadıkları oyun âleti

вымпел [vımpêl] flâma

вышка [vıška] kule

вә [ve] ve

вәгазь [vegaz'] vaaz

вәгазьлә [vegaz'le-] vaaz etmek

вәгазьче [vegazçê] vaiz, vaazcı

вәгъдә [vegde] vaad, söz ver-

me; вәгъдә бир- [vegde bir-] söz vermek; вәгъдә бирнәсе [vegde birnesê] (*kızlar*) söz kesti hediyesi; вәгъдә бүләге [vegde бүlegê] (*herkes*) söz hediyesi; вәгъдә ит- [vegde it-] vaad etmek, söz vermek; вәгъдәдә тор- [vegdede tor-] sözünde durmak ♦ вәгъдә-иман [vegde-iman] söz bir, Allah bir

вәгъдәлә [vegdelê] 1. vaadini tutan; 2. nişanlı

вәгъдәләш- [vegdeleş-] vaadleşmek

вәгъдәсез [vegdesêz] sözünde durmayan, sebatsız

вәгъдәсезлек [vegdesêzlêk] sebatsızlık

вәгъдәчел [vegdeçêl] sözünde duran, sebatlı

вәзир [vezir] vezir

вәйран [veyran] viran, harap; вәйран бул- [veyran bul-] harap olmak, viran olmak; вәйран ит- [veyran it-] harap etmek, viran etmek

вәйранлык [veyranlık] viranlık

вәкаләт [vekalet] vekâlet; вәкаләт бир- [vekalet bir-] vekâlet vermek; вәкаләт кәгазе [vekalet kegazê] vekâlet kağıdı, vekâletnâme

вәкаләтле [vekaletlê] vekâlet verilmiş (*kimse*)

вәкаләтнамә [vekaletname] vekâletname

вәкарь [vekar'] vekar, ağır başlılık; вәкарь белән [vekar' bêlen] vekar ile, ağır başlılıkla

вәкарьле [vekar'lê] ağır başlı, vekarlı

вәкил [vekil] vekil, temsilci; **вәкилләр палатасы** [vekiller palatası] millet vekilleri meclisi

вәкилле [vekillêk] vekillik; konsolos

вәкиллекле [vekillêklê] vekâlet verilmiş (*ülke*); konsoloslu

вәсвәсә [vesvese] vesvese; **вәсвәсә сал-** (*тарат-*) [vesvese sal- (*tarat-*)] vesvese salmak (*yarmak*); **вәсвәсәгә төш-** [vesvesege töş-] vesveseye düşmek

вәсвәсәле [vesveselê] vesveseli
вәсвәсәлә- [vesvesele-] vesveselemek, vesveseye düşürmek

вәсвәсәлән- [vesveselen-] vesveselenmek

вәсвәсәче [vesveseçê] vesveseci

вәссәлам [vesselem] vesselâm

вәхши [vehşî] 1. vahşi; 2. zalim

вәхшилек [vehşîlêk] vahşilik

вәхшилән- [vehşilen-] vahşilen-

mek

вәхшиләрчә [vehşilerçê] 1. vahşiler gibi; 2. canavarca

вәхшәт [vehşet] vahşet

вәхшәтле [vehşetlê] vahşetli

вөждан [vöcdan] vicdan ♦ **вөждан** **газабы** [vöcdan gazabı] vicdan azabı;

вөждан кушканча [vöcdan kuşkança] vicdan emrincese;

вөждан тынычлыгы өчен [vöcdan tinçlığı öçên] vicdan rahatlığı için

вөжданлы [vöcdanlı] vicdanlı

вөжданлылык [vöcdanlılık] vicdanlılık

вөждансыз [vöcdansız] vicdansız

вөждансызлан- [vöcdansızlan-] vicdansızlanmak

вөждансызлык [vöcdansızlık] vicdansızlık

вөжүд [vöcüd] vücut, varlık

- Г -

габардин [gabardin] gabardin
габарит [gabarit] boyut
габаритлы [gabaritlı] boyutlu
гавам [gavam] avam
гага [gaga] deniz ördeği, pufła
гагара [gagara] boynu benekli
ördek
гадел [gadél] âdil, adl
гаделлек [gadêllêk] âdillik, ada-
let
гаделлекле [gadêllêklê] adaletli
гаделлексез [gadêllêksêz] ada-
letsiz
гаделсезлек [gadêlsêzlêk] ada-
letsizlik
гади [gadi] âdi, basit, sade; га-
ди генэ [gadi gêne] sadece; гади
вакланма [gadi vaklanma] âdi ke-
sir; гади сөйлэм [gadi söylem] *gr.*
konuşma dili; гади жөмлэ [gadi
cömlê] *gr.* basit cümle
гадилек [gadilêk] âdililik, sadelik
гадилэндер- [gadilendêr-] (*ma-
tematikte*) basitleştirmek
гадилэш- [gadileş-] basitleşmek
гадилэштер- [gadileştêr-] basit-
leşirmek
гадилэштерелгэн [gadileştêrêl-
gen] basitleştirilmiş
гадилэштерүчелек [gadileştêrü-
cêlêk] basitleştiricilik
гадэт [gadet] adet, gelenek, gö-
renek; гадэттэн тыш [gadetten
tış] fevkalâde, olağan üstü; гадэт
ит- [gadet it-] âdet edinmek; га-

дэткэ кер- [gadetke kêr-] âdet
olup gitmek
гадэтэнчэ [gadetênçe] 1. âde-
tince, alışılmış; 2. sıradan, alêlâde
гадэти [gadeti] âdetâ, sıradan,
alêlâde, alışılmış
гадэтилек [gadetilêk] âdetâlık
гадэтле [gadetilê] âdetli
гадэтлэнгэн [gadetlengen] ali-
şılmış
гадэтлэн- [gadetlen-] alışılmak,
alışmak
гадэтлэндер- [gadetlendêr-] ali-
ştirmek
гадэтсез [gadetsêz] terbiyesiz
гадэтсезлек [gadetsêzlêk] ter-
biyesizlik
гадэтсезлэн- [gadetsêzlen-] ter-
biyesizlenmek
гадэттэ [gadette] âdeten, kaideli
гадэттэгэ [gadettegê] her gün-
кү, alışılmış
гадэттэгечэ [gadettegêçe] her
günkü gibi
гадэтчэ [gadetçe] âdet olduğu
üzre
гаеп [gayêp] ayır, suç; гаеп ит-
[gayêp it-] ayır saymak ♦ гаебен
ач- [gayêbên aç-] teşhir etmek;
гаеп так- (ташла-) [gayêp tak-
(taşla-)] suçlamak, ayıplamak; га-
еп эш [gayêp êş] ayır iş, suç
гаепле [gayêplê] ayıplı, suçlu
гаепленек [gayêplêlêk] ayıplılık,
suçluluk
гаеплэнүчэ [gayêplenüçê] ayır-
lanmış (*kimse*), suçlanmış (*kimse*)
гаеплэ- [gayêple-] ayıplamak,
suçlamak
гаеплэу [gayêpleü] ayıplama;

suçlama kararı

гаеплӧүчө [gayêpleüçê] айыпла-
уыси, suçlayıси

гаепсез [gayêpsêz] айыпсыз, suç-
suz; гаепсезгә чыгар- [gayêpsêz-
ge çıgar-] aklamak

гаепсезгә [gayêpsêzge] suçsuz
olduğu halde

гаепсездән [gayêpsêzden] suç-
suz olarak

гаепсезлек [gayêpsêzlêk] suç-
suzluk, айыпсызlık

гает [gayêt] dini bayram

газ I [gaz] gaz; газ үлчөгөч [gaz
ülçegêç] gaz ölçü âleti; газ үткәр-
гөч [gaz ütkerğêç] gaz akıtma bo-
rusu

газ II [gaz] bir cins dokuma türü,
kanaviçe; газ яулык [gaz yaulık]
gazlı bezden başörtüsü

газап [gazap] azap; газап күр-
(чик-) [gazap kür- (çik-)] azap gör-
mek (çekmek); газап чиктөр- [ga-
zap çiktêr-] azap çektirmek

газаплан- [gazaplan-] azaplan-
mak

газапла- [gazapla-] azaplamak

газаплы [gazaplı] azaplı, sıkın-
tılı, elemli

газаплылык [gazaplılık] azap-
lılık

газел [gazêl] gazal, ceylan, ge-
yik

газета [gazêta] gazete

газетчы [gazêtçı] gazeteci

газиз [gaziz] aziz

газла- [gazla-] gazlamak, gaz
vermek

газландыр- [gazlandır-] gazlan-
dırmak, gaz vermek

газлы [gazlı] gazlı

газраил [gazrail] Azrail

газсызла- [gazsızla-] gazsızla-
mak

газсызландыр- [gazsızlandır-]
gazsızlandırmak

газсыман [gazsıman] gaz gibi

гаилә [gaile] aile; гаилә тормы-

шы [gaile tormışı] aile yaşayışı

гаиләле [gailelê] aileli

гаиләчел [gaileçêl] ailesine düş-
kün

гайбәт [gaybet] gıybet, dediko-
du, lâkırdı; гайбәт сат- (чәйнә-)

[gaybet sat- (çeyne-)] dedikodu
yarmak

гайбәтче [gaybetçê] gıybetçi,
dedikoducu

гайбәтчел [gaybetçêl] gıybet
düşkünü

гайбәтчән [gaybetçen] gıybetçi

гайгылда- [gaygılda-] 1. vakla-
mak; 2. kahkaha atmak

гайре [gayrê] gayrı, başka, diğer

гайрәт [gayret] gayret ♦ гайрәт

белән [gayret bêlen] gayret ile;

гайрәт кер- [gayret kêr-] gayreti
gelmek, gayretlenmek; гайрәт ор-

(чәч-) [gayret or- (çeç-)] cesurluk
taslamak; гайрәтен чигер- (кай-

тар-) [gayretên çigêr- (kaytar-)] il-
gi, sevgi ve isteği azalmasına se-

beb olmak

гайрәтле [gayretlê] gayretli

гайрәтлелек [gayretlêlêk] gay-
retlilik

гайрәтлән- [gayretlen-] gayret-
lenmek

гайрәтлӧндер- [gayretlendêr-]
gayretlendirmek

гакыл [gakıl] akıl
 гакыллы [gakıllı] akıllı
 гакыллылык [gakıllılık] akıllılık
 галактика [galaktika] galaksi
 галантерея [galantêrêye] tuha-
 fiye
 галибанә [galibane] galip olarak,
 galip şekilde
 галим [galim] âlim
 галим-голәмә [galim-goleme]
 âlim ulemâ
 галимлек [galimlêk] âlimlik
 галош [galoş] galoş, konçsuz
 lâstik ayakkabı
 галстук [galstuk] kravat
 галәм [galem] âlem
 галәмәт [galemet] 1. alâmet,
 işaret; 2. çok fazla
 гамак [gamak] hamak
 гамаш [gamaş] tozluk
 гамма [gamma] (*musîkide*) gam
 гамма нурлар [gamma nurlar]
 gamma ışıkları
 гамь [gam'] gam, kaygı ♦ га-
 мөңдә дә юк [gamênde de yuk]
 fikrinde yok; гамь чик- [gam' çik-]
 gam çekmek
 гамьле [gam'lê] gamlı
 гамьсез [gam'sêz] gamsız
 гамьсезлек [gam'sêzlêk] gam-
 sızlık
 гамьсезлән- [gam'sezlen-] gam-
 sızlanmak
 гамәл [gamel] amel; uygulama ;
 гамәл кыл- [gamel kıl-] dini amel
 уармак; гамәлгә аш- [gamelge
 aş-] gerçeleşmek; гамәлдән чы-
 гар- [gamelden çıgar-] yürürlük-
 ten kaldırmak; гамәлдән чыккан
 [gamelden çıkkан] yürürlükten kal-

dırılmış (*kanun vb.*)
 гамәлдә [gameelde] hakikatte,
 gerçekte
 гамәлдәгә [gameledegê] yürür-
 lükteki
 гангрена [gangrêna] kangren
 гангреналы [gangrênalı] kang-
 renli
 ганимәт [ganimet] ganimet
 гарантия [garantiye] garanti;
 гарантия бир- [garantiye bir-] ga-
 ranti vermek
 гарантияле [garantiyelê] garan-
 tili
 гарантиялә- [garantiyele-] ga-
 ranti altına almak
 гарасат [garasat] arasat; fırtına
 гардероб [gardêrob] gardırop
 гардеробчы [gardêrobçı] gardı-
 ropçu
 гариза [gariza] ariza, dilekçe
 гарз [garz] 1. arz; 2. yer yüzü;
 3. paralel
 гарип [garip] sakat
 гариплек [gariplêk] sakatlık
 гариплә- [gariple-] sakatlamak
 гариплән- [gariplen-] sakatlan-
 mak
 гарипләңдер- [gariplendêr-] sa-
 katlandırmak
 гармония [garmoniye] uyum
 гармонияле [garmoniyelê] uyum-
 lu
 гармониялелек [garmoniyelê-
 lêk] uyumluluk
 гармонияләш- [garmoniyeleş-]
 uyum içinde olmak
 гармониясезлек [garmoniyesêz-
 lêk] uyumsuzluk
 гармун [garmun] akordeon

гармунчы [garmunçɪ] akordeon-
 çu
 гарнизон [garnizon] garnizon
 гарпун [garpun] zıpkın
 гарпунчы [garpunçɪ] zıpkıncı
 гарык: гарык бул- [garık: garık
 bul-] 1. suda boğulmak; 2. çok
 fazla işe vb. batmak, gömülme-
 k; 3. bıkmak; гарык булганчы [garık
 bulgançɪ] boğuluncaya kadar; tıka
 basa (yemek)
 гарь [gar'] ar, namus
 гарылек [garlêk] arlık, namus-
 luluk
 гарьлән- [garlen-] arlanmak
 гарьлэндер- [garlendêr-] arlan-
 dırmak
 гарьсез [garsêz] arsız
 гарьчеп [garçêl] namusuna düş-
 күn; darılgan
 гарьчеллек [garçêllêk] namusu-
 na düşkünlük, arlılık
 гареп [garep] garp, batı
 гарәп [garep] Arap
 гарәпчә [garepçə] 1. Arapça; 2.
 Arap harfleriyle
 гасаби [gasabi] asabi
 гасабилан- [gasabilan-] asabi-
 lenmek
 гасабилек [gasabilêk] asabilik
 гаскәр [gasker] ordu
 гаскәри [gaskeri] asker, er; рас-
 кәри хезмәт [gaskeri hêzmet] as-
 керlik hizmeti
 гастрит [gastrit] gastrit
 гастроном [gastronom] 1. yiye-
 cek dükkânı; 2. yemek uzmanı
 гастрономия [gastronomiye] yi-
 yesek sahası
 гасыр [gasır] asır; гасырдан га-

сыра [gasırdan gasırğa] asırdan
 asıra; гасырлар буенча [gasırlar
 buyınça] asırlar boyunca
 гасырларча [gasırlarça] asırlar-
 ча
 гауга [gauga] kavga ♦ гауга ку-
 бар- (күтәр-, чыгар-) [gauga ku-
 bar- (küter-, çıgar-)] kavga kopar-
 mak (kaldırmak, çıkarmak)
 гаугалаш- [gaugalaş-] dalaşmak
 гаугалы [gaugalı] kavgalı
 гаугасыз [gaugasız] kavgasız
 гаугачы [gaugaçɪ] kavgacı
 гаугачыл [gaugaçıl] kavga düş-
 күнү
 гафу [gafu] aff, affetme; гафу
 ителмәслек [gafu itêlmeslêk] affe-
 dilmezlik; гафу итәрлек [gafu iter-
 lêk] affedilecek; гафу үтен- [gafu
 ütên-] af dilemek
 гашыйк [gaşıyk] âşık; гашыйк
 бул- [gaşıyk bul-] âşık olmak; га-
 шыйк ит- [gaşıyk it-] âşık etmek
 гайярь [gayyar] gayretli
 гайярьлек [gayyarlêk] gayretlilik
 гаять [gayet] gayet; гаят тә [ga-
 yet te] pek
 гажиз [gaciz] âciz; гажиз ит-
 [gaciz it-] âciz etmek ♦ гажиз бул-
 [gaciz bul-] âciz olmak
 гажизлек [gacizlêk] âcizlik
 гажәп [gaceyêp] tuhaf, tered-
 dütlü, acâip
 гажәп [gacep] 1. şaşılacak, şa-
 şırtıcı; 2. acabâ! (ünlem) ♦ га-
 жәп нәрсә [gacep nerse] tuhaf
 şey; гажәпкә кал- [gacepke kal-]
 tereddütte kalmak; гажәпкә каршы
 [gacepke karşı] tereddüde doğru
 гажәплән- [gaceplen-] şaşmak,

hayret etmek ♦ гажәпләнерлек
урын юк [gaceplenêrlêk urın yuk]
tereddüde yer yok

гажәпләндер- [gaceplendêr-]
şaşırtmak, hayrette bırakmak

гажәпсен- [gacepsên-] tuhafsın-
mak, tuhaf bulmak

гаңгылда- [ganggılda-] gakkıldamak (*kaz*)

гаңгылдаш- [ganggıldaş-] gakkıldaşmak (*kazlar*)

гвардия [gvardiye] muhafız birliği

гвардияче [gvardiyeçê] muhafız birliği mensubu; кызыл гвардияче [kızıl gvardiyeçê] kızıl muhafız mensubu

гегемон [gêgêmon] hegemon

гегемонлык [gêgêmonlık] hegemonluk

гейзер [gêyzêr] gayzer

гектар [gêktar] hektar

гектарлап [gêktarlap] 1. hektar kadar; 2. hektar olarak ölçeyerek
гектограф [gêktograf] teksir makinası

гел [gêl] her vakit

генерал [gênêral] general

генераль [gênêral'] umumî, genel

генә [gêne] 1. daha, epeyce, oldukça; 2. yeteri kadar

географ [gêograf] coğrafyası

географик [gêografik] coğrafya ile ilgili

география [gêografiye] coğrafya

геометрик [gêometrik] geometri ile ilgili

геометрия [gêometriye] geometri

георгин [gêyorgın] dalya

гер [gêr] ağırlık; top

герб [gêrb] arma

герблы [gêrbli] armalı

геркулес [gêrkulês] yulaf kırığı

герле [gêrlê] ağırlıklı; герле үлчәү [gêrlê ülçeu] ağırlık ölçü aleti

героизм [gêroizm] kahramanlık yolu

героик [gêroik] kahramanlık ile ilgili

герой [gêroy] kahraman

геройларча [gêroylarça] kahramanca

геройлык [gêroylık] kahramanlık

гибрид [gibrid] melez; гибриды токым [gibrid tokım] melez ırk

гибридлаштыр- [gibridlaştır-] melezleştirmek

гибридлаштырылган [gibridlaştı-
tırılган] melezleşen

гигант [gigant] dev gibi, devce

гигиена [gigiyêna] sıhhi, sağlılık
гигиеналы [gigiyênalı] sıhhatе uygun, sağlıklı

гидай [giday] çok fakir, sefil

гидроэлектростанция [gidro-
êlêktrostantsiye] hidro elektrik santrali

гиз- [giz-] gezmek

гизүче [gizüçe] gezici, gezgin;

гизүче йолдызлар [gizüçe yoldızlar] gezegenler

гимн [gimn] marş

гимнаст [gimnast] jimnast

гимнастерка [gimnastyorka] asker gömleği

гинеколог [ginêkolog] jinekolog, kadın hastalıkları uzmanı

гинекологик [ginêkologik] jinekolo-

loji ile ilgili

гинекология [ginêkologiyе] jine-
kolojiгипертоник [gipêrtonik] hiper
tansiyon ile ilgili, tansiyon yüksek-
liği ile ilgiliгипертония [gipêrtoniye] hiper-
tansiyon, yüksek tansiyon

гипноз [gipnoz] hipnoz

гипнозла- [gipnozla-] hipnozla-
mak

гипнозчы [gipnozçy] hipnozcu

гипс [gips] alçı, alçı taşı

гипсла- [gipsla-] alçıya almak

гипслы [gipsly] alçılı

гитара [gitara] gitar

гитарачы [gitaraçy] gitarçy

гладиолус [gladiolus] glayöl,
kuzgunkılıcy

глобус [globus] yer küresi

глюкоза [glükoza] şeker, gli-
kozгозер [gozêr] özür; rica;гозер ит-
[gozêr it-] rica etmekгозерлэн- [gozêrlen-] yalvar-
mak

гозерлэп [gozêrlep] yalvararak

гол [gol] gol

гомер [gomêr] ömür; ни гомер
(булды) [ni gomêr (buldy)] ne çok,
zaman (oldu); гомер (гомердә дә)
онытасым юк [gomêr (gomêrde
de) onıtasım yuk] ömür boyunca
unutmam; гомер ит- (кичер-, сөр-)
[gomêr it- (kiçer-, sör-)] ömür ya-
şamak; гомер уздыр- (үткәр-) [go-
mêr uzdyr- (ütker-)] ömür geçir-
mek; гомер язы [gomêr yazı]
ömür ilk baharı, gençlik çağı

гомергә [gomêrge] ömre

гомер-гомергә [gomêr-gomêrge]
ömür boyunca, her zaman, ebedi-
yenгомерле [gomêrlê] ömrü uzun
гомерлек [gomêrlêk] ömürlük,
bütün ömür boyunca devam ede-
cekгомерлеккә [gomêrlêkke] bütün
ömre

гомерсез [gomêrsêz] ömürsüz

гомум [gomum] umum

гомумаңлаешлы [gomumangla-
yışly] herkesin anladığıгомуми [gomumi] umumî; гому-
ми белем мәктәбе [gomumi bê-
lêm mektebê] umumi tahsil veren
okulгомумилек [gomumilêk] umumi-
likгомумиләштерелгән [gomumi-
leştêrêlgen] umumileştirilmişгомумиләштер- [gomumileşter-]
umumileştirilmekгомумән [gomumen] umumiyet-
le; гомумән алганда [gomumen
alganda] umumiyetle ele alınınca;
гомумән әйткәндә [gomumen eyt-
kende] umumi olarak söylendiğin-
deгонорап [gonorar] telif hakkı, үc-
retгореф-гадәт [gorêf-gadet] örf
âdet, gelenek görenek

горизонт [gorizont] ufuk

горизонталь [gorizontal'] yatay

горур [gorur] gururlu

горурлан- [gorurlan-] gururlan-
mak, övünmek, iftihar etmek

горурлы [gorurlı] gururlu

горурлык [gorurlık] gurur, iftihar

горчица [gorçitsa] hardal
 госпиталь [gospital'] askerî hastahane; госпитальгә сал- [gospital'ge sal-] hastahaneye yatırmak
 гравёр [gravyor] gravürcü, uzmanı hakkak

гравёрла- [gravyorla-] gravürlemek

гравюра [gravyura] gravür

градус [gradus] derece; градуслар чептәре [graduslar çêlterê] dereceler şebekesi; градусларга бүл- [graduslarga бүл-] derecelere bölmek

градуслы [graduslı] dereceli ♦ ...градуслы салкын [graduslı salkın] (...) dereceli soğuk

градусник [gradusnik] derece ölçüm âleti

граждан [grajdan] vatanдаш, sivil, teb'a; граждан киемәндә [grajdan kiyêməndә] sivil giyimli ♦ гражданныр сугышы [grajdannar sugışı] iç savaş

гражданлык [grajdanlık] vatanдашлик; гражданлык хокукы [grajdanlık hokukı] vatandaşlık hakları; гражданлык бурычы [grajdanlık burıçı] vatandaşlık borcu

гражданчылык [grajdançılık] vatandaşlık

грамм [gramm] gram

граммлап [grammlap] grammlar sayısınca

грамота [gramota] 1. takdirnâme; 2. okur yazar olma

грамоталы [gramotalı] 1. takdirnâmeli; 2. okur yazar

грамоталылык [gramotalılık] okur yazarlılık, okur yazarlık

грамотасыз [gramotasız] okur yazar olmayan

грамотасызлык [gramotasızlık] okur yazar olmaktan mahrum

гранат [granat] nar

граната [granata] el bombası

грандиоз [grandiyoz] azametli, çok büyük

гранит [granit] granit

графа [grafa] sütun

графала- [grafala-] sütunlamak

график I [grafik] grafik, çizgi, cetvel

график II [grafik] ressam

графика [grafika] grafik

графит [grafit] grafit

грация [gratsiye] zariflik

грацияле [gratsiyelê] zarif

грациялелек [gratsiyelêlêk] zariflik, zarif olma

грим [grim] makyaj; грим сал- [grim sal-] makyaj yapmak

гримла- [grimla-] makyaj yapmak

гримлы [grimlı] makyajlı

грипп [gripp] grip, nezle

грипплы [gripplı] gripli

грузин [gruzin] Gürcü

грузинча [gruzinça] Gürcüce

грунт [grunt] 1. toprak; 2. toprak (astar) boyası

грунтла- [gruntla-] toprak boyası ile boyamak

группа [gruppa] grup

группалап [gruppalap] grup hâlinde

группала- [gruppala-] gruplamak

группалы [gruppalı] gruplu

группачылык [gruppaçılık] grupçuluk

груша [gruša] armut
 груh [gruh] gürüh, grup; кара
 груhлар [kara gruhlar] Rus ihtilâli
 sırasında çar taraftarı
 губернатор [gubêrnator] vali
 губернаторлык [gubêrnatorlık]
 valilik
 гуманизм [gumanizm] hüma-
 nizm
 гуманист [gumanist] hümanist
 гуманистик [gumanistik] hüma-
 nizm ile ilgili
 гуманлы [gumanlı] adamcıl
 гуманлылык [gumanlılık] adam-
 cılık
 гуж [guc] 1. obur (*kimse*); 2. ta-
 mahlı, haris (*kimse*)
 гъж [gij] hırıltı (*ünlem*)
 гъжла-, гъжылда- [gijla-, gijil-
 da-] hırıldamak
 гъжлавык, гъжылдавык [gij]la-
 vık, gijıldavık] hırıltılı
 гыйбадәт [gıybadet] ibadet; гый-
 бадәт кыл- [gıybadet kıl-] ibadet
 etmek
 гыйбадәтханә [gıybadethane]
 ibadethane
 гыйбарә [gıybare] ibare
 гыйбарәт [gıybare]t] ibaret
 гыйбрәт [gıybret] ibret; гыйбрәт
 ал- [gıybret al-] ibret almak
 гыйбрәтле [gıybretlé] ibretli
 гыйлем [gıylém] ilim
 гыйльми [gıylmi] ilmî
 гыйнвар [gıynvar] ocak ayı
 гыйфрит [gıyfrıt] ifrit
 гыйффәт [gıyffet] iffet
 гыйффәтле [gıyffetlé] iffetli
 гыйшык [gıyşık] aşk; гыйшык
 тот- [gıyşık tot-] aşk çekmek, kara

sevdaya tutulmak
 гына [gına] bk. генә
 гыр-гыр [gır-gır] hır hır, hor hor;
 гыр-гыр кил- [gır-gır kil-] horla-
 mak, horuldamak
 гырылдык [gırlıdık] hırıldayan.
 horuldayan (*kimse*)
 гәп [gep] söz, konuşma ♦ гәп
 сат- (ор-, сук-) [gep sat- (or-,
 suk-)] gereksiz yere konuşmak
 гәпләш- [gapleş-] konuşmak,
 sohbet etmek
 гәрчә [gerçe] gerçi
 гәрәбә [gerebe] kehribar, keh-
 libar
 гәрәнкә [gerenke] turpgillerden,
 kökü yenilen, şalgama benzer bit-
 ki; гәрәнкә күбәләге [gerenke kü-
 belegê] şalgam keleşi
 гәүдә [geüde] gövde, vücut; гә-
 үдәнә турайт- [geüdenê turayt-]
 gövdeyi doğrultmak
 гәүдәле [geüdelê] gövdeli, iri
 гәүдәләндер- [geüdelendêr-] şe-
 killendirmek, tasvir etmek
 гәүдәлән- [geüdelen-] şekillen-
 mek
 гәүдәләнеш [geüdeleneş] şekil-
 lenme
 гәүһәр [geüher] cevher
 гөбе [göbê] ağaçfıçı, yayık; гө-
 бе атла- (атыла-) [göbê atla-
 (atıla-)] yayık yaymak, bişkek-
 mek; гөбе мае [göbê mayı] tere
 yağı; гөбе әйрәнә (сөте) [göbe
 eyrenê (sötê)] yayık ayranı (sütü)
 гөбер [göber] ağaç yosunu
 гөбердә- [göbêrde-] gümbürde-
 mek
 гөбөркө [göbêrkê] 1. ağaç kabu-

ğunda yosunlu yer; 2. kumaşta kabartma

гөберле [göbêrlê] yosunlu; yosun gibi kabartmalı; **гөберле бака** [göbêrlê baka] kara kurbağa

гөблэ [göble] küçük kelebek

гөбәдия [göbediye] pirinç, et, yumurta, peynir, üzüm karıştırılarak yapılan pide

гөж [göj] gürültü; **гөж кил-** [göj kil-] gürültü yapmak

гөжлэ- [göjle-] gürültü çıkarmak, vızıldamak, uğuldama

гөл [göl] gül, odada yetiştirilen çiçek; **гөл бакчасы** [göl bakçası] çiçek bahçesi; **гөл үстөрүчөлөк** [göl üstөрүçêlêk] çiçekçilik

гөлбадран [gölbADRAN] eşek turpu, gendegeyah

гөлбакча [gölbakça] çiçek bahçesi

гөлдөрдө- [göldêrde-] gümbürdemek

гөлсирин [gölsirin] gliserin

гөлт: **гөлт-гөлт** [gölt: gölt-gölt] pır pır; **гөлт ит-** [gölt it-] parlamak; **гөлт иттер-** [gölt itt r-] (*odayı vb.*) aydınlatmak

гөлчәкәк [gölçeçek] gül

гөлчәкәкләп [gölçeçeklêler] gülgiller

гөләп [gölöp] yabancı gülü

гөлжимеш [gölcimêş] kuşburnu, yaban gülü

гөман [göman] fikir, görüş, yorum, düşünce; **гөман ит-** [göman it-] düşünmek; tahmin etmek, sezinlemek

гөманлы [gömanlı] 1. düşünceli; 2. hâmile

гөмбәт [gömbêr] balıkları ağa doğru sürmek için suda şapıltı çıkararak ağaç sopa; **гөмбәрт:** **гөмбәрт ит** [gömbêrt: gömbêrt it-] ses çıkararak suya düşmek

гөмбә [gömbë] mantar

гөмбәз [gömbëz] kubbe

гөмбәзлө [gömbëzlê] kubbeli

гөмбәзсыман [gömbëzsıman] kubbe gibi

гөмбәлө [gömbelê] mantarlı

гөмбәлөк [gömbelêk] mantarlı yer

гөмбәчө [gömbëçê] mantarcı

гөнәһ [gönah] günah; **гөнәһ кыл-** [gönah kıl-] günah işlemek

гөнәһландыр- [gönahlandır-] günahlandırmak, günaha sokmak

гөнәһлы [gönahlı] günahlı; **гөнәһлы бул-** [gönahlı bul-] günahlı olmak

гөнәһлылык [gönahlılık] günahlilik

гөнәһсыз [gönahsız] günahsız

гөнәһсызлык [gönahsızlık] günahsızlık

гөпөлдө- [göpêlde-] gümbürdemek, güp diye düşmek

гөпөлдәт- [göpêldet-] gümbürdetmek, güp diye düşürmek

гөр [gör] gür!; **гөр киләп** [gör kilêp] hep birden konuşmağa başlayarak; **гөр кил-** [gör kil-] sevinçle konuşmağa başlamak

гөрәч [görgêç] boru temizleme âleti

гөр-гөр I [gör-gör] güvercin sesi çıkarma; **гөр-гөр кил-** [gör-gör kil-] kuğurmak (*güvercin*); sevinçle konuşmak (*aşklar*)

гөр-гөр II [gör-gör] kör ebe oyunu

гөрөлдө- [görelde-] gürüldemek

гөрөлдөвөк [göreldevêk] gürültü

гөрөлдөвөккө [göreldevêklê] gürültü

гөрөлтө [göreltê] gürültü

гөрөждө [görêcde] bir cins mantar

гөрлөвөк [görlevêk] görültü ile akan su

гөрлө- [görle-] 1. gürül gürül akmak; 2. kör ebe oyununda saymak, ebe olmak; гөрлөн ак- [görlep ak-] gürleyip akmak; гөрлөн тор- [görlep tor-] gürültü yarmaya devam etmek ♦ гөрлөн яшәү [görlep yeşeu] güvercinler gibi yaşamak, pek iyi yaşamak

гөрс, гөрст [görs, görst] top sesi (*ünlem*) güm, güm; гөрс (гөрст) ит- [görs (görst) it-] güm güm etmek

гөрсөлдө- [görsêlde-] gümbürdemek; гөрсөлдөн егыл- [görsêlde-] деп угил-] gümbedek düşmek (yı-

kılmak)

гөрәнкә [görenke] eski ağırlık ölçüsü ♦ гөрәнкәсә жиңел [görenkesê cingêl] akli yok

гөслә [gösle] kanuna benzer bir saz

гөсләчә [gösleçê] kanun çalgısı çalıcı

гү [gü] uğultı

гүөлдө- [güyêlde-] uğuldamak

гүзәл [güzel] güzel, enfes, zarif

гүзәллөк [güzellêk] güzellik

гүзәллән- [güzellen-] güzellenmek

гүзәлләндер- [güzellendêr-] güzellendirmek

гүлә- [güle-] güvercin gibi ses çıkarmak; *bk.* гүөлдө

гүр [gür] mezar ♦ гүр иясә [gür iyêsê] mezar sâhibi, ölü ♦ гүрә көргәнчә [gürge kêrgençê] ölene kadar; гүрә көртү [gürge kértü] mezara sokma, acı çektirmek

гүргәчә [gürgeçe] mezara kadar

гүя, гүяки [güye, güyeki] güya

- Д -

да I [da] da, dahi
 да II [da] ve, dahi
 давыл [davił] fırtına, kasırğa;
 давыл кошы (хэбэрчесе) [davił koşı (heberçêsê)] martı, fırtına haberçisi (kuşu)
 давылла- [davilla-] fırtına çıkarmak
 давыллан- [davıllan-] fırtına çıkarılmak
 давыллы [davılli] fırtınalı
 дага [daga] nal
 дагаборынлы [dagaborınlı] nal burunlu
 дагала- [dagala-] nallamak
 дагалы [dagalı] nallı
 даган [dagan] salıncak
 дагасыман [dagasıman] nal gibi
 даими [daimi] daimî; даими рәвештә [daimi revêşte] daimî olarak
 даимилек [daimilêk] daimîlik, devamlılık
 даирә [daire] daire, idare teşkilâtı; ortam
 дала [dala] bozkır, step; дала мәчесе [dala meçêsê] dağ kedisi
 далалы [dalalı] bozkırlık
 дамба [damba] bent, set
 дамка [damka] dama oyununda damaya çıkan taş
 дан [dan] ad, şan, şöhet; дан жыры [dan cırı] şan türküsü ♦ дан ал- [dan al-] ad san kazanmak, şan almak; дан сөючелек

(яратучанлык) [dan söyüçêlêk (yaratuçanlık)] şöhetperestlik; данга күм- [danga küm-] şöhrete boğmak; данын сат- (тарат-, чыгар-) [danın sat- (tarat-, çıgar-)] kötülemek, adını çıkarmak

данла- [danla-] şöhetlemek
 данлы [danlı] şöhetli
 данлык [danlık] şöhetlik
 данлыклы [danıklı] şöhetli;
 данлыклы ит- [danıklı it-] şöhetli etmek

данә [dane] tane
 данәләп [danelep] taneleyerek, tane tane

дар:дар ағачы [dar: dar ağacı] dar ağacı

дару [daru] ilâç
 дарула- [darula-] ilaç vermek, tedavi etmek

дарулан- [darulan-] tedavi olmak

дарулы [darulı] ilâçlı

даруханә [daruhane] eczahane

дарчин [darçın] tarçın

дары [darı] barut

дастан [dastan] halk destanı

дастанчы [dastançı] destancı

дата [data] tarih

даталы [datalı] tarihli

дау [dau] dava, kavga ♦ дау кубар- (күтәр-) [dau kubar- (küter-)]

dava koparmak (çıkarmak)

даула- [daula-] ısrarlı olarak talep etmek

даулаш- [daulaş-] davalaşmak;

даулашып ал- [daulaşıp al-] kavga ile almak;

даулашып йөрә- [daulaşıp yörê-] kavgalaşmak (*devamlı olarak*)

даулы [daulı] kavgalı
 даучы [dauçı] kavgacı
 даучыл [dauçıl] çok kavgacı,
 kavgaya düşkün
 дача [daça] villâ, yazlık ev, yalı
 дачалык [daçalık] villâlîk, yalılık
 дачачы [daçaçı] tatilci
 даңғылда- [danggıl-da-] tangıl-
 damak
 даңғылдат- [danggıl-dat-] tangıl-
 datmak
 даңғырдат- [danggır-dat-] tangır-
 datmak
 даңғыр-доңғыр [danggır-dong-
 gır] tangır tungur
 даһи [dahi] dâhî
 даһиларча [dahilarça] dâhîlar
 gibi
 даһилык [dahılık] dâhîlik
 двигатель [dvigatêl'] motor
 дворян [dvoryan] soylu, asil-
 zade
 дебет [dêbêt] tiftik, yün
 девиз [dêviz] döviz, slogan
 дегазация [dêgazatsiye] gaz
 kesme
 дегазациялә- [dêgazatsiyele-]
 gaz kesmek
 дерет [dêgêt] katran
 деретле [dêgêtlê] katranlı
 деретлә- [dêgêtle-] katranlamak
 деретлән- [dêgêtlen-] katran-
 lanmak
 деретче [dêgêtcê] katrancı
 деградация [dêgradatsiye] ge-
 rileme, yozlaşma
 дедуктив [dêduktiv] dedüktiv
 дежур [dêjur] nöbet, nöbetçi; де-
 жур бүлмәсе [dêjur bülmesê] nö-
 bet odası; дежур топ- [dêjur tor-]

nöbet tutmak
 дежурлык [dêjurlık] nöbetlik
 дезертир [dêzêrtir] kaçak (*as-
 ker*)
 дезертирлык [dêzêrtirlik] kaç-
 klık
 дезинфекция [dêzinfêktsiye] de-
 zenfekte
 дезинфекциялә- [dêzinfêktsiye-
 le-] dezenfektelemek
 декабрист [dêkabrist] Aralık ih-
 tilâlcisi
 декабрь [dêkabr'] aralık (*ayi*)
 декада [dêkada] on gün
 декламация [dêklamatsiye] 1.
 inşat etme; 2. tumturaklı konuşma
 декларатив [dêklarativ] beya-
 nname şeklinde
 декларативлык [dêklarativlık]
 göstermelik
 декларация [dêklaratsiyon] bil-
 diri (beyanname) ile ilgili
 декорация [dêkoratsiye] dekor
 декрет [dêkrêt] 1. kararname;
 2. doğum izini; декретка чыгар-
 [dêkrêtkâ çıgar-] doğum izinine
 çıkarmak
 декретлаштыр- [dêkrêtlaştır-]
 kararname ile sağlamaştırmak
 делегат [dêlêgat] delege, tem-
 silci
 делегатлык [dêlêgatlık] dele-
 gelik, temsilcilik
 делегация [dêlêgatsiye] heyet,
 delegasyon
 дельфин [dêlfih] yunus; yunu-
 sbalığı
 демарор [dêmagog] demagog,
 lâfazan
 демагогик [dêmagogik] dema-

gojik, lâf salatası ile ilgili
 демагогия [dêmagogiye] dema-
 goji, lâf salatası
 демагогиялә [dêmagogiyelê] de-
 magojili
 демилитаризация [dêmilitariza-
 tsiye] askerden boşaltma
 демилитаризациялә- [dêmilitari-
 zatsiyele-] askerden boşaltmak;
 silahsızlandırmaq
 демобилизация [dêmobilizatsi-
 ye] terhis
 демобилизациялә- [dêmobiliza-
 tsiyele-] terhis etmek
 демократ [dêmokrat] demokrat
 демократизм [dêmo kratizm] de-
 mokrasi
 демократик [dêmo kratik] demo-
 kratik
 демократия [dêmo kratiiye] de-
 mokrasi
 демократлаш- [dêmo kratlaş-]
 demokratikleşmek
 демократлаштыр- [dêmo kratlaş-
 tır-] demokratikleştirmek
 демократлык [dêmo kratlık] de-
 mokratlık
 демонстратив [dêmonstrativ]
 gösterme(lik); демонстратив рә-
 вештә [dêmonstrativ revêste] gös-
 termelik olarak; protesto için
 демонстрация [dêmonstratsiye]
 gösteri
 демонстрацияче [dêmonstratsi-
 yeçê] gösteriye katılan (*kimse*)
 дендрарий [dêndrariy] tropik se-
 ra, arboretum
 депо [dêpo] depo
 депутат [dêputat] milletvekili,
 delege, murahhas

депутатлык [dêputatlık] millet-
 vekilliği
 депутация [dêputatsiye] delege
 heyeti
 дер: дер-дер ит- (калтыра-,
 кил-) [dêr: dêr-dêr it- (kaltıra-, kil-)]
 tir tir etmek
 дерелдек I [dêrêldêk] titrek, tit-
 reyen
 дерелдек II [dêrêldêk] paça don-
 durması
 дерелдә- [dêrêlde-] zangırda-
 mak, sakırdamak
 дерелдәвек [dêrêldevêk] titrek
 держава [derjava] büyük devlet
 державачы [derjavaçı] büyük
 devletçi
 дерт [dêrt] irkilme ünlemi; дерт
 ит- [dêrt it-] irkilmek
 десант [dêsant] çıkarılan (indiri-
 len) askeri birlik, çıkarma (indirme)
 десантчы [dêsantçı] çıkarmaçı
 (indirимci) er
 десерт [dêsêrt] tatlı, tatlılık için
 yapılan
 деспот [dêspot] despot, müste-
 bit
 деспотлык [dêspotlık] despotlık,
 müstebitlik
 деталь [dêtal'] detay, ayrıntı
 детальләп [dêtal'lep] detaylı
 (ayrıntılı) biçimde, ayrıntılı
 детектив [dêtêktiv] detektif
 детектор [dêtêktor] detektör
 детекторлы [dêtêktorlu] detek-
 törlü
 дефис [dêfis] kısa çizgi
 деци... [dêtsi] desi
 деңгелдәт- [dênggêldet-] tır-
 gırdatmak

деңгердә [dênggêrde-] tıngır-
damak

жем [djêm (cêm)] marmelât

дэот [dzot] beton tahkimat

ди (диләр) [di (diler)] 1. der,
denir, denilir; 2. kabul edelim, di-
yerek, sayalım

диабет [diabêt] diyabet, şeker
hastalığı

диабетик [diabêtik] diyabetli
(kimse)

диагноз [diagnoz] teşhis; диаг-
ноз куй- [diagnoz kuy-] teşhis koy-
mak

диагональ [diagonal'] çapraz,
köşegen

диаграмма [diagramma] diya-
gramm, grafik

диалект [dialêkt] diyalekt, leh-
çe, şive

диалекталь [dialêktal'] lehçese,
hehçedeki, şive ile ilgili

диалектизм [dialêktizm] lehçe
sözü, şive sözü

диалектик [dialêktik] diyalektik,
diyalektik ile ilgili

диалектика [dialêktika] diya-
lektik

диаметр [diamêtr] çap, kutur

диван [divan] divan, kanepе

дивана [divana] divane, deli;

диванага сабыш- (салын-) [di-
vanaga sabış- (salın-)] divane gi-
bi olmak, kendini divâne yerine
koymak

диваналан- [divanalan-] diva-
nelenmek, delirmek

диваналык [divanalık] divane-
lik, delilik

диверсант [divêrsant] kundakçı

(kimse)

диверсия [divêrsiye] kundakçılık

дивизия [diviziye] tümen

дигән [digen] denen, denilen

дидактик [didaktik] didaktik, di-
daktik ile ilgili

дидактика [didaktika] didaktik

диел- [diyêl-] denilmek

диета [diyêta] diyet, perhiz,
rejim

диетик [diyêtik] diyet, diyet ile
ilgili

дизель [dizêl'] dizel, dizel mo-
toru

дизельле [dizêllê] dizelli

дизельче [dizêlçê] dizelci

диктант [diktant] dikte, imlâ

диктат [dikta] dikta

диктатор [diktator] diktatör

диктатура [diktatura] diktatörlük

диктор [diktor] spiker

дикъатъ [dikkat'] dikkat; дикъ-
катъ белән [dikkat' bêlen] dikkat
ile; дикъатъ ит- (бир-) [dikkat' it-
(bir-)] dikkat etmek

дикъатъле [dikkat'lê] dikkatli,
ihtiyatlı

дикъатълелек [dikkat'lêlêk] dik-
katlilik

дилберә [dilbêge] dizgin ♦ дил-

берә буе [dilbêge buyı] uzun;

дилберәне бушайт- [dilbêgenê bu-
şayt-] dizginleri salıvermek; дил-
берәне үз кулына ал- [dilbêgenê üz
kulına al-] idareyi kendi eline al-
mak

дим [dim] 1. at terbiyesi; 2. мес.
inandırma, tavsiye, kandırma

димлә [dimle-] 1. terbiye et-
mek; 2. мес. inandırmak, kandır-

mak, tavsiye etmek

димче [dimçê] kandırıcı, inan-dırıcı, *тес. çöp çatan*

димчелек [dimçêlêk] kandırı-cılık; димчелек ит- [dimçêlêk it-] aracılık etmek

димәк [dimek] demek (*k*)

дин [din] din; дин гыйлеме [din giylêmê] ilâhiyat ♦ дин тот- [dim tot-] dinî vecibeleri yerine getirmek

динамик [dinamik] 1. dinamik, hareketli; 2. hoparlör

динамика [dinamika] dinamik

динамикалы [dinamikalı] dina-mik ile ilgili, hareketli

динамикалылык [dinamikalılık] dinamiklilik, hareketlilik

динамит [dinamit] dinamit

динамитлы [dinamitlı] dinamitli

династия [dinastiye] hanedan, sülâle

диндар [dindar] dindar

диндарлык [dindarlık] dindarlık

диндәш [dindeş] dindaş

диндәшлек [dindeşlêk] dindaş-lık

дини [dini] dinî

динле [dinlê] dinli

динлелек [dinlêlêk] dinlilik, dinli olmak

динсез [dinsêz] dinsiz

динсезлек [dinsêzlêk] dinsizlik

динче [dinçê]dinçi, din taraftarı

динчел [dinçêl] dinedüşkün, din-dar (*kimse*)

динчелек [dinçêlêk] dincilik

диплом [diplom] diploma; дип-лом язучы (яклаучы) [diplom ya-zuçı (yaklauçı)] mezuniyet tezi ya-zar (*kimse*)

дипломат [diplomat] diplomat

дипломатик [diplomatik] diplo-masi ile ilgili

дипломатия [diplomatiye] diplo-masi

дипломатлык [diplomatlık] dip-ломатlık

дипломлы [diplomlı] diplomalı

дирбия [dirbiye] malzeme takı-mı, tesisat, donatım

директива [dirêktiva] direktif, yö-nerge

директор [dirêktor] direktör, mü-dür

директорлык [dirêktorlık] direk-törlük, müdürlük; директорлык ит- [dirêktorlık it-] direktörlük yapmak

дирекция [dirêktsiye] müdürlük

дирижабль [dirijabl'] güdümlü balon, zeplin

дирижёр [dirijor] оркестра şefi (*yönetmen*)

дирижёрлык [dirijorlık] оркест-rada yönetmenlik; дирижёрлык ит- [dirijorlık it-] оркестра yönetmek

дисбе [disbê] tespih

дискриминация [diskriminatsiye] bölücülük

дискриминациялә- [diskrimina-tsiyele-] bölücülük yapmak

дискуссион [diskussiyon] tartış-ma ile ilgili

дискуссия [diskussiye] tartışma

дискуссияле [diskussiyelê] tar-tışmalı

диспетчер [dispêtçêr] hareket memuru

диссертация [dissêrtatsiye] tez

диссимилиация [dissimilyatsiye]

ayırılmalı deǵışme

дистә [diste] on tane, onluk

дистәләгән [distelegen] ona yа-
kın

дистәләп [distelep] 1. on tane
уарарак; 2. ona yаkın

дистәләрчә [distelerçe] onlarca;
birkaç on (*yirmi otuz*)

дисциплина [distsiplina] disiplin
дисциплиналы [distsiplinalı] di-
siplinli

дисәтинә [disetine] disetine
(*80x40 sajenli yer ölçüsü*)

дисәтник [disetnik] onbaşı

дифтерит [diftêrit] difteri

дифтонг [diftong] diftong

дифференциал [diffêrênsial] di-
feransiyel

дифференциация [diffêrênsiya-
tsiye] ayırılma, farklılaşma

дию [diyü] dev ♦ дию пәрие [di-
yü periyê] dev gibi kimse

диярлек [diyerlêk] yаklaşık ola-
rak, güyâ, yаkın

диңгез [dinggêz] deniz; диңгез
акчарлагы [ginggez akçarlagı]
martı; диңгез арысланы [dinggêz
arısłanı] bir cins deniz köpeǵi;
диңгез буендагы [dinggêz buyın-
dagı] deniz boyundaki; диңгез
бөркете [dinggêz bôrkêtê] deniz
kartalı, balıkcıl; диңгез козгыны
[dinggêz kozgını] kara bataк; диң-
гез мәчесе [dinggêz meçêsê] de-
низ kedisi

диңгезче [dinggêzçê] denizci

диңгезчелек [dinggêzcêlêk] de-
низcilik

диңке- [dinke-] yorularak dikkati
kaybetmek

доза [doza] doz

дозала- [dozala-] doz almak
(*vermek*)

дозор [dozor] nöbet, kol

дозорчы [dozorçı] nöbetçi, kolcu

доклад [doklad] rapor, teblig

докладчы [dokladçı] tebliǵci

доктор [doktor] doktor

документ [dukumênt] dokümen,
malzeme, belge

документаль [dokumêntal'] do-
kümanlara dayanan, belgesel

документлаштыр- [dokumênt-
laştır-] belgelemek

доллар [dollar] dolar

домна [domna] yüksek fırın

донор [donor] kan verici

донорлык [donorlık] kan verici-
lik

допризывник [doprızıvnik] asker
adayı

дорфа [dorfa] kaba

дорфалан- [dorfalan-] kabalaş-
mak

дорфалык [dorfalık] kabalık

доцент [dotsênt] doçent

дошман [doşman] düşman;

дошман бул- [doşman bul-] düş-
man olmak; дошман күр- [doşman
kür-] düşman görmek (bilmek,
saymak)

дошманлаш- [doşmanlaş-] düş-
manlaşmak

дошманлаштыр- [doşmanlaştır-]
düşmanlaştırmak

дошманлык [doşmanlık] düş-
manlık; дошманлык ит- [doşman-
lık it-] düşmanlık etmek

дошманнарча [doşmannarça]
düşmanlar gibi

доң [dong] dong!
 доңгырда- [donggirda-] dongır-damak
 драма [drama] dram
 драмалаштыр- [dramalaştır-] dramlaştırmak
 драмалы [dramalı] dramlı
 драматургия [dramaturgiye] dramatürji
 драмачы [dramaçı] drama (tiyatro) yazarı
 драмтүгәрәк [dramtügerek] amatör tiyatro topluluğu
 драңча [drañça] ağaç kiremit
 дружина [drujina] hassa ordusu, gönüllü asayış takımı
 ду: ду ит- [du: du it-] gürültü уармак; ду кил- (кубар-, күтәр-) [du kil- (kubar-, күтәр-)] gürültü уармак (koparmak, çıkarmak)
 дуадак [duadak] 1. büyük toy kuşu; 2. kısır kaz; дуадак каз [du-adak kaz] kısır kaz
 дуамал [duamal] düşüncesiz, ihtiyatsız; дуамал рәвештә [duamal revêšte] ihtiyatsızca ♦ дуамал баш [duamal baş] aklını kullanmayan (*kimse*)
 дуамаллан- [duamallan-] aklını kullanmamak, düşüncesizce davranmak
 дуамаллык [duamallık] akılsızca davranış
 дублёр [dublyor] dublör
 дубликат [dublikat] ikinci nüsha
 дуга [duga] araba okunun ucundaki yay, koşum yayı ♦ дуга белән печән чап- [duga bēlen pê-çen çar-] saçma sapan, manasız şekilde konuşmak

дугай [dugay] 1. nehirin eski yolundaki göl; 2. pencere örtüsündeki kemer, yay; 3. yarım ay şekli
 дугалан-, дугайлан- [dugalan-, dugaylan-] yarım ay şekline gelmek
 дуен I [duyin] çamur, dip çamuru
 дуен II [duyin] tortul
 дула- [dula-] kudurmak
 дулат- [dulat-] kudurtmak
 дулқын [dulqın] dalga; дулқын кайтаргыч [dulqın kaytargıç] dalga kırıcı, dalga kıran
 дулқын-дулқын [dulqın-dulqın] dalga dalga
 дулқынлан- [dulqınlan-] dalgalanmak
 дулқынландыр- [dulqınlandır-] dalgalandırmak
 дулқынландыргыч- [dulqınlandırğıç-] dalgalandırıcı
 дулқынлы [dulqınlı] dalgalı
 дулқынсыман [dulqınsıman] dalgaга benzer
 думбра [dumbra] dombra, telli musiki âleti
 думбрачы [dumbraçı] dombracı
 дус [dus] dost; дус-иш [dus-iş] eş dost
 дускай [duskay] dostçuğum
 дуслан- [duslan-] dostlanmak
 дусларча [duslarça] dostlar gibi, dostluk ile
 душлаш- [duslaş-] dostlaşmak
 душлаштыр- [duslaştır-] dostlaştırmak
 дуслык [duslık] dostluk
 дустанә [dustane] dostâne

дучар [duçar] uğrama, duçar;
дучар бул- [duçar bul-] duçar ol-
mak; дучар ит- [duçar it-] duçar
etmek

дучмак [duçmak] bohça böreği

душ [duş] duş

дуылда- [duilda-] gürültü yap-
mak

дуэль [duél'] düello

дуңғыз [dunggız] domuz

дуңғызлан- [dunggızlan-] do-
muzlaşmak, alçakça davranmak

дуңғызлык [dunggızlık] domuz-
luk

дуңғызчы [dunggızçı] domuzçu

дуңғызчылык [dunggızçılık] do-
muzculuk

дым [dım] nem, rutbet, ıslaklı-
lık; дым тарткан [dım tartkan] nem
çekici, nem tutmuş

дымлан- [dımlandır-] nemlen-
mek

дымланганлык [dımlanganlık]
nemlenmişlik

дымландыр- [dımlandır-] nem-
lendirmek

дымлы [dımlı] nemli, ıslak

дымлылык [dımlılık] nemlilik

дымсу [dımsu] biraz nemli

дымсулан- [dimsulan-] biraz
nemlenmek

дымык- [dımık-] biraz ıslanmak

дымык [dımık] ıslak; rutubetli

дымыккан- [dımıkan-] rutubetli
olmak

дырылда- [dırılda-] gürüldemek

дыңғылда- [dinggılda-] tangıl-
damak

дыңғырда- [dinggırda-] tingır-
damak

дыңғырдат -[dinggırdat-] tan-
gırdatmak

дыңғычла- [dinggıçla-] basarak
doldurmak

дәва [deva] deva

дәвала- [devala-] devalamak,
tedavi etmek

дәвалан -[devalan-] devalan-
mak, tedavi olmak

дәвалау [devalau] devalama

дәвалаучы [devalauçı] devala-
уысы, tedavi edici

дәвалы [devalı] şifalı

дәвам [devam] devam; дәвам
ит- [devam it-] devam etmek;

дәвам иттер- [devam ittêr-] devam
ettirmek; дәвам иттерүче [devam
ittêrüçê] devam ettirici

дәвамлы [devamlı] devamlı

дәвамлылык [devamlılık] de-
vamlılık

дәвамчан [devamçan] çok de-
vam eden

дәвамчы [devamçı] devam et-
tirici

дәвер [devêr] devir

дәгъва [degva] dava; дәгъва

ит- (кыл-) [degva it- (kıl-)] dava et-
mek (kılmak)

дәгъвала- [degvala-] davalamak

дәгъвалаш- [degvalaş-] dava-
laşmak

дәгъвалы [degvalı] davalı

дәгъвачы [degvaçı] davacı

дәгъвачыл [degvaçıl] dava düş-
кünü

дәгъвачылык [degvaçılık] da-
vaya düşkünlülük

дәлил [delil] delil

дәлилле- [delillê-] delilli

дәлиллә- [delille-] delillemek
 дәлилсез [delilsêz] delilsiz
 дәлилсезлек [delilsêzlêk] delilsizlik
 дәлилсез-нисез [delilsêz-nisêz] hiç delilsiz, belgesiz
 дәлия [deliye] dalya çiçeği, yıldız çiçeği
 дәрвиш [derviş] derviş
 дәрвишлек [dervişlêk] dervişlik
 дәрес [derês] ders; дәрес бир- [derês bir-] ders vermek
 дәреслек [derêslêk] derslik, ders kitabı
 дәрман [derman] derman
 дәрмана [dermana] çiçekli, çok yıllık ve tedavide kullanılan bitki
 дәррәү [derreü] hepsi birden
 дәрт [dert] dert, sevda, aşıklık, sevgi, tutku, ihtiras, coşkunluk;
 дәрт бир- [dert bir-] dert vermek;
 дәрт сүн- [dert sün-] dert sönmek;
 дәртен сүндер- [dertên sündêr-] dertini söndürmek
 дәртле [dertlê] dertli
 дәртлелек [dertlêlêk] dertlilik
 дәртлән- [dertlen-] dertlenmek
 дәртлэндер- [dertlendêr-] dertlendirmek
 дәртлэндереч [dertlendêrgêç] dertlendirici
 дәртсез [dertsêz] dertsizlik
 дәртсезлән- [dertsêzlen-] dertsizlenmek
 дәрья [derya] 1. büyük nehir; 2. *теc.* deniz, okyanus
 дәрәжә [derece] derece; дәрәжәгә күтәр- [derecege күтер-] dereceye yükseltmek ♦ дәрәжәсен төшер- [derecesên төшêr-]

derecesini indirmek, derecesini düşürmek
 дәрәжәле [derecelê] dereceli
 дәрәжәлелек [derecelêlêk] derecelilik
 дәфтәр [defter] defter
 дәш- [deş-] 1. çağırmaq, gel demek, 2. müracaat etmek; дәшминитми, дәшми-тынмый [deşminitmi, deşmi-tınmıy] suskun; дәшми кал- [deşmi kal-] karşılık vermemek
 дәү [deü] 1. dev; 2. çok büyük;
 дәү әни [deü eni] dev ana, anne anne, büyük anne; дәү әти [deü eti] dev ata, babanın babası, dede
 дәүләт [deület] 1. devlet; 2. zenginlik
 дәүләтара [deületara] milletler arası
 дәүләткүләм [deületkülem] devlet ölçüsünde
 дәүләтле [deületlê] devletli, zengin
 дәүләтләштер- [deületleştêr-] devlet (hükümet) eline geçirmek
 дәүләтчелек [deületcêlêk] devletçilik
 дәһшәт [dehşet] dehşet
 дәһшәтле [dehşetlê] dehşetli
 дөбердә- [döbêrde-] gümbürdemek; дөберди башла- [döbêrди başла-] gümbürtü başlamak; дөбердәп ал- [döbêrдеp ал-] oynamak
 дөбердәт- [döbêrдет-] gümbürdetmek ♦ дөбердәтәп яшә- [döbêrдетêp yeşе-] debdebe ile yaşamak
 дөбер-дөбер [döbêr-döbêr] gü-

mbür gümbür

дөбөрт [döbêrt] gümbürt

дөгө [dögê] piriñç, piriñç bitkisi

дөлдөл [döldöl] düldül

дөм [döm] tamamen, tam; дөм

суқыр [döm sukır] tam kör; дөм

караңгы [döm karanggi] kap karanlık

дөмбө [dömbê] suda balık korkutmak için yuvarlak başlı ağaç sora

дөмбөслә [dömbesle-] yumruklamak

дөмөк- [dömêk-] gebermek

дөмөккере [dömêkkêrê] gebersin!

дөмөктөр- [dömêktêr-] gebertmek

дөнья [dönya] dünya ♦ дөнья бәясө [dönya beyesê] çok pahalı;

дөнья гиз [dönya giz-] dünya girmek; дөнья куптар- [dönya kuptar-] telâşa düşürmek; ayağa kaldırmak;

дөнья кую [dönya kuyu] ölüм; дөнья күрү [dönya kürü] dünya gezisi; дөньяга караш [dönyaga karaş] dünya görüşü; дөньяга кил- [dönyaga kül-] dünyaya gelmek, doğmak; дөньядан кит- (үт-, кич-) [dönyadan kit- (üt-, kiç-)] ölmek

дөньяви [dönyavi] dünya ile ilgili

дөньядагы [dönyadagi] dünyadaki

дөньякүләм [dönyakülem] dünya ölçüsünde

дөньялык [dönyalık] dünyalık

дөп, дөп-дөп [döp,döp-döp] tıp, tıp tıp

дөпөлдә [döpêlde-] dapıldamak

дөпөлдәт- [döpêldet-] dapıldatmak

дөрөс [dörês] dürüst, doğru, hakikat; дөрөсен сөйлә- [dörêsên söyle-] doğrusunu söylemek

дөрөсө, дөрөсөндә, дөрөсрәгө [dörêsê, dörêsênde, dörêsregê] doğrusu, doğrusunda, en doğrusu

♦ дөрөс(кә) чык- [dörês(ke) çık-] doğru çıkmak; дөрөстән дә [dörêsten de] doğrudan da, hakikaten

дөрөслөк [dörêslêk] doğruluk, hakikat

дөрөслөктә [dörêslêkte] doğrulukta, hakikatta

дөрөслә- [dörêsle-] doğrulamak, tasdik etmek; дөрөсләп куй- [dörêslep kuy-] tasdik etmek;

дөрөсләп чык- [dörêslep çık-] ayarlamak

дөрөслән- [dörêslen-] doğrulanmak

дөрлә- [dörle-] (*ateş, alev, yaygın*) gürlüyor parlamak

дөрлэт- [dörlet-] gürlötmek

дөрсөлдә [dörsêlde-] gümbürdemek

дөя [döye] deve

дөяче [döyeçê] deveci

дөңгелдә [dönggêlde-] tangırdamak

дөңгөрдә [dönggerde-] tangırdamak

дөңгөрдәт- [dönggerdet-] tangırdatmak

дүдәк [düdek] büyük toy kuşu

дүләнә [dülene] ak diken

дүрт [dürt] dört; дүрт сан [dürt san] dört aza, iki ayak ve iki kol;

дүрт аяклар [dürt ayaklap] dört

ayak ile ♦ дүрт куллап [dürt kullap] dört el ile, çok sevinerek; дүрт күз белән көт-[dürt küz bêlen köt-] çok beklemek; дүрт ягың кыйбла [dürt yagıng kıybla] dört taraftan da git ! nereye gidersen git !

дүртенче [dürtênçê] dördüncü

дүртенчедән [dürtênçêden] dördüncüden

дүртенчел [dürtênçêl] (*jeolojide*) dördüncü oluşum

дүрткел [dürtkêl] dörtken

дүрткелле [dürtkêllê] dört köşeli

дүрткеллә [dürtkêlle-] dörtkenlemek; dörde katlamak

дүрткырлык [dürtkırılık] dört kenarlı

дүртле [dürtlê] dörtlü

дүртлек [dürtlêk] dörtlük

дүртлэтелгән [dürtletêlgen] dörtletilmiş

дүртлэтә [dürtlete] dört kat fazlasına

дүртәр [dürter] dörder

дүртәү [dürteü] dört tane

дүртәүләп, дүртәүләшәп [dürteülep, dürteüleşêp] dört tane olarak

дүшәмбе [düşembê] pazartesi

дүңгөлөк [dünggelek] 1. ağaç halka; 2. bir cins bozkır bitkisi

- E -

еврей [yevrey] Yahudi
европалаш- [yevropalaş-] Avru-
palaşmak
европалы [yevropalı] Avrupalı
европача [yevropaça] Avrupa-
daki gibi
егерме [yêgêrmê] yirmi
егермеле [yêgêrmêlê] yirmili
егермеләп [yêgêrmêlep] yakla-
şıк yirmi
егерменче [yêgêrmênçê] yirmi-
ci
егермешәр [yêgêrmêşer] yirmi-
şer
егет [yêgêt] yiğit; егет чак [yê-
gêt çak] delikanlılık zamanı ♦ егет
икәнсең! [yêgêt ikensêng!] civan-
mertsin!
егетлек [yêgêtlêk] yiğitlik
егетлән- [yêgêtlen-] yiğitlenmek
егетләрчә [yêgêtlərçê] yiğitler
gibi
егет-жилән [yêgêt-cilen] yiğitler,
gençler
егыл- [yigıl-] yıkılmak; егылып
уң- [yigılıp ung-] çok verimli olmak
♦ егылып китим [yigılıp kitim]
(*Yemin sözü*) inan olsun!
егылдыр- [yigıldır-] yıkıtmak
егәр [yêger] 1. inat, sebat, di-
renç; 2. kapasite; егәр кит- [yêger
kit-] halsiz düşmek
егәрле [yêgerlê] 1. inatlı, cesa-
retli, dirençli; 2. kapasiteli
егәрлек [yêgerlêk] kapasite bi-

rimi

егәрлән- [yêgerlen-] inat gös-
termek, sebat göstermek, ayak di-
remek

егәрсез [yêgersêz] dirençsiz

ел [yıl] yıl; елның елында [yıl-
ның yılında] yıldan yıla; елы
белән [yılı bêlen] ayrı yıllar ile ♦
елы кил- (килеш-) [yılı kil- (kilêş-)]
yıl iyi gelmek

ела- [yıla-] ağlamak; елап жи-
бәр- [yılap ciber-] birden ağlama-
ğa başlamak

елак [yılak] ağlayan, sulu gözlü

елаклык [yılaklık] ağlayanlık

еламсыра- [yılamsıra-] ağlama-
klı olmak

еламсыраулы [yılamsıraulı] ağ-
lamaklı

елан [yılan] yılan ♦ елан аягын
кискән (нәрсә) [yılan ayagın kis-
ken (nerse)] kaçın kur'ası

еланбалык [yılanbalık] yılan ba-
lığı

елап-сыкрап [yılap-sıkrap] acın-
dırıcı bir sesle; istemiye istemiye

елат- [yılat-] ağlatmak

елаш [yılaş] ağlayış

елга [yılga] akar su, ırmak, va-
di; елга тамагы [yılga tamagı] su
çatağı

елгалап [yılgalap] nehir gibi

елгыр [yılgyr] kıvrak, becerikli,
kurnaz

елгырлан- [yılgyrlan-] kıvraklan-
mak

елгырлык [yılgyrlik] kıvraklılık

елдагыча [yıldagıça] her yıldaki
gibi

елдам [yıldam] çevik

елдамлан- [yıldamlan-] çevik-
lenmek

елдамлык [yıldamlık] çeviklik

елдан-ел [yıldan-yıl] yıldan yıla

елдаш [yıldaş] taydaş, yaştaş

елдырым [yıldırım] yıldırım

елкы [yılıkı] at, yılıkı

елкылда- [yılıkılда-] (*kumaş ve saç için*) parıldamak

еллаган [yıllagan] yıllanmış

еллап [yıllap] yıla yakın; yıl ola-
rak

елларча [yıllarça] yıllarca

еллык [yıllık] yıllık

еллыклап [yıllıklap] yıllanmış
olarak

елмай- [yılmay-] gülümsemek

елмаю [yılmayu] gülümseyiş

елмаюлы [yılmayulı] gülücüklü

елсыз [yılsız] yılsız

елт [yılıt] pırlı; елт-елт ит- (кил-)
[yılıt-yılıt it- (kil-)] pırlı pırlı etmek

елтыр [yılıtır] pırlıtlı; елтыр кара
[yılıtır кара] pırlıtlı кара; елтыр-
елтыр кил- [yılıtır-yılıtır kil-] pırlı pı-
rlı olmak

елтыравык [yılıtıravık] pırlıtlı,
yaldız

елтыравыклы [yılıtıravıklı] pırlı-
tlı, yaldızlı

елтыра- [yılıтіра-] yaldızlamak

елтырат- [yılıтірат-] yaldızlatmak,
pırlıtlılatmak

ельязма [yılyazma] yıllık, sal-
name

ельязмачы [yılyazmaçı] yıllıkçı,
vakanüvis

елый-елый [yılyıy-yılıy] ағлая
ағлая

елыш- [yılış-] yakınlaşmak

елыштыр- [yılıştır-] yakınlaş-
tırmak

енот [yênöt] rekun

ер- [yır-] açmak (*mes. hendek*)

ерагай- [yıragay-] uzaklaşmak

ерагайт- [yıragayt-] uzaklaştı-
mak

ераграк [yıragrak] daha uzak

ерак [yırak] uzak, ırak; ерак ба-
ба [yırak baba] büyük babanın
babası, büyük dede; ерак әби [yı-
rak ebi] anne anne; ерак жир
[yırak cir] uzak yer ♦ ерак бара
(китә) алмассың [yırak bara (kite)
almassıng] hiç bir şey yapamaz-
sın; ерак булу (тору) [yırak bulu
(toru)] uzak durma, anlamama

еракка [yırakka] uzağa

ераклан- [yıraklan-] uzaklaşmak

ераклап [yıraklap] 1. uzak ola-
rak; 2. *mes.* ima ederek (*söze
başlamak*)

ераклат- [yıraklat-] uzaklaştı-
mak

ераклаш- [yıraklaş-] uzaklaşmak

ераклык [yıraklık] uzaklık; ерак-
лык үлчәгеч [yıraklık ülçegêç]
uzaklık ölçü âleti

еракта [yırakta] uzakta

ерактагы [yıraktağı] uzaktaki

ерактан [yıraktan] uzaktan;

ерактан күр- [yıraktan күр-] ileriye
görmek

ергала- [yırğala-] bir kaç defa
yarmak, yırtmak

ерганак [yırғанак] yarık, sel ya-
rığı

ерганаклы [yırғанаклы] yarıklı

ермак [yırмак] derin yarık

ермачла- [yırмаçла-] yırtmak

ерткала- [yirtkala-] yırtmak
 ертыч [yirtkiç] yırtıcı (*hayvan*)
 ертычлан- [yirtkiçlan-] yırtıcı
 hayvan gibi olmak (davranmak)
 ертычларча [yirtkiçlarça] yırtıcı
 hayvanlar gibi
 ертычлык [yirtkiçlik] yırtıcılık
 ертрач [yirtlaç] yırtıcı gibi çağышан (*kimse*)
 ертрачлан- [yirtlaçlan-] yırtıcı
 gibi çalışмак
 ертрачлык [yirtlaçlık] yırtıcılık
 ертык [yirtik] yırtık; ертык-
 портык [yirtik-portik] yırtık pırtık
 ертылганчы [yirtilgançı] yırtılıгcasına
 ертыл- [yirtil-] yırtılmак
 ерык [yirik] 1. ачык; 2. yırtмаç
 ♦ ерык авыз [yirik avız] her vakit
 gülümseyen (*kimse*)
 ерыл- [yiril-] ачылмак, kesilmek
 ерым [yirim] yarıк
 есаул [yêsavul] Rus askerle-
 rinde yasavul
 ефрейтор [yêfrêytor] on başы-

dan küçük rütbeli asker
 ефэк [yêfek] ipek; ефэк агачы
 [yêfek agaçı] dut; ефэк корты
 [yêfek kortı] ipek böceği; ефэк кү-
 бэләгә [yêfek kubelegê] ipek kele-
 beği
 ефэкче I [yêfekçê] ipekçi
 ефэкче II [yêfekçê] ormana za-
 rar veren böcek
 ефэкчелек [yêfekçêlêk] ipekçi-
 lik
 ехидна [yehidna] karınca yiyen
 еш [yış] sık
 ешай- [yışay-] sıklaşмак
 ешайт- [yışayt-] sıkлашtıрмак
 ешкын [yışkin] ormanda sık yer
 ешкынлык [yışkinlik] ormanda
 sıklık
 ешла- [yışla-] sıkламак, sık sık
 olmak
 ешлан- [yışlan-] sıklaşмак
 ешлык [yışlık] 1. sıklık; 2. or-
 manda sık yer; 3. yoğunluk; еш-
 лык үлчәгеч [yışlık ülçegêç] yo-
 ğunluk ölçüsü

- Ж -

жакет [jakêt] ceket
жалоба [jaloba] şikâyet; жалоба
бир- [jaloba bir-] şikâyet etmek
жалу [jalu] şikâyet
жандарм [jandarm] jandarma
жанр [janr] janr, tür
жаргон [jargon] argo
желатин [jêlatin] jelâtin
желе [jêlê] jöle
женьшень [jên'sên] jenşen,
Çin'de çıkan bir cins kök
жетон [jêton] jeton
жикет [jikêt] ceket
жилет [jilêt] yelek
жираф [jiraf] zürafa
жирәбә [jirebe] kur'a; жирәбә
сал- [jirebe sal-] kur'a çekmek
жонглер [jonglyor] hokkabaz
жонглерлык [jonglyorlık] hok-

kabazlık; жонглерлык ит- [jon-
glyorlık it-] hokkabazlık etmek
жу: жу ит- [ju: ju it-] korkudan ir-
kilme, zonklamak
жула- [jula-] vızıldamak, uğulda-
mak
жулик [julik] dolandırıcı
жуликлык [juliklık] dolandırıcılık
журнал [jurnal] dergi
журналист [jurnalist] gazeteci
журналистика [jurnalistika] ga-
zeticilik
журналистлык [jurnalistlık] ga-
zeticilik, gazete ile ilgili çalışma
жуылда- [juılда-] uğuldamak
(*devamlı olarak*)
жюри [jüri] jüri
жәл [jel] yazık, acıklı, esirgeyişli
жәллә- [jelle-] acımak, esirgem-
ek
жәлләт- [jelle-] acındırmak
жәлләүчән [jelleüçen] merha-
metli, yufka yürekli

- 3 -

забастовка [zabastofka] grev
 забастовкачы [zabastofkaçı] grevci
 забой [zaboy] maden ocağındaki galeriler
 забойчы [zaboyçı] madenci
 завод [zavod] fabrika
 завуч [zavuç] okulda müdür yardımcısı
 заговор [zagovor] komplo
 заговорчы [zagovorçı] komplocu
 заготовка [zagotofka] yarı mamul
 загс [zags] nikâh dairesi
 заем [zayom] tahvil
 заказ [zakaz] sipariş, rezervasyon
 заказлы [zakazlı] siparişli
 заказчы [zakazçı] siparişçi
 заклад [zaklad] rehin; закладка сал- [zakladka sal-] rehine vermek (koymak)
 закладтагы [zakladtagı] rehindeki
 закон [zakon] kanun
 законлаш- [zakonlaş-] kanunlaşmak
 законлаштыр- [zakonlaştır-] kanunlaştırmak
 законлы [zakonlı] kanunî, meşru; законлы рәвештә [zakonlı revêşte] kanunî olarak
 законлылык [zakonluluk] kanunluluk, meşruluk

законсыз [zakonsız] kanunsuz, temelsiz
 законсызлык [zakonsızlık] kanunsuzluk
 законча [zakonça] kanuna uygun
 закончалык [zakonçalık] 1. kanuna uygunluk; 2. yasallık
 закончалыклы [zakonçalıklı] kanunî
 закончы [zakonçı] 1. kanuna uygun hareket eden (*kimse*); 2. kanun koyucu
 закончыл [zakonçıl] kanuna düşkün
 зал [zal] salon
 залим [zalim] zalim
 залимлек [zalimlêk] zalimlik
 залимнәрчә [zalimnerçe] zalimler gibi
 залог [zalog] 1. rehine koyma; 2. kefalet
 залп [zalp] salvo
 замазка [zamazka] cam macunu
 замазкала- [zamazkala-] macunlamak
 заман [zaman] zaman; заманга яраклаштыр- [zamanga yaraklaştır-] zamana uygunlaştırmak
 замана [zamana] zamane
 замандаш [zamandaş] çağdaş
 заманча [zamança] bugün için, çağdaş
 заманчалаштыр- [zamançalaştır-] çağdaşlaştırmak
 заманчалык [zamançalık] çağdaşlık
 заманында [zamanında] zamanında
 замш [zams] güderi

запас [zapas] stok, rezerv
 запасы [zapaslı] stoklu, rezerv-
 li; tedarikli
 запастагы [zapastagı] yedek
 запасылык [zapaslılık] tedariklilik
 зар [zar] yakınma; keder ♦ зар бул- [zar bul-] sıkıntıya uğramak;
 зар ела- [zar ыла-] çok ağlamak
 зарар [zarar] zarar
 зарарла- [zararla-] zarar vermek
 зарарлан- [zararlan-] zararlanmak
 зарарлы [zararlı] zararlı
 зарарлылык [zararlılık] zararlılık
 зарарсыз [zararsız] zararsız
 зарарсызландыр-, зарарсызла- [zararsızlandır-, zararsızla-] zararsızlandırmak, zararsızlamak
 зар-интизар [zar-intizar] muhtaç;
 зар-интизар бул- [zar-intizar bul-] çok muhtaç olmak; üzülmek
 зарлан- [zarlan-] zarlanmak, yakınmak
 зарлы [zarlı] zarlı, kederli
 зар-моң [zar-mong] sıkıntı
 зарур [zarur] gerekli
 зарури [zaruri] zorunlu
 зарурлык [zarurılık] gereklilik
 зарурәт [zaruret] zaruret
 зарык- [zarık-] sıkıntı ile beklemek
 зарыктыр- [zarıktır-] sıkıntı ile bekletmek
 зарыктыргыч [zarıktırğıç] sıkıntı ile bekletici
 зат [zat] 1. şey; 2. kimse; 3. kök, nesep, soy; 4 *gr.* şahıs
 затланышлы [zatlanışlı] *gr.* şahıslı

затланышсыз [zatlanışsız] *gr.* şahıssız
 затлы [zatlı] kaliteli; soylu
 затлылык [zatlılık] kalitelilik
 затсыз [zatsız] kalitesiz; görgüsüz
 затсызлан- [zatsızlan-] aşağılanmak, alçaklanmak
 зая: зая бул-, зая(га) кит- [zaya: zaya bul-, zaya(ga) kit-] boş, boş olmak, boşa gitmek
 звено [zvêno] grup; звено башлыгы [zvêno başlığı] grup başkanı
 звонок [zvonok] zil
 зенит [zênit] baş ucu noktası
 зенитчы [zêniçı] en yükseğe atan silâh ile mücehhez atıcı
 зерелдә- [zêrêlde-] zırıldamak
 зерелдәт- [zêrêldet-] zırıldatmak
 зерә [zêre] pek, çok
 зәфир [zêfir] 1. sabah yeli; 2. çilek reçelinden hazırlanıp köpürterek yapılan şekerleme
 зәңгәлдәт- [zênggêldet-] zingırdatmak
 зилзилә [zilzile] zelzele, deprem
 зим [zim] 1. su üstünde ince buz parçası; 2. arılara koyulmuş bal
 зина [zina] zina; зинадан туған [zinadan tуган] piç
 зиннәт [zinnet] ziyet
 зиннәтле [zinnettê] ziyetli, süslü
 зиннәтлә- [zinnetle-] ziyetletmek
 зинһар [zinhar] lütfen, ne olur ♦
 зинһар өчен [zinhar öçên] lütfen!
 зинһарлап [zinharlap] lütfen dir-yerek; yalvarıp yakar olarak

зират [zirat] kabristan, mezarlık
 зирек [zirêk] kızıl ağaç; зирек
 урманы [zirêk urmanı] kızıl ağaç
 koruluğu

зиреклек [zirêklêk] kızıl ağaç bi-
 ten yer

зир-зэбэр, зир-зөбэр: зир-зөбэр
 кил- [zir-zeber, zir-zöber: zir-zöber
 kil-] alt üst, üst alt olmak

зирэк [zirek] zeyrek, zihinli
 зиреклек [zireklêk] zeyreklik, zi-
 hinlilik

зиреклэн- [zireklen-] zeyreklen-
 mek

зифа [zifa] biçimli, endamlı, boy-
 lu boslu; зифа буйлы [zifa buylı]
 boylu boslu

зифалан- [zifalan-] boylu boslu
 olmak

зифалык [zifalık] endamlılık

зияк [ziyek] süslü yakalık

зиһен [zihên] zihin; зиһен йөрт-
 [zihên yört-] düşünmek, zihin yor-
 mak; зиһен тарал- (чуал-) [zihên
 taral- (çual-)] zihni dağılmak
 (dügümlemek); зиһенгә ал- [zi-
 henge al-] zihne almak, akla yer-
 leştirmek

зиһенле [zihênlê] akıllı

зиһенсез [zihênsêz] akılsız, be-
 yinsiz

золым [zolım] zulüm

золмэт [zolmet] zulmet

зона [zona] bölge

зональ [zonal'] bölge ile ilgili

зонтик [zontik] şemsiye

зоолог [zoolog] zoolog

зоология [zoologiyе] zooloji

зубр [zubr] bizon

зур [zur] büyük; зур ғына [zur

gına] yeteri kadar (*oldukça, epeyce*) büyük ♦ зурга кит- [zurga
 kit-] çapraşmak; зурга жибэр-
 [zurga ciber-] çapraştırmak; зур-
 дан куп- (күтэр-) [zurdan kup- (kü-
 ter-)] 1. dozunu kaçırarak; 2. çok
 önem vererek hazırlanmak

зурай - [zuray-] büyümek

зурайт- [zurayt-] büyütme

зурайткыч [zuraytkıç] büyütücü,
 büyüteç

зурат [zurat] tahta iskele üstüne
 yığılıp koyulmuş ekin demetleri

зур-зур [zur-zur] büyük büyük

зурла- [zurla-] hürmet göster-
 mek

зурларча [zurlarça] büyükler gibi

зурлык [zurlık] büyüklük

зурлы-кечкенәле [zurly-kêçkêne-
 lê] küçüklü büyüklü

зык: зык куп- [zık: zık kup-] (*hep
 birden*) gürültü koparmak; зык
 куптар- [zık kuptar-] gürültü kopar-
 tmak

зыкы [zıkı] (*ağaçlarda*) iri don

зыкылы [zıkılı] iri donlu

зынжыр [zıncır] zincir

зынжырла- [zıncırla-] zincirle-
 mek

зынжырлы [zıncırlı] zincirli

зыр-зыр: зыр-зыр ит- [zir-zır:
 zir-zır it-] fir; fir fir dönmek; зыр-
 зыр әйлән- [zir-zır eylen-] fir fir
 dönmek

зырылда- [zırıl-da-] fırldamak

зыян [ziyan] ziyan; zarar; зыян
 ит- [ziyan it-] zarar vermek; зыян
 күр- [ziyan kür-] ziyan görmek;
 зыян сал- [ziyan sal-] ziyan ver-
 mek ♦ зыян итмәс [ziyan itmes]

zararı dokunmaz; зыян юк [ziyan yuk] ziyanı yok!

зыяндаш [ziyandaş] 1. ziyana uğrayanlardan her biri; 2. sar'a

зыяндашлы [ziyandaşlı] sar'alı
зыянлан- [ziyanlan-] zarar görmek

зыянлы [ziyanlı] ziyanlı, zararlı
зыянсыз [ziyansız] ziyansız
зыянчы [ziyançı] ziyankâr
зыянчыл [ziyançıl] ziyan vermeye düşkün

зыңгылда-, зыңла- [zinggilda-, zingla-] zangırlamak, zargıldamak
зэвык [zevik] zevk

зэвыклан- [zeviklan-] zevklenmek

зэвыклы [zevikli] zevkli

зэвыксыз [zeviksiz] zevksiz

зэвыксызлык [zeviksizlik] zevksizlik

зэҕфран [zegfran] safran

зэҕйфь [zegiyf] zayıf

зэҕйфьлек [zegiyflêk] zayıflık

зэҕйфьлэн- [zegiyflen-] zayıflanmak

зэйтүн [zeytün] zeytin (*bitkisi*);
зэйтүн гөлө [zeytün gölê] zeytin gülü;
зэйтүн мае [zeytün mayı] zeytin yağı;
зэйтүн жимеше [zeytün cimêşê] zeytin

зэхмэт [zehmet] 1. zahmet; 2. hastalık;
зэхмэт чик- [zehmet cik-]

zahmet çekmek; зэхмэт кагыл- (ти-) [zehmet kagıl- (ti-)] hastalık geçmek
♦ зэхмэт төшкөрө [zehmet töşkêrê] belâ değsin!

зэхмэтле [zehmetlê] zahmetli
зәңгелә [zenggêle] vitaminsizlik hastalığı, iskorbüt

зәңгеләле [zenggêlelê] vitaminsizlik hastalığına uğrayan (*kimse*)

зәңгәр [zengger] mavi, gök;
зәңгәр чәчәк [zengger çeçek] Peygamber çiçeği

зәңгәрле [zenggerlê] gök renkli; mavi

зәңгәрлек [zenggerlêk] mavilik
зәңгәрлән- [zenggerlen-] görmek, mavilenmek

зәңгәрсулан- [zenggersulan-] mavimsilenmek

зәһәр [zeher] zehir; öfke, hışım
зәһәрле [zeherlê] zehirli; зәһәрле елмай- [zeherlê yılmay-] zehirli gülümseme;

зәһәрле искәртү [zeherlê iskertü] istihzarlı söyleme;
зәһәрле караш [zeherlê karaş] öfke dolu bakış;
зәһәрле көше [zeherlê kêşê] kötü kalpli kişi;
зәһәрле көл- [zeherlê köl-] kinci gözler ile bakarak gülmek

зәһәрлән- [zeherlen-] zehirlenmek, hışımlanmak

зөбәржәт [zöbercet] zebercet

- И -

и I [i] еу!

и II [i, iy] iyi

и- [i-] егмек, бүкмек $\diamond$ и: игә кил- (кит-) [и: игә кил- (кит-)] iyi-ye gelmek (gitmek); игә килмәүче [ige kilmeüçê] söz dinlemeyen (*kimse*); ие килсә, көе килми [iyê kilse, köyê kilmi] uyumlu olsa da keyfi yok

ибе-жебе: ибе-жебе күренми (юк) [ibê-cêbê: ibê-cêbê kûrênmi (yuk)] düzeni olmayan

иблис [iblis] iblis $\diamond$ иблис вәс-вәсәсе [iblis vesvesesê] ayartma; иблис көчеге (төкереге) [iblis köçêgê (tökêrêgê)] ayartan; çok kurnaz ve kötü çocuk; иблис то-қымы [iblis tokımı] iblis tohumu, şeytan soyunнан olan (*kimse*)

иганә [igane] îâne

игез [igêz] ikiz

игезләр [igêzler] ikizler

игезәк [igêzek] 1. ikizlerden biri; 2. ikizler burcu

игелек [igêlêk] iyilik, hayır; игелек кайтар- [igêlêk kaytar-] karşılıklı iyilik yapmak; игелек күрсәт- [igêlêk kûrset-] iyilik göstermek $\diamond$ игелеген күр [igêlêgên kûr] iyiliğini gör, hayırını gör

игелекле [igêlêklê] hayırlı; bereketli

игелеклән- [igêlêklen-] yararlanmak

игелексез [iêlêksêz] iyiliksiz,

hayırsız

иген [igên] ekin; иген ик- [igên ik-] ekin ekmek; иген коңгызы [igên konggızı] ekin böceği $\diamond$ иген чүмәләсе [igên çümelesê] 1. ekin uğıını; 2. tombul (*kimse*)

игенле [igênlê] ekinli

игенлек [igênlêk] ekinlik

игенләтә [igênlete] ekin olarak (*ödemek*)

иген-тару [igên-taru] her türlü ekin

игенче [igênçê] ekinci

игенчелек [igênçêlêk] ekincilik

иге-чиге: иге-чиге күренми (юк) [igê-cigê: igê-cigê kûrênmi (yuk)] ucu bucağı görünmez (yok); he-sapsız, sayısız

игълан [iglan] ilân; игълан ит- [iglan it-] ilân etmek

игътибар [igtibar] itibar, dikkat; игътибар белән [igtibar bêlen] dikkat ile; игътибар ит- (бир-) [igtibar it- (bir-)] dikkat etmek (vermek); игътибар итәрлек, игътибарга алырлык [igtibar iter-lêk, igtibarga alırlık] dikkate lâyıк; игътибар күрсәт- [igtibar kûrset-] dikkat göstermek, hürmet etmek; игътибарга лаеклы [igtibarga layıklı] itibara lâyıкlı; игътибарга ал- [igtibarga al-] dikkate almak

игътибарлы [igtibarlı] 1. dikkatli; 2. hürmetli

игътибарлылык [igtibarlılık] dikkatlilik

игътибарсыз [igtibarsız] 1. dikkatsiz; 2. hürmetsiz; игътибарсыз калдыр- [igtibarsız kaldır-] dikkatsiz bırakmak; aldırmamak

игътибарсызлык [igtibarsızlık]
dikkatsizlik

игәр [iger] zağar, av köpeği

игәрче [igerçê] hamur artığından
yarılan ekmeк

игәч [igeç] kız yeğen

игә-чөйгә: игә-чөйгә кил- [ige-çö-
yge: ige-çöyge kil-] nasihat kabul
etmek

игәү [igeü] eğе; игәү борын [igeü
borın] bir cins yabancı ördek

игәүлә- [igeüle-] eğelemek

игүлә [igülê] ekili (yer)

игүлек [igülêk] ekilmiş (yer), sü-
rölmüş tarla

идарә [idare] idare; идарә ит-
[idare it-] idare etmek

идарәханә [idarehane] idareha-
ne

идарәче [idareçê] idareci; ида-
рәче даирәләр [idareçê daireler]
idare daireleri

иде [idê] gr. yardımcı fiil idi; -dı,
-di, -du, -dü

идеал [idéal] ideal

идеализм [idéalizm] idealizm

идеалист [idéalist] idealist

идеалистик [idéalistik] idealist

идеаллаштыр- [idéallaştır-] ide-
alleştirmek

идеаль [idéal'] mükemmel, ide-
ale uygun

идел [idêl] 1. İdil nehri; 2. her
büyük nehir; идел күбәләре [idêl
kübelegê] idil keleşi ♦ Идел
күрми, итек салмыйлар [idêl күр-
mi, itêk salmıylar] dereyi görme-
den paçayı sıvamazlar

идеолог [idéolog] ideolog

идеологик [idéologik] ideolojik

идеология [idéologiyе] ideoloji

идея [idêye] fikir, düşünce

идеялә [idêyelê] fikirlî, düşünceli

идеялелек [idêyefêk] fikirlilik,
düşüncelilik

идеясез [idêyesêz] fikirsiz, ma-
nasız, düşüncesiz

идеясезлек [idêyesêzlêk] mana-
sızlık, düşüncesizlik

идән [iden] döşeme; идән асты
[iden astı] döşeme altı, kiler; идән
балавызы [iden balavızı] döşeme
cılâsı; идән ялтыратучы [iden ya-
lıratuçı] döşeme cılâcısı

ие [iyê] evet!

иел- [iyêl-] eğilmek ♦ иелгән
башны кылыч кисмәс [iyêlgen
başını kılıç kismes] eğilmiş başı kılıç
kesmez

иелә- [iyêle-] (kumaş, deri vb.)
terbiye etmek, terbiyelemek

иенке [iyênkê] eğilmiş, бүкүл-
müş; иенке каен [iyênkê kayın] bir
cins kayın ağacı

из- [iz-] 1. ezmek; 2. sömürmek

иза [iza] eza, sefa; иза чик- [iza
çik-] eza çekmek; иза чиктер- [iza
çiktêr-] eza çektirmek

изала- [izala-] ezalamak

изалан- [izalan-] ezalanmak

известь [izvêst'] kireç; известь
керт- [izvêst kêrt-] kireçlemek

известьялә [izvêstlê] kireçli

известьялә- [izvêstle-] kireçlemek

известьташ [izvêsttaş] kireç taşı

изге [izgê] mukaddes; изге сә-
гатәтә [izgê segat'te] mukaddes
saatte

изгелек [izgêlêk] mukaddeslik;
hayırseverlik

изгелекле [izgêlêklê] erdemli; hayırsever

изел- [izêl-] ezilmek

изелгән [izêlgen] ezilmiş; изелеп йокла- [izêlep yokla-] derin uyumak

измә [izme] 1. (yemek için) ezme; 2. harç bulamaç; измә болгаткыч [izme bolgatkiç] harç karıştırıcı makina ♦ измәсен из- [izmesên iz-] (kimse) dövme

изоляция [izolyatsiye] izolasyon
изоляциялә [izolyatsiyele-] ya-lıtmak, tecrit etmek

изрә- [izre-] 1. ezilmek, cıvıklaşmak, mayışmak; 2. uyuklamak

изрәт- [izret-] 1. ezdirmek, cıvıklatmak, mayıştırmak; 2. uyuklatmak

изә- [ize-] (insan el ile at baş ile) işaret etmek

изү I [izü] ezme

изү II [izü] gömlek ağzı, yaka düğmelenen kısım, kenar

изүчә [izüçê] ezici (kimse)

ик- [ik-] ekmek, ekin yetiştirmek

ике [ikê] iki; ике басулы чәчү

әйләнәше [ikê basulı çeçü eylenê-şê] iki parselli çiftçilik işi; ике буын

[ikê buyn] iki bilinmeyenli, iki terimli;

ике властылылык [ikê vlast'lılık] iki hâkimiyetlilik;

ике капкачлылар [ikê kapkaçlılar] iki kabuklular; ике

кардәш каны [ikê kardeş kanı] iki renkli çiçek; ике кышлаган [ikê

kışlagan] iki yıllık; ике урынлы сан

[ikê urynly san] iki rakamlı sayı; ике

женәслә [ikê cênêslê] iki cinsli ♦

ике авыз сүз оштыра (жыеп әйтә)

алмый [ikê avız süz oyıştır

(cıyıp eyte) almıy] söz bilmez; ике агач арасында адаш- [ikê agaç arasında adaş-] iki ağaç arasında yolunu kaybetmek, kolay şaşmak; ике адымлык жир [ikê adımlık cir] iki adımlık yer, çok yakın; ике аягың бер кунычка тык- [ikê ayagın bêr kuniçka tık-] iki ayağını bir rabuca sokmak; ике аякның берсен дә атламыйм [ikê ayakning bêrsên de atlamıym] hiç bir zaman gelmeyeceğim; ике бозауга башак (кибәк) аера белми [ikê bozauga başak (kibek)] ayıra bëlmi] hiç bir iş elinden gelmez; ике дә уйлама- [ikê de uylama-] hiç düşünmemek; ике дөнъядан буш калган [ikê dünyadan buş kalgan] iki dünyayı da bilmez; ике исәп-бер хисап [ikê isep-bêr hisap] Hасan kasap aynı hesap; ике куллап [ikê kullap] memnuniyetle; ике кулсыз иттә [ikê kulsız ittê] yardımsız bıraktı; ике кулсыз кал- [ikê kulsız kal-] yardımsız kalmak; ике көннең берендә [ikê könnêng bêrênde] iki günde bir, gün aşırı; ике күзе дүрт бул- [ikê күzê dürt bul-] iki gözü dört olmak; ике сыңар - бер киём [ikê singar-bêr kiyêm] nasıl olursa olan aynı netice; ике сөйләшмә- [ikê söyleşme-] iki söylememek, bir defa söylemek; ике тиен - бер акча [ike tiyên - ber akça] kıymetsiz, ehemmiyetsiz; ике якка да юк [ikê yakka da yuk] faydasız; ике яклы пычак [ikê yaklı pıçak] ikiyüzlü (kimse), keskin; ике ятып бер төшкә керми [ikê yatıp bêr töşke kërmi] hiç bir zaman

anmıyogum; ике жирдә ике(ң) дүрт [ike cirde ikê(ng) dürt] iki kere iki dört gibi; икенең берсе [ikênêng bêrsê] ikiden birisi; икесе кешенеке, берсе күршенеке [ikêsê kêşênêkê bêrsê kürşênêkê] ikisi kişinin, birisi komşunun, hiç biri de benim değil

икейөзлек [ikêyözlêk] iki yüzlük
икейөзлелек [ikêyözlêlêk] iki yüzlülük

икейөзлелән- [ikêyözlêlen-] iki yüzlü olmak

икеканатлылар [ikêkanatlılar] iki kanatlılar

икеле [ikêlê] ikili; düşük not

икеле-микеле [ikêlê-mikêlê] karsız, şüpheli

икелә- [ikêle-] iki defa artırmak

икелән- [ikêlen-] şüphelenmek

икеләнүле [ikêlenülê] tereddütlü, kuşkulu

икеләнүчән [ikêlenüçen] kararsız (*kimse*)

икеләнүчәнлек [ikêlenüçenlêk] kararsızlık

икеләтә [ikêlete] iki kat fazlaya

икенче [ikênçe] ikinci, değişik; икенче бер [ikêncê bêr] ikinci bir;

икенче дәрәжәдәге [ikêncê derecedegê] ikincil ♦ икенче күз белән [ikênçe küz bêlen] başka bir göz ile; икенче әтәккә кадәр [ikêncê eteçke kader] horozların ikinci ötüşüne kadar, geç vakte kadar

икенчел [ikênçêl] ikinci derecede, ikincil

икенчеләй [ikênçêley] ikinci defa

икенчелән- [ikênçêlen-] değişik-
mek

икенчесе [ikênçêsê] ikincisi
икетеллелек [ikêtêllêlêk] iki dil-
lilik

икешәр [ikêşer] ikişer

икешәрле [ikêşerlê] ikişerli

икешәрләп [ikêşerlep] ikişer ikişer olarak

ике-өч [ikê-öç] iki üç, az ♦ ике-өч сүз белән [ikê-öç süz bêlen] az söz ile; kısaca

икмәк [ikmek] ekmek; икмәк ағачы [ikmek açaçı] ekmek ağacı; икмәк катысы [ikmek katisı] ekmek kabuğu ♦ икмәк бүсере (убыры) [ikmek büsêrê (ubırı)] ekmek oburu, tembel ♦ икмәк йөзен (чыраен) күрмим [ikmek yözên (çırayın) kürmim] ekmek yüzü görme-yeyim (*yemin sözü*)

икмәкле [ikmeklê] ekmekli

икмәкләтә [ikmeklete] ekmek olarak

икмәк-су: икмәк-суга утырту [ikmek-su: ikmek-suga utirtu] ekmek su karın tokluğu; икмәк-тоз [ikmek-toz] ekmek tuz ♦ икмәк-тоз белән каршыла- [ikmek-toz bêlen karşıla-] ekmek tuz ile karşılamak

икра [ikra] havyar

иксез-чиксез [iksêz-çiksêz] hutsuz, sınırsız, sonsuz

иксез-чиксезлек [iksêz-çiksêz-lêk] sonsuzluk

икърап [ikrar] ikrar; икърап ит- [ikrar it-] kabul ve tasdik etmek

икән [iken] iken

икәү [ikeü] iki tane, ikisi birden

икәүдән-икәү [ikeüden-ikeü] ikisi birlikte, baş başa

икәүләп, икәүләшәп [ikeülep,

ikeüleşêp] ikisi birden olarak
 ил I [il] il, devlet, memleket, el;
 ил гиз- [il giz-] memleketler gez-
 мек ♦ ил авызы [il avızı] el ağızı;
 ил авызына илэк капламассың [il
 avızına ilek kaplamassıng] el ağı-
 zına elek kapayamazsın; el ağızı
 torba değıl ki, büzemezsin; ил ага-
 сы (карты) [il agası (kartı)] el ağa-
 sı, hürmetli kimse; ил арасына
 кер- [il arasına kêr-] ele güne ka-
 rışmak; ил белән [il bêlen] hep bi-
 rlikte; ил төкерсә, күл була [il tö-
 kêrse, kül bula] el tükürse göl olur
 ил II [il] arı topluluğu; ил аер-
 (очыр-) [il ayır- (oçır-)] (*arı için*)
 oğullamak; ил тот- [il tot-] oğul arı-
 лары tutmak; ил тубалы [il tubalı]
 oğul arılarını tutmak için kullanılan
 ağaç kabuğundan kova
 ил-ана [il-ana] vatan ana
 илау [ilau] hüngür hüngür ağla-
 ма
 илаула- [ilavla-] hüngür hüngür
 ağlamak
 илаһ [ilah] ilâh
 илаһи [ilahi] ilâhî
 илаһилык [ilahilik] ilâhilik
 илаһият [ilahiyet] ilâhiyat
 илбасар [ilbasar] baskıncı, ta-
 лансı
 илбасарларча- [ilbasarlarça-]
 baskıncılar gibi
 илбасарлык [ilbasarlık] baskın-
 cılık
 илгизәр [ilgizer] seyyah, gezici,
 turist
 илгәзәк [ilgezek] açık sözlü, mu-
 nis
 илгәзәклек [ilgezeklê] açık söz-

lülük, munislik
 илгәзәклән- [ilgezeklen-] açık
 sözlü olmak, munis olmak
 илдәш [ildeş] vatanдаш
 илер- [ilêr-] bağıra bağıra ağla-
 мак
 ил-йорт [il-yort] vatan
 ил-көн [il-kön] el gün, halk, ya-
 şayış
 ил-күз [il-küz] el göz, dünya
 илкүләм [ilkülem] vatan ölçü-
 сünde
 илле I [illê] elli
 илле II [illê] ellilik
 иллеләп [illêlep] elliye yakın
 илләнче [illênçê] ellinci
 иллешәр, иллешәрләп [illêşer,
 illêşerlep] ellişer, ellişer ellişer
 иллюзия [illyuziye] illüzyon
 иллюзияле [ilyuziyelê] illüzyonlu
 иллюминация [illyuminatsiye]
 aydınlatma
 иллюстрация [illyustratsiye] illü-
 strasyon, resimleme
 иллюстрациялә- [ilyustratsiye-
 le-] resimlemek
 иллә [ille] ille
 иллә-мәгәр [ille-meger] ille de
 илсез-йортсыз [ilsêz-yortsız] va-
 тansız
 ил-су [il-su] sivil ve asker; bütün
 halk
 илсөяр [ilsöyer] vatanperver
 илсөярлек [ilsöyerlêk] vatanper-
 verlik
 илт- [ilt-] götürmek, iletmek; ил-
 тәп ташла- [iltêp taşla-] uzak yere
 alıp atmak
 илтифат [iltifat] iltifat
 илтифатлы [iltifatlı] iltifatlı, mu-

teber

илтифатсыз [iltifatsız] iltifatsız, itibarsız; илтифатсыз калдыр- [iltifatsız kaldır-] iltifatsız bırakmak

илче [ilçê] elçi ♦ илчегә үлем юк [ilçêge ülem yok] elçiye zaval olmaz

илчелек [ilçêlêk] elçilik

илә- I [ile-] elemek

илә- II [ile-] tabaklamak

иләк [ilek] elek; иләк асты [ilek astı] elek altı; иләк илә- [ilek ile-] elek elemek; иләк йолдыз [ilek yıldız] üker yıldızı; иләк кысасы [ilek kıyası] elek çemberi; иләк өстә [ilek östê] elek üstü, kalbur üstü ♦ иләк авыз [ilek avız] geveze; иләк аша үткәр- [ilek aşa ütker-] elekten geçirmek; иләк баш [ilek baş] unutkan (*kimse*); иләк бит [ilek bit] çiçek bozuğu yüz; иләк сораганда чиләк бир- [ilek soraganda çilek bir-] elek sorana ağaç kova vermek, sorulana başka cevap vermek; иләк-некен чиләккә [ileknêkên çilekke] saçma sapan, dedikodu

иләк II [ilek] (*parada*) yazı tarafı

иләкләп-чиләкләп [ileklep-çileklep] bardaktan boşanırcasına (*yağmur yağmak*)

иләмле [ilemlê] ferahlı, rahat; güzel

иләмсез [ilemsêz] biçimsiz, çirkin

иләмтә [ilemte] 1. elek üstü; 2. seçilmemiş

иләмән [ilemen] içtimaî hizmeti sever (*kimse*)

иләс [iles] 1. sanrı, hallüsinyasyon; hayal, hayalet; 2. *bk.* иләс-ле

иләсле [ileslê] 1. sanrılı, hayal gören; hayal görme hastalığına müptelâ; 2. anormal hareketli (*kimse*)

иләслек [ileslêk] anormallik

иләслән- [ileslen-] 1. hayal görmek, hayal meyal gözüne görünmek; 2. sebepsiz bağırarak; 3. delilenmek

иләс-миләс [iles-miles] 1. her şeye meraklı olma; 2. anormal hareketli; иләс-миләс кил- [iles-miles kil-] anormal hareket etmek; иләс-миләслән- [iles-mileslen-] hayal görmek

ил-жир [il-cir] vatan

илһам [ilham] ilham; илһам ал- [ilham al-] ilham almak; илһам бир- [ilham bir-] ilham vermek
илһамлан- [ilhamlan-] ilhamlanmak

илһамлы [ilhamlı] ilhamlı

илһамчы [ilhamçı] ilham verici

им [im] em, ilâç; им имлә- [im imle-] tedavi etmek; им тап- [im tap-] tedavi bulmak ♦ им түгел [im tügêl] şart değil; им өчен (имгә) дә юк [im öçên (imge) de yok] zeresi yok

им- [im-] emmek

имам [imam] imam; имам тор- [imam tor-] imam olmak

иман [iman] iman; иман китәр- [iman kitêr-] kelime-i şahadet getirmek, müslüman olmak ♦ иман көтмә [iman kötme-] iman beklememek; иман сат- [iman sat-]

iman satmak; **ИМАН(ЫН) УҚЫТ-** [iman(in) uqıt-] haşlamak, azarlamak; **ИМАНЫМ КАМИЛ** [imanım kamil] tam inanmayı ifade etme kelimesi.

ИМАНА [imana] 1. adam başına verilmiş yer (*tarla yer*); 2. yer verilen kimsenin ödediği vergi; **ИМАНА ТҮЛӘ** [imana tüle-] kendine verilen arazi için vergi ödemek

ИМАҢЛЫ [imanlı] Tanrı'ya inanan

ИМАНСЫЗ [imansız] imansız

ИМБИР [imbir] zencefil

ИМГЕЧ [imgêç] vantuz

ИМГЕЧЛЕ [imgêçlê] vantuzlu

ИМГӘК I [imgek] sakat

ИМГӘК II [imgek] bakıma muhtaç, şikintili (*kimse*)

ИМГӘН- [imgen-] yaralanmak, sakatlanmak

ИМГӘТ- [imget-] yaralamak, sakatlamak

ИМЭЗ- [imêz-] emzirmek

ИМЭЗЛЕК [imêzlêk] emzik

ИМЭЗҮЧЕ [imêzüçê] 1. memeli; 2. emzikli

ИМЕШ [imêş] sanki, âdeta, güya
ИМЕШ-МИМЕШ [imêş-mimêş] riwayet

ИМЕШТЕР [imêştêr] güya ki

ИМЗА [imza] imza; **ИМЗА САЛ-** [imza sal-] imza etmek

ИМЗАЛА- [imzala-] imzalamak

ИМЗАЛАН- [imzalan-] imzalanmak

ИМЗАСЫЗ [imzasız] imzasız

ИМИ [imi] meme

ИМИН [imin] emin

ИМИНЛЕК [iminlêk] emnlik, güvenlik; **ИМИНЛЕК КОМИТЕТЫ** [iminlêk komitêti] güvenlik komitesi; **ИМИН-**

ЛЕКТӘ ЯШӘ [iminlêkte yeşe-] emniyet içinde yaşamak

ИМЛА [imla] 1. imlâ; 2. dikte imla; **ИМЛА КАГЫЙДӘЛӘРӘ** [imla kagıydelerê] imlâ kâideleri

ИМЛӘ- [imle-] 1. büyü (*nefes*) ile iyileştirmek; 2. tedâvi etmek

ИММИГРАНТ [immigrant] göçmen

ИММУНИТЕТ [immunitêt] bağışıklık

ИМНӘ- [imne-] *bk.* имлә-

ИМПЕРАТОР [impêrator] imparator

ИМПЕРАЛИЗМ [impêrializm] emperyalizm

ИМПЕРИАЛИСТИК [impêrialistik] emperyalist

ИМПЕРИЯ [impêriye] imparatorluk

ИМПОРТ [import] ithal, ithalât

ИМТЕКЛӘ- [imtêkle-] memeyi dürtüklemek (*mes. buzağ*)

ИМТИХАН [imtihan] imtihan; **ИМТИХАН БИР-(ТОТ-)** [imtihan bir-(tot-)] imtihan vermek (etmek)

ИМ-ТОМ [im-tom] kocakarı ilâcı; **ИМ-ТОМ ИТ-** [im-tom it-] kocakarı ilâcı ile tedavi etmek

ИМ-ТОМЧЫЛЫК [im-tomçılık] halk hekimliği

ИМЧЕ [imçê] emci, halkhekimi

ИМЧЕЛЕК [imçêlêk] emcilik

ИМЧӘК [imçek] meme ucu, emzik

ИМЧӘКТӘШ [imçektes] süt kardeşi

ИМӘН [imen] meşe ağacı; **ИМӘН**

БАРМАК [imen barmak] işaret parmağı; **ИМӘН ЧИКЛӘВЕРЕ** [imen çiklevêgê] meşe palamudu ♦ **ИМӘН-**

ДӘ ИКӘН ЧИКЛӘВЕК [imende iken çiklevêk] karmaşık sayılıp kolay

çözülen şeydir

имэн- [imen-] görüntü ve se-
sinden çok korkmak

имэнэч [imenêç] korkunç

имэнлек [imenlêk] meşelik

имэнсэр [imenser] küçük me-
şelik

инан- [inan-] inanmak

инвалид [invalid] sakat (*kimse*)

инвалидлык [invalidlık] malullük,
sakatlık

инвентаризация [invêntarizatsi-
ye] envanter sistemi

инвентарь [invêntar'] envanter

инглиз [ingliz] İngiliz

инде [inde] 1. şimdi; 2. bundan
sonra; **инде дэ** [indê de] şimdi de

индекс [indêks] indeks

индивидуалистик [individualistik]
individüalizm ile ilgili

индивидуаль [individual'] indivi-
düal

индивидуальлек [individuellêk]
individüallik

индукция [induktsiye] indüksiyon

индустриаль [industrial'] endüs-
triyel

индустрия [industriye] endüstri

индустрияләш- [industriyeleş-]
endüstrileşmek

индустрияләштер- [industriye-
leştêr-] endüstrileştirmek

инерт [inêrt] inert, değişmez

инерция [inêrtsiye] değişmeme,
süredurum

инеч [inêç] gömlek astarı

инеш [inêş] çay, küçük dere

инженер [injênêr] mühendis

инженерлык [injênêrlık] mühen-
dislik

инициатива [initsiativa] inisyatif,
teşebbüs

инициативалы [initsiativalı] ini-
syatifli, müteşebbis

инкубатор [inkubator] kuluçka
makinası

инкубация [inkubatsiye] 1. ku-
luçka; 2. kuluçka süresi

инкяр [inkyar] inkâr; **инкяр ит-**
[inkyar it-] inkâr etmek

инкярны инкяр (ит-) [inkyarnı
inkyar (it-)] inkârı inkâr (etmek)

иннек I [innêk] allık, pembedik

иннек II [innêk] sırıklardan ya-
pılma kapı (*ağıl kapısı*)

инсан [insan] insan

инсаният [insaniyet] insaniyet

инсаф [insaf] insaf

инсафлы [insafılı] insafılı

инсафсыз [insafsız] insafsız

инспектор [inspêktor] müfettiş

инспекция [inspêktsiye] müfet-
tişlik

инстанция [instantsiye] merci

инстинкт [instinkt] içgüdü, insi-
yak

инстинктив [instinktiv] içgüdüsel

институт [institut] enstitüt

инструктаж [instruktaj] talimat
verme, talimat

инструктор [insruktor] talimatçı

инструкция [instruktsiye] talimat,
yönerge; **инструкция бир-** [inst-
ruktsiye bir-] talimat vermek

инструмент [instrumênt] âlet, ta-
kım

инструментчы [instrumêntçı]
âletçi

интек- [intêk-] acı çekmek; yok-
sunluk çekmek

интеграл [intêgral] integral
интеграль [intêgral'] integral ile ilgili
интегуле [intêgülê] acıklı, acılı
интектергеч [intêktêrgêç] ıstırap verici; уıpraticı
интектер- [intêktêr-] ıstırap çek-tirmek
интеллектуаль [intêllêktual'] in-telektüel
интеллигент [intêlligênt] aydın
интеллигентлык [intêlligêntlik] aydınlık
интеллигенция [intêlligêntsiye] aydınlar, entelijansiya
интенсив [intênsiv] yoğun
интенсивлаштыр- [intênsivlaş-tır-] yoğunlaştırmak
интервал [intêrval] aralık, ara
интервент [intêrvent] işgalci
интервенция [intêrvêntsiye] mü-dahale, işgal
интернат [intêrnat] yatılı okul
интернационал [intêrnatsional] milletlerarası
интернационализм [intêrnatsiyo-nalizm] enternasyonalizm
интернационалистик [intêrnat-sionalistik] internasyonalizm ile il-gili
интим [intim] mahrem
интонация [intonatsiye] ton, ton-lama, vurgu
интрига [intriga] entrika
интригачы [intrigaçı] entrikacı
интуиция [intiktsiye] duyumcu-luk, sezgi
инфаркт [infarkt] enfarktüs
инфекция [infêktsiye] infeksiyon
инфинитив [infinitiv] fiil ismi,

mastar
информацион [informatsiyon] bilgi alış verişi, haberleşme ile ilgili
информация [informatsiye] bil-gi, haber; **информация яса-** [infor-matsiye yasa-] bilgi vermek
инче [inçê] miras kalan gayri menkul
инша [inşa] inşa
инә I [ine] iğne, *bk.* энә
инә II [ine] ana, anne
инәл- [inel-] inlemek, yalvarmak
инәлүле [inelülê] yalvarmalı
инҗил [incil] incil
инҗир [incir] incir
ион [ion] iyon
ионлаш- [ionlaş-] iyonlaşmak
ионлаштыр- [ionlaştır-] iyonlaş-mak
ип [ip] uygun hâl; **ип белән** [ip bêlên] uygunluk ile; **ипкә кил-(көр-)** [ipke kil-(kêr-)] düzene gir-mek; uysal olmak; **ипкә китер-** [ip-ke kitêr-] uygunlaştırmak
ипи [ipi] ekmek; **ипи калагы** [ipi kalagı] hamur karıştıрма kepçesi
◆ ипи корсак эзләми [ipi korsak êzlemi] ekmek kursağını aramaz;
ипи черет- [ipi çêrêt-] ekmek çü-rütmek, boş kalmak, boş durmak;
ипи шүрлере [ipi şürlêgê] ağız; **ипи шүрлегенә менеп төш-** [ipi şür-lêgêne mênêp tüş-] ağızına vur-mak
ипилек [ipilêk] ekmeklik
ипи(лек)-тозлык [ipi(lêk)-tozlık]
 1. ekmek ve tuz almaya yeterlik;
 2. bir dilin az çok konuşulduğunu anlatır
иплелек [iplêlêk] uyumluluk

иплә- [iple-] uygunlaştırmak
 иплән- [iplen-] uygunlaşmak
 ипләп [iplep] uyumlu şekilde
 ипләш- [ipleş-] uygunlaşmak
 ипсез [ipsêz] 1. uyumsuz; 2. be-
 ceriksiz

иптәш [ipteş] 1. yoldaş, arkadaş;
 2. eş; иптәш кыз [ipteş kız] kız
 arkadaş

иптәшлә [ipteşlê] 1. arkadaşlı;
 2. eşli

иптәшлек [ipteşlêk] yoldaşlık,
 arkadaşlık; иптәшлеккә ал- [ipteş-
 lêkke al-] evlenmek

иптәшләрчә [ipteşlerçe] arka-
 daşlar gibi, arkadaşça

ир [ir] 1. koca, eş; 2. er, erkek,
 erkek adam; ир бала [ir bala] oğ-
 lan, erkek çocuk; ир кеше [ir kê-
 şê] er, erkek (*adam*); ир уртасы [ir
 urtası] olgun erkek; ир хатыны [ir
 hatını] evli kadın; ирә чык- (бар-)
 [irge çık- (bar-)] evlenmek (*kadın*);
 ирдән аерылган [irden ayırılган]
 boşanmış (*kadın*)

ир-ат [ir-at] erler

ирдә [irde] evli (*kadın*)

ирдәм [irdem] erdem

ирдәүкә [irdeüke] erkek gibi ka-
 dın

ирегү [irêgü] bıkma

ирек [irêk] 1. serbestlik, hürri-
 yet, özgürlük; 2. erk, kudret; ирек
 сөющән [irêk söyüçen] hürriyet-
 sever ♦ ирек ал- [irêk al-] hür-
 riyete kavuşmak; ирек бир-(куй-)
 [irêk bir- (kuy-)] imkân vermek

ирекле [irêklê] 1. serbest, hür,
 özgür; 2. erkli, kudretli ♦ ирекле
 баштан (көннән) [irêklê başтан

(können)] kendi isteğiyle

ирекле-ирексез [irêklê-irêksêz]
 ister istemez, güç ile

иреклелек [irêklêlêk] hür olma,
 serbestlik

ирексез [irêksêz] hürriyetsiz,
 kendi irâdesi dışında; ирексез ит-
 [irêksêz it-] zorlamak, mecbur et-
 mek

ирексездән [irêksêzden] isteme-
 yerek

ирексезлек [irêksêzlêk] hürri-
 yetsizlik, güçsüzlük

ирексезлә- [irêksêzle-] zorla-
 mak, hürriyetsiz bırakmak

ирексезләп [irêksêzlep] zorla-
 yarak

ирен [irên] dudak; ирен авазла-
 ры [irên avazları] dudak sesleri ♦

ирен кыймылдатма- [irên kıymıl-
 datma-] hiç bir şey söylememek;

ирен тешлә- [irên têşle-] susmak;
 ирен турсайт- [irên tursayt-] dudak
 бүkmek, gönlü kalmak

ирен- [irên-] tembellik göster-
 mek, erinmek, üşenmek

ирендергеч [irêndêrgêç] bıktırıcı

иренле [irênlê] dudaklı

иренләч [irênleç] dudağı büyük
 (*hayvan*)

иренләшү [irênleşü] *gr.* dudak
 sesi hâline gelme

иренчәк [irênçek] eringen, tem-
 bel, üşengeç

иреш- [irêş-] erişmek, ulaşmak;
 ирешә алмаслык [irêşe almasılık]
 erişemezlik

ирешелмәслек [irêşêlmeslêk]
 erişilmezlik

ирешерлек [irêşêrlêk] erişirlik

erişilebilir, ulaşılabilir

ирештер- I [irêštêr-] erіştirmek

ирештер- II [irêštêr-] (*birini*) kızdırarak zevklenmek, eğlenmek

ирис [iris] 1. süsen; 2. bir çeşit şekerleme

иркен [irkên] ferah, geniş, açık, rahat; иркен hava [irkên hava] açık hava ♦ иркен күңөллө [irkên күngëllê] geniş gönüllü, gönülü geniş; иркен сула- [irkên sula-] rahat solunmak; иркен сулуш [irkên suluş] rahat solunum; иркен тормышлы [irkên tormişli] varlıklı, hâli vakti yerinde; иркен яшә- [irkên yeşe-] refah içinde yaşamak

иркенлек [irkênlêk] ferahlık, genişlik, açıklık

иркенлә- [irkênle-] kendisini ferah sezmek (*ve tembellik yapmak*)

иркенләп [irkênlep] ferahlık ile

иркенчелек [irkênçêlêk] 1. ferahlık, hürlük; 2. varlıklı olma

иркенәй- [irkêney-] genişlenmek

иркә [irke] 1. şımarık; 2. sevdiği kimse ♦ иркә тай [irke tay] şımarık çocuk

иркәк [irkek] erkek (*hayvan*)

иркәлө [irkelê] gönül okşayıcı; tatlı

иркәлек [irkelêk] şımarıklık

иркәлә- [irkele-] okşamak, sevmek

иркәлән- [irkelen-] şımarıklanmak

иркәләүлө [irkeleülê] okşayıcı, tatlı

иркәм [irkem] sevgilim, canım

ирлө [irlê] erli, eşli (*kadın*)

ирлек [irlêk] erlik

ирлө-хатынлы [irlê-hatınlı] karı koca

ирләрчә [irlerçe] erkek gibi

ирнәү [irneü] çömlek dudağı

ирония [ironiye] istihza, alay, ironi; ирония белән [ironiye bêlen] istihza ile

ирониялө [ironiyelê] istihzalı, alaylı

ирригация [irrigatsiye] sulama

ирсәк [irsek] erkeğe düşkün (*kadın*)

ирсәклек [irseklêk] erkeğe düşkünlük

иртамыр [irtamır] çok köklü su bitkisi

иртә [irte] 1. sabah; 2. erken; 3. vaktinden önce; иртә белән [irte bêlen] sabahleyin; иртәдән бирлө [irteden birlê] sabahtan beri ♦

иртә таңнан кара төнгә чаклы; иртәдән кичкә кадәр [irte tangnan kara tönge çaklı; irteden kiçke kader] sabahtan akşama kadar; иртә

юк, кич юк [irteyuk, kiç yuk] gecesi gündüzü yok

иртәгө [irtegê] yarınki

иртәгә [irtege] yarın

иртәгәдән [irtegeden] yarından (*itibaren*)

иртәгәсө [irtegesê] gelecek (*gün*); иртәгәсө көннө [irtegesê könnê] gelecek gün(*de*)

иртәгәсен [irtegesên] 1. yarın; 2. sabah

иртәгәре [irtegegê] yarındaki

иртәгәлө-бүгөнлө [irtegelê-bügënlê] bugün yarın

иртә-кич [irte-kiç] akşam sabah

иртәлек [irtelêk] sabah görüş

mesi, merasimi

иртәле-кичле [irtelê-kiçlê] sabah akşam

иртәлә [irtele-] sabah sabah (*erkenden*) kalkmak

иртәләрен [irtelerên] sabah vakitlerinde

иртәме-соңмы [irtemê-songmı] eninde sonunda, bir gün

иртән [irten] sabah vakti(*nde*)

иртән иртүк [irten irtük] tan-vakti(*nde*)

иртәнге [irtengê] sabahki, öğleden önceki

иртәнгелек [irtengêlêk] kahvaltı

иртәнгәчә [irtengeçe] sabaha kadar

иртәнчәк [irtençek] erken vakit ile

иртәсен [irtesên] yarınki erken vakit ile

иртәчел [irteçêl] erken kalkmaya alışkın

иртүк [irtük] çok erken

ир-улак [ir-ulak] erkekler

ирәй-[irey-] kibirlenmek, büyüklenmek

ис I [is] koku; **ис кәр-** [is kêr-] 1. kokulanmağa başlamak; 2. buluğa ermek; **ис ти-** [is tiy-] (*gaz vb. ile*) zehirlenmek ♦ **исе дә калмады (юк)** [ise de kalmadı (yok)] kokusu da kalmadı (yok); **исен иснә-** [isên isne-] kokusunu almak

ис II [is] zihin, hatır, hafıza, akıl; **ис кит-** [is kit-] hayret etmek; **искә алынган** [iske alingan] anılmış; **искә төш-** [iske töş-] hatıra gelmek; **искә төшер-** [iske töşêr-] hatıra getirmek; **истә кала торган** [iste

kala torgan] akılda (hatırda) kalacak (şekilde); **истә тот-** [iste tot-] hatırda tutmak; **истән чык-** (чыгар-) [isten cık- (çıgar-)] hatırdan çıkmak (çıkarmak) ♦ **ис жый** [is cıy-] kendine gelmek; **исе дә китми** [isê de kitmi] akılı yazmaz; **исендә дә юк, истә дә юк** [isênde de yuk, iste de yuk] tamamıyla unutmuş; **истән яз-** [isten yaz-] kendisinden geçmek

ис- [is-] (*ye*) esmek

ис-акыл: **ис акылны ал-** [is-akıl: is-akılın al-] akıllara durgunluk vermek

ис-аң: **искә-аңга кил-** [is-ang: is-ke-anga kil-] akılı başına gelmek; **истә-аңда юк** [iste-angda yuk] akılda yok

исбат [isbat] isbat; **исбат ит-** [isbat it-] isbat etmek

исбатла- [isbatla-] isbatlamak

исем [isêm] isim, ad; **исем тые** [isêm tuyı] isim koyma merasimi; **исем фигиль** [isem figıl] *gr.* fiil ismi, mastar; **исеме аталган** [isêmê atalgan] isimi mezkûr ♦ **исем күтәр-** [isêm küter-] haksıza adı çıkmak; ... **исемдә генә** [isemde gêne] bir sözden ibaret olmak; **исеме бар, жисеме юк; исеме генә** [isêmê bar, cisêmê yuk; isêmê gêne] adı var kendi yok, ismi var cismi yok; **исемем (фәлән) булмасын** [isêmêm (felen) bulmasın] bir işi yapacağına inandırmak için söylenir

исемәндәге [isêmêndegê] adındaki

исемле [isêmlê] isimli, adlı

исемлек [isêmlêk] liste
 исемлә- [isêmlê-] isim, ad vermek, adlamak
 исемләшү [isêmlêşü] *gr.* isimleşmek
 исемсез [isêmsêz] isimsiz, adsız
 исер- [isêr-] sarhoş olmak
 исерек [isêrêk] sarhoş, esrik;
 исерек баштан [isêrêk baştan] sarhoşken, sarhoş kafa ile
 исереклек [isêrêklêk] sarhoşluk, esriklık
 исерткеч [isêrtkêç] alkollü içki
 иске [iskê] eski; иске карашлы [iskê karaşlı] gericі ♦ иске авыздан яңа сүз [iskê avızdan yanga süz] eski ağızdan yeni söz; иске чабата [iskê çabata] malarya; peri
 искедән [iskêden] eskiden
 искелек [iskêlêk] eskilik, bakiye
 иске-москы [iskê-moski] eski püskü, hurda, paçavra
 иске-москычы [iskê-moskiçi] hurdacı
 искер- [iskêr-] eskimek
 искергән [iskêrgen] eskimiş
 искече [iskêçê] 1. hurdacı, es- kici; 2. tutucu
 искечелек [iskêcêlêk] tutuculuk
 искечә [iskêçe] eskisi gibi
 искиткеч, искитәрлек [iskitkêç, iskiterlêk] hoşça; искитәрлек түгел [iskiterlêk tügêl] çok hoşça değil, pek iyi değil
 ис-коң: исе-коңы(сы) юк [iskong: ise-kongı(sı) yuk] is koku(su) yok; kayıplara karışmak
 ис-кос: истә-коста булмаганда [is-kos: iste-kosta bulmaganda] beklenmedik bir sırada

искәрмә [iskerme] açıklama, ha- şiyе
 искәрмәгәндә [iskermegende] ansızın
 искәрмәстән, искәртмәстән [is- kermesten, iskertmesten] birden- bire, ansızın
 искәрт- [iskert-] hatırlatmak
 искәртү [iskertü] hatırlatma
 искәртүлө [iskertülê] hatırlat- malı
 ислам [islam] islam
 ислах [islah] islâh
 исле I [islê] kokulu; исле гөл [islê göl] kimyon; исле сабын [islê sabın] kokulu sabun; исле яран [islê yaran] kokulu sardunya
 исле II [islê] akıllı
 ислелек [islêlêk] akıllılık
 ислемай [islêmay] lâvanta, par- füm
 ислән- [islen-] kokmak, kokuş- mak
 иснәт- [isnet-] 1. kokturmak; 2. esnetmek
 иснән- [isnen-] hafiyelik yapmak
 ис-ос: исе-осы юк [is-os: ise-osi yuk] görünmez olan; kaybolan; ис-кә-оска кермә- [iske-oska kêrme-] aklından bile geçmemek
 испәрәк [isperêk] bir tür yabancı ot
 исраф [israf] israf; исраф ит- [israf it-] israf etmek
 исрафчан, исрафчыл [israfçan, israfçıl] müsrif olan
 исрафчы [israfçı] müsrif
 исрекбаш [isrêkbaş] sarhoş, ay- yaş
 иссез I [issêz] kokusuz; иссез

әрем [issêz erêm] kokusuz pelin
иссез II [issêz] hatırsız, akılsız
истерик [istêrik] isteri hastalığı-
na müptelâ

истерия [istêriye] isteri

истериклык [istêriklik] isteriklik

истребитель [istrêbitêl] avcı
усағы

истәлек [istelêk] hatıra

истәлекле [istelêklê] tesirli, ha-
tırdâ kalmış

исә [ise] ise

исән [isen] sağ, esen; исән

бул(ыгыз) [isen bul(ıgız)] hoşça
kalın ♦ исән генә торасыңмы
[isen gêne torasıngmı] sağlığın
yerinde mi; bu de nereden çıktı?

исәнгерә- [isengêre-] sersem-
leşmek

исәнгерәт- [isengêret-] sersem-
letmek

исән-имин [isen-imin] emin esen

исәнлек [isenlêk] sağlık

исән(лек)-саулык [isen(lêk)-sav-
lık] esenlik sağlık

исәнләш- [isenleş-] hâl hatır so-
ruşmak

исәнме (сез) [isenmê (sêz)] iyi
misiniz

исән-сау [isen-sav] esen sağ;

исән-сау чакта [isen-sav çakta]
iyiyken

исәп I [isep] sayı, hesap; исәпкә
ал- [isepke al-] hesaba almak ♦
исәпкә бар, санга юк [isepke bar,
sanga yuk] hesaba gelir, saygıya
gelmez; исәпне өз- [isepnê öz-]
hesabı kapatmak; исәптән чыгар-
[isepтен чыгар-] hesaptan çıkar-
mak; исәбе (дә), хисабы (да) юк

[isebê de, hesabı da yuk] sayısız
hesabı yok; исәбе күрәнмә- [ise-
bê kürênme-] hesabı görünme-
mek; исәбен югалт- [isebên yu-
galt-] sayısını kaybetmek

исәп II [isep] plân, hesap, dü-
şünce, tasarı ♦ исәп ит- (йөрт-)
[isep it- (yört-)] plânlamak, tasar-
lamak; исәп кор- (tot-) [isep kor-
(tot-)] hesaplamak, tasarlamak

исәпле I [iseplê] hesaplı, sayılı
исәпле II [iseplê] plânlı, düzen-
li, hesaplı

исәплә- I [iseple-] hesaplamak

исәплә- II [iseple-] plânlamak,
tasarlamak

исәплән- [iseplen-] hesaplan-
mak; tasarlanmak

исәпләп [iselep] hesaplayarak

исәпләш- [iseleş-] hesaplaş-
mak, hesaba almak

исәпләү [isepleü] hesaplama;
plânlama, tasarlama

исәпсез I [isepsêz] hesapsız,
sayısız; исәпсез күп [isepsêz küp]
pek çok

исәпсез II [isepsêz] hesapsız,
plânsız

исәп-хисап [isep-hisap] hesap
kitap

исәп [iser] deli

ит [it] et; ит үс- (үр-) [it üs- (ür-)]
ur çıkmak; et bitmek, yara kapan-
mak ♦ ит бүкәнә (чүмәләсә) [it
bükenê (çümelesê)] şişman, gö-
bekli (*kimse*); ит кун- [it kun-]
etlenmek; ит тә юк, йон да юк [it te
yuk, yon da yuk] faydasız; ит югы-
нда үпкә дә тансык [it yugında
üpke de tansık] iyisi olmadığında

kötüsü yarar

ит- [it-] 1. etmek, yapmak; 2. et-yardımcı fiil

итагать [itagat'] itaat

итагатьле [itagat'lê] itaatlı

итагатьлелек [itagat'lêlêk] itaat-lilik

итек [itêk] çizme; итек бас- [itêk bas-] keçe çizme yapmak; итек басучы [itêk basuçı] keçe çizme уарысы

итекче [itêkçê] çizmeci

итен- [itên-] edinmek

итле [itlê] etli

итләч [itleç] çok etli

ит-май : ит-майда йөз- [it-may: it-mayda yöz-] et yağ: ette yağda yüzmek

итсез [itsêz] etsiz

итче [itçê] etçi, kasap

итэк [itêk] etek ♦ итэк астыннан [itêk astınnan] etek altından, saman altından; итэк кисеп жиң яма- [itêk kisêp cing yama-] etek kesip yen yamamak; bir yerden alıp diğer yerdeki açığı kapamak; итэгәнә ут капкандай [itegêne ut kapkanday] eteği yanmağa başlama; eteği tutuşma

ифрат [ifrat] ifrat

их [ih] eh!

ихата [ihata] ihata, çit

ихаталы [ihatalı] ihatalı, çitli

ихаха(й) [ihaha(y)] ha ha hay!

ихаха(й) кил- [ihaha(y) kil-] kah-kaha atmak

ихлас [ihlas] ihlas, samimi; ихлас күңгәлдән [ihlas küngêlden] gönül samimiyetiyle

ихласлан- [ihlaslan-] ihlaslan-

мак

ихласлы [ihlaslı] ihlaslı

ихласлык [ihlaslık] ihlaslık

ихластан [ihlastan] ihlas ile

ихластыр [ihlastır] samimiyet ile! (inandırmak için kullanıldığı kelime)

ихтилал [ihtilal] ihtilâl

ихтимал [ihtimal] ihtimal

ихтималлык [ihtimallık] ihtimallik; ихтималлык теориясе [ihtimallık teoriesê] ihtimallik teorisi

ихтиол [ihtiol] balık yağı

ихтирам [ihtiram] ihtiram, hürmet

ихтирамлы [ihtiramlı] hürmet gösteren (kimse)

ихтирамлылык [ihtiramlılık] ihtiramlılık

ихтирамчыл [ihtiramçılı] hürmet-kâr

ихтыяр [ihtiyar] ihtiyar, irade; ихтыярына куй- [ihtiyarına kuy-] kendisine bırakmak ♦ ихтыярың-үз кыярың [ihtiyaring-üz kıyaring] ne yaparsan yap

ихтыяри [ihtiyari] ihtiyarî

ихтыярлы [ihtiyarlı] iradeli

ихтыярлылык [ihtiyarlılık] iradelilik

ихтыярлы-ихтыярсыз [ihtiyarlı-ihiyarsız] ihtiyarlı-ihiyarsız; zoraki ихтыярсыз [ihiyarsız] 1. ihtiyarsız; 2. istemeyerek

ихтыярсыздан [ihiyarsızdan] elinde olmadan

ихтыярсызлык [ihiyarsızlık] 1. iradesizlik; 2. esâret

ихтыяж [ihtiyac] ihtiyac

ич [iç] ya; аны беләсең ич [anı

bêlesêng iç] onu biliyorsun ya
ичмаса(м) [içmasa(m)] hiç ol-
mazsa

иш [iş] eş, çift, kendisi gibi (*nes-
ne*); denk,çiftli şeyin teki; иш кил-
[iş kil-] denk gelmek ♦ иш ише
белән [iş işê bêlen] eş eşi ile
иш- I [iş-] örmek, bükmek, urgan
örmek

иш- II [iş-] kürek çekmek

ишан [işan] mürşit

ишарә [işare] işaret; ишарә ит-
[işare it-] işaret etmek

ишарәле [işarelê] işaretli

ишарәлә- [işarele-] işaretlemek

ишарәт [işaret] (*e/*) işaret

ише [işê] (*kendisi gibi*) eşi

ишек [işêk] kapı, ev kapısı, eşik;

ишек алды [işêk aldı] avlu; ишек
бавы [işêk bavi]. gerdeğe girecek
olan güveyinin kapıyı tutan arka-
daşlarına ödediği bahşiş; ишек ба-
шы (өсте) [işek başı (östê)] kapı
üstü rafı; ишек яңагы [işêk yan-
gagi] kapının her iki yanındaki du-
var ♦ ишек ачык [işêk ачык] kapı
ачык, ачык капı; ишек ачык, юл та-
кыр [işêk ачык, yul takır] kapı ачык
yol düz, gidebilirsiniz; ишек тупса-
сын төшер-[işêk tupsasin töşêr-]
eşik aşındırmak

ишекле-түрле [işêklê-türlê] (*ev
içinde*) ашағы yukarı (*yürümeK*)

ишел- I [işêl-] eşilerek, akarak
düşmek; ишелен [işêlêp] eşilerek,
akarak

ишел- II [işêl-] örmek, bükül-
mek

ишелү [işêlü] eşilme, alttan ka-
zılıр çukurlaşma

ишем [işêm] örülmüş bükülmüş
kısm

ишет- [işêt-] işitmek, duymak;
ишетми кал- [işêtmi kal-] vakitinde
işitmemek, duymamak ♦ ишетсән
колагың! [işêtsên kolaging] kula-
ğın işitsin, anla duy!

ишетел- [işêtêl-] duyulmak
ишетелер-ишетелмәс [işêtêlêr-
işêtêlmes] duyulur-duyulmaz

ишетеш [işêtêş] işitiş, duyuş

ишетмәмеш [işêtmemêş] işit-
mez gibi davranan (*kimse*)

ишетү [işetü] işitme, duyma

ишкәч [işkêç] kürek (*ayak, âlet*);
pervâne

иш-куш [iş-kuş] eş ve ek

ишкәгаяклы [işkegayaklı] kürek
ayaklı (*hayvan*); ayağı perdeli yü-
zücü (*hayvan*)

ишкәк [işkek] kürek (*gem*)

ишкәкле [işkeklê] kürekli (*gemi-
de*)

ишкәкче [işkekçê] kurekçi (*gemi-
de*)

ишкән [işken] burmalı, bürümlü
♦ ишкәнсән икән [işkensêng iken]
ne güzel yapmışsın?

ишле [işlê] çift, eşli, çok

ишлән- [işlen-] çiftlenmek, eş-
lenmek

ишмә [işme] örne

ишсез [işsêz] eşsiz

ишсән- [işsên] eş (denke) say-
mak

ишәй- [işey-] çoğalmak

ишәйт- [işeyt-] çoğaltmak

ишәк [işek] eşek; ишәк коләк
[işek kolak] ispanak (*bitkis*); ишәк
марулы [işek marulı] eşek marulu

(*bitki*); ишәк миләүшәсе [iʃek mi-levʃesê] eşek menekşesi ♦ ишәк түшәк кадерен белмәс [iʃek tüşek kadêrên bêlmes] eşek döşek kıymetini bilmez

ишәклек [iʃeklêk] eşeklik, ahmaklık

ишү [iʃü] kürek çekme

июль [iyül'] temmuz

июнь [iyün'] haziran

ия [iye] 1. sahip; malik; 2. *gr.* öz-не; 3. ruh; ия бул- [iye bul-] sahip olmak, malik olmak; ия жәмлә [iye cömlê] *gr.* isim cümlesi ♦ иясенә күрә биясе [iyesêne küre biyesê] at sahibine göre

ияк [iyek] çene ♦ ияк биет- [iyek biyêt-] çene oynatmak; yemek yemek

ияле [iyelê] 1. sahipli; 2. özenli; 3. ruhlu, şeytanlı, cinli; ияле жәмлә [iyelê cömlê] *gr.* özenli cümle

иялек [iyelêk] iyelik; иялек килешә [iyelêk kilêşê] *gr.* ilgi hâli

иялән- [iyelen-] 1. sahiplenmek; 2. *bk.* ияләш

ияләш- [iyeleş-] alışmak

ияләштер- [iyeleştêr-] ele alıştıрмак

ияр [iyer] eyer ♦ иярдә тот- [iyerde tot-] atı hazır etmek

ияр- [iyer-] izlemek

иярле [iyerlê] eyerli

иярлә- [iyerle-] eyerlemek

иярмә [iyerme] art arda gelen, bir birini izleyen

иярт- [iyert-] izletmek

ияртүле [iyertülê] *gr.* sıralı

ияртүче [iyertüçê] *gr.* sıralayıcı

иярчен [iyerçên] 1. dul kadının

ilk eşinden olma kendi çocuğu; 2. izleyici, uydu; 3. uydu, peyk; иярчен бала [iyerçên bala] dul kadının eski kocasından olma çocuğu; иярчен кисәк [iyerçên kisek] *gr.* cümlenin ikinci dereceli unsuru

иярченле [iyerçênlê] 1. çocuklu (*dul kadın*); 2. izleyicili, uydulu

иярү [iyerü] izleme

иярүче [iyerüçê] öykünmeci

иясез [iyesêz] 1. sahipsiz; 2. *gr.* öznész (*cümle*)

иясезлек [iyesêzlêk] sahipsizlik

иҗади [icadi] yaratıcı

иҗат [icät] icat; иҗат ит- [icät it-] icat etmek

иҗатташ [icattaş] icattaş

иҗатташлык [icattaşlık] icattaşlık

иҗатчы [icätçü] icätçi, yaratıcı

иҗек [icêk] hece; иҗек ясагыч [icêk yasagıç] *gr.* hece yapıcı

иҗекләп [icêklep] heceleyerek (*okumak*)

иҗтимагый [ictimagıy] içtimai

иҗтимагый-политик [ictimagıy-politik] sosyal siyaset ile ilgili; sosyopolitik

иҗтиһат [ictihat] içtihat, gayret; иҗтиһат ит- [ictihat it-] gayret etmek, çalışmak

иҗтиһатлы [ictihatlı] gayretli, çalışkan

иң I [ing] 1. en, genişlik; 2. iki omuz arası; 3. bir çeşit yer ölçümü ♦ иңенән буена [ingênnen buyına] enine boyuna; иңне иңгә куй- [ingnê ingge kuy-] omuzu omuza koymak; иңнән иңгә [ingnen inge] enden ene

иң II [ing] en, çok; иң зур уртак бүлүчә [ing zur urtak bülüşê] *mat.* en büyük ortak bölen; иң кечкенә уртак кабатлы [ing kêçkêne urtak kabatlı] *mat.* en küçük ortak katlı olan; иң әлек [ing êlêk] birinci, ilk
 иңбаш [inbaş] omuz
 иңгә-иң [ingge-ing] omuz omuz
 иңгән [inggen] inmiş
 иңдәр- [ingdêr-] indirmek
 иңкел [ingkêl] (*biraz*) çökük (*yer*)
 иңкү [inkü] çökme
 иңкүлек [inkülêk] çöküntü (*yer*)
 иңле [inglê] enli

иңлек [inglêk] 1. enlik; 2. en ku-
 maşı
 иңләп-буйлап [inglep-buylap] enine-boyuna alarak
 иңлә- [ingle-] enini almak; geniş-
 liğini işgal etmek; иңләп [inglep] enine alarak; enine genişliğine
 иңрә- [ingre-] inlemek, inildemek
 иңрәү [ingreü] inleme
 иңсә [ingse] ense
 иңсәлә [ingselê] geniş enli
 иңсәлек- [ingselêk] enlik, ense-
 lik
 иңсәлә- [ingsele-] omuzuna al-
 mak, onaylamak

- Й -

йа! [ya!] ya!
 йогынты [yogıntı] tesir, etki;
 йогынты яса- [yogıntı yasa-] tesir etmek
 йогынтылы [yogıntılı] tesirli
 йогырт [yogırt] bir tür yabancı bitki
 йогыш [yogış] bulaşma
 йогышлан- [yogışlan-] bulaşmak
 йогышлы [yogışlı] bulaşıcı
 йогышлылык [yogışlilik] bulaşıcılıк
 йогышсыз [yogışsız] bulaşıcı olmayan
 йогышсызландыр- [yogışsızlandır-] bulaşıcılığını gidermek
 йогышсызлык [yogışsızlık] bağışıklık
 йод [yod] iyot
 йодла- [yodla-] iyotlamak
 йодрык [yodrik] yumruk ♦ йодрык аша- (ал-) [yodrik aша- (al-)] yumruk yemek (almak); йодрыкка ирек бир- [yodrikka irék bir-] yumruğa imkân vermek, dövmek
 йодрыкла- [yodrikla-] yumruklamak, yumruk yarmak
 йодрыкча [yodrikça] (*makinede vb.*) yumrukçuk, takoz
 йодрыкчалы [yodrikçalı] yumrukçuklu, takozlu
 йозак [yozak] kilit ♦ йозакта тот- [yozakta tot-] kelit üstüne kilit vurmaк, kilitlemek
 йозакла- [yozakla-] kilitlemek;

йозаклап куй- [yozaklap kuy-] kilitleyip bırakmak

йозаклы [yozaklı] kilitli

йозакчы [yozakçı] kilitçi

йок- [yok-] bulaşmak

йокла- [yokla-] uyumак; йоклап ал- [yoklap al-] biraz uyumак, uyuklamak; йоклап кал- [yoklap kal-] 1. уykuya kalmak; 2. geç kalmak, mahrum kalmak

йоклаткыч [yoklatkıç] uyku ilacı

йоклат- [yoklat-] uyutmak

йоктыр- [yoktır-] bulaştırmak, hastalık sokmak

йокы [yokı] uyku; йокы аралаш [yokı aralaş] uyku arası; йокы бүлмәсе [yokı bülmesê] yatak odası ♦

йокы капчыгы [yokı kapçıгы] 1. uyku tulumu; 2. çok uyuyan (*kimse*), uykucu; йокы чүлмәге [yokı çülmegê] çok uyuyan (*kimse*), uykucu; йокы туйдыр- [yokı tuydir-] doyuncaya kadar uyumак ♦ йокы базарына кит- [yokı bazarına kit-] uyumак; йокы китергеч [yokı kitêrgêç] uyku verici; йокы симертү [yokı simêrtü] uykuyu şişmanlatmak, çok uyumак

йокылы [yokılı] uykulu

йокылык [yokılık] yeni doğan beğnin kafasındaki kepek

йокымсыра- [yokımsıra-] uyuklamak

йокымсырат- [yokımsırat-] uyuklatmak

йокысыз [yokısız] uykusuz

йокысызлык [yokısızlık] uykusuzluk

йокычан [yokıçan] uykulu, uykuya düşкүн

йокычанлык [yokıcanlık] uyku-culuk

йол- [yol-] 1. yolmak, koparmak; 2. kurtarmak

йола [yola] âdet, töre

йолача [yolaça] âdetçe, töreye uygun

йолдыз [yoldız] yıldız; **йолдыз атылу** [yoldız atılı] yıldız ağmak, kaуmak ♦ **йолдызлары туры кил-** [yoldızları turı kil-] yıldızı barışmak

йолдызак [yoldızak] yıldız çiçeği

йолдызара [yoldızara] yıldızlar arası

йолдызлы [yoldızlı] yıldızlı

йолдызлык [yoldızlık] yıldızlık

йолдызча [yoldızça] makineler-de küçük dişli yıldızcık

йолкы- [yolkı-] yolmak

йолкын- [yolkın-] 1. kurtulmağa çalışmak; 2. yolunmak ♦ **йолкын-ган тавык кебек** [yolkıngan tavık kébék] yolunmuş tavuk gibi

йолкыш [yolkış] baldırı çıplak

йолкышлан- [yolkışlan-] arsızlaşmak, hayasızlaşmak

йолкышлык [yolkışlık] arsızlık, hayasızlık

йом- [yom-] 1. yummak; 2. gizlemek ♦ **йомып кал-** [yomıp kal-] 1. (*sucu, noksanı*) gizlemek; 2. kendinde saklamak

йомарла- [yomarla-] 1. yuvarlamak; 2. yumruk уармак

йомарлавык [yomarlavık] yuvarlak (*nesne*), topak

йомарлавыклы [yomarlavıklı] yumrulu

йомарлак [yomarlak] yuvarlak, topak

йомарлам [yomarlam] yuvarlak (*nesne*), topak

йомарламлы [yomarlamlı] yuvarlaklı

йомарлан- [yomarlan-] yuvarlaklanmak; **йомарланып бет-** [yomarlanıp bêt-] tostoparлак olmak, buruşturulmak

йомарлы [yomarlı] yuvarlaklı

йомгак [yomgak] 1. yumak; 2. hüküm, sonuç, düğüm; **йомгак яса-** [yomgak yasa-] sonuçlandırmak, bağlamak ♦ **йомгакны сүтү (чишү)** [yomgaknı sütü (çişü)] düğümü çözmek; **йомгакны чуалту** [yomgaknı çuvaltı] düğümü artırmak; **йомгакның очы** [yomgakning oçı] meselenin özü; **йомгакның очын югалт-** (*яшер-*) [yomgakning oçın yugalt- (*yeşer-*)] yumağın ucunu gizlemek

йомгакла- [yomgakla-] 1. sarmak; 2. sonuçlandırmak

йомгыч [yomgıç] yumuklu; **йомгыч күзәнәкләр** [yomgıç күзәnekler] yumuk gözenekler

йомдыр- [yomdır-] yumdurmak

йомдыргыч [yomdırğıç] yumdurucu; **йомдыргыч яры** [yomdırğıç yarı] yumdurucu zar

йомрай- [yomray-] yusyуvarlak olmak

йомран [yomran] tarla sincabı

йомры I [yomrı] yumru, yuvarlak; **йомры гәүдәле** [yomrı geüdelê] dolgun gövdeli (*kız*); **йомры карта** [yomrı karta] yumru şirden ♦ **йомры баш(лы)** [yomrı baş(lı)] sivri akıllı; **йомры сүз** [yomrı süz] sivri söz

ЙОМРЫ II [yomrɨ] yuvarlak şeki-
lindeki testi, kâse

ЙОМРЫЛА- [yomrɨla-] yuvarlakla-
mak

ЙОМРЫЛАН- [yomrɨlan-] yuvarlak-
laşmak

ЙОМРЫЛАНДЫР- [yomrɨlandır-]
yuvarlaklandırmak

ЙОМРЫЛЫК [yomrɨlɨk] yuvarlaklık

ЙОМША- [yomʂa-] yumuşamak

ЙОМШАК I [yomʂak] yumuşak;
ЙОМШАК АҢКАУ [yomʂak angkau]
damak eteği; ЙОМШАК ҚЫНА [yom-
ʂak kɨna] oldukça yumuşak ♦
ЙОМШАК АЛТЫН [yomʂak altɨn]
kıymetli deri; ЙОМШАК БАШ [yom-
ʂak baʂ] kafası çalışmaz; ЙОМШАК
КҮҢЕГЛЕ [yomʂak küngêllê] yumu-
şak gönüllü; ЙОМШАК УРЫН (ЯК,
ЖИР) [yomʂak urɨn (yak, cir)] kış

ЙОМШАК II: ипи йомшагы [ipɨ
yomʂagɨ] ekmek yumuşığı

ЙОМШАКЛАН- [yomʂaklan-] yumu-
şaklanmak

ЙОМШАКЛЫК [yomʂaklɨk] yumu-
şaklık; ЙОМШАКЛЫК КҮРСӘТ- [yom-
ʂaklɨk kürset-] yumuşaklık gös-
termek

ЙОМШАКТӘНЛӘП [yomʂaktenlê-
lê] yumuşakçalar

ЙОМШАР- [yomʂar-] yumuşamak

ЙОМШАТ- [yomʂat-] yumuşatmak

ЙОМШАРТКЫЧ [yomʂartkɨç] yumu-
şatıcı

ЙОМШАРТ- [yomʂart-] yumuşat-
mak

ЙОМЫК [yomɨk] yumuk

ЙОМЫКЛАН- [yomɨklan-] yumul-
mak

ЙОМЫКЛЫК [yomɨklɨk] yumukluk

ЙОМЫКЫЙ [yomɨkiy] suskun (*kim-
se*)

ЙОМЫЛ- [yomɨl-] yumulmak

ЙОМЫРКА [yomɨrka] yumurta; йо-
мырка ағы [yomɨrka aɨɨ] yumurta
akı; йОМЫРКА САЛ- [yomɨrka sal-]
yumurtlamak

ЙОМЫРКАЛЫ [yomɨrkalɨ] yumurta-
lı

ЙОМЫЧКА [yomɨçka] yonga ♦ йо-
мычканы йОМЫШ итәп [yomɨçkanɨ
yomɨʂ itêp] yoktan sebep çıkara-
rak

ЙОМЫШ [yomɨʂ] görev; йОМЫШ
төш- [yomɨʂ tœʂ-] (*birine*) işi düş-
mek

ЙОМЫШЛА- [yomɨʂla-] görevi be-
cermek

ЙОМЫШЛЫ [yomɨʂlɨ] görevli, me-
muriyetteki

ЙОМЫШЛЫ-ЙОМЫШСЫЗ [yomɨʂlɨ-
yomɨʂsɨz] sebepli sebepsiz

ЙОМЫШЧЫ [yomɨʂçɨ] ulak

ЙОН [yon] yün; йОНЫ КОЕЛ- [yonɨ
koɨl-] yün döndürmek ♦ йон ба-
тыр [yon batɨr] yalancı pehlivan;
ЙОН УҢАЕНА (ЯТЫШЫНА) сыйпа-
[yon unɨaɨna (yatɨʂɨna) sɨpa-]
okşamak

ЙОНКОЯР [yonkoɨar] yün dökücü,
tüy döker

ЙОНЛАН- [yonlan-] yünlenmek

ЙОНЛАЧ I [yonlaç] çok yünlü; йон-
лач сарыклар [yonlaç sarɨklar]
yün koyunları

ЙОНЛАЧ II [yonlaç] çok yünlü hay-
van adı

ЙОНЛЫ [yonlɨ] yünlü

ЙОНМАМЫК [yonmamɨk] yünlü pa-
muklu (*kumaş*)

йонсыз [yonsız] yünsüz
 йонча I [yonça] burun ve kulak kılı
 йонча II [yonça] bir tür yabani bitki
 йончу [yonçu] yıprama, halsizleşme, kuvvet düşme
 йончулы [yonçulı] yorgun
 йончы- [yonçı-] yıpramak, halsizleşmek, kuvvetten düşmek
 йончыл- [yonçıl-] yıpranmak, halsizlenmek, kuvvetten düşmek
 йончылганлык [yonçılğanlık] yorgunluk
 йончыт- [yonçıt-] yorgun düşürmek, yıpratmak
 йорт [yort] 1. ev; 2. vatan, devlet
 ♦ йорт кара-, йорт көт- [yort kara-, yort köt-] evin maişetini temin etmek, ev bakmak; йорт жанлы [yort canlı] evine düşkün, evcil
 йортлаш- [yortlaş-] evcilleşmek
 йортлаштыр- [yortlaştır-] evcilleştirmek
 йортташ [yorttaş] aynı avluva açılan evlerde oturan
 йорт-жир [yort-cir] ev avlu
 йорт-жирсез [yort-cirsêz] yersiz yurtsuz; йорт-жирсез кал- [yort-cirsêz kal-] yersiz yurtsuz kalmak
 йорттагы [yorttagı] evdeki
 йорттума [yorttuma] yerli (*ma*), içeride imal edilen
 йот [yot] 1. kıtlık, kıvam, açlık; 2. doymak bilmez
 йот- [yot-] yutmak
 йоткылык [yotkılık] yutak
 йотлык- [yotlık-] açlıktan yutkunmak
 йотлык [yotlık] 1. don vakti; 2.

açlık; йотлык ел [yotlık yıl] açlık ve don olan yıl
 йотыл- [yotıl-] yutulmak
 йотым [yotım] yudum; бер йотым су [bêr yotım su] bir içim su
 йотымла- [yotımla-] yudumlamak
 йотымлап [yotımlap] yudumlarla
 йөген- [yögên-] 1. eğilmek; 2. saygı ile eğilmek
 йөгөр- [yögêr-] koşmak
 йөгөрек [yögêrêk] seri, yüğrük, çabuk; йөгөрек аяклы [yögêrêk ayaklı] hızlı yürüyen; йөгөрек кошлар [yögêrêk koşlar] koşucu kuşlar ♦ йөгөрек зиһәнле [yögêrêk zihênlê] çabuk kavrayışlı
 йөгөреклек [yögêrêklêk] yüğrüklük, serilik, hızlılık, çabukluk
 йөгөреклән- [yögêrêklen-] yüğrüklenmek
 йөгөрән- [yögêrên-] hızlı hızlı bir yerde yürümek
 йөгөреш [yögêrêş] yarışma, koşu yarışması
 йөгөреш- [yögêreş-] hep birden yürümek (koşmak)
 йөгөрешче [yögêrêşçê] koşucu
 йөгерт- I [yögêrt-] koşturmak, çabucak göndermek
 йөгерт- II [yögêrt-] (*altın, gümüş vb. ile*) kaplamak
 йөгерт- III [yögêrt-] (*keçi ve koyun için*) koç katmak
 йөгөрә-атлый [yögêre-atlıy] koşarak atlayarak
 йөгән [yögen] yular
 йөгәнле [yögenlê] yularlı
 йөгәнлә- [yögenle-] yularlamak
 йөгәнсез [yögensêz] 1. yularsız;

2. *мес. serseri*

йөгәнсеҙлек [yögensêzlêk] *мес. serserilik*

йөгәнсеҙлән- [yögensêzlen-] *мес. serserilenmek*

йөдә- [yöde-] yorulmak, halsizleşmek, bıkmak, canı çıkmak

йөдәт- [yödet-] yorultmak, halsizletmek, bıktırmak, canını çıkar-
mak

йөдәү [yödeü] yorulma, halsizleşme, canı çıkma

йөз I [yöz] yüz sayısı ♦ йөзгә бер тулмаган [yözge bër tulmagan] yarım akıllı; йөзе белән [yözê bêlen] yüz kere, çok

йөз II [yöz] yüz, çehre ♦ йөзен ерт- [yözen ırt-] yüzünü yırtmak; йөз суын түк- [yöz suvın tük-] yüz suyu dökmek; йөзгә бәреп әйт- [yözge berêp eyt-] yüze vurmak; йөзгә кара ягу [yözge kara yagu] yüzüne kara çalmak; йөзе кара (булгыры) [yözê kara (bulgırı)] yüzü kara çıksın; йөзен ач- [yözên aç-] açıklamak; йөзен кызарт-[yözên kızart-] yüzünü kızartmak

йөз III [yöz] kesici âletlerin kesici kısmı; йөзен кайтар- [yözên kaytar-] kesici âleti kütleştirmek

йөзгеч [yözgêç] yüzgeç

йөзгә-йөз [yözge-yöz] yüz yüze; йөзгә-йөз очраш- [yözge-yöz oçraş-] yüz yüze karşılaşmak

йөзгәләк [yözgelek] su üstünde çok hızlı yüzen bir böcek

йөздер- [yözdêr-] yüzdürmek

йөзек [yözêk] yüzük

йөзем [yözêm] üzüm; йөзем бакчасы [yözêm bakçası] üzüm

бағы; йөзем бөртәре [yözêm börtêgê] üzüm tanesi

йөземле [yözêmlê] üzümlü

йөземлек [yözêmlêk] üzümlük

йөземчелек [yözêmçêlêk] üzüm-cülük

йөзенче [yözênçê] yüzüncü

йөзлек I [yözlêk] yüzlük

йөзлек II [yözlêk] görülen yer, yüz, üst

йөзлек III [yözlêk] yüze giyilen koruyucu nesne, yüzlük

йөзлеклә- [yözlêkle-] yüzlük (üstlük) koymak

йөзлә- [yözle-] yüzlemek

йөзләгән [yözlegen] yüzlerce

йөзләп [yözlep] yüze yakın

йөзләрчә [yözlerçê] yüzlerce

йөзләтә [yözlete] yüz kat

йөзмә [yözme] yüzme

йөзсез [yözsez] yüzsez, utanmaz

йөзтүбән [yöztüben] yüzü koyun

йөзьяфрак [yözyafrak] bir cins çok yapraklı bitki

йөзьяллык [yözyaıllık] yüz yıllık

йөзәр [yözêr] yüzer

йөзүче [yözüçê] yüzücü

йөк I [yök] yük; йөк аты [yök atı] yük atı; йөк бушат- [yök buşat-] yük boşaltmak; йөк әйләнеше [yök eyleneşê] yük getirip götürmek ♦ йөгә белән [yöge bêlen] çok, yükü ile, yığınla; йөк булып тор- [yök bulıp tor-] yük olmak

йөк II [yök] gebe; йөккә уз- (кал-) [yökke uz- (kal-)] gebe kalmak

йөккә уз- (кал-) [yökke uz- (kal-)] gebe kalmak

йөк II [yök] gebe; йөккә уз- (кал-) [yökke uz- (kal-)] gebe kalmak

йөккә уз- (кал-) [yökke uz- (kal-)] gebe kalmak

йөкле I [yöklê] yüklü

йөкле II [yöklê] gebe, yüklü

йөклә- I [yökle-] yüklemek
 йөклә- II [yökle-] yüklemek, görevlendirmek
 йөкләмә [yökleme] yükleme
 йөкләнеш [yöklênêş] yük oranı
 йөкләнмә [yöklênme] yüklenme
 йөксез [yöksêz] yüksüz
 йөкче [yökçê] yük taşıyıcı, hama
 йөнтәс [yöntes] killı (*kimse*)
 йөнтәслән- [yönteslên-] killanmak
 йөнтәсләндәр- [yönteslendâr-] killandırmak
 йөрә- [yörê-] yürümek, gitmek
 йөрәсез [yörgêsêz] yürüme imkanı olmayan
 йөрәмсәк [yörêmsek] 1. yaygın; 2. çok yürüyen
 йөрәмтәл [yörêmtel] *мес. yaygın*
 йөрән- [yörên-] bir aşağı, bir yukarı dolaşmak
 йөреш [yörêş] yürüyüş, yürüme
 йөрешлә [yörêşlê] yürüyüşlü;
 тиз йөрешлә [tiz yörêşlê] tez yürüyüşlü
 йөреш- [yörêş-] bir birine gidip gelmek
 йөрт- [yört-] yürütmek, sürdürmek; йөртеп ал- [yörtêp al-] (*ат*) gezdirmek
 йөрткөч [yörtkêç] motor
 йөрттөргөч [yörttörgêç] (*yürdürücü*) âlet, pervane, uskur
 йөрәк [yörök] yürək; йөрәк авыруы [yörök avırui] kalp hastası; йөрәк уты [yörök utı] kalp atışı

♦ йөрәгә боз [yöregê boz] soğuk kalpli; йөрәгенә кер- [yöregêne kêr-] canına değmek; йөрәк алына (куба, ярыла) [yörök alına (kuba, yarıla)] yürek korumak; йөрәк ачысы [yörök açısı] yürek acısı, kalp ağrısı, gönül ağrısı; йөрәк басыл- (тын-) [yörök basıl-(tın-)] yürek serinlemek; йөрәк бәгырем (парәм) [yörök bağırêm (parem)] ciğer parem; йөрәк итен аша- (тала-) [yörök itên aша- (tala-)] yüreğini dağıtmak; йөрәк как- [yörök kak-] yürek vurmak (çarpmak); йөрәк ян- [yörök yan-] yürek yanmak
 йөрәккәем [yörökkeyêm] canım, yüreğim
 йөрәкле [yöreklê] yürekli, cesur
 йөрәккеллек [yöreklêlêk] yüreklilik, cesaretlilik
 йөрәклән- [yöreklen-] yüreklenmek
 йөрәксез [yöreksêz] yüreksiz, korkak; merhametsiz
 йөрәксезлек [yöreksêzlêk] yüreksizlik
 йөрәксен- [yöreksên-] yüreklenmek, cesaret göstermek
 йөрәксыман [yöreksıman] yürek gibi, yürek şeklinde
 йөрәктән- [yörekten-] yürekten
 йөрәкчел [yörökçêl] tevekkül gösteren (*kimse*)
 йөткер- [yötkêr-] öksürmek
 йөткерек [yötkêrêk] öksürük
 йөткерен- [yötkêrên-] öksürünmek

- К -

каба [kaba] iplik eğirme âleti, ta-
rak saptanmış kalın tahta

кабак I [kabak] 1. kabak bitkisi;
2. kabak yemeği ♦ кабак баш [ka-
bak baş] büyük başlı ve ahmak
(kimse)

кабак II [kabak] göz караği

кабак III [kabak] 1. bozkırdaki
çöldeki istasyon; 2. alttan üste
açılmış kapı; 3. meyhane

кабаклан- [kabaklan-] kabaklan-
mak

кабакча [kabakça] sakız kabaği

кабакчалар [kabakçalar] kabak-
giller

кабакчы [kabakçı] meyhaneci

кабала [kabila] 1. âdil olmayan
anlaşma, angarya; 2. kölelik; ка-
балала кер- [kabalaga kêr-] anga-
ryaya girmek

кабалалы [kabalalı] angaryalı

кабалаң [kabalán] acele acele,
telâşla

кабалаң- [kabalán-] telâş etmek,
acele etmek

кабалаңучан [kabalánuçan] tel-
âşlı

кабан: кабан дуңгызы [kaban:
kaban dunggızı] yaban domuzu;

кабан теш [kaban têş] yaban do-
muzu dişi gibi diş

кабар: кабар ағачы [kabar: ka-
bar ağaçı] kauçuk, kauçuk ağacı

кабар- [kabar-] kabarmak

кабарга [kabarga] Sibiryada ya-

şayan bir cins geyik

кабардинка [kabardinka] kabar-
day atı

кабаре [kabarê] kabare

кабарт- [kabart-] kabartmak

кабартма [kabartma] kabartma
yemeği

кабартмалы [kabartmalı] kabart-
malı

кабарчык [kabarçık] kabarık, ka-
barcık

кабарын- [kabarın-] 1. kabarık-
lanmak; 2. öfkelenmek, hoşnut-
suz olmak

кабарынкы [kabarınkı] kabarmış

кабарынкы-батынкы [kabarınkı-
batınkı] inişli yokuşlu

кабарынкылык [kabarınkılık] ka-
barıklık

кабат [kabat] 1. defa, kere; 2.
tekrar, yine

кабат-кабат [kabat-kabat] bir
çok defa

кабатла- [kabatla-] bir kere daha
yарmak

кабатлан- [kabatlan-] bir kere
daha olmak

кабатланыш [kabatlanış] tekrar-
lanma

кабатлап [kabatlap] tekrarlana-
rak, tekrar

кабатлау [kabatlau] 1. bir kere
daha yарма; 2. gr. pekiştirme, yi-
neleme; 3. mat. çarpı

кабаттан [kabattan] yeniden

кабахэт [kabahet] kabahat, kötü
кабахэтлек [kabahetlêk] kaba-
hatlık, kötülük

кабахэтлэн- [kabahetlen-] kaba-
hatlanmak, kötülenmek

кабель [kabêl'] kablo
 кабельче [kabêl'çê] kablocu
 кабер [kabêr] kabir; кабер казу-
 чы [kabêr kazuçı] 1. mezarçı, ka-
 bir kazııcı; 2. *mes.* bir kimseyi ölü-
 me sürükleyici ♦ кабер казы-[ka-
 bêr kazı-] bir kimseyi ölüme sü-
 rüklemek; кабергә керт- [kabêrge
 kêrt-] ölüme götürmek; кабергә
 кєргєнчє [kabêrge kêrgencê] ölü-
 seye kadar; кабер тынлыгы [kabêr
 tınlığı] ölüm sessizliği; каберєндє
 тыныч йокла! [kabêrєngde tıncı
 yokla] mezarında rahatça uyu
 каберлек [kabêrlêk] mezarlık
 каберстан [kabêrstan] kabristan
 каберче [kabêrçê] kabir kazııcı,
 mezarıcı
 кабилият [kabiliyet] kabiliyet
 кабилə [kabile] kabile
 кабилəдəш [kabiledeş] aynı ka-
 билеєє mensup
 кабилəчєлєк [kabileçêlêk] kabi-
 lecilik
 кабина [kabina] kabin
 кабинет [kabinêt] oda, kabine
 кабиx [kabiħ] kabîh, çok kötü
 каботаж [kobotaj] kabotaj
 каботажчы [kobotajçı] kabotajçı
 кабул [kabal] kabul; кабул бул-
 [kabal bul-] kabul olmak; кабул ит-
 [kabal it-] kabul etmek; кабул итү
 [kabal itü] kabul etme
 кабулханə [kabalhane] bekleme
 odası, kabul odası
 кабыз- [kabız-] ateş yakmak
 кабызгыч [kabızgıç] 1. çakmak;
 2. buji
 кабызучы [kabızuçı] ateşleyici
 кабык [kabık] kabuk

кабыклан- [kabıkan-] kabuklan-
 mak
 кабыкчы [kabıkçı] 1. kabukçu; 2.
 kabuk yiyici (*böcek*)
 кабым [kabım] lokma
 кабымлык [kabımlık] lokmalık
 кабын- [kabin-] alev almak
 кабырга [kabiırğa] kaburga ♦ ка-
 быргасын сана- [kabiırgasın sa-
 na-] vurmak, dövmek; кабыргасы
 күрєнєп тора [kabiırgası kürênep
 tora] çok zayıf; кабыргасын са-
 нарлык [kabiırgasın sanarlık] ka-
 burgaları sayılacak kadar zayıf
 кабыргалы-камчылы [kabiırğalı-
 kamçıılı] genç kız ve erkek oyunu
 кабырчык [kabiırçık] 1. kabuk-
 çuk; 2. şişlik
 кавалєр [kavalêr] kavalye
 кавалєрист [kavalêrist] süvari,
 atlı adam
 кавалєристларча [kavalêristlar-
 ça] süvariler gibi
 кавалєрия [kavalêriye] süvari ta-
 kımı
 кавем [kavêm] kavim
 каверна [kavêrna] lop, boşluk,
 lorçuk
 кавыз [kavız] su değirmeni ka-
 nalı, arık
 кавык [kavık] saç dibinde çıkan
 kepek
 кавыклан- [kavıklan-] kepeklen-
 mek
 кавым [kavım] az zaman, az va-
 kit, an
 кавын [kavın] kavun
 кавын-карбыз [kavın-karbiz] ka-
 vun karpuz
 кавынлык [kavınlık] kavunluk,

bostan
 кавынчылык [kavınçılık] kavun-
 culuk
 кавырсын [kavırsın] 1. kuş teleği
 sarı; 2. plâstik madde
 кавыш- [kavış-] kavuşmak
 кавыштыр- [kavıştır-] kavuşturma-
 mak
 кагай- [kagay-] kaskatı olmak,
 kurumak
 кагайт- [kagayt-] kurutmak
 каган [kagan] kağan
 каганат, каганлык [kaganat, ka-
 ganlık] kağanlık
 как- [kak-] 1. kakmak; 2. itip kak-
 mak; 3. döğmek; 4. çırpmak
 как-сук- [kak-suk-] itip kakmak;
 incitmek
 кагыйдә [kagiyde] kaide; кагый-
 дә буларак [kagiyde bularak] kai-
 de olarak
 кагыл- [kagıl-] değmek
 кагылгысыз [kagılgısız] 1. yede-
 kin en gizlisi; 2. dokunulmaz
 кагылгысызлык [kagılgısızlık]
 dokunulmazlık
 кагылма [kagılma] kakılma
 кагылмалы [kagılmalı] kakılmalı
 кагылыш [kagılış] ilgi, münase-
 bet
 кагын- [kagın-] silkinmek, tozunu
 almak, çırpmak
 када- [kada-] batırmak, sapla-
 mak
 кадавыч [kadavıç] iğneli takı, ro-
 zet, firkete
 кадак I [kadak] çivi; кадак суыр-
 ғыч [kadak suırğıç] çivi sökücü,
 keser, kerpeten
 кадак II [kadak] 409 gramlık

аğıрлык ölçüsü
 кадаклап [kadaklap] 409 gram-
 лık аğıрлык ölçüsüyle
 кадакла- [kadakla-] çivilemek ♦
 кадаклап куйгаңдай [kadaklap
 kuyganday] kımıldamadan
 кадакчы [kadakçı] çivici
 кадал- [kadal-] 1. batman, bıçak,
 ok vb. batmak; 2. öç almağa ça-
 ліşmak
 кадалдыр- [kadaldır-] 1. batır-
 mak; 2. öldürmek
 кадалучан [kadaluçan] öç alıcı
 кадау [kadau] ağaç çivi
 кадер [kadêr] kıymet, kadir
 кадерле [kadêrlê] kıymetli, ka-
 dirli
 кадерлән- [kadêrlen-] kıymetlen-
 mek
 кадерлә- [kadêrle-] hürmet, say-
 гы göstermek; değer vermek; ка-
 дерләп [kadêrlep] hürmet, kıymet
 göstererek; değer vererek
 кадерсез [kadêrsêz] kıymetsiz,
 değersiz
 кадерсезлек- [kadêrsêzlêk] kıy-
 metsizlik, değersizlik
 кадерсезлә- [kadêrsêzle-] kıy-
 met (değer) vermemek
 кадерсезлән- [kadêrsêzlen-] kıy-
 metsizlenmek, değersizlenmek
 кадер-хөрмәт [kadêr-hörmet]
 kadir kıymet, hürmet, saygı
 кадет I [kadêt] Konstitütsiyon
 Demokratik Parti üyesi
 кадет II [kadêt] çarlık Rusyası
 Harp Akademisi talebesi
 кадим [kadim] kadim, eski
 кадимче [kadimçê] gerici
 кадимчелек [kadimçêlêk] geri-

çilik

кадимчә [kadimçe] eskice (*okut-mak üslubu*)

кадр I [kadɾ] kadro

кадр II [kadɾ] kadr

кадриль [kadriil'] bir çeşit dans, oyun

кадәр [kader] kadar

кадәрге [kadergê] kadarki

кадәрле [kaderlê] kadarlık

кае- [kayı-] kaytan yapmak (*dik-mek*)

каез [kayız] ihlamur ağacının kalın kabuğu

каезла- [kayızla-] 1. ihlamur ağacı kabuğunu işlemek; 2. *mec.* derisi yüzülene kadar dövmek

каезлапчы [kayızlagıç] rende

каек [kayık] kayık

каекчы [kayıkçı] kayıkçı

каен [kayın] kayın ağacı; каен гөмбәсе [kayın gömbesê] kayın mantarı;

каен жыләге [kayın ci-legê] orman çileği, yabancı çilek

каенара [kayınara] kayın birader

каенана [kayınana] kaynana

каената [kayınata] kayın baba, kaynata

каенә [kayênê] küçü kayın birader

каөнигәч [kayınigeç] görünce

каениш [kayınış] kadının küçük erkek kardeşi, kayın birader

каенлык [kayınlık] kayınlık ormanı

каенсар [kayınsar] kayın korusu

каенсеңел [kayınsêngêl] erkeğin gelinden küçük kız akrabası

каерт- [kayır-] kanırtmak

каергы [kayırğı] levye, kaldıraç

каерт- [kayırt-] kanırtmak

каерыл- [kayır-] kanırılmak

каерылып уңған [kayırılıp unğan] çok verimli

каеш [kayış] kayış; каеш яфрақ [kayış yafraq] kayış yapraklı bir tür bitki

каешлан- [kayışlan-] kayışlanmak

каешчы [kayışçı] kayışçı

каз [kaz] kaz

каза [kaza] kaza

казак I [kazak] 1. asker; 2. bekâr adam,

казак II [kazak] Kazak Türkü

казакки, казаккин [kazaki, kazakin] 1. eski Tatar askeri üniforması; 2. yensiz kaftan

казамат [kazamat] kışla

казан [kazan] kazan

казан- [kazan-] kazanmak

казанчы [kazançı] kazançı

казаныш [kazanış] kazanma, muvaffakiyet

казаяк [kazayak] kazayak (*bit-kisi*)

казеин [kazêin] zambk, yapıştırıcı maddesi

казна I [kazna] hazine

казна II [kazna] kaide, taban

казналык [kaznalık] kaidelik, tabanlılık

казуистик [kazuistik] hâkim kuruznazlığı ile ilgili

казустика [kazuistika] hâkim kuruznazlığı

казус [kazus] mahkemece araştırılmaya gerekli görülen iş

казучы [kazuçı] kazıcı

казы [kazi] 1. at sucuğu; 2. bedende yağ birikintisi

казы- [kazi-] (*yer*) kazımak, kazmak; казып ал- [kazıp al-] kazıp bulmak; казып чыгар- [kazıp ɟıgar-] kazıp çıkarmak

казый [kaziy] kadı, hâkim

казык [kazık] kazık; казык теш [kazık têş] köpek diş; казык читән [kazık çiten] kazık çit

казылдык [kazıldık] kazı bulunusu, kazıntı

казылма I [kazılma] yol çukuru

казылма II [kazılma] kazıda bulunan (*nesne*)

казылык [kazılık] at sucuğu

казын- [kazın-] kazınmak

казынты [kazıntı] kazıntı

кай [kay] hangi; кай арада [kay arada] ne kadar kısa zamanda

кайбер [kaybêr] her hangi bir

кайберәү(ләр) [kaybêrêü(ler)] her hangi bir (*adamlar*)

кайвакыт [kayvakıt] ne zaman, her hangi zaman

кайвакытта [kayvakıtta] her hangi bir zamanda

кайгы [kaygı] kaygı, dert, felâket, belâ, üzüntü; кайгыга төшер- [kaygıga tōşêr-] kaygıya düşürmek; кайгыны уртаклаш-[kaygını ortalaklaş-] dardını paylaşmak, dert ortaklığı etmek

кайгылы [kaygılı] kaygılı, dertli

кайгыр- [kaygır-] dertlenmek, kaygı duymak, üzölmek

кайгырт- [kaygırt-] düşünmek; özen (ihtimam) göstermek

кайгыртулы [kaygırtulı] özenli

кайгыртучан [kaygırtuçan] özen

gösteren

кайгысыз [kaygısız] kaygısız, dertsiz

кайгысызлык [kaygısızlık] kaygısızlık

кайгы-хәсрәт [kaygi-hesret] kaygı ve hasret, üzüntü

кайда [kayda] nerede

кайдадыр [kaydadır] nerededir

кайдан [kaydan] nereden

кайдандыр [kaydandır] neredendir

кайма [kayma] kaytan işlenen kenar

каймак [kaymak] kaymak

каймала- [kaymala-] kaytan işlemek

каймалы [kaymalı] kaytanlı

каймык- [kaymik-] (*kol, ayak, el vb.*) çıkmak

каймыктыр- [kaymıktır-] (*kol, ayak, el vb.*) çıkarmak

кайнаган [kaynagan] kaynak, kaynamış, kaynar

кайнамаган [kaynamagan] kaynamayan

кайнар [kaynar] kaynar; кайнар

чишмә [kaynar çişme] sıcak pınar

кайна- [kayna-] kaynamak

кайнарлан- [kaynarlan-] kaynar olmak

кайнарлат- [kaynarlat-] ısıtmak

кайнат- [kaynat-] kaynatmak

кайнаткыч [kaynatkıç] kaynatıcı

кайнатма [kaynatma] kaynatma

кайнаш- [kaynaş-] kaynaşmak

кайра- [kayra-] bileğilemek

кайрагыч [kayragıç] bileği âleti

кайрак [kayrak] 1. bileği taşı; 2. kayrak; ekmeğin kızarmış alt kıs-

mı

кайракчы [kayrakçı] bileğici, bileği yaran kimse

кайраучы [kayrauçı] bileğici, bileğileyici

кайры [kayrı] ihlamur *vb.* ağacın işlenmeğe yarar kabuğu; katılaştırılmış deri; кайры корты [kayrı korti] kabuk kurdu; кайры кабык [kayrı kabık] sert kabuk; кайры тун [kayrı tun] sert deriden yapılan elbise

кайрыл- [kayrı-] kanırılmak, бурлмалк

кайсы [kaysı] hangi, hangisi ♦ кайсы кая [kaysı kaya] her tarafa, bertaraf

кайсыбер [kaysıbêr] hangi biri

кайсыдыр [kaysıdır] bilmem hangisi (*kim*)

кайт- [kayt-] geri dönmek; кайтып кит- [kaytıp kit-] eve dönmek; кайтып төш- [kaytıp töş-] ansızın dönmek

кайтаваз [kaytavaz] yankı, eko

кайта(дан) [kayta(dan)] yeniden, tekrar

кайтар- [kaytar-] çevirmek, iâde etmek, döndürmek

кайтаргы [kaytargı] para üstü

кайтаргыч [kaytargıç] yansıtıcı (*âlet*)

кайтарма [kaytarma] 1. çevirme; 2. para üstü

кайтармалы [kaytarmalı] çevirmeli, iâdeli

кайтма [kaytma] yeniden gelen (olan)

кайтым [kaytım] yatırım kârı (*geri vermesi*)

кайтыш I [kaytış] dönme

кайтыш II [kaytış] küçük, az

кайтышлы [kaytışlıy] döndüğü zaman

кайчагында [kayçaгында] ayrı ayrı vakitte

кайчак [kayçak] ayrı ayrı vakit

кайчакта [kayçakta] ayrı ayrı vakitte

кайчан [kayçan] ne zaman

кайчанга [kayçanga] ne zamana

кайчангача [kayçangaça] ne zamana kadar

кайчангы [kayçangı] ne zamanki

кайчандыр [kayçandır] ne zamandır

кайчаннан [kayçannan] ne zamandan (*ber*)

кайчы [kayçı] makas

как I [kak] pestil

как II [kak] üstü düz ve sert olan (*nesne*)

какаду [kakadu] Güney Amerika tutî kuşu

какао [kacao] kakao

какла- [kakla-] kurutmak

каклаган [kaklagan] pestilleşmiş

каклан- [kaklan-] kurumak, pestilleşmek ♦ какланып утыр- [kaklanıp utır-] kakılıp kalmak

каксы- [kaksı-] bayatlamak

каксыган [kaksıgan] bozularak kuruyan, sertleşen (*yiyecek*)

каксык [kaksık] kurumuş, sertleşmiş, bozulmuş, bayat

кактус [kaktus] kaktüs

кактөш [kaktöş] yuvarlak pişirilen pestil

какча [kakça] kuru (*kimse*)

какчалан- [kakçalan-] kurumak,

sertleşmek

какша- [kakşa-] kuruyup gevşemek

какшаган [kakşagan] kuruyup gevşemiş

какы [kaki] yapraklı bir tür yeyecek bitki

какылда- [kakıl-da-] gaklamak

какыр- [kakır-] aksırmak

какырык [kakırık] balgam

какырын- [kakırın-] aksırık çıkarmak

кал- [kal-] 1. kalmak; 2. yardımcı fiil

кала [kala] kasaba, kale

калай [kalay] teneke ♦ калай

күз [kalay küz] duygusuz ve büyük göz; калай этөч [kalay eteç] teneke horoz, lafazan

калайла- [kalayla-] teneke kaplamak

калайлан- [kalaylan-] parıldamak

калайлы [kalaylı] tenekeli

калайчы [kalayçı] tenekeci

калак [kalak] yassı ve uzun olup kısa saplı tahta kürek; калак сөяге [kalak söyegê] kürek kemiği

каламбур [kalambur] kalambor

каланча [kalança] kule (*itfaiye* vb. için)

калач [kalaç] 1. simit; 2. pide

калаччы [kalaççı] 1. simitçi; 2. pideci

калган [kalgan] kalmış, artık

калган-поскан [kalgan-poskan] artık, kırıntı

калгы- [kalgi-] (*oturup*) uyuklamak

калдык [kaldık] 1. artık; 2. kesir

калдык-постык [kaldık-postık] artık, kırıntı

калдыр- [kaldır-] bırakmak

калейдоскоп [kalêydoskop] çiçek dürbünü

календарь [kalêndar'] takvim

калибр [kalibr] kalibre, çap; калибр үлчөгөч [kalibr ülçegêç] kalibre ölçüsü

калибрла- [kalibr-la-] çap ölçmek

калибрлагыч [kalibrлагыч] kalibre veya çapı aynı hâle getiren âlet

калибрлаучы [kalibrлаучы] kalibre ustası

калий [kaliy] potasyum

калийлы [kaliyli] potasyumlu

калкавыч [kalkavıç] olta mantarı

калкан [kalkan] kalkan

калкансыман [kalkansıman] kalkan gibi

калку [kalku] kalkık, yüksek ♦

калку итеп күрсөт- [kalku itêp kürset-] bir tarafını ayırıp daha iyi göstermek

какулы [kalkulı] üstün olan, yüksek

какулык [kalkulık] yükseklik; plâto

калкын- [kalkın-] yükselmek; kalkınmak

калык- [kalk-] kalkmak, yükselmek; калкып чык- [kalkıp çık-] ortaya çıkmak

калкыт- [kalkıt-] yükseltmek

каллиграф [kalligraf] hattat

каллиграфик [kalligrafik] hattatlık ile ilgili

каллиграфия [kalligrafiye] hattatlık

калория [kaloriye] kalori

калорияле [kaloriyelê] kalori
калориясез [kaloriesêz] kalori-
siz

калош [kaloş] *bk.* галош

калпак [kalpak] kalpak, başlık

калта [kalta] kuşak veya kemere
asilan kese

калтай- [kaltay-] güneşte kuru-
yarak kıvrılmak

калтыра- [kaltıra-] titremek; кал-
тырап тор- [kaltırap tor-] titremek
(*devamlı*)

калтыравык [kaltıravık] titrek;
калтыравык чечәк [kaltıravık çе-
çек] titrek çiçek (*bitki*)

калтыравыклы [kaltıravıklı] titre-
kli, titreşimli

калтыран- [kaltıran-] kendi ken-
dine titremek

калтырат- [kaltırat-] titretmek

калтыраулы [kaltıraulı] titremeli

калтырча [kaltırça] kaltıraç

калфак [kalfak] kız başlığı

калфакчы [kalfakçı] başlıkçı

калчан [kalçan] okluk, sadak

калым [kalım] kalım

калын [kalın] kalın; калын сузык
[kalın suzık] kalın ses ♦ калын ти-
реле [kalın tirêlê] kalın derili

калынай- [kalınay-] kalınlaşmak

калынайт- [kalınayt-] kalınlaştır-
mak

калынлык [kalınlık] kalınlık

калып [kalıp] kalıp; biçim

калыпла- [kalıpla-] 1. kalıpla-
mak; 2. *тес.* aldatmak

калыплаш- [kalıplaş-] kalıplaş-
mak, şekillenmek

калыплы [kalıplı] kalıplı

калыш- [kalış-] geri kalmak

кальга [kal'ga] kale, hisar

калька [kal'ka] 1. geçirme kağı-
dı; 2. *gr.* taklit

калькала- [kal'kala-] 1. geçir-
mek; 2. taklit etmek

калькалаштыр- [kal'kalaştır-]
taklit etmek

калькулятор [kal'kulyator] hesap
makinesi

калькуляция [kal'kulyatsiye] he-
saplama

калькуляциялә- [kal'kulyatsiye-
le-] hesaplama

кальсон [kal'son] iç çamaşır, iç
donu

кальций [kal'tsiy] kalsiyum

кальцийлы [kal'tsiylı] kalsiyumlu

каләм [kalem] kalem; каләм са-
бы [kalem sabı] kalem sapı; ка-
ләм савыты [kalem savıtı] kalem
kutusu ♦ каләм каш [kalem kaş]

kalem ile çizildiği kaş; каләм балы
(хакы) [kalem balı (hakı)] kalem
hakki; каләм тибрәт- [kalem tib-
ret-] kalem oynatmak; каләмдәш

[kalemdeş] yazı arkadaşı

калҗа [kalca] etin en lezzetli ye-
ri

калҗай- [kalcaj-] çarpılmak

калҗайт- [kalcajt-] çarpırtmak

кам [kam] kam, şaman

кама [kama] 1. su samuru; 2.
yaka veya etek postu; кама тот-
[kama tot-] elbise yakasına, etek-
lerine ve börke su samuru күркү
geçirmek

кама- [kama-] kapamak, kuşat-
mak

камакыш [kamakış] 1. soba kub-
besi; 2. ağız tavanı, damak kub-

besi

камала- I [kamala-] kuşatıp almak

камала- II [kamala-] su samuru derisi ile süslemek

камалыш [kamalış] kuşatma içinde bulunma

камау I [kamau] kuşatma

камау II [kamau] güveğiye oyun etmek ve onu büyülemek

камаулы I [kamauli] 1. kuşatmalı; 2. *mat.* kapalı

камаулы II [kamauli] birinci ve dördüncü mısralı aynı kafiyeli kıt'a

камаш- [kamaş-] kamaşmak

камаштыр- [kamaştır-] kamaştırmak

камбала [kambala] kalkan balığı

камволь [kamvol'] ince yünlü dokuma

камелия [kemêliye] kamelya

камера [kamêra] 1. hücre; 2. kamera

камертон [kamêrton] diyapazon

камзул [kamzul] gömlek üstüne giyilen yensiz ve yakasız üst giyimi, yelek

камил [kamil] kâmil

камиллек [kamillêk] kâmillik

камилләш- [kamilleş-] olgunlaşmak, yetkinleşmek

камилләштер- [kamilleştêr-] olgunlaştırmak

камин [kamin] ispirto ocağı

камка [kamka] 1. süslü ipek kuşak; 2. çin ipeği; 3. uğur böceği

компания [kampaniye] 1. kampanya; 2. kısa müddetli çarpışma

компаниячел [kampaniyeçêl] kampanyaya düşkün

компаниячелек [kampaniyeçêlêk] kampanyacılık

камса [kamsa] hamis (*balığı*)

камуфляж [kamuflyaj] kamuflaj

камфара [kamfara] kâfur

камчадал [kamçadal] Kamçatka yarımadasında yaşayan kişi

камчат [kamçat] 1. kenarına su samuru kürkü dikilmiş börk; 2. bir cins su samuru; камчат бүрек

[kamçat bürêk] su samuru kürkünden yapılmış börk

камчы [kamçı] kamçı

камчыла- [kamçıla-] kamçılatacak

камыл [kamıl] 1. tahıl bitkilerinin sapı; 2. anız

камыллык [kamıllık] anızlık

камыр [kamır] hamur; камыр

агачы [kamır agaçı] kızılıçık ♦ камыр батыр [kamır batır] 1. bir masal kahramanı; 2. güçsüz, ama cesur (*kimse*); камыр булган [kamır bulgan] hamur olmuş; yumuşamış

камырлык [kamırlık] 1. hamurluk; 2. kızılıçık biten yer

камырлан- [kamırlan-] hamur gibi olmak

камыт [kamıt] hamut; камыт

аяк(лы) [kamıt ayak(lı)] hamut ayaklı, raşitizm hastalığına yakalanmış

камытла- [kamıtla-] hamutlamak

камыш [kamış] kamış; камыш

чыпчыгы [kamış çıpçıгы] kamış kuşu

камышлык [kamışlık] kamışlık

кан [kan] kan; кан бәр- (*sau-*)[kan ber- (*sau-*)] kızarmak; кан

кою [kan koyu] kan dökme; кан әйләнеше [kan eylenêşê] kan do-laşımı, kan devranı ♦ кан елат- [kan ылат-] kan aġlatmak; кан йот- [kan yot-] kan yutma, derde uġ-ramak; кан кайнат- [kan kaynat-] öfkелендirmek, kızdırmak; кан кат- [kan kat-] merhametsiz olmak; кан костыр- [kan kostır-] kan kus-turmak; кан эч [kan êç-] kan iç-mek, kan emmek; канга тоз сал- [kanga toz sal-] yaraya tuz bas-mak

кана- [kana-] kanamak

канал [kanal] kanal

канализация [kanalizatsiye] ka-nalizasyon

канализациялә- [kanalizatsiye-le-] kanallar açmak

канат I [kanat] urgan, kement

канат II [kanat] kanat ♦ канат астына ал- [kanat astına al-] ka-nat altına almak; канатын каер- [kanatın kayır-] kolunu kanadını kurutmak

канатаяклылар [kanatayaklılar] kanat ayaklılar

канатлан- [kanatlan-] kanatlan-mak

канатландыр- [kanatlandır-] ka-natlandırmak

канатлы I [kanatlı] kanatlı

канатлы II [kanatlı] urganlı, ke-mentli ♦ канатлы сүз [kanatlı süz] veciz, vecize

канатым [kan'atım] dostum

канат- [kanat-] kanatmak

канва [kanva] 1. kanaviçe; 2. ze-min

канганчы [kangaçı] doyuncaya

kadar

кандала [kandala] tahta kurusu; кандала оясы [kandala oyası] tahta kurusu yuvası; кандала үләне [kandala ülenê] tahta kurusu öldü-ren ot

кандидат [kandidat] aday

кандидатлык [kandidatlık] aday-lık

кандидатура [kandidatura] aday, adayı

кандил [kandil] kandil

канэчкэч [kanêçkêç] vampir

каникул [kanikul] tatil

канитель [kanitêl'] 1. ince ip; 2. *мес.* karışık iş

канифоль [kanifol'] yaylı sazda yağlama maddesi

канифольлә- [kanifolle-] müzik âleti telini yağlamak

канкойгыч [kankoygıç] kan dö-kücü

канкорткыч [kankortkıç] *мес.* kan kurutucu

канлан- [kanlan-] kanlanmak

канлы [kanlı] kanlı ♦ канлы яшь [kanlı yaş] kanlı yaş

каннибал [kannibal] yamyam

каннибаллык [kanniballık] yam-yamlık

канонада [kanonada] toplarla ateş etme

канонерка [kanonêrka] gambot

каноз [kanoê] kanova

кансыз [kansız] kansız

кансызлан- [kansızlan-] kansız-ланmak

кансызландыр- [kansızlandır-] kansızlandırmak

кансызлык [kansızlık] kansızlık

кансыра- [kansıra-] kanını akıtmak, kanlanmak

кaнт [kant] elbiseye yamalarla уарılan süsleme

кaнтaмыр [kantamır] damar

кaнтap I [kantar] kantar, 50 kg. lık ağırlık birimi

кaнтap II [kantar] 1. kantar; 2. balçık toprak toprağı

кaнтapлaн- [kantarlan-] kantarlanmak

кaнтapлы [kantarlı] sürülmüş yerdeki toprak topraklı

кaнтaтa [kantata] kantat

кaнтoн [kanton] 1. kanton; 2. XVIII-XIX asırlarda Başkurt, Mişer ve Tatarlar'dan alınıp eğitilen asker

кaнун [kanun] kanun

кaнунлaш- [kanunlaş-] kanunlaşmak

кaнунлaштыр- [kanunlaştır-] kanunlaştırmak

кaнунлы [kanunlı] kanunlu, kanuni

кaнцeлepия [kantsêlyariye] канçиларуа, kalem

кaнцeлepиячeлeк [kantsêlyariyeçêlêk] bürokrasicilik

кaнцлep [kantslêr] şansölye

кaнцлepлык [kantslêrlık] şansölyelik

кaнык- I [kanık-] kin duymak

кaнык- II [kanık-] gözlerine kan бүгүmek

кaнeгaть [kanegat] kanaat, kanık

кaнeгaтьлe [kanegat'lê] kanaatli, kanaatkâr

кaнeгaтьлeк [kanegat'lêk] kanaatlilik

кaнeгaтьлeн- [kanegat'len-] kanmak, doymak, tatmin ve memnun olmak

кaнeгaтьлeндep- [kanegat'len-dêr-] kandırmak, doyurmak, tatmin ve memnun etmek

кaнeгaтьсeз [kanegat'sêz] kanaatsiz

кaнeгaтьсeзлeк [kanegat'sêzlêk] kanaatsizlik

кaнeгaтьсeзлeн- [kanegat'sêz-len-] doyumсузлук, tatminsizlik etmek

кaнeфep [kanefêr] karanfil

кaнeфepчeлep [kanefêrçeler] karanfilgiller

кaолин [kaolin] kaolin

кaп I [kap] büyük çuval

кaп II [kap] kap, kutu

кaп- [kap-] kapmak, ağıza almak, yemek dişlemek, ısırarak, yutmak

кaпeлла [kapêlla] müzik topluluğı

кaпиллep [kapillyar] kılcal damar

кaпиллepлык [kapillyarlık] kılcal damarlı olma

кaпитал [kapital] kapital, sermaye

кaпитализм [kapitalizm] kapitalizm

кaпиталист [kapitalist] kapitalist

кaпиталистик [kapitalistik] kapitalist (kapitalizm) ~ (s)j

кaпиталлaш- [kapitallaş-] kapitalleşmek

кaпиталлaштыр- [kapitallaştır-] kapitalleştirmek

кaпиталь [kapital'] temel

капитан [kapitan] 1. yüzbaşı; 2. kapitan
 капитулянт [kapitulyant] teslimi-yetçi
 капитулянтлык [kapitulyantlık] teslimiyetçilik
 капитулянтчыл [kapitulyantçılı] teslimiyete düşkün
 капитуляция [kapitulyatsiye] teslimiyet
 кап-йот [kap-yot] aç gözlü
 капка [kapka] kapı, cümle kapısı; капка асты [kapka astı] kapı altı ♦ капка баганалары бертуган [kapka baganaları bêtugan] kapı bir komşu
 капкач [kapkaç] kapak
 капкачы [kapkaçi] kapıcı
 капкорсак [kapkorsak] obur, şişman
 капкын [kapkın] kaparı
 капла- [kapla-] kaplamak, kapatmak
 каплавыч [kaplavıç] kaplayıcı
 карак
 каплам [kaplam] kaplama
 каплама [kaplama] сер караği
 каплан [kaplan] pars
 каплан- [kaplan-] 1. kapanmak; 2. ölmek; сулу каплан- [sulu kaplan-] soluğu durmak, ölmek ♦ капланып киткере [kaplanıp kitkêrê-] yıkılsın gitsin!
 капландыр- [kaplandır-] devirmek, yıkmak
 каплат- [kaplat-] 1. kapatmak, kapattırmak; 2. sığır vb. çiftleştirmek
 каплаулы [kaplaulı] kapatılmış
 капма-каршы [kapma-karşı] kar-

şı karşıya
 капот [kapot] kaput
 капрал [kapral] onbaşı
 каприз [kapriz] kapris
 капризлы [kaprizli] kaprisli
 капрон [kapron] sentetik kumaş
 капсуль [kapsyul'] kapsül
 каптыр- I [kaptır-] 1. korçalamak; 2. balık tutmak
 каптыр- II [kaptır-] ağıza vermek
 каптыргыч [kaptırgıç] mandal; korça
 каптырма [kaptırma] korça
 каптырмала- [kaptırmala-] korçalamak
 каптырмалы [kaptırmalı] korçalı
 каптырын- [kaptırın-] korçаланmak
 капу [kapu] çok büyük kapı; kale vb. kapısı; kale
 капчык [kapçık] çuval
 капчыклык [kapçıklık] çuvallık
 капшавыч [kapşavıç] duyarga
 капша- [kapşa-] dokunmak, duymak
 капшан- [kapşan-] duyulmak, dokunmak
 капыл(т) [kapıl(t)] birden bire, ansızın
 кар [kar] kar; кар базы [kar bazı] kar kuyusu; кар суы белән юылган [kar suı bēlen yuılğan] erimiş kar suyu ile yıkanmış; кардай ак [karday ak] kar gibi beyaz, bembeyaz
 кара I [kara] kara, siyah; кара балык [kara balık] kara balık; кара бөрлегән [kara bōrlēgen] kara

böğürtlen; кара су [kara su] göz hastalığı; кара тал [kara tal] bir cins söğüt, kara söğüt; кара үрдәк [kara ürdek] bir cins yabani ördek
 ♦ кара алтын [kara altın] petrol; кара йөрәк(ле) [kara yörək(lê)] kötü niyetli; кара эчле [kara êçlê] kötü niyetli (düşünceli); кара ягу [kara yagu] kara çalma

кара II [kara] mürekkep; кара савыты [kara savıtı] mürekkep hokkası

кара- [kara-] bakmak, seyretmek; карап торучы [karap toruçı] bakıp duran, işsiz; карап үстөр- [karap üstêr-] bakıp büyütmek; карар күзгә [karar küzge] dış görünüş

карабаш [karabaş] bir cins kamış

карабин [karabin] kısa namlulu tüfek, karabina

карабодай [karaboday] kara buğday

карабүрек [karabürêk] ötücü bir cins kuş

карават [karavat] kerevet

каравыл [karavıl] nöbetçi, bekçi; karakol

каравылла- [karavılla-] beklemek, nöbet tutmak

каравыллык [karavıllık] karakolluk

каравылчы [karavılçı] nöbetçi

каравыш [karavış] hizmetçi kadını, cariye

карагай [karagay] melez ağaç, çam

карагайлык [karagaylık] melez ağaç biten yer

караганда [karaganda] oranlayarak, nisbetle

карагат [karagat] kara frenk üzümü

карагач [karagaç] karaağaç

карагруһ [karagruh] eski Rusya'da çar ve Ortodoksluğa düşkün olanlar grubu

карагруһчы [karagruhçı] çar ve ortodoksluk taraftarı

карагруһчылык [karagruhçılık] çarcılık ve ortodokşçuluk

карай- [karay-] 1. kararmak; 2. kirlenmek

карак [karak] hırsız, harami

кара-каршы [kara-karşı] karşı karşıya; кара-каршы кил- [kara-karşı kil-] karşı karşıya gelmek;

кара-каршы өй [kara karşı öy] adamlarının kapısı karşı karşıya bakan ve aynı salona açılan odalı ev

караклык [karaklık] hırsızlık; караклык ит- [karaklık it-] hırsızlık etmek

каракорт [karakort] kara kurt

каракош [karakoş] kara kuş, karatal

кара-кучкыл [kara-kuçkıl] kara kızıl

кара-көрән [kara-kören] kara kahverengi

каракул [karakül] 1. bir cins koyun; 2. astragan kürkü

каракулчелек [karakülçêlêk] karakulculuk

карал- [karal-] 1. kararmak; 2. kirlenmek

карала- [karala-] karalamak

каралама [karalama] karalama;

taslak

карале [karalê] bak hale!

каралт- [karalt-] karartmak

каралты [karaltı] уары, bina

каралты-кура [karaltı-kura] bina ve duvar

каралучан [karaluçan] kararma-ğa müsait

каралучы [karaluçı] asker adayı

каралы [karalı] karalı

каралык [karalık] karalık

каралыш [karalış] bakımlılık

каралжым [karalcım] karaya çalar

карама [karama] bir cins ağaç

карамагында [karamagında] idaresi altında, üzerinde

карамай [karamay] petrol

карамастан [karamastan] rağmen

карамель [karamêl'] karamel

карамчык [karamçık] karartı

карамык [karamık] kara lekeler уаран hastalık

каран- [karan-] bakınmak

карандаш [karandaş] kurşun kalem

карантин [karantin] karantina

карап [karap] bakarak

карап [karar] karar; карап ит- [karar it-] karar etmek (yapmak)

карарлаш- [kararlaş-] kararlaşt- mak

карасу [karasu] karaya çalar; esmer

карат [karat] kırat

карат- [karat-] baktırmak, itaat ettirmek

карата [karata] hakkında, dair, ait

каратут(лы) [karatut(lı)] esmer, yağız

каратүш [karatüş] küçük bir cins kara göğüslü kuş

карач [karaç] kara koyun

карачай [karaçay] Karaçay

карачыкы [karaçıkı] korkuluk

карачыкыл [karaçıkıl] kararan (mes. yaprak)

карачыкылан- [karaçıkıllan-] (yaprak) kararmak

карачман [karaçman] esmer

карачы [karaçı] müşavir, han seçici kurulu

караш [karaş] bakım; bakış, görüş

караш- [karaş-] bakışmak

каражиләк [karacilek] keçiyemişi

каражимеш [karacimêş] erikkurusu

караңгы [karanggı] karanlık

караңгылан- [karanggıllan-] karanlıklanmak, karanlık olmak,

караңгыла- [karanggıla-] karanlıklamak, karanlık yapmak

караңгылык [karanggılık] karanlık

караңгылы-яктылы [karanggılı-yaktılı] alaca karanlık

карбид [karbid] karpit

карбикә [karbike] karkızı, kardan yapılan kız

карбол [karbol] temizleyici asit

карбыз [karbiz] karpuz

карбызчы [karbizçi] karpuzcu

карбызчылык [karbizçılık] karpuzculuk

карбюратор [karbyurator] karbüratör

карга [karga] karga; карга бо-

рыны [karga borını] bir çeşit bitki;
карга миләше [karga mileşê] mür-
ver

карга- [karga-] beddua etmek,
kargamak

каргаборын [karga borın] karga
burnu, kışkaç

карган- [kargan-] beddua etmek,
karganmak

каргыш [kargış] beddua, kargış
каргышлы [kargışlı] beddualı,
kargışlı, kahrılı

кардан [kardan] kardan
карданлы [kardanlı] kardanlı
кардинал [kardinal] kardinal
кардиналь [kardinal'] temelden,
en önemli

кардиограмма [kardiogramma]
kardiogram

кардәш [kardeş] kardeş; erkek
kardeş

кардәшлек [kardeşlêk] kardeşlik
кардәшләрчә [kardeşlerçe] kar-
deşler gibi

кардәш-ыру [kardeş-iru] hısım,
akraba

кардәш-ырусыз [kardeş-irusız]
hısımsız akrabasız

каре [karê] dirsekten parmak
ucuna kadar ölçü biriminin dört kat
uzunluğu

кареңдәш [karêndeş] bk. кар-
дәш

каре́та [karêta] süslü at arabası,
kıra araba

кари́атура [karikatura] karikatür
кари́атуралы [karikaturalı] ka-
rikatürlü

кари́атуралык [karikaturalık]
karikatürlük

кари́кату́рачы [karikaturaçı] ka-
rikatürcü

кари(ә) [kari(ê)] kâri; okuyucu;
Kur'an okuyucu

каркас [karkas] karkas
кары́лда- [karkılda-] gaklamak

карла́н- [karlan-] karlanmak
карлы [karlı] karlı

карлы-бо́злы [karlı-bozlı] karlı
ve buzlu, dolulu (*yağmur*)

карлы-бура́нлы [karlı-buranlı]
karlı fırtınalı

кары́ган [karlıgan] frenk üzümü
кары́гач [karlıgaç] kırılgaç

кары́к- [karlık-] (*soğuktan*) se-
si kısılıp değişmek

карма- [karma-] elle yoklamak
кармак [karmak] olta; кармак са-
бы [karmak sabı] olta sapı ♦ кар-

мак сал-[karmak sal-] olta atmak;
кармакка ка́п- [karmakka kap-] ol-

таы yutmak, aldanmak

кармавы́ч [karmavıç] dokunaç
карма́ла- [karmala-] bk. карма

карнава́л [karnaval] karnaval
ка́рп [karp] sazan balığı

ка́рса́к I [karsak] basık

ка́рса́к II [karsak] bir cins tilki,
bozkır tilkisi

ка́рт [kart] yaşlı, ihtiyar, kart ♦
ка́рт бу́ре [kart bürê] yaşlı kurt, işi-

ni iyi bilen; ка́рт тө́лке [kart tölkê]
yaşlı tilki, çok kurnaz; ка́рт чы́пчык

[kart çırpık] tecrübeli (*kimse*)

ка́рта [karta] harita
ка́рта [karta] geniş getirici hay-

vanların işkembesi
ка́ртай- [kartay-] yaşlanmak, kart
olmak

ка́ртайт- [kartayt] yaşlandırmak,

kartlaştırmak

картель [kartel'] kartel

картер [kartêr] karter

картерлы [kartêrli] karterli (*motor*)

картечь [kartêç] saçma

картина [kartina] tablo, manzara

картинка [kartinka] kitap içindeki resim, fotoğraf; güzel (*nesne*)

карт-коры [kart-kori] yaşlılar

картларча [kartlarça] yaşlılar gibi

картлач [kartlaç] moruk

картлык [kartlık] yaşlılık

картограмма [kartogramma] harita verileri

картография [kartografiye] haritacılık

картон [karton] karton

картончы [kartonçı] kartoncu

картотека [kartotêka] kartatek

карточка [kartoçka] kart

картсын- [kartsın-] yaşlı görmek, yaşlı saymak

картуз [kartuz] gölgeliği sert şarka

кару [karu] 1. karşı koyma, tahammül; 2. kesin karşılık; кару кайтар- [karu kaytar-] karşılık vermek

карусыз [karusız] 1. küçsüz; 2. karşılık veremeyen (*kimse*)

карусызлык [karusızlık] karşılık verememe hâli

карулаш- [karulaş-] kesin karşılık vermeye çalışmak

карун [karun] karun, çok zengin ve tamahkâr (*kimse*)

карцер [kartsêr] hapisanede hücre, hapis yeri, ayrı hücre

карчыга [karçiga] atmaca; карчыга борын [karçiga borın] karga burun

карчык [karçık] yaşlı kadın

карчык-корчык [karçık-korçık] yaşlı kadınlar

карчыкларча [karçıklarça] yaşlı kadınlar gibi

каршы I [karşı] karşı; каршы ал- [karşı al-] karşılamak; каршы куй- [karşı kuy-] karşı koymak; каршы кил- [karşı kil-] karşı gelmek; каршы тор- [karşı tor-] kendisini karşı koymak; каршы төш-[karşı töş-] karşı koymak, karşı olmak; каршы чык- [karşı çık-] karşı çıkmak

каршы II [karşı] karşı (*edat*)

каршыга [karşıga] karşıya

каршыдаш [karşıdaş] karşı tarafdaki

каршыла- [karşıla-] karşılamak

каршылан- [karşılan-] karşılanmak

каршылык [karşılık] karşılık

каршылыклы [karşılıklı] karşılıklı

каршында [karşında] karşılarında

каршындагы [karşındağı] karşı-sındaki

каршысына [karşısına] karşı-sına

карыз [karız] borç

карый [kariy] çok yaşlı (*kimse*); карый кыз үләне [kariy kız ülenê] koca karı otu

карыйлык [kariylik] çok yaşlı olma

карык- [karık-] (*hayvanlar için*) cinsî istek duymak

карымта [karımta] kendisinden yağmalanmış malı yağmalama

карын [karin] karın; карын ач-
[karin aç-] karın açmak
карындаш [karındaş] kardeş
карындык [karındık] 1. diyafram;
2. pencere
карынкы [karınkı] hırıltılı
карынчык [karınçık] karıncık
карыш [karış] karış
карыш- [karış-] 1. karşı olmak;
2. karışmak, sarmaşmak
карышла- [karışla-] karışlamak
карышлавик [karışlavık] tırtıl;
karışlayarak yürüyen kurt
карьер [karyêr] taş ve maden
осағи
карьера [karyêra] kariyer, rütbe
карьерачы [karyêraçı] kariyer
(rütbe) gazetici
карьерист [karyêrist] kariyer ve
rütbe düşкүнү
карьеристлык [karyêristlık] rüt-
becilik
карья [karye] köy
кас [kas] kötü niyetli
каска [kaska] kask, miğfer
касмак [kasmak] 1. kazımık; 2.
sütün yüzünde toplanan yağlı kat-
man
касмаклан- [kasmaklan-] yapış-
mak; kaymak tutmak
касса [kassa] kasa, vezne, gişe
кассап [kassap] kasap
кассацион [kassatsion] temyizli
кассация [kassatsiye] temyiz
кассета [kassêta] kaset
кассир [kassir] kasacı, vezneci
каст [kast] kasıt, kastetme, mak-
sat
каста [kasta] kast
кастор [kastor] hint yağı

кастрюль [kastyul'] kuşane,
tencere
касык [kasık] kasık
касә [kase] kâse
кат [kat] kat
кат- I [kat-] katlaşmak, donmak;
kirlenmek; *мес.* ölmek
кат- II [kat-] katmak, (*ip*) бүkmek
ката I [kata] kısa konçlu keçe
çizme
ката II [kata] boyunca, katarak,
geçirerek
катаклизм [katakлизм] tufan
катакомба [katakomba] yer altı
evi
каталог [katalog] katalog
катапультa [katapul'ta] katapult;
su sıçratma âleti, süzgü
катай [katay] bir başkurt kabi-
lesi
катар [katar] katar; ingin
катастрофа [katastrofa] kaza,
felâket
катастрофалы [katastrofalı] ka-
zalı, felâketli
катастрофик [katastrofik] kaza
ile ilgi, felâket ile ilgili
катафалк [katafalk] katafalk, ce-
naze arabası
катгый [katgıy] katı, kesin
катгыйлык [katgıyılık] katılık, ke-
sinlik
категория [katêgoriye] kategori
кател [katêl] katletme, öldürme
катер [katêr] sürat motoru
катет [katêt] dik üçgende bir bi-
rine dik kenarlar
катетер [katêtêr] sonda
катиб [katib] sekreter
катибэ [katibe] sekreter kız

каткак [katkak] kuru balçık
 катканак [katkanak] kuru bal-
 çıklı (yoł)
 кат-кат [kat-kat] kat kat
 катла- I [katla-] katlamak
 катла- II [katla-] tabakalandır-
 mak, üst üste уйғмак
 катлам [katlam] kat, tabaka; kat-
 man
 катлама [katlama] katlamalı ye-
 mek
 катлам-катлам [katlam-katlam]
 kat kat; katman katman
 катламла- [katlamla-] tabakala-
 mak
 катламлы [katlamly] katly, taba-
 kalı
 катлан- [katlan-] tabakalanmak
 катлау [katlau] katlama, kat-
 man; tabaka
 катлау-катлау [katlau-katlau]
 katlama katlama, katman katman
 катлаулан- [katlaulan-] karmaş-
 mak, giriftlenmek, çetinleşmek
 катлауландыр- [katlaulandır-]
 katlamalandırmak, karmaştırmak,
 giriftleştirmek, çetinleştirmek
 катлаулы [katlauly] katlamalı, gi-
 rift, çapraşık
 катлаулылык [katlaulılık] karma-
 şıklık
 катлы-катлы [katly-katly] katly
 katly, katmanly katmanly
 катнар [katnar] çekme kat
 катнаш I [katnaş] karışma, dahil
 катнаш II [katnaş] karışık
 катнаш- [katnaş-] katılmak, gir-
 mek, dahil olmak
 катнашлык [katnaşlyk] karışıklık
 катнашма [katnaşma] karışma

катнашмаучылык [katnaşmauçı-
 lık] karışmazlık
 катнаштыр- [katnaştır-] karıştır-
 mak, dahil etmek
 катнашучы [katnaşuçı] dahil olu-
 cu, karışıcı
 катнашчы [katnaşçı] katılan, gi-
 ren, dahil olan
 катод [katod] katod
 катодлы [katodly] katodlu
 каток I [katok] patinaj yeri
 каток II [katok] merdane, silindir
 катокла- [katokla-] patinaj yap-
 mak, silindirlemek
 католик [katolik] katolik
 католиклык [katoliklik] katoliklik
 каторга [katorga] kürek cezası
 каторжан [katorjan] kürek ceza-
 сіна mahkûm (*kimse*)
 катрә [katre] katre
 кату [katu] nefes durma hasta-
 liğı, nefes darlığı
 катушка [katuska] bobin, ma-
 kara
 каты [katı] 1. sert, katı, koyu; 2.
 merhametsiz; 3. şiddetli ♦ каты
 бәгырьле [katı begir'lê] merha-
 metsiz; каты борын [katı borın]
 domuz; каты куллы [katı kully]
 despot
 катыйль [katıyl] kâtil, câni
 катык [katık] yoğurt
 катыклан- [katıklan-] yoğurt ol-
 mak
 катыклы [katıkly] yoğurtlu (*ye-
 mek*)
 каты-коты [katı-kotı] bayat
 катыл- [katıl-] 1. yoğurtlanmak;
 2. dahil olmak
 катылан- [katılan-] katılanmak

катылык [katılık] katılık
катына [katına] nezdine, huzuru-
на

катында [katında] nezdinde, hu-
zurunda

катыннан [katınnan] nezdinden,
huzurundan

катыр- [katır-] katılaştırmak,
sağlamlaştırmak

катырғы [katırgı] karton

катыш [katiş] katma, dahil olma

катыш-[katiş-] birlikte katılmak

катыштыр- [katiştir-] karıştır-
mak, dahil ettirmek

катюша [katyuşa] katyuşa füze-
si (topu)

кау [kau] 1. kav; 2. kuru ot; 3.
deri değiştiren hayvanların değiş-
tirdikleri deri, kabuk

каударлан- [kauvdarlan-] acele
etmek, telâşlanmak

каударлык [kaudarlık] telâşlılık,
acelecilik

каула- [kaula-] kovalamak

каурый [kaurıy] kuş teleği, te-
leke; каурий чыгар- [kaurıy çıgar-]
tüy çıkarmak (*kuş vb.*); каурий

каләм [kaurıy kalem] tüy kalem

каурийсыман [kaurıysıman] tü-
yebenzer

каучук [kauçuk] kauçuk

каучуклы [kauçuklu] kauçuklu

кауша- [kauşa-] şaskına dön-
mek; gevşemek

каушат- [kauşat-] şaşkına dön-
dürmek; gevşetmek

кафе [kafê] kahvehane; çayha-
не

кафедра [kafêdra] bölüm

кафедраль [kafêdral'] katedral

кафетерий [kafêtêriy] kafeterya
кафеханә [kafêhane] kahveha-
не

кафтан [kaftan] kaftan

кач- I [kaç-] kaçmak

кач- II [kaç-] (*hayvanlar için*) çif-
tleşmek

качак [kaçak] kaçak

качкын [kaçkın] askerden ve de-
vlet işinden kaçak

качкынлык [kaçkınlık] kaçaklılık,
kaçkınlık

качыр [kaçır] katır

качыр- I [kaçır-] kaçırмак

качыр- II [kaçır-] gizlemek, sak-
lamak; (*hayvanlar için*) çiftleştir-
mek

качыш [kaçış] kaçmacа (*oyunu*),
koşmacа

качышлы [kaçışlı] kaçmacalı,
koşmacalı

каш [kaş] kaş ♦ каш жимер-
[kaş cimêr-] kaş çatmak

кашара [kaşaga] kapı (*pencere*)
kemerini süsleme elemanı

кашалот [kaşalot] amber balığı

кашбау [kaşbau] alınlık

кашемир [kaşêmir] kaşmir

кашка [kaşka] alın akırtması olan
at

кашкалак [kaşkalak] su tavuğu

кашкарый [kaşkariy] kaşgar güllü

кашки [kaşki] keşke

кашлак [kaşlak] yamaç, dağ ya-
ması

кашне [kaşnê] boyun atkısı

каштан [kaştan] kestane; kesta-
не renęi

каштанлык [kaştanlık] kestane-
lik

кашык [kaşık] kaşık; кашык чумары [kaşık çumarı] kaşık lokması; кашык ясаучы [kaşık yasauçı] kaşıkçı; кашык-аяк [kaşık-ayak] kaşık ve testi

кашыкчы [kaşıkçı] kaşıkçı

кашын- [kaşın-] kaşınmak

каюлы [kayulı] nakışlı, kaytanlı

каюта [kayuta] kamara, kabin

кая [kaya] nereye

каядыр [kayadır] nereyedir

каяз [kayaz] bıyıklıbalık

каян [kayan] nereden

каңгылда- [kangğılda-] gaklamak

каңгыр- [kanggır-] yersiz yurtsuz olmak, gurbet çekmek; каңгырып йөрө- [kanggırıp yörê-] yersiz yurtsuz gezmek

каһарман [kaharman] kahraman

каһарманлык [kaharmanlık] kahramanlık

каһарманнарча [kaharmannarça] kahramanlar gibi

каһвә [kahve] kahve

каһвәханә [kahvehane] kahvehane

каһкахә [kahkahe] kahkaha

каһәр [kaher] kahır ♦ каһәр суккан (сукқыры) [kaher sukkan (sukkırı)] kahır değmiş, kahrolası

каһәрле [kaherlê] kahırlı; merhametsiz

каһәрлә- [kaherle-] kahır etmek

каһәрлән- [kaherlen-] kahırlanmak

квадрант [kvadrant] tekerin dörtte biri

квадрат [kvadrat] kare; dördül

квадратла- [kvadratla-] kare

ярмак; квадратлап-оялап [kvadratlap-oyalap] kareleyerek yuvalayarak

квадратлы [kvadratlı] kareli; dördül şeklinde

квалификация [kvalifikatsion] tavsif ~(s)i

квалификация [kvalifikatsiye] tavsif, dereceleri ayırma

квалификацияле [kvalifikatsiyelê] meslekli (*uzman*); ehliyetli

квалификациялә- [kvalifikatsiyele-] kalitesini tabir etmek, nitelermek, mesleğini bildirmek

квалификациясез [kvalifikatsiyesêz] mesleksiz, vasıfsız

квант [kvant] kvantum

квартал [kvartal] 1. mahalle; 2. üç aylık süre, yılın dörtte biri, çeyreği

квартет [kvartêt] *müz.* dörtlü

квартир [kvartir] daire, ev

кварц [kvarts] kuvars

кварцлы [kvartslı] kuvarslı

квас [kvas] içine ekmek konularak yapılan alkolsüz içki

квинтет [kvintet] *müz.* beşli

квитанция [kvitantsiye] makbuz, alındı

кворум [kvorum] yeter sayı

кебек [kêbêk] gibi

кеби [kêbi] gibi

кегельбан [kêgêl'ban] bowling oyunu

кегель [kegl'] küçük topçuk

кедр [kêdr] sedir ağacı

кекс [kêks] kek

кел [kêl] mecusî duası

келт [kêlt] kıldır (*ses*)

келтер-келтер [kêltêr-kêltêr]: kıl-

dır kıldır (*ses*)келтерә- [kêltêrê-] kıldır kıldır et-
mek

келт-келт [kêlt-kêlt] tık tık; келт-

келт ит- [kêlt-kêlt it-] tık tık etmek

келә- [kêle-] 1. mecusî duası
etmek; 2. dilenmek

келә [kêle] кары çengeli

келәй [kêley] замк, уаpıştırıcı

келәйлә- [kêleyle-] уаpıştıрмак

келәймә [kêleyme] дағ, дамга

келәймәле [kêleymelê] дағли,
дамгаликеләймәлә- [kêleymele-] дағла-
мак, дамгаламак

келәм [kêlem] kilim

келәмче [kêlemçe] kilimci

келән- [kêlen] dilenmek

келәнче [kêlençê] dilenci

келәнчел [kêlençêl] 1. dilenme-
ğе düşkün; 2. kendi kendine eğilip
kalkan bir tür bitki

келәт [kelet] 1. kiler; 2. gerdek

келәтче [kêletçê] kilerci

келәшчә [kêleşçe] kerpeten

келәү [kêleü] mecusî kurban
байрам; келәү йорты [kêleü yortı]
mecusî tapınağıкеләүлек [kêleülêk] mecusî kur-
banlık

кәм [kêm] kim

кәмдер [kêmdêr] kimdir

кәмнеке [kêmnêkê] kiminki

кәмсә [kêmse] kimse

кеңдек [kêndêk] göbek; кеңдек
әбисе [kêndêk ebisê] göbek ke-
sen ebe ♦ кеңдекләре ябышкан[kêndêklerê yabışkan] bir birinden
ayrılmayan iki kimse

кеңдекче [kêndêkçê] göbek ebe-

si

кәнә [kêne] ancak, yalnız, sade-
ce

кәнәгә [kênege] hesap defteri

кәнәри [kêneri] kanarya; кәнә-

ри үләнә [kêneri ülenê] kanarya
otu

кепка [kêpka] kep, şapka

кәр [kêr] 1. kir, pislik; 2. yıkan-
mış eşyâ; кәр юучы [kêr yuuçı]
çатаşıрcı

кәр- [kêr-] girmek

керамик [kêramik] seramik

керамика [kêramika] çinçilik

керделе-чыктылы [kêrdêlê-çıkıtı-
lı] girdili çıkıtlı, zikzaklı; sebatsız

кәрәм [kêrêm] gelir, varidat

кәрәм-чығым [kêrêm-çığım] ge-
lir ve giderlerкәреш I [kêrêş] girişmek, başla-
маккәреш II [kêrêş] 1. yay kirişi; 2.
dil altındaki etкәреш- I [kêrêş-] girişmek, baş-
lamakкәреш- II [kêrêş-] girişmek, kari-
şmak

кәрешле [kêrêşlê] girişli, yakın

кәрештер- [kêrêştêr-] sıkılaştır-
мак

кәрле [kêrlê] kirlî

кәрлән- [kêrlen-] kirlenmek

кәрләндер- [kêrlendêr-] kirlen-
dirmekкәрләнүчән [kêrlenüçen] kirlen-
meye meyilliкәрн [kêrn] tahlil için yer altın-
dan boru ile alınan toprakкөрогаз [kêroгаз] motorin ile su
ısıtıcısı

керосин [kêrosin] motorin
керосинка [kêrosinka] motorin
ile su ısıtıcısı; gaz oçağı
керосинчы [kêrosinçı] motorin
satıcısı
көрпе [kêrpê] kirpi
көрпелән- [kêrpêlen-] dik duru-
ma gelmek
көрсез [kêrsêz] kirsiz
көрсезлек [kêrsêzlek] kirsizlik
көрт- kêrt-] 1. sokmak, içine al-
mak; 2. tecavüz etmek
көрте́м [kêrtêm] ödeme, yatır-
ma, kayıt ücreti, giriş ücreti
көрт-көрт [kêrt-kêrt] kırt kırt;
көрт-көрт ит- [kêrt-kêrt it-] kırt kırt
etmek
көрфөк [kêrfêk] kirpik; көрфөктө
какма- [kêrfêk te kakma-] göz
kırpmamak, hiç uyumamak
көрфөклө [kêrfêklê] kirpikli
көрчән [kêrçen] kirlenmeye mü-
sait (*nesne*), kir tutan
көршән [kêrşen] krem
көрән [kêren] yemeğe lezzet ve-
ren bir cins köklü bitki, acırga
көрәнлә- [kêrenle-] acırga koy-
mak
көрәч [kêreç] 1. kireç; 2. kiremit
düğme
көрәшен [kêreşên] kreşin tatarı;
hıristiyanlaşmış türk
көрәшә [kêreşe]dağ kırlangıcı
көрәшчә [kêreşçe] 1. zıpkın; 2.
küçük gemi çarçası
көсия [kêsiye] 1. kese, torba; 2.
hırsız; et hırsızlığı yapan bir kuş
көссон [kêsson] keson
көсә [kêse] cep; көсә карагы
[kêse karagı] cep hırsızı, cepci ♦

көсәсе буш [kêsesê buş] parasız;
көсәгә сук- [kêsege suk-] keseye
dokunmak, pahalı olmak; көсәсе
калын [kêsesê kalın] parası çok,
cebi şişkin; көсәсе такырайган
[kêsesê takıraygan] kesesi tamta-
kır; көсәгә көргән [kêsege kêrgen]
hırsızlık yapmış
көсәл [kêsel] nişastadan yapı-
lan bir çeşit içimlik, tatlı
көтә [kêta] som balığı
көтгүт [kêtgut] ameliyatta kulla-
nılan organik iplik
көтердә- [kêtêrde-] ktırdamak
көтердәвек [kêtêrdevêk] katır
helva; dondurma külâhı
көтердәт- [kêtêrde-] ktırdatmak
көтер-көтер [kêtêr-kêtêr] kıtır
kıtır
көти-көти [kêti- kêti] gıdı gıdı
көткөлдөк [kêtkêldêk] kıkırdak,
kikirdek
көткөлдә- [kêtkêlde-] kıkırda-
mak, kikirdemek
көт-көт [kêt-kêt] kıkır kıkır, kikir
kikir; көт-көт көл-[kêt-kêt köl-] kıkır
kıkır (*kikir kikir*) gülmek
көтәк [kêtek] tavuk ve tavşan
gibi hayvanlar için yapılan küçük-
kulübe, tünek
көтәклек [kêteklêk] tüneklik
көфаль [kêfal'] kefal
көфир [kêfir] kefir (*bir çeşit yo-
ğurt*)
көчө [kêçê] küçük; көчөтөл [kê-
çêtêl] küçük dil
көчөк [kêçêk] ufak, küçük
көчөлек [kêçêlêk] alçak gönül-
lülük
көчөлеклө [kêçêlêklê] alçak gö-

nüllü

кечерәй- [kêçêrey-] küçülmek

кечерәйт- [kêçêreyt-] küçültmek

кечерәйткеч [kêçêreytkêç] kü-
çültücüкечкентәй [kêçkêntey] çok kü-
çük, mini, minikкечкенә [kêçkêne] küçүкçe, kü-
çүккечкенәдән [kêçkênedən] kü-
çүклүк чағındanкечкенәлек [kêçkênelêk] küçүк-
лүккечтеки [kêçtêki] mini mini, pek
күчүк

кеш [kêş] samur; samur күркү

кеше [kêşê] 1. киши; 2. yabancı
kimse, başkası ♦ кеше алдында
[kêşê aldında] başkası önünde;кеше бул- [kêşê bul-] adam ol-
mak; кеше исәбенә [kêşê isebê-
ne] adam yerine; кеше ит- [kêşê
it-] adam etmek; кеше кулынакал- [kêşê kulına kal-] adamın üs-
tüne kalmakкеше-кара [kêşê-kara] halk ve
başkalarıкешелек [kêşêlêk] kişilik, beşe-
riyet, insanlıkкешелекле [kêşêlêklê] kişilikli,
şahsiyetliкешелекчелек [kêşêlêklêlêk] ki-
şiliklilik, şahsiyetlilikкешелексез [kêşêlêksêz] kişi-
liksiz, şahsiyetsizкешелексезлек [kêşêlêksêzlêk]
kişiliksizlik, şahsiyetsizlikкешә-мазар [kêşê-mazar] bilgi-
siz kimse, birisi

кешенекә [kêşênêkê] başkası-

nıñki

кешесез [kêşêsêz] sahipsiz, ı-
sız.кешесыман [kêşêsıman] insana
benzer (*mes. maymun*)кешә-фәлән [kêşê-felen] insan
falan

кешечә [kêşêçê] herkes gibi

кешнә [kêşne-] kişnemek

кештәк [kêşte] (*kerpiç, tuğla,
kumaş vb. da*) yama, parça, kırıntı

кешән [kêşen] bukağı, köstek

кешәнлә [kêşenle-] (*tay için*)
kösteklemek

ки [ki] ki

ки- [ki-] giymek

кибаранә [kibarane] kibarca

кибек- [kibêk-] suyu çekilmek,
kurumakкибен- [kibên-] kendi kendine
kurunmak

кибер [kibêr] kibir

киберле [kibêrlê] kibirli

кибернетик I [kibernetik] kiberne-
tik, sibernetikкибернетик II [kibêrnêtik] kiber-
netik ile uğraşan (*kimse*)кибернетика [kibêrnêtika] kiber-
netik ilmiкибет [kibêt] dükkân, küçük ma-
ğazaкибетче [kibêtçê] dükkân sahibi,
satıcısıкибәк [kibek] kepek, başak ka-
lıntısı ♦ кибәк баш [kibek baş]

ahmak, ebleh

кибән [kiben] büyük ot yığını;
tokurcun; кибән үзәге (шеше) [ki-
ben üzegê (şêşê)] kiben sopası

(dayağı)

кигез- [kigêz-] giydirmek
киги [kigi] teker oku
кигэвен [kigevên] at sineği
кидер- [kidêr-] giydirmek
киез [kiyêz] keçe; **киез басучы** [kiyêz basuçı] keçeci; **киез итек** [kiyêzitêk] keçe çizme
киезлэн- [kiyêzlen-] keçelenmek
киезлэндер- [kiyêzlendêr-] keçelendirmek
киек [kiyêk] geyik, yabani ve eti yenebilen hayvan; **киек каз юлы** [kiyêk kaz yulı] saman yolu
киекче [kiyêkçê] avcı
киелгэн [kiyêlgen] giyilmiş (*el-bise*)
кием [kiyêm] giyim, elbise; **кием калыбы** [kiyêm kalıbı] güzel giyinmiş kişi; manken
кием-салым [kiyêm-salım] giyim kuşam
киен- [kiyên-] giyinmek
киендер- [kiyêndêr-] giyindirmek
киен-ясан [kiyên-yasan-] giyinip kuşanmak ve takılarını takmak
киерге [kiyêrgê] gergef
киергелә- [kiyêrgêle-] gergeflemek
киергеч [kiyêrgêç] gergi, kasnak
киергечлә- [kiyêrgêçye-] kasnağa germek
киерел- [kiyêrêl-] gerilmek
киерелеп [kiyêrêlep] gerilerek
киеренке [kiyêrênkê] gergin
киеренкелек [kiêrênkêlêk] gerginlik
киеренкелэндер- [kiyêrênkêlen-dêr-] gerginleştirmek
киеренкелэн- [kiyêrênkêlen-] gerginleşmek

киерт- [kiyêrt-] sıkıştırmak, gerdirmek, giydirmek
кизэк [kizek] tezek
кизэн- [kizen-] vurmaya hazır- lanmak
кизү I [kizü] 1. nöbet, sıra; 2. nöbetçi; **кизү тор-** [kizü tor-] nöbet beklemek
кизү II [kizü] salgın (*hastalık*), bulaşıcı hastalık
кизүлек [kizülêk] nöbetçilik
киерүле [kiyêrülê] sağlamaştırılmış, gerilmiş
кий [kiy] bilardo sopası
кикер- [kikêr-] geçirmek
кикерек [kikêrêk] gegirti
кикрик [kikrik] ibik ♦ **кикриген**
шиндер- [kikrigên şingdêr] kibirlenmesini ortadan kaldırmak
кикрикүк [kikrikük] ü'ürü üüü (*horroz ötücü*)
кил- [kil-] gelmek; yardımcı fiil; **килеп әйтте** [kilêp eyttê] geliyerek söyledi; **әйтә килде** [eyte kildê] söyleye geldi
килбәт [kilbet] görünüş, kılık, kıyafet
килбәтле [kilbetlê] iyi görünüşlü, kılıklı kıyafetli
килбәтлелек [kilbetlêlêk] iyi görünüşlülük
килбәтсез [kilbetsêz] kılıksız
килбәтсезлек [kilbetsêzlêk] kılıksızlık
килгән-киткән [kilgen-kitken] gelmiş geçmiş
килде-китте [kildê-kittê] geldi gitti, her gelen geçen (*kimse*)
килделе-киттеле [kildêlê-kittêlê] geldili gittili, sözünde kararsız

киле [kilê] havan, dibek; киле сабы [kile sabı] havan, dibek tokмаџı
 килем-китем [kilêm-kitêm] geliş gidiş
 килен [kilên] gelin
 килендәш [kilêndeş] elti
 килен-киртек [kilên-kirtêk] yeni gelinler
 килер [kilêr] gelir
 килеш I [kilêş] *gr.* hâl
 килеш II [kilêş] gelme, geliş
 килеш- I [kilêş-] uygun gelmek, anlaşmak
 килеш- II [kilêş-] yakışmak; килешмәгән **жире** юк [kilêşmegen cirê yuk] her yeri uygun
 килеш-килбәт [kilêş-kilbet] boy bos
 килешле [kilêşlê] yakışıklı
 килешли [kilêşli] gelirken
 килешмәгән [kilêşmegen] yakışmamış, yaraşmaz (*kelime vb.*)
 килешмәүчән [kilêşmeüçen] zıt, ters, uzlaşmaz
 килешмәүчәнлек [kilêşmeüçenlêk] uzlaşmazlık
 килешсез [kilêşsêz] yakışmaz
 килешсезлек [kilêşsêzlêk] yakışmazlık
 килештер- I [kileşter-] uzlaştırmak, barıştırmak
 килештер- II [kilêştêr-] yakıştırmak, yaraştırmak
 килешү [kilêşü] anlaşma, söleşme
 килешүчән [kilêşüçen] barışçı, barış taraftarı
 килешүчәнлек [kilêşüçenlêk] barışçılık

килмешәк [kilmêşek] muhacir, sonradan gelme
 кило [kilo] kilo
 киловатт [kilovatt] kilovat; киловатт-сәгать [kilovatt-segat] kilovat saat
 киловольт [kilovol't] kilovolt
 килограмм [kilogramm] kilogram
 килолап [kilolap] kilo kilo
 километр [kilomêtr] kilometre
 киль [kil'] gemi omurgası
 кильватер [kil'vater] dümen suyu
 килька [kil'ka] hamsi
 киләп [kilêp] kelep; киләп агачы [kilêp agaçı] kelep âletindeki iki ağaç
 киләплә- [kileple-] kelep yarmak
 киләсе [kilesê] gelecek, önmüzdeki
 киләчәк [kileçek] gelecek
 ким [kim] kem; ким дигәндә [kim digende] kem denildiğinde; ким күр- [kim kür-] kem görmek
 кимек [kimêk] kıkırdak
 кимендә [kimênde] azca, daha az
 киме- [kimê-] azalmak
 кимер- [kimêr-] kemirmek
 кимерчәк [kimêrçek] kemik siniri
 кимерүче [kimêrüçê] kemirici
 кимет- [kimêt-] azaltmak
 киметүче [kimêtüçê] *mat.* azaltıcı
 кимлек [kimlêk] kemlik, noksanlık, haksızlık
 кимоно [kimono] kimono
 кимсен- [kimsên-] kendini noksan saymak

кимсенүле [kimsênülê] ашаğıılık duygusu olan

кимсет- [kimsêt-] noksan görmek, ашаğıлатмак

кимсетүле [kimsêtülê] (*birinin*) gururunu incitecek (*mes. söz*)

ким-хур [kim-hur] noksan ve hakir; ким-хур бул- [kim-hur bul-] noksan ve hakir olmak

ким-хурлык [kim-hurlık] noksanlık ve hakirlik

кимчелек [kimçêlêk] 1. kusur; 2. noksanlık, eksiklik

кимчелекле [kimçêlêklê] noksanlık

кимәл [kimel] seviye, düzey

кимүче [kimüçê] *mat.* azalmış

кинаә [kinaye] kinaye, нүкте

кинаәле [kinayelê] kinayeli, нүктeli

кинаәләп [kinayelep] нүкте ile

киндер [kindêr] kendir ipi, ку-маşı; киндер сүсе [kindêr süsê] kendir lifi, ipliğı; киндер чыпчыгы [kinder çırcığı] kendir kuşu

киндераш [kindêraş] kendir bit-kisi

киндерә [kindêre] sicim

кинематограф [kinêmatograf] sinema

кинематографик [kinêmatografik] sinema ~ (s)i

кинематографист [kinêmatografist] sinema ile meşgul olan kimse

кинематография [kinêmatografiye] sinemacılık

кинескоп [kinêskop] projeksiyon; түп

кинетик [kinêtik] kinetik ile ilgili

кинетика [kinêtika] kinetik

кинжал [kinjal] hançer

кино [kino] sinema

киноактёр [kinoaktyor] sinema artisti

киноактриса [kinoaktrisa] sinemada kadın artist

киноаппарат [kinoapparat] sinema gösterme makinesi

кинокартина [kinokartina] film

кинолаштыр- [kinolaştır-] sinemalaştıрмак

киноплѐнка [kinoplyonka] sinema şeridi; film

кинопрокат [kinoprokat] sinema kiralama

киностудия [kinostudiye] stüdyo

кинофестиваль [kinofêstival'] sinema festivali, film festivali

кинофикация [kinofikatsiye] sinemalaştırma, filmleştirme

кинофильм [kinofil'm] sinema filmi

кинохроника [kinohronika] günlük film

киноэкран [kinoêkran] sinema perdesi

кинә [kine] kin

кинәле [kinelê] kinli

кинән- [kinen-] fazlasına sahip olmak, gönenmek

кинәндер- [kinendêr-] gönendirmек

кинәнеч [kinêneç] gönenç

кинәсез [kinesêz] kinsiz

кинәсезлек [kinesêzlek] kinsizlik

кинәт [kinet] birdenbire, ansızın

кинәтлек [kinetlek] birdenbirelik

кинәттән [kinetten] birdenbirede,

ansızdan

кинәчел [kineçêl] kinci, kindar

киоск [kiosk] kulübe
киоскчы [kiyoskıçı] kulübede satış yapan kimse
кип- [kip-] suyu çekilmek, kuru-
 mak
кипарис [kiparis] servi
кипкән [kipken] kurumuş, suyu çekilmiş, zayıf; **кипкән балык** [kipken balık] kuru balık ♦ **кипкән балыкка әйлән-** [kipken balıkka eylesen-] kuru balığa çevrilmek, zayıflamak
киптер- [kiptêr-] kurutmak
киптергеч [kiptêrgêç] kurutucu
киптерүче [kiptêrücê] kurutma uzmanı
кипшен- [kipşên-] kurunmak
кипшер- [kipşêr-] kurunmak
кипшерт- [kipşêrt-] kurutmak
кире [kirê] geri; **кире бир-** [kirê bir-] geri vermek; **кире как-** [kirê kak-] reddetmek; **кире кайтар-** [kirê kaytar-] geri vermek; **кире кайт-** [kirê kayt-] niyetinden *v.b.* dönmek, geri dönmek; **кире иш-** [kirê iş-] geri çevirmek, engel olmak; **кире беткән** [kirê bêtken] ters, zıt, karşıt
кирегә [kirêge] geriye; **кирегә кит-** [kirêge kit-] geri gitmek
кирелек [kirêlêk] gerilik
кирелән- [kirêlen-] direnmek; zıt olmak
киреләт- [kirêlet-] geriletmek, geri bırakmak; zıtlaşmak
киресе [kirêsê] zıddı, aksi, tam tersi
киресенчә [kirêsênçe] tam aksine göre
кирза [kirza] bir sunî deri kumaş

киркә [kirke] taş yontma âleti, keser
кирле-мырлы [kirlê-mırlı] zıtlıca; çelişik
кирмән [kirmen] kale, hisar
кирпеч [kirpêç] tuğla, kerpiç
кирпечче [kirpêççe] tuğlacı
кирт [kirt] kertik, çentik
киртек [kirtêk] kertik yeri, çentik yeri
киртеклә- [kirtêkle-] kertiklemek
кирт- [kirt-] kertmek
киртләч [kirtleç] kertikler açılmış (*yer, çотак vb.*)
киртләч-киртләч [kirtleç-kirtleç] çentik çentik, kertik kertik
киртлә- [kirtle-] kertiklemek, çentiklemek
киртләчлә- [kirtleçle-] çok kertik açmak
киртә [kirte] delikli duvar; engel, mâniа ♦ **киртә кор-** [kirte kor-] engel koymak; **киртә куй-** (*сал-*) [kirte kuy- (*sal-*)] engel türetmek; **киртә сикер-** [kirte sikêr-] kaidelere uymamak, bozmak; **киртәгә кер** [kirtege kêr-] kaidelere girmek; **киртәдән чык-** [kirteden çık-] kanundan ayrılmak; sınırların dışına çıkmak
киртәлә- [kirtelê-] duvar ile çevirmək
киртәлән- [kirtelen-] duvar ile çevrilmek
кирәгенчә [kiregênçe] gereğince
кирәк [kirek] gerek; **кирәген ал-** [kiregên al-] cezasını almak; **кирәген бирү** [kiregênbirü] cezasını vermek; **кирәгеннән артык** [kiregênнен artık] gereğinden fazla

кирәк- [kirek-] gerekmek
кирәкле [kireklê] gerekli ♦ **кирәкле кишер яфрагы** [kireklê kişer yafragı] gerekli olmayan (*kimse*)
кирәклеп [kireklêk] gereklilik
кирәкле-кирәксез [kireklê-kireksêz] gerekli gereksiz, yerli yersiz
кирәкмәгән [kirekmegen] gerekme-yen, yersiz
кирәкмәгәнлек [kirekmegenlêk] gerekme-yenlik, yersizlik
кирәксез [kireksêz] gereksiz, yersiz
кирәксезгә [kireksêzge] boşu boşuna
кирәксезлек [kireksêzlêk] gereksizlik
кирәксен- [kireksên-] gereksinmek, ihtiyaç duymak
кирәктә [kirekte] gerekli vakitte
кирәк-ярак [kirek-yarak] pek gerekli teçhizat, malzeme
кирәмәт [kiremet] 1. mecusî mezarlığı; 2. bir cins kara ağaç; 3. mecusîlerden geleceğine inanılan kötülük; **кирәмәт чыгар-** [kiremet çigar-] bir kötülük yapmak
кирәч [kireç] çatı iskeleti, iskelet
кирәүкә [kireüke] miğfer, başlık
кис- [kis-] kesmek; (para) ayırmak, (arazi) ayırmak; durdurmak, kısaltmak, kısmak, (*asit*) bozmak, (*ümit*) yok etmek ♦ **кисеп ташлаган тырнагына да тормый** [kisêp taşlagan tırnağına da tormıy] (*onun*) tırnağı da olmaz
кисап [kisap] dibek veya havan tokmağı
кисек [kisêk] kesik

кисәл- [kisêl-] kesilmek
кисәләш [kisêlêş] kesilme, kesiliş
кисем [kisêm] kesim
кисемтә [kisêmte] *mat.* doğru parçası
кисенте [kisêntê] 1. kesinti, kırıntı; 2. ormanın kesilen kısmı
кисентек [kisêntêk] ormanın kesildikten sonra açık kalan kısmı
кисентеле [kisêntêlê] kesintili, ormanda ağaç kesilen (*yer*)
кисентелек [kisêntêlêk] ormanda ağaç kesmeğe el verişli yer
кисет [kisêt] kemere takılan күçük torba
кисеш [kisêş] vuruş, savaş
кисеш- [kisêş-] 1. vuruşmak, savaşmak; 2. kesişmek
кисештер- [kisêştêr] kesiştirmek; vuruşturmak
кисея [kisêye] kanaviça
кискен [kiskên] keskin (*söz*); keskin, sert, pek; kuvvetli
кискенлек [kiskênlêk] keskinlik
кискенләш- [kiskênleş-] keskinleşmek
кискенләштер- [kiskênleştêr-] keskinleştirmek
кискеч [kiskêç] kesici; **кискеч тешләр** [kiskêç têşler] kesici dişler
кискә [kiske] kısa ve yoğun toruk
кислород [kislород] oksijen
кислородлы [kislородlı] oksijenli
кислота [kislota] asit
кислоталы [kislotalı] asitli
кислоталылык [kislotalılık] asitlilik

KISMƏ [kisme] kesme, kesilmiş
KISMƏK [kismek] tekne, tomruk-
 tan yapılan yalak
KISMƏKÇE [kismekçê] tekne, ya-
 lak yapan kimse
KISMƏN [kismen] ağaç kurdu
KISTA [kista] kist
KİSTƏR [kistêr-] 1. kestirmek; 2.
 kesinlikle söylemek
KİSTOÇKA [kistoçka] resim fırça-
 sı
KİSTƏN [kisten] parmaklara ge-
 çirilerek dövüşte kullanılan demi-
 yumruk âleti
KİSƏK [kisek] parça, kısım; ke-
 sek
KİSƏKLƏ [kiseklê] parçak, kısımlı
KİSƏKLƏ- [kisekle-] parçalamak
KİSƏKLƏTƏ [kiseklete] parça par-
 ça
KİSƏKTƏN [kisekten] birden
KİSƏKÇEK [kisekçêk] çok küçük
 parça
KİSƏKÇƏ I [kisekçe] *gr.* edat; ek
KİSƏKÇƏ II [kisekçe] zerre, küçük
 parça
KİSƏT- [kiset-] tehdit etmek
KİSƏTMƏ [kisetme] ikaz
KİSƏTMƏLƏ [kisetmelê] ikazlı
KİSƏTÜ [kisetü] tehdit etme, teh-
 dit
KİSƏTÜLƏ [kisetülê] tehditli
KİSƏÜ [kiseü] 1. ocak ateşini ka-
 rıstırmaya yarayan demir âlet; 2.
 Yarı yanmış odun; **KİSƏÜ AĞAÇI** [ki-
 seü ağacı] yarı yanmış odun; **Kİ-
 SƏÜ GƏMBƏSƏ** [kiseü gömbesê] çav-
 dar *v.b.* başağında biten mantar,
 rastık
KİSÜÇE [kisüçê] kesici

KIT [kit] balina
KIT- I [kit-] 1. gitmek; 2. (*yardı-
 mcı fiil olarak*) devam etmek
KIT- II [kit-] bir parçayı koparmak
KİTABİ [kitabı] kitabî
KİTAP [kitap] kitap; **KİTAP KORTI**
 [kitap kortı] kitap kurdu
KİTAPXANƏ [kitaphane] kütüpha-
 ne
KİTAPXANƏÇE [kitaphaneçê] kü-
 tüphaneci
KİTAPÇA [kitapça] kitabî
KİTAPÇALATYP [kitapçalatıp] ki-
 tabîleştirerek
KİTAPÇI [kitapçı] kitapçı
KİTAPÇYLYK [kitapçılık] kitapçı-
 lık
KİTEK [kitêk] 1. kırıntı; 2. kırılan
 yer; 3. kırık
KİTEKLEK [kitêklêk] kırıklık
KİTEL- [kitêl-] kırılmak
KİTEL' [kitêl'] askerî üniforma
KİTELÜÇƏN [kitêlüçen] kırılmağa
 elverişli
KİTEM [kitêm] gider
KİTƏR- [kitêr-] getirmek; **KİTƏRƏP**
ÇYGAR- [kitêrêp çıgar-] ortaya çı-
 karmak; **KİTƏRƏP TƏRƏ-** [kitêrêp tê-
 re-] getirip dayamak
KİTƏRƏLMƏ [kitêrêlme] alüvyon;
 tortul
KİTƏRƏP [kitêrêp] kendi eliyle
KİTƏŞ [kitêş] gitme, gidiş
KİTƏŞLİ [kitêşli] gitme vaktinde,
 giderken
KİTMƏN [kitmen] çapa, kazma
KİTMƏNLƏ- [kitmenle-] çapala-
 mak, kazmak
KİTMƏNÇE [kitmençê] çapacı, kaz-
 macı

ки́тсә́нә [kitsene] ne söylüyör-sün?

ки́тән [kiten] keten

ки́тәр- [kiter-] gidermek

кич [kiç] akşam; **кич** бөлән [kiç bēlen] akşamleyin, akşam ile; **кич** бул- [kiç bul-] akşam olmak

кич- [kiç-] geçmek, vaz geçmek, yürümek, gitmek, gezmek, aşmak
кичегүсез [kiçêgüsêz] gecikmesiz

кичек- [kiçêk-] gecikmek

кичекмәстән [kiçêkmesten] derhal, gecikmeden

кичектәресез [kiçêktêrgêsêz] geçikmesizlikce, çok acele

кичектәр- [kiçêktêr-] geciktirmek

кичен [kiçên] akşamleyin

кичен- [kiçên-] yaşamak, geçinmek

кичер- I [kiçêr-] geçirmek

кичер- II [kiçêr-] affetmek

кичке [kiçkê] akşamki

кичкырын [kiçkırın] akşama doğru

кичкә [kiçkə] akşam, akşamleyin

кичлә- [kiçle-] akşamlamak, akşama kalmak

кичтән [kiçten] akşamdan

кичә I [kiçə] dün, dünkü gün

кичә II [kiçə] gece ziyafeti

кичәге [kiçegê] dünkü

кичәгенәк [kiçegênek] dün, dünkü gün

кичү [kiçü] geçit

кишер [kişêr] havuç

кишмиш [kişmiş] kuru üzüm, kişmiş

киштә [kişte] raf

кишәнкә [kişenkê] fındıkların toplu hâli

кишәнкә [kişenkê] birkaç tane fındık oturan yuva

кишәнкәлә- [kişenkêle-] yuva-sından ayırarak fındık toplamak

кишәрлек [kişerlêk] bir kimseye ait yer, arazi

кия [kiye] mecusî müdafaacı ruh

кияү [kiyeü] güveyi, güvey; **кияү** егетә [kiyeü yêgêtê] sağdıç, nöker;

кияүгә бар- [kiyeüge bar-] güveyiye gitmek; **кияүгә бир-** [kiyeüge bir-] güveyiye vermek;

кияүдән кайт- [kiyeüden kayt-] güveyiden ayrılmak, boşanmak

кияүдә [kiyeüde] evli

кияүдәге [kiyeüdegê] evli olan (*kadin*)

киңкә [kicê] fabrikada imal edilen ince pamuk iplik

киңкәле [kicêlê] pamuk iplikli

киңкә-мамык [kicê-mamık] ip iplik

киң [king] geniş; **киң битле** [king bitlê] geniş yüzlü; **киң рәтле** [king retlê] geniş sıralı;

киң яфраклы [king yafraklı] geniş yapraklı ♦ **киң**

колач алу [king kolaç alu] çok geniş kulaç alma; **киң колачлы** [king kolaçlı] geniş kulaçlı;

киң күңәллә [king küngêllê] geniş gönüllü

киңлек [kinglêk] genişlik

киңсу [kingsu] bir az geniş

киңчә [kingçe] bir az genişlenmiş

киңәй- [kingey-] 1. genişlemek, 2. *fiz.* genişlemek

киңәйт- [kingeyt-] genişletmek

киңәш [kingeş] 1. danış, görüşme; 2. akıl, tavsiye; 3. meclis, kurultay;

киңәш бир- [kingeş bir-]

akıl vermek, tavsiye etmek; киңәш ит- [kingeş it-] görüşüp konuşmak; киңәш хокукы [kingeş hokukı] istişari hak

киңәш- [kingeş-] görüşüp konuşmak, akıl alış verişini etmek, bilgi vermek, toplanmak

киңәшле [kingeşlê] meclis vasıtası ile yapılan (iş)

киңәшләш- [kingeşleş-] görüşüp konuşmak, toplaşmak

киңәшмә [kingeşme] toplantı

киңәштәш [kingeşteş] karşılıklı görüşüp konuşanlardan her biri

киңәшче [kingeşçê] müşavir, akıl verici

киңәючән [kingeyüçen] genişleyici

киңәючәнлек [kingeyüçenlêk] fiz. genişleme özelliği

клавиатура [klaviatura] klavye

клавиш [klaviş] 1. tuş, diş; 2. nota sehпасı

клавишлы [klavişlı] tuşlu, dişli

кладовой [kladovoy] kiler, ambar

клапан [klapan] supap

кларнет [klarnêt] klarnet

кларнетчы [klarnêtcı] klarnetçi

класс [klass] sınıf, mevki

классик I [klassik] klâsik

классик II [klassik] edebî klâsik

классификация [klassifikatsiye]

sınıflandırma, tasnif; классификация яса- [klassifikatsiye yasa-] sı-

nıflandırmak, tasnif etmek

класслы [klasslı] kaliteli, seviye-

li

классташ [klastaş] aynı sınıfta

okuyanlardan her biri

клевер [klêvêr] yonca, tirtil

клеенка [klêyonka] muşamba

клеенкала- [klêyonkala-] muşamba örtmek

клейстер [klêystêr] çiriş

клемма [klêmma] vidalı kısaç

клерикал [klêrikal] hıristiyan rahipliğine mensup (*kimse*)

клерикаллык [klêrikallık] hıristiyanlılık

клерикаль [klêrikal'] hıristiyanlığa mensup (*cerayan vb.*)

клерк [klêrk] noter, avukat sekreteri

клетчатка [klêtçatka] selülöz

клёш [klyoş] gloş

клиент [kliyênt] müşteri

клизма [klizma] şiringa

климактерий [klimaktêriy] menopoz devri

климат [klimat] iklim

климатлы [klimatlı] iklimli

клиндер [klindêr] halka (*unlu yiyecek*)

клиник [klinik] klinik ile ilgili

клиника [klinika] klinik

клише [klişê] klişe

клишелә- [klişêle-] klişe yapmak

клоун [kloun] soytarı

клоунлан- [klounlan-] soytarı gibi davranmak

клоуннарча [klounnarça] soytarı gibi

клуб [klub] klüp

клумба [klumba] çiçeklik, tarh

кнопка [knopka] raptiye

кнопкала- [knopkala-] raptiyelemek

коалицион [koalitsiyon] koalitsiyon

коалиция [koalitsiye] birlik, koalision

коба [koba] açık kestane rengi; коба кызыл [koba kızıl] kestane kırmızısı

кобальт [koba't] kobalt

кобра [kobra] kobra yılanı, göz-lüklü yılan

кобура [kobura] kubur, kuburluk, tabanca kılıfı

ковбой [kovboy] kovboy

код [kod] kod

кода [koda] 1. dünür; 2. görücü

кодагый [kodagıy] dünür kadın

кода-кодагый [koda-kodagıy] hısım akraba

кода-кодагыйлык [koda-koda-gıylyk] hısım akrabacılık, hemşehricilik

кодала- [kodala-] kız istemek, talep etmek

кодача [kodaça] dünürleşen kimselerin kızları

кодеин [kodêin] kodein

кодекс [kodêks] kodeks, korumlar mecmuası

кодификация [kodifikatsiye] kodifikasyon

кодификациялә- [kodifikatsiye-le-] kodifikasyon yapmak

кодрэт [kodret] kudret

кодрэтле [kodretlê] kudretli

кодрэтлелек [kodretlêlêk] kudretlilik

кодрэтлән- [kodretlen-] kudretlenmek

кодрэтсез [kodretsêz] kudretsiz

кое [koyı] kuyu

коел- [koyıl-] 1. serpilmek, dökülmek; dağılmak; 2. kırıntılanmak

◇ коелып төш- [koyılıp töş-] kas-katı kesilip kalmak

коелдык [koyıldık] süpürüntü başak, döküntü ekin

коелма [koyılma] külçe

коен [koyın] sağanak

коен- [koyın-] su dökünmek

коендыр- [koyındır-] üzerine su dökmek

кожан [kojan] meşin ceket

кожимит [kojimit] sunî deri

кожух [kojuh] mahfaza, kaput, kılıf

козау [kozau] sepet, zembil

козгын [kozgın] kuzgun

козырэк [kozıryok] şapkada siperlik

козырь [kozır] koz

кой- [koy-] 1. çok dökmek; 2. madeni eritip şekil vermek ◇ коен куйган [koyıp kuygan] heykel gibi; (*birine*) çok benzeyen

койка I [koyka] paça yemeği

койка II [koyka] koryola, yatak

койкалан- [koykalan-] pesteleşmek, jöleleşmek

койма I [koyma] tahta duvar

койма II: койма яңгыр [koyma: koyma yangır] sağanak

коймак [koymak] gözleme

коймала- [koymala-] tahta duvar yapmak, çit çevirmek

коймалы [koymalı] tahta duvarlı, çitli

койрык [koyrıк] 1. kuyruk; 2. kış;

койрык тот- [koyrıк tot-] dümen tutmak, dümen kullanmak ◇ койрык болгау [koyrıк bolgau] kuyruk sallamak, yaltaklanmak; койрыкта бар- (сөйрэл-) [koyrıкта bar-] (söy-

rel-) geri kalmak, kuyrukta kalmak; **койрыгын кыс-** [koyrıgın kıs-] kuyruğunu kısmak, korkmak,

койрыклы [koyrıklı] kuyruklu; **койрыклы йолдыз** [koyrıklı yıldız] kuyruklu yıldız

койрыксыз [koyrıksız] kuyruksuz
койрыкчы [koyrıqçı] 1. dümenci;
2. geri çeken (*kimse*)

койрыкчылык [koyrıqçılık] 1. kuyrukçuluk; 2. gericiilik

койты [koytı] kötü, fena
койтылан- [koytılan-] kötüleşmek, fenalaşmak

кок [kok] gemilerde aşçı
кокаин [kokain] kokain
кокаинчы [kokainçi] kokainci
кокарда [kokarda] kokart
кокетка [kokêtkâ] 1. koket, yosma; 2. silveli kadın

коклюш [koklyuş] boğmaca
кóкон [kokon] koza

кокóс [kokos] hindistan cevizi
кокс [koks] kok kömürü
коксла- [koksla-] kok kömürü

yarпак
коксланучан [kokslanuçan] kok kömürü olmaya elverişli

коктейль [koktêyl'] kokteyl
кол [kol] kul, köle; **коллар сәүдәгәре** [kollar seüdegerê] köle tüccarı; **кол хезмәте** [kol hêzmetê] köle hizmeti, angarya

кола [kola] kula (*a'*)
колак [kolak] kulak; kulak gibi nesne; **колак алкасы** [kolak alkası] kulağa takılan halka, küpe; **колак яфрагы** [kolakyafragı] kulak kerçesi ♦ **колагына аю баскан** [kolağına ayu baskan] musikîyi

anlamayan; **колак(ка) кирт-** [kolak(ka) kirt-] kulağına küpe etmek; **колак итен аша-** (*кимер-*) [kolak itên aша- (kimêr-)] başının etini yemek; **колак ишетмәгән** [kolak işêtmegen] kulâğı işitmediği; **колак как-** [kolak kak-] kaybetmek, sahip olamamak; **колак сал-** [kolak sal-] dikkatle dinlemek; **колак сасыт-** [kolak sasıt-] kulak ağrıtmak; **колак торгыз-** [kolak torgız-] dikkat çekmek; **колак(лар) үрә тор-** [kolak(lar) üre tor-] kulak dikmek; **колакка да элмә-** [kolakka da êlme-] kulağa koymamak; **колакка каты** [kolakka katı] sağır; **колакка ят-** [kolakka yat-] kulağa uygun gelmek; güzel (*söz, kelime*)

колакай [kolakay] sağırca
колакла- [kolakla-] kulak yapmak; kova *vb.* kulağa benzer hal-
ка yapmak
колакса [kolaksa] duvar örülürken köşelerde bırakılan tomruk çıkıntısı, çıkıntı
колакчын [kolakçın] başlıkta kulağı örten kısım
колан [kolan] kulan (*yabani eşek*)
колач [kolaç] kulaç; **колач салып йөз-** [kolaç salıp yöz-] kulaç atıp yüzmek ♦ **колач жәеп** [kolaç çeyêp] kulaç açarak
колачла- [kolaçla-] kulaçlamak; **колачлап йөз-** [kolaçlap yöz-] kulaçlayıp yüzmek
колачлы [kolaçlı] büyük ölçülü, geniş
колаша [kolaşa] oluk, tekne, te-
neşir

кóлба [kolba] cam kab
 колбаса [kolbasa] sucuk
 колбасачы [kolbasaçy] sucukçu
 колбиләүче [kolbileüçê] köle sahibi
 колбиләүчелек [kolbileüçêlêk] kölelik
 колга [kolga] gönder, uzun direk
 колгасар [kolgasar] uzun boylu
 коленкор [kolênkor] bir cins sert kumaş
 колея [kolêye] ray; tekerlik izi
 колларча [kollarça] köleler gibi
 коллега [kollêga] meslektaş
 коллегияль [kollêgial'] meslektaş heyeti, kollegyum ile ilgili
 коллегияльлек [kollêgial'lêk] kollegyumluk
 коллектив I [kollêktiv] kolektif, birlik
 коллектив II [kollêktiv] kolektif ile ilgili
 коллективизм [kollêktivizm] kolektivizm
 коллективлаш- [kollêktivlaş-] kolektifleşmek
 коллективлаштыр- [kollêktivlaş-tyr-] kolektifleştirmek
 коллективчы [kollêktivçy] kolektifçi
 коллективчыл [kollêktivçyl] kolektifliğe düşkün
 коллективчылык [kollêktivçylık] kolektifçilik
 коллектор [kollêktor] kolektör
 коллекция [kollêktsiye] koleksiyon; коллекция жыючы [kollêktsiye çyüçy] koleksiyoncu
 коллекцияче [kollêktsiyeçê] koleksiyoncu

коллизия [kolliziye] kendi kendine tartışma
 коллык [kollık] kulluk, kölelik;
 коллыкка төшер- [kollıkka töşêr-] köle etmek
 колмак [kolmak] şerbetçi otu
 колмаклык [kolmaklık] şerbetçi otu biten yer
 колмакчы [kolmakçy] şerbetçi otu yetiştiren (*kimse*)
 колмакчылык [kolmakçylık] şerbetçi otu yetiştirme işi
 коловорот [kolovorot] matkap
 колода [koloda] oyun kâğıdı destesi
 колониализм [kolonializm] müstemlekecilik, sömürgecilik
 колониаль [kolonial'] sömürge ile ilgili
 колонизатор [kolonizator] sömürgeci
 колонизаторлык [kolonizatorlık] sömürgecilik
 колонизация [kolonizatsiye] kolonizasyon, müstemleke
 колония [koloniye] koloni
 колонияләштер- [koloniyeleş-têr-] kolonileştirmek, müstemleke etmek
 колонияче [koloniyeçê] sömürgeci
 колóнка [kolonka] tulumba, çeşme; banyo ocağı
 колонна [kolonna] kolon, sütun; kol
 колонналы [kolonnalı] kolonlu, sütunları olan
 колорит [kolorit] renklilik, ahenk- колоритлы [koloritly] renkli,

ahenkli

колоритлылык [koloritlilik] renklilik, ahenkliklik, özellik

колоссаль [kolossal] çok büyük

колт-колт [kolt-kolt] gult gult (yutma)

колун [kolun] büyük balta; колун балта [kolun balta] büyük yarıcı âlet

колхоз [kolhoz] kolhoz

колхозара [kolhozara] kolhozlar arası

колхозлаш- [kolhozlaş-] kolhozlaşmak

колхозлаштыр- [kolhozlaştır-] kolhozlaştırmak

колхозчы [kolhozçı] kolhoz mensubu

колхозчылык [kolhozçılık] kolhozculuk

колчедан [kolçêdan] bakır cevheri bulunan maden

колын [kolın] kulun, tay

колынла- [kolınla-] tay doğurmak

кольраби [kol'rabi] lâhana turpu

кольт [kol't] kolt tabanca

коляска [kolyaska] çocuk arabası

ком [kom] kum ♦ комга утыр- [komga utır-] şapa oturmak; комнан аркан иш- [komnan arkan iş-] ipe un sermek; комы коел- [komı koyıl-] ihtiyarlamak, hiç bir şey uyarınamamak, güçsüzleşmek

комагай [komagay] hırslı, tamahkâr

комагайлан- [komagaylan-] hırslılanmak, tamah etmek

комагайлык [komagaylık] hırs-

lılık

комай [komay] göze görünmeyen mitolojik köpek; комай үләне [komay ülenê] sulu yerlerde biten bir cins bitki

комак [komak] büyük sıçан, fare
комаңда [komanda] 1. kumanda; komut, emir; 2. takım

комаңдалык [komandalık] kumandalık; комаңдалык ит- [komandalık it-] komut etmek

комаңдарм [komandarm] ordu kumandanı

комаңдир [komandir] komutan
комаңдирларча [komandirlarça] komutanlar gibi

комаңдирлык [komandirlik] komutanlık; комаңдирлык ит- [komandirlik it-] komutanlık etmek;

комаңдирлык курслары [komandirlik kursları] komutanlık kursları

комаңдировка [komandirovka] görevlendirmek, görevle gitmek

комаңдуюший [komanduyuşçiy] komutan, kumandan

комар [komar] 1. kumar oyunu; 2. güçlü istek; tutka, ihtiras, nefis
комарлан- [komarlan-] hırslı çalıшmak (davranmak)

комарлы [komarlı] 1. kumar oyunu; 2. tutkulu, ihtiraslı

комач [komaç] 1. al renkli bir çeşit kumaş; 2. al (renkli)

комачау [komaçau] engel, mâni; комачау ит- [komaçau it-] engellemek, mâni olmak

комачаула- [komacaula-] engellemek; mâni olmak

комачаулык [komacaulık] engellik; комачаулык ит- [komaçaulık

it-] engel olmak

комаяк [komayak] kumsal, plâj

комбайн [kombayn] biçer döver

комбайнчы [kombayncı] biçer döverci

комбайнчылык [kombaynçılık]

biçer dövercilik

комбат [kombat] tabur komutanı

комбед [kombêd] kombed (*Ru-syada 1920-1930 yıllarda fukaralare zengin köylüleri karşı başlatan teşkilât*)

комбиазык [kombiazık] hayvan yem kombinesi, karma yem

комбинат [kombinat] kombina; müşterek imalât yapan fabrika

комбинатор I [kombinator] usta, düzenbaz; mâhir

комбинатор II [kombinator] düzenleyici

комбинацион [kombinatsion] düzenleme, kombinasyon; kombine ile ilgili

комбинация [kombinatsiye] 1. düzenleme; 2. kombinezon; 3. kombine

комбинациялә [kombinatsiyele-] birleştirmek, bir birine uydurmak; kombine yapmak

комбинезон [kombinêzon] iş elbisesi, tulum

комбисилос [kombisilos] tarım ürünlerinden silo deposında hazırlanan hayvan yemi

комбриг [kombrig] tugay komutanı

комган [komgan] ibrik

комдив [komdiv] tümen komutanı

комедиант [komédiant] 1. ko-

medyen, komedi aktörü; 2. sahtekâr

комедия [komédiye] 1. komedi; 2. sahtekârlık ♦ комедия уйна- [komédiye uyna-] oyun yarmak, düzenbazlık etmek

комендант [komêndant] kumandan

комендатура [komendatura] kumandanlık karargâhı

комета [komêta] meteor, gök taşı

комик I [komik] 1. komedyen; 2. eğlendirici, şaklaban, maskara

комик II [komik] komik, güldürücü, gülünç

комиклан- [komiklan-] komiklanmak, komikleşmek

комиклык [komiklık] komiklik,

комиссар [komissar] komiser

комиссариат [komissariat] komiserlik makamı, teşkilâtı

комиссарлык [komissarlık] komiserlik, komiserlik işi

комиссион [komission] komisyon ile ilgili

комиссия [komissiye] komisyon

комитет [komitêt] komite

комитетчы [komitêtçi] komiteçi

комказыгыч [komkazıgıç] kumkazıcı makine

комкор [komkor] kolordu komutanı

комкорсак [komkorsak] kum balığı

компы [komlı] kumlu

компык [komlık] kumluk yer

комментарий [kommêntariy]

izah, yorum, tefsir, haşiye, şerh;

комментарий бир- [kommêntariy]

bir-) yorumlamak

КОММЕНТАТОР [kommêntator] yorumcu

КОММЕРСАНТ [kommêrsant] tüccar

КОММЕРСАНТЛЫК [kommêrsantlık] tüccarlık

КОММЕРЦИЯ [kommêrtsiye] ticaret, alışveriş

КОММУН [kommun] *tar.* 1. komün, kamu; 2. komünist

КОММУНА [kommuna] komün

КОММУНАЛЬ [kommunal'] komüne, kamuya ait

КОММУНАР [kommunar] komüncü

КОММУНИЗМ [kommunizm] komünizm

КОММУНИКАЦИЯ [kommunikatsiye] haberleşme, ulaşım yolları; bağ, bağlantı

КОММУНИСТ [kommunist] komünist

КОММУНИСТИК [kommunistik] komünistik, komünizm ile ilgili

КОММУНИСТЛАРЧА [kommunistlarca] komünistlar gibi

КОММУТАТОР [kommutator] 1. komütatör; 2. telefon santrali

КОММЮНИКЕ [kommyunikê] resmi bildiri

КОМОД [komod] komodin, konsol

КОМПАКТ(ЛЫ) [kompakt(lı)] sık, toplu

КОМПАКТ(ЛЫ)ЛЫК [kompakt(lı)lık] sıklık, sıkışıklık, topluluk

КОМПАНИЯ [kompaniye] 1. meclis, kumpanya; 2. şirket

КОМПАНИЯЧЕЛ [kompaniyeçêl] munis; meclise düşkün

КОМПАЬОН [kompanyon] 1. arkadaş, kafadar; 2. ortak, şerik

КОМПАРИЯ [kompartiiye] komünist partisi

КОМПАС [kompas] pusula

КОМПЕНСАЦИЯ [kompênsatsiye] karşılama, tazmin, ödenti

КОМПЕНСАЦИЯЛӘ [kompênsatsiyele-] karşılama, tazmin etmek, zarar ödemek

КОМПЕТЕНТ(ЛЫ) [kompêtênt(lı)] bilgili, kompetan; becerikli

КОМПЕТЕНТ(ЛЫ)ЛЫК [kompêtênt(lı)lık] kompetanlık

КОМПЕТЕНТСЫЗ [kompêtêntsız] kompetansız

КОМПЕТЕНЦИЯ [kompêtêntsiye] 1. kompetanlık; 2. mesullük, mesuliyet, sorumluluk

КОМПИЛЯТИВ [kompilyativ] derleme

КОМПИЛЯЦИЯ [kompilyatsiye] derleme işi

КОМПИЛЯЦИЯЛӘ [kompilyatsiyele-] derlemek

КОМПЛЕКС [komplêks] birleşik, bütün

КОМПЛЕКСЛАП [komplêkslap] bütünüyle

КОМПЛЕКСЛЫ [komplêkslı] birleşmiş, karma

КОМПЛЕКТ [komplêkt] takım, dizi, sıra

КОМПЛЕКТЛА- [komplêktla-] takımlaştırmak

КОМПЛЕКТЛЫ [komplêktlı] takımlı

КОМПЛЕКТСЫЗ [komplêktsız] takımsız

КОМПЛЕКСИЯ [komplêktsiye] yapılaş, yapı

комплимент [komplimênt] kompliman

композитор [kompozitor] bestekâr, besteci

композиторлык [kompozitorlık] bestekârlık

композицион [kompozitsion] kompozisyon ~ s(i)

композиция [kompozitsiye] kompozisyon

компонент [komponênt] parça, kanat, taraf

компост [kompost] kimyevî gübre

компот [kompot] komposto

компресс [komprêss] kompres

компрессия [komprêssiye] çikıştırma

компрессор [komprêssor] kompresör

компромисс [kompromiss] uyuşma, uzlaşma

компромисслы [kompromisslı] uzlaşmalı, uzlaştıracı

компромиссыз [kompromissız] uzlaşmasız

компьютер [kompyutêr] bilgisayar, kompütür

комсомол [komsomol] 1. komsomol (*eski SSRB de kōmunist gençler birligi*); 2. komsomolcu, komunist gencler birliğinin bir üyesi

комсомолларча [komsomollarça] komsomollar gibi

комсорг [komsorg] komsomol kurulu başkanı

комсостав [komsostav] subay heyeti; komutanlar heyeti

комсу [komsu] kumlu

комсыз [komsız] tamahkâr, aç gözlü, hırslı

комсызлан- [komsızlan-] tamah etmek

комсызланып [komsızlanıp] aç gözlülükle

комсызлык [komsızlık] tamahkârlık

комсыл [komsıl] kum karışık (*toprak*)

комташ [komtaş] kum taşı

комфорт [komfort] konfor

комфортабель(ле) [komfortabêl'(lê)] konforlu

комфортлы [komfortlı] konforlu

конвенция [konvêntsiye] uzlaşma, anlaşma

конверсия [konvêrsiye] 1. değiştirme; 2. *gr.* fonksiyon değiştirme

конверсиялә- [konvêrsiyele-] değiştirmek

конверт [konvêrt] zarf, mektup zarfı

конвоир [konvoir] muhafız polis

конвоирла- [konvoirla-] refakat etmek

конвой [konvoy] muhafaza; refakat

конгломерат [konglomêrat] karışım

конгресс [kongrêss] kongre

конгрессмен [kongrêssmen] kongre üyesi

конденсатор [kondênsator] kondensatör

конденсация [kondênsatsiye] toplaşma; yoğunlaşma, sıklaşma

конденсациялә- [kondênsatsiyele-] yoğunlaştırmak

конденсациялән- [kondênsatsi-

yelen-) toplanmak, sıklaşmak
кондитер [konditêr] 1. pasta, şeker, şekerleme; 2. pastacı, şekerçi
кондитерчы [konditêrçı] pastacı, şekerçi
кондицион [konditsion] kondisyon, işe yarar durumda olan
кондиция [konditsiye] kullanışlı hâl, şart, durum
кондицияле [konditsiyelê] kullanışlı, uygun, kondisyonlu
кондициялелек [konditsiyelêlêk] kondisyonluluk
кондициясез [konditsiyesêz] kondisyonsuz
кондуктор [konduktor] kondüktör; tren, tramvay *vb.* biletçisi
кондыз [kondız] 1. kunduz; 2. kunduz derisi
кондырлы: **кондырлы кодача** [kondırlı kodaça] nazlı kız, hürmet talepkâri kadın
конкрет [konkrêt] açık, sarıh, net, belirli, konkre
конкретлаш- [konkrêtaş-] belirleşmek
конкретлаштыр- [konkrêtaştır-] belirlemek
конкретлык [konkrêtlık] açıklık, sarıhlik
конкретлылык [konkrêtlılık] açıklılık, belirlilik
конкурент [konkurênt] rakip
конкуренция [konkurêntsiye] rekabet
конкурс [konkurs] imtihan, giriş imtihanı, yarışma
конкурслы [konkurslı] yarışmalı

консерв [konsêrv] konserve
консервля- [konsêrvla-] konservelemek
консервлагыч [konsêrvlagıç] konserve âleti
консервляучы [konsêrvlauçı] konserve yapıcı
консерватив [konsêrvativ] muhafazakârlık ~ s(i)
консервативлык [konsêrvativlık] muhafazakârlık
консерватизм [konsêrvatizm] konservatizm
консерватор [konsêvator] muhafazakâr (*kimse*)
консерватория [konsêvatoriye] konservatuvar
консерваторлык [konsêvatorlık] muhafazakârlık
консервация [konsêrvatsiye] muhafaza, koruma
консервациялә- [konsêrvatsiyele-] muhafaza etmek
консилиум [konsilium] tıbbî kurul, konsulto
консолидация [konsolidatsiye] konsolidatsiyon, birleştirme, pekiştirme
консолидациялә- [konsolidatsiyeye-] birleştirmek, pekiştirmek
конспект [konspêkt] özet, hülasa
конспектла- [konspêktla-] özetlemek, özet çıkarmak
конспектлаштыр- [konspêktlaştır-] özetlemek; (*kitabı vb.*) kısaltmak
конспиратив [konspirativ] gizli
конспиративлык [konspirativlık] gizlilik

конспиратор [konspirator] gizlilik uzmanı, gizli olarak çalışan
конспирация [konspiratsiye] gizli içtimaî iş
конспирациялә- [konspiratsiyele-] gizli içtimaî iş yapmak
констатация [konstatatsiye] tasdik etme
конституция [konstitutsiya] ana yasa
конституцияле [konstitutsiyelê] ana yasalı
конструктив [konstruktiv] 1. bünueye uygun; 2. işe yarar
конструктор [konstruktor] proje mühendisi
конструкторлык [konstruktorlık] proje mühendisliği
конструкция [konstruktsiye] yapı
конструкциялә- [konstruktsiyele-] yapı yapmak
консул [konsul] konsolos
консуллык [konsullık] konsolosluk
консультант [konsul'tant] danışman
консультатив [konsul'tativ] danışma ile ilgili
консультация [konsul'tatsiye] danışmanlık
консыз [konsız] güzel değil
контакт [kontakt] münasebet, ilgi, kontak
контактлы [kontaktlı] münasebetli, ilgili, kontaklı
контейнер [kontéyner] konteyner
контекст [kontêkst] tam metin
контингент [kontingênt] kontenjan

континент [kontinênt] yer kıt'ası
континенталь [kontinêntal'] kara ile ilgili
континентара [kontinêntara] kıt'alar arası
контора [kontora] dâire, büro, yazıhane
конторчы [kontorçı] büro memuru
контр [kontr] zıt
контрабанда [kontrabanda] kaçakçılık, kaçak mal
контрабандист [kontrabandist] kaçakçı
контрабас [kontrabas] kontrbas
контракт [kontrakt] anlaşma, sözleşme, mukavele
контракция [kontraktatsiye] sözleşme yapma
контракциялә- [kontraktatsiyele-] anlaşma yapmak; mukavele ile vermek
контрамарка [kontramarka] davetiye
контраст [kontrast] zıddiyet, çelişki
контрастлы [kontrastlı] zıddiyetli, çelişkili
контрастлылык [kontrastlılık] çelişkililik
контратака [kontrataka] karşı saldırı
контратакала- [kontratakala-] karşı saldırıye geçmek
контргайка [kontrgayka] emniyet somunu
контрибуция [kontributsiye] tazminat
контролёр [kontrolyor] kontrolcü
контроль [kontrol'] kontrol

контрольсез [kontrol'sêz] kontrolsüz
 контрольсезлек [kontrol'sêzlêk] kontrolsüzlük
 контроль-үлчәү [kontrol'-ülçeu] kontrol ölçüsü
 контрразведка [kontrrazvêdka] gizli polis teşkilâtı
 контрразведкачы [kontrrazvêdkaçı] hafiye
 контрреволюцион [kontrrêvolyutsion] karşı devrim ~(s)i
 контрреволюционер [kontrrêvolyutsionêr] karşıdevrimci
 контрреволюционлык [kontrrêvolyutsiyonlık] karşı devrimcilik
 контрреволюция [kontrrêvolyutsiyê] karşı devrim
 контррәжүм [kontrhöcüm] karşı saldırı, karşı hüçüm
 контузия [kontuziyê] şuurkaybı
 контузияле [kontuziyelê] şuurunu kaybetmiş (*kimse*)
 контур [kontur] çevre çizgisi
 конус [konus] koni
 конуссыман [konussiman] koniye benzer
 конфедерация [konfêdêratsiyê] konfederasyon
 конференсье [konfêrans'yê] konferanse
 конференц-зал [konfêrênts-zal] konferans salonu
 конференция [konfêrêntsiyê] konferans, toplantı
 конфет [konfêt] şekerleme, bonbon
 конфетти [konfêtti] konfeti
 конфигурация [konfiguratsiyê] şekillenme, görünüş

конфиденциаль [konfidêntsiyal] gizli, mahrem; gizlice
 конфискация [konfiskatsiyê] elkoyma, haciz, müsadere;
 конфискациялә- [konfiskatsiyelê-] elkoymak, müsadere etmek
 конфликт [konflikt] ihtilâf, anlaşmazlık, niza
 конфликтлы [konfliktlı] ihtilâflı, anlaşmazlıklı; nizalı
 конфликтсыз [konfliktsiz] ihtilâfsız, anlaşmalı, nizasız
 конфликтсызлык [konfliktsizlik] ihtilâfsızlık, nizasızlık; düzlük
 конфорка [konforka] izgara
 конфуз [konfuz] utançverici hâdise
 концентрат [kotsênatrat] besleyici, yoğun (*gıda*); arınmış cevher (*maden*)
 концентрацион [kotsênatratsiyon] yoğunlaştırılmış, konsantrasyonlu
 концентрация [kotsênatratsiyê] 1. toplama, yığma, biriktirme; 2. konsantrasyon, teksif, yoğunluk
 концентрациялә- [kotsênatratsiyelê-] toplamak, yığmak, biriktirmek
 концентрик [kotsênatrik] konsантрик
 концепция [kotsêptsiyê] 1. kavrayış; 2. mana, anlam, öz; 3. bakış açısı, yaklaşım
 концерн [kotsêrn] konsersiyum, büyük şirket
 концерт [kotsêrt] konser
 концессия [kotsêssiye] imtiyaz anlaşması
 концлагерь [kotslagêr] toplama

ma kampı

конъюнктивит [konyunktivit] konyunktivit

конъюнктур [kon'yunktur] konjonktür durum (vaziyet) ile ilgili, konjonktür ~(s)i

конъюнктура [kon'yunktura] konjonktür

коньяк [kon'yak] konyak

конюх [konyuh] seyis, at bakıcısı

кооператив I [koopêrativ] kooperatif, ortaklık

кооператив II [koopêrativ] ortaklaşa (*yapılmış iş*)

кооперативлаш- [koopêrativlaş-] kooperatifleşmek

кооперативлаштыр- [koopêrativlaştır-] kooperatifleştirmek

кооперативчы [koopêrativçı] kooperatifçi

кооперация [koopêratsiye] iş ortaklığı

кооптация [koopatsiye] (*birinin*) seçim yapılmadan bir meclise üye olarak alınması

координат [koordinat] koordinat

координацион [koordinatsion] koordinasyon (düzenleme) ~(s)i

координация [koordinatsiye] düzenleme

координациялә- [koordinatsiyele-] düzenlemek, birbirine uydurmak

копировка [kopirovka] kopye kâğıdı, karbon kâğıdı

копия [kopiye] kopya

кор- [kor-] kurmak, yapmak

кораб [korab] büyük gemi

корал [koral] silâh; корал йөртү-

че [koral yörtüçê] silâh taşıyıcısı
 ◇ корал күтәр- [koral küter-] isyan etmek, silâh göstermek, tehdit etmek

коралландыр- [korallandır-] silâhlandirmek

кораллан- [korallan-] silâhlanmak

кораллы [korallı] silâhlı

коралсыз [koralsız] silâhsız

коралсызландыр- [koralsızlandır-] silâhsızlandırmak

коралсызлык [koralsızlık] silâhsızlık

коралчы [koralçı] silâhçı

корама [korama] kırkpare

корамалы [koramalı] çok yapmak, kırkpareden oluşmuş

корбан [korban] kurban; корбан ае [korban ayı] kurban ayı, zilhicce; корбан бул- [korban bul-] kurban olmak; корбан бәйрәме

(гаете) [korban beyremê (gayêtê)] kurban bayramı; корбан ит- [korban it-] kurban etmek; корбан

балыгы [korban balığı] çapak balığı

корбанлык [korbanlık] kurbanlık

коргаксы- [korgaksı-] kurumak; kurumaya yüz tutmak; zayıflamak

(*ағaç şeyler hakkında*)

корд [kord] lâstik teker doku-ması

кордаш [kordaş] çağdaş

кордон [kordon] kordon

коридор [koridor] koridor

корифей [korifêy] dahi üstad

кор-кор [kor-kor] hor hor

корнет I [kornêt] korno

корнет II [kornêt] eski Rus or-

dusunda ilk subay rütbesi
 королева [korolêva] kraliçe
 король [korol'] kral
 корольлек [korol'lêk] krallık
 коронка [koronka] kuron
 корпорация [korporatsiye] korporasyon

корпус [korpus] 1. bina, yapı; 2. kolordu

коррект [korrêkt] düzenli
 корректив [korrêktiv] düzeltme
 корректировка [korrêktirovka] düzenleme, doğrultma

корректировка [korrêktirovka] düzenlemek, doğrultmak
 корректлы [korrêktlı] düzenli
 (*kimse vb.*)

корректлылык [korrêktlılık] düzenlilik

корректор [korrêktor] musahhih, düzeltici

корректурa [korrêktura] düzeltilmiş veya düzeltilecek (*metin*)

корреспондент [korrêspôndênt] muhabir

корреспонденция [korrêspôndentsiye] muhabere, haberleşme

коррозия [korroziye] aşınma, paslanma

коррупция [korruptsiye] rüşvetçilik; ahlâksızlık

корсак [korsak] 1. karın; 2. gebelik, hamilelik; корсак тифе [korsak tifê] tifo; корсак ач- [korsak aç-] acıkmak; корсак үстөр- [korsak üster-] karın büyütme, semirmek, şişmanlamak, göbeklenmek

корсаклы [korsaklı] 1. karınlı; 2. gebe, hamile

корсет [korsêt] korse

корт I [kort] 1. kurt; böceklerin kanatsız yavrusu; 2. *mec.* huzursuzluk, endişe; kapis; курт төш- [kort töş-] kurt sarmak, kurt üretmek; курт төшкән [kört töşken] kendisini kurt sarmış, kurtlanmış

корт II [kort] kurt, börü

корт III [kort] kurut, kurutulmuş süzme yoğurt

кортик [kortik] meç

кортка [kortka] dul kadın; kocalı yaşlı kadın

корткыч [kortkıç] asalak

корткычлык [kortkıçlık] asalaklık; корткычлык ит- [kortkıçlık it-] asalaklık etmek

кортла- [kortla-] kurtlamak

кортлан- [kortlan-] 1. kurtlanmak; 2. kapis yapmak

кортлы I [kortlı] 1. kurtlu; 2. kapisli

кортлы II [kortlı] kurutulmuş yoğurtlu

кортлылык [kortlılık] kurtluluk

кортчылык [kortçılık] arıcılık

корулы [korulı] kurulu, dolu (*silâh*)

корчаңгы [korçangğı] uyuz ♦

корчаңгы тай [korçangğı tay] haşarı delikanlı

корчаңгылан- [korçangğılan-] uyuzlanmak; huysuzlanmak

корша- [korşa-] kuşatmak

коршай [korşau] çember, kuşak

♦ коршай ат- [korşau at-] çember atmak

коршаула- [korşaula-] çemberlemek, kuşaklamak

коръән [kor'en] Kur'an

коры [kori] kuru; коры аш [kori

аş] etsiz çorba; **коры боз** [kori boz] kuru buz; **коры сөякле** [kori söyeklê] hafif, zayıf (*kimse*); **коры жир** [kori ciğ] kirlilik, kara ♦ **коры кал-** [kori kal-] mahrum kalmak; **коры кул белән** [kori kul bêlen] hediyesiz (*gelmek*); **коры куык** [kori kuik] boşboğaz, geveze; **коры тот-** [kori tot-] sıkı tutmak

коры- [kori-] kurumak

корыботак [koribotak] 1. çıban;

2. çocuksuz adam

корыга [korıga] kuruya, boşa

корыган [korıgan] kurumuş (*ağaç vb.*)

корык [korık] ucuna ilmik takılıp düşman askerini, at, *vb.* hayvanları tutup düşürmeğe yarayan sırtık

корыл- [korıl-] kurulmak

корылай [korılay] kuru şekilde, kuru halde

корылан- [korılan-] kurulaşmak

корылата [korılata] kuru halde

корылда- [korılda-] koruldamak (*cıvcıv yürüten tavuk hakkında*)

корылма I [korılma] kurulma

корылма II [korılma] elektrik yükü

корылтай [korıltay] kurultay

корылык [korılık] kuruluk; kuraklık; **корылыкка чыдам(лы)** [korılıkka çıdam(lı)] kuraklığa dayanıklı

корылыклы [korılıklı] kurak

корылыш [korılış] kuruluş

корым [korım] kurum

корымбаш [korımbaş] rastık

корымла- [korımla-] kurumlamak

корымлан- [korımlan-] kurum-

lanmak

корымлы [korımlı] kurumlu

коры-сары [kori-sarı] kuru yemek

корыт- [korıt-] kurutmak

корыч [korıç] çelik ♦ **корыч ат** [korıç at] traktör

корычла- [korıçla-] çelik ile kaplamak

корычлан- [korıçlan-] çeliklenmek

корыш- [korış-] zayıflaşmak

корышкак [korışkak] zayıf

кос- [kos-] kusmak

косинус [kosinus] kosinüs

косметик [kosmêtik] kozmetik ~ (s)

косметика [kosmêtika] kozmetik

космик [kosmik] kozmik

космогония [kosmogoniye] kozmogoni

космодром [kosmodrom] uzay üssü

космология [kosmologiyе] kozmoloji, uzay bilgini

космонавт [kosmonavt] kozmonot

космонавтика [kosmonavtika] kozmonotluk bilimi

космополит [kosmopolit] kozmopolit

космополитизм [kosmopolitizm] kozmopolitizm

космос [kosmos] kozmos, kâinat, uzay

костёл [kostyol] Polonyadaki katolik kilisesi

костыр- [kostır-] kusturmak

костыргыч [kostirgiç] kusturucu

костюм [kostyum] kostüm, elbise, takım elbise

костюмлык [kostyumlık] kostümlük

косык [kosık] kusak

кот [kot] 1. kut; 2. kut, uğur, can; 3. (*evdeki*) konfor; 4. put; кот оч- [kot oç-] korkudan canı çıkmak; кот кой- [kot koy-] put yarmak

котай- [kotay-] iyileşmek, güzelleşmek, konforlaşmak

котангенс [kotangêns] kotanjent

котелок [kotêlok] (*askerde*) aş kabı

котик [kotik] bir cins kunduz, kunduz kürkü

коткаргыч [kotkargıç] kurtarıcı (*nesne*)

коткаручы [kotkaruçı] kurtarıcı (*kimse*)

коткар- [kotkar-] kurtarmak

коткы [kotkı] tahrik; коткы сал- [kotkı sal-] tahrik etmek, tahrik edici davranmak; коткы салучы [kotkı saluçı] tahrik edici

коткычы [kotkıçı] tahrikçi

коткычылык [kotkıçılık] tahrikçilik

котла- [kotla-] kutlamak, tebrik etmek

котлау [kotlau] tebrik

котлаучы [kotlauçı] kutlayıcı

котлет [kotlêt] külbastı, köfte, pişzola

котлован [kotlovan] temel hendegi

котлы [kotlı] kutlu, uğurlu ♦ котлы булсын [kotlı bulsın] kutlu olsun!

коточкыч [kotoçkıç] korkunç, kötü, perişan

котсыз [kotsız] 1. kutsuz, uğursuz; 2. çirkin

котсызлык [kotsızlık] 1. kutsuzluk, uğursuzluk; 2. çirkinlik,

коттедж [kottêdj] sayfiye

котчыккыч [kotçikkıç] korkunç, kötü, perişan

котый [kotıy] kapaklı küçük kab, ağaçtan yapılmış bardak gibi kab

котыйчык [kotıyçık] küçük kotıy

котыл- [kotıl-] kurtulmak, kaçınmak

котылгысыз [kotılgısız] kaçınılmaz

котылгысызлык [kotılgısızlık] kaçınılmazlık

котылдыр- [kotıldır-] kurtarmak

котып [kotıp] kutup

котыпчы [kotıpçı] kutup araştırmacısı

котырынган [kotırınган] kudurmuş

котырган [kotırған] kudurmuş, kuduz

котырт- [kotırt-] kudurtmak

котырык [kotırık] kuduruk

котырын- [kotırın-] kudurmak; coşmak

котырынкы [kotırınкы] kudurmuş; coşkun

котыр- [kotır-] kudurmak

кофе [kofê] kahve

кофеин [kofêin] kafein

кофеханә [kofêhane] kahvehane

кофта [kofta] blüz

коч- [koç-] kucaklamak

кочак [koçак] kucak ♦ кочак жәеп каршы ал- [koçак сеуêр

karşı al-) kucak açıp karşılamak
 кочакла- [koçakla-] kucaklamak
 кочаклаш- [koçaklaş-] kucaklaşmak
 кочегар [koçegar] ateşçi
 кочыш- [koçış-] kucaklaşmak; sevişmek
 кош [koş] kuş; кош абзары [koş abzarı] kümes; кош баласы [koş balası] kuş yavrusu; кош караучы [koş karauçı] kuş besleyici, kuşçu
 ♦ кош теле [koş têlê] yumurtalı hamurdan dil gibi hazırlanıp yağda pişirilen bir cins börek
 кошёвка [koşyovka] kızak
 кош-корт [koş-kort] evcil hayvanlar
 коштабак [koştabak] küçük deren tabak
 кошчы [koşçı] kuşçu
 кошчык [koşçık] kuşçuk
 кошчылык [koşçılık] kuşçuluk
 коэффициент [koëffitsiyênt] kat sayı
 коючы [koyuçı] dökümcü
 кояш [koyaş] güneş; кояш ашаган [koyaş aşagan] soluk (*kumaş*); кояш батышы (баешы) [koyaş batışı (bayışı)] batı; кояш торгынлыгы [koyaş torgınlığı] gün dönümü; кояш чыгышы [koyaş çığıшы] doğu ♦ кояш белән бергә [koyaş bēlen berge] erken
 кояшлы [koyaşlı] güneşli
 кояштыр [koyaştır] yemin olarak vallahi, billahi mânâsına "güneşi görmeyeyim" demek.
 коңгыз [konggız] sert kanatlı böcek
 коңгырт [konggırt] kahverengi

краб [krab] çağanöz
 край [kray] (*Rusya'da idari ünite olarak*) el, diyar, eyalet
 крайбашкарма [kraybaşkarma] diyar idaresi, eyalet idaresi
 крайком [kraykom] komünist partisinin eyalet komitesi
 кран I [kran] musluk
 кран II [kran] vinç
 кранчы [krançı] vinç makinisti
 кратер [kratêr] krater, yanardağ ağızı
 крахмал [krahmal] nişasta; kola
 крахмалла- [krahmalla-] kolalamak
 крахмаллан- [krahmallan-] kolalanmak
 крахмаллы [krahmallı] nişastalı, kolalı
 крахмаллылык [krahmallılık] nişastalılık, kolalılık
 кревет(ка) [krêvét(ka)] karides, krivetka
 кредит [krêdit] kredi; кредит бир- [krêdit bir-] tahsisat vermek
 кредитор [krêditor] alacaklı
 кредо [krêdo] kanaat
 крейсер [krêysêr] kruvazör
 крекинг [krêking] petrol ürünlerini ayırıştırma
 крекингла- [krêkingla-] petrol ürünlerini ayırmak
 крем [krêm] 1. krema; 2. kundura boyası
 крематорий [krêmatoriy] ceset yakılır yer
 кремация [krêmatsiye] ölü yakma
 кремла- [krêmila-] krelemek
 кремль [krêm'l'] kale, kremlin

кремний [krêmniy] silisyum
 креол [krêol] Amerika'nın melez halkı
 креп [krêp] krep
 крепдешин [krêpdeşin] krepdöşin
 крепостной [krêpostnoy] toprak kölesi
 крепость [krêpost] kale
 кресло [krêslø] koltuklu sandalye
 крестьян [krêstyán] köylü, ziraatçı
 крестьянлык [krêstyánlık] köylülük
 кретин [krêtin] 1. cüce; 2. mankafa, salak, aptal
 кретинизм [krêtinizm] 1. cücelik; 2. aptallık
 кризис [krisis] kriz
 криминал [kriminal] cinayet, suç
 криминалист [kriminalist] kriminalist (*kimse*)
 криминалистик [kriminalistik] kriminalist ~ (s)i
 криминалистика [kriminalistika] hukuk bilimi
 криминаль [kriminal'] cinayet ~ (s)i
 криптограмма [kriptogramma] gizli yazı
 криптография [kriptografiye] gizli yazı ilmi
 кристалл [kristall] billür, kristal
 кристаллаш- [kristallaş-] kristalleşmek
 кристаллаштыр- [kristallaştır-] kristalleştirmek
 критерий [kritêriy] miyar, mihenk, ölçü

критик I [kritik] tenkit ~ (s)i, eleştirim ~ (s)i
 критик II [kritik] eleştirimsel
 критика [kritika] 1. tenkit; 2. tenkitcilik
 крокет [krokêt] kroke
 крокодил [krokodil] timsah ♦
 крокодил күз яше [krokodil күз уеşê] уармасык göz уаşı
 крон [kron] kromlu boya
 кронштейн [kronştêyn] konsol; destek
 кросс [kross] kros
 кроссворд [krossvord] bulmaca
 кружка [krujka] metal bardak
 крушник [kruşnik] hamal
 крыжовник [krijovnik] beктаşı üzümü
 ксёндз [ksyondz] katolik papazы
 ксилография [ksilografiye] tahata baskı
 ксилофон [ksilofon] ksilofon
 ку [ku] kav; mantar kavı
 ку- [ku-] 1. kovmak; 2. damıtmak
 куак [kuak] funda, çalı
 куаклан- [kuaklan-] fundalanmak
 куаклы [kuaklı] fundalı
 куаклык [kuaklık] fundalık
 куала- [kuala-] kovalamak; куалап чыгар- [kualap ыгар-] kovalayıп çıkarmak; куалап жибәр- [kualap ciber-] kovalayıп гөндөрмөк
 куан- [kuan-] kıvanmak, sevinmek
 куандыр- [kuandır-] sevindirmek, kıvandırmak
 куандыргыч [kuandırғыч] sevindirici, kıvandırıcı
 куаныч [kuanıç] kıvanç

куанычлы [kuanıçlı] kıvançlı
куаныш- [kuanış-] karşılıklı kı-
vanmak, birlikte sevinmek

куас [kuas] 1. içine eklemek ko-
nularak yapılan bozaya benzer al-
kolsüz içki; 2. hamur leğeni

куб I [kub] küp; куб метр [kub
mêtr] küp metre, metre küp

куб II [kub] küp

кубалак [kubalak] kavlak

кубалакпан- [kubalakpan-] kav-
laklanmak

кубар- [kubar-] koparmak

кубарыл- [kubarıl-] 1. koparıl-
mak; 2. kıyamet gününden dirilip
ayağa kalkmak

кубатура [kubatura] hacim

кубик I [kubik] küçük küp

кубик II [kubik] kübik, küp şek-
linde

кубок [kubok] kupa

кубометр [kubomêtr] metre küp

кубрик [kubrik] gemi köprüsü
(küpêştesi)

кубыз [kubız] kopuz

кубызчы [kubızçı] kopuzcu

кувшин [kuvşin] testi

куга [kuga] 1. bir cins sazlık otu;
2. nehrin kenarına biriken ot ve
çöp

кугын I [kugin] takipçiler, kova-
layanlar

кугын II [kugin] tomrukları ne-
hirde yüzdürücü

кудыр- [kudir-] damıtmak

кудыргыч [kudirgıç] damıtıcı

куе [kuyı] koyu; куе яшел [kuyı
yeşêl] koyu yeşil; куе кызыл [kuyı
kızıl] koyu kızıl

куел- [kuyıl-] (bir yere veya işe)

koyulmak, ortaya konulmak, ve-
rilmek

куелан- [kuyılan-] koyulanmak

куелма [kuyılma] takma, seyyar

куелмалы [kuyılmalı] menkul,
takmalı

куелык [kuyılık] koyuluk

куелыш [kuyılış] koyulma, ko-
yuluş

куен [kuyın] koyun; elbise ile
göğüs arası kısım; куен дәфтәре
[kuyın defterê] not defteri

куер- [kuyır-] 1. koyulaşmak; 2.
тес. kudurmak, gerginleşmek

куерт- [kuyırt-] 1. koyulaştırmak;
2. gerginleştirmek

куерткы [kuyırtkı] buharlaştıra-
rak elde edilen koyultulmuş yiye-
cek

куерык [kuyırık] bulanık; çok çöp
dolu (içecek)

куз [kuz] köz, kor

кузак [kuzak] fasulye bitkisinin
meyvesi; baklagillerin meyvesi

кузакпан- [kuzakpan-] (baklagil-
lerde) meyvelenmek

кузаклылар [kuzaklılar] baklagil-
ler

кузалак [kuzalak] iki tekerli yük
arabası

кузга- [kuzga-] yerinden kımılda-
mak

кузгал- [kuzgal-] 1. hareket et-
mek; 2. topluca isyan etmek

кузгалак [kuzgalak] kuzu kulağı

кузгалмас [kuzgalmas] 1. kımıl-
datılamaz; 2. taşınmaz

кузгалт- [kuzgalt-] hareket ettir-
mek, yerinden kımıldatmak

кузгалыш [kuzgalış] toplu isyan

кузгат- [kuzgat-] kımıldatmak, hareket ettirmek

кузгатылмас [kızgatılmas] taşınmaz

кузла [kuzla] 1. fayton sürücüsünün oturduğu yer; 2. tomruk oturtulan çatma ağaç

кузна [kuzna] aşık kemiği

кузов [kuzov] kamyon kasası

кузы I [kuzı] ceviz

кузы II [kuzı] koza

кузый [kuzıy] kuzu

куй [kuy] (kuyruklu) koyun; куй койрыгы [kuy koyrıgı] koyun kuyruğu

куй- [kuy-] koymak, yerleştirmek

куйчы [kuyçı] koyuncu

кукрай- [kukray-] göğüs kabartmak

кукуруз [kukuruz] mısır

кукурузчы [kukuruzçı] mısırcı

кукурузчылык [kukuruzçılık] mısırcılık

кукыр [kukır] göğüs kabartan (*kimse*)

кул [kul] el, kol; кул куй- [kul kuy-] 1. imzalamak; 2. rızalığını bildirmek; кул пычкысы [kul pıçkısı] el bıçkısı; кул сугышы [kul sugışı] yüz yüze savaş; кул чугы [kul çugı] el ♦ кул астында [kul astında] el altında; кул көче [kul köçê] kol gücü; кул күтәр- [kul küter-] el kaldırmak; кул сал- [kul sal-] 1. el koymak, 2. sarkıntılık etmek; кул селтә- [kul sêlte-] gereksiz görmek; кул суз- [kul suz-] el uzatmak; кул хөкеме [kul hökêmê] el ile dövme cezası verme; кул чап- [kul çap-] el çırp-

mak, alkışlamak; кулга ал- [kulga al-] ele almak, yakalamak; кулга төшер- [kulga töşer-] ele düşürmek, kendine mal etmek; кулдан кил- [kuldан kil-] elden gelmek; кулы кыска [kulı kısa] eli kısa, güçsüz; кулы озын [kulı ozın] eli uzun, hırsız; кулы уйна- [kulı uyna-] parmağını karıştırmak; кулын сора- [kulın sora-] evlenme teklif etmek; кулыңны ал! [kulingni al] el çek!

кулавыз [kulavız] kılavuz

кулагай [kulagay] rüşvetçi (*kimse*)

кулай [kulay] kolay

кулак [kulak] zengin köylü; кулак иярчене [kulak iyerçênê] zengin köylü taraftarı

кулалмаш [kulalmaş] karşılıklı yardım

кул-аяк [kul-ayak] el ayak

кулбау [kulbau] bilezik

кулбаş [kulbaş] omuz

кулга-кул [kulga-kul] el ele

кулдан [kuldан] elden

кулдаш [kuldaş] yardımcı

кулинар [kulinar] aşçı

кулинария [kulinariya] aşçılık

куллама [kullama] bir tür çorba

куллан- [kullan-] kullanmak

кулланма [kullanma] kullanma

кулланылыш [kullanılış] kullanılış

кулланыш [kullanış] kullanış

кулланыштагы [kullanıştagı] kullanıştaki

кулон I [kulon] kolye

кулон II [kulon] elektrik ölçü birimi

кулса [kulsɑ] (*makine vb.*) kol
 кулсыз [kulsız] elsiz, kolsuz
 култамга [kultamga] imza, par-
 mak izi damgası

култык [kultık] koltuk; култык та-
 ягы [kultık tayağı] koltuk dayağı

култыкпа- [kultıkpa-] koltuklamak
 култыкса [kultıkssa] merdiven
 korkuluğu, koltuk kolu

култыксалы [kultıksalı] koltuklu,
 korkuluklu

кулуар [kuluar] kulvar, koridor
 кулюгыч [kulyugıç] el yıkamak
 için altından çivi ile tıkalı su haz-
 nelı âlet.

кульязма [kulyazma] yazma, el
 yazma

кульязулык [kulyaulık] mendil
 кульминацион [kul'minatsion]
 zirvedeki, en uçtaki

кульминация [kul'minatsiye] zir-
 ve, en uç

культ [kul't] kült
 культиватор [kul'tivator] toprak
 işleyen makine

культивациялә- [kul'tivatsiyele-]
 makine ile toprağı işlemek

культпоход [kul'tpohod] mesire
 культура [kul'tura] kültür

культура-агарту [kul'tura-agartu]
 kültür yauma ile ilgili

культура-көнкүреш [kul'tura-
 көнкүреш] medenî hayat tarzı

культуралаш- [kul'turalaş-] kül-
 türleşmek

культуралаштыр- [kul'turalaştır-]
 kültürleştirmek

культуралы [kul'turalı] kültürlü

культуралылык [kul'turalılık] kül-
 türülük

культура-массачыл [kul'tur-mas-
 saçıl] kültür yauma ile ilgili
 культурасыз [kul'turasız] kültür-
 süz

культурачылык [kul'turaçılık]
 kültürçülük

культурник [kul'turnik] kültür mi-
 syoneri

кун- [kun-] konmak

куна [kuna] hamur sehпасı, ha-
 mur açma sehпасı

кунак [kunak] misafir, konuk; ку-
 нак бүлмәсе [kunak бүлмесә]

misafir odası; кунак ит- [kunak it-]
 misafir etmek; кунак кыз [kunak

kız] misafir kız; кунак өе [kunak
 öyê] misafir evi

кунакла- I [kunakla-] 1. konakla-
 mak; 2. tünemek

кунакла- II [kunakla-] misafir ol-
 mak

кунак-төшем [kunak-töşêm] çok
 ve çeşitli misafir

кунакханә [kunakhane] 1. otel;
 2. misafirhane

кунакчыл [kunakçıl] misafirper-
 ver

кунакчыллык [kunakçılık] misa-
 firperverlik

кунача [kunaça] tünek

кундыр- [kundır-] kondurmak

куна-төнә [kuna-töne] yata kalka

кунык [kunık] konmuş küçük
 parçacık *vb.* toz toprak

куныч [kunıç] konç

куп- [kup-] kopmak

купай [kupay] kibirli, gururlu,
 gösteriş düşkünü

купай- [kupay-] kibirlenmek, gös-
 teriş yapmak

купайт- [kupayt-] büyütmek, mü-balâğa etmek

купе [kupê] kompartıman

купеле [kupêlê] kompartımanlı

купец [kupêts] (*eski Rusya'da*)
tüssaar

куплет [kuplêt] nakarat, kıta,
parça

купорос [kuporos] zaç

куптар- [kuptar-] koparmak

куптарыл- [kuptarıl-] koparılmak

купшак [kupşak] gevşek

купшаклан- [kupşaklan-] gevşe-
mek

купшы [kupşı] 1. şık adam, şık-
lık düşkünü, cakacı; 2. şık, zarif
(*giyim*); mükellef

купшыл [kupşıl] saka kuşu

купшылан- [kupşılan-] şık ol-
mak; şık giyinmek

купшыла- [kupşıla-] şık olmak;
(*giyim*) süslemek

купшылык [kupşılık] şıklık;

купшыр- [kupşır-] kormağa baş-
lamak

купы [kupı] kâse, çorba kâsesi

кура I [kura] 1. sert ve büyük
saplı ot; 2. ahududu; кура жыләге
[kura cilegê] ahududu çileği, ağaç
çileği

кура II [kura] ağıl

кураз [kuraz] 1. yabani horoz;
2. dövüş horozu

курай [kuray] 1. kargı; 2. kaval,
flüt

курайчы [kurayçı] kavalcı

куралык [kuralık] ahududu vb.
biten yer

курант [kurant] kulelere konmuş
büyük çalar saat

куратор [kurator] sınıf danışma-
nı

кураторлык [kuratorlık] sınıf da-
nişmanlığı

курач [kuraç] kısa ve dar (*elbi-
se*); zayıf (*kimse*)

курған [kurgan] kurgan

курғаш [kurgaş] (*lehim için*) ka-
lay, kurşun

курғашла- [kurgaşla-] kalayla-
mak, kurşunlamak

курғашлы [kurgaşlı] kalaylı, kur-
şunlu

курғашын [kurgaşın] kurşun

курғашынлы [kurgaşınлы] kurşun-
lu

куркак [kurkak] korkak

куркаклан- [kurkaklan-] korkak
olmak

куркаклык [kurkaklık] korkaklık

курку [kurku] korku; куркуга төш-
[kurkuga töş-] korkuya düşmek

куркулы [kurkuli] 1. korkulu; 2.
korkunç

куркулык [kurkulik] kurşun dök-
me yolu ile tedavi etmek

куркусыз [kurkusız] korkusuz

куркучан [kurkuçan] korkak

куркучанлык [kurkuçanlık] kor-
kaklık

куркылык [kurkılık] korkuluk,
bostan korkuluğu

куркын- [kurkın-] kendi kendine
korkmak

куркыныч [kurkıniç] korkunç

куркынычлы [kurkıniçли] korku
veren

куркынычлык [kurkıniçlik] kor-
kunçlık

куркынычлылык [kurkıniçlilik]

kor-kunçluluk

куркынычсыз [kurkiniçsiz] kor-kunç olmayan

куркынычсызлык [kurkiniçsizlik] emniyet

курк- (курык-) [kurk- (kurik-)] kor-mak

куркыт- [kurkit-] korkutmak

куркыткыч [kurkitkiç] korkutucu

курнос [kurnos] basık burun

курок [kurok] tetik

курорт [kurort] kaplıca

курортлы [kurortlı] kaplıcalı

курортчы [kurortçi] kaplıcacı

курпы [kurpı] ot sürgünü

курс I [kurs] yön, istikamet, yol, cihet

курс II [kurs] kurs

курсант [kursant] 1. kurs gören kimse; 2. askerî okul talebesi

курсив [kursiv] yatık, italik (*ya-zi*)

курсистка [kursistka] kız okulu talebesi

курсташ [kurstaş] aynı kursta okuyanlardan her biri, kurstaş

куртка [kurtka] kazak, ceket

курчак [kurçak] 1. bebek; 2. böcek yavrusu

курчаклан- [kurçaklan-] hareket-siz yavru böcek olmak

курыс [kuris] ihlamur kabuğu

курьер [kur'yêr] kurye

куржын [kurjin] heybe, hurç

кустарь [kustar] zanaatkâr, es-naf

кустарьчылык [kustarçılık] es-naflık

кутыр [kutır] çiban kabuğu, çiban başı

кутырла- [kutır-la-] çiban çıkmak
куузику [kuuziku] bir cins bü-yük şalgam

кухарка [kuharka] aşçı kadın

кухня [kuhnya] mutfak

кучер [kuçêr] 1. araba sürücüsü; 2. arabacı

кучкар I [kuçkar] 1. koç; 2. dövüş koçu; 3. güçlü arkadaş
♦ күр-шенең кузысы кучкар чаклы [kür-şênêng kuzısı kuçkar çaklı] komşunun kuzusu koçkar gibi (*görü-nür*)

кучкар II [kuçkar] soba ağızı-nın üstündeki raf

кучкыл [kuçkıl] koyu kahverengi

куш [kuş] çift, eş, koşa; куш ит- [kuş it-] eş, çift etmek, yanına koşmak; куш тырнак [kuş tırnak] çift tırnak, tırnak
♦ куш йөрәкле [kuş yöreklê] çok cesur; куш куллан [kuş kullap] iki kol ile

куш- I [kuş-] koşmak, yanına yerleştirmek, yanına koymak

куш- II [kuş-] emretmek; talep (teklif) etmek

кушаваз [kuşavaz] bir hâdisе üzerine yakılan türkü

кушак [kuşak] kuşak

кушамат [kuşamat] lâkap

кушаяк [kuşayak] tarla faresi

кушаяклар [kuşayaklap] iki ayağı ile birlikte

кушбаш [kuşbaş] bir cins büyük kafal balığı

кушбураз [kuşbugaz] гür sesli (*kimse*)

кушетка [kuşêtkâ] kuşet; divan, kerevet

кушканатлылар [kuşkanatlılar]

куш канатлilar, sinekgiller
 кушколак [kuşkolak] tavşan
 кушкөбөк [kuşköbek] чифте, iki
 namlulu tüfek
 кушкөбөкпел [kuyköbeklê] çifteli
 кушлан- [kuşlan-] çift olmak
 кушма I [kuşma] 1. katkılı; 2. *gr.*
 çift, tamlama, birleşik
 кушма II [kuşma] sal
 кушмалык [kuşmalık] bir masraf-
 ta eşlik; кушмалык ит- [kuşmalık
 it-] eşlik etmek
 кушметаллар [kuşmêtallar] bir
 tarafı başka maden ile kaplı ma-
 denî eşyalar
 кушорлык [kuşorlık] çift tohumlu
 (*bitki*)
 кушсузык [kuşsuzık] *gr.* çift ses,
 diftong
 куштан [kuştan] 1. yardımcı, dal-
 kavuk; 2. yosma
 куштанлан- [kuştanlan-] 1. yar-
 daklık yapmak, dalkavukluk yap-
 mak; 2. yosma olmak
 куштанлык [kuştanlık] 1. dalka-
 vukluk; 2. yosmalık.
 кушуч [kuşuç] çift avuç
 кушучлап [kuşuçlap] çift, iki
 avuç ile
 кушьяулык [kuşyaulık] büyük
 baş örtüsü
 кушыл- [kuşıl-] katılmak, iştirak
 etmek
 кушылдык [kuşıldık] nehir kolu
 кушылма [kuşılma] 1. katılma,
 karışım; 2. birleşim
 кушылучы [kuşılıuçı] iştirakçi
 кушымта [kuşımta] 1. ek, ilâve;
 2. nakarat
 кушымча [kuşımça] *gr.* ek

кушыр- [kuşır-] kavşırarak, bir-
 leştirmek
 куык [kuık] kovuk; куык гөмбө
 [kuık gömbê] içi boş mantar ♦ ку-
 ыгы шинде [kuyıgı şingdê] şişi indi
 куыклан- [kuıklan-] kabarmak,
 kovuklanmak
 куыклы [kuıklı] kovuklu; куыкпы
 үлән [kuıklı ülen] kovuklu ot
 куыл- [kuıl-] kovulmak
 куыр- [kuır-] kavurmak
 куырма [kuırma] kavurma (*eñ*)
 куырмач [kuırmaç] kavurmaç;
 kavurulmuş kıkırdak
 куырыл- [kuırıl-] kavurulmak
 куыш [kuış] 1. boşluk, kovuk; 2.
 koğuş, alaçık
 куыш- [kuış-] kovalaşmak
 куышлан- [kuışlan-] kovuk ol-
 mak
 куышлы [kuışlı] kovuklu
 куышлык [kuışlık] kovukluk
 куян [kuyan] tavşan; куян бал-
 тасы [kuyan baltası] küçük balta;
 куян ирен [kuyan irên] tavşan du-
 daklı; куян колагы [kuyan kolagı]
 tavşan kulağı (*bitki*); куян кузгала-
 пы [kuyan kuzgalagı] kuzu kulağı;
 куян кәбестәсе [kuyan kebêstesê]
 tavşan lâhanası; куян кәрешкәсе
 [kuyan kerêşkesê] yabancı bezelye
 ♦ куян йөрәк(ле) [kuyan yörek(lê)]
 korkak
 куянчы [kuyançı] tavşancı
 куянчылык [kuyançılık] tavşan-
 cılık
 куй- [kuy-] 1. koymak, bırakmak,
 göstermek, ortaya koymak; 2. yar-
 dımcı fiil
 куй, кугыз [kuy, kuyıgız] koy,

кoyunuz, bırakınız!

күә [kue] kabiliyet, güç

күәт [kue] 1. kuvvet; 2. santral kapasitesi

күәтлө [kue] kuvvetli

күәтлө- [kue] desteklemek, uygun görmek

күәтлән- [kue] kuvvetlenmek

күәтләндр- [kue] kuvvetlendirmek

күәтлөш- [kue] desteklemek

күәтсөз [kue] kuvvetsiz

күәтсөзлөк [kue] kuvvetsizlik

күәтсөзлән- [kue] kuvvetsizleşmek

кыбырда- [kibirda] kırırdamak

кыбырдан- [kibir] kırırdanmak

кыбырдат- [kibir] kırırdatmak

кыбырсы- [kibir] kırırdaklaşmak, kırırdaşmak

кыбырсык [kibir] kırırdak

кыбырсын- [kibir] kırırdaşmak

кыдрач [kirdaç] dövüşken

кыдрачлан- [kirdaç] dövüşken olmak

кыдыр- [kidir] hiç bir yerini bırakmadan (*şehir, köy, ülke vb.*) gezmek; кыдырып элө- [kidir] her yeri gezip aramak

кыдырым [kidir] her yeri gezen (kimse)

кыгайт- [kiygay] 1. çapraz olmak, yan olmak, eğiş olmak; 2. *tec.* yan çizmek

кыгайт- [kiygay] çaprazlaşmak, eğmek, eğik çizmek

кыек [kiyik] eğri; кыек авыз [kiyik aviz] 1. eğri ağız; 2. *tec.* yalancı; кыек эш [kiyik eş] doğru olmayan iş; кыек юл [kiyik yol] eğri yol

кыекбаш [kiyikbaş] tek taraflı çatı

кыекла- [kiyikla] eğri yapmak, çapraz yapmak

кыеклан- [kiyiklan] çapraz olmak, yan olmak

кыекландыр- [kiyiklandır] çapraz etmek, yan yapmak

кыеклап [kiyiklap] eğri olarak

кыеклатып [kiyiklatıp] imalı olarak; dolaylı

кыеклык [kiyiklik] 1. eğrilik; 2. çatı malzemesi

кыек-мыек [kiyik-miyik] eğri büğrü

кыек почмак(лы) [kiyik poçmak(lı)] dar açılı

кыекча [kiyikça] üçgen şeklindeki örtü

кыел- [kiyil] kıyılmak, eğri kesilmek, çatılmak

кыен [kiyin] zor, güç

кыенай- [kiyinay] zor olmak

кыенлаш- [kiyinlaş] zorlaşmak

кыенлаштыр- [kiyinlaştır] zorlaştırmak

кыенлык [kiyinlik] zorluk

кыенсындыр- [kiyinsındır] zor gördürmek, zor saydırmak

кыенсын- [kiyinsın] zor görmek, zor saymak

кыенчылык [kiyinçilik] zorluk

кыерсыт- [kiyirsit] gücendirmek

кыерсыгучы [kɪyɪrsɪtʊçɪ] gücendirici

кыерчык [kɪyɪrçɪk] ekmek kenarı, ekmek kɪyɪği

кыеш [kɪyɪʃ] eği, çapraz

кыеш- [kɪyɪʃ-] karşılıklı vuruşmak, çekişmek

кыеш-мыеш [kɪyɪʃ-mɪyɪʃ] eği büğrű ♦ кыеш-мыеш сүзләр [kɪyɪʃ-mɪyɪʃ sʊzler] yanlış sözler

кыз [kɪz] kız; кыз бүлгә [kɪz bʊlegə] kız hediyesi; кыз багу [kɪz bagu] kız bakma; кыз озату [kɪz ozatu] gelin gönderme; кыз сораву [kɪz sorau] kız isteme; кыз урлау [kɪz urlau] kız kaçırma

кыз- [kɪz-] kızmak ♦ кызган баштан [kɪzgan baştan] sarhoş iken; кызып житкән [kɪzɪp cɪtken] kanı beynine sıçramış; кызып ал- [kɪzɪp al-] içki içmek, sarhoş olmak

кыза [kɪza] sıçan yiyen (*kıuş*)

кызалак [kɪzalak] çöl lâlesi

кызамык [kɪzamik] kızamık

кызамыклы [kɪzamikly] kızamıklı

кызар- [kɪzar-] kızarmak; кызар-бузар- [kɪzar-buzar-] kızarmak, bozarmak

кызарт- [kɪzart-] kızartmak

кызарткы [kɪzartkɪ] 1. kızartı; 2. soba ağzındaki köz

кызартма [kɪzartma] kızartma (*yemek*)

кызарын- [kɪzarɪn-] utancından kızarmak; кызарын-бүртен- [kɪzarɪn-bürtēn-] kızarıp bozarmak

кызау [kɪzau] sandık

кызган- [kɪzgan-] 1. acımak; 2. esirgemek, kıskanmak; 3. cimrilik yapmak

кызгандыр- [kɪzgandır-] acındırmak

кызгану [kɪzganu] acıma

кызганулы [kɪzganuly] acımalı

кызганусыз [kɪzganusız] acımasız

кызганыч [kɪzganıç] acıklı (*kimse, hâl*), zavallı ♦ кызганычка каршы [kɪzganıçka karşı] maalesef, ne yazık ki

кызганычлы [kɪzganıçly] zavallı
кызганычсыз [kɪzganıçsız] acımasız

кызгылт [kɪzgılt] kırmızıya çalar, kırmızımtrak; кызгылт көрән [kɪzgılt kören] kırmızımtrak kahverengi; кызгылт сары [kɪzgılt sarı] kırmızımtrak sarı

кыздыр- [kɪzdır-] kızdırmak, kızartmak, ısıtmak, heveslendirmek
кыздыргыч [kɪzdırğıç] kızdırma âleti

кыздырма I [kɪzdırma] kızartma
кыздырма II [kɪzdırma] ısıtma
кыз-кыркын [kɪz-kırkɪn] genç kızlar

кызлык [kɪzlyk] kızlık; кызлыкка ал- [kɪzlykka al-] kız evlâtlık almak
кызлыклы [kɪzlykly] kızlıklı, bâki-ге

кызмача [kɪzmaça] hafif, çakırkeyif

кызтәкә [kɪzteke] kız gibi davranan erkek, kız oğlan

кызу I [kɪzu] sıcak, ısı ♦ кызу канлы [kɪzu kanly] sıcak kanlı

кызу II [kɪzu] çabuk

кызула- [kɪzula-] hızlı olmak

кызулан- I [kɪzulan-] ateşlenmek

кызулан- II [kɪzulan-] hızlanmak

кызулык I [kızulık] sıcaklık
 кызулык II [kızulık] çeviklik; ateş-
 lilik
 кызучан [kızıuçan] çabuk öfke-
 lenen, kızgın
 кыз-хатын [kız-hatın] kız kadın
 кызый [kızıy] ey kız! ünlemi
 кызчык [kızçık] küçük kız
 кызык- [kızık-] meraklanmak,
 düşkün olmak, gıpta etmek
 кызык [kızık] ilginç; dikkat çekici;
 gülünç; tuhaf
 кызыклы [kızıklı] ilgi çekici
 кызыклык [kızıklık] ilgi çekicilik,
 tuhaflık
 кызыкпылык [kızıklılık] *bk.* кы-
 зыклык
 кызыксыз [kızıksız] ilginç olma-
 yan; kayıtsız, aldırmaz
 кызыксызлык [kızıksızlık] ilgi
 çekmezlik
 кызыксын- [kızıksın-] merak et-
 mek, özenmek
 кызыксындыр- [kızıksındır-] ilgi-
 sini çekmek, meraklandırmak
 кызыксындырғыч [kızıksındır-
 ғыç] özendirici, meraklandırıcı
 кызыксындыру [kızıksındıru]
 özendirme, meraklandırma
 кызыксынучан [kızıksınuuçan]
 öğrenmeye düşkün, meraklı
 кызыксынучанлык [kızıksınuuçan-
 лык] öğrenmeye düşkünlük
 кызыктыр- [kızıktır-] cezb et-
 mek, imrendirmek
 кызыктырғыч [kızıktırғыç] cazip,
 çekici
 кызыл [kızıl] kızıl, kırmızı; кы-
 зыл агач [kızıl ağaç] kızıl ağaç;
 Кызыл Армия [Kızıl Armiye] Kızıl

Ordu; кызыл борыч [kızıl borıç] kı-
 zıl biber, kırmızı biber; Кызыл
 гвардия [Kızıl gvardiye] bolşevik
 ordusu; кызыл гөмбә [kızıl göm-
 be] kırmızı mantar; кызыл каз
 [kızıl kaz] flamingo; кызыл карлы-
 ган [kızıl karlıgan] kızıl frenk üzü-
 mü; кызыл якут [kızıl yakut] kızıl
 yakut; кызыл мал [kızıl mal] satılık
 kumaş; кызыл почмак [kızıl poç-
 mak] propaganda köşesi; кызыл
 сыр [kızıl sır] cıvalı kibrit; кызыл
 тәнле [kızıl tenlê] kızılderili; Кы-
 зыл һач жәмгыяте [Kızıl Haç
 cemgiyetê] Kızıl Haç Cemiyeti;
 кызыл юл [kızıl yul] paragraf satı-
 rı; Кызыл Ярымай жәмгыяте [Kı-
 zıl Yarımay cemgiyetê] Kızıl ay
 kurumu ♦ кызыл камыт кидер-
 [kızıl kamıt kidêr-] (*hayvan için*)
 kesmek; кызыл кар яугач [kızıl kar
 yaugaç] kızıl kar yağdığıнда; hiç
 bir zaman; кызыл этәч [kızıl eteç]
 yangın; кызыл жеп булып сузыл-
 [kızıl cêp bulıp suzıl-] sık sık tek-
 rarlanmak
 кызылармияче [kızılarmıyeçê]
 kızıl ordu mensubu
 кызылбаш I [kızılbaş] 1. kızıl-
 baş; 2. iranlı, farsı
 кызылбаш II [kızılbaş] büyük kır-
 мızı çiçekli bir bitki
 кызылканат [kızılkanat] kuyru-
 ğu kırmızı bir cins balık
 кызылкойрык [kızılkoyrık] kuy-
 ruĝu kırmızı bir cins kuş
 кызылкүз [kızılküz] gözü kırmızı
 bir cins balık
 кызыллан- [kızılлан-] kızılланmak
 кызыллар [kızılлар] Kızıl Ordu

(mensupları)

кызыллат- [kızıllat-] kızılaştır-
mak

кызыллык [kızılık] kızılık

кызылсу [kızılsu] kırmızımsı, kı-
zılımsıкызылтамыр [kızıltamır] kökleri
kırmızı olan bir cins otкызылтүш [kızıltüş] serçe cin-
sinden göğsü kızıl kuşкызылча I [kızıлча] kızılıcık has-
talığıкызылча II [kızıлча] sarı çiçekli
funda cinsinden bir bitki; onun ekşi
meyvesi, kızılıcıkкызылжимеш [kızılıcimêş] kızıl-
cıkкызын- [kızın-] kızınmak, güneş-
te kalmak

кызыш- [kızış-] kızışmak

кый- I [kıy-] kıymak, yer kesmek

кый- II [kıy-] cesaret gösterip
yarmakкый [kıy] gübrede biten her çe-
şit bitkiкыйбат [kıybat] pahalı ♦ кый-
бат алма- [kıybat alma-] dövdü-
ğüm için para almam demekкыйбатлан- [kıybatlan-] pahalana-
mak

кыйбатлы [kıybatlı] pahalı

кыйбатлык [kıybatlık] pahalılık

кыйбатлылык [kıybatlılık] paha-
lılıkкыйбатсын- [kıybatсын-] pahalı
saymakкыйбатчыл [kıybatçıl] pahalıya
verenкыйбатчылык [kıybatçılık] pa-
halıcılıkкыйбла [kıybla] 1. kible; 2. *tec.*
başvurulan yerкыйбланамә [kıyblaname] pu-
sula, kібlenümaкыйгак-кыйгак [kıygak-kıygak]
kaz sesi, gак gак

кыйгакла- [kıygakla-] gакlamak

кыйгач [kıygaç] yan, çekik (*каş*)кыйгачла- [kıygaçla-] çekiklen-
mekкыйгылдаш- [kıygıldıaş-] hafif ve
ince sesle (*kaz*) gакlaşmak

кыйгыр [kıygır] akdoğan

кый-ку [kıy-ku] yaygara; bağıрıp
çağıрмакыйммәт [kıymmet] 1. değer, kı-
ymet; 2. kıymetli, pahalı, fiyatкыйммәтле [kıymmetlê] kıymetli,
pahalıкыйммәтлек [kıymmetlêk] de-
ğerli, kıymetliкыйммәтлөлөк [kıymmetlêlêk]
pahalılık, kıymetlilikкыйммәтлән- [kıymmetlen-] pa-
halanmakкыйммәтсез [kıymmetsêz] de-
ğersizкыйммәтсезлән- [kıymmetsêz-
len-] değersizlenmekкыйммәтсән- [kıymmetsên-] de-
ğerli saymakкыйммәтчөлөк [kıymmetçêlêk]
pahalılıkкыймылда- [kıymıldıa-] kımıldı-
mak, kımıldanmakкыймылдагыз! [kıymıldagız] kı-
mıldayınız! (*çabuk çalışınız!*)кыймылдат- [kıymıldat-] kımıl-
datmak

кыймыл-кыймыл [kıymıl-kıymıl]

кымил кимил

кыйна- [kɨyna-] şiddetli dövmeк

кыйнаш- [kɨnaş-] dövüşmeк

кыйнашчы [kɨnaşçɨ] dövüşçü, dövüşе дүшкүн

кыйпык [kɨypɨk] kıymık, bez parçası

кыйпылчык [kɨypɨlcɨk] kırık, parça, kıymık

кыйпыл- [kɨypɨl-] kıymıklanmak

кыйра- [kɨyra-] dağıtmak, darmadağın etmek, bozmak

кыйрал- [kɨyral-] darmadağın olmak, dağılmak, bozulmak

кыйрат- [kɨyrat-] bozmak, kırmak

кыйрат [kɨyrat] kırat

кыйраттыр- [kɨyrattır-] dağıttırmak, bozdurmak

кыйсса [kɨyssa] kıssa; кыйссадан хисса [kɨyssadan hissa] kıssadan hisse

кыйтга [kɨytga] kıt'a

кыйшай- [kɨyşay-] eğilmek

кыйшык [kɨyşɨk] eğri

кыйшыктык [kɨyşɨklɨk] eğrilik

кыл [kɨl] kıl ♦ кыл да кыймылдатма- [kɨl da kıymıldatma-] kılını bile kıpırdatmamak; кыл чабата кидер- [kɨl çabata kidêr-] kıl pabuç giydirmek, aldatmak; кыл өстөндө тор- [kɨl östênde tor-] kıl üstünde durmak; кылны кырыкка яр- [kɨlnɨ kırɨkka yar-] kılı kırka yarmak; кылын чиртеп кара- [kɨlyn çirtep kara-] kılın karıştırıp bakmak, (*halin*) yoklamak

кыл- [kɨl-] kılmak, etmek

кылавын [kɨlavɨn] kıl dokuma

кылан- [kɨlan-] 1. davranmak; 2.

cilve yapmak

кыланчык [kɨlançɨk] cilveli, fingirdek

кыланчыкпан- [kɨlançɨkpan-] cilvelenmek, fingirdemek

кыланчыктык [kɨlançɨklɨk] fingirdeklik

кыланыш [kɨlanış] davranış

кылара [kɨlara] (teknikte) çok küçük açıklık, kıl genişliği

кылау [kɨlau] ak su, ak basma, perde

кылган [kɨlgan] bir cins ak renkli ot, bozkır otu

кылганлык [kɨlganlık] ak renkli ot biten yer

кылдау [kɨldau] kova sapı

кылка [kɨlka] 1. kıl katılan dokuma; 2. kılları çıkmış dokuma

кылкойрык [kɨlkoyrɨk] kıl kuyruk

кылла- [kɨlla-] kıllamak

кыллы [kɨllɨ] kılı

кылт [kɨlt] birden, aniden

кылтай- [kɨltay-] 1. öfke ile birden söz değiştirmek; 2. kibirlenmek

кылтык [kɨltɨk] 1. aniden sözünü değiştirmiş (*kimse*); 2. kibirli

кылтыра- [kɨltıra-] kıldır kıldır gelmek

кылтыр-кылтыр [kɨltır-kɨltır] kıldır kıldır

кылчык [kɨlçɨk] kılçık

кылчыкпан- [kɨlçɨkpan-] kılçıkланmak

кылчыктык [kɨlçɨklɨk] kılçıklı

кылчыксыз [kɨlçɨksɨz] kılçüksüz;

кылчыксыз балык [kɨlçɨksɨz balɨk] kılçüksüz balık

кылый [kɨlyɨ] şaşı

кылыллан- [kılıylan-] şaşı olmak
 кылыллык [kılıylık] şaşılık
 кылык [kılık] huy, mizaç ♦ кы-
 лыгы кырга сыймый [kılıgı kırğa
 sıymıy] davranışları kötü olan
 кылын- [kılın-] kılınmak
 кылыч [kılıç] kılıç; кылыч борын
 [kılıç borın] kılıç burun; кылыч
 үлән [kılıç ülen] kılıç otu
 кылычбаз [kılıçbaz] kılıç oyun-
 cusu
 кылычбазлык [kılıçbazlık] esk-
 rim, kılıç oyunu
 кылычбалык [kılıçbalık] kılıç ba-
 lığı
 кымыз [kimiz] kimiz
 кымызлык [kimizlik] kimiz tadi
 veren bir cins bitki
 кымызчы [kimizçi] kimizçi
 кымызчылык [kimizçilik] kimiz-
 çilik
 кымыржы- [kimirci-] gıcıklamak
 кымыржыт- [kimircit] *bk.* кы-
 мыржы
 кын [kın] kıl, milli toprak katma-
 nı
 кын(ы) [kın(ı)] kın
 кына [kına] kına
 кына [kına] *bk.* кенә
 кыпсуыр [kipsuir] kerpeten
 кыпчак [kırçak] kırçak
 кыр I [kır] kır; kır yer, yabani,
 bozkır; кыр билчәне [kır bilçenê]
 yabani ve dikenli ot; кыр бәрәңге-
 се [kır berenggêsê] yabani pata-
 tes; кыр зәгъфраны [kır zegfrani]
 yabani safran; кыр кынасы [kır kı-
 nası] yabani kına; кыр кәжәсе [kır
 kecesê] yabani keçi; кыр күгәр-
 чене [kır kügerçenê] yabani gö-

ğercin; кыр сабыны [kır sabını] sa-
 bun gibi köpüren yabani ot; кыр
 тавыгы [kır tavıgı] yabani tavuk;
 кыр чаганы [kır çaganı] akça ağaç
 кыр II [kır] kıyı, sınır; çevre, uç;
 کنار; keskin kıyı کنار
 кыр- [kır-] kırmak, kazımak
 кырагай [kırabay] bozkırlı; ya-
 bani
 кыран [kıran] kıran, bulaşıcı
 hastalık ♦ кыран да булмас [kıran
 da bulmas] hiç bir şey olmaz
 кырау [kırâu] kırağı; кырау төш-
 [kırâu töş-] kırağı düşmek
 кырач [kıraç] kıraç
 кыргавыл [kırğavıl] 1. nöbetçi,
 asker; 2. sülün
 кыргаяк [kırğayak] kırkayak
 кыргый [kırğıy] 1. yabani; 2.
 vahşi; кыргый киндер [kırğıy kin-
 dêr] yabanî kendir; кыргый мәче
 [kırğıy meçê] yabani kedi
 кыргыйлан- [kırğıylan-] yabani
 olmak, vahşi olma
 кыргыйларча [kırğıylarça] ya-
 bani (*vahşiler*) gibi
 кыргыйлаш- [kırğıylaş-] yabani-
 leşmek, vahşileşmek
 кыргыйлык [kırğıyılık] yabanilik,
 vahşilik
 кыргын [kırğın] kıran; кыргыны-
 гыз килгере [kırğınığыз kilgêrê] eli-
 niz (*soyunuz*) kırılın!
 кыргыч [kırğıç] rende
 кыргычла- [kırğıçla-] kırmak,
 rendelemek
 кыркынты [kırkıntı] kırkıntı, kır-
 pıntı
 кыркырый [kırkıryy] hiçkırık otu
 кырла- [kırла-] kıyı yapmak

кырлаучы [kırılauçı] kıyı yapıcı
кырлач I [kırılaç] kışın en soğuk zamanı

кырлач II [kırılaç] 1. bataklık ve sazlık ortasında bulunan ada; 2. tarlada sürülmeden kalan yer; 3. sazlık adasında bulunan bir ot

кырлы [kırılı] keskin kenarlı; **кырлы борчак** [kırılı borçak] mercimek
кырлыган [kırılıgan] ada çayı

кырлык [kırılık] kırılık
кырлыкура(й) [kırılıkura(y)] kenarlı kaval

кырма I [kırma] göz hastalığı, trahom

кырма II [kırma] kısa bırakılan sakal

кырмавык [kırmaıık] yapışkan bir cins ot

кырмазый [kırmaııy] 1. kırmızı renkli kumaş; 2. kırmızı (*kırmızı boya*); 3. koyu kırmızı renkli

кырмаыска [kırmaıska] karınca
кырмаыскаашар [kırmaıskaaşar] karınca yiyen

кырпак [kırpak] küçük taneli kar
кырпу [kırpu] börk, şapka veya elbise kenarına dikilen deri kırıntı

кырпула- [kırpula-] kırıntı eklemek

кырпулы [kırpuly] kırıntılı

кырпы: **кырпы балыгы** [kırpy: kırpy balığı] büyük mersin balığı

кырт [kırıt] birden, keskin olarak;
кырт кисеп [kırıt kisêp] birden keserek

кырт-кырт [kırıt-kırıt] kirt kirt; git git

кыртла- [kırıtla-] gıdıklamak

кыртыш [kırıtış] ağaç kabuğu,

toprak yüzü

кырчы [kırçı] tarla işçisi, kır işçisi

кырчыл [kırçıl] bir cins tarla otu

кырчылык [kırçılık] kırıcılık

кырчын [kırçın] saç kıran (*has-talığı*)

кырчынлы [kırçınly] saç kıranlı

кыршай [kırşau] tekerin demir kuşağı, çember ♦ **кыршай ат-** [kırşau at-] topu atmak

кыршаула- [kırşaula-] çemberlemek

кыршылдыр- [kırşıldır-] tüyü veya havı döktürmek

кыршыл- [kırşıl-] tüyü veya havı dökülmek, tirfillenmek

кырыгалдар [kırıgaldar] çok aldatıcı

кырыгы [kırıgy] ölen için kırkıncı gün yapılan dua merasimi

кырый [kırıy] kenar

кырыйдагы [kırıydağı] kenarda-ki; ehemmiyetsiz

кырыйдан [kırıydan] kenardan, yandan

кырыйлатып [kırıylatıp] yan taraftan

кырык [kırık] kırk sayısı; **кырык чиләкле** [kırık çileklê] kırk kovalık;

кырык карта [kırık karta] kırk bayır ♦ **кырыгына бер иман** [kırıgına bêr iman] inançsızlar;

кырыкка бер тулмаган [kırıkka bêr tulmagan] az akıllı;

кырыкка ярыла [kırıkka yarıla] kırk tarakta bezi olmak

кырыкмыш [kırıkmyş] bir ile iki arası yaşta olan tay; **кырыкмыш тай** [kırıkmyş tay] *bk.* **кырыкмыш**

кырыктартмачы [kırıkıartmaçı]

kırk ambarçı; köy köy dolaşan satıcı

кырыл- [kırıl-] kırılmak, kazılmak
кырылыш [kırılış] kırılış, bir birini kırma

кырымсагыз [kırimsagız] kauçuk bitkisi

кырын [kırın] yan; **кырын** (күз белән) **кара-** [kırın (küz bēlen) kara-] yan göz ile bakmak

кырын- [kırın-] tıraş olmak

кырынай- [kırınay-] yatıklaşmak, eğilmek

кырынайт- [kırınayt-] yatıklaştırmak, eğiltmek

кырынгыч [kırıngıç] tıraş bıçağı, jilet

кырында [kırında] yanında

кырындагы [kırındaгы] yanındaki

кырыннан [kırınnan] yanından

кырып-себереп [kırıp-sêbêrêp] hepsini birden toplayarak, toptan
кырыс [kırıs] sert sıkı, şiddetli, katı güçlü

кырыслан- [kırıslan-] sertlenmek

кырыслык [kırıslık] sertlik

кыс- [kis-] 1. kısmak, sıkmak; 2. baskı yapmak

кыса I [kisa] çerçeve

кыса II [kisa] korse

кысан [kisan] dar, sıkı, az kısık

кысанай- [kisanay-] darlanmak, kısılmak

кысанлан- [kisanlan-] *bk.* **кысанай-**

кысанлаш- [kisanlaş-] darlaşmak

кысанлык [kisanlık] darlık, kısıklık

кыска [kıska] kısa ♦ **кыска аяк**

[kıska ayak] kadın, eksik etek; **кыска койрык** [kıska koyrık] açık sözlü olmayan; **кыска тот-** [kıska tot-] kısa tutmak, kısaltmak; **кыска тәртә** [kıska terte] tez canlı, hırçın

кыскалык [kıskalık] kısalık

кыскар- [kıska-] kısaltmak

кыскарт- [kıska-] kısaltmak

кыскартма [kıska-] kısaltma

кыскасы [kıska-] (*sözün*) kısası, kısacası, özetle

кыскача [kıskaça] kısaca

кыскачалык [kıskaçalık] kısacalık

кыскач I [kıskaç] kıskaç, maşa

кыскач II [kıskaç] 1. yengecin makası; 2. yengeç

кысла [kıska] yengeç

кысланкы [kıska-] nadaş

кысласыманнар [kıska-] yengeçgiller

кысмыр [kısma-] cimri, pinti, hâsis

кысрык [kısma-] 1. dar; 2. kısıtılmış, bastırılmış

кысрыкла- [kısma-] sıkıştırmak, kısıtmak; bastırmak; **кысрыклап чыгар-** [kısma-] bastırıp çıkarmak

кысрыктык [kısma-] darlık

кыстал- [kısma-] 1. üstelenmek, ısrar edilmek; 2. sıkışmak

кыста- [kısma-] ısrar etmek, üstelenmek, zorlamak

кыстыбый [kısma-] yufka ile yapılan bir cins börek

кыстыргыч [kısma-] kısırtıcı, toka, mandal

кыстырулы [kısma-] kısıtlanmış, mandallı

кыстыр- [kɨstɨr-] kɨstɨrmak
кыстырыл- [kɨstɨrɨl-] kɨstɨrɨlmak
кыстырын- [kɨstɨrɨn-] kɨstɨrɨn-
 mak, elbiseyi giyip sıkmak
кысык [kɨsɨk] kɨsɨk
кысыл- [kɨsɨl-] 1. kɨsɨlmak; 2. sı-
 kılmak
кысыла-кысыла [kɨsɨla-kɨsɨla]
 zar ile, sıkıştıırarak
кысылучан [kɨsɨluçan] kɨsalıçı
кысылучанлык [kɨsɨluçanlık] kɨ-
 salıçılık
кысылып [kɨsɨlɨp] kɨsɨlarak
кысылыш [kɨsɨlɨş] 1. kɨsɨlɨş; 2.
 dahil, ilgi, ilişki ♦ **кысылышың**
 булмасын! [kɨsɨlɨşıng bulmasıñ] il-
 gin olmasın!
кысылыш- [kɨsɨlɨş-] sıkışmak
кысым [kɨsɨm] sıkım
кысынкы [kɨsɨnkɨ] dar, sıkıntılı
кысынкылан- [kɨsɨnkılan-] dar-
 lanmak, sıkılmak
кысынкылык [kɨsɨnkılık] 1. dar-
 лık; 2. kɨtlık
кысыр [kɨsɨr] kɨsɨr, meyvesiz,
 dölsüz; **кысыр чечек** [kɨsɨr çeçek]
 kɨsɨr çiçek ♦ **кысыр кайгы (хәсрәт)**
 [kɨsɨr kaygı (hesret)] dayanıksız
 dert (kaygı hasret)
кысырлык [kɨsɨrılık] kɨsɨrılık
кытай [kɨtay] 1. Çin; 2. Çinli; **кы-**
тай алмасы [kɨtay alması] çin el-
 ması; **кытай карасы** [kɨtay karası]
 çini mürekkebi; **кытай чикләвәге**
 [kɨtay çiklevêgê] yer fıstığı
кытайлы [kɨtaylı] Çinli
кытайча [kɨtayça] Çince
кытакла- [kɨtakla-] gɨtgɨdakla-
 mak
кытат [kɨtat] Çin'den gelen sıkı

ipek dokuma
кыткылда- [kɨtkɨlda-] 1. *bk.* кы-
 такла-; 2. kɨkır kɨkık gülmeç ♦ **кы-**
ткылдап тор- [kɨtkɨldap tor-] bir işi
 уармаға hazır olduğunu defalar-
 ca bildirmek
кыт-кытык, кыт-кытый [kɨt-kɨtık,
 kɨt-kɨtɨy] gɨt gɨdak!
кытлык [kɨtlık] kɨtlık
кытык [kɨtık] gɨdik
кытыклан- [kɨtıklan-] gɨdiklan-
 mak
кытыкла- [kɨtıkla-] gɨdiklamak
кытыкландыр- [kɨtıklandır-] gɨdi-
 klandırmak
кытыклы [kɨtıklı] gɨdikli
кытыр [kɨtɨr] pütür, pürtük, pü-
 rüz
кытырда- [kɨtɨrda-] kɨtɨrdamak
кытырдат- [kɨtɨrdat-] kɨtɨrdatmak
кытыр(т)- кытыр(т) [kɨtɨr(t)-kɨ-
 tɨr(t)] kɨtɨr kɨtɨr
кытырлан- [kɨtɨrlan-] pürüzlen-
 meç, pürtüklenmeç
кытырлы [kɨtɨrlı] pürüzlü, pürtük-
 lü
кытырлылык [kɨtɨrlılık] pürüzlü-
 lük, pürtüklülük
кытыршы [kɨtɨrşɨ] 1. kaba pütür-
 lü; 2. pürüzlü (*dih*)
кытыршылан- [kɨtɨrşılan-] pütür-
 lenmeç
кытыршылык [kɨtɨrşılık] pürüzlü-
 lük
кыч: **кыч ит-** [kɨç: kɨç it-] kes-
 meç, öldürmeç
кычкыр- [kɨçkır-] bağırmak, hay-
 kırmak, bağırıп çağыrmak
кычкырт- [kɨçkɨrt-] bağırtmak,
 bağırtıп çağыrtmak

кычкыртып [kiçkirtip] bağırtı ba-
ğırtı

кычкырык [kiçkırık] bağırtı, çiğ-
lik

кычкырын- [kiçkırın-] bağıрıp ça-
ğıрмак

кычкырып [kiçkırıp] 1. bağıрıp
çağıрма ile; 2. yüksek sesle; кыч-
кырып уку- [kiçkırıp uku-] yüksek
sesle okumak; кычкырып-кычкы-
рып [kiçkırıp-kiçkırıp] bağıрıp ça-
ğıрма ile ♦ кычкырып торган [kiç-
kırıp torgan] açık, belli

кычкырыш [kiçkırış] karşılıklı
bağıрıp çağırma; ağız dalaşı

кычкырыш-талаш [kiçkırış-ta-
laş] ağız dalaşı

кычу [kiçu] uyuz, kaşıntı

кычы- [kiçi-] bk. кычыт-

кычын- [kiçin-] kaşınmak

кычыт- [kiçit-] kaşındırmak

кычыткан [kiçitkan] ısırған; кы-
чыткан бизгәре [kiçitkan bizgegê]
ısırған sıtması; кычыткан гөл [ki-
çitkan göl] ısırған çiçeği; кычыт-
кан ефәре [kiçitkan yêfegê] ısır-
ған іреği bitkisi; кычыткан күбә-
ләре [kiçitkan kübelegê] ısırған
kelebeği; кычыткан чыпчыгы [ki-
çitkan çırçığı] ısırған kuşu ♦ кы-
чыткан тел [kiçitkan tël] ısırған
dilli (*kimse*), dikenli dil

кычытканлык [kiçitkanlık] ısırға-
nların bittiği yer

кыш [kiş] kış; кышка чыдамлы
[kişka çıdamlı] kışa dayanıklı;

кыш чыгарга [kiş çıgarğa] kış ge-
çirmek ♦ кыш бабай [kiş babay]

Noel baba; кыш көне кар бирмәс
[kiş könê kar birmes] cimri, hasis

кышкы [kişki] kıştaki, kış ~(s)i

кышлавык [kişlavık] kışlık ev

кышлак [kişlak] kışlak

кышлай I [kişlau] kışlak

кышлай II [kişlak] kış geçiren

кышлык [kişlik] kışlık

кышлыклы [kişlikli] kışlıklı

кыштырда- [kiştirda-] hışıрда-
мак

кыштырдавык [kiştirdavık] hışıр-
dayıcı

кыштырдат- [kiâtırdat-] hışıрdat-
мак

кыштырдык [kiştirdık] hışıртılı

кыштыр(т)-кыштыр(т) [kiştir(t)-
kiştir(t)] hışıр hışıр gelmek

кышын [kişin] kışın; кышын-жә-
ен [kişin-ceyên] kışın ve yazın

кыю [kiyu] cesur; yiğit, gözü pek

кыюлан- [kiyulan-] cesaret gös-
termek

кыюлык [kiyulik] cesaret

кыюсыз [kiyusız] cesaretsiz

кыюсызлан- [kiyusızlan-] cesa-
retsizlenmek

кыюсызлык [kiyusızlık] cesaret-
sizlik

кыя [kiya] kaya; кыя тай [kiya
tau] kayalı dağ; кыя таш [kiya taş]
kaya taş

кыяк [kiyak] uzun ve dar yap-
rak; кыяк гөл [kiyak göl] uzun ve
dar yapraklı çiçek; кыякпы суган

[kiyaklı sugan] yapraklı soğan

кыякпа- [kiyakla-] sıvışmak,
kaçмак

кыяклык [kiyaklık] uzun ve dar
yapraklıların bittiği yer

кыяклылар [kiyaklılar] buğday-
giller

кыялаш [kɪyalaʃ] yukarıdan aşağıya yan ve doğru çizgi şeklinde

кыялы [kɪyalɪ] kayalı

кыям [kɪyam] kıyam

кыямәт [kɪyamet] kıyamet ♦ кыямәт көнө [kɪyamet kɔnɛ] kıyamet günü

кыяр [kɪyar] hıyar, salatalık ♦ кыяр үләнө [kɪyar ülenɛ] hıyarotu

кыяр-кыймас [kɪyar-kɪymas] yarı cesaretle yarı cesaretsiz

кыярлан- [kɪyarlan-] hıyarlanmak

кыяс [kɪyas] 1. kıyas; 2. gelir gider defteri; кыяс ит- [kɪyas it-] karşılaştırmak

кыяфәт [kɪyafet] görünüş; kılık kıyafet

кыяфәтле [kɪyafetlɛ] kıyafetli, gösterişli

кыяфәтсөз [kɪyafetsɛz] görünüşü kötü, gösterişsiz

кыяфәтсөзлек [kɪyafetsɛzlɛk] gösterişsizlik

кыжра- [kɪcra-] bir şey yapma isteği uyanmak

кыңгыр [kɪnggɪr] 1. eğik; 2. *mec.* eğri

кыңгыравык [kɪnggɪravɪk] çingirak

кыңгырай- [kɪnggɪray-] eğilmek, eğrilmek

кыңгырайт- [kɪnggɪrayt-] eğri koymak, eğriltmek, eğmek

кыңгырау [kɪnggɪrau] büyük çingirak; кыңгырау гөл [kɪnggɪrau göl] çingirak çiçeği; кыңгырау чәчәк [kɪnggɪrav ʃɛʃɛk] çingirak gibi çiçek; кыңгырау үлән [kɪnggɪrau ülen] çingirak otu

кювет [kuvet] küvet

кюре [kyürɛ] papaz

кюри [kyürɪ] radyoaktiflik ölçü birimi

кярханә [kârhone] atölye

кяфер [kâfɛr] kâfir

кәбап [kebab] kebab

кәбен [kebɛn] 1. nikâh; 2. mihr; 3. nikâh merasimi; кәбен кой- [kebɛn koy-] nikâhlamak

кәбестә [kebɛstɛ] lâhana

кәбисә [kebisɛ] kebise; кәбисә

елы [kebisɛ yılı] kebise yılı

кәбәм [kebɛm] canım, cicim, şekerim

кәвеш [kevêʃ] kolay giyilen hafif ayakkabı

кәвешче [kevêʃçɛ] ayakkabıcı

кәвешчелек [kevêʃçelɛk] ayakkabıcılık

кәгазь [kêgaz'] kâğıt

кәгъбә [keg'be] kâbe

кәэф [keyêf] keyif ♦ кәэф ач- [keyêf aç-] keyiflenmek; кәэф сөр- [keyêf sör-] keyif sürmek; кәэф

чик- [keyêf çik-] keyif çekmek

кәэфле [keyêflɛ] keyifli

кәэфлелек [keyêflɛlɛk] keyiflilik

кәэфлән- [keyêflen-] keyiflenmek

кәэфләндәр- [keyêflɛndɛr-] keyiflendirmek

кәэф-сафа [keyêf-safa] keyif safa

кәэфсөз [keyêfsɛz] keyifsiz

кәэфсөзлек [keyêfsɛzlɛk] keyifsizlik

кәэфсөзләндәр- [keyêfsɛzlɛndɛr-] keyifsizlendirmek

кәэфсөзләң- [keyêfsɛzlen-] ke-

yıfsızlenmek

кәй [key] 1. kötü, fena; 2. zayıf, sıksa (*çocuk, ekin*)

кәйлә [keyle] küllünk

кәйләче [keyleçê] küllünkçü

кәйтән [keyten] kaytan

кәжкүк [kekük] guguk

кәж-күк [kek-kük] guk guk

кәкрә [kekrê] eğri; кәкрә аяклы [kekrê ayaklı] eğri ayaklı; кәкрә

борынлы [kekrê boronlı] eğri burunlu ♦ кәкрә каенга терәт- [kekrê kayınga têret-] eğri kayına da-

yatmak, aldatıp gitmek; кәкрә койрык [kekrê koyırık] eğri kuyruk,

көрек, boş kimse; кәкрә куллы [kekrê kullı] eğri elli, hırsız

кәкрә-бөкрә [kekre-bökrê] eğri büğrү

кәкрәлек [kekrêlêk] eğrilik

кәкрәлән- [kekrêlen-] eğrilmek

кәкрәсызыклы [kekrêsızıklı] eğri çizgili

кәкрәй- [kekreu-] 1. eğrilmek; 2. *tec.* ölmek

кәкрәйт- [kekreyt-] eğriltmek

кәлам [kelam] kelâm ♦ кәламе-

хикмәт [kelâmê-hikmet] Kur'an-ı Kerim; кәламе-шәриф [kelâmê-

şerif] Kur'an-ı Kerim ve Hadîs-i şerifler

кәлигә [kelige] hayvan yemi olarak kullanılan şalgam

кәлимә [kelime] kelime

кәлтә [kelte] kertenkele ♦ кәлтә елан(ы) [kelte yılan(ı)] kurnaz ve çevik kadın

кәлчәк [kelçek] parlak pullu bir cins balık

кәлшә [kelşe] otlu ekin

кәләвә [keleve] revani

кәләпүш [kelepüş] kellepuş

кәләпүшче [kelepüşçê] kellepuşçu

кәләш [keleş] nişanlı kız

кәлжәмә [kelcême] külbastı, pizza

кәмаләт [kemalet] kemâlet, oyunluk

кәманча [kemança] kemençe

кәмит [kemit] sirk oyunu

кәмитче [kemitçê] sirk oyuncusu

кәмитчәлек [kemitçêlêk] 1. sirk oyunculuğu; 2. komedyenlik

кәнди [kendi] çanak; çorba kâsesi

кәндиң [kendil] kandil

кәнизәк [kenizek] cariyе

кәнитип [kenitil] 1. sırma, tırtık; 2. zahmet; engel

кәнитипле [kenitillê] zahmetli (*iş*)

кәнсәләр [kenseler] kağıtlara, kalem odası

кәнтәй [kentey] 1. kancık, diş köpek; 2. sövme sözü

кәнтәйлән- [kenteylen-] kancık olmak, arsızlanmak

кәнфит [kenfit] şekerleme

кәнфитлән- [kenfitlen-] yılışmak, dalkavukluk etmek

кәнәфи [kenefi] kanepе

кәпрәй- [keprey-] kurum satmak, kabarmak

кәпәч [kepeç] en basit başlık, basit kellepuş, takke ♦ кәпәч борын [kepeç borın] domuz

кәпәчлә- [kepeçle-] bitirmek, tamlamak

кәрамәт [keramet] keramet; кә-

рамәт иясе [keramet iyese] keramet sahibi

кәрамәтле [kerametle] kerametli

кәрамәтче [kerametçe] keramet gösterici

кәрбәз [kerbez] zarif elbiseli

кәрбәзлек [kerbezlek] zariflik

кәрбән [kerben] bir hayli çok, ағир

кәрван [kervan] kervan

кәрвансарай [kervansaray] kervansaray

кәрванчы [kervançı] kervancı

кәрешкә [kerêške] yabancı fiğ

кәрзин [kerzin] sepet, sele, zembil

кәркәдән [kerkeden] gergedan

кәрлә [kerle] cüce, bodur, bücür

кәрниз [kerniz] korniş

кәррә [kerre] kere, defa

кәрт [kert] kart, oyun kâğıdı

кәртле [kertle] kâğıt oyunu

кәртче [kertçe] kâğıt oyuncusu, kumarbaz

кәрче- [kerçi-] ekşimек

кәрчемә [kerçeme] ekşime, asit

кәрәз [kerez] petek

кәрәзле [kerezle] petekli

кәрәкә [kereke] sazangillerden bir tür tatlı su balığı

кәс [kes] sürüldüğünde çimenleri ile birlikte yatmış toprak

кәсеп [kesep] kesp; kazanma;

кәсеп ит- [kesep it-] kesp etmek, kazanmak

кәсеплән- [keseplen-] kazanmak, çalışır kazanmak

кәсептәш [kesepteş] çalışma arkadaşı, meslektaş

кәсепче [kesepçe] küçük esnaf

кәслә- [kesle-] çimen kaplamak

кәстрүл [kestrül] tencere

кәстәнә [kestene] kestane

кәсә [kese] kâse

кәсәбәче [kesebeçe] iş adamı

кәсәфәт [kesefet] kötü tesir;

кәсәфәтең йогар [kesefeteng yogar] kötülüğün bulaşır

кәтәрмәч [ketirmeç] peksimet

кәтмән [ketmen] çара

кәттә [kette] 1. en büyük; 2. kızların sevdiği genç, yavuklu

кәтүк [ketük] makara

кәфен [kefen] kefen

кәфенлек [kefenlek] kefenlik

кәфенлә- [kefenle-] kefenlemek

кәчәркә [keçerke] yeni doğmuş

bebeğin sırtında çıkan kıl

кәшемир [keşemir] kaşmir, keş-

mir kumaşı

кәшеф [keşef] keşif; кәшеф

ит- [keşef it-] keşfetmek

кәшәкханә [keşekhanê] mozole

кәшәкә [keşeke] çengelli sopa;

кәшәкә таяк [keşeke tayaq] ho-

key sopası

кәүсә [keüse] ağacın esas göv-

desi

кәүсәр [keüser] kevser

кәжә [kece] keçi; кәжә бәтиә

(бәрәнә) [kece betiyê (berenê)]

оғлак; кәжә гәмбәсе [kece göm-

besê] keçi mantarı; кәжә имчәге

[kece imçegê] keçi memesi bitkisi;

кәжә мөгезе [kece mögêzê] keçi

boynuzu; кәжә тәкәсе [kece te-

kesê] erkek keçi, teke ♦ кәжә би-

леты [kece bilêti] devlet işinde ça-

lışmayı engelleyen belge; кәжә

калдыр- [kece kaldır-] oyunda
yенmek

кәжәлө [kecelê] inat, kapris

кәжәлән- [kecelen-] inatlaşmak

кәжәсакал [kecesakal] keçi sa-
kalı (*bitki*)

кәжүл [kecül] keçi derisinden el-
de edilen gön

кәбә [köbe] 1. zırh halkası; 2.
zırh gömlek

кәбелә [köbêle] bir cins parazit
çеkirge

кәбрә [köbre] bir çeşit tropikal
bitki

кәбәк [köbek] tüfek, top namlu-
su

кәдрә [ködre] kıvrıkcık (*saç, tüy*)

кәдрәлә- [ködrele-] kıvrıkcıkla-
mak

кәдрәлән- [ködrelen-] kıvrıkcık-
lanmak

кәдрәләндәр- [ködrelendêr-]
kıvrıkcıklandırmak

кәдрәләт- [ködret-] kıvrıkcık-
latmak

кәе [köyê] biçim, şekil, tarz

кәек [köyêk] 1. yanık (*yer*), 2.
mes. hasret

кәекле [köyêklê] hasretli

кәен- [köyên-] hasretlik duymak,
içi yanmak

кәенеч [köyênêç] hasret, iç
уапта ♦ кәенечкә каршы [köyê-
nêçke karşı] ne yazık ki

кәенечле [köyênêçle] hasretli

кәенчә [köyênçe] tarzda, biçim-
de, şekilde

кәенә [köyêne] tarzda, biçimde,
şekilde; (*belli bir vasıfta*) olarak

кәз [köz] güz, son bahar

кәзге I [közgê] güzdeki, son ba-
hardaki, güz ~(s)i

кәзге II [közgê] ayna

кәзгеләктә [közgêlêkte] son ba-
harda, güzde

кәзгече [közgêçê] aynacı

кәзгәчә [közgeçe] güz vaktine
kadar

кәзен [közên] güzün

кәзлек [közlêk] güzlük

кәзли [közli] güzün, kıştan önce

кәзлә- [közle-] güzlemek

кәзән [közen] 1. kokarca; 2.
kramp

кәй I [köy] makam, melodi, bes-
te; кәй кәйлә- [köy köyle-] ma-
kam ile seslenmek; кәй чыгару-
чы [köy çıgaruçı] besteci

кәй II [köy] tertip, ölçü; hâl, ke-
yif; кәе кит- [köyê kit-] düzeni bo-
zulmak; кәйгә сал- [köyge sal-]
tertib etmek, düzenlemek

кәй- [köy-] 1. göymek; az az
yanmak; 2. hasretlenmek

кәйгәләк [köygelek] 1. dertli,
kaygılı; 2. bir cins kuş

кәйдер- [köydêr-] 1. yakmak,
yandırmak, göyündürmek, tütsüle-
mek; 2. keçi iğdiş etmek

кәйдергеч [köydêrgêç] yakıcı,
acı

кәйле I [köylê] yollu, yolunca,
uygun

кәйле II [köylê] besteli

кәйлә- I [köyle-] yoluna koy-
mak, düzenlemek

кәйлә- II [köyle-] şarkı mırılda-
mak

кәйләгеч [köylegêç] regülâtör,
düzenleyici

көйлэн- [köylen-] yoluna konmak

көйлөнөш [köylenêş] yola konuş, yoluna konma

көйләп [köylep] beste ile

көйләп-чөйләп [köylep-çöylep] nasihat ile celb ederek

көйләүлө [köyleülê] düzenleme

көйләүче [köyleüçê] düzenleyici

көймә I [köyme] kayık ♦ көймә комга терәл- [köyme komga têrel-] gemi karaya oturmak; şara oturmak

көймә II [köyme] araba tentesi

көймәлө [köymelê] tentesi olan (araba, tekne)

көймәчө [köymeçê] tekne idarcisi, kapitan

көйрә- [köyre-] (ateş) yavaş yavaş harlamak

көйрәт- [köyret-] (ateş) harlatmak

көйсез I [köysêz] düzensiz, huysuz

көйсез II [köysêz] bestesiz, melodisiz

көйсезлек I [köysêzlêk] düzensizlik

көйсезлек II [köysêzlek] bestesizlik, melodisizlik

көйсезлө- [köysêzle-] engel olmak, bozmak

көйсезлән- [köysêzlen-] huysuzlanmak, düzensizlenmek

көл [köl] kül

көл- [köl-] gülmek

көлдергөч [köldêrgêç] güldürücü

көлдер- [köldêr-] güldürmek

көлдерт- [köldêrt-] güldürtmek

көлемсәрә- [kölêmsêre-] gülümsemek

көлемсәр [kölêmser] gülümser

көлеш [kölêş] gülme

көлеш- [kölêş-] gülüşmek

көлкө [kölkê] 1. gülme; 2. gülünç ♦ көлкөгә калдыр- [kölkêge kaldır-] gülünç vaziyete sokmak;

көлкөгә жибәр- [kölkêge ciber-] ciddiyetten uzaklaştırmak

көлкелө [kölkêlê] gülünç, güldürücü

көллө I [köllê] küllü

көллө II [köllê] küllî, hepsi, tamamı

көллек [köllêk] küllük

көллөлөк [köllêlêk] küllülük

көллө- [kölle-] küllemek

көлсу [kölsu] küllü, kül renginde

көлтә [költe] deste, demet; көлтә бавы [költe bavi] deste (demet) bağı;

көлтә бәйләгөч [költe beylegêç] demet bağlayıcı makine

көлтәлө- [költele-] destelemek, demetlemek

көлтәчө [költeçê] deste bağlayıcı, demet bağlayıcı

көлчә [kölçe] francala, küçük etmek

көләпәрә [kölepere] geniş külah, kukuleta

көләч [köleç] güleç

көләчлөк [köleçlêk] güleçlik

көмөш [kömêş] gümtüş; көмөш сәрви [kömêş servi] ak sedir ağacı

көмөшкә [kömêške] bir çeşit

evde yarılan alkollü içki
 көмөшлө- [kömêşle-] gümüşle-
 mek, gümüş kaplamak
 көмөшлөн- [kömêşlen-] gümüş-
 lenmek
 көмөшсыман [kömêşsıman]
 gümüş renginde
 көмөшче [kömêşçê] gümüşçü
 көмөшчелек [kömêşçêlêk] gü-
 müşçülük
 көмөн [kömen] yük, ağırlık, ha-
 milelik
 көмөнле [kömenlê] hamile, yük-
 lü
 көн [kön] gün ♦ көн бозыл-
 [kön bozil-] hava bozulmak; көн
 ит- [kön it-] yaşamak; көн көбек
 ачык [kön kêbêk açık] gün gibi
 ачык; көн кичер- [kön kiçêr-] gün
 geçirmek; көн күрсөтмө- [kön
 kürsetme-] gün göstermemek;
 көн күр- [kön kür-] gün görmek;
 көн саен [kön sayın] hergün;
 көннөрдөн бер көнне [könpö-
 rden bêr könnê] günlerden bir gün
 көнаралаш [könaralaş] gün aşı-
 ғı
 көнбагыш [könbagış] güneba-
 kaп, ay çiçeği; көнбагыш мае
 [könbagış mayı] ay çiçek yağı
 көнбатыш [könbatış] batı
 көнгерә [köngêre] kanguru
 көндөз [köndêz] gündüz
 көндөзге [köndêzgê] gündüzde-
 ki
 көндөзен [köndêzên] gündüzün
 көндөгө [köndegê] her gün
 көндөгөчө [köndegêçe] her
 гүнкү gibi
 көндөлөк I [köndelêk] gündelik

көндөлөк II [köndelêk] günlük
 көндөш [köndeş] 1. aynı erkek
 ile evli kadınlar; 2. rakiblerden her
 biri
 көнөн-төнөн [kônên-tônên] ge-
 ce gündüz
 көнитеш [könitêş] bk. көнкү-
 рөш
 көнкүрөш [könkürêş] yaşama
 tarzı, günlük, gündelik
 көнлөк I [könlêk] bir günlük
 көнлөк II [könlêk] günlük
 көнлөклө [könlêklê] günlüklü
 көнлөклөп [könlêklep] gün he-
 sabına
 көнлөкчө [könlêkçê] günlükçü
 көнлөкчөлөк [könlêkçêlêk] gün-
 lükçülük
 көнлө- [könle-] (eşini) kıskan-
 mak
 көнлөп [könlep] gün hesabı ile
 көнлөш- [könleş-] kıskanmak;
 imrenmek
 көннөн-көн [können-kön] gün-
 den güne
 көнозын [könozin] gün boyunca
 көн-төн [kön-tön] gece gündüz
 көнчө [könçê] kıskanç kimse
 көнчөл [könçêl] kıskanmağa
 düşkün
 көнчөлөк [könçêlêk] kıskançlık
 көнчөлөклө [könçêlêklê] kiska-
 nçlıklı
 көнчыгыш [könçığış] doğu;
 көнчыгыш гыйлеме [könçığış
 gıylêmetê] doğu bilimi, şarkiyat
 көньяк [könyak] güney; көн-
 як-көнбатыш [könyak-könbatış]
 güney batı
 көньяктагы [könyaktağı] güney-

deki

көнъяшәр [kõnyaşer] ömrü bir
günlük kelebek

көнәген [kõnegên] evvelki gün

көнүзәк [kõnüzek] günlük, gün-
delik, aktüel

көнжет [kõncêt] susam

көнжәлә [kõncele] öreke ♦

көнжәлә баш [kõncele baş] da-
ğınık saçlı kadın; көнжәлә таягы
[kõncele tayagı] öreke sopasıкөпә [kõpe] içi yün veya pamuk
ile doldurulup yorgan gibi dikilen
yelekкөпчәк [kõpçek] teker, düzen-
teker; көпчәк бүкәнә [kõpçek bü-
kenê] parmaklıklı ağaç tekerin mil
kısmıкөпчәкле [kõpçeklê] ağaçtan
dolu tekerliкөпчәкче [kõpçekçê] ağaçtan
dolu teker уарысы устакөпшә [kõpşe] içi boş bitki; ah-
şar ve madeni boruкөпшәк [kõpşek] 1. yumuşak
(toprak); 2. yumuşak, gevşek
(*mes. bazı*)көпшәклек [kõpşeklêk] yumu-
şaklık, gevşeklikкөпшәкләндәр- [kõpşeklêndêr-]
yumuşaklandırmak, yumuşaltmakкөпшәклән- [kõpşeklen-] içi bo-
şalmak, yumuşaklanmakкөпшәлә [kõşpelê] içi boş boru
gibi gövdesi olanкөпшәлән- [kõpşelen-] içi боша-
lıp boru gibi gövdelenmekкөпә-көндез [kõpe-kõndêz] gü-
pe gündüz

көр [kõr] 1. hayvanî gücü çok

olan hayvan; 2. semiz

көрәнде [kõrêndê] kar ve buz
tümseğiкөрлек [kõrlêk] semizlik, güçlü-
lükкөрмәк [kõrmek] düğüm, boğum
көрмәклә- [kõrmekle-] düğüm-
lemekкөрмәклән- [kõrmeklen-] dü-
ğümlenmek, (*dili*) dolaşmakкөрмәкләш- [kõrmekleş-] dü-
ğümleşmek, gürleşmekкөрмәл- [kõrmel-] düğümlen-
mek, bağlanmakкөрпә I [kõrpe] 1. yeni doğan
kuzu; 2. yeni doğan kuzu yünü ve
benzeri yumşak yünler; 3. yumşak
minder ♦ көрпә баш [kõrpe baş]
1. yumşak ve kısa saçlı kimse; 2.
günahsız ve ahmakкөрпә II [kõrpe] un elendiğinde
elekte kalan un ve kepek kalıntısıкөрсен- [kõrsên-] kaygılanma,
kederlenme, mahzun olma gibi
halleri ünlem ile bildirmek, ah, of,
vah demek

көрт [kõrt] çok kar yığını

көртлек [kõrtlêk] keklik

көрчек [kõrçêk] sınır noktası ♦
көрчеккә терәл- [kõrçêkke têrel-]
sınıra dikilmek, hiç bir imkânı ol-
mamak

көрә- [kõre-] küremek, küremek

көрәгә [kõrege] içki kabı

көрәгәче [kõregeçê] içki dağıтан

көрәй- [kõrey-] semirmek; güçlü
olmakкөрәйт- [kõreyt-] semirtmek;
güçlendirmek

көрәк [kõrek] kürek

көрән [kören] yanık rengi, kah-verengi; көрән туфрак [kören tufrak] kahverengi toprak

көрәнлән- [körenlen-] kahverengi olmak

көрәнсу [körensu] kahverengimsi

көрәш [köreş] güreş, yarış

көрәш- [köreş-] güreşmek

көрәштәш [köreşteş] aynı safta yer alan yarışçılardan her biri

көрәшче [köreşçê] güreşçi, yarışçı

көржә [körce] güleç çocuk

көс [kös] küçük balıklar sürüsü

көсмән [kösmen] kayık kıçında bulunup dümen vazifesi gören күрек

көсән- [kösen-] istemek

көт- [köt-] beklemek, gözetmek

♦ көтмәгән жирдә(н) [kötmeğen cirde(n)] birdenbire, tesadüfen

көтәсегә, көтәчәккә [kötêsêge, köteçekke] vadesiz, borç olarak

көтелмәгән [kötêlmegen] beklenmedik

көтелмәгәндә [kötêlmegende] beklenilmediğinde

көтөпханә [kötêphane] kütüphanе

көтмәгәндә [kötmeğende] beklenmediğinde, aniden

көтү [kötü] sürü

көтүлек [kötülêk] sürü otlatılan yer, çayıр

көтүләп [kötülep] grup ile

көтүчә [kötüçê] 1. sürücü, çobан; 2. bek; көтүчә быргысы [kötüçê bırgısı] çoban borusu; көтүчә кубызы [kötüçê kubızı] ço-

бан оту; көтүчә сумкасы [kötüçê sumkası] 1. çoban çantası; 2. bir bitki; көтүчә әнәсә [kötüçê ênesê] kaktüse benzer bir bitki

көтүчәлек [kötüçêlêk] çobanlık

көфәр [köfêr] küfür

көфәрлек [köfêrlêk] küfürlük

көфәрлән- [köfêrlen-] küfür işlemek

көч [köç] güç, zor ♦ көч политикасы [köç politikası] baskı politikası; көч түк- [köç tük-] güç sarfetmek; көч житкәнчә [köç citkençe] güç yettiğince; көчтән тай- [köçten tay-] halsizleşmek

көчек [köçêk] köpek yavrusu, enik

көчергәнеш [köçêrgenêş] 1. gerginlik; 2. gerilim, voltaj

көч-куәт [köç-kuet] güç kuvvet

көчкә [köçke] var gücü ile; zor

көчлә [köçlê] güçlü

көчлелек [köçlêlêk] güçlülük

көчлелән- [köçlêlen-] güçlülenmek

көчлә- [köçle-] güç ile zorlamak

көчлән- [köçlen-] baskıya uğramak

көчләүле [köçleülê] zorlamalı

көчләүчә [köçleüçê] zorlayıcı, zorba

көчсез [köçsêz] güçsüz

көчсезлек [köçsêzlêk] güçsüzlük

көчсезлән- [köçsêzlen-] güçsüzlenmek

көчсезләндер- [köçsêzlendêr-] güçsüzlendirmek

көч-хәл [köç-hel] güç hâl

көч-ярдәм [köç-yardem] güç ve

yardım

көчэй- [köçey-] gücü artmak, güçlenmek

көчэйт- [köçeyt-] gücünü artırmak, güçlendirmek

көчэйткеч I [köçeytkêç] güçlendirici, yükseltici

көчэйткеч II [köçeytkêç] *gr.* pekiştirici

көчән- [köçen-] gücünü toplamak

көчәнеш [köçenêş] güç toplama

көш! [köş] kış!

көшел I [köşêl] başaktan ayrılmış ekin uğunu

көшел II [köşêl] su köstebeği

көшкеллән- [köşkêllen-] nazlanmak

көя [köye] güve

көяз [köyez] güvez

көязлек [köyezlêk] güvezlik

көязлән- [köyezlen-] güvezlenmek

көялә- [köyele-] güvelenmek

көяләк [köyelek] hüzünlü sesler çıkarıcı, kuşkucu

көялән- [köylen-] hüzünlü sesler çıkararak kaygılanmak

көяләнүчән [köyelenüçen] hüzünlü olmeye düşkün, ağlamaklı

көянтә [köyente] su taşımakta kullanılan çığındırık terazi; көянтә йолдыз(ы) [köyente yoldız(ı)] terazi yıldızı ♦ көянтә шикелле [köyente şikêllê] terazi şekilli (*eğrileşmek*)

көянтәле [köyentelê] terazili

көжәлә [köcele] hayvanlarda deri hastalıkları tedavi etmekte kullanılan bir cins ağaç ve bu ağa-

cın öz suyu

күбавыз [kübavız] çok ağızlı parazit

күбаяк [kübayak] çok ayaklı böcek

күбек I [kübêk] köpük

күбек II [kübêk] köpüğe benzer bir çeşit yemek

күбекле [kübêklê] köpüklü

күбеклән- [kübêklen-] köpüklenmek

күбекләндер- [kübêklendêr-] köpüklendirmek

күбән- [kübên-] 1. şişirmek; 2. kıskançlık duymak (göstermek)

күбәндер- [kübêndêr-] şişirtmek

күбесәнчә [kübêsênçe] pek çoğu ile

күбурынлы [küburınlı] *mat.* çok hâneli

күбә [kübe] küçük ot uğunu

күбәй- [kübey-] çoğalmak

күбәйт- [kübeyt-] çoğaltmak

күбәйтү [kübeytü] çoğaltma

күбәк [kübek] ekini bacağından ayırmağa yarayan sopanın sapı

күбәлә- [kübele-] küçük uğınlar yapmak

күбәләк [kübelek] kelebek; күбәләк корты [kübelek kortı] kelebek kurdu; күбәләк кар [kübelek kar] ilk baharda yağan geniş yapraklı kar; күбәләк чәчәк [kübelek çəçək] kelebek çiçeği ♦ күбәләк гомере [kübelek gomêrê] kelebek ömrü; az ömür

күбәләклән- [kübeleklen-] kelebeklenmek

күбәү [kübeü] pek çok

күгелжем [kügêlcêm] mavimt-

rak, mavimsi

күгелжемлән- [kügêlcêmlen-]
mavimtrak olmak

күгәл [kügel] yabani ördek

күгән I [kügen] köken

күгән II [kügen] menteşe

күгәнлек [kügenlêk] menteşe-
rin bittiği yer

күгәр- [küger-] 1. göğermek; 2.
pas tutmak; küflenmek ♦ күгәр-
гән тавыш [kügergen tavış] kısık
ses

күгәрәк [kügerêk] küf; pas

күгәрән- [kügerên-] gök rengine
girmek

күгәрчен [kügerçên] güvercin

күгәрченем [kügerçênêm] gü-
vercinim, güzelim

күз [küz] 1. göz, 2. ilmik; delik;
күз агы [küz ağı] göz akı; күз ал-
дында [küz aldında] göz altında,
önünde; күз алмасы [küz alma-
sı] göz yuvarlağı; күз бу- [küz bu-
] göz bağlamak; күз буучы [küz
buuçı] göz bağı; күз бәбәге
[küz bebege] göz bebeği; күз
бәйләш [küz beyleş] göz bağla-
ma; күз врачы [küz vracı] göz
dokтору; күз кабагы [küz kabağı]
göz караğı; күз карасы [küz
karası] göz karası; күз карашы
[küz karaşı] göz bakışı; күз кыс-
[küz kıs-] göz atmak, göz kırmak;
күз чокыры [küz çokırı] göz çu-
kuru; күз үләне [küz ülenê] göz
otu; ♦ күз агым [küz agım] benim
gözümün akı, güzelim; күз ал-
дында тот- [küz aldında tot-] göz
önünde tutmak; күз алма- [küz
alma-] gözünü alamamak; күз

алыш- [küz alış-] karşılıklı bakış-
mak; күз ачыксыз [küz açkısız]
göz açtırmaz (*rüzgâr*); күз ачып
йомганчы [küz açıp yomgançı]
göz açıp yumuncaya kadar; күз
дә ачырма- [küz de açırma-] göz
açtırmamak; күз буя- [küz buya-]
göz boyamak; күз буяучы [küz
buyauçı] göz boyayıcı; күз бәй-
лән- [küz beylen-] göz göre-
yecek hâle gelmek, hava karar-
mak; күз дә йоммыйча [küz de
yommiuça] göz yummadan; күз
карасы кебек сакла- [küz karası
kêbêk sakla-] göz bebeği gibi
saklamak; күз күргән [küz kürgen]
göz görmüş, tanıdık, bildik;
күз сал- [küz sal-] 1. göz atmak,
2. göz koymak; күз тек- [küz têt-]
] göz dikmek; күз терә- [küz têre-]
] göz dikmek; күз ти- [küz ti-] göz
değmek; күз тот- [küz tot-] göz
altında tutmak; күз төш- [küz
töş-] gözün tutmak; күз үлчәве
белән [küz ülçevê bêlen] göz ka-
rarıyla; күз жит- [küz cit-] göz
yetmek; күзгә бәрәп- (ташлан-)
[küzge berêl- (taşlan-)] göze çar-
pmak; күзгә бәрәп (терәп)
[küzge berêp (têrep)] gözüne
sokup; күзгә төртсәң күрәнмәс
[küzge törtseng kürênmes] göze
soksan görünmez (*karanlık*); күзе
ачык [küzê açık] gözü açık; күзе
белән ашый [küzê bêlen aşıy]
gözü ile yiyiyor; күздән кичер-
[küzden kiçêr-] gözden geçirmek;
күздән төш- [küzden töş-] göz-
den inmek, otoritesini kaybetmek;
күземнән югал! [küzêmnən yu-

gal] gözümden git!; күзем чәчрәп чыксын! [küzēm çeçrәp çıksın] gözüm çıksın!; күзен ач- [küzēn ач-] gözünü açmak; күзен кан баскан [küzēn kan baskan] gözünü kan бүрүмүş

күзалла- [küzallla-] göz önüne getirmek

күзалмам! [küzalmam] göz elim, güzelim

күзгә-күз [küzge-küz] göz göze

күзек- [küzêk-] göz deġmek

күзектер- [küzêktêr-] göz deġdirmek

күзелдерек [küzêldêrêk] at gözliġü; toz *vb.* den korumak için takılan gözlük

күзикмәк [küzikmek] köz ekmeġi

күз-колак [küz-kolak] göz kulak

күзле [küzlê] gözli

күзле-башлы [küzlê-başlı] evlenmiş

күзлек [küzlêk] gözli

күзлекле [küzlêklê] gözli

күзлекле елан [küzlêklê yılan] gözli

күзлут [küzlut] gözli ot

күзлә- I [küzle-] gözlemek

күзлә- II [küzle-] 1. göz aşısı уармак; 2. iġne deliġine ip geçirmek

күзләвек [küzlevêk] delik, mazgal; buzlar arasında donmamış kalan yer (*mes. gólde*)

күзләштер- [küzleştêr-] yüzleş-tirmek

күзсез [küzsež] gözсüz

күзсен- [küzseñ-] nazar deġmek

күзсендер- [küzseñdêr-] nazar

deġdirmek

күзчә [küzçe] (*bitki ağaç vb.*) göz

күзә- [küzê-] *bk.* күзлә- I

күзәнәк [küzenek] petek göz; hücre; gözenek

күзәнәкара [küzenekara] gözenekler (hücreler) arası

күзәнәкле [küzeneklê] gözenekli

күзәнәклеләр [küzeneklêler] gözenekliler

күзәнәкчел [küzenekçêl] gözenekleri olan

күзәт- [küzet-] gözetmek, gözetlemek

күзәтел- [küzetêl-] gözetilmek

күзәтеш [küzetêş] gözetiş

күзәтче [küzetçê] askerî keşif kolunda yer alan kimse

күзәтчелек [küzetçêlêk] askerî keşifçilik

күзәтү [küzetü] bakış, gözlem

күзәтүче [küzetüçê] gözetici, bakıcı

күзәтүчән [küzetüçen] gizlice bakıcı; gözetleyici; gözlemeye düşkün

күзәфә [küzefe] görün, göz önünde, görülen yer

күзәфәсез [küzefesež] açık (*öġretim*)

күк I [kük] gök, gök yüzü; күк гәмбәзе [kük gömbezê] gök kubbesi

♦ күк белән жир арасында [kük bēlen cir arasında] gök ile yer arasında; күк күкрә [kük

kükre-] gök gürlemek; күк терәве [kük tērevê] gök direġi, uzun boylu

kimse; күккә күтәр- [kükke küter-]

göğе çıkarmak; күктән төш-
[kükten töş-] gökten düşmek

күк II [kük] gök rengi, mavi; күк
сусын [kük susın] gök süsen; күк
чай [kük çey] gök çay, yeşil çay;
күк ютәл [kük yütel] gök bağ-
маса; күк жыләк [kük cilek] ya-
ban mersini

күк III [kük] gibi

күкбаш [kükbaş] belemir, pey-
gamber çiçeği

күкбүз [kükbüz] gök boz (а) ♦
Күкбүз ат [Kükbüz at] kutup yıl-
dızı yanındaki bir yıldız

күке [kükê] guguk kuşu; күке
сабыны [kükê sabını] biber gibi
kırmızı çiçeklerini çıkararak bir cins
çiçek; күке яше [kükê yeşê] orki-
de; күке житене [kükê citênê] bir
cins yosun ♦ күке баш [kükê baş]
çok yanılan kimse, dikkatsiz

күкебаш [kükêbaş] ciğer otu

күкелдә- [kükêlde-] guguklamak

күкерт [kükêrt] 1. күкürt; 2. gök
gürültüsü; күкерт үләне [kükêrt
ülenê] күкürt otu

күкертле [kükêrtlê] күкürtlü

күкертлә- [kükêrtle-] күкürtle-
mek

күккүз [kükküz] peygamber çi-
çeği, gök kantaron

күклек [kükklêk] göklük

күкле-яшелле [kükklê-yeşêllê]

1. göklü yeşilli; 2. inişli çıkışlı ses
күклә- [kükle-] 1. kökleme; 2.
aralıklı olarak düşümlemek; şilte,
yorgan vb. dikmek

күкрәк [kükrek] göğüs; күкрәк
авыруы [kükrek avırui] göğüs ağ-
rısı, verem; күкрәк бакасы [kük-

rek bakası] bronşit; күкрәк зәх-
мәте [kükrek zehmetê] göğüs ağ-
rısı, verem; күкрәк сөяге [kükrek
söyegê] göğüs kemiği ♦ күкрәк
белән каршы тор- [kükrek bêlen
karşı tor-] göğüs germek; күкрәк
как- [kükrek kak-] göğüs kabart-
mak, büyüklenmek; күкрәк киер-
[kükrek kiyêr-] göğüs kabartmak,
kibirlenmek; күкрәк сөте [kükrek
sötê] ana sütü; күкрәк тавышы
[kükrek tavışı] göğüs sesi

күкрәкчә [kükrekçê] sütyen

күкрә- [kükre-] күкremek

күкрәүлө [kükreülê] gürültülü

күксагыз [küksagız] sakız otu

күксе- [küksê-] küflenmek

күксел [küksêl] mavimsi

күкселлек [küksêllêk] mavimsi-
lik, gökümü

күкселлән- [küksêllen-] mavim-
silenmek, göğermek

күкташ [küktaş] gök taşı

күкчәчәк [kükçêçêk] peygamber
çiçeği, gök kantaron

күкшел [kükşêl] boz

күкшә [kükşe] kestane kargası

күкәй [kükey] yumurta; күкәй-
ашар [kükeyaşar] yumurta iyici
bir hayvan

күкәйлек [kükeylêk] yumurtalık

күкәйсыман [kükeysıman] yu-
murta gibi

күл [kül] göl

күлбуга [külbuga] balıkçıl

күлдәвек [küldevêk] su birikinti-
si, gölçük

күлем [külêm] 1. işe ara vererek
azıcık yemek yemek; 2. bir sü-
rümlük yer

күлләвек [kullevêk] su birikintisi, gölcük

күлмәк [külmeç] gömlek

күлмәкчән [külmeççen] (*havanın soğuk olmasına rağmen*) bir tek gömlek giymiş

күлмәк-ыштан [külmeç-iştan] don gömlek

күлгә [külege] gölge ♦ күлгә кебек йөр- [külege kébék yö-] gölge gibi yürümek; күлгә төшер- [külege töşêr-] gölge düşürmek; күлгә төш- [külege töş-] gölge düşmek; күлгәдә калдыр- [külegede kaldır-] gölgede bırakmak; күлгәдә калу [külegede kalu] gölgede kalmak

күлгәле [külegelê] gölgeli ♦ күлгәле як [külegelê yak] gölgeli taraf

күлгәлек [külegelêk] gölgelik

күлгәлә- [külegele-] gölgelemek, gölge etmek

күләм [külem] ölçü birimi, hacmi; metre küp

күләмле [külemlê] çok büyük, hacimli

күләмчә [külemçê] hacimce, hacmine göre

күм- [küm-] gömmek

күмгеч [kümgeç] gömücü

күмдер- [kümdêr-] gömdürmek

күмел- [kümeł-] gömülmek

күмер [kümêr] 1. kömür; 2. taş kömürü, maden kömürü; күмер яндыр- [kümêr yandır-] odun kömürü yarmak; күмер яндыручы [kümêr yandırucu] kömürcü ♦ күмер итү [kümêr itü] yok etmek, küll etmek

күмерле [kümêrlê] kömürlü

күмерлек [kümêrlêk] 1. kömürlük, 2. semaverin kömür yakılan yeri

күмерлән- [kümêrlen-] kömürlemek

күмерләндер- [kümêrlendêr-] kömürlendirmek

күмерче [kümêrçê] kömürcü

күмерчелек [kümêrçêlêk] kömürcülük

күмәк [kümeç] 1. ortak, müşterek; 2. ortak kolléktif; küme

күмәклек [kümeçlêk] kümelik, çokluk; күмәклек исем [kümeçlêk isêm] yalın isim

күмәкләп [kümeçlep] hep beraber, ortaklaşa

күмәкләш- [kümeçleş-] kümeleşmek, kooperatifleşmek

күмәкләштер- [kümeçleştêr-] kümeleştirmek, kooperatifleştirmek

күмәкчелек [kümeççêlêk] kooperatifçilik

күмәртә [kümerte] toptan; götürü

күмәртәләп [kümertelep] toptan, bütünüyle

күмәч [kümeç] küçük ekmek

күмәчлек [kümeçlêk] küçük ekmeklik

күмәчче [kümeççê] küçük ekmekçi

күн I [kün] gün

күн II [kün] paranın tura tarafı

күн III [kün] eski bir para birimi

күн- [kün-] razı olmak

күндер I [kündêr-] göndermek

күндер- II [kündêr-] razı etmek,

уугунлаштырмак

күндөм [kündem] her şeye razı olan (*kimse*)

күндөмлек [kündemlêk] razılık

күнегү [künêgü] idman, talim

күнек- [künêk-] alışмак

күнектер- [künêktêr-] alışтырмак

күнекмә [künêkme] idman, та-
лим *vb.* чalıшмаларын бир бөлүмү

күнлек [künlek] günlük

күнче [künçê] göncü

күнчелек [künçêlek] göncülük

күнә [küne] cıva

күнәк [künek] gön kova

күнәяк [küneyak] hindiba

күп [küp] çok; күп баскычлы [küp baskıçlı] çok merdivenli; күп

басулы [küp basulı] çok arazili;

күп миллионлы [küp millionlı] çok milyonlu; күп мәгънәле [küp

megnelê] çok manalı; күп санлы [küp sanlı] çok sayılı; күп сулы [küp sulı]

çok sulu; күп сүзле [küp süzlê] çok sözlü; күп тарма-

кы [küp tarmaklı] çok dallı; күп томлы [küp tomalı] çok ciltli; күп

фазалы [küp fazalı] çok fazlı ♦

күп чәйнәлгән [küp çeynelgen] çok çiğnenmiş, fazla konuşulmuş;

күптән түгел [küpten tügêl] ya-

kında, son günlerde

күп- [küp-] körürmek, hacmi ar-

тмак, kabarmak

күпбуын [küpbuın] çok terimli

күпбуынлы [küpbuınlı] çok te-

rimli; çok kademeli

күпек: күпек балыгы [küpêk: küpêk balığı] köpek balığı

күпер [küpêr] köprü

күпер- [küpêr-] kabarmak

күперен- [küpêrên-] kabarmak

күперенке [küpêrênkê] kabarmış, kabarık

күперт- [küpêrt-] körürtmek, kabarmak

күперткөч [küpêrtkêç] kabartıcı, körürtücü

күпертмә [küpêrtme] körürtme, kabartma

күперчек [küpêrçêk] köprücük

күпкыйммәтле [küpkiymmetlê] *mat.* çok rakamlı

күпкыйммәтлелек [küpkiymmetlêlek] çok rakamlı olma

күпкырлы [küpkrılı] 1. çok kenarlı; 2. etraflı

күпкырлык [küpkrılık] çok kenarlık

күпкырлылык [küpkrılılık] etraflılık

күпкә [küpke] çok defa; uzun sürecek, uzun bir müddet için

күплек [küplêk] çokluk

күпләп [küplep] çok olarak

күпләр [küpler] pek çok (*kimse-ler*)

күппочмак [küpproçmak] çok aç, çokgen

күппочмакы [küpproçmaklı] çok açılı

күпсен- [küpsên-] 1. çok saymak; 2. artık (fazla) görmek, gereksiz bulmak

күптер- [küptêr-] kabartmak

күптермә [küptêrme] 1. kabartma; 2. kabartmalı yemek

күптән [küpten] çoktan, çok önce; күптән көтөлгән [küpten kötêlgen] çoktan beri beklenen; күп-

тән үткән заман [küpten ütken zaman] *gr.* çoktan geçmiş zaman
күптэнге [küptengê] çok zամandan beri (*gelen*)

күптәннән [küptennen] eskiden beri

күптөрле [küptörlê] çok türlü, çeşitli

күптөрлелек [küptörlêlêk] çok çeşitlilik

күпче- [küpçê-] ekşiyerek kabarmak

күпчек [küpçêk] iğnedanlık

күпчелек [küpçêlêk] çoğunluk

күпьялык [küpyalık] çok yıllık

күпьяклы [küpyaklı] çok taraflı

күр- [kür-] 1. görmek; 2. becermek, başarmak ♦ күр дә тор [kür de tor] bak ne oldu; күрер күзгә [kürêr küzge] görür göze; күрә торып [küre torıp] göz göre göre

күргәз- [kürgez-] göstermek

күргәзмә [kürgezme] sergi

күргәзмәле [kürgezmelê] sergili

күргәзмәлелек [kürgezmelêlêk] sergilik

күрек I [kürêk] görk, güzellik

күрек II [kürêk] kürk

күрек III [kürêk] köruk

күрекле [kürêklê] görkemli, güzel

күрексез [kürêksêz] görkemsiz, gösterişsiz

күрекче [kürêkçê] kürkçü

күрел- [kürêl-] görölmek

күрелмәгән [kürêlmegen] görölmemiş

күрем I [kürêm] (*kadınlar için*) aybaşı

күрем II [kürêm] fal

күремче [kürêmçê] falcı

күрен- [kürên-] görünmek

күренгәнчә [kürêngençê] göröldüğü gibi

күренекле [kürênêklê] meşhur, şanlı

күренексез [kürênêksêz] tanınmaz

күренеш [kürênêş] görünüş

күренмә [kürênme] görünme

күренүчәнлек [kürênüçenlêk] görüş uzaklığı

күреш- [kürêş-] görüşmek

күрештер- [kürêşter-] görüştürmek

күркә I [kürke] hindi ♦ күркә

кебек кабарын- [kürke kêbêk kabarın-] hindi gibi kabarmak

күркә II [kürke] kozalak

күркәм [kürkem] görkem

күркәмлек [kürkemlêk] görkemlik

күркәмлән- [kürkemlen-] görkemlenmek

күррә [kürre] kör gibi; miyop

күрсәт- [kürset-] göstermek

күрсәтмәле [kürsetmelê] göstermeli

күрсәтмәлелек [kürsetmelêlêk] göstermelilik

күрше [kürşê] komşu; күрше-

күлән [kürşê-külen] kapı bir komşu

күршелек [kürşêlêk] komşuluk

күрше-тирә [kürşê-tire] komşular ve çevre

күрә [küre] göre; için

күрәгә [kürege] kuru kayısı

күрәзә [küreze] 1. geleceği bil-

me iddiasında bulunan (*kimse*); 2. falcı, bakıcı

күрәзәлек [kürezelêk] bakıcılık, falcılık; күрәзәлек ит- [kürezelêk it-] falcılık etmek

күрәзәче [kürezeçê] falcı

күрәзәчелек [kürezeçêlêk] falcılık

күрәлма- [kürelma-] kin duymak, nefret etmek

күрәлмаучылык [kürelmauçılık] kin, nefret

күрәләтә [kürelete] göre göre, bilerek

күрән [küren] bir çeşit içi dolu kamış

күрәсе [küresê] daha göreceği

күрәсең [küresêng] belki, galiba

күрәчәк [küreçek] görülecek(ler)

күсе [küse] sıçan, fare

күсә [küse] köse

күсәк [küsek] 1. kalın sopa; 2. *mes.* ahmak

күсәкләш- [küsekleş-] sopa ile karşılıklı vuruşmak

күтәр- [küter-] yükseltmek, kaldırmak

күтәреч [kütergêç] kaldıraç

күтәрел- [küterêl-] 1. yükseltmek, kalkmak; 2. övünmek ♦ күтәрелен бәрел- [küterêlêr berêl-] çok kızmak

күтәрелеш [küterêlêş] yükseltme, kalkınma

күтәрелмә [küterêlme] 1. *gr.* yükselen; 2. açılır kapanır (*köprü*)

күтәрелмәле [küterêlmele] *bk.*

күтәрелмә

күтәрән- [küterên-] yüklenmek

күтәрәнке [küterênkê] 1. coş-

kun, heyecanlı; 2. fazla, çok aşırı күтәрәнкелек [küterênkêlêk] 1.

coşkunluk; 2. aşırılık

күтәрмә [küterme] yükseltilmiş kapı eşiği; rıhtım

күтәрткеч [kütertkêç] yükseltici, kriko

күтәрәм [küterem] bir kucak dolusu (*mes. odun*)

күч I [küç] 1. göç; 2. arı oğlu

күч II [küç] toprak yığını

күч- [küç-] göçmek

күчемле [küçêmlê] *gr.* geçişli

күчемлелек [küçêmlêlêk] *gr.* geçişlilik

күчемсез [küçêmsêz] *gr.* geçişsiz

күчемсезлек [küçêmsêzlêk] *gr.* geçişsizlik

күчен- [küçên-] göç etmek, göçmek

күченүче [küçênüçê] göç edici

күчер- [küçêr-] göçürmek; kopya etmek; күчереп утырт- [küçêrêp utırt-] fidanı bir yerden bir

başka yere dikmek; күчереп ялга- [küçêrêp yalga-] fidan, ağaç

aşılama; күчереп яз- [küçêrêp yaz-] kopya etmek

күчергеч [küçêrgêç] şablon

күчерелмә [küçêrêlme] menkul

күчермә [küçêrme] kopya

күчерүче [küçêrüçê] kopyacı

күчеш [küçêş] göçme, değişme

күчмә [küçme] göçmen, göçen

күчмән [küçmen] göçmen (*kimse*)

күчтәнәч [küçteneç] hediye (*gr-da*)

күчә [küçe] dar ve küçük sokak

күчән [küçen] lâhananın gövde kısmı

күчәр [küçer] mil

күчәт [küçet] fide, fidan

күчүче [küçüçê] göçmen

күш [küş] araba üstünde yarım karalı kısım

күшек [küşêk] köşk

күшек- [küşêk-] soğuktan уууш-
mak (bürüşmek)

күшле [küşlê] üstünde yarım karalı kısmı olan (*araba*)

күшә [küşe] 1. dokumada arış iplikleriyle meydana getirilmiş sa-
çak örmesi; 2. bitki kökü

күшә- [küşe-] geviş getirmek

күшәгә [küşege] örtü, saçак

күшәүчеләр [küşeüçêler] geviş
getiriciler

күәс [kües] аһһар hamur kova-
сы

күңел [küngêl] gönül ♦ күңел
азыгы [küngêl azığı] gönül gıdası;
күңел ач- [küngêl aç-] gönül
аçмак; күңел байлығы [küngêl
baylığı] gönül zenginliği; күңел
бул- [küngêl bul-] gönül olmak,
kanaat etmek; күңел йомһар-
[küngêl yomşar-] gönül yumuşa-
мак; күңел кал- [küngêl kal-] gö-
nül kalmak; күңел кошы [küngêl
koşı] gönül kuşu; күңел кырыл-
[küngêl kırıl-] gönül kırılmak; кү-
ңел күзе [küngêl küzê] gönül gö-
zü; күңел суын- [küngêl suın-]
gönül soğumat; күңел төш-
[küngêl töş-] gönül düşmek, me-
raklanmak; күңел түрендә [kün-
gêl türênde] gönül baş köşesinde;

күңел эре- [küngêl êrê-] gönül
erimeк; күңел ярасы [küngêl ya-
rası] gönül yarası; күңел ят-
[küngêl yat-] gönül yatмак; күңел
жит- [küngêl cit-] gönül yetmek;
күңелгә кил- [küngêlge kil-] gö-
nüle gelmek; күңелгә сал- [kü-
ngêlge sal-] hatırında kaldıрмак;
күңелгә ят- [küngêlge yat-] gö-
nüle yatмак; күңелдән чык-
[küngêlden çık-] gönülden çıкмак;
күңелен күр- (тап-) [küngêlên
kür- (tap-)] gönülünü kazanмак;
күңелне бас- [küngêlnê bas-]
gönülünü ferahlandıрмак; күңелне
кыр- [küngêlnê kır-] gönülünü kır-
мак; күңелне тырна- [küngêlnê
tırna-] gönülünü tırmalamak; кү-
ңелнең кәгъбәсе [küngêlnêng
kegbesê] gönülünün kâ'besi

күңелдә [küngêlde] ezberde

күңелдән [küngêlden] ezberden

күңелле I [küngêllê] gönüllü
(*asker vb.*)

күңелле II [küngêllê] sevinçli

күңеллелек [küngêllêlêk] gö-
nüllülük, sevinçlilik

күңеллелән- [küngêllêlen-] fe-
rahlанмак

күңелсез [küngêlsêz] neşesiz,
dertli

күңелсезлек [küngêlsêzlêk] 1.
neşesizlik; 2. kötülük, dert

күңелсезлә- [küngêlsêzle-] kö-
tülük yармак, dert olmak

күңелсезлән- [küngêlsêzlen-]
каугılanмак, dertlenmek

күңелчәк [küngêlçek] алçак gö-
nüllü

- Л -

ла / лә- [la/le] söz ve fiil sonla-
rında şüphe, belki fonksiyonlu edat

лабиаль [labial'] dudaksıl

лабиринт [labirint] lâbirent

лаборант [laborant] lâborant

лаборатор [laborator] lâboratu-
ar ~ (s)i

лаборатория [laboratoriya] lâ-
boratuar

лабырда- [labırda-] ağız kala-
balığı ile söylemek

лабырдык [labırdık] ağız kala-
balığı ile söyleyen kimse

лава [lava] lâv

лавка [lavka] dükkân

лавр [lavr] defne

лавсан [lavsan] bir çeşit sente-
tik kumaş

лагерь [lagêr'] kamp

ладья [ladya] kale (*satrançta*)

лаек [layık] lâyık

лаеклы [layıklı] lâyık, hak etmiş

лаексыз [layıksız] lâyık olma-
yan

лазарет [lazarêt] revir

лазер [lazêr] lâzer

лазим [lazim] lâzım

лай [lay] çamur

лайка I [layka] Sibirya köpeği

лайка II [layka] yumşак deri

лайла [layla] sümüksü madde

лайлалан- [laylalan-] sümük-
lenmek, salyalanmak

лайлалы [laylalı] sümüklü, sal-
yalı

лайлач [laylaç] salyangoz

лайнер [laynêr] büyük gemi

лак [lak] lâka, vernik

лакан [lakan] dağar

лакей [lakêy] hizmetçi, uşак

лакейларча [lakêylarça] uşак
gibi, yaltакça

лакейлык [lakêylik] uşакlık; yal-
takçılık

лакировка- [lakirovkala-] lâ-
kalamak, verniklemek, parlatmak

лакировкачы [lakirovkaçı] lâka-
cı, vernikçi, parlatıcı

лакпа- [larla-] parlatmak

лакпы [laklı] lâkalı

лакмыс [lakmus] turnusol

лакылда- [lakılда-] lakırdamak

лакылдык [lakıldık] geveze

лалә [lale] lâle; лалә чәчәгә

(гөле) [lale çeçegê (gölê)] lâle çi-
çeği (gülü)

лампа [lampa] lâmba

ландыш [landış] inci çiçeği

ландшафт [landşaft] manzara

лап [lap] lâp (*ünlem*)

лапас [lapas] hayvan damı

лап-лоп [lap-lop] lap lup (*ün-
lem*)

лапта [lapta] sopa ile oynanan
top oyunu

лаптырда- [laptırда-] lap lap
yürümeк, sallanmak

лапшык [lapşık] sarkık

лапылда- [lapılда-] lök gibi
(*oturmak*)

лапыр-лопыр [lapır-lopır] lapır
lupur (*ünlem*)

лар [lar] un sandığı

ларёк [laryok] ahşap dükkân

ларёкчы [laryokçı] dükkancı

ларингит [laringit] bir çeşit gırtlak hastalığı

лассо [lasso] kement

лауреат [laurêat] armağan (ödül) sahibi

лаф [laf] lâf; лаф ор- [laf or-] çok övünmek, mübalâğa etmek;

лаф оручы [laf oruçı] yalancı

лафет [lafêt] top arabası, kundak

лафетлы [lafêtlı] kundaklı

лач I [laç] çok ıslak

лач(т) II [laç (t)] ıslak bir nesne ile vurulduğunda çıkan ses, vıç, vıç sesi

лачкылда- [laçkılda-] vıcıklatmak

лач-лоч [laç-loç] sakız çiğneme sesi

лачын [laçın] lâcın

лашман [laşman] esk. ağaç kesmek ve sal yapmak ile meşgul olma, tomrukçuluk

лашманчы [laşmançı] ağaç kesmek ve sal yapmak üzere kullanılan mahküm, tomrukçu

лашманчылык [laşmançılık] bk. лашман

лаштырда- [laştırda-] bol ayak kabı ile yürümek

лаштыр-лоштыр [laştır-loştır] haşır huşur

лаякыл [layakıl] çok sarhoş, ayağında duramaz

лебѣдка [lêbyodka] viñç

легаль [lêgal] açık, meşru, kanunî

легальлек [lêgallêk] meşruluk, kanunîlik

легальләш- [lêgalleş-] meşru-

laşmak, kanunîleşmek

легальләштер- [lêgalleştêr-] meşrulaştırmak, kanunîleştirmek

легенда [lêgênda] efsane, masal, rivayet

легендар [lêgêndar] efsane kahramanı gibi

легион [lêgion] çok sayılı askeri birlik

легионер [lêgionêr] asker er

легира- [lêgira-] esas metale başka metaller katarak sağlamlaştırmak

ледерин [lêdêrin] sentetik gön

лезвие [lêzviyê] jilet

лейборист [lêyborist] İngiliz işçi partisi üyesi

лейтенант [lêytênant] teğmen

лекало [lêkalo] pistole, eğri gönye

лексик [lêksik] kelime bilimi ~ (s)i

лексика [lêksika] kelime hazinesi

лексикографик [lêksikografik] sözlükçülük ~ (s)i

лексикография [lêksikografiya] sözlükçülük

лектор [lêktor] konferansçı

лекторий [lêkterior] konferans yeri

лекция [lêktsiya] konferans, ders, tebliğ, konuşma

лента [lênta] şerit, film

лепелдә- [lêpêlde-] (*yürek, kanat*) çarpmak

лепелдәк [lêpêldek] kelebek kanadı; çiçek yaprağı

лепердә- [lêpêrde-] ağaç yaprakları hışırdamak

лепкә [lêpkə] bingıldak
 летаргик [lêtargik] letarji ~ (s)i
 летаргия [lêtargiya] uyku hastalığı, letarji
 летучка [lêtuçka] kısa toplantı
 лиана [liana] sarmaşık
 либерал [libêral] liberal
 либерализм [libêralizm] liberalizm
 либераллан- [libêrallan-] liberal olmak
 либераль [libêral'] liberal
 либеральлек [libêral'lêk] liberallik
 либретто [librêtto] libretto
 либретточы [librêttoçı] libretto yazarı
 лига [liga] lig, birlik
 лидер [lidêr] lider
 лидерлык [lidêrlik] liderlik
 ликбез [likbêz] Abi okulu
 ликвидатор [likvidator] tasfiyeci
 ликвидация [likvidatsye] tasfiyecilik; tasfiye
 ликвидациялә- [likvidatsiyele-] tasfiye etmek
 ликер [likyor] likör
 лилипут [liliput] cüce
 лимит [limit] limit
 лимон [limon] limon; лимон сарысы [limon sarı] limon sarısı
 лимонад [limonad] limonata
 лимузин [limuzin] limuzin
 лимфа [limfa] lenf
 лингвист [lingvist] dilci, dil bilgini
 лингвистик [lingvistik] dilcilik ~ (s)i
 лингвистика [lingvistika] dil bilimi

линейка [linêyka] 1. cetvel; 2. ayakta yapılan toplantı
 линза [linza] mercek
 линия [liniya] çizgi
 линкор [linkor] zırhlı harp gemisi
 линолеум [linolêum] linol
 линотип [linotip] linotip
 линотипчы [linotipçı] dizgici
 лира [lira] 1. lira; 2. lir, çalgı âleti
 лирик [lirik] lirik
 лирика [lirika] lirik şiirler
 лирокойрык [lirokoyryk] bir cins Avustralya kuşu
 листовка [listovka] bildirge, beyanname
 литография [litografiya] taş basma
 литр [litr] litre
 лифт [lift] asansör
 лифтчы [liftçı] asansörcü
 лифчик [lifçik] sütyen
 лихач [lihaç] trafik kaidelerine uymayan kimse
 лихачлык [lihaçlık] trafik kaidelerine uymamalık
 лицей [litsêy] lise
 лобзик [lobzik] kıl testere
 логарифм [logarifm] logaritma
 логарифмик [logarifmik] logaritма ~ (s)i
 логик I [logik] mantık ~(s)i
 логик II [logik] mantıkçı
 логика [logika] mantık
 логикалы [logikalı] mantıklı
 логикасыз [logikasız] mantıksız
 логопед [logopêd] kötü konuşan çocuklara konuşma öğreten hekim

логопедия [logopêdiya] konuşmayan çocuklara konuşma öğretme ilmi

лоджия [lodjiya] iç balkon

ложа I [loja] silâh kundağı

ложа II [loja] loca

лозунг [lozung] slogan

локаль [lokal'] mevziî

локальләштер- [lokalleştêr-] mevziileştirmek

локатор [lokator] radar

локаут [lokaut] lokavt

локма [lokma] lokma

локомотив [lokomotiv] lokomotif

лом [lom] küskü; hurda demir

ломбард [lombard] rehin, rehin sandığı

лопырда- [lopırda-] rüzgâr tesiriyle asılı çamaşırların çıkardığı sesi bildirir; hışırdamak

лорд [lord] lord

лорнет [lornêt] tiyatro *vb.* seyir işlerinde kullanılan saplı gözlük

лотерея [lotêrêya] piyango

лото [loto] tombala

лоток [lotok] tabla

лотос [lotos] lotus

лоцман [lotsman] deniz kılavuzu, kılavuz kaptan

лояль [loyal'] görünüşte rejime bağlı (*kimse*)

лояльлек [loyallêk] görünüşte rejime bağlılık

луза [luza] bilardo topu torbası

лупа [lupa] büyüteç

лыбырда- [lıbırda-] hışırdamak

лыбырдык [lıbırdık] hışırtılı

лыгырдавык [lıgırdavık] gevezе, lâkırdılı

лыгырда- [lıgırda-] gevezelik etmek, lâkırdamak

лыгырдык [lıgırdık] gezeve (*kimse*)

лыгыр-лыгыр [lıgır-lıgır] lakır lakır (*ünlem*)

лыкылда- [lıkılда-] çok ve anlaşılmaz şekilde söylemek

лыпырда- [lıpırда-] hışırdamak

лырт-лырт [lırt-lırt] yavaş yürüşte çıkan ses

лычкылда- [lıçkıлда-] şapırdamak

лычкылдат- [lıçkıldat-] şapırdatmak

лычма [lıçma] ıslak (*elbise vb.*)

лышк [lışk] burun çekme sesi

лыгота [l'gota] imtiyaz

люк [lyuk] kaporta

люкс [lyuks] lüks

люпин [lyupin] acı bakla

лютеран [lyutêran] lüteryen, lüterci; лютеран дине [lyutêran dinê] lüter dini

люцерна [lyutserna] yonca

ляпис [lyapis] cehennem taşı

лә / ла [le / la] söz ve fiil sonunda şüphe, belki fonksiyonlu edat.

ләбаса [lebasa] tasdik, inkâr, soru, ümit, şüphe fonksiyonlu ki, ya, yani ile paralel bir edat

ләвәш [leveş] lavaş yemeği

ләгнәт [legnet] lânet ♦ ләгнәт ор- [legnet or-] lânete uğramak; ләгнәт укы [legnet ukı-] lânet okumak

ләгнәтле [legnetlê] lânetli

ләгнәтлә- [legnetle-] lânetlemek

ләгән [legen] legen

лэззэт [lezzet] lezzet
 лэззэтлэ [lezzetlê] lezzetli
 лэззэтлэн- [lezzetlen-] lezzet-
 lenmek
 лэззэтсез [lezzetsêz] lezzetsiz
 лэзиз [leziz] leziz
 лэйсэн [leysen] leysen, nisan
 уағтуру
 лэкин [lekin] lâkin, ama
 лэклэк [leklek] leylek
 лэкшэ [lekşe] 1. erişte; 2. geli-
 nin kocası evinde pişirdiği ilk çor-
 ba
 лэкэтэ [lekete] olmayan bir iş
 ve netice için övünme, çalım ♦
 лэкэтэ сат- (сук-) [lekete sat-
 (suk-)] çalım satmak (*vurmak*)
 лэлэ [lele] lâle
 лэм [lem] su dibinde biriken mi-
 neralli tortu
 лэмкэ [lemke] *esk.* nehir gemi-
 lerini akıntıya karşı yürütmek için
 at ile çekerken kullanılan geniş ve
 kalın kayış ♦ лэмкэ тарт [lemke
 tart-] kayış çekmek, işin en ağır
 tarafını yüklenip yürütmek
 лэм-мим [lem-mim] Lâm Mim,

hiç bir şey deme! ♦ лэм-мим
 әйтмә- [lem-mim eytme-] hiç bir
 şey dememek
 ләпәрә [lepêre] iyileşmez çıban
 ләтчә [letçe] 1. gelincik (*hay-
 van*); 2. sevimli ve vahşî kadın
 ләх [leh] sizma derecesinde
 sarhoş; ләх бул- [leh bul-] sar-
 hoşluktan sızmak
 ләхет [lehêt] lâhit
 ләчтит [leçtit] safsata, geveze-
 lik; ләчтит сат- [leçtit sat-] dedi-
 kodu etmek
 ләү [leü] ejderha; ләү елы [leü
 yılı] ejderha yılı
 ләүкә [leüke] hamamda göbek
 taşı vazifesi gören seki
 ләүхә [leühe] levha
 ләңгелдек [lengêldêk] havlayıcı
 ләңгелдә- [lengêlde-] (*fino kö-
 peği*) havlamak
 ләң-ләң [leng-leng] fino köpeği
 havlama sesi
 лөгать [lögat] lügat, sözlük
 лөгатьлек [lögatlêk] sözlük
 madde başları
 лөгатьче [lögatçê] sözlükçü

- М -

мавзолей [mavzolêy] mozole, anit mezar; türbe

мавыгучан [maviguçan] hevesli

мавык- [mavık-] heveslenmek

мавыктыр- [mavıktır-] heveslendirmek

мавыктыргыч [mavıktırğıç] cazip (*iş*)

магазин [magazin] mağaza

магик [magik] büyüleyici

магистраль [magistral'] ana yol

магнит [magnit] mıknatis; **магнит кыры** [magnit kırı] manyetik saha; **магнит угы** [magnit uğı] pusula ibresi

магнитландыр- [magnitlandır-] manyetiklenmek

магнитланыш [magnitlanış] manyetikleniş

магнитла- [magnitla-] manyetiklemek

магнитлы [magnitlı] manyetikli, mıknatisli

магнитлылык [magnitlılık] manyetiklilik

магнитофон [magnitofon] teyp

магнитсыз [magnitsız] manyetiksiz

магнитсызлан- [magnitsızlan-] manyetiksizlenmek

магнитсызландыр- [magnitsızlandır-] manyetiksizlendirmek

маемла- [mayımla-] tıka basa yemek, bıkmak

маемлат- [mayımlat-] tıka basa

yedirmek, bıktırmak

маемсыра- [mayımsıra-] çok yiyerek içi bayılacak hâle gelmek

маза [maza] rahatlık, keyif; **ме-зе**

мазалы- [mazalı-] rahatlı, mezeli

мазар [mazar] 1. mezar; 2. falan, filân; **кеше-мазар** [kêşê-mazar] insan filân

мазасыз [mazasız] rahatsız, mezesiz

мазасызла- [mazasızla-] rahatsız etmek

мазасызлан- [mazasızlan-] rahatsızlanmak

мазлум [mazlum] mazlum

мазут [mazut] mazot

мазутла- [mazutla-] mazotlamak

мазутлы [mazutlı] mazotlu

май I [may] yağ; **май атла-** [may atla-] yağ çıkarmak; **май яз-** [may yaz-] yağ ayırmak; **май бизлөре** [may bizlerê] yağ bezleri

мае чыкмас [mayı çıkmās] faydasız (*iş, çalışma*); **маена чыдый**

алмый [mayına çıdıy almıy] varlıktan bozulmak; **май кап!** [may kap] sus!;

май кебек (**шикелле**) [may kêbêk (şikêllê)] yağ gibi uygun (*gelmek*); **майда йөз-** [mayda yöz-] yağda yüzmek, çok zengin olmak

май II [may] mayıs; **май коңгызы** [may konggızı] mayıs böceği

майла- [mayla-] 1. yağlamak; 2. rüşvet vermek; **майлаган кебек**

[maylagan kêbêk] yağlanmış gibi, yağ gibi

майлавыч [maylavıç] yağ fırçası

майлан- [maylan-] yağlanmak

майландыр- [maylandır-] yağlandırmak

майлап-жайлап [maylap-caylap] yağlayıp ballayıp

майлаучы [maylauçı] yağlayıcı

майлач [maylaç] yağlı gibi parlak (*yüz*)

майлы [maylı] yağlı; майлы буюу [maylı buyau] yağlı boya;

майлы гөмбә [maylı gömbә] yağlı mantar ♦ майлы калҗа [maylı kalca] yağlı lokma

майлык [maylık] yağlık

майлылан- [maylılan-] yağlıланmak

майлыландыр- [maylılandır-] yağlıландырмак

майлылык [maylılık] yağlılık

маймыл [maymıl] maymun; маймыл агачы [maymıl ağacı] maymun ağacı;

маймыл-кеше [maymıl-kêşê] yarı maymun insan

маймыллан- [maymıllan-] maymunланmak

маймылсыман [maymılsıman] maymun gibi

маймыч [maymıç] balık yavrusu

майсызла- [maysızla-] yağsızlamak

майсызлан- [maysızlan-] yağsızланmak

майсызландыр- [maysızlandır-] yağsızландырмак

майсыккыч [maysıkkıç] yağ çıkarıcı âlet

майтар- [maytar-] 1. saldırıyı

püskürtmek; 2. *теc.* çok büyük iş görmek

майчы [mayçı] yağcı

майүлчәгеч [mayülçegêç] yağ ölçüsü

макмыр [makmır] mahmur

макмырла- [makmırla-] mahmurlamak

максат [maksat] maksat; максат ит- [maksat it-] maksat etmek

максатлы [maksatlı] maksatlı

максатсыз [maksatsız] maksatsız

максатча [maksatça] maksada göre

максатчалык [maksatçalık] maksada uygunluk

максатчан [maksatçan] maksadına uygun hareket eden (*kimse*)

максатчанлык [maksatçanlık] maksada uygunluk

максималь [maksimal] maksimal

максимум [maksimum] maksimum

макта- [makta-] övmek

мактан- [maktan-] övünmek

мактанчык [maktançık] övünen (*kimse*)

мактанчыклык [maktançıklık] övünmeğe düşkünlük

мактаныч [maktanıç] övünmeğe değer

мактаныш- [maktanış-] karşılıklı övünmek

мактау [maktau] övme, medih, sitayış

мактаулы [maktaulı] övülmüş

мал I [mal] mal; мал ит- [mal it-] hayvanı iyice yetiştirmek; мал

караучы [mal karauçı] hayvan bakıcısı; мал керт- [mal kêrt] hayvanı ağıla toplamak

мал II [mal] mülk, taşınır ve taşınmaz mal

малай [malay] oğlan, oğul, erkek çocuk ♦ малай актыгы [malay aktığı] tekne kazıntısı

малайларча [malaylarça] oğlanlar gibi

малайлык [malaylık] 1. oğlanlık; 2. akılsızlık, tecrübesizlik, çocukluk

малай-салай [malay-salay] oğlan ve delikanlı

малбагар [malbagar] çobан

малкуар [malkuar] kâr sağlamaда becerikli ve başarılı kimse

малкура [malkura] аğıл çiti, аğıл

маллы [mallı] 1. mallı; 2. zengin (*kimse*)

мал-мөлкэт [mal-mölkët] mal mülk

мал-туар [mal-tuar] mal davар

малчылык [malçılık] hayvan yetiştirme

мамык [mamık] pamuk; мамык бете [mamık bêtê] pamuk biti; мамык түшэк [mamık түшек] pamuk döşek

мамыкашар [mamıkaşar] pamuk yiyici böcek

мамыкбаш [mamıkbaş] pamuk gibi bir cins ot

мамыкландыр- [mamıklandır-] pamuklandırmak

мамыклан- [mamıklan-] pamuklanmak

мамыклы [mamıklı] pamuklu

мамыкчы [mamıkçı] pamukçu

мамыкчыл [mamıkçıl] pamuk gibi

мамыкчылык [mamıkçılık] pamukçuluk

ман- [man-] banmak, boyamak

манара [manara] minâre

мандат [mandat] manda, imtiyаз

мандолина [mandolina] mandolin

манёвр [manyovr] manevra;

манёвр яса- [manyovr yasa-] manevra уармак

манёврла- [manyovrla-] manevralamak

манёврлы [manyovrlı] manevralı

маневрчан [manevrçan] manevraya düşkün; kolay manevra уаран

манзара [manzara] manzara

маникюр [manikyur] manikür

манифест [manifêst] manifesto, bildiri

манма [manma] banma, ıslak

манты- [mantı-] biraz iyileşmek

мантыйк [mantıyk] mantık

манчы- [mançı-] suya batırıp çıkarmak

манчыл- [mançıl-] ıslanmak, suya düşmek

марал [maral] geyik

марафон [marafon] maraton

маринад [marinad] turşu, turşu suyu

маринадла- [marinadla-] turşu kurmak

маринадлы [marinadlı] turşulu

марка [marka] 1. posta pulu; 2. marka

маркала- [markala-] 1. posta pulu уарыштырмак; 2. marka vurmaк

марксизм [marksizm] marksizm

марксист [marksist] marksist

марксистик [marksistik] marksizm ~ (s)i

марля [marlya] sargı bezi, gazlı bez

март [mart] mart

мартен [martên] çelik fırını

мартенчы [martênçi] çelik fırınıcı

марш [marş] marş

маршла- [marşla-] marş marş yürүмек

масай- [masay-] mest olup gururlanмак

масайт- [masayt-] mest edip gururlandıрмак

масаючан [masayuçan] mest olup gururlanмаға düşкүн

масаючанлык [masayuçanlık] mest olup gururlanмаға düşкүнлүк

маска [maska] maske

маскалы [maskalı] maskeli

маскировка [maskirovka] sütре, örtü

маскировкалан- [maskirovkan-] örtүлмек, gizlenmek

маскировкалы [maskirovkalı] sütreli, gizli

масса I [massa] maddelerin hacim ve ağırlığı

масса II [massa] halk, күтле, ahali

массаж [massaj] masaj; **массаж яса-** [massaj yasa-] masaj уармак

массажа- [massajla-] masajlamak

массажчы [massajçı] masajcı

масса-күләм [massa-külem] ahalinin hepsine âit

массалаш- [massalaş-] ahaliye yayılmak

массалаштыр- [massalaştır-] ahaliye уармак

массачылык [massaçılık] halkçılık

мастер [mastêr] 1. kalifiye (*kimse*), usta, uzman; 2. işletme müdürü

масштаб [masştab] ölçü, mikeyas

масштаблы [masştablı] ölçümlü, mikeyaslı

масштаблык [masştablık] mikeyas cetveli

мат [mat] (*satrançta*) mat

матавык [matavık] *mec.* engel, köstek

матавыкла- [matavıkla-] engellemek, kösteklemek

матавыклан- [matavıklan-] engellenmek, kösteklenmek

матавыклы [matavıklı] köstekli

маташ- [mataş-] 1. karşılıklı köstekleşmek, çelmeleşmek; 2. bir işi becermeye kalkışmak, denemek

маташтыр- [mataştır-] 1. köstekletmek; 2. denemek

матбага [matbaga] matbaa

матбугат [matbugat] matbuat

матбугатчы [matbugatçı] matbuatçı

матди [matdi] maddi

матдә [matde] madde

математик I [matêmatik] matematik ile meşgul olan kimse

математик II [matêmatik] matematik ~ (s)i; **математик мәсьәлә** [matêmatik mes'ele] matematik problemi

математика [matêmatika] matematik

материал [matêrial] materyal, malzeme

материализм [matêrializm] materyalizm

материаль [matêrial'] maddî

материя [matêriye] 1. nesne; 2. kumaş

матрас [matras] şilte; сомыа

матрос [matros] tayfa, deniz eri

матур [matur] güzel

матурай- [maturay-] güzelleşmek

матурайт- [maturayt-] güzelleştirmek

матуркаем [maturkayım] güzelim

матурла- [maturla-] güzellemek, bezemek, süslemek

матурлан- [maturlan-] güzellenmek

матурлат- [maturlat-] güzelletmek, süsletmek, güzelleştirmek

матурлык [maturlık] güzellik

матча [matça] hatil

матәм [matem] mâtem; **матәм тот-** [matem tot-] matem tutmak

матәмле [matemlê] matemli

мах(ы): мах(ы) бир- [mah(i): mah(i) bir-] denemeden geçememek

махау [mahau] cüzam; **махау авыруы** [mahau avıruı] cüzam

hastalığı

махсус [mahsus] mahsus, hususi

мач [maç] talih, şans, imkân; **мач бир-** [maç bir-] imkân vermek; **мач кил-** [maç kil-] şans vurmak

мачта [maçta] yelken direği

машина [maşına] makine

машиналаштыр- [maşınalaştır-] makineleştirmek

маэмай [maêmay] 1. çocuk dilinde köpek; 2. aşığılıyıcı ibare

мая [maya] 1. maya; 2. fol; **мая йомырка** [maya yomırka] fol; **мая мал** [maya mal] sermaye

маяк [mayak] 1. fener; 2. işaret

маңкалы [mangkalı] sömüklü

маһир [mahir] mahir

маһирлык [mahirlik] mahirlik

медицина [mêditsina] tıp

мен- [mên-] binmek, çıkmak;

менеп бар- [mênêp bar-] yukarı çıkmak; **менеп төш-** [mênêp töş-] çıkıp inmek

менге [mêngê] binit at, binek

мендер- [mêndêr-] bindirmek, yükseltmek

мендәр [mênder] yastık, minder

менә [mêne] işte, şimdi ♦ **менә генә** [mene gêne] yakın; **менә дигән!** [mêne digen] çok iyi; **менә сиңа кирәк булса!** [mêne siŋa kirek bulsa] hoppala!

менә-менә [mêne-mêne] şüphesiz ve yakın zamanda

мескен [mêskên] miskin

мескенлек [mêskênlêk] miskînlik

мескенлән- [mêskênlen-] mis-

kinlenmek	türlü belâ ile; мең бәлагә бер
металл [mêtall] metal, maden	жавап [mêng belage bêr cavap]
металлургия [mêtallurgiya]	bin belâya bir cevap; мең яшә
metalürji	[mêng yeşe] bin yaşa
металчы [mêtalçı] madenci	меңенче [mêngênçê] bininci
металлы [mêtallı] madenli	меңлә- [mêngle-] binlemek
метеоиярчен [mêtëoiyerçên]	меңләп [mênglep] bin kadar
meteoroloji uydusu	меңнәрчә [mêngnerçe] binlerce
метеор [mêtëor] meteor, gök	меңьяфрак [mêgyafrak] bin
таш	уярак (<i>çok yapraklı bir cins ot</i>)
метеорологик [mêtëorologik]	меңәр [mênger] biner
meteorolojik	ми [mi] beyin ♦ ми түн- [mi tün-
метеорология [mêtëorologiya]	] baş dönmek; мигә сең- (сеңеп
meteoroloji	кал-) [mige sêng- (sêngêp kal-)]
метод [mêtod] metod, usul	beyine sinmek (sinip kalmak); мие
методик [mêtodik] metodik	юк [miyê yuk] akılsız, beyinsiz
методологик [mêtodologik] me-	мизгел [mizgêl] 1. an, lâhza; 2.
todolojik	kısa zaman
метр [mêtr] metre	мизгелсез [mizgêlsêz] vakitsiz;
метрлап [mêtrlap] metrelerce	utanmaz
метрлы [mêtrlı] metrelı	мизгелсезлән- [mingêlsêzlen-]
метро [mêtro] metro	arsızlanmak
мех [mêh] kıymetli kürk	микроашлама [mikroaşlama]
механизация [mêhanizatsiye]	mikro gübre
mekanize	микроб [mikrob] mikrop
механизациялә- [mêhanizatsi-	микроблы [mikborlı] mikroplu
yele-] makineleştirmek, mekaniza-	микродөнья [mikrodönya] kü-
syonlaştırmak	çük dünya, mikroskop ile görüle-
механик I [mêhanik] mekanik	bilen dünya
ile uğraşan kimse	микрон [mikron] mikron
механик II [mêhanik] mekanik ~	микроскоп [mikroskop] mikro-
(s)i	скоп
механика [mêhanika] mekanik	микрофон [mikrofon] mikrofon
мехлы [mêhlı] kürklü	микъдар [mikdar] miktar
мехчы [mêhçı] kürkçü	микъдарлы [mikdarlı] miktarlı
мещан [mêşçan] maddeci	микән [miken] mi iken, mi imiş
мещанлык [mêşçanlık] madde-	микәнни [mikenni] mi iken ne,
çilik	mi imiş ne
мең [mêng] bin sayısı; мең бә-	милек [milêk] mülk; милек
ла белән [mêng bela bêlen] bin	цензы [milêk tsênzi] mülk sınırı

милекле [milêklê] mülklü
 милекче [milêkçê] mülkçü
 милиционер [militcionêr] milis, polis (*er*)
 милиция [militsiya] milis; polis
 милли [milli] millî
 миллиард [milliard] milyar
 миллиардлап [milliardlap] milyarlarca
 миллиграмм [milligramm] milligram
 миллиграммлы [milligrammlı] milligramlı
 миллиметр [millimêtr] milimetre
 миллиметрлы [millimêtrlı] milimetrelî
 миллион [million] milyon
 миллионлы [millionlı] milyonlu
 миллионынчы [millionınçı] milyonuncu
 миллият [milliyet] milliyet
 миллиятче [milliyetçê] milliyetçi
 милләт [millet] millet
 милләтара [milletara] milletler arası
 милләттәш [milletteş] millettaş
 милләтче [milletçê] milletçi, şöven(ist)
 милләтчелек [milletçêlêk] milletçilik
 миләш [mileş] üvez; миләш агачы [mileş ağaçı] üvez ağacı; миләш чыпчыгы [mileş çıpçıgı] üvez kuşu
 миләшлек [mileşlêk] üvez biten yer
 миләүшә [mileüşe] menekşe; миләүшә төс [mileüşe tös] menekşe rengi
 мимик [mimik] mimik ile ilgili

мимика [mimika] mimik
 мин [min] ben
 мене [minê] beni
 миңа [minga] bana
 миннән [minnen] benden
 миңдә [minde] bende
 мина [mina] mayın
 миналы [minalı] mayınlı
 миначы [minaçı] mayıncı
 минбеләмлек [minbêlemlêk] ben bilirimcilik
 минеке [minêkê] benimki
 минем [minêm] benim
 минемчә [minêmçe] bence
 минерал [minêral] mineral
 минераль [minêral'] mineral, madeni
 минималь [minimal'] çok az
 минимум [minimum] minimum
 министр [ministr] bakan
 министрлык [ministrlık] bakanlık
 мин-минлек [min-minlêk] bencilik
 мин-минлекле [min-minlêklê] bencilikli
 миномёт [minomyot] havan topu
 миномётчы [minomyotçı] havan topçusu
 минут [minut] dakika
 минутлы [minutlı] dakikalı
 минутлык [minutlık] dakikalık
 минчел [minçêl] bencil
 мирас [miras] miras; мирас хокукы [miras hokukı] miras hakkı
 мирасчы [mirasçı] mirasçı
 мирза [mirza] mirza
 мисал [misal] misal ♦ мисалы булмаган [misalı bulmagan] em-

salsız

мисаллы [misallı] misalli
 мисалсыз [misalsız] misalsız
 мисез [misêz] beyinsiz
 мистик [mistik] mistik ile ilgili
 мистика [mistika] mistik
 Мисыр [misır] Mısır; мисыр бо-
 дае [misır bodayı] mısır; мисыр
 күгәрчене [misır kügerçênê] kum-
 ru

митинг [miting] miting
 миф [mif] mit
 мифик [mifik] mitik
 ми́хнәт [mihnet] mihnet ♦ ми́х-
 нәт чик- (күр-) [mihnet çik- (kür-)]
 mihnet çekmek (görmek)
 ми́хнәтле [mihnetlê] mihnetli
 мич [miç] kuzine, soba; мич ба-
 шы [miç başı] soba üstü; мич са-
 лучы [miç saluçı] soba уарысы;
 мич як- [miç yak-] soba yakmak
 мичкә [miçke] fiçı ♦ мичкә
 корсак [miçke korsak] fiçı karınlı
 мичкәле [miçkelê] fiçılı
 мичкәче [miçkeçê] fiçıcı
 мичче [miççê] sobacı
 мичәү [miçeu] 1. arabaya koşu-
 lu esas atın arkasına koşulan ye-
 dek at; 2. yardımcı; мичәү аты
 [miçeu atı] yedek at
 мичәүле [miçeuilê] yedekli
 мичәүлә- [miçeuile-] yedekle-
 mek; мичәүләп жик- [miçeuilep
 çik-] yedekleyip koşmak
 мияу [miyau] miyav
 мияубикә [miyaubike] dişi kedi
 мияула- [miyaula-] miyavlamak
 миң [ming] ben
 миңгерәй- [minggêrey-] afalla-
 mak, şaşmak

миңгерәү [minggêreü] sersem
 миңгерәүлек [minggêreülêk]
 sersemlik
 миңгерәүлән- [minggêreülen-]
 sersemleşmek
 миңгерәүләндер- [minggêreü-
 lendêr-] sersemleştirmek
 миңгерәүләт- [minggêreület-]
 sersemletmek
 миңле [minglê] benli, benekli
 миһербан [mihêrbân] mihriban;
 миһербаны кил- [mihêrbânı kil-]
 iyiliği dokunmak
 миһербанлы [mihêrbanlı] mih-
 ribanlı
 миһербанлылык [mihêrbanlı-
 lık] mihribanlılık
 миһербансыз [mihêrbansız]
 mihribansız
 мобилизация [mobilizatsiye] 1.
 mobilizasyon; 2. seferberlik
 мобилизациялә- [mobilizatsi-
 yele-] 1. mobilize etmek; 2. sefer-
 ber olmak
 могҗиза [mogciza] mucize
 могҗизалы [mogcizalı] mucizeli
 мода [moda] moda
 модалы [modalı] modalı
 модель [modêl'] model
 модельче [modêl'çê] modelci
 модельле [modêl'lê] modelli
 модельлә- [modêl'le-] model
 уармак
 моқыт [mokıt] aptal, küt beyinli
 молекула [molêkula] molekül
 момент [momênt] 1. moment;
 2. an
 монда [monda] burada, bunda
 мондагы [mondagı] bundaki,
 buradaki

мондый [mondıy] bunun gibi
 моннан [monnan] bundan; моннан ары (болай, соң) [monnan arı (bolay, song)] bundan sonra; моннан тыш [monnan tış] bundan başka
 монополистик [monopolistik] tekelci ~ (s)ı
 монополия [monopoliya] tekel
 монополияле [monopoliyelê] tekelli
 монополияләштер- [monopoliyeleştêr-] tekelleştirmek
 монтаж [montaj] montaj
 монтажла- [montajla-] montajlamak
 монтажчы [montajçı] montajcı
 монументаль [monumêntal'] abidevî, muazzam
 моны [monı] bunu
 монысы [monısı] bununkısı
 мораль [moral'] moral, ahlâk
 морж [morj] 1. soğuk denizde yaşayan memeli bir cins hayvan, 2. *теc.* kışın soğuk su ile yıkanan kimse
 морза [morza] asilzade, zade-ğân
 моржа [morca] baca
 мотлак [motlak] mutlak, mutlak
 мотор [motor] motor
 моторлы [motorlı] motorlu
 мохит [mohit] muhit
 мохтаж [mohtac] muhtaç; мохтаж бул- [mohtac bul-] muhtaç olmak
 мохтажлык [mohtaclık] muhtaçlık; мохтажлыкка төш- [mohtaclıkka töş-] muhtaç vaziyete

düşmek
 моң [mong] bun, sıkıntı
 моңа [monga] buna; моңа кадәр [monga kader] buna kadar
 моңай- [mongay-] bunalmak
 моңарчы [mongarçı] bu ana kadar
 моң-зар [mong-zar] bun ve sıkıntı
 моң-зарлы [mong-zarlı] bunlu sıkıntılı
 моңлан- [monglan-] bunlanmak, iç sıkıntısı duymak
 моңландыр- [monglandır-] bunaltmak
 моңлы [monglı] bunlu
 моңлылык [monglılık] bunluluk
 моңсу [mongsu] biraz bunlu (kederli)
 моңсулан- [mongsulân-] biraz bunlulanmak
 моңсулык [mongsulık] biraz bunluluk
 муен [muıın] boyun; муен тамыры [muıın tamırı] boyun damarı ♦ муенга асылын- [muıınga asılın-] boynuna sarılmak,
 муеннан: эш муеннан [muıınan: êş muıınnan] iş boyundan
 муенса [muıınsa] kolye
 муенсыз [muıınsız] boyunsız; korkak
 муентык [muııntık] boyun gibi olan yer
 муенчак [muıınçak] boyun tasmaı ♦ муенчак ки- [muıınçak ki-] *теc.* boyuna tasmaı takmak
 муенчакла- [muıınçakla-] tasımalamak
 муенчаклан- [muıınçaklan-]

tasmanamak

музей [muzêy] müze

музыка [muzıka] müzik

мул [mul] bol, çok; мул тор-

мышлы [mul tormışı] bolluklu ya-
şayış

мулла [mulla] molla, imam

мүллык [mullık] bolluk

мунча [munça] hamam; мунча
кер- [munça kêr-] hamamda yı-
қанмак ♦ мунча керт-

кêrt-] yıkamak, azarlamak

мунчала [munçala] hamam ke-
sesi; silme, yıkama işinde kul-
lanılan ıhlamur *v.b.* ağaç lifiмунчалала- [munçalala-] lifle-
mekмунчалалан- [munçalalan-] lif-
lenmekмунчалаландыр- [munçalalan-
dır-] liflendirmekмунчачы [munçaçı] 1. hamam
sahibi; 2. tellak

мурт [murt] gevrek

муртай- [murtay-] gevrek olmak

мускул [muskul] kas

мут [mut] 1. müsrif, savurgan;
2. dolandırıcı

мутлан- [mutlan-] dolandırmak

мутлык [mutlık] dolandırıcılık

мыгырдавык [mıgırdavık] mı-
rıldaıcıмыгырда- [mıgırda-] mırılда-
макмыгырдан- [mıgırdan-] mırıl-
данмакмыгырдаулы [mıgırdaulı] mı-
rıltılıмыгырдаучан [mıgırdauçan]
mırıldанmaya düşün

мыгырдык [mıgırdık] mırılıтıcı

мыек [mıyık] büyük ♦ мыек ас-
тыннан елмай- (көл-) [mıyık as-
tınнан ылмай-(köl-)] büyük altından
gülmek, gülümsemek; мыекка
ура- (чорна-) [mıyıkka ura- (çor-
na-)] hatırına almak

мыекбай [mıyıkbay] gür büyüklü

мыеклач [mıyıklaç] büyüklü bö-
cekмыеклы [mıyıklı] büyüklü; мыек-
лы балык [mıyıklı balık] büyüklü
balık

мыекча [mıyıkça] küçük büyüklü

мыж [mıj] vızıl

мыжгылда- [mıjgılda-] vızılда-
макмыжгы- [mıjgı-] 1. süratle ha-
reket etmek; kimil kimil kayna-
mak; 2. çok süratli konuşmak;
мыжгып тор- [mıjgıp tor-] kay-
naşır durmakмыжла- [mıjla-] çok süratli hare-
ket etmek

мыжык [mıjik] mızıkçı

мылтык [mıltık] tüfek; мылтык
түтәсе [mıltık tütesê] tüfek dipçiğiмылтыклап [mıltıklap] tüfek al-
tında olarak; мылтыклап алып
бар- [mıltıklap alıp bar-] silâh al-
tında yürütmekмыраула- [mıraulа-] miyavla-
макмыркылда- [mırkılda-] domuz
sesi çıkarmakмыштырда- [mıştırда-] ağır ha-
reket etmekмыштырдаучан [mıştırdauçan]
агır hareket edici

мыңгырда- [mıngırда-] homur-

danmak

мәгариф [megarif] maarif, eği-
tim, öğretim

мәгарә [megare] mağara

мәгкуль [megkul] makul;

мәгкуль күр- [megkul kür-] ma-
kul görmek

мәгълүм [meglüm] malûm;

мәгълүм ит- [meglüm it-] malûm
etmek; мәгълүм ки [meglüm ki]
bilindiği üzereмәгълүмат [meglumat] malû-
matмәгълүматлы [meglumatlı] ma-
lûmatlı

мәгьнә [megne] mana; мәгьнә

бир- [megne bir-] mana vermek

мәгьнәви [megnevi] mana

~ (s)i; anlam ~ (s)i

мәгьнәдәш [megnedeş] anlam-
daşмәгьнәдәшлек [megnedeşlêk]
anlamdaşlıkмәгьнәле [megnelê] 1. manalı;
2. mühimмәгьнәсез [megnesêz] mana-
sızмәгьнәсезлек [megnesêzlêk]
manasızlık

мәгьрифәт [megrifet] marifet

мәгьрифәтле [megrifetle] ma-
rifetliмәгьрифәтче [megrifetçe] ma-
arifçiмәгьрифәтчелек [megrifetçê-
lêk] maarifçilik

мәгәр [meger] meğer

мәдрәсә [medrese] medrese

мәдхия [medhiye] methiye

мәдәни [medeni] medenî, kül-

türel

мәдәнилек [medenilêk] mede-
nîlikмәдәниләш- [medenileş-] me-
denileşmekмәдәниләштер- [medenileş-
têr-] medenileştirmekмәдәниләштерел- [medenileş-
têrêl-] medenileştirilmekмәдәният [medeniyet] medeni-
yet

мәел [meyêl] meyil, istek

мәет [meyêt] meyyit, ölü

мәзин [mezin] müezzin

мәзәк [mezek] mizah, lâtime, fık-

га

мәзәкле [mezeklê] lâtimefeli

мәзәкче [mezekçê] mizahçı, lâ-
timefeci

мәзәкчән [mezekçen] nekre

мәзһәп [mezhep] mezhep

мәйдан [meydan] meydan ♦

мәйдан тот- [meydan tot-] mey-
dana hâkim olmak; мәйдангакил- [meydanga kil-] meydana
gelmek, ortaya çıkmakмәйданчык [meydançık] mey-
dancık

мәк [mek] haşhaş

мәкаль [mekal] ata sözü

мәкалә [mekale] makâle

мәкер [mekêr] hile, dolandırıcı-
lık

мәкерле [mekêrlê] hileli, sinsi

мәкерлелек [mekêrlêlêk] hile-
kârlık, dolandırıcılık

мәкерсез [mekêrsêz] hilesiz

мәкле [meklê] haşhaşlı

мәктәп [mektep] mektep, okul;

мәктәптән тыш [mektepten tış]

okul dışı

мэктэпкэчэ [mektepekeçe] okula kadar

мэктэптэш [mektepteş] aynı mektepte okuyan kimselerden her biri

мэл [mel] çağ, vakit, an ♦ бер мэл [bir mel] bir an

мэлгунь [melgun'] melun

мэлжерэ- [melcêre-] sarsılmak

мэми [memi] 1. meme; 2. beceriksiz (*kimse*) ♦ мэми авыз [memi avız] gevşek, meleme

мэн [men] mana, öz

мэнсез [mensêz] beyinsiz, eşek kafalı

мэргэн [mergen] keskin nişancı

мэркэз [merkez] merkez

мэрмэр [mermer] mermer

мэрсин [mersin] mersin balığı

мэрт [mert] baygınlılık derecesindeki uyku; мэрткэ кит- [mertke kit-] uyku hastalığına girmek

мэртэбэ [mertebe] 1. defa; 2. mertebe; 3. rütbe

мэртэбэле [mertebelê] mertebeli, rütbeli, dereceli

мэрхэмэт [merhemet] merhamet; мэрхэмэт ит- [merhemet it-] merhamet etmek

мэрхэмэтсез [merhemetsêz] merhametsiz

мэрхүм [merhüm] merhum

мэржэн [mercen] mercan

мэслихэт [meslihet] tavsiye

мэслэк [meslek] meslek; ruhî yön, mefkûre

мэслэктэш [meslektaş] meslektaş

мэсхэрэ [meshere] istihza,

alay; rezalet; мэсхэрэ бул- [meshere bul-] rezil olmak; мэсхэрэ ит- [meshere it-] istihza etmek, alay etmek

мэсхэрэле [mesherele] müstehzi, alaylı

мэсхэрэлэ- [mesherele-] istihza etmek

мэсьэлэ [mes'ele] mesele ♦ мэсьэлэлэр жыентыгы [mes'e-leler cıyıntığı] problem dergisi

мэсэл [mesel] masal

мэсэлче [meselçê] masalçı

мэсэлэн [meselen] meselâ

мэте [metê] çömlek balçığı

мэтрүшкэ [metrüşke] mor renkli çiçekleri olan bir tür bitki

мэтэл- [metel-] takla atmak;

мэтэлеп кит- (төш-) [metelêp kit- (töş-)] takla atıp gitmek, düşmek

мэтэлдер- [meteldêr-] takla ettirmek

мэтэлчек [metelçêk] bir defa takla, perende; мэтэлчек ат- [metelçêk at-] bir defa takla atmak, perende atmak

мэхлук [mehluk] mahlûk

мэхэллэ [mehelle] mahalle

мэхрүм [mehrüm] mahrum;

мэхрүм бул- (кал-) [mehrüm bul- (kal-)] mahrum olmak (kalmak);

мэхрүм ит- [mehrüm it-] mahrum etmek

мэхшэр [mehşer] mahşer

мэхэббэт [mehebbet] muhabbet, sevgi ♦ мэхэббэт суын- [mehebbet suın-] muhabbet soğutmak

мэхэббэтле [mehebbetlê] mu-

habbetli, sevimli

мәхәббәтнамә [mehebbetna-me] muhabbetname, mektup

мәхәббәтсез [mehebbetsêz] muhabbetsiz, sevimsiz

мәче [meçê] kedi; **мәче башлы ябалак** [meçê başlı yabalak] kedi başlı puhu kuşu; **мәче үләнә** [meçê ülenê] kedi otu

мәчет [meçêt] mescit, cami

мәчкәй [meçkey] cadı; çarşamba karısı

мәш: **мәш кил-** [meş: meş kil-] kaynaşmak

мәшгуль [meşgul'] meşgul;

мәшгуль бул- [meşgul' bul-] meşgul olmak; **мәшгуль ит-** [meşgul' it-] meşgul etmek

мәшәкәть [meşekat] meşakkat; **мәшәкәть чик-** [meşekat çik-] meşakkat çekmek

мәшәкәтьле [meşekatlê] meşakkatli, zahmetli

мәшәкәтьлә- [meşekatlê-] meşakkat vermek, zahmete sokmak

мәшәкәтьлән- [meşekatlan-] meşakkatlanmek, zahmete katlanmak

мәшәкәтьләндер- [meşekatlendêr-] meşekkatlendirmek

мәшәкәтьсез [meşekatsêz] meşakkatsiz, zahmetsiz

мәшһүр [meşhür] meşhur

мәэлдә- [meêlde-] melemek

мәжбүр [mecbür] mecbur;

мәжбүр бул- [mecbür bul-] mecbur olmak; **мәжбүр ит-** [mecbür it-] mecbur etmek

мәжбүри [mecbüri] mecburî;

мәжбүри рәвештә [mecbüri re-

vêşte] mecburî şekilde

мәжлес [meclês] meclis

мәжүси [mecüsi] mecusî

мәңге [menggê] ebedî, bengi

мәңгелек [menggêlêk] ebedîlik, bengilik

мәңгеләш- [menggêleş-] ebedîleşmek

мәңгеләштер- [menggêleştêr-] ebedîleştirmek

мәһабәт [mehabet] mehabet, büyük

мәһабәтле [mehabetlê] mehabet olan

мәһәр [meher] kalın, ağırlık

мәгаен [mögayın] muayyen

мәгаллим [mögallim] muallim, öğretmen

мәгаллимә [mögallime] muallime, kadın öğretmen

мәгамәлә [mögamele] muamele

мәгез [mögêz] boynuz

мәгезборын [mögêzborın] gergedan

мәгезле [mögêziê] boynuzlu

мәгезсез [mögêzsêz] boynuzsuz ♦ **мәгезсез сьер (тәкә) кәбек** [mögêzsêz sıyır (teke) kêbêk] boynuzsuz sıyır (teke) gibi, her yere davetsiz giren, arsız, yüzsüz

мәгрә- [mörge-] böğürmek

мәгәрич [mögeriç] alış verişten sonra kutlamak maksadyyla birlikte içki *vb.* içme

мәдир [mödir] müdür

мәдәррис [möderris] müderris; profesör

мөкатдәс [mökätdes] mukad-

des

мөлаем [mölayım] mülâyim**мөлаемлан-** [mölayımlan-] mü-lâyimlenmek**мөлаемлык** [mölayımlık] mü-lâyimlik**мөлдәрә-** [möldêre-] (*gözler*) bulutlanmak, (*gözlerinde*) yaşlar tanelenmek**мөлдәрәмә** [möldêreme] ağız-na kadar dolu olma; **мөлдәрәмә ит-** [möldêreme it-] ağızına kadar doldurmak**мөлкәт** [mölket] mülkiyet**мөлкәтле** [mölketlê] mülkiyetli**мөмкин** [mömkin] mümkün;**мөмкин бул-** [mömkin bul-] мүмкүн olmak; **мөмкин кадәр (хәт-лө)** [mömkin kader (hetlê)] мүмкүн olduğu kadar; **мөмкин түгел** [mömkin tügêl] мүмкүн değil**мөмкинме?** [mömkinmê] izin var mı?**мөмкинлек** [mömkinlêk] мүмкүнлүк, imkân; **мөмкинлек бир-** [mömkinlêk bir-] imkân vermek**мөнәсәбәт** [mönesebet] münasebet; **мөнәсәбәтле сүз** [mönesebetlê süz] *gr.* münasebetli söz**мөртәт** [mörtet] mürtet**мөрәжәгать** [mörecegat] mü-racaat**мөсафир** [mösafir] misafir, sey-yah, gezgin**мөселман** [möselman] müslü-man**мөстәкыйль** [möstekıyl] müstakil; **мөстәкыйль рәвештә** [möstekıyl revêšte] müstakil olarak; **мөстәкыйль сүз** [möstekıyl süz] *gr.* yalın söz**мөстәкыйльлек** [möstekıyllêk] müstakillik; **мөстәкыйльлек хо-кукы** [möstekıyllêk hokukı] istik-lâl (*bağımsızlık*) hakkı**мөхтәрәм** [möhterem] muhterem**мөхәррир** [möherrir] muharrir**мөшкел** [möşkêl] müşkül**мөшкеллек** [möşkêllêk] müşkül-lât**мөшкеллән-** [möşkêllen-] müşküllenmek, çaprazlaşmak**мөшкә** [möške] değirmen taşın-dan unu tahliye eden oluk, çörtü**мөһер** [möhêr] mühür; **мөһер сук-** [möhêr suk-] 1. mühür bas-mak; 2. değerini vermek, izin ver-mek**мөһим** [möhim] mühim**мүк** [mük] yosun**мүкле** [müklê] yosunlu**мүклә-** [mükle-] yosunlamak**мүклән-** [müklen-] yosunlanmak**мүкче** [mükçê] yosuncu**мүкәләп** [mükelep] dört ayak ile**мүкәлә-** [mükele-] emeklemek

- Н -

на [na] at sürme ünlemi (*deh!*)
навигация [navigatsiya] seyrü-sefer

наган [nagan] toplu tabanca

надан [nadan] nadan, cahil

наданлык [nadanlık] nadanlık, cahillik

наждак [najdak] zımpara

наждаклы [najdaklı] zımparalı

наз [naz] 1. naz; 2. kendini sevdirmek için söylenen şarkı

назла- [nazla-] okşamak, şımar-tmak

назлан- [nazlan-] nazlanmak

назландыр- [nazlandır-] nazlandır-mak

назланучан [nazlanuçan] nazlı, nazlı olmaya düşkün

назлы [nazlı] nazlı

назлылык [nazlılık] nazlılık

наказ [nakaz] talimat, yönerge

налог [nalog] vergi; налог сал- [nalog sal-] vergilendirmek; налог түләүче [nalog tüleüçê] vergi mü-kellefi

намаз [namaz] namaz; намаз укы- [namaz укы-] namaz kılmak

намазлык [namazlık] namazlık

намазчы [namazçı] her zaman namazını kılan kimse

намус [namus] namus (*ırz, if-fe!*); намус куш- [namus kuş-] namus emri ile уармак

намуслан- [namuslan-] utan-mak

намуслы [namuslı] namuslu

намуслылык [namusluluk] namusluluk

намуссыз [namussız] namus-suz

намуссызлан- [namussızlan-] namussuzlanmak

намуссын- [namussın-] utan-mak

нарасый [narasıy] nareside, sabi

нарат [narat] çam (*ағасı*); нарат гөмбәсе [narat gömbesê] çam mantarı; нарат үлене [narat ülenê] çam otu; нарат жыләре [narat cilegê] çam çileği

наратбаш [naratbaş] at kuyrugı (*çama benzer bir ot*)

наратлык [naratlık] çam аға-cları biten yer

наратчалар [naratçalar] çam yapraklılar, diken yapraklılar

нардуган [nardugan] 21-28 Haziran ve 21-28 Aralık günlerinde kutlanan gün dönümü haftası

нарзан [narzan] narzan suyu

наркоз [narkoz] narkoz

наркотик I [narkotik] ууштурucu наркотик II [narkotik] ууштурucu madde

насос [nasos] tulumba, pompa

насып [nasiyp] nasip, kismet; насып бул- [nasiyp bul-] nasip olmak; насып булса [nasiyp bulsa] nasip olsa

натрий [natriy] sodyum

натура [natura] tabiat, natura

натуралата [naturalata] mal ile (*ödeme*)

натуралист [naturalist] natüra-

list, tabiatçı
 натураль [natural'] natürel
 нафталин [naftalin] naftalin
 нахак [nahak] nahak, haksız
 нахакка [nahakka] nahak yere, haksız yere
 национализация [natsionali-zatsiye] millîleştirme
 начальник [naçal'nik] baş, başkan, müdür
 начар [naçar] kötü; начар сый-фатлы [naçar sıyfatlı] kötü ka-liteli; начар ниятле [naçar niyet-lê] kötü niyetli; начар уй [naçar uy] kötü fikir; начар юл [naçar yul] kötü yol
 начарай- [naçaray-] kötüleşmek
 начарайт- [naçarayt-] kötüleş-tirmek
 начарлан- [naçarlan-] kötülen-mek
 начарлык [naçarlık] kötülük
 нашатырь [naşatır'] nişadır
 наян [payan] 1. kurnaz, sinsî; 2. cilve, işve
 негатив [nêgativ] negatif; olum-suz
 негр [nêgr] zenci, siyahî
 нейлон [nêylon] naylon
 нейтраль [nêytral'] nôtür, bîta-rar, tarafsız, tesirsiz
 нейтральләштер- [nêytral'leş-têr-] tesirsiz etmek
 нейтрон [nêytron] nötron
 нектар [nêktar] 1. nektar; 2. bal özü
 немец [nêmet's] Alman
 неон [nêon] неон
 нерв [nêrv] sinir, asap ♦ нер-выда уйна- [nervda uyna-] sinir

ile oynamak, sinirlendirmek
 нервы [nêrvlı] sinirli
 нервылан- [nêrvılan-] sinirlen-mek
 нерпа [nêrpa] fok
 нефть [nêft'] petrol; нефть баржасы [nêft' barjası] petrol tan-keri (gemisi); нефть кудыр- [nêft' kudır-] petrol ayırıştırmaq; нефть үткәргеч [nêft' ütkegêç] petrol borusu
 нефтьле [nêftlê] petrollü
 нефтьче [nêftçê] petrolcü
 нечкә [nêçke] ince; нечкә илэк [nêçke ilek] ince elek; нечкә йон-лы [nêçke yonlı] ince yünlü ♦ нечкә күңелле (хисле) [niçke küngêllê (hislê)] ince gönüllü, hisli; нечкә бил [nêçke bil] ince bel, güzel; нечкә тамак [nêçke ta-mak] müşkülpesent, yemek be-ğenmez, titiz
 нечкәлек [nêçkelêk] incelik;
 нечкәлек билгесе [nêçkelêk bil-gêsê] inceltici, ince okutan işaret
 нечкәлә- [nêçkele-] incelemek
 нечкәлән- [nêçkelen-] titizlen-mek
 нечкәләп [nêçkelep] inceleye-rek, titizlenerek
 нечкәр- [nêçker-] incelenmek
 нечкәрт- [nêçkert-] inceletmek
 ни I [ni] ne; ни бәя (хак)? [ni beye (hak)] kaç para; ни дә бул-са [ni de bursa] ne de olsa; ни дә-рәжәдә [ni derecede] ne dere-cede; ни төсле [ni töslê] ne renk, hangi; ни сәбәплә [ni sebeplê] ne sebepten; ни өчен [ni öçên] niçin ♦ ни булганы [ni bulganı] hepsi,

tamamı; ни булса(да) булыр [ni bursa(da) bulır] ne olursa olsun; ни гомердән бирле [ni gomêrden birlê] çok önceden beri; ни күз белән күр- [ni küz bêlen kür-] her hangi bir durum, hareket karşısında hayrete düşmek; ни күрәм [ni kürem] ne görüyorum; ни пычагыма! [ni pıçagıma] niçin, ne sebeple!; ни чәчсәң, шуны урырсың [ni çeçseng, şunu urırsıng] ne ekersen, onu biçersin

ни II [ni] ne.... ne.... ♦ ни Аллага, ни муллара [ni Allaga, ni mullaga] ne Allah'a, ne mollaya; ни ары, ни бире [ni arı, ni birê] ne oraya ne buraya; ни он түгел, ни камыр түгел [ni on tügêl, ni kamır tügêl] ne un ne hamur; ни үзенә, ни кешегә [ni üzêne, ni kêşêge] ne kendisine ne başkasına

нибары [nibarı] sadece, topu topu

нигез [nigêz] 1. temel, esas; 2. esas delil; нигез бул- [nigêz bul-] temel olmak; нигез кор- [nigêz kor-] ev temeli atmak, evlenmek; нигез сал- [nigêz sal-] temel atmak; нигез салучы [nigêz saluçı] temel atıcı ♦ нигез ташы [nigêz taşı] temel taşı

нигездә [nigêzde] esasında

нигездән [nigêzden] derinden, esastan, temelden

нигезле [nigêzlê] 1. temelli, esaslı; 2. delilli

нигезлелек [nigêzlêlêk] esaslılık, temellilik

нигезлә- [nigêzle-] dayamak

нигезлән- [nigêzlen-] dayanmak

нигезсез [nigêzsêz] 1. esassız, temelsiz; 2. delilsiz

нигезсезлек [nigêzsêzlêk] 1. esassızlık, temelsizlik; 2. delilsizlik

нигъмәт [nigmet] nimet

нигә [nige] niye

нигәдер [nigedêr] niçindir

нидер [nidêr] nedir

нидән [niden] neden

низаг [nizag] niza

низаглаш- [nizaglaş-] nizalaşmak

низаглы [nizaglı] nizalı

низагчы [nizagçı] nızacı, kavgaçı

низам [nizam] nizam

низамнамә [nizamname] nizamname

ник [nik] niçin

никадәр [nikader] ne kadar

никадәрле [nikaderlê] ne kadar

никах [nikah] nikâh ♦ никах

яңарт- [nikah yangart-] nikâh yenilemek

никахлан- [nikahlan-] kız ve erkek nikâhlanmak

никахлы [nikahlı] nikâhlı

никель [nikêl'] nikel

никельле [nikêllê] nikelli

никельлә- [nikêlle-] nikellemek

никотин [nikotin] nikotin

никтер [niktêr] niçindir

нилектән [nilêkten] niçin

нинди [nindi] hangi, nasıl; ниңди булса да [nindi bursa da] hangi de olsa; ниңди генә булса да [nindi gêne bursa da] herhangi bir; ниңди дә булса [nindi de bursa]

hangı de olsa ♦ нинди жылләр ташлады? [nindi ciller taşladı] hangı rüzgâr attı?

ниндидер [nindidêr] bir; bilmem nasıl

ниндирәк [nindirek] ne gibi

ниргә [nirge] tomruk duvarda dört tomruk çerçevesi ve ölçüsü

нисби [nisbi] nisbî; нисби сый-фат [nisbi sıyfat] *gr.* nisbî sıfat

нисбилек [nisbilêk] nisbilik; нисбилек теориясе [nisbilêk têoriyesê] izafiyet teorisi

нисбәт [nisbet] nispet, oran

нисбәтле [nisbetlê] nispetli, oranlı

нисбәтлелек [nisbetlêlêk] nisbilik, oranlılık

нит- [nit-] ne уармак

нихәл! [nihel] nasılsın!?!; нихәл итмәк кирәк? [nihel itmek kirek] ne уармак istersen?

нихәтле [nihetlê] kaç

ничаклы [niçaklı] kaç

ничек [niçêk] nasıl; ничек алай [niçêk alay] nasıl öyle; ничек кенә [niçêk kêne] nasıl ♦ ничек итте (кирәк, житте) алай (шулай) [niçêk ittê (kirek, cittê) alay (şulay)] dikkatsiz şekilde; ничек тә [niçêk te] nasıl olursa olsun, her nasılsa

ничектер [niçêktêr] bilmiyorum ki nasıl

ничья [niç'ya] (*oyunda*) beraberlik

ничә [niçe] kaç?, ne kadar ♦ ничә чәйнәсәң дә бер балык башы [niçe çeyneseng de bêr balık başı] nasıl çiğnersen, aynı ne-

tice; ничә әйтсәң дә [niçe eytseng de] nasıl söylersen söyle; ничә әйтсәң дә бер сүз [niçe eytseng de ber süz] nasıl söylersen söyle, neticesi aynı

ничәле [niçelê] kaçlı

ничәләп [niçelep] yaklaşık ne kadar

ничәмә-ничә [niçeme-niçe] çok mu çok, pek çok

ничәнчә [niçençê] kaçınıcı

ничәсе [niçesê] kaç; kaçıcıdır; kaç tanesi

ничәшәр [niçeşer] kaçар

ничәү [niçeü] kaç tane

нишатыр [nişatır] nişadır

нишләмәк [nişlemek] ne уармалı

нишләп [nişlep] niçin, nasıl öyle

нишлә- [nişle-] ne уармак;

нишлим инде [nişlim indê] ne уарауım şimdi ♦ нишлисең бит [nişlisêng bit] ne уарıyorsun уа;

нишләргә дә белмә- [nişlerge de bêlme-] ne уармауı bilmemek

нишләт- [nişlet-] ne уартıрмак, ne hâle getirmek

ният [niyet] niyet; ният ит- [niyet it-] niyet etmek; ниятлә- [niyetle-] niyet etmek; ниятлән- [niyetlen-] niyetlenmek

ниһаять [nihayet] 1. sonunda; 2. nihayet, son

новатор [novator] yenilikçi

новаторлык [novatorlık] yenilikçilik

новелла [novêlla] hikâye

ногыт [nogıt] nohut; ногыт борчагы [nogıt borçağı] nohut tanesi; ногыт сал- [nogıt sal-] nohut ile

fal açmak

нокта [nokta] nokta ♦ нокта куй- [nokta kuy-] nokta koymak

нокталы [noktali] noktali; нокталы өтер [noktali ötêr] noktali virgöl

ноль, нуль [nol', nul'] sıfır

номер [nomêr] 1. numara; 2. oda; 3. oyun; номер куй- (сук-) [nomêr kuy- (suk-)] numara koymak (vurmak)

номерла- [nomêrla-] numaralamak

номерлы [nomêrli] numaralı, sayılı

норма [norma] norm, düstur; норма куй- [norma kuy-] norm koymak; нормага кер- [normaga kêr-] normaya girmek

нормалаштыр- [normalaştır-] normlaştırmak

нормалы [normalı] normlu

нормаль [normal'] 1. normal, tabii, olağan; 2. akli yerinde

нормальләштер- [normalleş-têr-] normalleş-tirmek

норматив [normativ] normatif

нота I [nota] (*müzikte*) nota

нота II [nota] nota

нотариаль [notarial'] noterlik

нотариус [notarius] noter; нотариуста расланган [notariusta raslangan] noter tarafından tasdiklenmiş

нотык [notik] nutuk

ноябрь [noyabr'] kasım

ну [nu] 1. haydi; 2. deme, yok sanım

нугай [nugay] Nogay

нужа [nuja] sıkıntı, yoksulluk;

нужа күр- (чик-) [nuja kür- (çik-)] sıkıntı görmek (çekmek)

нукта [nukta] gem takımı, yular; нукта кидер- [nikta kidêr-] yular takmak

нуктала- [nuktala-] yularlamak, gemlemek

нур [nur] 1. nur.; 2. radyasyon ♦ нур сибеп торган [nur sibêp torgan] nurlu, parlak

нурла- [nurla-] 1. nurlamak; 2. radyasyonlamak

нурлан- [nurlan-] 1. nurlanmak; 2. radyasyonlandırılmak

нурланыш [nurlaniş] nurlanış, radyasyona maruz kalma

нурлы [nurılı] nurlu

нурлылык [nurluluk] nurluluk

нурсыз [nursız] nursuz

нурсызлан- [nursızlan-] nursuzlanmak

нутрия [nutriye] bataklık kunduzu

ныгы- [nıgı-] sağlamaşmak; ныгып жит- [nıgıp cit-] büluğa erişmek

ныгыт- [nıgıt-] 1. sağlamaştır-mak; 2. ısrar etmek

ныгытма [nıgıtma] hisar, sur

ныгытып [nıgıtıp] ısrarla (*söylemek*)

нык [nik] sağlam, berk

ныклап [niklap] sağlamaştırarak

ныклы [nikli] 1. sağlam; 2. kuvvetli

ныклык [niklik] sağlamlılık, kuvvetlilik

нәгъләт [neglet] nâlet

нәғызь [negız'] kaliteli

нәдербаш [nedêrbaş] hoş koku bir kır çiçeği

нәзакәт [nezaket] nezaket

нәзакәтле [nezaketlê] nezaketli

нәзакәтлелек [nezaketlêlêk] nezaketlilik

нәзакәтлән- [nezaketlen-] nezaketlenmek

нәзарәт [nezaret] nezaret

нәзберек [nezbêrêk] yemek seçen

нәзбереклек [nezbêrêklêk] yemek seçenlik

нәзбереклән- [nezbêrêklen-] yemek seçmek

нәзегәй- [nezêgey-] ince olmak

нәзек [nezêk] ince

нәзеклек [nezêklêk] incelik

нәзеклә- [nezêkle-] inceltmek

нәзеклән- [nezêklen-] incelmek

нәзер [nezêr] nezir, adak; нәзер әйт- [nezêr eyt-] adak adamak

нәкъ [nek'] 1. zaten, asıl; 2. tam; sanki; âdetâ; нәкъ өстенә бас- [nek östêne bas-] tam üstüne basmak

нәкъыш [nekış] nakış; нәкъыш сал- [nekış sal-] nakış yapmak;

нәкъыш уй- [nekış uy-] nakış oymak

нәкъышле [nekışlê] nakışlı

нәкъышлә- [nekışle-] nakışlamak

нәкъышче [nekışçê] nakışçı

нәкәс [nekes] çok kalın

нәләт [nelet] nâlet, lânet ♦ нәләт төшсен [nelet töşsên] lânet düşsün!

нәни [neni] minik; нәни генә [neni gêne] biraz

нәркис [nerkis] nergis

нәрсә I [nerse] ne, ne ise, neyse; нәрсә дә булса [nerse de bulsa] ne de olsa; нәрсә өчен [nerse öçên] ne için; niçin ♦ нәрсә тагы [nerse tagı] daha ne нәрсә II [nerse] nesne, şey нәрсәгә [nersege] niçin нәрсәгәдер [nersegedêr] niçindir

нәрсәдер [nersedêr] nedir

нәсел [nesêl] akraba, soy, nesil; нәсел агачы [nesêl agaçı] soy kütüğü; нәсел башы [nesêl başı] cedd, büyük ata

нәселдәнлек [nesêldenlêk] soyculuk, genetik

нәселдән-нәселгә [nesêlden-nesêlge] nesilden nesle

нәселдәш [nesêldeş] aynı nesle mensup kimselerden her biri

нәселле [nesêllê] soylu

нәселлелек [nesêllêlêk] soyluluk

нәсел-нәсәп [nesêl-nesep] nesil nesep, soy sop

нәсел-нәсәпсез [nesêl-nesep-sêz] soysuz sopsuz

нәселсез [nesêlsêz] soysuz

нәселсезлек [nesêlsêzlêk] soysuzluk

нәсел-ыру [nesêl-ıru] nesil ırk, akraba

нәсәп [nesêp] nesir

нәсыһәт [nesiyhet] nasihat;

нәсыһәт бир- [nesiyhet bir-] nasihat vermek

нәсыһәтче [nesiyhetçê] nasihatçi

нәтижә [netice] netice, sonuç;

нәтижә чыгар- [netice çıgar-] netice çıkarmak; нәтижә жөмлә [netice cömlә] *gr.* netice cümlesi
 нәтижәле [neticelê] neticeli
 нәтижәлелек [neticelêlêk] neticelilik
 нәтижәсендә [neticesênde] neticesinde
 нәфес [nefês] nefis, benlik, şehvet ♦ нәфес төш- [nefês töş-] şehvet duymak
 нәфесле [nefêslê] nefisli
 нәфис [nefis] nefis, güzel, sanatlı; нәфис фильм [nefis film] sanatlı film
 нәфислек [nefislêk] nefislik, güzelliik
 нәфрәт [nefret] nefret ♦ нәфрәт уты [nefret utı] nefret alevi (ateşi)
 нәфрәтле [nefretlê] nefretli
 нәфрәтлән- [nefretlen-] nefret etmek
 нәшер [neşêr] neşir, yayın; нәшер ит- [neşêr it-] neşretmek, ya-

yınlamak
 нәшрият [neşriyat] neşriyat
 нәүбәт [neübet] nevbet, nöbet; нәүбәт белән [neübet bêlen] nebet ile, sıra ile; нәүбәткә куй- [neübetke kuy-] sıraya koymak; нәүбәттән тыш [neübetten tış] beklemesiz, sırasız
 нәүбәттәге [neübettegê] sıradaki
 нәүмиз [neümis] nevmî, ümitsiz
 нәүмизлән- [neümiszen-] nevmittenmek, ümitsizlenmek
 нәүрәп [neüreş] buzlu kiler
 нәүрүз [neürüz] nevrüz; нәүрүз бәйрәме [neürüz beyremê] nevrüz bayramı; нәүрүз гөле (чәчәгә) [neürüz gölê (çeçeğê)] nevrüz otu (gülü)
 нәжес [necês] necis, pislik
 нөктә [nökte] dargınlık
 нөктәле [nöktelê] dargın olmak
 нөсхә [nöshe] nüsha

- О -

оазис [oazis] vâha
 обком [obkom] bölge komitesi
 обой [oboy] duvar kâğıdı
 обойла- [oboyla-] duvar kâğıdı
 yarıştırmak
 обойчы [oboyçı] duvar kâğıdı
 yarıştırcısı
 оборона [oborona] savunma,
 müdafaa
 образ [obraz] suret, hayal, tarz,
 şekil
 образлы [obrazlı] suretli, şekilli,
 tarzlı
 образлылык [obrazlılık] suretli-
 lik, şekillilik
 оброк [obrok] eskiden derebey-
 lere verilen bir tür vergi
 оброклы [obroklu] vergi mükel-
 lefi
 община [obşçina] grup
 объект [obyêkt] 1. nesne, obje;
 2. konu
 объектив I [obyêktiv] 1. taraf-
 sız; 2. objektif, nesnel
 объектив II [obyêktiv] (*fotograf
 makinesinde*) objektif
 объективизм [obyêktivizm] ta-
 rafsızlığa düşkünlük, objektivizm
 объективлаштыр- [obyêktiv-
 laştır-] nesnelleştirmek
 объективлык [obyêktivlik] ob-
 jektiflik
 ода [oda] methiye
 одеколон [odêkolon] kolonya
 одеял [odêyal] battaniye

оек [oyık] çorap
 оекбаш [oyıkbaş] kısa çorap
 оекчан [oyıkçan] sadece çorap
 giyerek (*yürüme*)
 ое- I [oyı-] (*süt*) kesilmek, maya-
 lanmak
 ое- II [oyı-] 1. uyuşmak; 2. kes-
 tirmek
 оерша [oyırşa] pıhtı
 оет- I [oyıt-] (*süt*) ekşitmek,
 (*süt*) mayalamak; yogurt yapmak
 оет- II [oyıt-] 1. uyuşturmak; 2.
 (*süt*) kestirtmek
 оеткы [oyıtkı] süt mayası; оет-
 кы сал- [oyıtkı sal-] (*süt*) maya-
 lamak, *mec.* fikir vermek; *mec.*
 kışkırtmak
 оеш- [oyış-] 1. pıhtılaşmak; 2.
 uyuşmak, uygun hâle gelmek,
 birleşmek, teşkil edilmek
 оешканлык [oyışkanlık] birleş-
 melik, teşkil edilmelik
 оешма I [oyışma] teşkilât, ör-
 güt, kuruluş
 оешма II [oyışma] toplama, teş-
 kil edilmiş; örgütlü; оешма чә-
 чәкләр [oyışma çeçекler] toplama
 çiçekler; оешма жимеш [oyı-
 şma cimêş] toplama yemiş
 оештырма [oyıştırma] 1. toplama;
 2. gruplaştırma
 оештыр- [oyıştır-] kurmak; te-
 sis etmek, teşkil etmek
 оештыручы [oyıştıruçı] tertip-
 leyici, tesisçi
 озай- [ozay-] uzanmak
 озайт- [ozayt-] uzatmak, uzun
 sürmek, boyuna gitmek,
 озайтма [ozaytma] uzatma
 озак [ozak] uzak, uzun süre;

озак вакытлы [ozak vakitli] uzun vakitli; озак көтелгән [ozak kö-têlgen] uzun zaman beklenmiş; озак утыр- [ozak utır-] çok oturmak; озак тор- [ozak tor-] uzun zaman durmak; озак яткан [ozak yatkan] çok beklemiş (*nesne*)

озакка [ozakka] çok zaman, uzun müddet; озакка кит- [ozakka kit-] sürüklenmek; озакка суз (тарт-, жибәр-) [ozakka suz- (tart-, ciber-)] çok zaman sürükletmek (*mes. işi*)

озаккача [ozakkaça] çok zamāna kadar

озакла- [ozakla-] çok zaman geçirmek (bekletmek)

озакламый, озакламыйча [ozaklamıy, ozaklamıyça] az son-га, yakınlarda

озаклап [ozaklap] çok zaman boyunca

озаклат- [ozaklat-] çok zaman geçirtmek

озак-озак [ozak-ozak] çok çok zamanlar

озат- I [ozat-] geçirmek, uğurlamak; озата (озатып) бар- [ozata (ozatıp) bar-] uğurlamak; озатып жибәр- [ozatıp ciber-] geçirip göndermek

озат- II [ozat-] ipi uzun hâle gitirmek, iplerden arış çözgü yapmak

озаткыч [ozatkıç] dokumada arış ipliklerini geren tahta, bozi

озатучы I [ozatuçı] uğurlayıcı; yol gösterici kılavuz

озатучы II [ozatuçı] mekik do-кууучу

озон [ozon] ozon

озонла- [ozonla-] ozonlamak

озонлы [ozonlu] ozonlu

озын [ozın] uzun; озын арба [ozın arba] uzun araba;

озын аяк-лы [ozın ayaklı] uzun ayaklı;

озын буйлы [ozın buylı] uzun boylu; озын гомерле [ozın go-mêrlê] uzun ömürlü

озын колак хәбәре [ozın kolak heberê] tez dağılan haber;

озын куллы [ozın kullı] 1. hırsız; 2. dövüşçü; озын сүзнәң кыскасы [ozın süznêng kıskası] uzun sözün kızası;

озын телле [ozın tellê] uzun dilli

озынай [ozınay-] uzunlaşmak

озынайт- [ozınayt-] uzunlaştırmak

озынаяк [ozınayak] 1. tez dağılmış haber; 2. uzun ayaklı

озынборын [ozınborın] sivrisinek

озынлык [ozınlık] uzunluk

озын-озак [ozın-ozak] çok uzun

озынча [ozınça] uzunca

океан [okêan] okyanus

оккупация [okkupatsiye] işgal etme

оккупациялә- [okkupatsiyele-] işgal etmek

оклад [oklad] maaş, aylık

окоп [okop] siper

округ [okrug] çevre, bölge, daire

октябрь [oktyabr'] 1. ekim; 2. tar. 1917 yıl Rus ihtilâli;

октябрь алды [oktyabr aldı] Rus ihtilâlin-den önce; октябрьдән соңгы [oktyabrden songgi] Rus ihtilâlin-den sonraki

октябрьгәчә [oktyabrgеçе] Rus

ihtilâlîne kadar

олак- [olak-] 1. fazlaca uzağa gitmek; 2. *мес.* yer yarılıp içine girmek

олактыр- [olaktır-] çok uzağa göndermek

олау [olau] 1. atlı araba; 2. yük ile uzun mesafe gitmek; олау

йөр- [olau yör-] yük ile uzak mesafe yürmek; олау аты [olau atı] yük beygiri; олау белән [olau bêlen] pek çok

олаулап [olaulap] büyük ölçüde олаучы [olauçı] atlı araba sürücüsü

олаучылык [olauçılık] atlı araba sürücülüğü; олаучылык ит- [olauçılık it-] atlı arabacılık etmek

олеандр [olêandr] zakkum (*bitkisi*)

олимпиада [olimpiada] olimpiyat

олимпия [olimpiya] olimpos; олимпия уеннары [olimpiya uynnarı] olimpiyat oyunları

олимпияче [olimpiyaçê] olimpiyatçı

олиф [olif] bezir yağı

олифла- [olifla-] bezirlemek

олпат [olpat] haybetli, azametli

олтан [oltan] taban, ayakkabı altı; олтан сал- [oltan sal-] taban уармак

олтанлы [oltanlı] tabanlı (*ayakkabı*)

олтанлык [oltanlık] kösele

олтырак [oltırak] ayakkabı tabanlığı ♦ олтырак бит [oltırak bit] utanmaz (*kimse*)

олуг [olug] 1. ulu; 2. muhtar;

олуг жанлы [olug canlı] yüce ruhlu

олугла- [olugla-] uluglamak, yüceltmek

олуглык [oluglık] ululuk

олы [olı] ihtiyar, koca; олы кеше [olı kêşê] ihtiyar insan; олы юл [olı yul] büyük yol ♦ олы башын кече ит- [olı başın kêçê it-] alçak gönüllülük etmek

олыгай [olıgay-] ihtiyarlamak, kocamak

олыла- [olıla-] ululamak, hürmet göstermek

олылан- [olılan-] ululanmak

олыларча [olılarça] ulular gibi

олылык [olılık] ululuk

олылы-кечеле, олысы-кечесе [olılı-kêçêlê, olısı-kêçêsê] küçüklü büyüklü

олылыклы [olılıklı] ululuklu

омоним [omonim] homonim, sesleri aynı, manası farklı sözler омонимлык [omonimlik] anlamda ayrı seste bir olma

омтыл- [omtıł-] 1. hızla gitmek; 2. heves etmek, umut etmek

омтылыш [omtılış] heves, seveda, arzu

омтылышлы [omtılışlı] atılışlı

омтылышлылык [omtılışlılık] atılışlılık

омтылышсыз [omtılışsız] atılışsız

он [on] un; он суы [on sui] bulamaç

ондатра [ondatra] su faresi

онла- [onla-] unlamak

онлата [onlata] un şeklinde

онлы [onlı] unlu

онта [onta] un tozu
 ончы [onçı] uncu
 ончыл [onçıl] unlanmış, tozlan-
 mış (*bitki*)
 ончыллык [onçılık] unlanmış-
 лık, tozlanmışlık (*bitkide*)
 онык [onık] torun
 оныка [onıka] torun kız
 оныт- [onıt-] unutmak; онытып
 калдыр [onıtıp kaldır] unutup bı-
 rakmak; онытканда бер [onıtkan-
 da bêr] çat pat, tek tük
 онытучан [onıtuçan] unutkan
 онытучанлык [onıtuçanlık]
 unutkanlık
 онытыл- [onıtı-] unutulmak;
 kendini unutarak davranmak
 онытылмас [onıtılmas] unutul-
 maz
 онытылмаслык [onıtılmaslık]
 unutulmazlık
 онытылып [onıtılıp] kendini
 unutarak
 опека [opêka] vasîlik
 опекун [opêkun] vasî
 опекунлык [opêkunlık] insan
 için vasîlik; опекунлык ит-[opê-
 kunlık it-] vasîlik etmek
 опера [opêra] opera
 оператив [opêrativ] çabuk
 оперативлык [opêrativlık] çabukluk
 операция [opêratsiya] 1. ameli-
 yat, operasyon; 2. hareket, muamele
 оперетта [opêrêtta] operet
 оптика [optika] optik
 оптималь [optimal'] optimal
 оптимист [optimist] iyimser, nikbin

оптимистлык [optimistlik] iyimserlik, nikbinlik
 опты [optı] *bk.* бәртәс
 ор- [or-] vurmak
 оратор [orator] 1. hatip, konuşmacı; 2. belâğat sahibi
 орбита [orbita] yörünge
 орбиталь [orbital'] yörünge
 ~ (s)i
 орган [organ] organ
 оргán [organ] org
 организм [organizm] organizma
 органик I [organik] organizma ile ilgili, organik
 органик II [organik] organik, uydun, ayrılmaz
 органчы [organçı] orgçu
 орден [ordên] nişan
 орденлы [ordênli] nişan verilmiş (*kimse*)
 ор-бәр- [or-ber] vurmak, çarpmak
 оригинал [original] orijinal
 оригиналь [original'] orijinal (*kimse*)
 оригинальлек [original'lêk] orijinallik
 ориентация [oriyêntatsiya] 1. yöneliş; 2. anlayış kabiliyeti; ориентация бир- [oriyêntatsiya bir-] nasihat, bilgi vermek; ориентация тот- [oriyêntatsiya tot-] yönelmek
 ориентациялә- [oriyêntatsiyele-] yönelişini göstermek, yöneltmek
 ориентир [oriyêntir] belge, nokta
 ориентирла- [oriyêntirla-] hareket yönünü göstermek

ориентлаш- [oriyêntlaş] belge-
lere göre yön tayin etmek

оркестр [orkêstr] orkestra

оркестрлаштыр- [orkêstrlaştır-]
orkestralaştırmak

орлык [orlık] tohum, döl; орлык
коңгызы [orlık konggızı] tohum
böseği

орлыкландыр- [orliklandır-] to-
humlandırmak, döllendirmek

орлыклан- [orliklan-] tohumlan-
mak, döllenmek

орлыклы [orliklı] tohumlu, döllü;
орлыклы киндер [orliklı kindêr]
dişi kendir

орлыклык [orliklık] tohumluk;
орлыклык жир [orliklık cir] tohu-
mluk yer

орлыксыз [orliksız] tohumsuz;
орлыксыз жимеш [orliksız ci-
mêş] tohumsuz (çekirdeksiz) mey-
ve

орлыкча [orlıkça] sert kabuklu
tohum

орлыкчы [orlıkçı] tohumcu

орлыкчылык [orlıkçılık] tohum-
culuk

орнамент [ornamênt] süs, be-
zek

орнаментла- [ornamêntla-]
süslemek, bezemek

орнаментлы [ornamêntlı] süs-
lü, bezekli

орфографик [orfografik] imlâ ~
(s)j

орфография [orfografiya] imlâ

орчык [orçık] iğ

орчыкбаш [orçıkbaş] ağırşак

орчыкча [orçıkça] kertenkele

оры [ori] 1. ur; 2. ağaç uru

орын- [orin-] dokunmak, değ-
mek, teğet geçmek

орынма [orinma] teğet

орып-бәреп [orıp-berêp] vurup
kırıp

орыш [oriş] 1. vurma, vuruş; 2.
savaş, cenk

орыш- [oriş-] çıkışmak, kına-
mak

орыш-талаш [oriş-talaş] çekiş-
me

оста [osta] usta; оста куллар
түгәрәге [osta kullar tügeregê]
usta eller derneği

остабикә [ostabike] imamın ha-
nımı

остаз [ostaz] üstad

остазлык [ostazlık] üstadlık

осталык [ostalık] ustalık

остар- [ostar-] ustalaşmak

от- [ot-] 1. ütme; oyunda ka-
zanmak; 2. ezberlemek; отып ал-
[otıp al-] ezberleyip almak; kazan-
mak

откыр [otkır] ezberci (*çocuk*)

отличник [otliçnik] çok başarılı
(*öğrenci, işçi*)

отпор [otpor] karşı saldırı

отряд [otryad] ekip, takım, çete

оттыр- [ottır-] (*oyunda*) kaybet-
mek, yenilmek; оттырып бетер-
[ottırıp bêtêr-] (*oyunda*) tamamen
yenilmek

оттырыш [ottiriş] (*oyunda*) kay-
betme, yenilme

оттырышлы [ottirişlı] yenişmeli

оттырышсыз [ottirişsız] yeniş-
mesiz

отыл- [otıl-] (*oyunda*) kaybet-
mek, ziyana uğramak

отыш [otiʃ] kazanç, ikramiye
отышлы [otiʃli] kazançlı, ikramiyeli
отышсыз [otiʃsiz] kazançsız
офицер [ofitsêr] subay
офтан- [oftan-] oflanmak, hayıflanmak
офык [ofık] ufuk
охра [ohra] aşı boyası
охша- [ohʃa-] benzemek; охшаpга тырыш- [ohʃarga tırış-] benzemeye çalışmak
охшату [ohʃatu] benzeme
охшатыл- [ohʃatıl-] benzetilmek
охшат- [ohʃat-] benzetmek
охшаулы [ohʃaulı] gibi
охшаш [ohʃaʃ] benzer
охшаш- [ohʃaʃ-] benzeşmek
охшашландыр- [ohʃaʃlandır-] benzetmek
охшашлан- [ohʃaʃlan-] benzeşmek
охшашлы [ohʃaʃlı] benzer
охшашлык [ohʃaʃlık] benzerlik
оч I [oç] uç ♦ очны очка ялга- [oçni oçka yalga-] ucu ucuna yetirmek; очына чыгарлык түгел [oçına çıgarlık tügêl] ucu görünmez; очына чык- [oçına çık-] tamamlamak
оч II [oç] dokuma rulosu
оч- III [oç-] uçmak
оча [oça] kalça, but; оча сөяге [oça söyegê] kalça kemigi
очар [oçar] göçmen (*kuş*); очар кош [oçar koş] göçmen kuş
очарбалык [oçarbalık] uçан балык
очерк [oçêrk] röportaj
очкак [oçkak] bitkilerde uçушан

tohum tozu
очкылык [oçkılık] hiçkırık; очкылык тот- [oçkılık tot-] hiçkırık tutmak; очкылык үләне [oçkılık ülenê] hiçkırık otu
очкын [oçkın] kıvılcım ♦ очкыннар чыгар- [oçkınnar çıgar-] çok işler başarmak
очкынландыр- [oçkınlandır-] kıvılcımlandırmak
очкынлан- [oçkınlan-] kıvılcımlanmak
очкынлы [oçkınlı] kıvılcımlı
очкыр [oçkır] uçucu (*kuş*)
очкыч [oçkıç] uçак
очла- [oçla-] ucunu sivirtmek;
очлап чык- [oçlap çık-] bir işi bitirmek
очлайт- [oçlayt-] uçlu hâle getirmek
очлай- [oçlay-] uçlu hâle gelmek
очлап I [oçlap] rulo hâlinde
очлап II [oçlap] arka arkaya;
очлап жик- [oçlap çik-] arka arkaya koşmak
очлы [oçlı] uçlu ♦ очлы күзле [oçlı küzlê] çok iyi gören (*kimse*);
очлы тел(ле) [oçlı têl(lê)] sivri dilli, dili uzun
очлык [oçlık] 1. uçluk; 2. uzantı
очрак [oçrak] hâdisе, vak'a
очраклы [oçraklı] tesadüfen
очраклылык [oçraklılık] tesadüf, raslantı
очра- [oçra-] rastlamak, rast gelmek
очрат- [oçrat-] rast getirmek, rastlamak
очраш- [oçraş-] rastlaşmak,

karşılaşmak

очраштыр- [oçraştır-] buluş-
turmak, rast getirmekочрашу [oçraşu] buluşma, kar-
şılaşma

очсыз I [oçsız] ucuz

очсыз II [oçsız] uçsuz; очсыз-
кырыйсыз [oçsız-kırıysız] uçsuz
bucaksızочсызлан- I [oçsızlan-] ucuz-
lanmakочсызлан- II [oçsızlan-] son-
suzlaşmak

очсызлы [oçsızlı] ucuz

очсызлык [oçsızlık] ucuzluk

очтагы [oçtagı] uçtaki

очу [oçu] uçта

очучы [oçuçu] uçucu

очык I [oçik] başak kalıntısı

очык II [oçik] sidik damlaması
hastalığı

очын- [oçın-] uçmak, coşmak

очындыр- [oçındır-] uçundur-
mak, coşturmakочыргыч, очырткыч [oçırgıç,
oçırtkıç] uçurtma

очыр- [oçır-] uçурmak

очырт- [oçirt-] uçurtmak

очыртып [oçırtıp] uçуртарак

очыш [oçış] уçuш

оша- [oşa-] yakışmak

ошат- [oşat-] yakıştırmak

оя [oya] 1. yuva; 2. kök; оя кор-

[oya kor-] yuva kurmak; оя та-
выгы [oya tavıgı] kuluçka tavuğu
оядаш [oyadaş] gr. aynı kök-
ten gelme kelimelerden her biri

оял- [oyal-] utanmak

оялап [oyalap] yuva açarak;

оялап чәч- [oyalap çeç-] yuva
аçıp dikmek

ояла- [oyala-] yuvalamak

оялт- [oyalt-] utandırmak

оялчан [oyalçan] utangaç

оялчанлык [oyalçanlık] utan-
gaçlık

оялы [oyalı] yuvalı

оялык [oyalık] yuvalık

оят [oyat] utanç, utanma; sikil-
ma ♦ оятка калдыр- [oyatka kal-
dır-] utandırmak; оятка кал-
[oyatka kal-] utanmakоятлы [oyatlı] utançlı ♦ оятлы
бул- [oyatlı bul-] utançlı olmak;
оятлы ит- [oyatlı it-] utançlı et-
mek

оятсыз [oyatsız] utanmaz ♦

оятсыз рәвештә [oyatsız revêş-
te] utançsız şekildeоятсызлан- [oyatsızlan-] utanç-
sızlanmakоятсызлык [oyatsızlık] utanç-
sızlık

оячык [oyaçık] yuvacık

оҗмах [oçmah] cennet

оҗмахлы [oçmahlı] cennetli

- П -

павильон [pavil'on] pavyon
 падишах [padişah] padişah
 паек [payok] tayin, erzak
 пай [pay] pay
 пайлаш- [paylaş-] paylaşmak
 пайтәхет [paytehêt] pâyitaht,
 baş şehir
 пайчы [payçy] paydaş
 пакет [pakêt] paket
 пакизә [pakize] pakize, temiz,
 pak
 пакт [pakt] pakt, siyasi antlaş-
 ma
 пакь [pak'] pak, temiz; пакь
 күңелле [pak küngêllê] temiz gön-
 üllü; пакь күңеллелек [pak kü-
 ngêllêlek] temiz gönüllülük
 пакьлек [paklêk] paklik, temizlik
 пакьлә- [pakle-] paklamak, te-
 mizlemek
 палас [palas] palas
 палата [palata] 1. oda (*mes.*
hastahanedeyi); 2. parlamentonun
 bölümü
 палаталь [palatal'] *gr.* yumuşak
 палатальләш- [palatal'leş-] *gr.*
 yumuşaklaşmak
 палатка [palatka] çadır
 палач [palaç] palaçı, cellât
 палачлык [palaçlık] palacılık
 палуба [paluba] gemi döşeme-
 si, güverte
 пальма [palma] palmiye
 пальто [palto] palto
 пальтолык [paltolık] paltoluk

панцирь [pantsir'] 1. zırh; 2. ba-
 zı kabuklu hayvanların başası
 панель [panel'] 1. kaldırım; 2.
 karlama
 паника [panika] panik; паника
 таратучы [panika taratuçy] panik
 уарысы
 паникёр [panikyor] panik yaratı-
 сы
 панорама [panorama] panorama
 панорамалы [panoramalı] pa-
 noramik
 пансион [pansion] pansiyon
 пантомима [pantomıma] panto-
 mim
 панцирьлы [pantsir'ly] 1. zırhlı;
 2. kabuklu (*hayvan*)
 папирос [papiros] sigara
 папка [parka] dosya
 пар I [par] buhar; парга әйлән-
 [parga eylen-] buhara çevrilmek;
 пар сал- [par sal-] 1. buhar çıkar-
 mak; 2. hızlandırmak
 пар II [par] nadasa bırakılan tar-
 la; пар күтәр- [par küter-] nadasa
 bırakılan tarlayı sürmek
 пар III [par] çift; пар атлы [par
 atly] çift atlı; пар кил- [par kil-] (*kız
 ve oğlan*) uygun gelmek; пар
 тояклылар [par toyaklılar] çift
 тояklıлар
 параграф [paragraf] paragraf
 парад [parad] askeri resmi geçit
 паразит [parazit] parazit
 паразитларча [parazitlarça] pa-
 razitler gibi
 паралич [paraliç] felç; паралич
 сук- [paraliç suk-] felce uğramak;
 паралич суккан [paraliç sukkan]

felce uğramış

параличлан- [paraliçlan-] felç-
lenmek

параллель [parallél'] paralel

параллельлек [paralléllék] pa-
ralellik

парафин [parafin] parafin

парафинла- [parafinla-] para-
finlemek

парашют [paraşyut] paraşüt

парашютчы [paraşyutçy] para-
şütçüпардан [pardan] aynı şekilde,
çift

парик [parik] peruk

парикмахер [parikmahêr] ber-
ber, kuaför

парк [park] park

паркет [parkêt] parke

парлагыч [parlagyç] buharlama
âleti

парлак [parlak] parlak

парламент [parlamênt] parla-
mento, meclisпарламентар [parlamêntar]
parlamentar ~ (s)iпарламентёр [parlamêntyor] 1.
parlamentar; 2. savaş meydanın-
da elçiпарландыргыч [parlandırgyç]
buharlaştırıcı âletпарландыр- [parlandır-] buhar-
laştırmakпарлан- I [parlan-] buharlaş-
mak; парланып пешкән [par-
lanıp pêşken] buharlaşır pişmiş

парлан- II [parlan-] çift olmak

парлап [parlap] çift olarak

парла- I [parla-] buhar çıkarmak

парла- II [parla-] çift etmek

парлаш- [parlaş-] çift olmak

парлашып [parlaşyp] çift olarak

парлы I [parly] buharlı

парлы II [parly] ikili; парлы

жыр [parly cır] ikili şarkı

парлы-парлы [parly-parly] çift
çiftпарник [parnik] camlık, ser, li-
monluk

паровоз [parovoz] lokomotif

пародия [parodiyê] parodi

пародияче [parodiyêçê] parodi
yazarı

пароль [parol'] parola

паром [parom] araba vapuru,
feribotпаромчы [paromçy] araba vapu-
ru ile geçirci

пароход [parohod] vapur

пароходчылык [parohodçılık]
vapurculuk

пар-пар [par-par] çift çift

парта [parta] sınıf sırası

партбюро [partbyuro] parti bü-
rosu

партер [partêr] parter

партизан [partizan] partizan,
çeteпартизанлык [partizanlık] parti-
zanlık, çetecilik; партизанлык ит-
[partizanlık it-] çetecilik etmek;
izinsiz hareket etmekпартизанчылык [partizançılık]
çetecilik, izinsiz hareketçilik

партия [partiyê] parti

партияле [partiyelê] partili

партиялелек [partiyelêllék] par-
tililik

партиясез [partiyesêz] partisiz

партком [partkom] parti komi-

tesî

партнё́р [partnyor] partner

партоешма [partoyışma] parti-örgütü

парторг [partorg] parti örgütü başkanı

парфюмерия [parfyumêriya] parfümeri

парча I [parça] parça

парча II [parça] kumaş süsü; süslü kumaş

парчала- I [parçala-] parçalamak, dağıtmak

парчала- II [parçala-] kumaş süs уармак, süslü kumaş уармак

парчалы [parçalı] süslü

парча-парча [parça-parça] parça parça

парэ [pare] 1. pare, parça; 2.

Kur'an'ın otuzda biri; парэ-парэ [pare-pare] pare pare; парэ-парэ кил- [pare-pare kil-] parça parça olmak

пас [pas] (*sporda ve oyunda*)

pas

паспорт [pasport] hüviyet cüzdanı, pasaport; sertifika

пассаж [passaj] 1. pasaj, çarşı;

2. (*müzikte*) geçit

пассажир [passajir] yolcu

пассив I [passiv] pasif, hareket-siz

пассив II [passiv] (*muhasebe-de*) pasif (*hesap*)

пассивлык [passivlık] pasiflik

паста [pasta] macun

патент [patênt] 1. ihtira beratı;

2. patenta

патентла- [patêntla-] berat vermek

патентлы [patêntlı] patentli, beratlı

патефон [patêfon] gramofon

патриархаль [patriarhal] eski

патриот [patriot] vatansever

патриотизм [patriotizm] vatan-severlik

патриотик [patriotik] vatanse-verlik ~ (s)i

патриотлык [patriotlık] vatan-perverlik

патрон [patron] 1. mermi; 2. lâmba yuvası

патруль [patrul] devriye, kol

патша [patşa] padişah

патшалык [patşalık] padişahlık;

патшалык ит- [patşalık it-] padi-şahlık etmek

пауза [pauza] ara, durak

пафос [pafos] heyecan, ihtiras

пафослы [pafoslı] heyecanlı, ihtiraslı

пациент [patsiyênt] hasta müş-teri

пачка [paçka] paket

пачкалап [paçkalap] paketleye-rek

пачкалы [paçkalı] paketli

паша [paşa] paşa

паштет [paştêt] 1. ciğer ezmesi;

2. içine meyve ezmesi konarak hazırlanan bir tür çörek

педагог [pêdagog] pedagog

педагогик [pêdagogik] pedagoji ~ (s)i, pedagojik

педагогика [pêdagogika] peda-goji, eğitim bilimi

педаль [pêdal] pedal

педант [pêdant] 1. uzman; 2. kaide düşkünü

педантларча [pêdantlarça] 1. uzmanlar gibi; 2. kaide düşkünleri gibi

педантлык [pêdantlık] 1. uzmanlık; 2. kaide düşkünlüğü

педиатрия [pêdiatriya] çocuk hekimliği

пейзаж [pêyzaj] peyzaj

пеләш [pêleş] kel

пеләшлән- [pêleşlen-] kellenmek

пенал [pênal] kalem kutusu, kalemlik

пенсионер [pênsioner] emekli

пенсия [pênsiya] emekli maaşı

пенсне [pênsne] sapsız gözlük

период [pêriod] süre, devir

периодик [pêriodik] süreli

перископ [pêriskop] periskop

перпендикуляр [pêrpêndikulyar] dik, dik şekilde

перрон [pêrron] peron

персонаж [pêrsonaj] şahıs

персонал [pêrsonal] personel, eleman

персональ [pêrsonal'] şahsen

перспектив [pêrspêktiv] perspektif

перспектива [pêrspêktiva] 1. derinlik; uzaklar; 2. öndeki gelecekteki görünüşler; 3. gelecek ümidi

перспективалы [pêrspêktivalı]

1. perspektif; 2. gelecek vaad eden

перчатка [pêrçatka] eldiven

песи [pêsi] 1. pisi, kedi, kedicik;

2. sögüt gözü; **песи борчагы** (жиләре) [pêsi borçagy (cilegê)] kedi bezelyesi (çileği); **песи бөт-**

нере [pêsi bötneğê] kedi nanesi; **песи тарысы** [pêsi tarısı] kedi darısı; **песи үләне** [pêsi ülenê] kedi otu ♦ **песи кебек, песием генә** [pêsi kêbêk, pêsiyêm gêne] sessiz yürüyen kimse

песием-песием [pêsiyêm-pêsiyêm] uysal, yumuşak

песикәч [pesikeç] kedi yavrusu

песиле: **песиле тал** [pêsilê: pêsilê tal] gözlü dal, bir cins sögüt

песилән- [pêsilên-] susmak

песнәк [pêsnek] isket

пес-пес [pêp-pêp] pisi pisi

пессимизм [pêssimizm] bedbinlik, karamsarlık

пессимистик [pêssimistik] bedbin, karamsar

пессимистлык [pessimistik] bedbinlik, karamsarlık

пестә [pêste] fıstık

петиция [pêtitsiya] toplu dilekçe

петлица [pêtlitsa] yakaya takılan rütbe işareti

пехота [pêhota] piyade

пехотачы [pêhotaçı] piyade asker

печ- [pêç-] 1. hayvan iğdiş etmek; 2. bir kimseye gizli kütülük etmek

печелгән, печкән [pêçêlgen, pêçken] iğdiş; **печкән тәкә** [pêçken teke] iğdiş teke; **печкән үгез**

[pêçken ügêz] iğdiş öküz

печенье [pêçênnyê] bisküvi

печтер- [pêçtêr-] iğdiş etmek

печән [pêçen] hayvana verilmek üzere kesilen ot; **печән бете**

[pêçen bêtê] ot böceği; **печән чап-**

[pêçen çap-] ot biçmek;

печән чабучы [pêçen çabuçı] biçici; печән чапкыч [pêçen çapkıç] biçer döver; печән өсте [pêçen östê] biçim vakti

печәнлек [pêçenlêk] 1. biçimlik çayı; 2. ahır üstü

печәнче [pêçençê] biçici

пеш- I [pêş-] pişmek

пеш- II [pêş-] olgunlaşmak

пешек- [pêşêk-] güneşte pişirmek

пешек [pêşêk] pişik

пешеклә- [pêşêkle-] kaynar suyu batırıp çıkarmak

пешекләгеч [pêşêklegêç] (*аҗаң* vb.) pişirme yeri

пешекче [pêşêkçê] aşçı

пешекчелек [pêşêkçêlêk] aşçılık

пешер- [pêşêr-] pişirmek

пешерел- [pêşêrêl-] pişirilmek

пешерен- [pêşêrên-] pişirmek

пешка [pêşka] (*satrançta*) piyade taşı

пешкәк [pêşkek] yayıkta yağ çıkarmak için kullanılan ucu tekerlekli âlet, bişek

пешкәкле [pêşkeklê] bişekli

пешкән [pêşken] pişik ♦ пешкән шалкан [pêşken şalkan] beceriksiz kimse

пешмәгән [pêşmegên] beceriksiz (*kimse*), pısrık

пианино [pianino] piyano

пибек [pibêk] kız kuşu

пигмент [pigmênt] pigment, siyağ

пиджак [pidjak] ceket

пижама [pijama] pijama

пик [pik] 1. doruk; 2. tepe, uç;

пик сәгатьләре [pik segat'lerê] en hareketli saatlar (*vakitler*)

пике I [pikê] pike

пике II [pikê] (*dokuma*) pike

пикет I [pikêt] işaret kazığı

пикет II [pikêt] grev nöbetçiliği; karakol

пикетчы [pikêtçy] grev nöbetçisi

пикник [piknik] piknik

пилмән [pilmen] küçük hamur parçalarına et konularak yapılan yemek

пилот [pilot] pilot

пилотка [pilotka] pilot şarkası

пима [pima] yün çizme

пингвин [pingvin] penguen

пинәлә- [pinele-] suçlamak

пионер [pionêr] 1. izci; 2. küçük komünist

пи-пи [pi-pi] bi bi!

пирамида [piramida] piramit

пирамидаль [piramidal'] piramitli

пират [pirat] korsan

пиратларча [piratlarça] korsanlar gibi

пирес [pirês] kara kadife

пирог, пирук [pirog, piruk] bir çeşit kıymalı hamurlu yemek

пирәш [pires] keskin bira

пис [pis] pis

писер [pisêr] eski Rusya'da aşağı dereceli memur, sekreter

пиратлык [piratlık] korsanlık;

пиратлык ит- [piratlık it-] korsanlık etmek

пистолет [pistolêt] tabanca

пистон [piston] piston

питомник [pitomnik] fidanlıк

питон [piton] boğa yılanı

питрау [pitrau] 12-13 temmuz günleri yapılan hıristiyan bayramı; ekin biçme bayramı

пичэт [piçet] mühür ♦ пичэт бас- (сук-) [piçet bas (suk-)] 1. mühür basmak; 2. tasdik etmek

пичэтле [piçetlê] mühürlü
плазма [plazma] plazma

плакат [plakat] levha, pankart

план [plan] plân; план кор- (төз-) [plan kor- (töz-)] plân kurmak (уармак); планнан тыш [plannan tış] plân dışı

планер [planêr] planör

планерчы [planêrçı] planörcü

планета [planêta] seyyare, gezegen

планетарий [planêtariy] gök cisimlerini göstermek için yapılan bina

планка [planka] levha

планкалы [plankalı] levhalı

планлаштыр- [planlaştır-] plânlâştıрмак

планлаштыру [plantaştırıru] plânlama

планлы [planlı] plânlı; планлы рәвештә [planlı revêşte] plânlı şekilde

планлылык [planlılık] plânlılık

плантаж [plantaj] 1. ağaç dikmek için yer açма; 2. deri nakletmek

плантажлап [plantajlap] 1. ağaç dikerek; 2. deri naklederek

плантация [plantatsiya] büyük çiftlik, malikâne

планшет [planşet] plân tahtası

пластик I [plastik] plâstik

пластик II [plastik] (*sanatta*)

plâstik

пластиклык [plastiklık] plâstiklik
пластилин [plastilin] sunî çamur, oyun hamuru

пластинка [plastinka] 1. plâka; 2. levha, plâka

пластмасс [plastmass] plâstik maddeden yapılmış (*nesne*)

пластмасса [plastmassa] plâstik madde

пластырь [plastır'] yara yakısı

платформа [platforma] 1. plâtform; 2. küçük istasyon; 3. üstü açık vagon

плацдарм [platsdarm] savaş alanı

плацкарт [platskart] yer ayırma makbuzu

плащ [plaşç] pardösü, yağmurluk

плебей [plêbêy] cemiyette en aşağı tabaka

плебейлык [plêbêylik] aşağı tabakaya mensupluk

плен [plên] esaret

пленар [plênar] genel, umumî, umumî toplantı ile ilgili

плёнка [plyonka] zar, perde

плёнкалы [plyonkalı] zarlı, perdeli

пленум [plênum] zirve toplantısı

плита [plita] levha; kaldırım taşı, döşeme taşı

плитка [plitka] levha, kaldırım taşı parçası

плитә [plite] mutfak ocağı

пломба [plomba] kurşun mühür; diş kurşunu; пломба сал-

(сук-) [plomba sal- (suk-)] kurşun

mühür ile mühürlemek

пломбала- [plombala-] 1. kurşun ile doldurmak; 2. dış doldurmak

плотина [plotina] bent, baraj

плюс [plyus] *mat.* artı

плюш [plyuş] pelüş

пляж [plyaj] plâj

пневмония [pnêvmoniya] soğuk yüzünden nefes darlığı

повар [povar] aşçı

повестка [povêstka] resmî celp

повесть [povêst'] büyük hikâye

повидло [povidlo] marmelât

погон [pogon] apolet

погром [pogrom] soy kırım

погромчы [pogromçï] soy kırımçı

подвал [podval] bodrum

поднос [podnos] tepsi

подполковник [podpolkovnik]

yarbay

подряд [podryad] ihale

подрядчы [podryadçï] ihaleci

подшипник [podşipnik] rulman

поезд [poyêzd] tren

позитив I [pozitiv] pozitif

позитив II [pozitiv] pozitif (*resim*)

позицион [pozitsiyon] pozisyon ile ilgili

позиция [pozitsiya] pozisyon

покрау [pokrau] hristiyanların ekim (*yaz bitti*) bayramı

покрышка [pokrişka] jant

полемик [polêmik] polemik ile ilgili, tartışma ~(s)i

полемика [polêmika] polemik, tartışma

полигон [poligon] poligon

полиграфия [poligrafıya] poli-grafi

поликлиника [poliklinika] polikli-nik, revir

полимер I [polimêr] polimer

полимер II [polimêr] polimer ile ilgili, polimer ~(s)i

полимерлашу [polimêrlaşu] polimerleşme

политбюро [politbyuro] kömünist partisinin en yüksek organı, politbüro

политехник [politêhnik] politehnik

политик I [politik] politik, siyasî

политик II [politik] politikacı, siyasetçi

политика [politika] politika, siyaset

политрук [politruk] orduda parti temsilcisi

политтүгэрэк [polittügerék] politik bilgi derneği

политэкономия [politêkonomiya] ekonomi politik

полиция [politsiya] polis

полиэтилен [poliêtilên] polietilen

полк [polk] alay

полковник [polkovnik] albay

полководец [polkovodês] baş komutan

полководецлык [polkovodêslik] baş komutanlık

полкташ [polktaş] aynı alaya mensup kimselerden her biri

полонез [polonêz] Polonya müziği ve oyunu

полоса [polosa] şerit, ağaç şeridi

полотно [polotno] resim levhası
 полька [pol'ka] Polonya oyunu
 полюс [polyus] kutup
 поляр [polyar] kutup ile ilgili
 полярлаш- [polyarlaş-] kutup-
 laşmak
 полярлашу [polyarlaşu] kutup-
 laşma
 помидор [pomidor] domates
 пони [poni] küçük at, midilli
 понтон [ponton] duba kayığı
 понтончы [pontonçı] dubacı
 поп [pop] rapaz
 попугай [popugay] papağan
 попугайлан- [popugaylan-] па-
 пағанлашmak
 популяр [populyar] popüler
 популярлаш- [populyarlaş-] по-
 пülerleşmek
 популярлаштыр [populyarlaş-
 tır] popülerleşme
 популярлаштыручы [populyar-
 laştıruçı] popülerleştirici
 популярлык [populyarlık] popü-
 lerlik
 поролон [porolon] porolon
 порошок [poroşok] toz, toz du-
 rumunda
 порт [port] iskele, liman
 портатив [portativ] portatif
 портрет [portrê't] portre
 портретчы [portrê'tçı] portreci
 португя [portupêya] tabanca
 кılıfı kayışı
 портфель [portfê'l'] el çantası
 портчы [portçı] iskeleci
 порция [portsiye] porsiyon
 порцияле [portsiyelê] porsiyon-
 lu
 пос [pos] pus, sis

пос- [pos-] pusmak, sinmek
 посёлок [posyolok] kasaba
 поскын [poskın] pusu; поскын
 кысла [poskın kısla] pusu yengeci
 пост [post] 1. karakol; posta
 mevkii; 2. vazife; постта торучы
 [postta toruçı] karakol bekçisi,
 bekçi
 постау [postau] çuha
 постаучы [postauçı] çuhacı
 посылка [posılka] koli
 пот I [pot] pud (*yaklaşık 16 ki-
 loluk rus ağırlık ölçüsü*) ♦ поты
 белән [potı bêlen] pek çok; поты
 бер тиен [potı bër tiyên] pek ucuz
 пот II [pot] put, buda; потка
 табынучы [potka tabınuçı] puta
 тарап; потка табынучылык [pot-
 ka tabınuçılık] puta tapıcılık
 поташ [potaş] potasyum
 потенциал [potêntsial] potan-
 siyel
 потенциалъ [potêntsial'] potan-
 siyel, gizil
 потлы [potlı] pud ölçüsünde
 поход [pohod] 1. yürüyüş, gezi;
 2. silâhli sefer
 почерк [poçêrk] el yazısı şekli
 почёт [poçyot] şan, şeref
 почётлы [poçötli] şanlı, şerefli
 почкак [poçkak] deri kırpıntısı,
 kırpıntı deri
 почмак [poçmak] aç; почмак
 үлчәгеч [poçmak ülçegêç] aç ölçü-
 sünü; почмактан тип- (бәр-)
 [poçmaktan tip- (ber-)] köşeden
 tekme atmak (vurmak)
 почмакла- [poçmakla-] köşele-
 mek
 почмаклы [poçmaklı] köşeli,

açılı

почмаклык [poşmaklık] üçgen cetveli, şablon

почмакча [poşmakça] açi de-recesi boyunca

почмаклан- [poşmaklan-] 1. kö-selenmek; 2. gerginleşmek

почта [poşta] posta

почтальон [poştal'yon] postacı

почтамт [poştamt] postahane

почык I [poşık] bucuq, yarım

почык II [poşık] kısa ve kalkık (*burun*)

пош- [poş-] dertlenmek, kaygı-lanmak, üzölmek, göyünmek, piş-man olmak

пошаман [poşaman] pişman ♦

пошаман сал- [poşaman sal-] pişman etmek; пошаман төш-

[poşaman töş-] pişmanlık düşmek;

пошаманга төш- (кал-) [poşa-

manga töş- (kal-)] pişmanlığa düş-

mek (kalmak)

пошаманлы [poşamanlı] piş-manlı

пошаманлык [poşamanlık] piş-manlık

пошамансыз [poşamansız] piş-mansız

пошкыр- [poşkır-] püskürmek; гүрөлтүлү soluk vermek

пошкырт- [poşkirt-] püskürtmek

пошкырын- [poşkırın-] püskü-rünmek

пошлина [poşlina] gümrük ver-gisi; пошлина сал- [poşlina sal-]

vergi tayin etmek

пошмас [poşmas] dertlenmez, kaygısız, gamsız

пош-пош [poş-poş] puf puf

пошый [poşıy] mus, Avrupa musu

пошык- [poşık-] pişman olmak

пошымсыз, пошынмас [po-şımsız, poşınmas] pişman olma-yan, pişmanlık bilmeyen

пошын- [poşın-] kaygı duymak, üzölmek

пошыргалан- [poşırgalan-] çok kaygılanmak, dertlenmek

поэзия [poëziya] nazım

поэма [poëma] şiir, manzume

поэтик [poëtik] şiir sanatı ile il-gili, şiir ~ (s)i

практик I [praktik] pratik ile ilgili

практик II [praktik] pratik (*kim-se*)

практика [praktika] pratik;

практикага керт- [praktikaga kêrt-] hayata sokmak

практикант [praktikant] pratisyen

прапорщик [praporşçık] en kü-çük rütbeli subay

предмет [prêdmêt] 1. nesne, şey, madde; 2. konu; 3. ders; branş

предприятие [prêdpriyatıyê] iş-letme, müessese, tesis

председатель [prêdsêdatel'] başkan, reis

председательлек [prêdsêda-têllêk] başkanlık; председатель-

лек ит- [prêdsêdatêllêk it-] baş-kanlık etmek

президент [prêzident] başkan

президентлык [prêzidentlık] başkanlık

президиум [prêzidium] başkan-lık konseyi

премия [prêmiya] mükâfat, ödül
 премьерa [prêm'yêra] ilk defa
 konulmuş grômiyer

премьер-министр [prêmyêrmi-
 nistr] başbakan

препарат [prêparat] preparat

пресс [prêss] pres

прессла- [prêssla-] preslemek

престиж [prêstij] prestij

претензия [prêtênziya] 1. iddia,
 talep; 2. şikâyet

претензияле [prêtênziyelê] id-
 dialı

претензиялелек [prêtênziyelê-
 lêk] iddialılık

прибор [pribor] âlet, cihaz, ta-
 kım

приборчы [priborçı] âletçi, cihaz-
 zcı, takımcı

привилегия [privilêgiye] imtiyaz

привилегияле [privilêgiyelê]
 imtiyazlı

приз [priz] kupa, armağan, ödül

призлы [prizlı] kupa konmuş,
 armağanlı, ödüllü

призма [prizma] prizma

призмалы [prizmalı] prizmalı

призматик [prizmatik] prizmatik

прииск(а) [priisk(a)] maden
 ocağı

приказ [prikaz] emir; приказ

бир- [prikaz bir-] emir vermek,
 emretmek

приказчик [prikazçik] esk. 1.
 tüccar yardımcısı; 2. satıcı

примат [primat] maymunlar, pri-
 mat

примитив [primitiv] primitif, ipti-
 daî

примитивлык [primitivlık] pri-

mitiflik, iptidailik

примус [primus] gaz ocak

принцип [printsip] prensip

принципиаль [printsipial'] pren-
 sip ile ilgili

принципиальлек [printsipiallêk]
 prensiplilik

принципсыз [printsipsız] pren-
 sipsız

принципсызлык [printsipsızlık]
 prensipsizlik

пристань [pristan'] nehir iskele-
 si

причал [priçal] iskele babası

проба [proba] prova; проба па-
 латасы [proba palatası] prova sa-
 hnesi

пробирка [probirka] tüp

проблема [problêma] problem

проблемалы [problêmalı] prob-
 lemlı

проблематик [problêmatik] pro-
 blemlı

проблематика [problêmatika]
 problemler

провинциаль [provintsial'] vilâ-
 yet ~ (s)i; taşralı

провинция [provintsiya] vilâyet;
 taşra

проводник [provodnik] kılavuz

провокатор [provokator] provo-
 katör

провокаторлык [provokatorlık]
 provokatörlük

провокацион [provokatsion]
 provokasyon ~ (s)i

провокация [provokatsiya] pro-
 vokasyon; провокация яса- [pro-
 vokatsiya yasa-] provokasyon çı-
 karmak

прогноз [prognoz] tahmin, keşif; прогноз яса- [prognoz yasa-] tahmin уармак

прогнозчы [prognozçı] tahminçi, kâşif

программа [programma] program

программала- [programmala-] programlamak

программалы [programmalı] programlı

прогресс [progrêss] ilerleme, gelişme, kalkınma, terakki

прогрессив [progrêssiv] ilerici

прогрессия [progrêssiya] *mat.* dizi

прогул [progul] işe izinsiz ara verme; прогул яса- [progul yasa-] işe izinsiz ara vermek

прогулчы [progulçı] işe izinsiz ara verici

продукт [produkt] 1. mahsul, netice; 2. tahıl, yiyecek

продуктив [produktiv] prodüktif, verimli

продуктивлык [produktivlık] prodüktiflik, verimlilik

продукция [produktsiya] mahsul

проект [proyêkt] proje, tasarı, taslak

проектла- [proyêktla-] proje уармак, tasarlamak

проектлаштыр- [proyêktlaştır-] projelendirmek, tasarlatmak

проектчы [proyêktçı] projeci

проекция [proyêktsiye] projeksiyon

проекциялә- [proyêktsiyele-] projeksiyonlamak

прожектор [projêktor] projektör

проза [proza] nesir

прозаик I [prozaik] nesir yazarı

прозаик II [prozaik] nesir ile yazılmış

производство [proizvodstvo] istihsal, üretme

прокат I [prokat] haddelenmiş maden

прокат II [prokat] kira

прокатла- [prokatla-] haddeden geçirmek

прокатчы [prokatçı] haddecı

прокламация [proklamatsiya] bildiri, beyanname

прокуратура [prokuratura] savcılık

прокурор [prokuror] savcı

пролетар [prolêtar] proletarya ~ (s)i

пролетариат [prolêariat] proletarya

пролетарий [prolêtariy] proleter

пролетарлаш- [prolêtarlaş-] proleterleşmek

пролетарлаштыр- [prolêtarlaştır-] proleterleşтirmek

пролог [prolog] prolog

промтовар [promtovar] sanayi malları

промысел [promisêl] zanaat

промыселчы [promisêlçı] zanaatkâr

промышленность [promişlênost] sanayi, endüstri

пропаганда [propaganda] propaganda

пропагандала- [propagandala-] propaganda уармак

пропагандист [propagandist]

propaganda

пропеллер [propèllèr] pervane

прописка [propiska] ikametgâh
ilmi haberi, oturma kaydı; про-
пискaгa керт- [propiskaga kêrt-]
ikamete kaydetmekпропорциональ [proportsional']
orantılıпропорциональлек [proportsi-
onal'lèk] orantılılıkпропорция [proporrsiye] oran,
nispet

пропорцияле [proportsiyelè]

orantik, nispetli

пропуск [propusk] permi

прораб [prorab] şantiye şefi

проспект [prospèkt] 1. cadde;

2. prospektüs

протез [protèz] protez

протекция [protèksiye] himaye

протест [protèst] protesto; про-

тест белдер- [protèst bêldèr-]
protesto etmekпротивогаз [protivogaz] gaz
maskesiпротокол [protokol] protokol, tu-
tanak, zabıtпрофессионал [profèssional]
uzmanпрофессиональ [profèssional']
profesyonel, uzmanlık ile ilgili

профессия [profèssiya] meslek

профессор [profèssor] profesör

профилактик [profilaktik] ted-
bir ile ilgili, profilaksi ~ (s)jпрофилактика [profilaktika]
tedbir, profilaksi

профиль [profil'] profil

профком [profkom] sendika ko-
mitesiпрофсоюз [profsoyuz] sendika
профтехмэктэп [proftèhmek-
tep] teknik meslek okulu

проход [prohod] galeri

проходчы [prokodçı] galerici

пудра [pudra] pudra

пудрала- [pudrala-] pudralamak

пулат [pulat] büyük bina, palas

пулемёт [pulemyot] makineli tü-
fekпулемётчы [pulemyotçı] maki-
neli tüfekçi

пульс [pul's] nabız

пульсация [pul'satsiye] dalga-
lanma, nabız atmasıпульсацияле [pul'satsiyelè]
(nabız gibi) atmaklı

пульта [pul't] sehpa

пуля [pulya] kurşun, mermi ♦

пуля кебек [pulya kêbêk] kurşun
gibiпумала [pumala] soba borusu
temizleme fırçası; пумала баш

[pumala baş] fırça gibi baş

пункт [punkt] 1. nokta; 2. puan

пунктир [punktir] tire ile meyda-
na gelen çizgiпунктуаль [punktual'] tam za-
manında, dakikпунктуальлек [punktuallèk] da-
kiklikпунктуация [punktuatsiye] gr.
noktalama işaretleriпупала- [pupala-] saçmalamak,
kekelemek

пута [puta] kemer, kuşak

путал [putal] altın boya, yıldız

путаллы [putallı] yaldızlı

путёвка [putyovka] kaplıca vb.
yerlerde dinlenmek üzere verilen

belge

пүф [puf] püf; пүф ит- [puf it-] püf etmek

пүф-пүф [puf-puf] püf püf

пүфылда- [pufilda-] puflamak

пүх [puh] çok doyan hayvanların çıkardığı geçirti; пүх ит- [puh it-] (*hayvan için*) geçirmek

пушка [puška] top

пушнина [puşnina] kıymetli kürk

пүж [pij] fişek ve mermide batır ile kurşun arasına konan sıkıştırıcı madde, sıkı

пүжик [pijik] kutup geyiğinin yavrusunun kürkü

пылау [pılau] pilâv

пыр [pir] (*kuş uçuşu*) pır; пыр туз- [pir tuz-] öfke ile bağırıp çağırarak; пыр туздыр- [pir tuzdir-] öfke ile her şeyi dağıtmak, tozutmak

пыран-заран: пыран-заран кил- [piran-zaran: piran-zaran kil-] dağıtılmak; пыран-заран китер- [piran-zaran kitir-] sarf etmek

пыранла- [piranla-] öfke ile çırpınmak

пыранлат- [piranlat-] öfke ile dağıtmak

пырахлат- [pirahlat-] öfke ile dağıtmak, vurmak

пырдымсыз [pırdımsız] hâl ve hareketleriyle zamana uymaz kimse

пырдымсызлан- [pırdımsızlan-] aykırı davranmak

пырла- [pırla-] 1. uçmak; 2. öfke ile çırpınmak

пырых: пырых ит- [pırih: pırih it-] kendini tuta tuta gülmek

пырхылда- [pırhılda-] içten içe gülmek

пырылда- [pırılда-] fırlamak

пырылдат- [pırıldат-] fırlatmak

пыскакла- [pıskakla-] çisiletmek, çiselemek (*yağmur*)

пыскы- [pıskı-] hafifçe yanmak, tütme

пыскылда- [pıskılда-] ıklamak, hıçkırmak

пыскылдык [pıskıldık] civıltılı ve ince sesi

пыскыт- [pıskıt-] tütme, kokutmak

пыт-пыт [pıt-pıt] pıt pıt

пытылда- [pıtılда-] 1. pıt pıt dalmak; 2. anlaşılmaz şekilde söylemek

пытымыр [pıtımır] çalçene

пытырда- [pıtırда-] çene çalmak

пых-пых [pıh-pıh] pıt pıt, çit çit

пычак [pıçak] bıçak; пычак йөзе [pıçak yözê] bıçak yüzü; пычак

кайраучы [pıçak kayrauçı] bıçak bileyici ♦ пычак белән кисеп

алырлык [pıçak bêlen kisêp alırlık] çok koyu; пычак кергере [pıçak kêrgêrê] bıçak girsin!; пыча-

гыма кирәкме? [pıçagıma kirekmê] gereksiz, lüzumsuz; пычак

тел [pıçak têl] sivri, keskin dil; пычакка пычак [pıçakka pıçak] bıçak

бıçağa

пычакла- [pıçakla-] bıçaklamak

пычаклаш- [pıçaklaş-] bıçaklaşmak

пычаклы [pıçaklı] bıçaklı

пычаксыз [pıçaksız] bıçaksız

пычки [pıçkı] bıçkı, testere;

пычкы бавы [pıçkı bavı] bıçkı bağı; пычкы балык [pıçkı balık] testere balığı; пычкы чүбе (вагы, ярмасы) [pıçkı çübê (vagy, yarması)] bıçkı artığı, kıymık, talaş

пычкылда- [pıçkılda-] (yara) sulanmak

пычкычы [pıçkıçı] bıçkıcı

пычрак [pıçrak] pis, kirli; пычрак сүзлө [pıçrak süzlê] pis sözlü
 ◇ пычрак ат- (ташла-) [pıçrak at- (taşla-)] bütan etmek

пычраклык [pıçraklık] pislik, kirlilik

пычран- [pıçran-] pislenmek, kirlenmek, pis iş görmek

пычрат- [pıçrat-] pislemek, pisletmek, kirlletmek

пычтыр-пычтыр [pıçtır-pıçtır] şarırdamak, şakırdamak

пычыргы [pıçırgı] at derisinde çıkan sulu yara

пыш [pış] fış; пыш ит- [pış it-] fış etmek

пышкырт- [pışkirt-] fışkirtmek; sigarayı tellendirmek

пышлык- [pışlık-] elbise altından sıcaktan yanmak (pişmek)

пыш-пыш [pış-pış] fisil fisil; пыш-пыш ит- [pış-pış it-] fisil fisil etmek;

пыш-пыш сөйләш- [pış-pış söyleş-] fisil fisil konuşmak

пыштырда- [pıştırda-] hışırdaymak

пышык-пышык [pışık-pışık] iç çeке çeке; пышык-пышык ела- [pışık-pışık ыла] iç çeке çeке ağlamak

пышылдавык [pışıldavık] sessiz sessiz fisildayıcı

пышылда- [pışıl-da-] fisıldamak
 пышылдау [pışıldau] fisıldama
 пышын [pışın] fisil

пышын-пышын [pışın-pışın] fisil fisil

пыяла I [pıyala] cam; пыяла басма [pıyala basma] cam baskı; пыяла кайнат- [pıyala kaynat-] cam kaynatmak; пыяла мамык [pıyala mamık] cam pamuğu; пыяла мәржән [pıyala mercen] sunî mercan; пыяла өр- [pıyala ör-] cam üflemek; пыяла куючы [pıyala kuyuçu] camcı

пыяла II [pıyala] kâse, piyâle
 пыялала- [pıyalala-] camlamak
 пыялалан- [pıyalalan-] camlanmak

пыялалы [pıyalalı] camlı

пыялач [pıyalaç] cam gibi (şeklinde); пыялач күбәләк [pıyalaç kübelek] cam keleşbeği

пыялачы [pıyalaçı] camcı

пъеса [p'êsa] piyes

пәйгамбәр [peygamber] peygamber

пәйгамбәрлек [peygamberlêk] peygamberlik; пәйгамбәрлек ит- [peygamberlêk it-] peygamberlik etmek

пәйда [peyda] peyda; пәйда бул- [peyda bul-] peyda olmak

пәке [pekê] çakı bıçağı

пәнжешәмбе [pencêşembê] perşembe

пәп: пәп ит- [pep: pep it-] örnek

пәрвай [pervay] terbiye; пәрвайсыз [pervaysız] düşüncesiz; пәрвай ит- [pe-vay it-] terbiye et

mek

пәрвана [pervana] pervane

пәрдә [perde] perde; пәрдә

кор- [perde kor-] perde koymak

пәрдәлек [perdelêk] perdelik

пәрдәлә- [perdele-] perdelemek

пәрдәлән- [perdelen-] perde-
lenmekпәри [peri] peri; пәри арбасы
[peri arabası] şeytan arabası otu ♦пәри авыз [peri avız] geveze, kö-
tü konuşucu kimse; пәри ал-маштырган (чабаклаган) [peri
almaştırğan (çabaklagan)] peri de-ğıştirmiş, kötü (*kimse*) çocuk; пә-ри баласы [peri balası] kötü çö-
cuk; пәри тые [peri tuyı] şeytandüğünü; пәрие кил- (кузгал-)
[periyê kil- (kuzgal-)] coşkunlaş-

mak, heyecanlanmak

пәриле [perilê] perili

пәрәвез [perevêz] örümcek ağı

пәрәмәч [peremeç] peremeç
yemeği, tatar böreği

пәрәнжә [perence] çarşaf, peçe

пәхләвә [pehleve] baklava

пәже, пәжи [pecê, peci] erkek
kendiriden yapılan ip

пәже- [pecê-] pörsülemek ♦ пә-

жерән шалкан [pecêgen şalkan]
beceriksiz kimseпәһлеван [pehlêvan] pehlivan
пәһлеванлык [pehlêvanlık] pe-
hlivanlıkпәскүртү [pöskürtü] püskürme,
tütsülemeпәскүрт- [pöskürt-] püskürtmek,
tütsülemekпөхтә [pöhte] tertipli, munta-
zam, düzgünпөхтәлек [pöhtelêk] tertiplilik,
muntazamlık, düzgünlükпөхтәлән- [pöhtelen-] tertiplen-
mek, düzenlenmekпүлән [pülen] bıçılmış tomruğun
bir parçasıпүнәтәй [pünetey] polisın gös-
terdiği şahit

- Р -

раббе, раббу [rabbê, rabbu]
rabb

рабфак [rabfak] yüksek okula
hazırlık kursu

радар [radar] radar

радиан [radian] radyan

радиатор [radiator] radyatör

радиация [radiatsiye] radyasy-
on

радиацияле [radiatsiyelê] rady-
asyonlu

радий [rady] radyum

радикаль [radikal'] radikal

радио [radio] radyo; радио сө-
юче [radio söyüçê] amatör rady-
ocu

радиоактив [radioaktiv] radyo-
aktif

радиоактивлык [radioaktivlık]
radyoaktiflik

радиоалгыч [radioalgıç] radyo
alıcısı

радиограмма [radiogramma]
telsiz telgrafla verilen haber

радиодулкын [radiodulkın] ra-
dyo dalgası

радиола [radiola] pikap

радиолаштыр- [radiolaştır-] ra-
dyo kurmak

радиолокатор [radiolokator] ra-
dar

радиолокация [radiolokatsiya]
radyo dalgası ile yer tesbit etme

радиостанция [radiostantsiya]
radyo istasyonu

радиотапшыргыч [radiotapşır-
gıç] radyo vericisi

радиотапшыру [radiotapşıru]
radyo уауımı

радиотехник [radiotêhnik] ra-
dyoteknik ~ (sı)

радиотехника [radiotêhnika] ra-
dyoteknik

радиоэлемтә [radioêlêmtê] ra-
dyo bağlantısı

радист [radist] radyocu

радиус [radius] уарыңар

радон [radon] radyoaktif bir ele-
ment

разведка [razvêdka] askerî ke-
şif; разведка яса- [razvêdka ya-
sa-] askerî keşifte bulunmak

разведкачы [razvêdkaçı] askeri
keşifçi

разряд [razryad] sınıf, kategori,
cins, ustalık derecesi

разъезд [raz'yезд] iki istasyon
arasında makas değiştirme yeri

разый [raziy] razı

райбашкарма [raybaşkarma] il-
çe komitesi

райком [raykom] ilçe parti komi-
tesi

район [rayon] ilçe

районара [rayonara] ilçeler ara-
sı

районлаштыр- [rayonlaştır-] 1.
ilçe уармак; 2. iklimе uygun hâle
getirmek

райүзек [rayüzek] ilçemerkezi

рак [rak] kanser

ракета [rakêta] roket

ракетачы [rakêtaçı] roketçi

ракетка [rakêtkä] tenis raketi

рам [ram] çerçeve

рамазан [ramazan] ramazan
рамка [ramka] çerçeve, daire
рамкала- [ramkala-] çerçevelemek
рамла- [ramla-] çerçeve koymak
рамлы [ramlı] çerçeveli
ранг [rang] derece, rütbe, sınıf
рапира [rapira] düz kılıç, flöre
рапирачы [rapiraçı] eskrimci
рапорт [raport] rapor; рапорт бир- [raport bir-] rapor vermek
рас [ras] 1. rast; 2. doğru;
рас(ка) кил- [ras(ka) kil-] rast gelmek
раса [rasa] ırк
расачы [rasaçı] ırкçı
расачылык [rasaçılık] ırкçılık
расла- [rasla-] tasdik etmek, gerçeklemek
раслан- [raslan-] rastlanmak, tasdiklenmek
раслык [raslık] rastlık, doğruluk
расписание [raspisanıyê] ders programı
расписка [raspiska] makbuz
расход [rashod] masraf, gider
♦ расходка чыгар- [rashodka çıgar-] öldürmek
расчёт [rasçyot] 1. hesap kapama; 2. işten çıkma (çıkarma)
ратификация [ratifikatsıye] tasdik, onay
ратификациялә- [ratifikatsıyele-] tasdik etmek, onaylamak
раушан [raušan] parlak
рахит [rahit] raşitizm
рацион [ratsion] gündelik tayın
рационализатор [ratsionalizator] rasyonelleştirici

рационализаторлык [ratsionalizatorlık] rasyonelleştiricilik
рациональ [ratsional'] rasyonel, akla uygun
рациональлек [ratsionallêk] rasyonellik, akla uygunluk
рация [ratsıya] telsiz
рашыкы [raşkı] ufak taneli kar
раштуа [raştua] Noel bayramı
реабилитация [rêabilitatsıye] şeret ve itibarını iade etme, aklama
реабилитациялә- [rêabilitatsıyele-] şeret ve itibarını iade etmek
реактив I [rêaktiv] reaktif
реактив II [rêaktiv] reaktif ile ilgili
реактивлык [reaktivlık] reaktiflik
реактор [rêaktor] reaktör
реакцион [rêaksion] reaksiyon ile ilgili
реакционер [reaksionêr] reaksiyoner
реакционлык [rêaksionlık] reaksiyonluk
реакция I [rêaksıya] reaksiyon, karşılık
реакция II [rêaksıya] reaksiyon, gericilik
реализациялә- [rêalizatsıyele] gerçekleştirmek; satmak
реализм [rêalizm] realizm
реалист [rêalist] realist
реалистик [rêalistik] realizm ile ilgili
реаль [rêal'] reel, gerçek
реальлек [rêal'lik] reellik, gerçeklik
реванш [rêvanş] rövanş
реваншистик [rêvanşistik] rö-

vanş ile ilgili

реваншчы [rêvanşçı] rövanşçı

реваншчылык [rêvanşçılık] rövanşçılık

ревизионизм [rêvizionizm] revizyonizm

ревизионист [rêvizionist] revizyonist

ревизия [rêviziya] revizyon; ревизия яса- (үткәр-) [rêviziya yasa- (ütker-)] revizyon (*kontrol*)

ярмак, yoklamak

ревизиялә- [rêviziyele-] revizyon yarmak

ревизор [rêvizor] müfettiş

ревматизм [rêvmatizm] romatizma

ревматик [rêvmatik] romatizmalı, romatizma hastası

револьвер [rêvol'vêr] tabanca, rövolver

революцион [rêvolütsion] inkılâp

революционер [rêvolyutsionêr] inkılâpçı, ihtilâlci

революционлык [rêvolyutsionlık] inkılâpçılık

революция [rêvolyutsiya] inkılâp

регион [rêgion] bölge

региональ [rêgional'] bölge ile ilgili

регистратура [rêgistratura] kayıt yeri

регистрация [rêgistratsiya] kayıt

регистрациялә- [rêgistratsiyele-] kaydetmek

регламент [rêglamênt] toplantılarda vakit düzeni; регламент

билгелә- [rêglamênt bilgêle-] vakiti düzenlemek

регламентлаштыр- [rêglamêntlaştır-] vakit düzenini tayinleştirmek

регуляр [rêgulyar] düzenli; регуляр рәвештә [rêgulyar revêşte] vakit düzenine uygun olarak

регулярлык [rêgulyarlık] düzenlilik

редактор [rêdaktor] redaktör

редакторлык [rêdaktorlık] redaktörlük

редацион [rêdaksion] redaksiyon ile ilgili

редакция [rêdaksiye] redaksiyon, editörlük

редакциялә- [rêdaksiyele-] redaksiyon yarmak; editörlük yarmak

редакцияләү [rêdaksiyeleü] doğrulama, düzenleme

редис [rêdis] turp

реестр [rêyêstr] liste, sicil, kütük

режим [rêjim] rejim

режимлы [rêjimli] rejimli

режиссёр [rêjissor] rejisör, yönetmen

режиссёрлык [rêjissorlık] rejisörlük, yönetmenlik; режиссёрлык ит- [rêjissorlık it-] rejisörlük etmek, yönetmenlik yapmak

резеда [rêzêda] muhabbet çığeği

резерв [rêzêrv] ihtiyat, yedek, rezerv; резервка калдыр- [rêzêrvka kaldır-] ihtiyata bırakmak, yedeğe almak; резервта тот- [rêzêrvta tot-] rezervde tutmak, ye-

dekete tutmak
 резин [rêzin] lâstiktan yapılmış
 резина [rêzina] lâstik
 резолюция [rêzolyutsiya] toplantıda alınan resmî karar, resmî karar
 резонанс [rêzonans] rezonans, seselim
 резюме [rêzyumê] özet, hulâsa; резюме яса- [rêzyumê yasa-] özetlemek, hulâsa yapmak
 рейд I [rêyd] liman
 рейд II [rêyd] baskın, yoklama, çarul
 рейс [rêys] sefer
 реквизиция [rêkvizitsiya] istimlâk; реквизиция яса- [rêkvizitsiya yasa-] istimlâk yapmak
 реквизициялә- [rêkvizitsiyele-] istimlâk etmek
 реклама [rêklama] reklâm; реклама яса- [rêklama yasa-] reklâm yapmak
 рекламачы [rêklamaçı] reklâm-сi
 рекомендация [rêkomêndatsiya] tavsiye; tavsiyename; рекомендация бир- [rêkomêndatsiya bir-] tavsiyename vermek
 реконструкция [rêkonstruktsiya] rekonstrüksiyon, iyi duruma getirme
 реконструкциялә- [rêkonstruktsiyele-] iyi duruma getirmek
 рекорд [rêkord] rekor; рекорд ку- [rêkord ku-] rekor kırmak
 рекордлы [rêkordlı] rekorlu
 рекордчы [rêkordçı] rekortmen
 ректор [rêktor] rektör
 реле [rêlê] röle, değiştirgeç

рельеф [rêlyêf] rölyef, kabartma
 рельефлы [rêlyêfli] rölyefli, kabartmalı
 рельс [rêl's] ray
 рельслы [rêl'slı] raylı
 ремонт [rêmont] tamir; ремонт яса- (үткәр-) [rêmont yasa- (ütker-)] tamir yapmak (geçirmek); ремонт ясаучы [rêmont yasauçı] tamirci, tamir edici
 ремонтла- [rêmontla-] tamir etmek
 ремонтчы [rêmontçı] tamirci
 рента [rênta] rant
 рентабельле [rêntabêl'lê] verimli
 рентабельлелек [rêntabêl'lelêk] verimlilik
 рентген [rêntgên] röntgen
 рентгенография [rêntgênografiya] radyografi
 репертуар [rêpêrtuar] repertuar
 репетитор [rêpêtitor] ücretli öğretmen, yedek öğretmen
 репетиция [rêpêtitsiya] tekrar; прова; репетиция яса- [rêpêtitsiya yasa-] tekrar yapmak; прова yapmak
 реплика [rêplika] replik
 репортаж [rêportaj] röportaj
 репортёр [rêportyor] muhabir
 репрессив [rêprêssiv] baskı ~ (s)
 репрессия [rêprêssiya] baskı, ceza
 репрессиялә- [rêprêssiyele-] baskı yapmak
 репродуктор [rêproduktor] ho-

parlör
 республика [rêspublika] cumhuriyet
 республикачы [rêspublikaçı] cumhuriyetçi
 рессор, рессора [rêssor, rês-sora] makine yaуı
 рессорлы [rêssorlı] yaylı
 реставратор [rêstavrator] restore etici, eski düzeni kurmak isteyen kimse
 реставрация [rêstavratsiya] restore, yeniden inşa; реставрация яса- [rêstavrasiya yasa-] eski durumuna (biçimine) getirmek
 реставрациялә- [rêstavratsiyele-] eski durumuna getirmek
 ресторан [rêstoran] restoran, lokanta
 ретрансляциялә- [rêtranslyatsiyele-] radyo yayınıni kuvvetlendirmek
 ретушь [rêtuş'] rötüş
 ретушьла- [rêtuş'la-] rötüşlemek
 ретушьчы [rêtuş'çı] rötüşçu
 реферат [rêfêrat] özet, tez hakkında rapor
 рефлекс [rêflêks] refleks
 реформа [rêforma] reform
 рецензия [rêtsênziye] tenkit, eleştiri
 рецензиялә- [rêtsênziyele-] tenkit etmek, eleştirmek
 рецензияче [rêtsênziyeçê] tenkitçi, eleştirici
 рецепт [rêtsêpt] reçete
 речь [rêç'] nutuk, konuşma;
 Речь сөйлә- [rêç' söyle-] nutuk atmak

риваять [rivayat'] rivayet
 ригая [rigaya] riayet
 риза [riza] rıza; риза бул- [riza bul-] razı olmak
 ризалат- [rizalat-] razı ettirmek
 ризалаш- [rizalaş-] razılaşmak
 ризалык [rizalık] razılık; ризалык белән [rizalık bēlen] razı olarak; ризалык бир- [rizalık bir-] razılık vermek
 ризасызлык [rizasızlık] rızasızlık
 ризык [rizık] rizık, erzak ♦ ризык бет- (кисел-) [rizık bêt- (kissel-)] rizkı bitmek (kesilmek); ölmek
 ризыклан- [rizıklan-] rızıklanmak
 рисвай [risvay] rüsva; рисвай бул- [risvay bul-] rüsva olmak; рисвай ит- [risvay it-] rüsva etmek
 рисвайлык [risvaylık] rüsvalık
 ритм [ritm] ritim, hız
 ритмик, ритмлы [ritmik, ritmlı] ritmik
 ритуал [ritual] ritüel, merasim
 ритуаль [ritual'] merasim ile ilgili
 рифма [rifma] kafiye; рифмага сал- [rifmaga sal-] kafiye yapmak
 рифмала- [rifmala-] kafiyelendirme
 рифмалаш- [rifmalaş-] kafiyeleşmek
 рифмалы [rifmalı] kafiyeli
 ришвэт [rişvet] rüşvet
 ришвэтче [rişvetçê] rüşvetçi
 ришвэтчелек [rişvetçêlêk] rüşvetçilik

рия [riya] riya; рия сат- [riya sat-] riya уармак
 риялан- [riyalan-] riyakârlanmak
 риялы [riyalı] riyalı
 риялылык [riyalılık] riyakârlık
 риясыз [riyasız] riyâsız
 робот [robot] robot
 роза [roza] gül; роза бакчасы [roza bakçası] gül bahçesi
 розачалар [rozaçalar] gülgiller
 розетка [rozêtkâ] elektrik priz
 ролик [rolık] rulman, biya
 роликлы [rolikli] rulmanlı, biyalı
 роль [rol'] rol
 роман I [roman] roman
 роман II [roman] aşk macerası
 романтизм [romantizm] roman-tizm
 романтик I [romantik] romantik
 романтик II [romantik] roman-tiklik ile ilgili, hayalperestlik ile ilgili
 романтика [romantika] roman-tik, hayalperestlik
 романтиклаштыр- [romantik-laştır-] romantikleştirmek
 романтиклык [romantiklık] roman-tiklik
 ромашка [romaşka] papatyâ
 россияле [rossiyelê] rusyalı
 рота [rota] bölük
 ротор [rotor] döndürücü
 роторлы [rotorlı] döndürücülü
 рояль [royal'] piyano
 рубин [rubin] kızıl yakut
 рубка [rubka] güverte kamarası, kaptan köşkü
 руда [ruda] maden filizi
 рудалы [rudalı] maden filizli
 рудник [rudnik] maden ocağı
 рулет [rulêť] sarma, tatlı sarma

рулон [rulon] rulo
 руль [rul'] direksiyon, dümen, diden
 рупор [rupor] megafon
 рус [rus] Rus
 руслашкан [ruslaşkan] ruslaş-mış
 руслаш- [ruslaş-] ruslaşmak
 руслаштыр- [ruslaştır-] ruslaş-tırmak
 русчалап, русчалатып [rusçala-p, rusçalatıp] bilhassa rusça ko-nuşarak
 рух [ruh] ruh; рух күтөр- [ruh küter-] ruh yükseltmek; рух күтөр-ел- [ruh küterêl-] ruhu yüksel-mek; рух төшөнкөлөгө [ruh tö-şênkêlêgê] ruh aşağılığı; рух төш- [ruh töş-] alçak ruhlu olmak, bezgin olmak
 руханий [ruhanıy] 1. hıristiyan din adamı; 2. müslüman din ada-mı, manevî kimse; mukaddes kim-se
 рухи [ruhî] ruhî; рухи төшөнкө-лек [ruhî töşênkêlêk] ruhî çökün-tü; рухи халэт [ruhî halet] ruhî hâlet
 рухлан- [ruhlan-] coşmak, ilham almak
 рухландыр- [ruhlandır-] coş-kunlaştırmak; ilham vermek
 рухландыргыч [ruhlandırıcı] bk. рухландыручы
 рухландыручы [ruhlandırıcı] coşturucu, ilham verici
 рухлану [ruhlanu] coşma, ilha-mlanma
 рухлы [ruhlu] coşkun, ilhamlı
 рухсыз [ruhsız] kalpsiz, hissiz

рухсызлык [ruhsızlık] kalpsizlik, hissizlik

ручка [ruçka] kalem

рыцарь [rıtsar] şövalye

рычаг [rıçag] kaldıraç kolu, manivelâ

рюкзак [ryukzak] sırt çantası

рәваж [revaj] râvent

рәвеш [revêş] 1. reviş, şekil, tarz; 2. gr. zarf; рәвеш **фигыль** [revêş figıl'] gr. zarf fiil

рәвешсез [revêşsêz] şekilsiz

рәешле [reyeşlê] süslü, zarif, şık

рәис [reis] reis

рәислек [reislêk] reislik; рәислек **ит-** [reislêk it-] reislik etmek

рәйхан [reyhan] reyhan

рәнжә- [rencê-] incinmek, üzülmek, rencide olmak

рәнжет- [rencêt-] incitmek, üzmeк

рәнжетерлек [rencêtêrlêk] incitici, üzücü

рәнжетүче [rencêtüçê] incitici, üzücü (*kimse*)

рәнжеш [rencêş] incinme

рәнжү [rencü] çok incinme

рәнжүле [rencülê] üzüntülü

рәсем [resêm] resim; рәсемгә

төш- [resêmge töş-] resmini çek-tirmek

рәсемле [resêmlê] resimli

рәсми [resmî] resmî

рәсмилек [resmilêk] resmîlik

рәсмиләш- [resmileş-] resmîleşmek

рәсмиләштер- [resmileştêr-] resmîleş-tirmek

рәсмән [resmen] resmen

рәссам [ressam] ressam

рәсүл [resül] resûl

рәт I [ret] 1. sıra, dizi, saf; 2. bir takım, bir çok; 3. yarar, fayda, im-

kân; рәт ара [ret ara] sıra arası; рәт арасы [ret arası] sıralar arası

♦ рәт бет- (кит-) [ret bê- (kit-)] imkân sona ermek; рәт күренмә-

[ret kûrênme-] imkân görünme-mek; рәте кит- (чуал-) [retê kit-(çual-)] bozulmak; рәтен тап-

[retên tap-] imkânını bulmak; рә-

тен жибәр- [retên ciber-] düzenini bozmak; рәткә кил- (керт-) [retke kil-

(kêr-)] düzene girmek; рәткә керт-

(китер-, сал-) [retke kêrt-(kitêr-, sal-)] sırasına koymak; рә-

те-чираты [retê-çiratı] sırası nöbeti

рәт II [ret] defa

рәтле [retlê] imkânlı; рәтле-башлы [retlê-başlı] imkânlı (*kimse*)

рәтлән- [retlen-] sıralanmak, düzenlenmek

рәтлә- [retle-] sıralamak, düzenlemek

рәт-рәт [ret-ret] sıra sıra

рәтсез [retsêz] sırasız, düzensiz

рәттән [retten] sıradan

рәхим [rehim] merhamet, acıma; рәхим **ит(егез)** [rehim it-(êgêz)] buyurun, buyurunuz; рә-

хим **итеп** [rehim itêp] lütfen

рәхимле [rehimlê] merhametli

рәхимлелек [rehimlêlêk] merhametlilik

рәхимсез [rehimsêz] merhametsiz

рәхимсезлек [rehimsêzlêk] me-
rhametsizlik

рәхим-шәфкать [rehim-şefkat]
merhamet şefkat

рәхмәт [rehmet] 1. rahmet; 2.
teşekkür; рәхмәт укы- [rehmet
uki-] çok teşekkür etmek; рәхмәт
әйт- [rehmet eyt-] teşekkür etmek
♦ рәхмәт яугыры (яусын)! [reh-
met yaugırı (yausın)] ona allah
rahmet versin (yardım etsin) !

рәхәт [rehet] rahat, ferahlık ♦
рәхәт тап- (чик-) [rehet tap-
(çik-)] ferah (*rahat*) olmak; рәхә-
тен күр [rehetên kü] rahatlığını
gör!; рәхәттә йөз- [rehette yöz-]
rahatta yüzmek

рәхәтлек [rehetlêk] rahatlık, fe-
rahlık

рәхәтләнәп [rehetlenêp] rahat

bir şekilde

рәхәтлән- [rehetlen-] rahatlan-
mak, ferahlanmak

рәшә [reşe] ufuk sisi

рәшәткә [rešetke] parmaklık,
kafes

рәшәткәлә [rešetkelê] parmak-
lıklı, kafesli

рәшәткәлә- [rešetkele-] par-
maklıklamak, kafes yapmak

рәхсәт [röhset] ruhsat, izin, mü-
saade; рәхсәт бир- [röhset bir-]
izin vermek; рәхсәт ит- [röhset

it-] müsaade etmek; рәхсәт
ит(егез) [röhset it(êgêz)] müsa-
adenizle!

рәхсәтнамә [röhsetname] ruh-
satname

рәхсәтсез [röhsetsêz] ruhsat-
sız, izinsiz

- С -

саба I [saba] sabah; саба жи-
ле [saba cilê] sabah rüzgârı, sa-
bah yeli

саба II [saba] kımız *vb.* için deri
matara

саба- [saba-] çamaşır tokaçla-
mak

сабак I [sabak] sap; сабакка
утыр-, сабак чыгар- [sabakka
utır-, sabak çıgar-] sap bitmek;
сабакка үс- [sabakka üs-] sapına
büyütmek

сабак II [sabak] günlük ders ko-
nusu (malzemesi), ders; сабак
ал- [sabak al-] ders almak; сабак
бир- [sabak bir-] ders vermek

сабаклан- [sabaklan-] saplan-
mak

сабакташ [sabaktaş] aynı ko-
nuda ders görenlerden her biri

сабан [saban] 1. saban, pulluk;
2. buğdaygiller tarlası; сабан ба-
суы [saban basuı] buğdaygiller
tarlası; сабан ашлығы [saban
aşlığı] buğdaygiller tanesi; сабан
сукасы [saban sukası] buğdaygil-
ler ekim, sürüm vakti; сабан сөр-
[saban sör-] saban sürmek; сабан
туе [saban tuyı] saban toyu (*bay-
ramı*); сабанга кер- (төш-) [sa-
banga kêr- (töş-)] saban sürmeğe
başlamak

сабандаш [sabandaş] aynı za-
manda saban süren kimselerden
her biri

сабанчы [sabançı] sabancı
саботаж [sabotaj] sabotaj; са-
ботаж яса- [sabotaj yasa-] sa-
botaj урмат; саботаж ясаучы
[sabotaj yasauçı] sabotajçı

саботажлык [sabotajlık] sabo-
tajlık

сабий [sabiı] sabi; сабий чак
[sabiı çak] sabi çağı

сабийлан- [sabiylan-] sabilen-
mek, çocuklaşmak

сабийлык [sabiylık] sabilik

сабын [sabın] sabun; сабын
кайнат- [sabın kaynat-] sabun
kaynatmak; сабын үләне [sa.ın
ülenê] sabun otu ♦ сабын күбере
очыр- [sabın kübêgê oçır-] iş ур-
мадіği halde урпmış gibi göster-
mek; сабын суына утырт- [sabın
suına utırt-] ayağının altına karpuz
kabuğu koymak

сабынла- [sabınla-] sabunla-
mak

сабынлы [sabınlı] sabunlu

сабыр [sabrı] sabır; сабыр ит-
[sabrı it-] sabretmek

сабырлы [sabrılı] sabırlı

сабырлык [sabrılık] sabırlılık ♦
сабырлыгым бетте [sabrılıgım
bêttê] sabrım tükendi

сабырсыз [sabırsız] sabırsız

сабырсызлан- [sabırsızlan-] sa-
bırsızlanmak

сабырсызлык [sabırsızlık] sa-
bırsızlık

сабыш- [sabiş-] uğramak, düş-
mek, olduğundan başka bir biçim-
de görünmek

савап [savap] sevap

саваплы [savaplı] sevaplı

савырга [savırğa] sağmaq
 саву [savu] sağma
 савучы, савымчы [savuçı, savımçı] sağıcı

савыгу [savıgu] sağalma
 савык- [savık-] sağalmak, iyileşmek

савыктыр- [savıktır-] iyileştirmek

савыктыргыч [savıktırğıç] sağaltıcı, iyileştirici

савым [savım] sağım

савыр [savır] 1. sağrı; 2. sağrı derisi

савыт [savıt] çanak, çömlek, күр *vb.* кап кacak; савыт-саба [savıt-saba] çanak, çömlek tence-re gibi mutfak eşyası ♦ савыт-саба шалтырат- [savıt-saba şaltırat-] karı koca kendi arasında kavga etmek

сара [saga] aşık oyununda vurmak için kullanılan aşık

сагай- [sagay-] kuşkulanmak

сагайт- [sagayt-] kuşkulandırmaq

сагала- [sagala-] saklanıp beklemek; сагалап йөре- [sagalap yörê-] birini yakalamak (vurmak) niyetiyle arkasından yürümek; сагалап тор- [sagalap tor-] birini yakalamak niyetiyle beklemek

сагалак [sagalak] 1. nöbetçi; 2. bek

сагалдырык [sagaldırık] 1. at başlığında çene altı kayışı; 2. gerdanlıк

сагаю [sagayu] korku ile saklanmak, kuşku

сагаюлы [sagayulı] kuşkulu

саго [sago] hint irmiği

сагыз [sagız] sakız ♦ сагыз бул- [sagız bul-] sakız olmak, yarıpmak; сагыз чәйнә- [sagız çeyne-] sakız çiğnemek

сагызла- [sagızla-] sakızlamak

сагызлан- [sagızlan-] sakızlanmaq

сагызлы [sagızlı] sakızlı

сагын- [sagin-] özlemek

сагындыргыч [sagındırğıç] ha-yal ettirici, düşündürücü, hatırlatıcı

сагындыр- [sagir-] özletmek

сагинулы [saginulı] düşünceli, özlemlі

сагынычлы [sagınıçlı] özlentili; çok beklenen

сагыш [sagış] tatlı ve hüzünlü düşünce

сагышла- [sagışla-] tatlı ve hüzünlü düşünmek

сагышлан- [sagışlan-] kendi kendine tatlı ve hüzünlü düşünmek

сагышлы [sagışlı] tatlı ve hüzünlü (*düşünce*)

садә [sade] sade

садәлек [sadelêk] sadelik

саек [sayık-] 1. sığ olmak; 2. azalmak, bitmek

саен [sayın] her

саескан [sayıskan] saksığan

сажин [sajın] 2.13 millik uzunluk ölçüsü birimi

сажинлы [sajınlı] 1. 2.13 mil; 2. uzun

саз I [saz] saz; саз карчыгасы (тилгәне) [saz karçıgası (tilgenê)] saz doğanı (çaylağı); саз яраны [saz yaranı] saz ıtırı

саз II [saz] (*mûzik âleti*) saz
саза- [saza-] bekâr kalmak
сазан [sazan] sazan
сазанак [sazanak] sazlık çalısı
сазламык [sazlamık] az sazlı
yer
сазлан- [sazlan-] sazlanmak
сазлы, сазлыклы [sazlı, sazlık-
lı] sazlı, sazlıklı
сазлык [sazlık] sazlık; bataklık
саилче [sailçê] dilenci
сай [say] 1. sığ; sığ yer; 2. yü-
zeysel, sathî; сай урын (жир)
[say urın (cir)] sığ yer; сайга
утыр- [sayga utır-] (*gemi*) karaya
oturmak ♦ сай(дан) йөз- [say-
(dan) yöz-] bilgisi sığ olmak
сайга- [sayga-] sıralamak
сайгак I [saygak] döşeme tahta-
сы
сайгак II [saygak] bozkır antilo-
бу
сайла- [sayla-] seçmek
сайлан- [saylan-] 1. seçilmek;
2. içinden ayrılmak
сайландык [saylandık] seçilip
alınanlardan geri kalan (*nesne*)
сайланма [saylanma] seçilip
ayrılmış olanlardan en iyisi, seçkin
сайланучан, сайланчык [say-
lanuçan, saylançık] titiz
сайланыш [saylanış] seçме,
ауыкланма
сайла- [sayla-] seçmek, ай-
рмак; сайлап ал- (куй-) [saylap
al- (kuy-)] seçmek
сайлау [saylau] seçме, seçim
сайлаулы [saylauli] seçimli
сайлаучы [saylauçı] seçмен
сайлык [saylık] sığlık

сайра- [sayra-] 1. (*kuş vb.*) öt-
mek; 2. *теc . güzel ve hoş söyle-*
mek

сайрап [sayrap] ötücü (*kuş vb.*)
сайрау [sayrau] öтme
сайраш- [sayraş-] öтüşmek ♦
сайрашып яшә- [sayraşıp yeşe-]
dostça yaşamak
сак I [sak] sak, dikkatli, tetikte,
уянык; сак бул! [sak bul] уянык
ол; сак бул- [sak bul-] уянык ол-
мак; сак йокла- [sak yokla-] sak
yatmak

сак II [sak] karakol; сакта тор-
[sakta tor-] karakol beklemek, nö-
bet tutmak; сак астына ал- [sak
astına al-] tutuklamak

сака [saka] saka kuşu
сакал [sakal] sakal
сакалбай [sakalbay] büyük sa-
kallı kimse

сакаллы [sakallı] sakallı; са-
каллы сабий [sakallı sabiy] sa-
kallı çocuk, çocuk gibi davranan
(*kimse*)

сакал-мыек [sakal-mıyık] sakal
бıyık

сакау [sakau] peltek
сакаула- [sakaula-] peltek ko-
нушмак

сакаулан- [sakaulan-] peltek-
lenmek

сакаулык [sakaulık] pelteklik
сакла- [sakla-] 1. korumak; 2.
saklamak; саклап кал- [saklap
kal-] kurtarmak; саклап тор-
[saklap tor-] yedeklemek; саклап
тот- [saklap tot-] az az harcamak
саклагыч [saklagıç] 1. sigorta;
2. koruyucu dolap

саклан- [saklan-] 1. saklanmak; 2. sakınmak

саклану [saklanu] saklanma, sakınma

сакланыш [saklanış] saklanış, sakınıш

саклау [saklau] koruma; саклау урыны [saklau urını] koruma yeri

саклаучы [saklauçı] koruyucu, saklayıcı

саклык [saklık] 1. dikkatlilik; 2. uyanıklık; 3. emniyet; саклык белән [saklık bêlen] dikkat ile

саксаул [saksaul] Asya çöl ағасы

саксыз [saksız] dikkatsiz

саксызлан- [saksızlan-] dikkat-sizlenmek

саксызлык [saksızlık] dikkatsizlik

сакчы [sakçı] bekçi

сакчыл [sakçıl] kendisinde saklamağa düşкүн (*kimse*)

сакчыллык [sakçılık] kendisinde saklamağa düşкүнлүк

сакчылык [sakçılık] 1. bekçilik yeri; 2. bekçi takımı; 3. bekçilik

сал [sal] sal; сал агыз- [sal агыз-] sal akıtmak

сал- [sal-] 1. salmak; 2. koymak; 3. sürmek; 4. göndermek

сала [sala] büyük köy; сала агае [sala агау] köylü

салават [salavat] salavat; салават күпере [salavat күперê] gök kuşağı

салам [salam] saman; салам турагыч (кискеч) [salam turagıç (kiskêç)] saman doğrayıcı (kesici)

◇ салам сыйрак [salam sıyрак] ince baldırlı, güçsüz; салам кыстыр- [salam kıstır-] methiye düz-mek; салам торхан [salam torhan] hiç bir varlığı olmadığı halde kendisini çok zengin *vb.* gösteren kimse

салат I [salat] çimlendirilip kurutulularak bira yarmak için hazırlanmış arpa, malt

салат II [salat] salata; салат савыты [salat savıtı] salata tabağı

салкын [salkın] serin, soğuk; салкын тидер- [salkın tidêr-] soğuk değdirmek; салкын ти- [salkın tiy-] soğuk değmek (vurmak)

◇ салкын йөгөр- [salkın yöğêr-] soğuk soğuk terlemek; салкын кан белән [salkın kan bilen] soğuk kan ile; салкын канлы [salkın kanlı] soğuk kanlı; салкын корал [salkın koral] soğuk silâh, ateşli olmayan silâh; салкын сугыш [salkın sugış] soğuk savaş

салкынай-, салкынлан- [salkınay-salkınlan-] soğuklatmak, soğuklanmak

салкынайт- [salkınayt-] soğutmak

салкынлык [salkınlık] serinlik, soğukluk

салкынча [salkınça] serince

салкынчалан- [salkınçalan-] serinlenmek

салкынчалык [salkınçalık] serinlik

саллан- [sallan-] ağır almak

саллы [salılı] okkalı, ağır, salılı

салма [salma] katkısız дүрүм ◇

салма савытына менеп төш-
[salma savıtına mênêp töş-] ağ-
zına vurmak

салмак [salmak] 1. ağır (*kim-
se*); 2. okkali

салмаклан- [salmaklan-] ağır-
lanmak; yorulmak

салмаклат- [salmaklat-] ağır-
latmak, yavaşlatmak

салмактык [salmaklık] аğıрлік

салмыш [salmiş] sarhoş

салон [salon] salon

салпай- [salpay-] gevşemek,
sarkmak

салпы [salpı] gevşek, sarkık ♦

салпы колак [salpı kolak] sarkık
kulak (*mes. köpek*)

салу [salu] yol kenarında mey-
dana gelen meyilli yer

салула- [salula-] meyillenmek

салулы [salulu] meyilli

салфетка [salfêtkâ] mendil, ka-
ğıt mendil

салчы [salçı] salcı

салым [salım] vergi, salma; са-
лым сал- [salım sal-] salma sal-
mak, vergi koymak; салым жы-

ючы [salım cıyuçı] vergi toplayıcı

салын- [salın-] 1. salınmak; 2.
kopulmak; салынып төш- [salınıp
töş-] salınıп sarkmak

салындыр- [salındır-] sarkıt-
mak, salmak

салынкы [salınkı] salınmış

салыш- [salış-] birlikte salmak

салют [salyut] 1. selam durma;
2. bayram (merasim) topu (fişegi)

атмак; салют бир- [salyut bir-]
bayramda top atmak

самавыр [samavır] semaver

саман [saman] saman kerpiç

самбо [sambo] sambo

самбочы [samboçı] sombocu

самими [samimi] samimî

самимилек [samimilêk] sami-
mîlik

самимият [samimiyat] samimî-
yet

самодержавие [samodêrjaviyê]
çarlık hükümeti

самолёт [samolyot] uçak

самсыра- [samsıra-] rahatsız
olmak

сан I [san] sayı; сан ал- [san
al-] sayısını bilmek; сан ягыннан
[san yağınnan] sayı bakımından

сан II [san] saygı; санга ал-
(сана-, сук-) [sanga al- (sana-,
suk-)] saygı göstermek, saymak

сан III [san] beden, gövdenin
bütünü

сана- [sana-] saymak; санап
бетер- [sanap bêtêr-] sayıp bitir-
mek

санал- [sanal-] sayılmak

санамыш [sanamış] çocuk oyu-
nunda saymaca

санат [sanat] senato, senatör

санаторий [sanatoriy] sanato-
ryum

санаулы [sanaulu] sayılı, az

санаусыз [sanausız] sayısız

санаучы [sanauçı] 1. sayıcı; 2.
mat. payda, bölün

санаш- [sanaş-] 1. (*oyunda*) sa-
yışmak; 2. saymak, saygı gös-
termek

сандал I [sandal] örs; сандал
сөяк [sandal söyek] örs kemiği

сандал II [sandal] 1. sandal; 2.

sandal ağacı boyası
 сандали [sandali] sandalet
 сандугач [sandugaç] bülbül ♦
 сандугач булып сайра- [sandugaç bulıp sayra-] bülbül olup ötmek, güzel söylemek
 сандык [sandık] sandık
 сандыкча [sandıkça] küçük sandık
 санитар [sanitar] hasta bakıcı
 санитария [sanitariye] hıfzıssıhha
 санитарлык [sanitarlık] hasta bakıcılık
 санкция [sanktsiye] resmî tasdik
 санкциялә- [sanktsiyele-] resmen tasdik etmek
 санла- [sanla-] saygı göstermek
 санлаш- [sanlaş-] karşılıklı saygı göstermek
 санлы I [sanlı] sayılı
 санлы II [sanlı] saygılı
 сансыз I [sansız] sayısız
 сансыз II [sansız] saygısız
 сансыз III: сансыз кал- [sansız: sansız kal-] hareketsiz kalmak
 сансызлан- [sansızlan-] saygısızланmak
 сансызлык [sansızlık] 1. sayısızlık, çokluk; 2. saygısızlık
 сантехника [santêhnika] sıhhi tesis
 сантиметр [santimêtr] santimetre
 сантиметрлы [santimêtrli] santimetrelі
 санный [santiy] sayıklayan (*kimse*), budala
 санныйлан- [santiylan-] sayık-

lamak, budalalanmak
 санныйлык [santiylık] budalalık
 санча [sança] sayıca; санча кыйммэт [sança kıymmet] sayı verilerek takdir edilen değer
 санэм [sanem] sanem, put
 сап [sap] sap, kabza
 сап- [sap-] sapmak
 сапёр [sapyor] istihkâmcı
 сапла- [sapla-] 1. sap takmak; 2. iğneye *vb.* ip takmak
 саплам: бер саплам жеп [saplam: bêr saplam çep] bir saplamalık ip
 сар- [sar-] sarmak
 сарай [saray] saray; сарай хезмэтчесе [saray hêzmetçesê] saray hizmetçisi
 саран [saran] cimri; hasis
 саранлан- [saranlan-] cimri olmak; hasislenmek
 саранлаш- [saranlaş-] hasisleşmek, cimrileşmek
 саранлык [saranlık] cimrilik, hasislik
 саранча [sarança] çekirge
 сарафан [sarafan] askılı entari
 саргай- [sargay-] sararmak
 саргайт- [sargayt-] sarartmak
 саргылт [sargılt] sarımsı, sarımrak
 саргылтлан- [sargıltlan-] sarımraklanmak
 сарделька [sardêl'ka] sosis
 сарказм [sarkazm] ашаğılayıcı аlay
 саркы- [sarkı-] sızмак
 саркым [sarkım] yoğurt suyu
 саркыт- [sarkıt-] suyunu акытмак; sızdıрмак

сару [saru] mide ekşidiğinde peyda olan sarı su; сару кайнаткыч [saru kaynatkıç] üzücü (*kimse, söz*); сару кайнат- [saru kaynat-] 1. mide kaynatmak; 2. gön-lünü incitmek, üzmek

сарут [sarut] çim, çimen

сары [sarı] sarı; сары авыруы [sarı avıruı] sarılık hastalığı; сары май [sarı may] erimiş tere yağı; сары мөтрүшкө [sarı metrüşke] kılıç otu; сары тамыр [sarı tamır] sarı kök; сары туфрак [sarı tuf-rak] balçık; сары төш- [sarı töş-] sarılık hastalığına yakalanmak; сары чыпчык [sarı çipçik] sarı serçe; сары йорт [sarı yort] tı-marhane

сарык [sarık] kuyruksuz koyun

сарыкчылык [sarıkçılık] kuyruk-suz koyculuk

сарык-үгөз [sarık-ügöz] misk siğiri

сарыл- [sarıl-] sarılmak

сарылан- [sarılan-] sarılanmak

сарылык [sarılık] sarılık

сарымсак [sarımsak] sarımsak

сарын- [sarın-] sarınmak

сарыф [sarıf] sarf; сарыф ит- [sarıf it-] sarfetmek

сасы [sası] pis kokulu; сасы кө-зән [sası közen] kokarca

сасыган [sasıgan] leş gibi ko-kan, küf kokan

сасык [sasık] 1. leş kokusu; 2. tahta kurusu

сасылык [sasılık] pis kokuluk

сасы- [sası-] pis kokmak

сасыт- [sasıt-] pis kokutmak

сат- [sat-] satmak; сатып алу-

чы [satıp aluçı] müşteri, alıcı; са-тып ал- [satıp al-] satıp almak; сатып бетер- [satıp bêtêr-] satıp bitirmek ♦ сатып бир- [satıp bir-] sözlü dalaşta yenmek

саташ- [sataş-] 1. sayıklamak; 2. yanlış yapmak; 3. delirmek

саташкан [sataşkan] sapkın, ahmak, deli

саташтыр- [sataştır-] sayıklat-mak, delirtmek

саташу [sataşu] sayıklama, de-lirme, yanlış yapma, mecnun olma

сатин [satin] saten

сатира [satira] satir, hiciv, taşla-ма, yergi

сатирачы [satıraçı] satir yazarı

сатирик I [satirik] hicivci

сатирик II [satirik] satirik, hicivli

сатлык [satlık] satılık ♦ сатлык жан [satlık can] hain

сату [satu] satma, ticaret; сату

ит- [satu it-] ticaret etmek; сату-

алу [satu-alu] alış veriş

сатулаш- [satulaş-] pazarlaş-mak

сатучы [satuçı] satıcı

сау [sau] sağ, diri, sağlam ♦

сау бул(ыгыз)! [sau bul(ıgız)]

sağ olunuz, Allah'a ısmarladık ma-

nasında; сау кал- [sau kal-] sağ

kalmak

саумы(сыз)! [saumi(sız)] sağ

mısınız! nasılsınız? manasında

саубуллаш- [saubullaş-] sağ

ollaşmak, vedalaşmak

саудыр- [saudır-] sağdırmak

саулык I [saulık] sağlıklı

саулык II [saulık] dişi kuzu

сауры, саурый [saurı, saurıy]

sağır

саусыз [sausız] sağlıksız

саусызлан- [sausızlan-] sağlı-
ğını kaybetmekсаусызлык [sausızlık] sağlıksı-
zlıkсау-сәләмәт [sau-selamet] sağ
selâmet, dinçсаф I [saf] saf, sıra; сафка
бас- [safka bas-] sıraya girmek;
сафтан чыгар- [saftan çigar-] sı-
radan çıkarmak; сафтан чык-
[saftan çik-] sıradan çıkmakсаф II [saf] saf, temiz ♦ саф
баштан [saf baştan] akıllılıkla;
саф канлы [saf kanlı] temiz kanlı,
soylu, soyu temiz; саф күңгәлдән
[saf küngêlden] temiz kalp ile;
саф нәселле (токымлы) [saf
nesêllê (tokımlı)] soyluсафлан- [saflan-] saflaşmak,
temizlenmekсафландыр- [saflandır-] saflaş-
tırmak, temizletmek

сафлык [saflık] saflık, temizlik

сафсата [safsata] safsata ♦

сафсата сат- [safsata sat-] saf-
sata satmak

сахарин [saharın] sakarin

сахра [sahra] sahra, çöl

саңак [sangak] solungaç

саңгырау [sanggırau] sağır;

саңгырау гөмбә [sanggırau göm-
be] kulağı sağır eden mantarсаңгыраулан- [sanggıraulan-]
саңгыр olmakсаңгыраулат- [sanggıraulat-]
саңгыр etmekсаңгыраулаштыр- [sanggırau-
laştır-] sağırлаştırmakсаңгыраулаш- [sanggıraulaş-]
саңгырlaşmakсаңгыраулык [sanggıraulık] sa-
ğırılıkсбор [sbor] askerlik hizmeti için
yedeklik çağırmaсварка [svarka] metal kaynağı,
lehimlemeсваркачы, сварщик [svarkaçı,
svarşçık] kaynakçı, lehimciсветофор [svêtofor] trafik işa-
reti

свитер [svitêr (sêvitêr)] süveter

сводка [svodka] günlük rapor

сеанс [sêans] seans

себер [sêbêr] Sibirya; себер

бурсыгы [sêbêr bursıgı] sibirya
porsuğu

себерел- [sêbêrêl-] süpürölmek

себер- [sêbêr-] süpürmek ♦ се-

береп ташла- (чыгар-) [sêbêrep
taşla- (çigar-)] süpürüp çıkarmak

себерке [sêbêrkê] süpürge

себеркелек [sêbêrkêlêk] süpür-
gelikсеберкәч [sêbêrkeç] süpürge-
liğe uygun başakсеберкәчле [sêbêrkeçlê] süpür-
gelige uygun başaklı

сез [sêz] siz

сезнеке [sêznêkê] sizinki

сезнеңчә [sêznêngçê] size gö-
re

сезон [sêzon] mevsim, sezon

сезонлы [sêzonlı] mevsimli, se-
zonlu; сезонлы эшче [sêzonlı êş-
çê] sezon işçisiсезонлылык [sêzonlılık] sezon-
luluk

сезончы [sêzonçı] sezon işçisi

сейсмик [sêysmik] sismik
секретарь [sêkrêtar'] sekreter
секретарьлык [sêkrêtar'lık] se-
kreterlik; секретарьлык ит- [sê-
krêtarlık it-] sekreterlik etmek
сектор [sêktor] 1. bölüm, kısım;
2. sektör,
секунд [sêkund] saniye
секундлап [sêkundlap] saniye-
leyerek
секундлык [sêkundlık] saniyelik
секция [sêktsiye] seksiyon
секцияле [sêktsiyelê] seksiyon-
lu
селёдка [sêlyodka] ringa, tütün
balığı
селеккәлә- [sêlêkkele-] silkele-
mek
селекция [sêlêktsiye] tohumla-
ma
селитра [sêlitra] güherçile
селке-, селек- [sêlkê-, sêlêk-]
silkelemek
селкен- [sêlkên-] silkinmek; сел-
кәп ал- [sêlkênêp al-] оуна-
mak, dans etmek
селкенеш [sêlkênêş] silkinme,
silkiniş
селкенчәк [sêlkênçek] 1. sar-
sıntılı; 2. dondurma paça yemeği
селкет- [sêlkêt-] silkindirmek ♦
селкетеп ал- [sêlkêtep al-] silkin-
dirmek (*bir defa*)
селте [sêltê] alkali, küllü su
селтеле [sêltêlê] alkalili
селтелә- [sêltêle-] alkalilemek,
küllü su ile karıştırmak
селтелән- [sêltêlen-] alkalilen-
mek
селтә- [sêlte-] sallamak

селтән- [sêlten-] vurmaк için
sallamak
селтәнеш, селтәнү [sêltenêş,
sêltenü] sallama
сельдь [sêl'd'] ringa balığı
селәгәй [sêlegey] salya, tükü-
rük ♦ селәгәй ағыз- [sêlegey
ağыз-] ağlayıp durmak
селәгәйлек [sêlegeylêk] salya
bezi, tükürük bezi
селәүсен [sêleüsên] vaşak
селәүчән [sêleüçen] bağırsak
solucanı
семафор [sêmafor] tren yolu
trafik işareti
семинар [sêminar] seminer
семинария [sêminariya] papaz
okulu
семья [sêm'ya] aile
семьялы [sêm'yalı] aileli
семьялык [sêm'yalık] ailelik, gil-
ler
сенаж [sênaj] kurutulup un hâ-
line getirilen ot
сенат [sênat] senato
сенсация [sênsatsiye] sansas-
yon
сенсацияле [sênsatsiyelê] san-
sasyonel
сентименталь [sêntimêntal']
santimantal, hissî
сентиментальлек [sêntimên-
tallêk] santimantallik, hissîlik
сентябрь [sêntyabr' (sintebêr)]
eylül
сепарат I [sêparat] ayrı, münfe-
rit
сепарат II [sêparat] süтten yağ
ayırان makine
сеп [sêr] sır ♦ сеп бирмә- [sêr

бирме-] sır vermemek; сер итеп тот- [sêr itêp tot-] sır tutmak; сер итеп (эйт-) [sêr itêp (eyt-)] sırını söylemek; сер сый- [sêr sıy-] sır tutmak, kendisine inanılır olmak; серләре килеш- [sêrlerê kilêş-] sırdaş olmak

сервиз [sêrviz] servis
сердәш [sêrdeş] sırdaş
сержант [sêrjant] çavuş
серия [sêriye] seri, dizi
серияле [sêriyelê] serili, dizili
серкә I [sêrke] 1. çiçek tozu, pollen; 2. bit sirkesi; серкә очыр- [sêrke oçır-] çiçek tozu uçmak; серкәгә утыр- [sêrkege utır-] çiçeklerde tozlaşmak ♦ серкәсе су күтәрми [sêrkesê su kütermi] çok çabuk öfkelenir (*kimse*)

серкә II [sêrke] sirke; серкә савыты [sêrke savıtı] sirke kübү

серкәлек [sêrkelêk] (*bitkilerde*) toz kesesi

серкәлән- I [sêrkelen-] bit sirkesi peydâ olmak

серкәлән- II [sêrkelen-] (*bitkilerde*) tozlanmak

серкәләндер- [sêrkelendêr-] (*bitkilerde*) tozlandırmaq

серкәләнү [sêrkelenü] sirkeleşme, tozlanma

серкәлә- [sêrkele-] bit sirkesi peyda olmak

серкәләүче [sêrkeleüçê] (*bitki*) tozlayıcı böcek

серкәч [sêrkeç] (*bitkide*) toz çıkarıcı organ

серле [sêrlê] sırılı; серле рәвештә [sêrlê revêşte] sırılı olarak

серлөлөк [sêrlêlêk] sırılılık

серләш- [sêrleş-] sırlaşmak
серәй- [sêrey-] dikilip durmak
сессия [sessiye] parlamento toplantısı

сетка [setka] ağ, file

сең- [sêng-] 1. su içilmek; 2. sinmek, saklanmak, pusmak,

сеңгер- [sênggêr-] sümkürmek
сеңдер- [sêngdêr-] içine çekmek, içmek; sindirmek

сеңдерешле, сеңдерүчән [sêngdêrêşlê, sêngdêrüçen] sindirimi (içine çekmesi) kolay

сеңел [sêngêl] küçük kız kardeş

сеңелкәш [sêngêlkeş] sevimli küçük kız kardeş

сеңер [sêngêr] giriş, sinir; yay girişi

сеңерле [sêngêrlê] dayanıklı

сеңерчә [sêngêrçê] küçük sinir

сеңлем! [sênglêm] küçük kız kardeşim!

сибел- [sibêl-] serpilmek, dağıl- mak

сибелмә [sibêlme] serpilme, dağılma

сибелүчән [sibêlüçen] serpilmeğe uygun

сибәлә- [sibele-] (*yağmur için*) ara ara yağmak

сигара [sigara] puro

сигарет [sigarêt] küçük sigara

сигез [sigêz] sekiz

сигезаяк [sigêzayak] ahtapot

сигезенче [sigêzênçê] sekizinci

сигезле [sigêzlê] sekizli

сигезлек [sigêzlêk] sikizlik

сигезәр [sigezêr] sekizer

сигезәү [sigêzeü] sekizi birden

сигнал [signal] sinyal; сигнал

бир- [signal bir-] sinyal vermek
 сигнализация [signalizatsiye] sinyalizasyon
 сидек [sidêk] sidik; сидек юлы [sidêk yolu] sidik yolu
 сидерт- [sidêrt-] siğdirmek
 сидерткеч [sidêrtkêç] iŧetici, idrar söktürücü (*mes. ilâç*)
 сиз- [siz-] sezmek
 сизгер [sizgêr] hassas, duyarlı
 сизгерлек [sizgêrlêk] hassaslık
 сизгерлән- [sizgêrlen-] hassas olmak, duyarlanmak
 сиздер- [sizdêr-] sezdirmek
 сиздермичә, сиздермәстән [sizdêrmiçe, sizdêrmesten] sezdirmekten
 сизел- [sizêl-] sezilmek
 сизелерлек [sizêlêrlêk] sezilirlik
 сизелер-сизелмәс [sizêlêr-sizêlmes] sezilir sezilmез
 сизем [sizêm] sezgi, sezme
 сиземле [sizêmlê] sezgili
 сиземлелек [sizêmlêlêk] sezgилilik
 сиземлә- [sizêmlê-] sezinlemek, sezimlemek
 сизен- [sizên-] sezinmek
 сизенү [sizênü] sezinme
 сизәмешкә: сизәмешкә салыш- [sizmemêške: sizmemêške salıŧ-] duymazdan (sezmezden) gelmek; sezmiyormuş gibi davranmak
 сизмәстән [sizmesten] duymazdan, sezmezden
 сизрә- [sizre-] бүзүлмек
 сизрәт- [sizret-] бүзмек
 сизү [sizü] seziŧ, sezme
 сизүчән [sizüçen] sezici

сизүчәнлек [sizüçenlêk] seziçilik
 сикер- [sikêr-] atlamak, sıçрамак
 сикергеч [sikêrgêç] atlama ipi
 сикергәлә-, сикерен- [sikêrgêle-, sikêrên-] çok sekmek
 сикергәләп [sikêrgelep] sekerек; сикереп мен- [sikêrêp mên-] sıçрайıp (sekip) binmek; сикереп тор- [sikêrêp tor-] sıçрайıp sekip durmak; сикереп төш- [sikêrêp töŧ-] sıçрайıp sekip düşmek; сикереп чыгар- [sikêrêp çıgar-] sıçрайıp sekip çыкмак
 сикереш [sikêrêŧ] sıçрама, sıçрайыŧ
 сикерешле [sikêrêŧlê] sıçрайыŧlı
 сикерт- [sikêrt-] sektirmek, sıçратмак
 сикертеп [sikêrtêp] sektirerek
 сикерү [sikêrü] sekme, sıçрама
 сикерүче [sikêrüçê] sıçрайыçы
 сиксән [siksen] seksen
 сиксәнәнче [siksenênçê] sekсенinci
 сикәлтә [sikelte] çukur (*yolda*)
 сил [sil] sel
 силикат [silikat] silisyumlu taş
 силос [silos] silo
 силосла- [silosla-] silolamak
 силуэт [siluêt] siluet
 символ [simvol] sembol
 символик [simvolik] sembolik
 симез [simêz] semiz
 симезлек [simêzlêk] semizlik
 симер- [simêr-] semirmek
 симерт- [simêrt-] semirtmek
 симерткеч [simêrtkêç] semirtici
 симертү [simêrtü] semirtme

симметрик, симметрияле [sim-mêtrik, simmêtriyelê] simetrik

симметрия [simmêtriye] simetri

симметриясез [simmêtriyesêz] simetrisiz

симметриясезлек [simmêtriye-sêzlêk] simetrisizlik

симулянт [simulyant] hastalık hastası, sayrımsak

симфоник [simfonik] semfonik

симфония [simfoniye] semfoni

син [sin] sen; **син дигәнчә** [sin digençe] senin dediğin gibi ♦ **син дигәндә аяк идәндә** [sin digende ayak idende] baş üstüne!;

син күр дә мин күр [sin kür de min kür] çağçabuk; **сиңа яраган миңа ярамый** [singa yaragan minga yarayı] sana yarayan bana yarayıyor

синекә [sinêkê] sininki

синоним [sinonim] anlamdaş, sinonim

синонимик [sinonimik] anlamdaş (*söz*)

синтаксик [sintaksik] cümle bilgisi ile ilgili

синтаксис [sintaksis] cümle bilgisi, sentaks

синтез [sintêz] sentez

синтезлә- [sintêzla-] sentez yapmak

синтетик [sintêtik] sentetik, sunî olan (*nesne*)

синтетика [sintêtika] sunî, sentetik

синхрон [sinhron] senkronik, aynı zamanda

синька [sin'ka] çivitleme, çivit

синькала- [sin'kala-] çivitlemek

сип- [sip-] sulamak; serpmek, koymak; püskürtmek

сипкел [sipkêl] çil

сипкелле [sipkêllê] çilli

сипкеч [sipkêç] su serpme âleti, fişkırtma âleti

сиплә- [siple-] tamir etmek (*ev*)

сиптер- [siptêr-] fişkırtmak

сиптергеч [siptêrgêç] fişkırtık

сират күперә [sirat küpêrê] sırat köprüsü

сирена [sirêna] canavar düdüğü, siren

сирень [sirên'] leylâk

сирпә- [sirpê-] bir defa bakmak, göz kırmak

сиртмә [sirtme] kuyu *v.b.* salıncaк kaldırıcı

сиртмәле [sirtmelê] kaldırıcı; **сиртмәле кое** [sirtmelê koyı] kaldırıcı kuyu

сирәгәй-, сирәклән- [siregey-, sireklen-] seyreklenmek

сирәгәйт- [siregeyt-] seyrekletmek

сирәк [sirek] seyrek

сирәклек [sireklêk] seyreklik

сирәклә- [sirekle-] seyreklemek

сирәкләгеч [sireklegêç] seyrekleyici

сирәкләп [sireklep] seyrek seyrek

сирәк-мирәк [sirek-mirek] çok seyrek, ara sıra

сискән- [sisken-] irkilmek, silkinmek

сискәндер- [siskendêr-] silkindirmek, irkiltmek

система [sistêma] sistem; **системага сал** [sistêmaga sal-] si-

steme koymak

системалаштыр- [sistêmalasha-
tır-] sistemleştirmek

системалы [sistêmalı] sistemli

системалылык [sistêmalılık]

sistemlilik

системасыз [sistêmasız] sis-
temsiz

ситсы [sitsı] basma

сихер [sihêr (sihir)] sihir, büyü,
bozmak

сихерле [sihêrlê (sihirli)] sihirli

сихерлә- [sihêrle-] sihirlemek,

büyülemek

сихерче [sihêrçê] büyücü

сихерчелек [sihêrçêlêk] büyü-
cülük

сихри [sihri] sihrî, sihirli

сихэт [sihet] sıhhat

сихэтле [sihetlê] sıhhatli

сихэтлек [sihetlêk] sıhhatlik

сихэтлән- [sihetlen-] sıhhatlen-
mek

сихэтсезлек [sihetsêzlêk] sıh-
hatsizlik

сишәмбе [sişembê] salı

скважина [skvajina] gedik, de-
lik, kuyu

скелет [skêlêt] iskelet

скептик I [skêptik] şüphe ile
ilgili, septik

скептик II [skêptik] şüpheci kim-
se, septik

скептиклык [skêptiklik] şüphe-
cilik, septiklik

скипидар [skipidar] terementi,
terebentin

склад [sklad] ambar, depo, stok

склероз [sklêroz] doku sertleş-
mesi

скрипка [skripka] keman

скрипачы [skripçaçı] kemancı

скульптура [skul'ptura] heykel-
cilik

слесарь [slêsar'] çilingir

слесарьлык [slêsar'lık] çilingi-
rlik

слива [sliva] erik

слюда [slyuda] mika

смена [smêna] değiştirme, var-
diya, nöbet

сменалы [smênalı] vardiyalı,
nöbetli

смета [smêta] muhasebe defte-
ri

смотреть [smotr] 1. teftiş; 2. göste-
ri

снайпер [snaypêr] keskin ni-
şancı

снаряд [snaryad] mermi

совет [sovêt] şura, kurul, sovyet

советчыл [sovêtçıl] sovyet ta-
raftarı

совхоз [sovhoz] sovhoz

сода [soda] soda

содалы [sodalı] sodalı; содалы

су [sodalı su] sodalı su

соклангыч, сокландыргыч
[soklangıç, soklandırırğıç] hayran
ettirici

сокландыр- [soklandır-] hayran
etmek

соклан- [soklan-] hayran olmak;

сокланып кара- [soklanıp kara-]
hayran hayran bakmak

соклану [soklanu] hayran olmak

солдат [soldat (saldat)] asker,
er

солтан [soltan] sultan

солтанлык [soltanlık] sultanlık

солы [solı] yulaf; солы боткасы (ярмасы) [solı botkası (yarması)] yulaf ezmesi (yarması); солы чыпчыгы [solı çırçığı] yulaf serçesi

солыбаш [solıbaş] yulaf gibi bir yabani bitki

солых [solıh] sulh, barış; солых төзе- (яса-) [solıh tözê- (yasa-)] barış anlaşması yapmak

солыча [solıça] yulaf gibi küçük bir bitki

сон- [son-] sunmak

сонор [sonor] l, n, r, m ünsüzleri

сора- [sora-] sormak

соран- [soran-] dilenmek

сорат- [sorat-] sordurmak

сорату [soratu] 1. talep, istek; 2. kız isteme

сору [sorau] soru, sual; сору ал- [sorau al-] sorguya çekmek; сору алучы [sorau aluçı] savcı
 ♦ сорагына күрә жавабы [soravına küre cavabı] sorusuna göre cevabı

сорулы [soraulı] sorulu

сорулык [soraulık] soruluk, soru kâğıdı

соруусыз [sorausız] izinsiz

соруучы [sorauçı] soru sorucu

сораш- [soraş-] soruşmak; сорашып бел [soraşıp bêl-] soruşturup öğrenmek

сораштыр- [soraştır-] soruşturmak

соргылт [sorgılt] grimsi, boz renge yakın

сорка [sorka] köstebek derisi

сорнай [sornay] zurna

сорт [sort] çeşit, cins, tür, nevi;

сортларга аер- [sortlarga ayır-] çeşitlere ayırmak

сортла- [sortla-] çeşitlemek, iyisini ayırmak

сортлы [sortlı] cins, kaliteli

соры [sori] gri, külrengi, boz

сорыкорт [sorıkort] 1. erkek arı, arı bey; 2. haylaz, tembel

сорыкортлык [sorıkortlık] haylazlık, tembellik

сорылан- [sorılan-] grilenmek, külrengi almak, bozarmak

сос- [sos-] 1. kepçelemek; 2. vurmak

соса [sosa] susa, mekik

сосиска [sosıska] sosis

соскы [soskı] süpürge küreği, faraş

соскыч [soskıç] büyük kepçe

сосла [sosla] şıra

состав [sostav] 1. terkip, takım; 2. katar tren

соус [sous] salça

сохари [sohari] peksimet

социал-демократ [sotsial-démokrat] sosyal-demokrat

социал-демократик [sotsial-démokratik] sosyal-demokrasi ~ (s)i

социализм [sotsializm] sosyalizm

социалист [sotsialist] sosyalist

социалистик [sotsialistik] sosyalizm ile ilgili

социаль [sotsial'] sosyal

социологик [sotsiologik] sosyoloji ~ (s)i; sosyolojik

союз [soyuz] birlik; ittifak

союздаш [soyuzdaş] aynı birliğe mensup olanlardan her biri

соя [soya] soya fasulyesi
 соң I [song] 1. son; 2. geç ♦
 соң дәрежәдә [song derecede] son derecede
 соң II [song] sonra
 соң III [song] ya!
 соңар- [songar-] gecikmek
 соңгарак [songgarak] sonradan, daha sonra
 соңгарган [songgargan] geç kalmış
 соңгы [songı] son, sondaki;
 соңгы мәртәбә (тапкыр) [songı mertebe (tapkır)] son defa; соңгы сүз [songgi süz] son söz; соңгы чара [songgi çara] son çare; соңгы чиктә [songgi çikte] son sınırda, en sonunda
 соңгылык [songgılık] son, döl yatağı, döl eşi, meşime
 соңла- [songla-] geç davranmak (kalmak)
 соңрак [songrak] daha sonra
 соңында [songında] sonunda
 соңыннан, соңынтын [songınan, songıntın] sonra
 спектакль [spêktakl'] piyes; oyun
 спектр [spêktr] tayf
 спектраль [spêktral'] tayf ile ilgili
 спекулянт [spêkulyant'] vurguncу, kara borsacı
 спекуляция [spêkulyatsiye] spekülasyon
 специаль [spêtsial'] hususi, özel
 специальләш- [spêtsialleş-] uzmanlaşmak, ihtisaslaşmak
 специальләштер- [spêtsialleş-

têt-] ihtisaslaştırmak
 специфик [spêtsifik] hususî, has
 спецификация [spêtsifikatsiye] 1. spesifikasyon; 2. tasnif
 спираль I [spirall'] helezon
 спираль II [spirall'] helezonik
 спирт [spirt] ispirto, alkol
 спиртла- [spirtla-] alkole koymak, alkol koymak
 спиртлы [spirtlı] ispirotolu
 спорт [sport] spor
 спортчы [sportçı] sporcu
 справка [spravka] resmî belge
 срок [srok] müddet, süre
 сроклы [sroklı] süreli
 сроксыз [sroksız] süresiz
 стабиль [stabil'] istikrarlı
 стабильләш- [stabil'leş-] istikrar kazanmak
 стабильләштер- [stabil'leşter-] istikrar kazandırmak
 стадион [stadion] stadyum
 стадия [städiye] safha, merhale, devre
 стаж [staj] staj
 стакан [stakan] bardak
 стаканлап [stakanlap] bardak bardak
 стандарт [standart] standart
 стандартлаш- [standartlaş-] standartlaşmak
 стандартлаштыр- [standartlaştır-] standartlaştırmak
 станица [stanitsa] rus kazak köyü
 станок [stanok] tezgâh
 станоклы [stanoklı] tezgâhlı
 станокчы [stanokçı] tezgâhçı
 станция [stantsiye] istasyon

староста [starosta] muhtar;
başkan
старт [start] start, başlangıç;
старт ал- [start al-] başlanmak
стартер, стартёр [startêr, star-
tyor] (*motorda*) marş
старшина [starşina] başçavuş
статист [statist] figüran
статистик [statistik] istatistik ile
ilgili
статистика [statistika] istatistik
статья [statya] kanun maddesi
стационар [statsionar] 1. hasta-
hane; 2. sabit
стачка [staçka] grev
стачкачы [staçkaçy] grevci
стеарин [stêarin] mum yapmak-
ta kullanılan kimyevi madde
стеллаж [stêllaj] raflar
стена [stêna, êstina] duvar; set
♦ стенага терә- [stênaga têre-]
kurşuna dizmek
стенд [stênd] sergi rafı
стенографик [stênografik] ste-
нографya ile ilgili
стенография [stênografiye] ste-
нографya
стенографиялә- [stênografiye-
le-] steno ile yazmak
стереотип [stêrêotip] klişe
стериль [stêril'] arıtılmış, saf,
yalıtılmış
стилистик [stilistik] üslûp ile ilgi-
li
стилистика [stilistika] üslûp
стиль [stil'] üslûp, stil, tarz
стильләштер- [stilleştêr-] stili-
zasyonlaştırmak
стимул [stimul] dürtücü
стимуллаштыр- [stimullaştır-]

dürtmek
стипендия [stipêndiye] burs,
kredi
стихия [stihiyê] 1. tabiat gücü;
2. felâket, afet
стихияле [stihiyelê] tabîi, ken-
diliğinden
стихиялелек [stihiyelêlêk] ida-
resizlik; kendiliğinden oluş
столяр [stolyar] marangoz
столярлык [stolyarlık] maran-
gozluk
стоматологик [stomatologik] diş
hastalığı ile ilgili
стоматология [stomatologiyê] diş
hastalığı ilimi, stomoloji
стратегик [stratêgik] stratejik
стратегия [stratêgiye] strateji
страхование [strahovaniyê] si-
gorta
страховкала- [strahovkala-] si-
gortalamak
стрелка [strêlka] demir yolu
makası
стрелкачы [strêlkaçy] demir yo-
lu makasçısı
строй [stroy] askeri saf
строфа [strofa] (*nazımda*) bend,
kıta
структур [struktur] yapı (bünye)
ile ilgili
структура [struktura] yapı, bü-
nye
студент [studênt] talebe, öğ-
renci, üniversite talebesi
студентлык [studêntlık] talebe-
lik, öğrencilik
студия [studiye] stüdyo
су [su] su; су анасы [su anası]
su (anası) perisi; су асты [su astı]

su altı, deniz altı; су бас- [su bas-] su basmak; су башнясы [su başnyası] su deposu; су борчасы [su borçası] su örümceği; су буе [su buyı] su kıyısı; су бүлгеч [su bülgêç] su taksim âleti; су иясе [su iyese] su perisi; су кайт- [su kayt-] su çekilmek; су кандаласы [su kandalası] su böceği; су кер- (коен-) [su kêr- (koyn-)] suya girmek, suda yıkanmak; су кошы [su koşı] su kuşu; су комае [su komayı] bir tür su yosunu; су кызы [su kızy] su kızy; су күтәрел- [su күterêl-] su yükselmek; су сип- [su sip-] su serpmek; су сыеры [su sıyırı] su aygırı; су тавыгы [su tavıgy] su tavuğu; су ташучы [su taşuçı] su taşıyıcı, saka; су чәчәге [su çeçeğê] su çiçeği; су юлы [su yulı] (*geline gösterilmiş*) su yolu, kuyu yolu; су үт- [su üt-] su geçmek; су жылыткыч [su cılıtkıç] su ısıtıcı; сура бат- [suga bat-] suya batmak, ölmek, boğulmak; сура кит- [suga kit-] su almağa gitmek; сура чыдамлы [suga çıdamlı] suya dayanıklı ♦ су кебек эч- [su kêbêk êç] su gibi bilmek (okumak); су сибен үстєргəндəй [su sibêr üstərgəndey] çok çabuk büyümek hakkında; су яз- [su yaz-] faydasız iş ile meşgul olmak; сура сəнəк белəн язган [suga senek bəlen yazgan] su üstüne çatal ile yazılmış, belirsiz; сура төшкəн тавык кебек [suga töşken tavık kêbêk] suya düşmüş tavuk gibi; судан коры чык- [sudan kori çık-]

sudan kuru çıkmak
суалчан [sualçan] solucan
субай [subay] iri kazık, kalın sütun; субай сук- [subay suk-] kazık çakmak, sütun dikmek
субайлы [subaylı] sütunlu
субсидия [subsidiye] para yardımı
субтропик [subtropik] subtropik
субуяр [subuyar] kırmızı renkli bir cins su bitkisi
субъект [sub'yêkt] şahıs, kimse, özne, fail
субъектив [sub'yêktiv] subjektif
субъективлык [sub'yêktivlik] subjektiflik
суверен [suvêrên] egemen, müstakil
суверенлык [suvêrênlık] müstakillik
суган [sugan] soğan ♦ суган сат- [sugan sat-] konu ile ilgisiz sözler söylemek; суган суы суы- [sugan sui suir-] acıkmak, aç kalmak
суганбаш [suganbaş] kelle soğan
суганлап-борычлап [suganlap-borıçlap] soğan biber konularak; *теc.* sert sözler söyleyerek
суганлы-борычлы [suganlı-borıçlı] çok acı (*söz*)
суганча [sugança] sarımsak dişi
суганчалы [sugançaalı] sarımsak dişi
суганчы [sugançı] soğancı
сугар- [sugar-] sulamak, suvarmak
сугару [sugaru] sulama; сугару

каналлары [sugaru kanalları] sulama kanalları

сугарулы [sugarulı] sulanılan, sulanılmış (*yer, arazi*)

сугарыл- [sugarıl-] sulanılmak

сугу [sugu] darbe, vuruş

сугыл- [sugıl-] 1. vurulmak, dövülmek; 2. girip çıkmak

сугым [sugım] kesim, kesimlik

сугымлык [sugımlık] kesimlik

сугымчы [sugımçı] kasap

сугыш [sugış] savaş ♦ сугыш

уты кабызучы [sugış utı kabızuçı] harp kundakçısı; сугыш чукмары [sugış çukmarı] savaş gürzü; savaş taraftarı

сугыш- [sugış-] 1. dövüşmek; 2. savaşmak

сугыштыр- [sugıştır-] savaştırmak

сугышучы [sugışuçı] savaşçı

сугышчан [sugışçan] saldırgan, militan

сугышчанлык [sugışçanlık] savaşçılık, saldırganlık; militanlık

сугышчы [sugışçı] savaşçı, dövüşçü

суд [sud] yargı, mahkeme; суд карары [sud kararı] mahkeme kararı; суд процессы [sud protsesı] mahkeme süreci

судак [sudak] uzun levrek

судлаш- [sudlaş-] mahkemeleşmek

судно [sudno] gemi

судья [sud'ya] hakem, yargıcı

судьялык [sud'yalık] hakemlik, yargıcılık; судьялык ит- [sud'ya-lik it-] hakemlik etmek

сүер [suyır] yaban horozu

сүеш [suyış] kesme, kesiş

сүеш- [suyış-] bir birini kesmek

суз- [suz-] 1. sunmak, vermek; 2. uzatmak, geçirmek (*vakit*); 3. uzatmak

сузай- [suzay-] ince uzun büyü-mek

сузан [suzan] ince uzun kimse

сузык [suzık] *gr.* ünlü

сузыл- [suzıl-] 1. uzanmak, 2. (*vakit vb.*) uzanmak

сузылма [suzılma] esnek

сузынky [suzınkı] uzun uzun devam eden ses

суйлак [suylak] uykuçu, tembel

суй- [suy-] 1. soymak; 2. kesmek ♦ суйган да каплаган [suygan da kaplagan] soymuş da kaplamış, çok benzer

сук- [suk-] vurmak, dövmek

сука [suka] 1. saban, kara saban; 2. sürme; сука башы [suka başı] saban ucu; сука сукала- [suka sukala-] saban ile sürmek

сукала- [sukala-] 1. saban ile sürmek; 2. biraz bilmek (*mes. dil*)

сукалат- [sukalat] saban ile sürdirmek

сукачы [sukaçı] sabançı

сукбай [sukbay] serseri

сукбайлык [sukbaylık] serserilik

суккыч [sukkıç] harman makinesi, patos

сукмак [sukmak] patika

сукно [sukno] çuha

сукран- [sukran-] homurdanmak, mırıldanmak

сукрану [sukranu] homurdanma

сукранучан [sukranuçan] homurdayıcı

суктыр- [suktır-] 1. vurdurmak; 2. harman dövdürmek; 3. hırsızlık yapmak, çalmak

сукуыш [sukuiş] tonilato

сукыр [sukır] көр; сукыр кычткан [sukır kıçıtkan] көр ырган; сукыр лампа [sukır lampa] көр lâmba, kandil; сукыр тычкан [sukır tıçkan] көр sıçan, köstebek; сукыр тәкә [sukır teke] көр ebe oyunu; сукыр тәрәзә [sukır tereze] көр pencere; сукыр чебен [sukır çêbên] cibin; сукыр эчәк [sukır êçek] көр bağırsak ♦ сукыр бер тиен дә тормый [sukır bêr tiyên de tormıy] değeri yazısı silinmiş, bir demir para da etmez; сукыр бәхет [sukır behêt] көр talih; сукыр тавык [sukır tavık] көр tavuk, görmez kimse, dikkatsiz kimse; сукыр ышану [sukır işanu] көр inanç

сукырай- [sukıray-] tamamen kör olmak

сукырайт- [sukırayt-] kör etmek, gözünü çıkarmak

сукырлан- [sukırlan-] görmez olmak

сукырларча [sukırlarça] kör gibi

сукырлык [sukırlık] körlük

сул [sul] sol; сул тайпылыш [sul taypılış] sol sapma; сул як [sul yak] sol taraf; сул яктан [sul yaktan] sol taraftan ♦ сул аягы белән тор- [sul ayagı bēlen tor-] sol ayağının üstüne kalkmak; neşesiz, sinirli; сулга эшлә- [sulga êşle-] mesai vaktinde kendi hesabına işlemek

сул- [sul-] solmak

сулагай [sulagay] solak

сулагайлап [sulagaylap] solak olarak, sol el ile

сула- I [sula-] sulamak, ıslatmak

сула- II [sula-] solumak

сулан- [sulan-] sulanmak, ıslanmak

суландыр- [sulandır-] sulandırmak, ıslatmak

сулган [sulgan] solmuş

сулкылда- [sulkılda-] iç çeke çeke ağlamak, hıçkırarak ağlamak

суллаш- [sullaş-] sollaşmak

суллык [sullık] solluk, solculuk

сулу [sulu] soluma, soluk, nefes; сулу ал- [sulu al-] soluk almak; сулу кап- [sulu kap-] nefesi tıkanmak; сулу тарай- [sulu taray-] nefesi daralmak

сулы [suli] sulu

сулык [sulık] sulu (*yer vb.*)

сулык- [sulık-] biraz solmak

сулык-сулык [sulık-sulık] soluk soluğa, hıçkıra hıçkıra

сулыш [sulış] 1. soluma; 2. dinlenme, ara verme; сулыш ал- [sulış al-] dinlenmek; сулыш кысыл- [sulış kısıl-] nefes kısılmak; сулыш кап- [sulış kap-] nefesi tıkanmak ♦ сулыш өр- [sulış ör-] canlandırma

сум I [sum] sum, para birimi

сум II : сум ит- [sum it-] kemiksiz et

сума [suma] para kesesi

сумала [sumala] reçine; сума-ла кайнат- [sumala kaynat-] reçine çıkarmak

сумалала- [sumalala-] reçinele-

mek

сумалалы [sumalalı] reçineli
 сумалы [sumalı] keseli, paralı
 сумка [sumka] çanta
 сумкалы [sumkalı] çantalı
 сумма [summa] toplam, yekûn
 суммар [summar] toptan
 сумса [sumsa] samsa yemeği
 сунар [sunar] 1. yeni yağmış
 kar; 2. kardaki izleri takip ederek
 av avlama
 сунарчы [sunarçı] avcı
 сунарчылык [sunarçılık] kardaki
 izleri takip ederek yapılan avcılık,
 avcılık
 сур I [sur] bir cins koyun derisi
 сур II [sur] sur
 сургыч [surgıç] mühür mumu
 сургычла- [surgıçla-] mum ile
 mühürlemek
 сурик [surik] sülüşen, kırmızı
 boya
 сурык- [surık-] suyu sızmak
 сурәт [suret] suret, resim; сурәт-
 рәттә [surette] *gr.* eğer, ise; сурәт-
 кә төш- [suretke töş-] fotograf
 çekilmek
 сурәтле [suretlê] suretli, resimli
 сурәтлә- [suretle-] tasvir etmek
 сурәтче [suretçê] grafiker
 суса- [susa-] susamak
 сусаклагыч [susaklagıç] bent
 сусар [susar] sansar
 сусау [susau] susama; сусау-
 ны бас- [susaunu bas-] susuz-
 luğunu gidermek
 сусыз [susız] susuz
 сусызлык [susızlık] susuzluk
 сусыл [susıl] sulu (*meyve ve
 bitki*)

сусыллык [susıllık] sululuk
 сусын [susın] susuzluk; susama
 сут [sut] öz su, usare
 сутлы [sutlı] öz sulu, usareli
 сутлылык [sutlılık] öz sululuk,
 usarelilik
 суфи [sufi] 1. sofi, derviş; 2. ev-
 liya; 3. sofuluk taslayan
 суфилык [sufilik] 1. sofilik, der-
 vişlik; 2. evliyalık; 3. sofuluk tas-
 lama
 суфичылык [sufiçılık] tasavvuf
 суфлёр [suflyor] suflör
 суффикс [suffiks] ek, son ek
 сучы [suçi] sucu
 суык [suık] soğuk; суык ти-
 [suık ti-] soğuk değmek, soğuk al-
 gınlığı olmak; üşütmek; суык ти-
 дер- [suık tidêr-] üşütmek, soğuk
 değdirmek ♦ суык аяк [suık ayak]
 hediyesiz gelen misafir, davetsiz
 misafir
 суыклан- [suıklan-] soğuklan-
 mak
 суыклык [suıklık] soğukluk
 суын- [suın-] soğumak
 суындыр- [suındır-] soğutmak
 суырт- I [suirt-] su çıkarmak
 суырт- II [suirt-] ekin savurtmak
 суырыл- [suırıl-] 1. su çıkarıl-
 mak; 2. *tec.* suyu emilip zayıflan-
 mak
 суыр- I [suir-] emmek, sormak,
 su çıkarmak
 суыр- II [suir-] savurtmak
 суыт- [suit-] soğutmak
 суыткыч [suıtkıç] soğutucu, buz
 dolabı
 сүүсем [suüsêm] su bitkisi
 суүткәргеч [suütkeğêç] su bo-

rusu

сужыяр [su cıyar] su toplayıcı

сфера [sfêra] 1. küre; 2. *mec.* idare, daire

схема [shêma] şema, kroki, plân

схематик [shêmatik] 1. şema ile ilgili; 2. kaba taslak şekilde

схемачылык [shêmaçılık] kabataslakçılık

схолостик [sholastik] skolastik

сценарий [stsênariy] senaryo

съезд [s'yêzd] kongre

сыбызгы [sıbzıgı] düdüк

сыгыл- [sıgil-] sıkılmak; bükül-
mekсыгылма, сыгылмалы [sıgil-
ma, sıgımalı] yaylı, esnek, kıvrak

сыгылмалылык [sıgımalılık] yaylılık, esneklik

сыгылучанлык [sıgiluçanlık] es-
neklik

сыгын- [sıgin-] sığınmak

сыгынты [sıgıntı] meyve suyu

сыдыр- [sıdır-] 1. kamçı ile vu-
rarak iz bırakmak; 2. sıyırmakсыдырт- [sıdırt-] 1. kamçı ile
vurarak iz bıraktırmak; 2. sıyırt-
makсыгай-, сыекла- [sıyığay-, sı-
yıkla-] cıvıkladmakсыгайтылган [sıyığaytılgan]
cıvımış, cıvık, sıvı

сыек [sıyık] cıvık, sıvı

сыеклагыч [sıyıklağıç] cıvıkla-
tıcı, sıvı уарıcıсыеклат- [sıyıklat-] cıvıklatmak,
sıvılaştırmakсыеклык [sıyıklık] cıvıklık, sı-
vilik

сыекча [sıyıkça] az cıvık, sıvı

сыен- [sıyin-] sığınmak

сыендыр- [sıyındır-] sığındır-
mak

сыеныч [sıyınıç] sığınak

сыер [sıyır] inek; сыер абзары
[sıyır abzarı] inek ahırı

сыер- [sıyır-] sıyırmak

сыерчык [sıyırçık] sığırıcık

сыеш [sıyış] iç hacim, cığma
sahasıсыеш- [sıyış-] sığışmak; uymak,
uygun düşmek

сыешлы [sıyışlı] ...sığımлы

сыешлык [sıyışlık] ...sığımлılık

сыз- I [sız-] çizmek

сыз- II [sız-] göyünmek, erimek,
yanmak, sırlamak

сыза [sıza] susuz vadi

сызгала- [sızgala-] çiziktirmek

сызган- [sızgan-] (*elbise vb.*) sı-
vamakсызгы [sızgı] ağaç işinde kul-
lanılan çizgi âleti

сызгыр- [sızgır-] ıslık çalmak

сызгырт- [sızgırt-] ses çıkart-
mak

сызгырык [sızgırık] ıslık

сызгырын- [sızgırın-] kendi
kendine ıslık çalmakсызгырыш- [sızgırış-] karşılıklı
veya hep birlikte ses ve ıslık çı-
karmak

сызгыч I [sızgıç] cetvel

сызгыч II [sızgıç] keman yayı

сызгыч III [sızgıç] kibrit kutu-
sunun күкүртлү yeriсыздырт- [sızdırt-] 1. çizdirt-
mek; 2. kamçılamak; 3. tabanları
kaldırmak

сыздыр- [sızdır-] 1. çizdirmek; 2. kamçulamak; 3. ustalıkla şarkı söylemek (çalmak)

сызлавык [sızlavık] sızlayıcı çı-ban

сызла- [sızla-] sızlamak

сызлан- [sızlan-] sızланmak

сызландыр- [sızlandır-] sızlan-dırmak

сызлау [sızlau] sızлама

сызлаулы [sızlaulı] sızlamalı

сызма I [sızma] çizme, keroki

сызма II [sızma] çizme, çizgili (*ekme*)

сызык [sızık] çizgi

сызыклы [sızıklı] çizgili

сызыкча I [sızıkça] kısa tire

сызыкча II [sızıkça] doğru çizgi

ile yapılan (*nesne*)

сызыл- [sızıl-] 1. çizilmek; 2. (*tan yeri*) ağarmak

сызым [sızım] çizim

сызымта [sızımта] siluet

сызымчы [sızımçı] çizimci

сый [sıy] ikram

сый- [sıy-] sığmak

сыйдыр- [sıydır-] sığdırmak

сыйдырыш, сыйдырышлылык [sıydırış, sıydırışlılık] sığış, sığdır-рış, sığdırışlılık

сыйдырышлы [sıydırışlı] sığdır-рışlı

сыйла- [sıyla-] ikram etmek

сыйлан- [sıylan-] kendi kendine ikram etmek; yemek, içmek

сыйлау [sıylau] ikram etme

сыйныфый [sıynfıy] tabaka (sı-nıf) ~ (s)i

сыйныф [sıynıf] tabaka, sınıf

сыйныфлы [sıynıflı] sınıflı

сыйныфсыз [sıynıfsız] sınıfsız
сыйныфчылык [sıynıfçılık] sı-nıfçılık

сыйпала-, сыйпа- [sıypala-, sı-ypa-] sığamak

сыйпалан- [sıypalan-] sığан-mak

сыйрак [sıyrak] kaval kemiği yö-nü

сыйфат I [sıyfat] kalite

сыйфат II [sıyfat] 1. *gr.* sıfat; 2. görünüş; **сыйфат фиғыль** [sıyfat figêl] sıfat fiil, portisip

сыйфатла- [sıyfatla-] sıfatla-mak

сыйфатлы [sıyfatlı] kaliteli

сыйфатлылык [sıyfatlılık] kali-telilik

сыйфатсыз [sıyfatsız] kalitesiz

сый-хөрмәт [sıy-hörmet] izzet ikram

сык- [sık-] sıkmak

сыкра-, сыкран- [sıkra-, sık-ran-] sızланmak

сыкранучан [sıkranuçan] sızла-нıcı

сыкта- [sıkta-] hiçkırмак, ікла-mak

сыкы [sıkı] ağaçları бүрүyen kırç

сыкылан- [sıkılan-] kırçланmak

сыкылы [sıkılı] kırçlı

сыланучан, сыланчык [sılanu-çan, sılançık] sıvanıcı, yapışкан

сылан- [sılan-] sıvanmak

сыла- [sıla-] 1. sıvamak; 2. ов-mak

сылау [sılau] 1. sıvama; 2. ов-ma

сылта- [sılta-] bahane bulmak

сылтау [sıltau] sebep, bahane
 сылу [sılu] güzel, endamlı güzel
 сылулан- [sıluan-] güzel ol-
 mak, endamlı olmak

сылулық [sıluılık] güzel endam-
 лılık

сымак, сыман [sımak, sıman]
 gibi

сын [sın] 1. endam, boy bos,
 görünüş; 2. put, heykel; сынга та-
 бын- [singa tabın-] puta tapınmak
 ♦ сын кат- [sın kat-] taş kesilmek

сын- [sın-] kırılmak, bozulmak;
 сынган урын [singan urın] kırıl-
 mış yeri; сынып төш- [sınıp töş-]
 kırılıp düşmek

сына- [sına-] 1. bir kimseyi diş
 görünüşünden, suretinden tanı-
 mak; 2. imtihan etmek, sınamak,
 denemek

сыналган [sınalğan] denenmiş

сынал- [sınal-] denemek

сынамыш [sınamış] telakkî

сынат- [sınat-] yenilmek, ümidi
 kırmak, bırakmak, zayıflığını belli
 etmek

сынау [sınau] 1. imtihan, sınav;
 2. deneme, süzme; сынау ал-
 [sınau al-] imtihana almak, imtihan
 etmek

сынаулы [sınaулы] 1. imtihanlı;
 2. tetkikli (*bakış*)

сынаучан [sınaучан] tetkike
 düşkün

сынаучы [sınaучы] tetkikçi

сынаш- [sınaş-] birbiriyle çekiş-
 мек

сындыр- [sındır-] kırmak, kırdır-
 мак; сындырып ал- [sındырып ал-]
 kırıp almak

сынлы [sınlı] heykelli; сынлы
 сәнгать [sınlı sengat'] heykeltraş-
 лık

сыну [sınu] kırılma; сыну поч-
 магы [sınu poçmagı] kırılma açısı
 сынучан [sınuçan] kırılmaya
 uygun

сынык [sınık] 1. kırık; 2. kırık
 yer; сынык сызык [sınık sızyk] kı-
 рık çizgi ♦ сыныкка сылта- [sı-
 nıkka sıлта-] ehemmiyetsiz bir şeyi
 bahane etmek

сыныш [sınıш] kırılма

сынчы [sınчы] 1. kıyafet yorum-
 cusu; 2. heykeltraş

сыптыр- [sıptır-] 1. (*kayış, kam-
 çı vb.*) şaplatarak vurmak; 2. çal-
 mak; 3. çok yemek

сыпыл- [sıpıl-] dokumada iplik
 uçları çıkmak

сыпыр- [sıpır-] el ile süpürmek

сыпырт- [sıpırt-] koşarak kaç-
 мак

сыр [sır] 1. sır; 2. parallel çizgi-
 ler; 3. boya

сыр (сыйр) [sır (sıyr)] peynir

сыр- [sır-] 1. sırma yapmak; 2.
 sarmak

сыра [sıra] bira

сыраханә [sırahane] birahane

сырачы [sıraчы] biracı

сыраж [sırac] 1. sarmaşık; 2.
 sarmaşık gibi süs

сырга [sırga] küpe; сырга үлән
 [sırga ülen] küpe çiçeği bitkisi

сырла- [sırla-] oyuk çizgiler çiz-
 мек

сырлан [sırlan] yapışkan otu

сырлан- [sırlan-] oyuk çizgiler
 çizilmek

сырлы [sırlı] sırlı; çizgili; сырлы бәләк [sırlı belek] çizgili tokuç
сырма [sırma] yorgan gibi dikilmiş yelek

сырпалан- [sırpalan-] sığanmak

сырт [sırt] sırt ♦ сырт каbart-[sırt kabart-] sırt kabartmak; сырт сын- [sırt sın-] dayanaktan mahrum kalmak

сыртлан [sırtlan] sırtlan

сыртсыз [sırtsız] arkasız, dayanaksız, temelsiz

сырхау [sırhau] sağalmaz hastalık, sürekli hastalık

сырхаула- [sırhau-la-] sürekli hastalığа uğramak

сырхаулы [sırhau-ly] sürekli hastalıklı

сырхауханә [sırhauhane] sürekli hastalar hastahanesi

сырынты [sırintı] kar ve kum dalgası

сырыш- [sırış-] sırnaşmak

сырышкак [sırışkak] sırnaşık

сыт- [sıt-] 1. sert sıkıp içindeki sıvıyı çıkarmak; 2. sıkıp suyunu çıkarmak, bozmak, ezmek, burmak

сыткы [sıtkı] sivilce

сыткыла- [sıtkıla-] sivilcelenmek

сыткылы [sıtkılı] sivilceli

сытык [sıtk] buruşuk

сытыл- [sıtıl-] sıkılmak, ağламаğa başlamak

сыңар [singar] çiftten biri

сюжет [syujêt] süje, vakıa

сюжетлы [syujêtlı] süjeli

сюрприз [syurpriz] sürpriz

сәбәп [sebe] sebep

сәбәплә [sebeplê] 1. sebebi; 2. için, dolayısıyla

сәбәпләлек [sebeplêlêk] sebeplilik

сәбәпсез [sebepsêz] sebepsiz

сәбәпчә [sebepcê] müsebbip

сәғадәт [segedet] saadet

сәғадәтлә [segedetlê] saadetli

сәғать [seget] saat; сәғать саен [seget sayın] her saatte ♦ сәгәте белән, сәгәте-минуты белән [segetê bēlen, segetê-minutı bēlen] tam saatinde, saati saatine, dakikası dakikasına; сәгәте сукты [segetê sukıtı] saati vurdu; zamanı geldi

сәғәтлә [segetlê] saatli

сәғәтләп [segetlep] saat boyunca

сәғәтләрчә [segetlerçê] saatlerce

сәғәтчә [segetcê] saatci

сәдака [sedaka] sadaka

сәдәп [sedep] küçük düğme; сәдәп так- [sedep tak-] küçük düğme takmak

сәдәплә- [sedep-] düğmelemek

сәдәф [sedef] sedef

сәер [seyêr] tuhaf

сәерләк [seyêrlêk] tuhaflik

сәерсен- [seyêrsên-] tuhafı saymak

сәйлән [seylen] seylan; küçük buncuk

сәкә [sekê] seki

сәлам [selam (selem)] selam; сәлам бир- [selam (selem) bir-] selam vermek

сәламлә- [selamle-] selamla-
mak

сәламәт [selamet (selemet)]
selâmet; сәламәт акыл [selamet
akıl] selâmet akıl; сәламәт бул!
[selamet bul] selâmet ol!

сәламәтлек [selametiîk] 1. se-
lâmetlik; 2. sağlık; сәламәтлек
сакла- [selametiîk sakla-] sağlığı
korumak

сәламәтләндер- [selametlen-
dêr-] sağlığını iyileştirmek

сәламәтлән- [selametlen-] sağ-
lığı iyileşmek

сәлпәрәй- [selpêrey-] salınır
düşmek, sarkınmak

сәләмә [seleme] 1. yırtık pırtık
elbiseli (*kimse*); 2. eski püskü el-
bise

сәләмәлән- [selemelen-] yırtık
pırtık olmak

сәләт [selet] salâhiyet

сәләтле [seletlê] salâhiyetli

сәләтлелек [seletlêlêk] salâhi-
yetlilik

сәләтсез [seletsêz] salâhiyetsiz

сәмих [semih] 1. çam sakızı; 2
mika

сәмруг [semrug] simurg; сәм-
руг кош [semrug koş] simurg ku-
şu

сәмән [semen] semen, serma-
ye

сәнгать [senget] sanat

сәнгатьле [sengetlê] sanatlı

сәнгатьче [sengetçê] sanatçı

сәнгатьчә [sengetçe] sanatça

сәнгатьчәлек [sengetçelêk] sa-
nat değeri

сәндерә [sendêre] tahta yatak-

lık

сәнәк [senek] yaba; dirgen ♦
сәнәктән көрәк булган [senek-
ten körek bulgan] kendi kendini
yetiştirmiş, alaylı

сәнәксыман [seneksıman] ya-
ba gibi

сәрви [servi] servi, selvi

сәргаскәр [sergasker] serasker,
başkomutan

сәрдек [serdêk] tomruk sergisi

сәрдә [serde] ançuar (*bitkisi*)

сәрен [serên] serin

сәркятип [serkâtip] serkatip

сәрмая [sermaya] sermaye

сәрпинкә [serpinke] bir çeşit
satanç bezekli dokuma

сәрхуш [serhuş] sarhoş

сәрхушлан- [serhuşlan-] sar-
hoşlanmak

сәрхушлык [serhuşlık] sarhoş-
luk

сәфәр I [sefer] sefer

сәфәр II [sefer] safer (*ayi*)

сәфәрче [seferçê] seferde olan,
gezen (*kimse*), gezgin

сәхифә [sehife] sahife

сәхнә [sehne] sahne; сәхнә

алды [sehne aldı] sahne önü;

сәхнәгә куючы [sehnege kuyuçu]

sahneye koyucu, yönetmen ♦

сәхнәдән төш- [sehneden töş-]

sahneden düşmek

сәхнәләштер- [sehneleştêr-]
sahneleştirmek

сәхнәләштерүче [sehneleştê-
rüçê] sahneleştirici

сәхрә [sehre] sahra, ova; сәх-

рәгә чык- [sehrege çik-] sahraya

çıkmaк

сэхтиян [sehtiyen] sahtiyān
 сәяси [seyesi] siyasî
 сәясәт [seyeset] siyaset
 сәяхәт [seyehet] seyahat; сә-
 яхәт ит- [seyehet it-] seyahat et-
 mek
 сәяхәтнамә [seyehetname] se-
 yahatname
 сәяхәтче [seyehetçê] seyahat-
 çî, gezgin
 сәүдә [seüde] ticaret; сәүдә
 ит- [seüde it-] ticaret yapmak
 сәүдәгәр [seüdeger] tacir, tüc-
 car
 сәүдәгәрлек [seüdegerlêk] ta-
 cirlik, tüccarlık
 сәждә [secde] secde; сәждә
 ит- (кыл-) [secde it- (kıl-)] secde
 etmek; сәждәгә кит- [secdege
 kit-] secdeye varmak
 сәаль [sõâl] sual, soru
 сәеклә [söyêklê] sevgili
 сәекләм [söyêklêm] sevgilim
 сәен- [söyên-] sevinmek
 сәендер- [söyêndêr-] sevindir-
 mek
 сәенеч [söyênêç] sevinç
 сәенечлә [söyênêçlê] sevinçli
 сәенче [söyênçê] muştuluk,
 müjde hediyesi; сәенче ал- [sö-
 yênçê al-] müjdelik almak, muştu-
 luk almak
 сәз- I [söz-] süsmek; сәзен ка-
 ра- [sözêp kara-] süsüp bakmak
 сәз- II [söz-] süzmek; сәзен
 ал- [sözêp al-] süzüp almak
 сәзгәч [sözgêç] süzgeç
 сәзгәк [sözgek] çök süsücü
 сәземтә [sözêmtê] netice, so-
 nuç, özet

сәзеш- [sözêş-] söşüşmek
 сәзмә [sözme] sözme
 сәзәк [sözek] yatay
 сәзәклек [sözeklêk] yataylık
 сөйгән [söygen] seven, sevmiş;
 сөйгән яр [söygen yar] seven yar
 сөйдер- [söydêr-] sevdirmek
 сөйдергәч [söydêrgêç] sevdiri-
 ci, büyü, sihir
 сөйкәмлә [söykêmlê] sevimli ♦
 сөйкәмлә сөяк [söykêmlê söyek]
 sevimli kemik; sevimli taraf
 сөйкәмләлек [söykêmlêlêk] se-
 vimlilik
 сөйкәмсәз [söykêmsêz] sevi-
 msiz ♦ сөйкәмсәз сөяк [söy-
 kêmsêz söyek] sevimsiz kemik;
 sevimsiz taraf
 сөйкә- [söyke-] dayamak, yasla-
 mak
 сөйкәл- [söykel-] yaslanmak,
 dayanmak, söykenmek
 сөйлә- [söyle-] söylemek, an-
 latmak; сөйләп бир- [söylep bir-]
 hersini söylemek; сөйләп таш-
 ла- [söylep taşla-] söylenmemesi
 gereken bir söz söylemek; сөй-
 ләп үтәлгән [söylep ütêlgen] söy-
 lenip geçilmiş ♦ сөйлисе дә юк
 [söylisê de yok] buna karşı söz
 yok, akan sular durur
 сөйләк [söylek] ibret alınacak
 hâdise, hatıra
 сөйләм [söylem] telâffuz, söy-
 leniş
 сөйләмчәк [söylemçek] konuş-
 kan
 сөйләндер- [söylendêr-] söy-
 lendirmek, konuşturmak
 сөйлән- [söylen-] söylenmek

сөйләш [söyleş] ағыз
 сөйләш- [söyleş-] сөйләшмек;
 сөйләшен ал- [söyleşêp al-] сөйләш-
 леп almak; сөйләшен кит- [söyleşêp kit-]
 сөйләш- gitmek, конуш-
 maya dalmak
 сөйләшенгән [söyleşêngen] сөйләш-
 мış, pazarlığı bitmiş
 сөйләштәр- [söyleştêr-] сөйләш-
 tirmek
 сөйләшү [söyleşü] сөйләш-
 мө сөйләү [söyleü] сөйлә-
 me, telâfuz, konuşma; сөйләү телә [söyleü
 telê] konuşma dili
 сөйләүчә [söyleüçê] konuşmacı
 сөймән [söymen] ucu sivri demir sopa
 сөйрә- [söyre-] sürümek, sürük-
 lemek
 сөйрәл- [söyrel-] 1. sürülmek, sürük-
 lenmek; 2. en sonda yürümek; 3. hovardalık etmek
 сөйрәлчәк [söyrelçêk] hovarda
 сөйрәлүчә [söyrelüçê] sürüngen
 сөйрәлүчеләр [söyrelüçêler] 1. sürüngenler; 2. hovarda
 сөйрәт- [söyret-] sürüklemek, sürümek
 сөйрәткәч [söyretkêç] çekici
 сөкә [söke] çöten, kirtil
 сөлгә [sölgê] havlu, peşkir
 сөлгәлек [sölgêlêk] havluluk, peşkirlik
 сөләк [sölêk] sülük; сөләк сал- [sölêk sal-]
 sülük yapıştırmak
 сөләйман балыгы [söleyman balığı] som balığı
 сөм [söm] biyolojik sezgi, duyuş, tabii dalga; сөм тоймас

[söm toymas] hissiz, sezgisiz
 сөмбаш [sömbaş] şemsiye çiçeği
 сөмбәл [sömbêl] sümbül
 сөмсез [sömsêz] sezgisiz, duyusuz
 сөмсезлек [sömsêzlêk] sezgisizlik, duyusuzluk
 сөмсезлән- [sömsêzlen-] sezgisizlenmek, duyusuzlanmak
 сөмсәр [sömsêr] biyolojik enerji, his, sezgi; сөмсәрә коәл- [sömsêrê koyıl-]
 böyolojik enerjisi bitmek, üzüntüden hissizlenmek (sezgisizleşmek)
 сөннәт I [sönnet] sünnet; сөннәткә утырт [sönnetke utırt-]
 çocu sünnet ettirmek
 сөннәт II [sönnet] Peygamber'in sözleri, davranışı, hayat prensipleri
 сөннәтлә [sönnetlê] sünnetli; сөннәтлә бүрәк [sönnetlê bürêk] kenarlı börk
 сөр- I [sör-] sürmek, kazmak
 сөр- II [sör-] sürmek, sürgün etmek
 сөр- III [sör-] geçirmek, yaşamak
 сөргән [sörgên] sürgün; сөргән-
 гә жибәр- [sörgênge ciber-] sürgüne göndermek
 сөрелгән [sörêlgen] 1. sürülmüş (*yer*); 2. sürgün edilmiş (*kimse*)
 сөрөм I [sörêm] deri *vb.* tabaklamakta kullanılan kimyevi madde
 сөрөм II [sörêm] kokulu koyu duman, tütsü; сөрөм кап- [sörêm kap-]
 koku ve duman ile baş

аҥритмак
 сөрөмлө [sörêmlê] koyu duman ve kokulu
 сөрөмлән- [sörêmlen-] kokulu duman çıkarmak
 сөрөмлә- [sörêmlə-] tütsülemek
 сөреш [sörêş] süreç
 сөрлек- [sörlêk-] süрçmek
 сөрмә [sörme] 1. sürme, rastık; 2. antimon; сөрмә тарт- [sörme tart-] sürme (*rastık*) çekmek
 сөрмәлә [sörmelê] sürmeli
 сөрмәлә- [sörmele-] sürme (*rastık*) çekmek, sürmelemek
 сөрсе- [sörsê-] (*et ve yağ*) çürümek, bozulmak
 сөрсегән [sözsêgen] 1. çürük, pis kokulu; 2. bozulmuş, boğucu (*mes. hava*) ♦ сөрсегән бюрократ [sörsêoen byurokrat] kaşarlanmış bürokrat
 сөрт- [sört-] silmek
 сөртән- I [sörtên-] 1. sürtünmek; 2. (*elini, yüzünü, bedenini*) silinmek
 сөртән- II [sörtên-] süрçmek
 сөрткеч [sörtkêç] silme eşyası
 сөрхәнтәй [sөрhentej] tembel, iş kaçkını
 сөрәкә [söreke] күçүк ағ
 сөрән [sören] 1. kreşinlerde şeytan kovma bayramı; 2. alarm; сөрән сал- [sören sal-] alarm vermek, alarm vurmak
 сөрәнлә- [sörenle-] tehlike anında bağıрıp çağırarak haber vermek, alarm vermek
 сөрәнчә [sörençê] 1. kreşinlerde şeytan kovma bayramına katılan kimse; 2. alarm veren kimse

сөрү I [sörü] (*yer*) sürme
 сөрү II [sörü] sürme, sürgün etme
 сөрүлө [sörülê] sürülmüş (*yer*)
 сөт [söt] süt; сөт аерт- (*аер-*) [söt ayirt- (*ayır-*)] sütü kaymağından ayırtmak (*ayırma*); сөт анасы [söt anası] süt ana; сөт теше [söt têşê] süt dişi; сөт төш- [söt töş-] süt toplanmak ♦ сөттән ак, судан пакъ [sөtten ak, sudan pak] günahsız, masum
 сөтлө [sötlê] sütlü; сөтлө билчән [sötlê bilçen] sütlü bir cins ot
 сөтлөгән [sөtlêgen] sütleğen
 сөтлөлөк [sөtlêlêk] sütlülük
 сөтләч [sөtlêç] sütü çok olan hayvan
 сөтләш [sütlesh] sütlü çorba
 сөтчә [sөtçê] sütcü
 сөтчелөк [sөtçêlêk] sütcülük
 сөү [söyü] sevgi
 сөүчә [söyüçê] sever, heveskâr; радио сөүчә [radio söyüçê] radyo sever
 сөяк [söyek] kemik; сөяк өресе (*шеше*) [söyek öresê (*şêşê*)] kemik şişi ♦ сөяксез тел ни әйтмәс [söyeksez tël ni eytmes] dilin kemiği yok
 сөяклө [söyeklê] kemikli
 сөяк-санак [söyek-sanak] kemik, iskelet
 сөяклөч [soyekleç] kemiği çıkmış
 сөял [söyel] nasır ♦ сөяленә бас- [söyelêne bas-] nasırına basmak
 сөял- [söyel-] söykelmek, dayanmak

сөяллe [söyellê] nasırlı
 сөяллән- [söyellen-] nasırlan-
 mak
 сөялләндер- [söyellendêr-] на-
 сırlatmak
 сөям [söyem] 17,7 cm uzunlu-
 ğundaki ölçü birimi
 сөян [söyen] kabuĝu soyulmuş
 ıhlamur tomruĝu
 сөй- [söy-] sevmek
 сөя- [söye-] söyketmek, daya-
 mak
 сөяркә [söyerke] metres
 сөңгә [söngê] süngü, mızrak
 сөңгече [söngêçê] süngücü,
 mızrakçı
 сүген- [sügên-] sövmek
 сүгенү [sügênü] sövme, küfret-
 me
 сүгеш [sügêş] söĝüş, sövüş
 сүгеш- [sügêş-] söĝüşmek, sö-
 vüşmek
 сүз [süz] söz; сүз ал- [süz al-]
 söz almak; сүз алыш- [süz alış-]
 sözleşmek; сүз арасында [süz
 arasında] söz arasında; сүз бар-
 [süz bar-] söz geçmek; сүз баш-
 ла- [süz başla-] söze başlamak;
 сүз башы [süz başı] söz başı, ön
 söz; сүз бир- [süz bir-] söz ver-
 mek; сүз кат- (куш-) [süz kat-
 (kuş-)] konuşmayı başlatmak, söz
 atmak; сүз тыңла- [süz tıngla-]
 söz dinlemek; сүз төрләндергеч
 [süz törlendêrgêç] *gr.* söz şekil ve
 hâletleri; сүз уңаенда (жаенда)
 [süz unĝayında (cayında)] söz
 arasında; сүз ясагыч [süz yasa-
 ĝıç] *gr.* söz türetici; сүз ясалышы
 [süz yasalışı] *gr.* söz yapılışı; сүз-

гә кил- [süzge kil-] araları açılmak
 ♦ сүз артыннан (иярә) сүз чы-
 га [süz artınnan (iyere) süz çıga]
 lâf lâfı açar; сүз бер [süz bêr] sö-
 zü bir; сүз беркет- (берләштер-,
 куеш-) [süz bêrkêt- (bêrleşter-,
 kuyış-)] şifahî olarak sözleşmek,
 anlaşmak; сүз боткасы [süz bot-
 kası] söz salatası; сүз дә юк [süz
 de yuk] hiç bir söz yok; сүз йөрт-
 [süz yört-] söz taşımak, lâf taşı-
 mak; сүз кайтар- [süz kaytar-]
 karşılık vermek; сүз көрәштер-
 [süz köreştêr-] tartışmak; сүз
 сал- [süz sal-] şefaат ederek söz
 söylemek; сүз тидергез [süz
 tidêrgêsêz] söz konduurulamaz;
 сүз тидертмә- [süz tidêrtme-]
 söz konduurmamak; сүз эзләп ке-
 сәгә (күршегә) керми, сүзгә ап-
 тырамый [süz êzlep kêsege (kür-
 şêge) kêrmi, süzge aptıramıy] her
 şêye cevap bulmak, hazır cevap
 olmak; сүздән кал- [süzden kal-]
 cevap verememek (bulamamak);
 сүзе үтә [süzê üte] sözü geçmek;
 сүзен бирмә- [süzên birme-] tar-
 tışmada yenilmeyi kabul etme-
 mek; сүзен сүз ит- [süzên süz it-]
 sözünü yerine getirmek, dediğini
 yapmak; сүзәндә тор- [süzênde
 tor-] sözünde durmak

сүзгә-сүз, сүзмә-сүз [süzge-
 süz, süzme-süz] söz söze, sözü
 sözüne

сүздә [süzde] sözde

сүзле [süzlê] sözlü

сүзлек [süzlêk] sözlük

сүзлекчә [süzlêkçê] sözlükçü

сүзлекчә [süzlêkçê] lügatçe,

küçük sözlük
 сүзләш- [süzleş-] аğıз kavgası
 уармак
 сүзсез [süzsêz] 1. sözsüz; 2.
 mutlaka
 сүзчән [süzçen] geveze
 сүк- [sük-] sögmek, sövmek,
 küfretmek
 сүл [sül] lenf sıvısı, serum; сүл
 бизләре [sül bizlerê] lenf bezleri
 сүлле [süllê] serumlu
 сүлпән [sülpen] sölpük, yavaş
 сүлпәнлек [sülpenlêk] sölpük-
 lük, pörsüklük; yavaşlık
 сүлпәнлән-, сүлпәнәй- [sül-
 penlen-, sülpeney-] sölpüklenmek,
 yavaşlamak
 сүлтамыр [sültamır] lenf da-
 marı
 сүләмә [süleme] sülümen
 сүн- [sün-] sönmek
 сүнгән [süngen] sönmüş
 сүндерел- [sündêrêl-] söndürül-
 mek
 сүндер- [sündêr-] söndürmek
 сүнек [sünêk] sönük
 сүнмәс [sünmes] sönmez
 сүнәр-сүнмәс [süner-sünmes]
 söner sönmez
 сүрел- [sürêl-] 1. ateşi azalmak;

2. *теc.* soğumak
 сүренкә [sürênkê] isteksiz
 сүрә I [süre] süre
 сүрә II [süre] sürgü
 сүрән [süren] kısık alev
 сүрәнлек [sürenlêk] kısık alev-
 lilik
 сүрәнлән-, сүрәнәй- [süren-
 len-, sureney-] 1. alevi kısılmak
 (azalmak); 2. coşkunluğu azalmak
 сүрү [sürü] zar, kabuk, dış; сү-
 рү теориясе [sürü têoriyesê] zar
 теориси
 сүс [süs] lif, tel, iplik; сүс жите-
 не [süs citênê] lif keteni
 сүсле [süslê] lifli
 сүслән- [süslen-] liflenmek
 сүсләндер- [süslendêr-] liflen-
 dirmek
 сүслә- [süsle-] liflemek
 сүсән [süsen] süsen
 сүсәр- [süser-] lifleşmek
 сүсәрт- [süsert-] lifleştirmek
 сүт- [süt-] sökmek
 сүтек [sütêk] sökük
 сүтел- [sütêl-] sökülmeк
 сүтелмә, сүтелмәле [sütêlme,
 sütêlme] sökülme, sökülmeğe
 uygun

- Т -

таба I [taba] tava; таба ашы [taba aşı] tava yemeği ♦ таба кекек [taba kêbêk] tava gibi, уауван; табадан гына төшкөн [tabadan gına tōşken] yeni ortaya çıkmış, çiçeği burnunda

таба II [taba] doğru, tarafa

табагач [tabagaç] tavayı fırına koymak veya çıkarmak için kullanılan kanca

табак I [tabak] tabak ♦ табак бит [tabak bit] tabak yüzlü

табак II [tabak] tabaka

табаклык [tabaklık] tabaklık

табак-савыт [tabak-savit] çanak çömlek

табакташ [tabaktaş] eskiden medresede aynı karavanadan yiyenlerden her biri

табала- [tabala-] başa kakmak

табан I [taban] taban; табан асты [taban astı] taban altı ♦ табан майла- [taban mayla-] taban yağlamak; табан шомарт- [taban şomart-] çok yürümek; табан яла- [taban yala-] taban yalamak; табан ялтырат- [taban yaltırat-] kaçmak

табан II [taban] ayakkağı altı;

табан балык [taban balık] göl balığı

табель [tabêl'] tablo, iş cetveli

табельче [tabêlçê] iş cetveli tutan kimse, puantör

табиб [tabib] tabip, hekim, dok-

tor

табибә [tabibe] kadın doktor

табибчылык [tabibçılık] tabipçilik

табигать [tabigat'] tabiat; табигать белгече [tabigat' bêlgêçê] tabiat bilimi uzmanı; табигать белеме [tabigat' bêlêmê] tabiat bilimi; табигать фәннәре [tabigat' fennerê] tabiat bilimleri; табигатьтән өстен [tabigat'ten östên] olган üstü ♦ табигать баласы [tabigat' balası] tabiatта yaşamaktan hoşlanan kimse; табигать кочагында [tabigat' koçagında] tabiat kuşağında

табигатьче [tabigatçê] tabiatçı

табигый [tabigıy] 1. tabii; 2. tabii, elbette, doğru

табигыйлек [tabigıylêk] tabiiлик
таблетка [tablêtkâ] tablet, hap tanesi

таблица [tablitsa] tablo, cetvel

табут [tabut] tabut

табыл- [tabıl-] bulunmak

табылдык [tabıldık] buluntu

табын [tabın] 1. dört kişilik sofrа; 2. çok kişilik sofrа, ziyafet; табын жәй- [tabın çey-] sofrа уау-мак

табын- [tabın-] tapınmak

табындаш [tabındaş] aynı sofrаya oturanlardan her biri

табынучы [tabınuçı] tapınıcı

табынчы [tabınçı] sofrа hizmetçisi

табынчылык [tabınçılık] ziyafetçilik

табыр [tabır] 1. birlikte otlayan at sürüsü; 2. göçmen grubu; 3. as-

keri birlik, tabur kışlası

табыш [tabıʃ] 1. kâr, kazanç, gelir; 2. yaz boyunca arıların birlik-tirdiği bal

табышлан- [tabıʃlan-] kâr yap-mak

табышлы [tabıʃlı] kârlı ♦ **табышлы урын** [tabıʃlı urın] kârlı yer

табышлылык [tabıʃlılık] kârlılık, kazançlılık

табышмак [tabıʃmak] bilmece; **табышмак айт-** [tabıʃmak eyt-] bilmece söylemek

табышсыз [tabıʃsız] kârsız, kazançsız

табыш- [tabıʃ-] buluşmak

тавис [tavis] tavuş

тавык [tavık] tavuk; **тавык бете** [tavık bêtê] tavuk biti; **тавык елы** [tavık yılı] tavuk yılı; **тавык ите** [tavık itê] tavuk eti; **тавык карчыгасы** [tavık karçıgası] tavuk yiye-nin doğan, ala doğan; **тавык кетеге** [tavık kêtégê] tavuk tüneği; **тавык куначасы** [tavık kunaçası] tavuk tüneği sopası; **тавык кыравы** [ta-vık kıravı] tavuk kırağısı; **тавык күз(е)** [tavık küz(ê)] tavuk gözü; **тавык тарысы** [tavık tarısı] tavuk darısı; **тавык үләне** [tavık ülenê] tavuk otu ♦ **тавык аягы (тәпие)** [tavık ayagı (tepiyê)] esk. tavuk pençesi, çar tarafından verilen haç şeklindeki kahramanlık nişanı; **тавык йөрәк** [tavık yörek] korkak; **тавык кетәгенә керт-** [tavık kêtégene kært-] tavuk kümesine sok-mak; üst makamdan alt makama tayin etmek, tenzîli-rütbe etmek;

тавык көләп [tavık köler] tavuklar bile güler; **тавык төшенә тары керә** [tavık töşêne tarı kêre] aç tavuk kendisini buğday ambarında görür; **тавык чүпләп бетергесез** [tavık çüpler bêtêrgêsêz] pek çok; **тавык-чебеш** [tavık-çêbêş] tavuk ve piliçler

тавыкчылык [tavıkçılık] tavuk-çuluk

тавыш [taviʃ] 1. ses; 2. oy, rey; **тавыш бет-** [taviʃ bêt-] ses kısıl-mak; **тавыш бир-** [taviʃ bir-] oy vermek; **тавыш бирү** [taviʃ birü] 1. ses vermek; 2. oy vermek; **тавыш кисел-** [taviʃ kisêl-] sesi kısılmak; **тавыш яз-** [taviʃ yaz-] sesi teybe almak; **тавышка куй-** [ta-vıʃka kuy-] oylamaya koymak ♦ **тавыш күтәр-** (чыгар-) [taviʃ kü-ter- (çıgar-)] bağırip çağırmaq; **тавышка кил-** [taviʃka kil-] ağız da-laşına girmek; **тавышы бөөрөн-нөн чык-** [taviʃı böyerênnen çık-] sesi karnından çıkmak, gurur ile söylemek; **тавышыңны чыгар-ма!** [taviʃıŋnı çıgarma] ağızını bile açma! sesini çıkarma!

тавыш-гауга [taviʃ-gauga] ba-ğırıp çağırma, kavga

тавышйоткыч [taviʃyotkıç] ses yutucu, ses geçirmez kumaş

тавышлан- [taviʃlan-] seslen-mek, sesini öfke ile yükseltmek

тавышлы [taviʃlı] sesli

тавышсыз [taviʃsız] sessiz

тавышсыз-тынсыз [taviʃ-sız-tınsız] sessiz, sakin; **тавышсыз-тынсыз кал-** [taviʃsız-tınsız kal-] sessiz (sakin) kalmak

тавыштоткыч [tavištotkiç] ses tutucu

тавышы-тыны юк [tavişi-tini yuk] sesi soluğu yok

таган [tagan] sehpa, üç ayak, dayaklar ile yapılan sıra; salıncak sehпасı; таган атын- [tagan atin-] salıncak sallanmak

тагарак [tagarak] 1. ağaç *vb.* tekne; 2. dağar

тагы [tagı] daha, da, de

тагыл- [tagıl-] takılmak

тагылма [tagılma] 1. takılma; 2. romork

тагын [tagın] daha, yine; тагын бер хәл [tagın bêr hel] ne isel' ne gezer!; тагын килеп [tagın kilêp] yinê gelip

таз [taz] 1. saç kıran; 2. saç kırnan hastalığı olan kimse

таза [taza] 1. güçlü, kuvvetli (*kimse*); 2. sağlam; 3. temiz; таза тормышлы [taza tormışlı] varlıklı тазалык [tazalık] 1. sağlamlık; 2. temizlik

тазар- [tazar-] 1. olgunlaşmak, kuvvetlenmek; 2. sağlığı iyileşmek тазарт- [tazart-] 1. kuvvetleştirmek, olgunlaştırmak; 2. temizlemek

тазарткыч [tazartkiç] temizleyici âlet

тазарту [tazartu] temizleme

тазарын- [tazarın-] 1. semirmek; 2. kendi kendine temizlenmek

тазлан- [tazlan-] 1. kel olmak; 2. hile yapmak, aldatmak

таифә [taife] taife, grup

тай [tay] tay ♦ тай типмәгән

[tay tipmegen] tay tepmemiş, ahmak olmayan

тай- [tay-] 1. аyağı kaymak; 2. prensipten ayrılmak, kaymak; 3. kaçmak

тайга [tayga] tayga ormanı

тайгак, тайгалак [taygak, taygalak] kaygan yer, kaygan yerdeki

тайгаклан- [taygaklan-] kayganlaşmak

тайгакла- [taygakla-] patinaj уармак

тайдыр- [taydır-] kaydirmek

тайм [taym] haftaym

тайпыл- [taypıl-] 1. sende emek; 2. yoldan çıkmak (*sapmak*)

тайпылусыз, тайпылышсыз [taypılısız, taypılışsız] engelsiz, sarsılmaz

тайпылыш [taypılış] yoldan çıрма (*sapma*)

тайтояк [taytoyak] tay toynağına benzer yaprakları olan bitki, deve tabanı

тай-тулак [tay-tulak] 1. türlü yaştaki taylar; 2. gençler

тайчан- [tayçan-] korkup yoldan çıkmak (*sapmak*), savulmak

так [tak] 1. tek; 2. sağır pencere; 3. döşeme tahtası; так бармаклылар [tak barmaklılar] tek sayılı parmaklara sahip varlıklar; так каравыл [tak karavıl] tek ebe-ли oyun; так тояклылар [tak toyaklılar] tek toynaklılar

такелаж [takêlaj] gemi urganı

такмаза [takmaza] tekerleme ♦ такмаза сат- [takmaza sat-] boş sözler söylemek

такмак [takmak] dört mısralı şi-

ir, koşma; такмак айт- [takmak eyt-] koşma söylemek

такмакла- [takmakla-] koşma gibi söz söylemek; такмаклар ела- [takmaklap ыла-] koşma gibi söz söyleyerek ağlamak

такмакчы [takmakçı] koşma söyleyici, halk şairi

такса I [taksa] kısa ayaklı bir cins köpek

такса II [taksa] sabit fiyat

такси [taksi] taksi

такт I [takt] 1. müzikte ölçü birimi; 2. ritmik hareket

такт II [takt] edep, hayâ

такта [takta] tahta; такта чэй [takta çey] tahta gibi presleştirilmiş çay; такта яргыч [takta yargıç] tahta yarıcı, hızar; такта яр- [takta yar-] tahta yarmak, tomruktan tahta elde etmek; такта яручы [takta yaruçı] tahta yarıcı kimse, hızarıcı ♦ такта күкрәклә [takta kükreklê] tahta göğüslü

такталан- [taktalan-] tahtalanmak

такталык [taktalık] tahtalık

тактик I [taktik] taktik uzmanı

тактик II [taktik] taktik ile ilgili

тактика [taktika] taktik

тактлы I [taktlı] ritmik, ritmik hareketli

тактлы II [taktlı] edepli, hayâli

тактлылык [taktlılık] edeplilik

так-ток [tak-tok] tak tuk

тактсыз [taktsiz] edepsiz

такылда-, такылдат- [takıl-da-, takıldat-] takıldamak, takıldatmak; *mes.* çok konuşmak

такылдык [takıldık] *mes.* geve-

зе

такыр [takır] 1. takır, kuru; 2. otsuz ve susuz (çölleşmiş) yer; 3. *mes.* tam takır; такыр басы [takır basu] boş tarla, nadasa kalmış yer; такыр баш(лы) [takır baş(lı)] saçsız

такырай- [takıray-] dümdüz olmak; bitmek (*mes.* yemek, para)

такырайт- [takırayt-] dümdüz etmek

такырлан- [takırlan-] bomboş olmak

такырлык [takırlık] kup kuru (*yer*)

такты-тоқы [taki-tokı] pek az

такыя [takiya] takye, takke

тал [tal] söğüt ağacı; тал бәбкәсе (бөресе, песие) [tal bebkesê (börêsê, pêsiyê)] söğüt tomurcuğu; тал гөл(е) [tal göl(ê)] zakkum; тал чыбыгы [tal çıbıgı] söğüt çubuğu ♦ тал чыбыгы ашат- [tal çıbıgı aşat-] söğüt çubuğu ile dövmek; тал чыбыгы кәбек, тал чыбыктай (чыбыгдай) [tal çıbıgı kêbêk, tal çıbıkтай (çıbıgıday)] güzel endamlı

тал- [tal-] dalmak, yorulmak

тала- [tala-] 1. dalmak, ısırmak; 2. yağma etmek, gasp etmek

талак I [talak] dalak ♦ талагы таш- [talagı taş-] dalağı kabarmak, çok öfkelenmek

талак II [talak] talâk, boşanma, boşama; талак кыл- [talak kıl-] boşamak

талан- [talan-] dalanmak; yağmalanmak

талант [talant] istidat, yetenek, kabiliyet; талант иясе [talant iye-sê] kabiliyet sahibi

талантлы [talantlı] kabiliyetli

талантсыз [talantsız] kabiliyet-siz

талат- [talat-] dalatmak; yağma-latmak

талау I [talau] yağма; dalama

талау II [talau] dalak hastalığı

талаула- [talaula-] hastalanıp yıklılmak, debelenmek

талаучы [talauçı] yağмачы

талаш [talaş] dalaşma

талаш- [talaş-] dalaşmak; талаш-кычкырыш [talaş-kıçkırış] dalaşma bağırişma

талашлы [talaşlı] kavgalı

талаштыр- [talaştır-] dalaştır-mak

талашчы [talaşçı] kavgачы

талгын [talgın] dalgın, yavaş, hafif

талгынча [talgınча] dalgın bir şekilde, yavaşça

талгынлан- [talgınlan-] dalgın olmak, azalmak, kesilmek

талгынлык [talgınlık] dalgınlık; uyumluluk, rahat durgunluk

талдыр- [taldır-] yorultmak

талир тәңкә [talir tengke] gü-müş para

талкан [talkan] yulaf unu; талкан ит- [talkan it-] un ufak etmek

♦ талканы коры [talkanı kori] sert huylu (*kimse*); талкан талкы- [talkan talkı-] bir çok defa söz tekrarlayıp vurgulama

талканлык [talkanlık] yulaf unlu yemeklik

талкучы [talkuçı] kendir *vb.* den lif çıkarıcı, dövücü

талкы [talkı] kendir lifleme âleti

талкы- [talkı-] 1. kendir *vb.*den döverek lif çıkarmak; 2. çok tek-rarlamak

талкын- [talkın-] 1. lif çıkarıl-mak; 2. çok defa dövülmek

талкыш [talkış] kendir çöpü;

талкыш кәләвә [talkış keleve] kendir çöpüne benzer helva

таллык [tallık] söğütlük

талон [talon] yiyecek *vb.* karne-si

талпан [talpan] kene; талпан

бизгәре [talpan bizgegê] keneden geçen hastalık

талпы- [talpı-] kanat çırpмак

талпын- [talpın-] kanat çırpın-mak, çalışıp çabalamak

талпыну, талпыныш [talpınu, talpınış] 1. kanat çırpma; 2. çalışıp çabalama

талтирәк [taltirek] söğüte ben-zer bir cins büyük ağaç

тал-тирәк [tal-tirek] söğüt ve kavaklar

талчалар [talçalar] söğüte ben-zer giller

талчыбык [talçıbık] 1. söğüt çu-buğu; 2. güzel endamlı kız

талчык- [talçık-] yorgun düşmek

талчыкканлык [talçıkkanlık] çok yorgunluk

талчыктыр- [talçıktır-] çok yor-gun düşürmek

талчыктыргыч [talçıktırgıç] yo-rucu (*iş*)

талык- [talık-] monotonluktan yorulmak

талым [talım] 1. zor beğenme; 2. zevk

талымла- [talımla-] 1. zor beğenmek; 2. yemek seçmek

талымлы, талымчан [talımlı, talımçan] zor beğenicі

талымлылык [talımlılık] zor beğenicilik

талымсак [talımsak] yemek seçен

талымсыз [talımsız] 1. her şeyi yiyebilen; 2. zevksiz

талымсызлык [talımsızlık] 1. her şeyi yiyebilme hâli; 2. zevksizlik

тальян [tal'yan] italyan; **тальян гармун** [tal'yan garmun] italyan armonikası

таләп [talep] talep; **таләп ит-** [talep it-] talep etmek; **таләпләр югарылыгында** [talepler yugarılığında] seviyeli taleplere uygun

таләпчән [talepçen] talepkâr, istekli

таләпчәнлек [talepçenlêk] talepkârlık, isteklilik

там- [tam-] damlamak

тамак [tamak] 1. boğaz, damak; 2. yeme arzusu (isteği); **тамак алмасы** [tamak alması] boğaz kırıldağı; **тамак асты** [tamak astı] çene altında biriken yağ, gerdan; **тамак бакасы** [tamak bakası] boğaz anjini; **тамак бизе** [tamak bizê] boğaz bezi; **тамак кыр-** [tamak kır-] hafifçe öksürmek ♦ **тамак асра-** [tamak asra-] boğaz bakmak; **тамак ач-** [tamak aç-] karın acıkmak; **тамак ерт-** [tamak yırt-] gırtlak yırtmak (patlatmak)

тамак кип- [tamak kip-] içki içmek istemek; **тамак колы** [tamak kolı] sadece yemek içmek için yaşayan (*kimse*); **тамак туйдыр-** [tamak tuydır-] karın doyurmak; **тамак төбе белән** [tamak töbê bêlen] gururlanarak; **тамак ялга-, тамак ялгап ал-** (tamak yalga-, tamak yalgap al-) karın gurultusunu bastırmaq; **тамак ялы(на)** [tamak yalı(na)] karın tokluğu(na); **тамагы тук** [tamagı tuk] karnı tok; **тамагына тыгылгыры!** [tamagına tıgılğırı] boğazına dursun!; **тамакка таш бул-, тамакка таш булып утыр-** (кадал-) [tamakka taş bul-, tamakka taş bulıp utır- (kadall-)] boğaza taş gibi oturmak; **тамактан кал-** [tamaktan kal-] yiyip içmekten kesilmek; **тамактан үтмә-** [tamaktan ütme-] boğazdan geçmemek

тамакса [tamaksa] atın boğaz kayışı

тамаксау [tamaksau] obur

таман [taman] tam уымак

таманла- [tamanla-] uygun hâle getirmek

таманлык [tamanlık] boyca uygunluk; tam olmak

тамаша [tamaşa] temaşa, seyretme, bakma; **тамаша ит-** [tamaşa it-] seyretmek, izlemek

тамашачы [tamaşaçı] seyirci, izleyici

тамбур I [tambur] trende vagonlar arasındaki eyvan (sahanlık)

тамбур II [tambur] tambur

тамга [tamga] damga; **тамга сал-** (сук-) [tamga sal- (suk-)]

damga vurmak (basmak)
 тамгала- [tamgala-] damgala-
 мак
 тамгалы [tamgali] damgali
 таможня [tamojnja] gümrük,
 gümrükhane
 таможнячы [tamojnyaçı] güm-
 рүкçü
 тампон [tampon] tampon
 тамчы [tamçı] damla; тамчы
 гөл [tamçı göl] damla çiçeği; там-
 чы бөртек [tamçı börték] çok az
 miktarda
 тамчылап [tamçılap] damla
 damla
 тамчыла- [tamçıla-] damlamak
 тамыз- [tamız-] damlatmak
 тамызгыч [tamızgıç] damlatıcı
 тамыз- [tamız-] damlatmak
 тамыр [tamız] 1. kök; 2. da-
 mar; тамыр ал- [tamır al-] *mat.*
 kök almak; тамыр билгесе [ta-
 мır belgêsê] *mat.* kök işâreti;
 тамыр тартыш- [tamır tartış-]
 kasiñç gelmek ♦ тамыр жибәр-
 (жэй-) [tamır ciber- (sey-)] (*bitki*)
 köklenmek; тамыр(лар)га та-
 рал- [tamır(lar)ga taral-] damar-
 лара дағилмак; тамырын корыт-
 (йолкы-) [tamırın korıt- (yolkı-)]
 damarını kurutmak (yolmak); та-
 мырына балта чап- [tamırına
 balta çap-] damarına, köküне bal-
 ta vurmak; çok zarar vermek
 тамыразык [tamırazık] kök yi-
 yesek
 тамыраяклылар [tamırayaklı-
 lar] kök ayaklılar
 тамырдан, тамырыннан [ta-
 мırdan, tamırınнан] kökünden та-

мамыла
 тамырдаш [tamırdaş] kökdeş
 тамырлан- [tamırlan-] köklen-
 mek, damarlanmak
 тамыр-томыр [tamır-tomır] ku-
 ru sebze
 тамырча [tamırça] kökten çıkan
 küçük kök
 тамырчалы [tamırçalı] küçük
 köklü
 тамырчык [tamırçık] kılcal da-
 mar
 тан- [tan-] inkâr etmek
 тана [tam] dana; тана бозау
 [tana bozau] dişi buzağı
 танау [tanau] burun deliği
 танк [tank] tank
 танкер [tankêr] tanker
 танкетка [tankêtkâ] 1. küçük
 tank; 2. iskarpin
 танкист [tankist] tankçı
 танчы [tamçı] tankçı
 тансык [tansık] dilenerek (is-
 teyerek, düşünülerek) alınan (*nes-
 ne*)
 тансыкка [tansıkka] çeşitlendir-
 mek için
 тансыкла- [tansıkla-] (*yemek*)
 istemek, dilemek
 тантана [tantana] tantana; тан-
 тана ит- [tantana it-] tantana et-
 mek
 тантаналы [tantanalı] tantanalı;
 тантаналы рәвештә [tantanalı
 revêşte (töste)] tantanalı şekilde
 тантаналылык [tantanalılık]
 tantanalılık
 таны- [tanı-] tanımak, bilmek
 танык [tanık] delil
 таныклык [tanıklık] 1. kimlik; 2..

belge, sertifika, diploma
 таныл- [tanıl-] tanınmak
 танылган [tanılган] tanınmış
 meşhur, ünlü
 танымаслык [tanımaslık] tanın-
 maz (tanınmayacak) hâlde
 танырлык [tanırlık] tanınacak
 hâlde
 таныт- [tanıt-] tanıtmaq
 танытыл- [tanıtıl-] tanıtılmak
 таныш [taniş] 1. tanış; 2. tanı-
 şık; таныш булмаган [taniş bul-
 magan] tanıdık olmayan; таныш
 булыгыз! [taniş bulıgız] tanışı-
 nız!; таныш-белеш [taniş-bêlês]
 tanış biliş; таныш-белешлек [ta-
 niş-bêleşlêk] tanış bilişlik
 таныш- [taniş-] tanışmaq;
 танышлык [tanişlik] tanışlık;
 танышлык буенча [tanişlik bu-
 yınça] tanış biliş olduğundan
 таныштыр- [taniştir-] tanıştırmak
 танышу [tanişu] tanışma
 тап I [tap] leke ♦ тап төшер-
 [tap töşer-] leke düşürmek
 тап II [tap] tam; тап бул- [tap
 bul-] tam bulmak; raslamak; тап
 кил- [tap kil-] tam gelmek, ras gel-
 mek
 тап- [tap-] bulmak
 тапа- [tapa-] 1. demir keski ile
 salatalık, lâhana vb. doğramak; 2.
 balta ile doğramak
 тапалган [tapalğan] doğranmış
 тапкыр I [tapkır] defa, kere;
 тапкыр II [tapkır] hazır cevap
 тапкырла- [tapkırла-] *mat.* çarp-
 mak
 тапкырлан- [tapkırлан-] *mat.*

çarpılmak
 тапкырланучы [tapkırлануçı]
mat. çarpılan; тапкырлап чик-
 [tapkırлап çik-] kanaviçe işlemek
 тапкырлау [tapkırлау] *mat.* çar-
 pma, çarpım
 тапкырлаучы [tapkırлауçı] *mat.*
 çarpan
 тапкырлашучы [tapkırлашуçı]
mat. çarpmada her kısım
 тапшыр- [tapşır-] 1. vermek,
 iletmek; 2. radyo vb. yayınlamak
 тапшыргыч [tapşırğıç] 1. radyo
 vb. vericisi; 2. güç aktarıcı
 тапшыру [tapşıru] 1. verme; 2.
 güç aktarma; аллага тапшыру
 [allaga tapşıru] Allah'a ısmarlamak
 тапшыручы [tapşıruçı] verici
 тапшырыл- [tapşırıl-] geçmek;
 verilmeк
 тапшырын- [tapşırın-] 1. меу-
 liyet verilmek; 2. ısmarlanmak
 тапкырлык [tapkırılık] hazır ce-
 vaplık
 тапкырчыгыш [tapkırçıгыш] *mat.*
 çarpma sonucu
 тапла- [tapла-] lekelemek
 таплан- [tapлан-] lekelenmek
 тапландыр- [tapландыр-] leke
 yarmak
 таплы [taplı] lekeli
 тапсыз [tapsız] lekesiz
 тапта- [tapта-] 1. çiğnemek,
 ayak altında ezmek; 2. aşağııla-
 mak
 таптал- [tapтал-] 1. çiğnenmek;
 2. aşağıılanmak
 тапталган [tapталган] müstamel
 kullanılmış
 таптан- [tapтан-] yerinde say-

мак

таптатырга [taptat-] ezdirtmek

тар [tar] dar ♦ тар канатлылар [tar kanatlılar] dar kanatlılar; тар жир (урын) [tar cir (urın)] dar yer; тар балак [tar balak] dar paça, yenilikçi; тар карашлы [tar karaşlı] dar görüşlü; тар күңелле [tar küngêllê] dar gönüllü, hasetçi

тара [tara] kilograma girmeyen her türlü hacim, kutu *vb.*, dara

тара- [tara-] 1. taramak; 2. az az çalmak

тарай- [taray-] darlaşmak

тарайт- [tarayt-] darlaştırmak

тарак [tarak] tarak

таракан [tarakan] hamam böceği, kalorifer böceği; таракан жимеше [tarakan cimêşê] kuru üzüm ♦ таракан катыр- [tarakan katır-] hamam böceğini öldürmek; таракан качкан (ташлап чыккан) [tarakan kaçkan (taşlap çikkan)] boş ev; таракан кеп- [tarakan kêr-] şüphe düşmek, şüpheye düşmek; таракан санап ят- [tarakan sanap yat-] faydalı iş yapmamak

тараклан- [taraklan-] taraklanmak

тараксыман [taraksıman] tarak şeklinde

таралган [taralğan] dağılmış

тарал- [taral-] dağılmak

таралыш- [taralış-] dağılışmak

таран [taran] kalın ve çok köklü bir cins tarla bitkisi

тарантас [tarantas] oturacak yeri çitli at arabası

тарат- [tarat-] dağıtmak

тарату [taratu] dağıtma

таратучы [taratuçı] dağıtıcı

тарау [tarau] dağınık

тараф [taraf] taraf

тарафдар [tarafdar] taraftar

тарафдарлык [tarafdarlık] taraftarlık

тарафыннан [tarafınnan] taraftandan

тарикать [tarikat'] 1. tarikat; 2. ruh olgunluğu

тариф [tarif] tarife

тарих [tarih] tarih; тарихка кадәр [tarihka kadergê] tarih öncesi

тарихи [tarihi] tarihî

тарихилык [tarihilik] tarihîlik

тарихкача [tarihkaça] tarihin başlangıcına kadar

тарихчы [tarihcı] tarihçi

таркалган [tarkalğan] ayrılmış, paylaştırılmış

таркалганлык [tarkalğanlık] ayrılmışlık, dağılmışlık

таркал- [tarkal-] ayrılmak, paylaşılmak, dağılmak

таркалыш [tarkalış] ayrılma, dağıılma

таркат- [tarkat-] dağıtmak, ayrıştırmak

таркау [tarkau] dağılmış, ayrışmış

таркаулык [tarkaulık] dağılmışlık, ayrılmışlık

тарлавык [tarlavık] dağ boğazı, derbent

тарлау [tarlau] tarla yeri

тарлан- [tarlan-] darlanmak

тарлык [tarlık] darlık

тармак [tarmak] dal

тармаклан- [tarmaklan-] dallanmak

тармакла- [tarmakla-] dallamak
тармаклы [tarmaklı] dallı; тармаклы бодай [tarmaklı boday] dallı buğday

тармакча [tarmakça] küçük dal
тар-мар [tar-mar] tarumar, dar-madağınık; тармар ит- [tarmar it-] tarumar etmek, yakıp yıkmak

тарсылдап, тарсылдатып [tarsıldap, tarsıldatıp] güm güm ederek

тарсылда- [tarsıldı-] (*калр*) gümlemek

тарсын- [tarsın-] dar görmek
тарт- [tart-] çekmek, tartmak
тартай, тартап [tartay, tartar] bildircin kılavuzu ♦ тартап теленнән табар [tartar têlênнен tabar] bülbülün çektiği dilinin belâsıdır

тарткалаш [tartkalaş] çekişme, tartışma

тарткалаш- [tartkalaş-] çekişmek, tartışmak

тартма [tartma] çekmece, kutu

тартмачы [tartmaçı] çekmececi

тарттыр- [tarttır-] 1. sürükleyerek çekirmek; 2. sigara vermek; тарттырып бэйләргә [tarttırıp beylerge] çekip bağlamak ♦ тарттыр моннан! [tarttır monnan] defol buradan!

тарттыру [tarttırıru] sürükleyerek çekme

тартык [tartık] *gr.* ünsüz

тартылган [tartılğan] çekilmiş, tartılmış

тартыл- [tartıl-] çekilmek, tartıl-

mak

тартылыш [tartılış] çekim

тартым I [tartım] 1. tartım; 2. biraz benzer (çekmiş)

тартым II [tartım] *gr.* şahıs çekimi

тартымлы [tartımlı] çekimli, benzer

тартымлык [tartımlık] çekimlik, benzerlik

тартын- [tartın-] çekinmek

тартынкы [tartınkı] gergin

тартынкылык [tartınkılık] gerginlik

тартыну [tartınu] çekinme

тартынусыз [tartınusız] utanmaz, utanmadan

тартынучан [tartınuçan] utanгаç

тартып-сузып [tartıp-suzıp] ölçüp biçip

тартыш [tartış] çekişme, tartışma

тартыш- [tartış-] çekişmek, tartışmak

тархан [tarhan] 1. devlet konseyi üyesi; 2. oyunda takım başkanı; 3. çarlık devrinde imtiyazlı tatar-başkurt asilzadesi; 4. *mec.* arazi vergisi vermekten kaçan köylü; тарханда [tarhanda] işsiz duran (*kimse*)

тарханлык [tarhanlık] tarhanlık

тары [tarı] darı; тары чыпчыгы [tarı çıpçıгы] darı serçesi; тары ярмасы [tarı yarması] darı yarması

тары- [tarı-] rast gelmek, tesadüf etmek, çatmak

тарык- [tarık-] sıkılmak, bıkmak

тас [tas] tas
 тасвир [tasvir] tasvir; тасвир
 ит- [tasvir it-] tasvir etmek
 тасвирлама [tasvirlama] tasvirî
 тасвирла- [tasvirla-] tasvir et-
 мек
 тасвирлан- [tasvirlan-] tasvir
 edilmek
 тасвирлы [tasvirli] tasvirli
 тасвирлылык [tasvirlik] tasvir-
 lilik
 тасвирчы [tasvirçi] tasvirci
 тасвирый [tasviriy] tasvirî; тас-
 вирый сэнгать [tasviriy sengat]
 tasvirî sanat
 тасла- [tasla-] 1. tomruğu dü-
 zeltmek, kereste yapmak; 2. para,
 elbise *vb.* düzeltip koymak ♦ тас-
 ланмаган тел [taslanmagan tël]
 kaba dil, kaba konuşma
 тасма [tasma] 1. tasma; 2. kur-
 dele, kordon; тасма суалчан
 [tasma sualçan] uzun solucan, те-
 нуа ♦ тасма тел [tasma tël] dil-
 baz; тасма теллән- [tasma tël-
 len-] dil dökmek
 тасмала- [tasmala-] kurdele gi-
 bi olmak; тасмалап чәч- [tasma-
 lap çeç-] kordon gibi ekmek
 тасмалы [tasmalı] 1. tasmalı; 2.
 kurdeleli
 тастар [tastar] 1. bembeyaz ke-
 ten dokuma; 2. bu dokumadan ya-
 pılmış baş örtüsü
 тастымал [tastımal] destmal,
 peşkir
 тас(ы)рай- [tas(ı)ray-] göz dikip
 bakmak
 тас(ы)райт- [tas(ı)rayt-] gözleri
 fal taşı gibi açmak

тат [tat] tat, tatlılık, lezzet
 татар [tatar] 1. Tatar; 2. *dial.* er,
 erkek; татар атнасы [tatar at-
 nası] 1. eski zaman sisteminde 5
 günlük hafta; 2. bu haftanın son
 günü; татар кашыгы [tatar kaşı-
 gı] büyük ağaç kaşık; татар чага-
 ны (өрәңгесе) [tatar çaganı
 (örengêsê)] tatar akça ağacı
 татарча [tatarça] tatarca
 татлы [tatlı] tatlı, lezzetli; татлы
 бәрәңге [tatlı berenggê] tatlı pa-
 tates; татлы кузак (мөре́з) [tatlı
 kuzak (mögêz)] keçi boynuzu ♦
 татлы тел [tatlı tel] tatlı dil; тат-
 лы хыял [tatlı hiyal] tatlı hayal
 татлылан- [tatlılan-] tatlılanmak
 татлыландыр- [tatlılandır-] tat-
 lılandırmak
 татлылык [tatlılık] tatlılık
 тату [tatu] dirlik düzenlik, dost-
 luk kardeşlik ile
 татуландыр-, татулаштыр-
 [tatulan-, tatulaştır-] dostlaştırmak
 татулан-, татулаш- [tatulan-,
 tatulaş-] dostlaşmak
 татулык [tatulık] dostluk, dirlik,
 düzenlik
 таты- [tatı-] tatmak, tadına bak-
 mak; lezzet almak
 татылда- [tatıl-da-] bebek gibi
 konuşmak
 татылдык [tatıldık] bebek gibi
 konuşan (*kimse*), dır dır
 татым [tatım] tadım
 татымлы [tatımlı] tadımlı
 тай [tau] dağ; тай асты [tau as-
 tı] dağ altı; тай балавызы [tau
 balavızı] yer yüzüne çıkıp koyu-
 laşan petrol; тай биле [tau bilê]

dağ beli; тау бите [tau bitê] dağ yüzü; тау кешесе [tau kêşêsê] yabancı kimse; тау куышы (тишере) [tau kuişy (tişêgê)] mağara; тау кәжәсе [tau kecesê] dağ keçisi; тау чыпчыгы [tau çırçığı] dağ serçesi; тау шу- [tau şu-] dağdan kaymak; тау эшчесе [tau êşçêsê] madenci; тау ягы [tau yağı] dağ tarafı; тау житене [tau citênê] amyant ♦ тау актар-, тауны тауга бәр- [tau aktar-, tauny tauga ber-] büyük işler becermek; тау кадәр (чаклы) [tav kader (çaklı)] dağ kadar

таулы [taulı] dağlı

таулык [taulik] dağlık

тау-таш [tau-taş] dağ taş

таушал- [tauşal-] tavsamak; zamanı geçmek; yıpranmak

таушалган [tauşalgan] tavsamış; yıpranmış

таушалдыр- [tauşaldır-] tavsatmak; yıpratmak

тахил [tahil] yeni bir şey alındığında kutlamak için yiyip içme, ıslatma

тахиллә- [tahille-] yeni bir şey alındığında kutlamak için yiyip içmek, ıslatmak

тач I [taç] tam, sanki, âdeti, tıpkı; тач кил- [taç kil-] kendisine uygun olmak

тач II [taç] (*tükürme sesinden*) şar; тач итеп [taç itêp] şar ederek, şappadak

тачка [taçka] el arabası, domuz arabası

тачкылда [taçkılda-] (ağzını) şarıdatmak

таш [taş] taş; таш гасыры [taş gasırı] taş devri; таш тоз [taş toz] kaya tuzu; таш урам [taş uram] taş sokak; таш шомартучы [taş şomartuçı] taş yontucu; таш юл [taş yul] asfalt; таш жәй- [taş sey-] taş yaumak; ташка баскан [taşka baskan] 1. taş basması olan; 2. dos doğru ♦ таш астыннан чыгар (чыккан) [taş astınnan çigar (çıkkan)] her türlü engele karşı dayanıklı; таш йөрәк(ле) [taş yörek(lê)] taş yürekli (kalpli); таш капчык [taş kapçık] hapishane; таш кебек [taş kêbêk] taş gibi; таш маңгай [taş mangay] taş kafa; таш яуса (ярылса) да [taş yausa (yarılrsa) da] yer yarılrsa da; ташка тамга салган [taşka tamga salğan] 1. unutulmaz, ebedî; 2. kara cahil; ташка үлчим [taşka ülçim] çok kötü; таштан юкә суй- (каезла) [taştan yüke suy- (kayızla-)] hiç bir şey almak mümkün değil; таштан яралган [taştan yaralgan] taştan yaratılmış; ташы (ташлары) кыз- [taşy (taşlar) kız-] taşy kızmak, en heyecanlı çağı olmak

таш- [taş-] taşmak; ташып тор- [taşıp tor-] taşıp durmak

ташаяк [taşayak] seramik çanak çömlek

ташбака [taşbaka] kaplumbağa ♦ ташбака адымы белән [taşbaka adımı belên] kaplumbağa ayağı ile, çok yavaş

ташбасма [taşbasma] taş basma

ташбаш I [taşbaş] bir çeşit akar

su balığı

ташбаш II [taşbaş] 1. anlayışsız, taş kafa; 2. yaramaz (*çocuk*)

ташваткыч [taşvatkiç] taş parçalayıcı âlet

ташкабак [taşkabak] kalın kabuklu kabak

ташкискеч [taşkiskeç] taş kesici makine

ташкуран [taşkuran] taş çatlaklarında biten bir bitki; taşkıran; yaban keçisi

ташкуранчалар [taskurançalar] yaban keçisi giller

ташкурчак [taşkurçak] 1. taş bebek; 2. *мес.* dış görünüşü güzel kız

ташкын [taşkın] taşkın, sel;

ташкын су [taşkın su] taşkın su

ташкынлан- [taşkınlan-] taşkınlanmak

ташкынлы [taşkınlı] taşkınlı

ташкүмер [taşkümer] taşkömürü

ташла- [taşla-] 1. bırakmak; 2. atmak; 3. elden çıkarmak; ташлап кит- [taşlap kit-] 1. evi, eşi bırakmak; 2. atıp gitmek

ташлама [taşlama] kolaylık

ташландык [taşlandık] bırakılmış, atılmış

ташлан- [taşlan-] 1. bırakılmak, atılmak; 2. atılmak, hücum etmek

ташлы [taşlı] taşlı

ташлык [taşlık] taşlık

ташпулат [taşpulat] büyük taş bina

ташу [taşu] taşma

ташучы [taşuçı] taşıyıcı

ташчы [taşçı] taşıcı

ташъязма [taşyazma] taş yazıt, abide, kitabe

ташы- [taşı-] taşımak, nakletmek

ташын- [taşın-] taşınmak

ташыт- [taşıt-] taşıtmak

таяк [tayak] dayak, değnek, sopa ♦ таяк аша- [tayak aşa-] dayak уемек, dövülmek; таяк ашат- [tayak aşat-] dayak yedirmek, dövmek, dövürmek; таяк астында [tayak astında] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк аша- [tayak aşa-] dayak уемек, dövülmek; таяк ашат- [tayak aşat-] dayak yedirmek, dövmek, dövürmek; таяк астында [tayak astında] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашат- [tayak aşat-] dayak yedirmek, dövmek, dövürmek; таяк астында [tayak astında] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк астында [tayak astında] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak]

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

таяк ашыт- [tayak aşıtmak] dayak altında; таяк тык- [tayak tık-] takoz koymak, çomak sokmak; таякның юан (авыр) башы [tayakning yuan (avır) başı] iş veya cezanın ağır tarafı

ды [tang aldi] tandan önce; таң алдыннан [tang aldinnan] tandan önceden; таң ат- [tang at-] tan atmak, ufukta tan ışığı belirlemek; таң сызыл- [tang sızıl-] tan yeri ağarmak; таң иртә(н) [tang irte(n)] çok erken; таң йолдызы [tang yoldızı] tan yıldızı; таң суы [tang sui] çiy ♦ таң тишегеннән [tang tişêgênnen] pek erkenden

таң II [tang] hayran; таң(га) калдыр- [tang(ga) kaldır-] hayran bırakmak; таң(га) кал- [tang(ga) kal-] hayran kalmak

таңгы [tanggi] tandaki

таңкучат [tangkuçat] gelinin baba evinde arkadaşlarıyla geçirdiği son gece; таңкучат әйт- [tangkuçat eyt-] gelinin baba evinde geçirdiği son gecede arkadaşlarıyla birlikte söyledikleri veda şarkısı

таңла- [tangla-] 1. hayran kalmak; 2. seçmek, ayırmak, iyisini ayırmak

таңлан- [tanglan-] 1. hayran olunmak; 2. seçilmek, ayrılmak

таңсу [tangsu] tan rengindeki

таңсын- [tangsin-] hayran kalıncak kadar güzel saymak

театр [têatr] tiyatro

тере [têgê] öteki, öte; тере вақытта (чакта) [têgê vakıtta (çakta)] öteki vakitte (çağda); тере дөнья [têgê dönya] âhiret; ♦ тере дөнъяга жибәр- (олактыр-) [têgê dönyaga ciber- (olaktır-)] öldürmek; тере-бу [têgê-bu] öteki beriki, öteberi, o bu ♦ тегене-моны уйлап тормыйча [têgênê-moni

uylap tormıyça] onu bunu düşünmeden

терелеш [têgêlêş] dikiliş

тереләй [têgêley] 1. öteki tarafta; 2. öyle, şöyle; тереләй генә [têgêley gênê] başka bir şey; тереләй дә, болай да [têgêley de, bolay da] öyle de böyle de, nasıl olursa olsun

тереләй-болай [têgêley-bolay]

1. şöyle böyle; 2. öteye beriye; тереләй-болай китер- [têgêley-bolay kitêr-] altını üstüne getirmek

тереләйгә [têgêleyge] öteki tarafta

тереләйме-болаймы [têgêley-mê-bolaymı] nasıl olursa olsun

тереләйрәк [têgêleyrek] 1. şübheli; 2. biraz akılsız

терем [têgêm] dikim

тегенди [têgëndi] öteki gibi

тегенди-мондый [têgëndi-mon-di] öteki beriki gibi

тегендә [têgênde] ötede

тегендә-монда [têgênde-mon-da] orada burada, ötede beride

тегендәрәк [têgênderek] biraz uzak

терермән [têgêrmen] değirmen;

терермән ташы [têgêrmen taşı] değirmen taşı ♦ терермән тартыр- (тарт-) [têgêrmen tarttır- (tart-)] horlayarak uyumak; терермәнә тарт- [têgêrmenê tart-] istahlı olmak, çok yemek; терермәнәнә су кой- [têgêrmenêne su koy-] dolaylı yardım etmek

терермәнче [têgêrmençê] değirmenci

тереce [têgêsê] ötekisi; тереce

дә, монысы да [têgêsê de, monı-sı da] o da bu da

тегәрҗеп [têgercêp] sağlam di-kiş ipi

терү [têgü] dikme

терүче [têgüçê] terzi, dikici

терүчелек [têgüçêlêk] dikicilik

тез [têz] diz; тез асты [têz astı] diz altı; тез башы [têz başı] diz üstü; тез капкачы [têz kapkaçı] diz караҗы; тез чүгеп утыр- [têz çügêp utır-] diz çöküp oturmak ♦

тез астына сук- [têz astına suk-] beklenmedik zamanda büyük zarar vermek; тез буыннары калтыра- (буша-) [têz buınnarı kaltıra- (buşa-)] diz bağları çözülmek; тез чүк- [têz çük-] diz çökmek

тез- [têz-] dizmek

тезген [têzgen] dizgin ♦ тезгенне кулга ал- [têzgenne kulga al-] dizginini ele almak; тезгенне каты (нык, кыска) тот- [têzgenne katı (nyk, kyska) tot-] dizginini sağlam tutmak; тезгеннен ычкын- [têzgennen ıçkın-] dizginden boşanmak

тезгенлә- [têzgenle-] dizginlemek

тезгенсез [têzgensêz] dizginsiz

тездән [têzden] dize kadar

тезел- [têzêl-] dizilmek

тезелеш- [têzêleş-] birlikte dizilmek

тезем [têzêm] 1. dizi, sıra; 2. gr. sıralanmış cümle; тезем салгыч [têzêm salгыç] dizi yapıcı âlet

тезис [têzis] tez

тезлән- [têzlen-] diz üstünde

durmak; тезләнеп утыр- [têzlenêp utır-] diz üstünde oturmak

тезләндер- [têzlendêr-] diz üstünde durdurmak

тезмә [têzme] 1. dizme, sıralama; 2. şiir

тезүле [têzülê] dizili

тек I [têk] dik

тек II [têk] gibi, benzer, aynı

тек- [têk-] dikmek

текелдә- [têkêlde-] tıkıldamak

текердә- [têkêrde-] tıkırdamak

текмә [têkme] çit, dikme

текмәлә- [têkmele-] çitlemek

текмә-тек [têkme-têk] ayrıntılı olarak, tafsilâtiyle

текст [têkst] metin

текстиль [têkstil] tekstil

текстильче [têkstil'çê] tekstilci

текстуаль [tekstual] metin ile ilgili

тек-тек [têk-têk] tık tık; тек-тек

ит- [têk-têk it-] tık tık etmek

тектер- [têktêr-] diktirmek

текә [têke] dik, sarp, yalçın; те-

кә яр [têke yar] yalçın kaya

текә- [têke-] (göz) dikmek

текәлек [têkelêk] diklik, sarplık, yalçınlık

текәлеп, текәп [têkelêp, têkep] dikkat ile (*bakmak*)

текәл- [têkel-] (*dik dik*) bakmak

тел [têl] 1. dil, söz; 2. konuşma, söylem; 3. ağız; 4. lâf; тел белгече [têl bêlgêçê] dil bilgini; тел белеме [têl bêlême] dil bilimi ♦ тел ачыкчы [têl açыкчы] zihin açıklığı; тел ачыл- [têl açıl-] dili açılmak, konuşmağa başlamak; тел бар-

ма- [têl barma-] dil varmamak; тел белән тегәрмән кор- (тартыр-) [têl bêlen tégêrmen kor- (tarttır-)] lâf ile peynir gemisi yürütme; тел бистәсе [tel bistesê] pazar аğıзı; тел боз- [têl boz-] dili bozmaq; тел бэйлән- (көрмәклән-) [têl beylen- (kôrmeklen-)] dili bağlanmaq; тел кайтар- [têl kaytar-] karşılık vermek; тел кашы- [têl kaşı-] söz ile vakit geçirmek; тел кыймылдат- [têl kıymıldat-] dil kıymıldatmaq, oynatmaq; тел(е) (телләре) кычыт- [têl(ê) (têllerê) kıçıt-] 1. konuşma arzusu duymaq; 2. gereksiz konuşmaq; тел озайт- [têl ozayt-] dil uzatmaq; тел очында тор- [têl oçında tor-] dilin ucuna gelmek; тел тегәрмәне [têl tégêrmenê] dil değirmeni; тел тидер- [têl tidêr-] söz vurmak, lâf çarpmak; тел тидергезез [têl tidêrgêsêz] eksiksiz, noksansız, kusursuz; тел тотлык- [têl totlık-] dili tutulmaq; тел төбе [têl töbê] asıl mana, söylenmek istenen asıl mazmun; тел чарла- (шомарт-) [têl çarla- (şomart-)] dil şakaları ile vakit geçirmek; тел яздыр- [têl yazdır-] baskı ile söyletmek, itiraf ettirmek; тел яз- [têl yaz-] baskı altında söylemek, itiraf etmek; телгә ал- [têlge al-] dile almak; телгә алырлык [têlge alırlık] dile almağa değer; телгә кер- [têlge kêr-] dile düşmek; телгә кил- [têlge kil-] 1. dile gelmek; 2. konuşmağa başlamak; телгә оста [têlge osta] dilde usta; телгә салын- [têlge salın]

kesin cevap yerine çok konuşmaq; телгә үткән [têlge ütken] dilde keskin; телдә йөр- [têlde yör-] аğıзда dolaşmaq; телдән кал- (яз-) [têlden kal- (yaz-)] аğıз дилден kalmak, artık konuşmamak; телдән телгә [têlden têlge] дилден dile; телдән төшмә [têlden töşme] дилден düşmemek; теле авызына сыйма- [têlê avızına sıyma-] dili ağızına sıymamak; теле белән кош тот- [têlê bêlen koş tot-] аğıзı ile kuş tutmaq; теле телгә йокма- [têlê têlge yokma-] dili diline uyarışmamak, hızlı konuşmaq; теле чишел- [têlê çişêl-] dili çözülmek, dili açılmak; телен бел- [têlên bêl-] dilini bilmek; теленнән тартып сөйләт- [têlênnen tartıp söylet-] аğıзından sözü ip ile çekmek; теленә шайтан төкергән [têlêne şaytan tökêrgen] diline şeytan tükürmüş; телең калмас (корымас) [têlêng kalmas (korimas)] dilin kalmaz, söyle! gizleme!; телеңне йотарсың (йотарлык) [têlêngnê yotar-sıng (yotarlık)] dilini yutarsın, çok lezzetli; телеңне тешлә (тый) [têlêngnê têşle (tıy)] dilini tut! konuşma!; телеңә тилчә чыккыры [têlênge tilçe çıkkırı] dilinde siğil çıksın!

тел- [têl-] dilmek, yarmak
 телгеч [têlgêç] falçete
 телгәлән- [têlgelen-] dilimlenmek
 телгәлә- [têlgele-] dilimlemek
 телдән [têlden] аğıздан, şifahî, sözlü

телдәр [têlder] dilli
 телевизион [têlêvizion (televizyon)] televizyon ile ilgili
 телевизия [têlêviziye] televizyon
 телевизор [têlêvizor] televizyon alıcısı
 телеграмма [têlêgramma] telegraf, telgraf; телеграмма сук- (бир-) [têlêgramma suk- (bir-)] telgraf çekmek (vermek)
 телеграф [têlêgraf] telgraf âleti
 телем [têlêm] dilim
 телеметрик [têlêmêtrik] telemetrik
 телемлә- [têlêmlê-] dilimlemek
 телемләп [têlêmlêp] dilim dilim olarak
 телен- [têlên-] dilinmek, parçalanmak
 телепатия [têlêpatiye] telepat
 телескоп [têlêskop] teleskop
 телескопик [têlêskopik] teleskopik
 телетайп [têlêtayp] teletayp
 телефон [têlêfon] telefon
 телефончы [têlêfonçı] telefoncu
 телле [têllê] dilli
 телле-тешле [têllê-têşlê] dilli dişli, dişli, tuttuğunu koparır (*kimse*)
 теллән- [têllen-] dillenmek
 телләш- [têlleş-] 1. dilleşmek; 2. ağız kavgası etmek
 телләштер- [têlleştêr-] ağız kavgası ettirmek
 телсез [têlsêz] dilsiz; телсез кал- [têlsêz kal-] dilsiz kalmak
 телсезлек [têlsêzlêk] dilsizlik

телсез-чукрак [têlsêz-çukrak] sağır dilsiz
 телсез-өнсез [têlsêz-önsêz] sessiz sedasız; телсез-өнсез кал- [têlsêz-önsêz kal-] sessiz sedasız kalmak
 тел-теш: тел-теш кузгатма- [têl-têş: têt-têş kuzgatma] hiç bir şey söylememek
 тел-тешсез [têl-têşsêz] *мес. sakin, uysal*
 телче [têlçê] dilci
 телчән [têlçen] dilli, konuşkan, dil ile sataşkan
 телчәнлек [têlçenlêk] dillilik
 телә- [têle-] dilemek; теләгән хәтле [têlegen hetlê] dilediğiniz kadar ♦ теләсәң ела, теләсәң көл [têleseng yıla, têleseng köl] ister ağla, ister gül
 теләгәнчә [têlegençê] dilediğiniz kadar, istediğiniz gibi
 теләк [têlek] dilek, istek, dileme; теләккә иреш- [têlekke irêş-] arzusuna erişmek
 теләктәш [têlekteş] aynı şeyi isteyenlerden her biri, dilekdeş, görüşleri bir
 теләктәшлек [têlekteşlêk] dilekdeşlik, dayanışma; теләктәшлек ит- (күрсәт-) [têlekteşlêk it- (kürset-)] dilekdeşlik etmek (göstermek)
 теләмәстән [têlemesten] istemeyerek
 телән- [têlen-] dilenmek; телән ал- [têlenêp al-] dilenerek almak; ısrar ederek almak
 теләнче [têlençê] dilenci
 теләнчелек [têlençêlêk] dilen-

çilik

теләп [têlep] isteyerek

теләр-теләмәс [têler-têlemes] ister istemez

теләсә [têlese] her bir, her istediği; теләсә кайдан [têlese kaydan] her istediği yerden; теләсә кайчан [têlese kayçan] her istediği zaman; теләсә кая [têlese kaya] her istediği yere; теләсә кем [têlese kêm] her istediği kimse, her biri; теләсә ни (нәрсә) [têlese ni (nerse)] her istediği şey; теләсә нинди [têlese nindi] her istediği şekilde

теләсә-теләмәсә [telese-têlemese] istese istemese, istesen de istemesen de

теләү [têleü] dileme

теләүлек [têleülêk] mecusi adak yeri

тема [têma] konu, mevzu, tem

тематик [têmatik] konuya (mevzuya) ait

тембр [têmbr] sesin tonu

темперамент [têmpêramênt] istidat, heyecan

темпераментлы [têmpêramêntlı] istidatlı, heyecanlı

температура [têmpêratura] suhnet, sıcaklık ve soğukluk derecesi

тенденциоз [têndêntsioz] kasıtlı, tarafgir

тенденциозлык [têndêntsiozlık] kasıtlılık, taraf jirlik

тенденция [têndêntsiye] meyil, yön; istidat, eğilim

тенденциялы [têndêntsiyelê] meyilli, istidatlı, eğilimli

теннис [tênnis] tenis

теннисчы [tênnisçı] tenisçi

тенор [tênor] tenör

тенте- [têntê-] her yeri didik didik etmek

тентел- [têntêl-] her taraf didik didik edilmek

тентү [têntü] her tarafı didik didik etme; тентү яса- [têntü yasa-] didik didik arayıp taramak

теорема [têorêma] teorem

теоретик I [têorêtik] nazariyeci, teorici

теоретик II [têorêtik] nazarı, teori ~ (s)

теория [têoriye] teori, nazariye

теплица [têplitsa] sera

тепловоз [têplovovz] dizel lokomotif

теплоход [têplohod] dizel motor ile işleyen gemi

терапевт [têrapêvt] iç hastalıkları doktoru

терапия [têrapiye] terapi

тергез- [têrgêz-] 1. alevlendirmek, ateşlendirmek; 2. canlandırmak, diriltmek

тере [têrê] diri, canlı, sağ, hayattaki; тере килеш [têrê kilêş] diri diri; тере күмер [têrê kümêr] ateşi olan kömür

терек [têrêk] diri kimse, canlı

тереклек [têrêklêr] dirilik, canlılık; тереклек ит- [têrêklêk it-] yaşamak; тереклек иясе [têrêlêk iyêsê] hayat sahibi; тереклек суы [têrêlêksıı] âb-ı hayat, ölümsüzlük suyu

терекмеш [têrêkômêş] cıva

терек-терек [têrêk-têrêk] çabuk

çabuk, çabuk ve kısa kısa (*adım*)
 терел- [têrêl] dirilmek
 терелек [têrêlêk] dirilik
 терелт- [têrêlt-] diriltmek
 терелткеч [têrêltkêç] diriltici
 (*ilâç vb.*)
 тереләй, тереләтә [têrêley, tê-
 rêlete] diri iken; тереләй авыр-
 лык [têrêley avırlık] diri iken ağırlı-
 ğı ♦ тереләй туна- [têrêley tu-
 na-] öldürmeden yağmalamak
 теркелдә- [têrkêlde-] çabuk ve
 kısa kısa yürümek
 теркә [têrke-] 1. derip koymak;
 2. kaydetmek
 теркәгеч [têrkegêç] *gr.* bağlama
 edatı
 теркәгечле [têrkegêçlê] *gr.*
 bağlama edatlı
 теркәү [têrkeü] kayıt, kaydetme
 терлек [têrlêk] evcil (ehli) hay-
 van, dirlik; терлек абзары [têrlêk
 abzarı] evcil hayvan ağılı; терлек
 азыгы [têrlêk azığı] hayvan yemi;
 терлек асты [têrlêk astı] hayvan
 altı, gübre; терлек караучы [têr-
 lêk karauçı] hayvan bakıcısı, çoban
 терлек-туар [têrlêk-tuar] mal,
 davar
 терлекче [têrlêkçê] hayvancı,
 hayvancılık uzmanı
 терлекчелек [têrlêkçêlêk] hay-
 vancılık
 термик [têrmik] termik
 термин [têrmin] terim
 терминология [têrminologiyê]
 terminoloji
 термометр [têrmomêtr] thermo-
 metre

термос [têrmos] termos
 тернәкле [têrneklê] 1. sağlam;
 2. varlıklı
 тернәклән- [têrneklen-] 1. sağ-
 lamlaşmak; 2. varlığa ermek
 терпе [têrpê] törpü, raspa
 терраса [têrrasa] taraça, teras
 территориаль [têrritorial] top-
 rak ile ilgili
 территория [têrritoriyê] toprak,
 arazi
 террор [têrror] terör
 террористик [têrroristik] terör
 ile ilgili
 террорчы [têrrorçı] terörçü, te-
 rorist
 террорчылык [têrrorçılık] tero-
 rizm
 терсәк [têrsek] dirsek, boğum;
 терсәккә таян- [têrsekke tayan-]
 dirseğe dayanmak ♦ терсәкне
 тешлә- [têrsêknê têşle-] dirseğini
 kemirmek, çok pişman olmak;
 терсәккә терсәк [têrsekke têr-
 sek] dirsek dirseğe
 терсәкле [têrseklê] boğumlu,
 boğum boğum
 терт-терт [tert-tert] çabuk çabuk
 терчә(н) [têrçe(n)] tetik, çevik,
 hızlı, çabuk
 терә- [têre-] diremek, direnmek,
 ayakta durdurmak
 терәвеч, терәгеч [têrevêç, tê-
 regêç] direme, dayama
 терәк [têrek] direk
 терәкле [têreklê] direkli
 терәл- [têrel-] dikilmek, dayan-
 mak ♦ терәлеп тор- (кат-) [têre-
 lêp tor- (kat-)] dikilip durmak

терәп [têrep] direnerek, direte-
rek

терәт- [têret-] dayak koymak;
desteklemek, payanda vurmak

терәү [têreü] dayak, destek; pa-
yanda

терәүле [têreülê] dayaklı, des-
tekli

тет- [têt-] ditmek

тетел- [têtêl-] didilmek

теткөч [têtêkêç] ditme âleti,

теткәлә- [têtkele-] раçавра hâli-
не getirmek

теткәлән- [têtkelen-] didiklen-
mek; теткәләненп бет- [têtkele-
nêp bêt-] didiklenip bitmek, раçав-
ра hâline gelmek

тетмә: тетмәсен тет- [têtme:
têtmesên têt-] azarlamak; tozunu
dumanına katmak

тетрә- [têtre-] titremek

тетрәвек [têtrevêk] titrek

тетрән- [têtren-] titrenmek

тетрәндергеч [têtrendêrgêç] tit-
retici

тетрәнү, тетрәү [têtrenü, têt-
reü] titreme, titreyiş

тетрәт- [têtret-] 1. titretmek; 2.
sarsmak

тетрәткөч [têtretkêç] titretici,
sarsıcı

тетрәш- [têtreş-] titreşmek

тетрәүле [têtreülê] titreç

теттер- [têttêr-] 1. dittirmek, 2.
şen şakrak yaşamak

теттереп [têttêrêp] 1. şen şak-
рак yaşayarak; 2. gürültü patırtı ile

техник I [têhnik] teknik

техник II [têhnik] teknik ile ilgili

техника [têhnika] teknik ♦ тех-

никаны иярлә- [tehnikanı iyerle-]
tekniği eyerlemek, at gibi kullan-
mak

техникум [têhnikum] teknik
meslek lisesi

технологик [têhnologik] tekno-
lojik

технология [têhnologiyê] tek-
noloji

теш [têş] diş; теш бакасы [têş
bakası] diş şışı; теш врачы [têş
vraçı] diş doktoru, diş hekimi; теш

казнасы [têş kaznası] diş eti; теш

куышы [têş kuişı] diş kovuğu;
теш чык- [têş çık-] diş çıkarmak

♦ теш агарт- [têş agart-] sırtı-
mak; теш арасыннан гына әйт-
[têş arasınнан gına eyt-] diş gi-
cirdatarak söylemek; теш кайра-

[têş kayra-] diş bilemek; теш ка-
маш- [têş kamaş-] diş kamaşmak,
dişi kamaşmak; теш корты [têş

kortı] kafa patlatıcı; теш корты
бул- [têş kortı bul-] diş ағысы
olmak, musallat olmak; теш кыс-

[têş kıs-] dişini sıkmak; теш сын-
дыр- [têş sindır-] diş kırmak; теш

шакылдат- [têş şakıldat-] çok aç
olmak; теш ыржайт- [têş ırjayt-]
diş göstermek; теш үтми (бат-

мый) [têş ütmi (batmıy)] diş geçir-
memek; теш(е) тешкә тими [tê-
ş(ê) têşke timi] diş dişе değmiyor,

çok üşümek; теше чык- [têşê
çık-] diş çıkmak, tecrübeli; теше

сирәк [têşê sirek] diş seyrek, ge-
veze; тешен кысып кына [têşêp
kısıp kına] hiç istemeden; тешенә

тияр [têşênge tiyer] dişin geçire-
memez, fazla gelir; тешкә ти-

[têşke ti-] sinirine dokunmak
 төше [têşê] dişli
 төшле [têşlê] dişli; төшле тө-
 гермәч [têşlê tégêrmeç] dişli çark
 төшлә- [têşle-] dişlemek, ısı-
 amak; төшлән ал- [têşlep al-] ısı-
 rır almak; төшлән өз- [têşlep öz-]
 dişleyip kesmek
 төшләгеч [têşlegêç] kerpeten,
 kıskaç
 төшлэк [têşlek] *мес.* dişini sık-
 mış, kapalı kutu (*kimse*)
 төшлэклән- [têşleklen-] kapalı
 kutu gibi olmak
 төшләм [têşlem] diş sırası (ya-
 pısı)
 төшләш- [têşleş-] dişleşmek,
 diş dişе mücadele etmek
 төшсез [têşsêz] dişsiz; төшсез
 моллюск [têşsêz mollyusk] у-
 муşакçалар
 төшсезлек [têşsêzlêk] dişsizlik
 төш-тырнак: төш-тырнак (тө-
 ше-тырнагы) белән [têş-tırnak:
 têş-tırnak (têşê-tırnagi) bêlen] diş
 tırnak ile
 төшә I [têşe] dişі keskinleştir-
 mek
 төшә II [têşe] diş çıkarmak
 төшәт- [têşet-] dişі keskinleştir-
 mek, testere dişini bilemek
 төңкелдә- [têngêlde-] (*zil*) tın-
 gırdamak
 төңкә [têngke] sinir; төңкәгә
 ти-, төңкәне корыт- [têngkege
 ti-, têngkenê korit-] sinirine değ-
 mek, sinirini kurutmak
 ти- [ti-] değmek
 тибен [tibên] tepinme
 тибен- [tibên-] tepinmek

тибенге [tibêngê] atın eyeri altı-
 na konan keçe
 тибеш [tibêş] 1. tepiş, tepme,
 yürek çarpıntısı; 2. hızlı, çevik
 тибеш- [tibêş-] tepişmek
 тибешкәк [tibêşkek] tepişmeğe
 düşkün at
 тибрә- [tibre-] tepremek, titre-
 mek, harekete geçirmek
 тибрәлдер- [tibreldêr-] sallan-
 dırmak, sarsmak
 тибрәл- [tibre-] sallanmak
 тибрән- [tibrên-] sallamak, dal-
 galanmak
 тибрәнмәле [tibrênmelê] sal-
 lantılı, titreşimli, dalgalanan
 тибрәнү [tibrênü] titreşme
 тибрәнүле [tibrênülê] sallantılı,
 titreşimli
 тибрәт- [tibrêt-] sallatmak, оу-
 natmak
 тибәр- [tiber-] tepip çıkarmak
 тибәт [tibet] bebek gömleği
 тигез [tigêz] 1. yassı; 2. aynı,
 bir birine denk, eşit; 3. dostane; 4.
 aynı seviyede; тигез кыйммәтле
 [tigêz kıymmetlê] eşit kıymetli; ти-
 гез авырлыктагы (авырлыклы)
 [tigêz avırlıктагы (avırlıklı)] denk
 ağırlıktaki (ağırlıklı); тигез зур-
 лыктагы (зурлыклы) [tigêz zur-
 lıктагы (zurıklı)] eşit boyuttaki (bo-
 yutlu); тигез хокуклы [tigêz ho-
 kuklı] eşit haklı; тигез хокуклы-
 лык [tigêz hokuklılık] denk haklılık
 ♦ тигез гомер ит- [tigêz gomêr
 it-] denk ömür sürmek, bir yastıkta
 kocamak
 тигез- [tigêz-] (*zarar, zıyan*)
 değdirmek, vermek

тигезлек [tigêztlêk] denklik, eşitlik

тигезлэ- [tigêzle-] aynı seviyede düzenlemek, bir seviyeye getirmek, denk hâle getirmek

тигезлэгеч [tigêzlegêç] denk hâle getiren âlet

тигезлэмэ [tigêzleme] denkleme

тигезлэн- [tigêzlen-] denklenmek

тигезлэнеш [tigêzlenêş] denkleniş, denklenme

тигезлэш- [tigêzleş-] denkleşmek, eşitleşmek

тигезлэүчөлөк [tigêzleüçêlêk] eşitlemecilik

тигезпочмаклы [tigêzpoçmaklı] eş kenar üçgen

тигезсез [tigêzsêz] 1. pürüzlü; 2. aynı seviyede olmayan, denksiz

тигезсезлек [tigêzsêzlêk] denksizlik, pürüzlülük

тигезьяклы [tigêzyaklı] iki tarafı denk (eşit)

тигезьянлы [tigêzyanlı] iki yanı denk (eşit)

тиген, **тигенгэ** [tigên, tigênge] parasız, bedava

тигэнэ [tigene] tekne

тигэнэк [tigenek] dul avrat otu
 ♦ **тигэнэк кебек ябыш-** [tigenek kêbêk yabiş-] yapışmak, takılmak

тидер- [tidêr-] değdirmek

тиен I [tiyên] sincap

тиен II [tiyên] kuruş ♦ **тиененэ кадэр** [tiyênêne kader] kuruşuna kadar, hepsini

тиен- [tiyên-] bir nesneye niha-yet sahip olmak, ulaşmak

тиенлек [tiyênlêk] bir kuruluşluk madenî para

тиеш [tiyêş] 1. borçlu; 2. değer; 3. lâzım, gerek; **тиеш булмаган** [tiyêş bulmagan] gerek olmayan, yaramaz, değmez

тиешенчэ [tiyêşênçe] gerektiği kadar

тиешле [tiyêşlê] gerekli, lâzım; **тиешле күр-** [tiyêşlê kür-] gerekli görmek ♦ **тиешле баясен бир-** [tiyeşle beyesên bir-] kıymetini vermek

тиешлек [tiyêşlêk] zaruret

тиешле-тиешсез [tiyêşlê-tiyêş-sêz] gerekli gereksiz

тиешсез [tiyêşsêz] gereksiz

тиешсезгэ [tiyêşsêzge] boşu boşuna

тиешсен- [tiyêşsên-] değerli (gerekli) saymak

тиз [tiz] tez, çabuk, hızlı; **тиз эрүчэн** [tiz êrüçen] çabuk eriyici;

тиз арада [tiz arada] az vakitte, hemen, çabuk çabuk; **тиз бул!** [tiz bul] çabuk ol! tez ol!;

тиз вакыт эчендэ [tiz vakıt êçênde] az zamanda, çabuk, hızlı; **тиз генэ** [tiz gêne] pek çabuk;

тиз йөрешле [tiz yôrêşlê] tez yürüyüşlü; **тиз кайтучан** [tiz kaytuçan] öfkesi çabuk geçici;

тиз кулга (кулдан) [tiz kulga (kuldan)] tez elden; **тиз көндэ (көннөн)** [tiz kônde (kôn-nen)] tez günde; **тиз тот-** [tiz tot-] tez yarmak;

тиз өлгерешле [tiz ölgêrêşlê] tez yetişici (büyüyücü)

тизаткыч [tizatkıç] makineli tüfek

тиздэн [tizden] çabuk, yakın za-

manda

тизлек [tizlêk] tezlik, çabukluk; hız, sürat

тизлектә [tizlêkte] hızla

тизлән- [tizlên-] hızını artırmak

тизләнеш [tizlênêş] hızını artır-
матизләнешле [tizlênêşlê] hızını
артırıcı

тизлэт- [tizlêt-] hızlandırmak

тизлэтелгән [tizlêtêlgen] hız-
landırılmış

тизлэткеч [tizlêtêkêç] hızlandırıcı

тизәйткеч [tizeytkêç] tekerleme

тизэк [tizek] tezek, gübre

тик I [tik] tek, bir, yalnız; тик

йөрө- [tik yörê-] işsiz yürümek;

тик йөрүчө [tik yörüçê] işsiz yürü-

yücü; тик кенә тор! [tik kênê tor]

tek dur! yaramazlık yapma! ♦ тик

калдырма- [tik kaldırma-] cezasız

bırakmamak; тик торганда (тор-

ганнан) [tik torganda (torgannan)]

durur dururken; тик торма- [tik

torma-] tek durmamak, yaramaz-

lık; тик тор- [tik tor-] işsiz durmak;

тик ятма- [tik yatma-] tek durma-

mak, işlemeğe devam etmek; тик

ят- [tik yat-] işsiz durmak

тик II [tik] sadece, tek, yalnız

тиkkә [tikke] faydasız; тиккә тү-

гел [tikke tügêl] sebepsiz değil

тикле, тиклем [tiklê, tiklêm] ka-

дар

тикмәгә [tikmege] sebepsiz

тиkmә-тиkkә [tikme-tikke] boşu

boşuna

тиkтомалга, тиктомалдан [tik-

tomalga, tiktomaldan] sebepsiz

yere

тиктормас [tiktormas] tek dur-
maz, hareketli, yaramaz

тикторыш [tiktorış] hareketsizlik

тикшер- [tikşêr-] 1. teftiş etmek,

araştırmak, incelemek; 2. soruş-
turmakтикшерел- [tikşêrêl-] araştırıl-
mak, incelenmekтикшерен- [tikşêrên-] araştır-
mak, incelemekтикшеренү [tikşêrênü] araştır-
ма, inceleme

тикшеренүче [tikşêrênüçê]

araştırmacı, araştırmacı, incelemeci

тикшермичә [tikşêrmiče] dü-

şünmeden, araştırmadan

тикшерү [tikşêrü] teftiş, araş-

tırma, inceleme, tetkik; тикшерү

астындагы [tikşêrü astındağı] so-

ruşturma altındaki

тикшерүче [tikşêrüçê] 1. araşti-

rıcı, âlim; 2. soruşturucu

тикән [tikên] diken

тилгән [tilgen] çaylak

тиле [tilê] deli; тиле бодай [tilê

boday] deli buğday; тиле нарат

[tilê narat] porsuk ağacı; тиле

торма [tilê torma] deli turp; тиле-

ләр йорты [tilêler yortı] tımarha-

ne ♦ тиле кызның туена [tilê

kızның tuyına] deli kızın düğünü,

manasız; тиле күке [tilê kükê] za-

mansız yapılan iş, zamansız dav-

ranan kimse; тиле пуля [tilê pu-

lya] serseri kurşun

тилебэрэн [tilêberen] deli otu,

çakır dikenі ♦ тилебэрэн орлы-

гы ашаган [tilêberen orlığı aşa-

gan] akli hafif

тилелек [tilêlêk] delilik
 тилелэн- [tilêlen-] delilenmek
 тилелэрчэ [tilêlerçe] deli gibi, delicesine
 тиле-миле [tilê-milê] ahmak
 тиле-милелек [tile-milêlêk] ahmaklık
 тилергэн [tilêrgen] delirmiş
 тилер- [tilêr-] delirmek
 тилерт- [tilêrt-] delirtmek
 тилмер- [tilmêr-] şefkat bekleyerek bakmak; тилмереп сора- [tilmêrêp sora-] yalvarmak
 тилмерт- [tilmêrt-] şafkat bekleyerek baktırmak
 тилпен- [tilpên-] kanat çırpmaq
 тилчэ [tilçe] pamukçuk, aft ♦ тилчэ тел [tilçe têt] acı dilli
 тимгел [timgêl] vücut lekesi, benek; döküntü (*ekzeme tarzında*)
 тимгелле [timgêllê] lekeli, döküntülü
 тимгеллэн- [timgêllen-] vücudunda leke çıkmak
 тимгел-тимгел [timgêl-timgêl] leke leke, benek benek
 тимер [timêr] demir; тимер ағач [timêr ağaç] demir ağaç; тимер казык (йолдызы) [timêr kazık (yoldızı)] kutup yıldızı; тимер көрэк [timêr körek] demir kürek; тимер юл [timêr yul] demir yolu ♦ тимер куллы [timêr kullı] demir el(li); тимер ихтыяр [timêr ihtiyar] demir irade; тимерне кызуында сук [timêrnê kızıında suk] demiri tavında dövmek
 тимерайак [timêrayak] paten
 тимерайакчы [timêrayakçı] paten ile yarışan kimse

тимер-бетон [timêr-bêton] betonarme
 тимер-күк [timêr-kük] demir renkli (*aft*)
 тимерле [timêrlê] demirli
 тимерлэ- [timêrle-] demirlemek
 тимерташ [timêrtaş] demir madeni
 тимер-томыр [timêr-tomır] hurda demir
 тимерче [timêrçê] demirci; тимерче алачыгы [timêrçê alaçıgı] demirci dükkâne; тимерче учагы [timêrçê uçağı] demirci ocağı
 тимерчелек [timêrçêlêk] demircilik
 тимерчыбык [timêrcıbyk] (*demir*) tel
 тимерьюлчы [timêryulcı] demir yolcu
 тимрәү [timreü] liken, tuzlu balgam
 тимурчы [timurçı] savaşta yaralanan kimselere yardım eden çocuk
 тинтерэ- [tintêre-] 1. tutarak tutmak; 2. ıstırap çekmek
 тинтерэт- [tintêret-] musallat olmak, zihni dağıltmak
 тинтэк [tintek] 1. tutaraklı koyun; 2. aptal (*kimse*)
 тинтэклек [tinteklêk] akılsızlık, aptallık
 тинтэклэн- [tinteklen] aptal olmak
 тип I [tip] def
 тип II [tip] tip
 тип- [tip-] tipmek
 типик [tipik] tipik
 типиклаштыр- [tipiklaştır-] tip-

leştirmek

типиклык [tipiklık] tipiklik

типке [tipkê] tepki

типкәлә- [tipkele-] tepelemek, tekmelemek; типкәләп чыгар- [tipkelep cıgar-] tekmeleyip çıkarmak

типография [tipografiye] tipografi

типологик [tipologik] tipolojik

типтер- [tiptêr-] şen şakrak olmak ♦ типтереп яшәү [tiptêrêp yeşeu] şen şakrak yaşama

типтерү [tiptêrü] şen şakrak yaşama

типтәр [tipter] güney Ural bölgesinde yerli halk tabakası

типче- [tipçê-] seyrek dikmek

тип I [tir] ter; тип авыруы хастасы [tir avırui hastası] tifüs hastalığı ♦ тиргә бату [tirge batu] terre batmak; тип киптерү [tir kiptêrü] terini soğutmak, *mec.* gerekenden çok dinlenmek, uzun tatil uyarlamak; тип түк- [tir tük-] ter dökmek

тип II [tir] atış hedefi

тираж I [tiraj] piyango çekilişi

тираж II [tiraj] tiraj, baskı adedi

тиран [tiran] tiran

тиранлык [tiranlık] tiranlık

тирбәл- [tirbel-] sallanmak

тирбәлдәр- [tirdeldêr-] sallandırmak

тирбәләш [tirbelêş] sallanma, yaylanma

тирбәлмәле [tirbelmelê] sallanmalı, yaylı

тирбән- [tirben-] kendi kendine sallanmak

тирбәнчек [tirbençêk] beşikli sandalye

тирбәт- [tirbet-] (*beşik*) sallamak

тиргә- [tirge-] azarlamak

тиргәл- [tirgel-] küfretilmek, azarlanmak

тиргән- [tirgen-] kendi kendine sövmek

тиргәш [tirgeş] bir birine küfretme, küfürleşme

тиргәш- [tirgeş-] bir birine küfretmek

тиргәү [tirgeü] küfretme, azarlama

тире [tirê] deri; тире астындагы [tirê astındağı] deri altındaki;

тире илә- [tirê ile-] deri işlemek (tabaklamak); тире иләүче [tirê ileüçê] tabak;

тире чилән- [tirê çilen-] deri yıpranmak ♦ тире белән сөяк кенә;

тиресе сөягенә ябышкан [tirê bêlen sөyek kene; tirêsê sөyegene yabışkan] bir deri bir kemik, derisi kemiğine yapışmış, çok zayıf;

тиресе калын [tirêsê kalın] derisi kalın; тиресен туна-

[tirêsên tuna-] derisini yüzmek; тиресеннән чыгардай бул-

[tirêsênnen cıgarday bul-] bütün gayretini sarfetmek; тиресенә сыйма-

[tirêsene sıyma-] derisine sığmamak

тирес [tirês] 1. gübre; 2. ters; тирес корты [tirês kortı] gübre böceği;

тирес чебене [tirês çêbênê] pislik sineği ♦ тирес бит [tires bit]

1. *mec.* küfür sözü olarak teres; 2. *mec.* şeytan; тирес аяк [tirês ayak] uğursuzluk getiren (*kim-*

sə), şeytan

тиресле [tirêslê] gübrelî

тиреслэнгэн [tirêslengen] güb-
relenmiş

тиреслек [tirêslêk] gübrelîk

тиреслэ- [tirêslê-] gübrellemek

тирече [tirêçê] derici

тиречек [tirêçêk] üst deri

тире-яры [tirê-yarı] deri işkem-
be

тирле [tirlê] terli

тирлэп-пешеп [tirlep-pêşêp]
acele ve çeviklikle

тирлэт- [tirlet-] terletmek; тир-
лэтэ торган [tirlete torgan] ter-
letici har

тирлэүчэн [tirleüçen] terleyen
(kimse)

тирчэн [tirçen] çok terleyen
(kimse)

тирлэүчэнлек [tirleüçenlêk]
çok terleyicilik

тирмэ [tirme] göcebe çadırı,
derme

тирэ [tire] civar, yöre

тирэк [tirmek] 1. kavak ağacı; 2.
süsleme unsuru olarak kullanılan
ağaç ve bitki şekli

тирэклек [tireklêk] kavaklık

тирэ-күрше [tirê-kürşê] yöre
komşu

тирэллек [tirelêk] yörelîk, muhit,
çevrelik

тирэли [tireli] 1. etrafında, yöre-
sinde; 2. doğrusunda, boyunca,
doğrultusunda

тирэлэ- [tirele-] 1. çevrelemek;
2. çevresinde gezmek; тирэлэп
ал- [tirelep al-] çevreleyip almak

тирэн [tiren] derin; тирэн мәгъ-

нәле [tiren megnelê] derin mana-
lı; тирэн сулы [tiren sulu] derin
sulu ♦ тирэн уйга бат- [tiren uy-
ga bat-] derin düşünceye dalmak;
тирэнгә кит- (көр-) [tirenge kit-
(kêr-)] derine gitmek (girmek)

тирэнлек [tirenlêk] derinlik

тирэнлән- [tirenlen-] derinlen-
mek, derinleşmek

тирәннән, тирәнтен [tirenнен,
tirentên] derinlen ♦ тирәнтен (ти-
рәннән) сукала- [tirentên (tiren-
nen)sukala-] derin derin düşünmek

тирәнэй- [tireney-] derinleşmek

тирәнәйт- [tireneyt-] derinleştir-
mek

тирәсэндә [tiresênde] 1. çev-
resinde; 2. boyunda, doğrultusun-
da

тирә-юнь [tire-yün'] yön yöre

тирә-юньдә [tire-yün'de] yön-
nünde, yöresinde

тирә-як [tire-yak] çevre taraf,
çereçevre

тирә-якта [tire-yakta] her taraf-
ta, çevrede

тискәре [tiskerê] 1. ters; 2. geri;
3. küzey; 4. ters, zıt, kötü; 5. mat.
eksi; тискәре кеше [tiskerê kêşê]
ters kişi; тискәре як [tiskerê yak]
ters taraf

тискәрәлек [tiskerêlêk] terslik

тискәрәлән- [tiskerêlen-] ters-
lenmek

титак [titak] bir ayağı aksak; ти-
так уйна- [titak uyna-] tek ayak
üstünde seksek oynamak

титакла- [titakla-] bir ayağı ак-
samak, topallamak

титан I [titan] çok büyük (kimse)

ТИТАН II [titan] 1. bir cins ateşe dayanıklı maden; 2. ateşe dayanıklı madenden yapılan kazan

ТИТАНИК [titanik] çok büyük

ТИТИ-МИТИ: ТИТИ-МИТИ УЙНА- [titi-miti: titi-miti uyna] el şakası уармак

ТИ-ТИ-ТИ [ti-ti-ti] tavuk çağırma ünlemi

ТИТУЛ [titul] ünvan

ТИТУЛЛЫ [titullı] ünvanlı

ТИФ [tif] tifüs, tifo

ТИШ- [tiş-] deşmek, delmek

ТИШЕК [tişêk] delik; ТИШЕК ТИШ- [tişêk tiş-] delik delmek ♦ ТИШЕК АВЫЗ [tişêk avız] boş boğaz; ТИШЕК БЕР ТИЕН ДӘ [tişêk bêr tiyên de] delik пара, kıymetsiz (*nesne*); ТИШЕК БЕР ТИЕН КЕБЕК [tişêk bêr tiyên kébêk] şıppadak gelmek; ТИШЕК БОРЫН [tişêk borın] sümüklü; ТИШЕК ЧУМАНГА КӨЙМӘГӘ УТЫРТУ [tişêk çumanga köymege utirtu] delik kayığа oturtmak

ТИШЕКЛЕ [tişêklê] delikli; ТИШЕКЛЕ ЧҮМЕЧ [tişêklê çümêç] delikli çömçe, кәрçе

ТИШЕКЛЕ-ТИШЕКЛЕ [tişêklê-tişêklê] delik delik

ТИШЕК-ТОШЫК [tişêk-toşık] delik deşik

ТИШЕКЛЕ-ТОШЫКЛЫ [tişêklê-toşıklı] delikli deşikli

ТИШЕЛ- [tişêl-] 1. delinmek, deşilmek; 2. tohum fıskırmak; ТИШЕЛП БЕТКӘН [tişêlep bêtken] delinip parçalanmış

ТИШЕЛЕШ [tişêlêş] tohumların sürme gücü

ТИШКЕЧ [tişkêç] delgi âleti

ТИШКӘЛӘН- [tişkelen-] delik delik olmak

ТИШМӘН I [tişmen] büyük delgi âleti

ТИШМӘН II [tişmen] ağaç kurdu

ТИЯРЕ [tiyerê] tespit edilmiş

ТИЯР-ТИМӘС [tiyer-times] değer değermez

ТИЯСЕ [tiyesê] *bk.* тияре

ТИҢ- [ting-] denk; ТИҢ КИЛ [ting kil] denk gelmek; ТИҢ КҮР- [ting kür-] denk görmek; ТИҢ ТҮГЕЛ [ting түгел] denk değer ♦ ТИҢ САНА-

[ting sana-] denk saymak, dengi olmak; ТИҢ БУЛМАГАН (КҮР-РӨЛМӘГӘН) [ting bulmagan (kürêl-megen)] görülmemiş; ТИҢЦЕ ЮК [tingê yuk] dengi yok

ТИҢДӘШ [tingdeş] dengi olanlardan her biri; ТИҢДӘШ КИСӘКЛӘР [tingdeş kisekler] *gr.* denk unsurlar

ТИҢДӘШСӨЗ [tingdeşsêz] denksiz

ТИҢЕННӘН, ТИҢЕНТЕ(Н) [tingên-nen, tingêntê(n)] denginde

ТИҢЛЕК [tinglêk] denklik

ТИҢЛӘРГӘ- [tinglergê-] denkle-

mek, benzetmek, denk görmek

ТИҢЛӘШТӨР- [tingleştêr-] denkleştirmek

ТИҢЛӘШ- [tingleş-] denkleşmek

ТИҢЛӘШТӨРГӨСӨЗ [tingleştêrgê-sêz] denkleştirmek mümkün olmayan, eşsiz

ТИҢМӘ-ТИҢ [tingme-ting] denk mi denk, tam denk

ТИҢСӨЗ [tingsêz] denksiz, eşsiz

ТИҢСЕНӨРГӘ [tingsênêrge] kenedini denk görmek

ТОБА [toba] longuz

тобалы [tobali] longuzlu
товар [tovar] davar, mal; товар алмаш- [tovar almaş-] mal değişmek; товар белгече [tovar bêlgêçê] mal bilimcisi; товар әйләнеше [tovar eylenêşê] mal değişimi
товарлык [tovarlık] 1. satılık; 2. mal bulunan yer
товарлыклы [tovarlıkli] piyasalık, satılık
товарлыксыз [tovarlıksız] satılmaz, kalitesiz
тоек [toyık] dört mısralık manzume, tuyug
тоел- [toyıl-] 1. duyulmak, his-solunmak; 2. görünmek; кебек тоел- [kêbêk toyıl-] gibi duyulmak (görünmek)
тоем [toyêm] kavrayış, algı, duyum
тоз [toz] tuz; тоз кайнат- [toz kaynat-] deniz suyundan tuz elde etmek; тоз кайнатучы [toz kaynatuçı] tuz imalâtçısı; тоз савыты [toz savıtı] tuzluk; тоз сал- [toz sal-] tuz koymak; тоз эремәсе [toz êrêmesê] salamura; тозы жиңел [tozi cingêl] tuzu azca, az tuzlu ♦ тоз күз [toz küz] tuz gibi parlak gözlü; тоз түгел, эремәссең [toz tûgêl, êrêmessêng] tuz değil, erimezsın
тозак [tozak] tuzak ♦ тозак кор- (сал-) [tozak kor- (sal-)] tuzak kurmak; тозакка әләк- (төш-) [tozakka êlek- (tôş-)] tuzğa düşmek
тозлак [tozлак] çok tuzlu yer
тозлавык [tozlavık] tuzlak, çok

tuzlu
тозлаган [tozлаган] tuzlanmış; тозлаган ит [tozлаган it] tuzlanmış et
тозлан- [tozlan-] tuzlanmak
тозландыр- [tozlandır-] tuzlamak, tuzlatmak
тозлап-борычлап [tozlap-borıçlap] tuzlayıp biberleyip
тозла- [tozла-] tuzlamak
тозлау [tozлау] tuzlama, tuzlayış
тозлаучы [tozлаучı] tuzlayıcı
тозлач [tozлаç] tuzlu yerde biten bitki
тозлы [tozlı] tuzlu; тозлы су [tozlı su] 1. tuzlu su; 2. *mec.* göz yaşı; тозлы туфрак [tozlı tufрак] tuzlu toprak
тозлык [tozlık] salamura
тозлылык [tozlılık] tuzluluk
тозсыз [tozsız] 1. tuzsuz; 2. *mec.* manasız
тозсызлан- [tozsızlan] 1. tuzsuzlanmak; 2. manasız sözler söylemek
тозсызландыр- [tozsızlandır-] tuzsuzlandırmak
той- [toy-] doymak
тойгы [toygı] duygu, his; эчке тойгы [êçkê toygı] iç duygusu
тойдыр- [toydır-] 1. duyurmak; 2. sezdirmek, duyurmak
тоймастан [toymastan] duymazdan; hissetmeden
ток [tok] elektrik cereyanı
токарь [tokar'] tornacı
токмач [tokмаç] erişte ♦ токмач патриотизмы [tokмаç patriotizmi] erişte vatanperverliği,

kendi kıymetsiz varlığı ile övünme
ТОКМАЧЛЫ: **ТОКМАЧЛЫ** аш [tokmaçlı: tokmaçlı aş] erişte çorbası, tutmaç çorbası

ТОКЫМ [tokım] 1. nesil; 2. cins, soy; **ТОКЫМ** башы [tokım başı] ulu ecdat; **ТОКЫМ** бозыл- [tokım bozil-] soyu bozulmak; **ТОКЫМЫ** кор- [tokım kor-] soyu kurumak ♦ **ТОКЫМЫН** корыт- [tokımın korıt-] соyunu kurutmak

ТОКЫМЛЫ [tokımlı] soylu, saf kanlı, cins

тол I [tol] dul; **тол ир** [tol ir] dul erkek; **тол кал-** [tol kal-] dul kalmak; **тол хатын** [tol hatın] dul kadın

тол II [tol] bir cins patlayıcı madde, trotil

толлык [tollık] dulluk

толчок [tolçok] bitpazarı

толчокчы [tolçokçı] elbise *v.b.* satan kimse, eskici

толыкман [tolokman] brutto

толым [tolım] saç örgüsü

толып [tolıp] gocuk

толь [tol'] katranlı karton

том [tom] cilt

тома [toma] tıkalı; **тома бала-выз** [toma balavız] bir cins arı mu-
 ми

томала- [tomala-] tıkamak, kapamak; **томалап пешер-** [tomalap peşêr-] kapatıp pişirmek; **томалап калдыр-** [tomalap kaldır-] kapatıp bırakmak

томалан [tomalan] domalan, mantar

томалан- [tomalan-] kapanmak, бүрүнmek

томан [toman] duman

томана [tomana] cahil

томаналан- [tomanalan-] cahil olmak

томаналык [tomanalık] cahillik

томанлан- [tomanlan-] dumanlanmak

томанландыр- [tomanlandır-] dumanlandırmak, duman ile örtmek

томанлы [tomanlı] dumanlı

томанлык [tomanlık] dumanlık

томансу [tomansu] dumansı, duman gibi

томат [tomat] domates

томай [tomau] nezle, soğuk algınlığı, dumağı; **томай төш-** [tomau töş-] nezle olmak

томаула- [tomaula-] nezlelenmek

томрап: **томрап торган** [tomrap: tomrap torgan] çok sağlıklı

томшык [tomşık] gaga ♦ **томшык борын** [tomşık boron] gaga burun

томыл- [tomıl-] bütün gücüyle koşmak (hücum etmek, yumulmak)

томырыл- [tomırıl-] bütün gücüyle hücum etmek (yumulmak, vurulmak); **томырылып ташлан-** [tomırılıp taşlan-] kendini atmak

томыр- [tomır-] 1. balta ile bir vuruşta yarmak; 2. çok güç kullanarak bir nesneyi atmak (vurmak); fırlatmak; 3. *mec.* ağız dolusu yemek

тон [ton] ton

тон- [ton] donmak, çökmek, kulak sağırlaşmak, göz görmez ol-

mak

тондыргыч [tondırgıç] çöktü-
gücü

тондыр- I [tondır-] sıvı için ya-
bancı maddeleri çöktürmek

тондыр- II [tondır-] vurmak, at-
mak, fırlatmak

тонна [tonna] ton, bin kilogram-
lık ağırlık

тонналап [tonnalap] tonlarca

тоннель [tonnêl'] tonel

тончык- [tonçık] havasızlıktan
boğulmak

тончыктыр- [toncıktyr-] boğdur-
mak

тончыктыргыч [tonçıktyrgıç] bo-
ğусу (*gaz vb.*)

тонык [tonık] 1. yabancı madde-
leri dibine çöküp durulmuş, temiz
süzülmüş; 2. donuk (*gözü vb.*)

тоныклан- [tonıklan-] 1. süzül-
mek; 2. donup kalmak

тоныклык [tonıklık] donukluk

топаз [topaz] topaz

топографик [topografik] topo-
граф

тополь [topol'] ak kavak

тор- [tor-] durmak

тора I: тора ят [tora yat] dör-
düncü göbekten akraba

тора II [tora] dördüncü nesil, gö-
bek

тора III [tora] 1. mecusi ta-
rinağı; 2. küçük şehir

тора-бара [tora-bara] gide du-
ra, vakit geçtikçe

торак [torak] mesken, konut, ev

тораклы [toraklı] oturmağa ve
yaşamağa evi-yeri olan

тораксыз [toraksız] konutsuz,

evsiz

тораташ [torataş] mecusi putu

♦ тораташ булып кат- [torataş
bulıp kat-] taş kesilmek

тора-тора [tora-tora] zaman
aralıkları ile

торачы [toraçı] dördüncü nesil-
den kız-kadın

торба I [torba] 1. baca; 2. sur-
nay

торба II [torba] torba

торбачы [torbaçı] 1. bacacı; 2.
surnaycı

торг [torg] mağazalar zinciri
olan ticaret şirketi

торган [torgan] durmuş, duran;

торган саен [torgan sayın] vakit
geçtikçe

торгыз- [torgız-] 1. ayağa kal-
dırmak; 2. restore etmek; 3. (*ev*)
yapmak

торгызу [torgızu] yeniden kur-
ma

торгын [torgın] durgun

торгынлык [torgınlık] durgunluk

торкылда- [torkıl-da-] turna sesi
çıkarmak

торма [torma] turp ♦ торма өс-

тенә тоз [torma östêne toz] kötü-
lük üstüne talihsizlik

тормоз [tormoz] fren; тормоз

сал- (бир-) [tormoz sal- (bir-)]
fren yapmak ♦ тормоз яса- [tor-
moz yasa-] engellemek

тормозла- [tormozla-] frenle-
mek

тормыш [tormış] 1. hayat, du-
rum, yaşantı; aile hayatı; 2. mai-
şet, geçim; тормышка ашыр-

[tormışka aşır-] hayata geçirmek;

тормыш иптәше (юлдашы) [tormış ipteşê (yuldaşı)] hayat arkadaş, eşi; тормыш кор- [tormış kor-] aile kurmak; тормыш кушуу [tormış kuşuu] hayat mecburiyeti, maişet; тормыш тәртибе [tormış tertibê] maişet (geçim) tarzı; тормыш юлы [tormış yulı] hayat yolu; тормышка аш- [tormışka aş-] hayata girmek, gerçekleşmek; тормышка чык- [tormışka çık-] (*kızlar için*) evlenmek

тормыш-көнкүрөш [tormış-könkürêş] hayat, gün görme

тормышта [tormışta] (*kız için*) evli

тормышчан [tormışçan] hayata uygun

тормышчанлык [tormışçanlık] hayata uygunluk

торна [torna] turna; торна борчагы [torna borçağı] acı bakla; торна яраны [torna yaranı] bir cins bitki ♦ торна тәпи алып кил- [torna tepi alıp kıl-] (*çocuk*) yürümeye başlamak; торна аяк [torna ayak] baston ayak

торнакай [tornakay] *мес.* sırık gibi (*uzun boylu kimse*)

торналык [tornalık] uzun boylu olma

торпеда [torpêda] torpido

торпедачы [torpêdaçı] torpido-су

торт [tort] tort, turta

торы [toru] durma

торф [torf] bataklıkta saz ve otların suda iyice yığılmasından meydana gelen birikinti, turba;

торф кискеч [torf kiskêç] turba

kesme âleti; торф сазлыгы [torf sazlığı] turba sazlığı

торфлы [torflı] turbalı

торфлык [torflik] turbalık

торшер [torşêr] seyyar lamba

торык [torik] 1. çitlerde ve köprülerde her bir kazık arası bölümü;

2. omurga uzunluğu (*ölçüsü*)

торым [torım] durum

торымнан-торымга [torımnan-torımga] durumdan duruma, vakit vakit, zaman zaman

торымтай [torımtay] boz turgay kuşu

торып-торып [torıp-torıp] durup durup

торыпша [torıpşa] muşamba

торырлык [torırlık] dururluk

торыш [torış] durum, duruş

торыш-килбәт [torış-kilbet] duruşu, kıyafeti

торыш-киләш [torış-kileş] duruşu geliş

тост [tost] şerefe kadeh kaldırma

тот- [tot-] tutmak; тотып кал- [totıp kal-] 1. tutup kalmak, 2. *мес.* para kesmek; тотып китер-

[totıp kitêr-] tutup getirmek ♦ тот капчыгыңны [tot kapçıgingni] hiç bir zaman olmaz;

тотарсыз койрыгын [totarsız koyrıgin] tutarsınız kuuruğunu;

тоткан юл [totkan yul] tuttuğu yol, ideal;

тоткан жирдән сындыру- [totkan cırden sındıru-] tuttuğu yerden kırmak, kendi dediğini yaptırmak;

тотып ал- [totıp al-] cabuk anlamak, kavramak;

тотып аша- [totıp aş-] tutup yemek;

тотып та карага-

н(ым) юк [totıp ta karagan(ım) yuk] bir ucundan tutan yok

тота-каба [tota-kaba] acele acele

тоталь [total'] total

тотам [totam] tutam; тотам

тот- [totam tot-] 1. tutam tutmak; için 2. herhangi bir sopayı sıra ile tutarak nöbet sırasını belirlemek

тотам-тотам [totam-totam] tutam tutam

тоташ [totaş] ilgili, çatık; тоташ кашлар [totaş kaşlar] çatık kaşlar; тоташы белән [totaşı bēlen] bütünüyle

тоташ- [totaş-] 1. tutuşmak, çatılmak, düğümlenmek; 2. birilmek; тоташкан савытлар [totaşkan savıtlar] birleşik kaplar

тоташлык [totaşlık] çatıklık, düğümlük

тоташма [totaşma] bağlama; bağlama yeri, düğüm

тоташтан [totaştan] baştan sona kadar

тоташтыр- [totaştır-] düğümlemek, çatmak, bağlamak

тоташтырма [totaştırma] 1. düğümleme, tutuşturma; 2. *mat.* sayıların denklik gruplandırması

тоташтыру [totaştırıru] düğümleme, çatма, bağlama; тоташтыру муфтасы [totaştirıru muftası] bağlama manşonu (*ek bileziği*)

тотка [totka] tutamak, sap

тоткар [totkar] engel, mânia; mâni

тоткарлагыч [totkarlagıç] engelleyci

тоткарлама [totkarlama] en-

gelleme; askeri engel

тоткарлан- [totkarlan-] engellenmek

тоткарлану [totkarlanu] engellenme

тоткарла- [totkarla-] engellemek

тоткарлык [totkarlık] engellik;

тоткарлык ит- (яса-) [totkarlık it-(yasa-)] engellik çıkarmak

тоткарлыксыз [totkarlıksız] vakit geçirmeden

тоткарсыз [totkarsız] engelsiz

тоткын [totkın] mahkûm, mahpus

тоткынлык [totkınlık] mahkumluk, mahpusluk

тоткыч [totkıç] tutacak, maşa *vb.*

тотлык- [totlık-] tutuk tutuk söylemek

тотлыксыз [totlıksız] durmadan, devamlı

тотнак [totnak] 1. tutanak; 2. sabitlik

тотнаклы [totnaklı] 1. tutanaklı, sabit; 2. edepli

тотнаклылык [totnaklılık] 1. sabitlilik; 2. edeplilik

тотнаксыз [totnaksız] 1. tutarsız; 2. edepsiz, hayasiz

тотнаксызлык [totnaksızlık] 1. tutarsızlık; 2. edepsizlik

тотрык [totrık] sağlam, sabit

тотрыклан- [totrıklan-] sabitlenmek, sağlam olmak

тотрыклы [totrıklı] sağlam, sabit, yıkılmaz

тотрыкылан- [totrıklılan-] sağlamlanmak, sabitlenmek

тотрыклылык [totrıklılık] sabitlik, sağlamlılık

тотрыксыз [totriksiz] eğreti, sabit olmayan

тотрыксызлан- [totriksızlan-] eğreti olmak, sağlam olmamak

тотрыксызлык [totriksızlık] eğretilik, sabit olmazlık

тоттыр- [tottır-] tutturmak, eline vermek

тоту [totu] tutma

тотучы [totuçı] sahip olucu

тотылган [totılган] kullanılmış

тотылу [totulu] 1. tutulma; 2. kullanılma

тотыл- [totil-] 1. tutulmak; 2. kullanılmak

тотылыш [totılıш] 1. kullanılıш, sarf ediliш; 2. ay tutuluш

тотым [totım] tutam

тотын- [totın-] 1. tutunmak; 2. işe başlamak

тотыш [totиш] tutum, davranış, hâl

тотыш- [totиш-] sıra belirlemek için karşılıklı sayışmak

тояк [toyak] 1. toynak; 2. tazminat; тояк үлән [toyak ülen] toynak yapraklı bitki ♦ тояк суы эч- [toyak suı êç-] sıkıntı çekmek

тояклы [toyaklı] toynaklı

тояклылар [toyaklılar] toynaklılar

тожра- [tocra-] (*gözleri*) fal taşı gibi açılmak

тожрайт- [tocrayt-] (*gözlerin*) fal taşı gibi açmak

тожым [tocım] örümcek

Травма [travma] travma

Травматология [travmatologi-

ye] travmatoloji

трагедия [tragêdiye] trajedi

трагик I [tragik] trajedi ile ilgili, feci

трагик II [tragik] trajedi oyuncusu

традицион [traditsion] ananevî, geleneğe bağlı

традиция [traditsiye] anane, gelenek

траектория [trayêktoriye] atış ve uçuş yolu (yörüngesi)

трактор [traktor] traktör

тракторчы [traktorçı] traktör sücüsü

трал [tral] trol

трамвай [tramvay] tramvay;

трамвай йөртүчө [tramvay yörtüçê] vatman

трамплин [tramplin] trampelen

транзистор [tranzistor] transistör

транзисторлы [tranzistorlı] transistörlü

транзит [tranzit] transit, aktarmak

транскрипциялә- [transkripsiyelä-] transkripsiyon yapmak

трансляция [translyatsiye] radyo dalgası aktarıcı

трансляциялә- [translyatsiyelä-] nakletmek, naklen vermek

транспарант [transparant] pan-kart, döviz

транспорт [transport] ulaştırma, taşıma, nakliye

транспорт [transportyor] zırhlı araba

транспортчы [transportçı] taşımacı, nakliyeci

трансформатор [transformator] transformatör

траншея [tranšêye] siper, hendek

трапеция [trapêtsiye] trapez

трасса [trassa] hat, yol

траулер [travlêr] tarama ağı olan gemi

трафарет [trafarêt] resim kalıbı, klişe

трахома [trahoma] trahom

трахомалы [trahomalı] trahomlu

тревога [trêvoga] alârm, endişe, telâş

тренер [trênêr] antrenör

тренировка [trênirovka] idman, antrenman; тренировка яса- [trênirovka yasa-] idman (antrenman) yarmak

трест [trêst] tröst

трибуна [tribuna] tribün

трибунал [tribunal] askerî mehkeme

тригонометрик [trigonomêtrik] trigonometrik

тригонометрия [trigonomêtriye] trigonometri

трико [triko] triko

трикотаж [trikotaj] trikotaj, örgü

троллейбус [trollêybus] trolley-büs

тропик [tropik] 1. tropikal; 2. тропик yer

тротуар [trotuar] trotuar, yaya kaldırımı

трофей [trofêy] ganimet mal

труба [truba] boru

трубка [trubka] 1. ahize; 2. pipo

трусик [trusık] külot

трюк [tryuk] trük

трюкчы [tryukcı] trükçü

трюм [tryum] gemi ambarı

ту- [tu-] doğmak, dünyaya gelmek; туып үскән [tuip üskên] doğup büyünen (yer); туганнан

бирле [tugannan birlê] doğumdan itibaren ♦ тумаган балага би-

шек яса- (күлмәк тек-) [tumagan balaga bişêk yasa- (külmekek-)] doğmamış çocuğa beşik yarmak

(gömlek dikmek); тумаган тай-

ның билен сындыру [tumagan tayning bilên sindiru] doğmamış tayın belini kırmak; bir işi baş-

lamadan bozmak; тумас борын

картайган [tumas boron kartaygan] doğmadan ihtiyarlamış

туалет [tualêt] tuvalet

туар [tuar] davar

туарылып [tuarılıp tuvarılıp] her işten vaz gecerek

туа-тумыштан [tua-tumiştan] doğuşтан

тубал [tubal] ağaç kabuğundan yapılan kova; тубал битле [tubal bitlê] geniş yüzlü; тубал хэтле [tubal hetlê] geniş çizgili

тубалак [tubalak] topalak

тубалбаш [tubalbaş] saçları karmarışık olan kimse

тубалчы [tubalçı] koltuk ticareti yapan kimse, işportacı

туберкулез [tubêrkulyoz] verem

тубык [tubık] 1. diz; 2. topuk

тубылгы [tubılgı] çayır melikesi

тубыр [tubır] ur ♦ тубыр тел [tubır têt] ağızı bozuk

тубырла- [tubır-la-] ur yarmak

тубырлы [tubırlı] urlu

тубырсык [tubırsık] çikik
 тубырча [tubırça] yumak toplamak için budaklı ağaç top
 тубырчык [tubırçık] 1. kozalak; 2. tıkaç; 3. *тес.* yerinde durmaz (*çосук*)
 туг [tug] tug, han bayrağı
 тугай [tugay] nehir kıvrımları arasında kalan çayırılık
 тугайлан- [tugaylan-] nehir kıvrımları arasında kalan çayırılık haline gelmek
 тугайлы [tugaylı] çayırılı
 тугайлык [tugaylık] çayırılık
 тугай-тугай [tugay-tugay] çайыр çайыр
 туган [tugan] kardeş; туган апа [tugan apa] kız kardeş, abla; туган ил [tugan il] vatan; туган көн [tugan kön] doğum günü; туган тел [tugan têt] ana dili; туган тиешле [tugan tiyêşlê] kardeş çıkar; туганнан туган [tugannan tugan] kardeşten doğan
 тугандаш [tugandaş] yakın, akrabа (*topluluk vb.*)
 тугандашлык [tugandaşlık] yakınlık, akrabalık
 туганкай! [tugankay] ey kardeş!
 туганлаш- [tuganlaş-] kardeşleşmek
 туганлаштыр- [tuganlaştır-] kardeşleştirmek
 туганлык [tuganlık] kardeşlik
 туганлыклы [tuganlıklı] kardeşlikli
 туганнарча [tugannarça] kardeşler gibi
 туган-тумача [tugan-tumaça] hısım akraba

туган-тумачалык [tugan-tumaçalık] hısımlık akrabalık
 туганчыл [tugançıl] kardeşine düşkün
 туганчылык [tugancılık] kardeşçilik
 туганый, туганым [tuganıy, tuganıım] kardeşçığım
 туган-ыру [tugan-ıru] kardeş soy, soy sop
 туган-үскән [tugan-üşken] doğmuş büyümiş; туган-үскән ил [tugan-üşken il] doğup büyünen ülke; туган-үскән йорт [tugan-üşken yort] doğup büyünen ev bark
 тугар- [tugar-] коşумдан çıkarmak
 тугарыл- [tugarıl-] 1. коşумдан çıkarılmak; 2. her işi bırakmak
 тугла- [tugla-] hamur, yumurta *vb.* çalkalamak, çırpmak
 туглавыч, туглагыч [tuglavıç, tuglagıç] hamur, yumurta *vb.* çırpma âleti, mikser
 тугландыр- [tuglandır-] çalkalatmak, çırpırtırmak
 тугры [tugrı] doğru
 тугрылык [tugrılık] doğruluk
 тугрылыклы [tugrılıklı] sadık
 тугыз [tugız] dokuz; тугыз тапкыр [tugız tapkır] dokuz defa; тугыздан бер [tugızdan bêr] dokuzda bir; тугызы да берге [tugızı da bêrge] dokuzu birden ♦ тугыз төймә [tugız töyme] deli, divane, mecnun; тугызга бөгелү [tugızga bögelü] domalmak; тугыздан калган тукаби [tugızdan kalgan tukabi] kardeşleri ölüp tek kalan çocuk

тугызар, тугызарлап [tugizar, tugizarlap] dokuzar, dokuz dokuz
тугызау [tugızau] dokuzu birden
тугызлы [tugızlı] dokuzlu
тугызынчы [tugızınçı] dokuzuncu

тудык [tudık] erkek yeğen
тудыкай [tudıkay] kız yeğen
тудыр- [tudır-] doğurmak
тудыручы [tudırucu] ata, cet, ana, baba

туемсыз [tuyımsız] doymak bilmez

туемсызлан- [tuyımsızlan-] ақ gözülü olmak

туемсызлык [tuyımsızlık] ақ gözülüük

туен- [tuyın-] beslenmek, gıdalanmak; yemek

туендыр- [tuyındır-] doyurmak; туендыру трансформаторы [tuyındıru transformatorı] duyurucu transformatör

туендырылган [tuyındırılган] duyurulmuş

туз I [tuz] ak ağaç kabuğunun zarı; туз чиләк [tuz çilek] ak ağaç kabuğunun zarından yapılmış kova
♦ тузга язмаган [tuzga yazmagan] yazılmamış, olmamış, yalan;
тузга язмаганны сөйләү [tuzga yazmagannı söyleü] saçmalamak, ipsiz sapsız şeyler söylemek

туз II [tuz] 1. kâğıt oyununda bey; 2. *мес.* kodaman, kocaman kimse

туз- [tuz-] 1. tozmak, tozarmak; 2. eskimek, yıpranmak; 3. çok öfkelenmek

тузан [tuzan] toz; тузан бөр-

тере [turan börtêgê] toz tanesi;
тузан кун- [tuzan kun-] toz konmak; тузан суыр- [tuzan suvir-] toz almak, temizlemek; тузан туздыр- (күтәр-, чыгар-) [tuzan tuzdır- (kütêr-, çıgar-)] toz çıkarmak ♦ тузан астында кал- [tuzan astında kal-] toz altında kalmak, tozlanmak; тузан илә- [tuzan ile-] tozlu yolda oraya buraya yürümek; тузан кадәр (хәтле) дә [tuzan kader (hetlê) de] toz kadar; тузан(ын) туздыру [tuzan(in) tuzdırıru] çok öfkelenmek; тузанга очу [tuzanga oçu] yok olmak, harap olmak; тузандайны тубалдай ит- [tuzandaynı tubalday it-] pireyi deve yapmak; тузанын как- [tuzanın kak-] 1. cezalandırmak; 2. toz kaldırmasına oynamak

тузанла- [tuzanla-] tozlandırmak

тузанлан- [tuzanlan-] tozланmak

тузанландыр- [tuzanlandır-] tozlandırmak

тузанлы [tuzanlı] tozlu; тузанлы кисәү [tuzanlı kiseü] şarbon (*bitkilerde*)

тузанлылык [tuzanlılık] tozluluk
тузансыз [tuzansız] tozsuz

тузбаш [tuzbaş] bir cins zehirsiz yılan; тузбаш елан [tuzbaş yılan] su yılanı

тузгак [tuzgak] dağılık, karışmış ♦ тузгак баш [tuzgak baş] 1. dağılık baş; 2. yabani hindiba

тузгаклан- [tuzgaklan-] dağılmak, karışmak

тузган [tuzgan] eskimiş, уйран-миş

тузганак [tuzganak] yabani hindiba

тузгы- [tuzgı-] karışmak, karıştırılmak

тузгыган [tuzgıgan] dağılımış

тузгыт- [tuzgıt-] karıştırmak

туздыр- I [tuzdır-] tozdurmak

туздыр- II [tuzdır-] eskitmek, уйрандырмак

тузу [tuzu] 1. tozdurma; 2. eskime, уйранма ♦ тузуы житкән [tuzuy citken] çok ihtiyarlamış

тузын- [tuzın-] çok kavga etmek

тузыш- [tuzış-] itişip kakışmak

туй [tuy] düğün, toy; туй башы [tuy başı] düğün başı; туй ит- (уздыр-) [tuy it- (uzdır-)] düğün уармак (geçirmek); туйдан соң дөмбергә [tuydan song dömbêrge] düğün geçtikten sonra def çalmazlar

туй- [tuy-] doymak (*karın*)

туйганчы [tuygancı] doyuncaya kadar

туйгысыз: ашап туйгысыз [tuygısız: aşap tuygısız] doyulamaz: yemeğe bıkılmas, çok lezzetli; карап туйгысыз [karap tuygısız] bakmağa doyulmaz

туйдыр- [tuydır-] 1. doyumak; 2. bıktırmak

туйдыручы [tuydırucı] doyurucu

туйла- [tuyla-] düğün уармак

туйлаш- [tuylaş-] beraber düğün уармак

туймас [tuymas] doymaz ♦

туймас тамак [tuymas tamak] obur

туйра [tuyra] (*bir cins*) kavak

туйралык [tuyralık] kavaklık

тук [tuk] tok

туклан- [tuklan-] beslenmek

тукландыр- [tuklandır-] beslendirmek, gıdalandırmak

туклану [tuklanu] beslenme, gıdalanma

туклык [tuklık] tokluk

туклыклы [tuklıklı] besinli

туклыкылык [tuklıklılık] besinlilik

тулма- [tukma-] çok defa vurmak

тулмак [tukmak] tokmak ♦ тулмак борын [tukmak boron] kısa kalın burun

тулмакла- [tukmakla-] tokmaklamak

тулмаклаш- [tukmaklaş-] 1. tokmaklaşmak; 2. savaşmak

тулмак [tukmak] çomak

тулмакран [tukmakran] ağaçkakan ♦

тулмакран тәүбәсе [tukmakran teübesê] tutulamaz tövbe

тулмакранбаш [tukmakranbaş] yonca

тулмаксан [tukmaksan] toksan ♦ тулмаксан тугыз [tukmaksan tugız] 1. bir taktası eksik, 2. pek çok; тулмаксан тугызлы [tukmaksan tugızlı] akli eksik

тулмаксанынчы [tukmaksanınçı] toksanınçı

тулмакта- [tukmakta-] durmak; тулмактале [tukmaktalê] dursana; тулмактап кал- [tukmaktap kal-] durup kalmak; тулмактап тор- [tukmaktap tor-] durup durmak

тулмактал- [tukmaktal-] 1. durmak, durdurulmak; 2. kalmak, inmek; тулмакталып тор- [tukmaktalıp tor-] aksa-

мак, durmak

тукталыш [tuktalıŝ] durak;
тукталыш нокталары [tuktalıŝ
noktaları] *mat.* durak yerleri, ölü
noktalar

туктамастан [tuktamastan] dur-
madan

туктат- [tuktat-] durdurmak;
туктатып тор- [tuktatıp tor-] biraz
durdurmak

туктаусыз [tuktausız] durmak-
sızın, durmadan, sonsuz; тукта-
усыз шах [tuktausız şah] sonsuz
şah

тук-тук [tuk-tuk] tak tak (*ün-
lem*); тук-тук ит- (кил-) [tuk-tuk it-
(kil-)] tak tak etmek (gelmek)

туку [tuku] dokunma (*meşgul-
iyet*), dokuma işi

тукучы [tukuçı] dokumacı, do-
kuycu

тукучылык [tukuçılık] dokuma-
cılık, dokuyuculuk

туку- I [tuku-] bir sözü tekrarla-
mak

туку- II [tuku-] dokumak

тукылда- [tukıl-da-] takıldamak

тукылдат- [tukıldat-] takıldat-
mak

тукума [tukıma] dokuma, ku-
maş

тукын- [tukın-] dokunmak

тукыр: тукуыр кош [tukır: tukır
koş] dokur: dokuyucu kuş

тул- [tul-] dolmak

тула [tula] çuha; тула бас- [tula
bas-] çuha doldurmak

тулаем [tulayım] bütünöyle, ta-
mamiyle, toptan; тулаем алган-
да [tulayım alganda] tamamiyle
alındığında

тулай [tulay] toplam, yekün; ту-
лай торак [tulay torak] yurt

тулгак [tulgak] doğum ağrısı;
тулгак тот- [tulgak tot-] doğum
ağrısında *vb.* hastalıkla dalgalan-
mak

тулгакла- [tulgakla-] doğum ağ-
rısında *vb.* yatmak

тулган [tulgan] dolmuş; тулган
ай [tulgan ay] dolunay ♦ тулган
аем [tulgan ayım] dolunayım

тулган- [tulgan-] 1. dolanmak;
2. yatakta (*uykusuz*) dolanıp yat-
mak

тулганчы [tulgançı] dop dolu
oluncaya kadar

тулганыш [tulğanış] dolantı, do-
lanış

тулганыш- [tulğanış-] dolanış-
mak

тулма [tulma] dolma (*yemeği*)

тулмаучылык [tulmauçılık] öl-
çüde, tartıda eksiklik

тулпар [tulpar] *mit.* kanatlı at

тулы [tulı] dolu, tam; тулы хо-
куклы [tulı hokuklı] her türlü hak-
ka sahip (*kimse*); тулы яңгыраш-
лы [tulı yanggıraşlı] tam manasıy-
le; тулы ай [tulı ay] dolunay;

тулы булмаган [tulı bulmagan]
tamamlanmamış; тулы вәкаләт-
ле [tulı vekäletlê] tam vekäletli;

тулы дистәләп [tulı disteler] *mat.*
tam desteler; тулы кыйммәтле
(сыйфатлы) [tulı kıymmetlê (sıy-
fatlı)] tam değerli (kaliteli); тулы
көөнчә (киләш) [tulı köyence (ki-
leş)] tamamilе, büsbütün ♦ тулы
канлы [tulı kanlı] eksiksiz; тулы
түгел [tulı tügêl] az akıllı

тулыландыр- [tulılandır-] tam etmek, tamam etmek, eksiklerini bitirmek

тулылан- [tulılan-] dolu olmak

тулылык [tulılık] doluluk

тулымса [tulımsa] dolgun (*kimsese*)

тул- [tul-] dolmak ♦ тулып ашкан [tulıp aşkan] aşırı derecede; тулып ята [tulıp yata] çok

тулысы: тулысы белән [tulısı: tulısı bêlen] dolusu ile, tamamiye

тулысынча [tulısınça] dolusınca

тулыш- [tulış-] doluşmak

тума [tuma] 1. doğma; 2. doğuşтан; 3. doğanın başına giydirilen başlık, tomağa

тумача [tumaça] ortak cetten son ikinci nesilden olan kimselerin, her biri, doğmаса

тумачи, тумачый [tumaçi, tumaçıy] ortak cetten son ikinci nesilden olan kız ve kadın

тумба [tumba] kaldırım taşı

тумбочка [tumboçka] komodin

тумпай- [tumpay-] kabarmak, yumrulaşmak

тумпак [tumpak] topak

тумран [tumran] томрук

тумыр- [tumır-] ағаçтан томрук kesmek

тумыш [tumiş] doğmuş

тумыштан [tumiştan] doğmuşтан, doğuşтан; тумыштан килгән [tumiştan kilgen] doğuşтан gelen

тун [tun] күрк мanto

туна- [tuna-] derisini үзүмек

тунат- [tunat-] derisini үздүрмек

тунгус [tungus] Tungus

тундра [tundra] tundura; тундра казы [tundra kazı] tundura bölgesinde yaşayan bir cins kaz

туннель [tunnel'] tunel

туп I [tup] top

туп II [tup] top; туп арбасы [tup arabası] top arabası; тупка тот- [tupka tot-] topa tutmak ♦ туп ите [tup itê] *mes.* top güllesiyle ölecek asker

туп III [tup] top- туп-тıp (*ünlemi*) ♦ туп ит- [tup it-] тıp etmek, тıp diye sekmek; туп итен [tup itê] *mes.* anîden, ansızın

тупа [tupa] күт, көрелmiş

тупар- [tupar-] көрелmek, күтлешmek

тупарт- [tupart-] күтлештирmek, көрелтmek

тупас [tupas] 1. kaba; 2. топарлак

тупаслан- [tupaslan-] kaba olmak

тупаслык [tupaslık] kabalık

тупик [tupık] çıkmaz sokak (*yo!*)

туплавык [tuplavık] hayvanların toplanmasına uygun (*yer*), toplanма yeri

туплам [tuplam] toplam

тупланганлык [tuplanganlık] toplanmalık

тупланма [tuplanma] toplanma

туплан- [tuplan-] toplanmak

тупланыш [tuplanış] toplanış

тупла- [tupla-] toplamak

туплау [tuplau] hayvanların toplanmasına uygun yer; toplanма

туплы [tuplı] toplu; туплы хок-

кей [tuplı hokkêy] top ile oynanan hokey

тупса [tupsa] 1. mafsal; 2. eşik; тупсага утыр- [tupsaga utır-] еşi-
ге oturmak ♦ тупсаны төшөр-
[tupsanı töşêr-] eşik aşındırmak

тупсалы [tupsalı] mafsallı

туп-туры [tup-tupı] dos doğru

тупчы [tupçı] topçu

тупчы- [tupçı-] üst üste dikmek

тупый, тупыйк [tupıy, tupıyk] top gibi; тупыйк борын [tupıyk borın] top gibi burun

тупыл [tupıl] yaş kavak ağacı

тупылда-, тупылдат- [tupıl-da-, tupıldat-] zıplatmak

тупылдык [tupıldık] zıplayıcı

тупырда- [tupırda-] tıpir tıpir ses çıkararak yürüme; тупыр-
дап торган [tupırdap torgan] tıpir tıpir ses çıkarıp duran

тупырдат- [tupırdat-] tıpir tıpir ses çıkartmak

тупырдатып, тупырдашып [tupırdatıp, tupırdaşıp] tıpir tıpir ederek

тупырдаш- [tupırdaş-] tıpirdaşmak, tıpir tıpir ses çıkarmak

тур I [tur] yan, çevre, dolayı, do-
ğru; турыгызда, турыларда, ту-
рымда, турында [turıgızda, turı-
larda, turımda, turında] hakkında, doğrusunda

тур II [tur] 1. file; 2. katarakt

тур III [tur] tur

тура [tura] yoğurt, un, yumurta kaуmak vb. ile yapıp yağda pişirilen yemek

тура- [tura] doğramak ♦ турап сал- (ташла-) [turap sal- (taşla-)]

düşmanı çok öldürmek

турагыч [turagıç] doğrayıcı âlet

турай- [turay-] doğru olmak

турайт- [turayt-] doğrultmak

турайткыч [turaytkıç] doğrultucu âlet

турак: турак уты [turak: turak utı] ауı kulağı bitkisi

туракла- [turakla] dilim dilim doğramak

турам [turam] doğram

турама [turama] doğrama

турбина [turbina] türbin

турбиналы [turbinalı] türbinli

турбовинт(лы) [turbovint(lı)] türboproply

турбореактив [turborêaktiv (turboreyaktiv)] turbojet

тургай [turgay] turgay

турист [turist] turist

туристлык [turistlık] turistlik

турнепс [turnêps] yem şalgamı

турник [turnik] idman için sabit yatay çubuk

турнир [turnir] turnuva

турсай- [tursay-] 1. dudak ve çene kabartmak; 2. öfkelenmek

турсайт- [tursayt-] dudak ve çene kabartmak

турсаючан [tursayuçan] öfkelenmeğe düşkün

турсык I [tursık] kayın ağacı urundan yapılmış testi

турсык II [tursık] kabarık

турта [turta] tortu

турун [turun] torun

туры I [turi] doğru; туры канатлылар [turi kanatlılar] doğru kanatlılar; туры сөйләм [turi söylәм] söylenen sözlerin aynen tek

rarı; туры эчэк [turi êçek] göten, rektom ♦ туры килү [turi kilü] mecburiyetinde kalmak; туры китереп [turi kitêrêp] doğru getirip; туры китерү [turi kitêrû] bulmak, uydurmak; туры сүзле [turi süzlê] doğru sözlü; туры юлга сал- [turi yulga sal-] doğru yola koymak; туры әйткән туганына ярамаган [turi eytken tunganına yaramagan] doğru söz göze batar

туры II [turi] doru (at); туры бурлы [turi burli] doru bozlu
турыга [turiga] doğru, dos doğru

турыда [turida] hakkında
турыдан [turidan] doğrudan doğruya, gizlemeden, açıkça ♦ турыдан бәр- (яр-, суктыр-) [turidan ber- (yar-, suktır-)] açıkça söylemek, sert söylemek; турыдан-туры [turidan-turi] doğrudan doğruya

турыла- [turılan-] 1. doğrultmak; 2. yöneltmek

турылан- [turılan-] doğrulmak
турылык [turılık] doğruluk
турылыклы [turılıklı] sadık
турылыклылык [turılıklılık] sadıklık

турында [turında] hakkında
турыпочмаклы [turipoçmaklı] dik açılı

турыпочмаклык [turipoçmaklık] dik açılık

турысы [turısı] doğrusu ♦ турысын гына әйткәндә [turısın gına eytkende] doğrusu söylendiğinde

турысында [turısında] doğru-

sunda

тусрый [tusriy] dolgun
тустаган [tustagan] ağaç teste
♦ тустаган күз(ле) [tustagan küz(lê)] çok büyük gözlü

тут I [tut] pas
тут II [tut] dut; тут агачы [tut agaçı] dut ağacı; тут ефәкчесе [tut yêfekçêsê] ipek kurdu

тута [tuta] büyük abla; teyze
тутакай [tutakay] benim büyük ablam, ablacığım

тутаş [tutaş] evlenmeyen delikanlı kız ve ona müracaat sözü
туткыл [tutkil] benli (yüz)

тутлы: кара тутлы [tutli: kara tutli] esmer (yüz)

тутык- [tutik-] paslanmak; тутыгып бет- [tutigip bê-] tamamen paslanmak

тутый [tutiy] tofi ♦ туый кош тот- [tutiy koş tot-] ele geçirmek
тутык [tutik] paslanmış yer; paslanmış metal tozu

тутыклы [tutikli] çok paslı
тутыкмас [tutikmas] paslanmaz
тутыктыр- [tutiktir-] paslandır- mak

тутыргыч [tutirgiç] doldurucu
тутырма [tutirma] doldurma

тутырык [tutirik] doldurulmuş
тутыр- [tutir-] doldurmak; туытырган тавык [tutirgan tavık] tavuk doldurması; туытырып ач- [tutirip aç-] (gözünü) fal taşı gibi açmak; туытырып кара- [tutirip kara-] açık göz ile bakmak

туу [tuu] doğma
туф [tuf] sünger taşı
туфан [tufan] tufan

туфли [tufli] iskarpin

туфрак [tufrak] toprak; туфрак асты [tufrak astı] toprak altı; туфрак белгече [tufrak bêlgêçê] toprak uzmanı; туфрак белеме (гыйлеме) [tufrak bêlêmê (gıylêmê)] toprak bilgisi; туфрак йомшарткыч [tufrak yomşartkıç] toprak yumuşatıcı âlet ♦ туфрак тарту [tufrak tartu] toprak çekmek; ölmek için gelmek

туфракса [tufraksa] toprak dam

туш I [tuş] 1. buz üstünde donmuş yeni buz tabakası; 2. buz üstüne çıkmış su

туш II [tuş] gövde

туш III [tuş] tuş

тушь [tuş'] çini mürekkebi; тушь каләме [tuş' kalemê] çini mürekkebi kalemi

тушьла- [tuş'la-] karaya boyamak

туым [tuım] doğum; туым суы (сыекчасы) [tuım suı (sıyıqçası)] doğumda çıkan son suyu

туя I [tuya] mazı çalısı

туя II [tuya] doyuncaya kadar

туяр-туймак [tuyar-tuymas] doyar doymaz

туң [tung] don, buzlanma; туң май [tung may] çerviş; туң жир [tung cir] don yer; туңга сөрү [tungga sörü] nadasa sürmek ♦ туң агач [tung agaç] nadan; туң аяк (тәпи) [tung ayak (tepi)] davetsiz misafir; туң баш (бүкән, тумран) [tung baş (büken, tumran)] aptal, ahmak, anlayışsız; туң йөрәк (тимер) [tung yörək (timêr)] hissiz, soğuk kalpli; туң колак [tung

kolak] sağırık taslama; туң күчән [tung küçen] cahil, hissiz, duygusuz

туңгак, туңгалак [tunggak, tunggalak] donmuş kar (çamur)

туңдыр- [tungdir-] dondurmak; туңдыра төш- [tungdira töş-] birkaç dondurmak

туңкай- [tungkay-] domalmak

туңкайт- [tungkayt-] domaltmak

туңлык [tunglık] 1. donluk; 2. donukluk

туңу [tungu] donma; туңу ноктасы [tungu noktası] suyun donma derecesi

туң- [tung-] donmak, buz tutmak; туңа төш- [tunga töş-] birkaç donmak

тфү [tfü] fu (*tükürme ünlemi*)

тыгыз [tıgız] tıkHz, dolu ♦ тыгыз тоту [tıgız totu] sıkıştırmak; тыгызга килү [tıgızga kilü] acele-ye gelmek

тыгызла- [tıgızla-] 1. sıkmak, bastırmak, tıkHzlamak; 2. acele ettirmek; тыгызлап керт- [tıgızlap kêrt-] zorla sokmak; тыгызлап чыгар- [tıgızlap çıgar-] sıkarak çıkarmak, yerini almak

тыгызлан- [tıgızlan-] 1. tıkHz olmak; 2. acele etmek

тыгызлаткыч [tıgızlatkıç] sıkıştırtıcı

тыгызлык [tıgızlık] tıkHzlık

тыгылдыр- [tıgıldır-] tıkmak; el sokturmak, müdahale ettirmek; yol, nehir, boğaz vb. tıkamak

тыгылу [tıgılu] tıkıлма; el sokma

тыгыл- [tıgıl-] 1. tıkıлма; 2. el sokmak; 3. müdahale etmek; 4.

yol, nehir boğaz *v.b.* tıklamak
 ТЫГЫН- [tɨgɨn-] çok yemek, tıkmak
 мак
 ТЫЙ- [tɨy-] men etmek
 ТЫК- [tɨk] tıkmak, sokmak
 ТЫКШЫНУ [tɨkʂɨnu] karışma
 ТЫКШЫН- [tɨkʂɨn-] her yere ve söze girmeğe çalışmak, sokulmak, karışmak; el sokmak
 ТЫКЫЛДА- [tɨkɨlda-] tık tık etmek
 тыкылдат-, тыкырда- [tɨkɨldatɨrɨga, tɨkɨrdarɨga] tık tık ettirmek, tıkırdamak
 тыкырдат- [tɨkɨrdatɨrɨga] tıkırdатmak
 тыл [tɨl] арка; cephe gerisi ♦
 тыл күсесе [tɨl kɨsɛsɛ] cephe gerisinde kendisine iş uydurup savaştan kayтаран kimse
 тылакый [tɨlakɨy] her yere ve söze girmeğe, sokulmağa, karışmağa düşкүн kimse
 тылмач [tɨlmaç] dilmaç, tercüman
 тылмачла- [tɨlmaçla-] sözden söze tercüme etmek
 тылмачлык: тылмачлык ит- [tɨlmaçlık: tɨlmaçlık it-] 1. tercümanlık, tercümanlık etmek; 2. gereksizce anlatmağa çalışmak
 тылсым [tɨlsɨm] tılsım
 тылсымла- [tɨlsɨmla-] tılsımlamak
 тылсымлы [tɨlsɨmlı] tılsımlı
 тылсымчы [tɨlsɨmçɨ] tılsımcı
 тымызык [tɨmɨzɨk] 1. rüzgârsız (*hava*); 2. yavaş akan akarsu ♦
 Тымызык күлне корт басар [tɨmɨzɨk kɨlnɛ kort basar] yere ba-

kan yürek yakan
 ТЫМЫК [tɨmɨk] rüzgârsız hava
 ТЫН I [tɨn] dinç, sakin
 ТЫН II [tɨn] nefes; тын юллары [tɨn yullarɨ] nefes yolları; тын алу [tɨn alu] nefes almak, dinlenmek;
 тын ал- [tɨn al-] nefes almak, solуğu almak; тын бет- [tɨn bɛt-] nefessiz kalmak; тын кап- (кыс-, кысыл-) [tɨn kap- (kɨs-, kɨsɨl-)] sұratlı yürüyüşten nefesi kapanmak (kısılmak); тын бетү [tɨn bɛtɨ] nefes darlığı, ihtinak; тынны куыр- [tɨnnɨ kuɨr-] nefesi kavurmak; тын алгысыз (куыргыч) [tɨn algɨsɨz (kuɨrgɨç)] çok gergin;
 тын алдыру [tɨn aldiru] dinlendirmek; тын алмастан [tɨn almas-tan] dinlenmeden; тын(нарын) да алмыйча [tɨn(narɨn) da almyıça] soluk olmadan; тын да чыкмый; тыннарын да чыгармыйлар [tɨn da çɨkmɨy; tɨnnarɨn da çɨgarmɨylar] sessizce hareket etme; тынны арттан алу [tɨnnɨ arttan alu] korkudan ses çıkarmamak
 тын- [tɨn-] dinmek
 тына [tɨna] defa, kere
 тыналыш [tɨnalɨʂ] 1. solu; 2. dem (*alma*)
 тынғы, тынғылык [tɨngɨ, tɨngɨlik] 1. sessizlik; 2. dinlenme vakti
 тынғысыз [tɨngɨsɨz] endişeli, rahatsız (*kimse*)
 тынғысызла- [tɨngɨsɨzla-] rahat-sız etmek, endişelemek
 тынғысызлан- [tɨngɨsɨzlan-] endişeli olmak, endişelenmek
 тынғысызлык [tɨngɨsɨzlık] te-lâş, endişe, heyecan

тындыр- [tındır-] dindirmek, yatıştırmak

тынлы: **тынлы оркестр** [tɪnli: tɪnli orkêstr] nefesli sazlar orkestrası

тынлык [tɪnlik] sessizlik; sakinlik

тынмастан [tɪnmastan] dinlenmeden; ara vermeden

тынсыз [tɪnsız] sessizce, gürültüsüzce ♦ **тынсыз ит-** [tɪnsız it-] hayran bırakmak; **тынсыз кал-(бул-)** [tɪnsız kal- (bul-)] hayranlıktan nefessiz olmak

тынчу [tɪnçu] boğucu, bunaltıcı

тынчулык [tɪnçulik] boğucu hava (sıcaklık)

тынчы- [tɪnçi-] bozulmak

тыныч [tɪniç] dinç, rahat ♦ **тыныч бул(ыгыз)** [tɪniç bul(ıgız)] rahat ol, telâşlanma!; **тыныч йокы** [tɪniç yokı] iyi geceler; **тыныч карый алмый** [tɪniç karıy almıy] tarafsız olamaz; **тыныч күңөл белән** [tɪniç küngel bêlen] rahat gönül ile

тынычлан- [tɪniçlan-] dinlenmek, rahat etmek; susmak

тынычландыр- [tɪniçlandır-] dinlendirmek; yatıştırmak

тынычландыргыч [tɪniçlandırğıç] dinlendirici (*mes. çare, ilâç*)

тынычлап [tɪniçlap] dinlenerek

тынычлык [tɪniçlik] 1. sükûnet; 2. barış; **тынычлык сөюче** [tɪniçlik söyüçê] barışsever

тынычсыз [tɪniçsız] telaşlı, heyecanlı

тынычсызла- [tɪniçsızla-] rahat-sız etmek

тынычсызлан- [tɪniçsızlan-] heyecanlanmak

тынычсызланучан [tɪniçsızlanuçan] heyecanlanmaya meyilli

тынычсызлык [tɪniçsızlık] rahatsızlık

тыныш [tɪniş] durmak, nefes, dinlenme; **тыныш билгеләре** [tɪniş bilgêlerê] noktalama işaretleri

тыныш- [tɪniş-] sakinleşmek, rahata erişmek, durgunlaşmak

тып [tɪp] tap (*ünlemi*); **тып итеп** [tɪp itêp] tap etip

тып-тып [tɪp-tɪp] tıp tıp (*ünlemi*)

тыпырдавык [tɪpırdavık] 1. ayakları ile tap sesi çıkaran (*kimse*); 2. heyecanlı, telaşlı; 3. halk oyununda bir figür

тыпырдан- [tɪpırdan-] bulunduğu yerde ayaklar ile ses çıkarmak, zıplamak

тыпырдат- [tɪpırdat-] tıpırdatmak, ayak üstünde zıplamak

тыпыр-тыпыр [tɪpır-tɪpır] tıpır tıpır

тыпырчын- [tɪpırçın-] ayak diremek, direnmek

тырай: **тырай тибү** [tɪray: tɪray tibü] boş gezmek

тыракла- [tɪrakla-] tek ayak üstünde seke seke gitmek

тырангы [tɪrangı] ilgin ağacı

тыркылда- [tɪrkılɗa-] tek ayak ile seke seke yürümek

тырма [tɪrma] 1. tırmık; 2. tırmık ile işleme zamanı; **тырма тырмала-** [tɪrma tɪrmala-] tırmık ile işlemek

тырмавыч [tɪrmavıç] tırmık

тырмавычлы [tɪrmavıçlı] tırmığı

olan

тырмала- [tirmala-] tirmiklamak

тырмалау [tirmalau] tirmiklama

тырман- [tirman-] 1. tirmiklamak; 2. tirmanmak

тырмачы [tirmaçı] tarla tirmik-çısı

тырмаш- [tirmaş-] 1. tirmanmak; 2. çok çalışmak

тырна- [tırna-] tirmalamak, tırnaklamak; тырнап ал- [tırnap al-] tırnaklayıp almak; тырнап бетер- [tırnap bêtêr-] tırnak izi bırakmak

тырнак [tırnak] tırnak; тырнак гөле [tırnak gölê] peygamber tırnağı çiçeği; тырнак тоякпылар [tırnak toyaklılar] tırnak toynaklılar; тырнак эзе [tırnak êzê] tırnak izi ♦ тырнак астына (тырнагына) элөгү [tırnak astına (tırnagına) êlegü] pençesine düşmek; тырнак астыннан кер эзләү [tırnak astınnan kêr êzleü] bir kimse-nin ayıbını bulmaya çalışmak; тырнак батыру [tırnak batıru] tırnak batırmak, almağa kastetmek; тырнак белән дә чиерттермәү [tırnak bêlen de çiyêrttêrmeü] tırnağını bile dokundurmamak; тырнак күрсәтү [tırnak kürsetü] diş göstermek, direnmek; тырнак очы кадәр дә [tırnak oçı kader de] tırnak ucu kadar

тырнаклы [tırnaklı] tırnaklı

тырнан- [tırnan-] kendi kendine kaşınmak

тырнаш- [tırnaş-] çok tirmalamak, tırnaklamaya düşkün olmak

тырпы [tırpy] dik, sivri

тырпай- [tırpay-] kabarmak; ka-

rıştırılmak

тырпайт- [tırpayt-] dik (sivri) durdurmak

тырпылда- [tırpylda-] sabırsızlıkla tepinmek

тыр-пыр: тыр-пыр кил- (ит-) [tır-pır: tır-pır kil- (it-)] zırt pırt gelmek

тырр [tır] at durdurmak ünlemi, çüş

тыртай- [tırтай-] döneк olmak; hindi gibi kabarmak

тырт-тырт [tırıt-tırıt] kısa adımlarla çabuk yürüme hâli

тыр-тыр: тыр-тыр йөгөр- [tır-tır: tır-tır yögör-] zırt pırt yürümek; тыр-тыр ит- [tır-tır it-] yerinde duramamak

тырык-тырык [tırık-tırık] kısa adımlarla devamlı yürüme hâli

тырылдавык [tırıldavık] motosiklet vb.

тырылда- [tırılда-] motosiklet sesi çıkarmak

тырылдат- [tırıldат-] motosikleti çakıştırmak

тырым-тырагай [tırım-tıragay] her tarafa, o yana bu yana; тырым-тырагай бул- (кил-) [tırım-tıragay bul- (kil-)] darmadağın olmak

тырыс [tırıs] kayın kabuğundan yapılma bardak, küçük kova

тырыш [tırıш] özenli, çalışkan, gayretli

тырыш- [tırıш-] çok çalışmak, özenmek

тырышлык [tırıшlık] çalışkanlık

тырыштыр- [tırıшtır-] çalışarak bulmak

тырыш-тырмаш- [tɪrɨʃ-tɪrmaʃ-] bütün gücüyle çalışmak

тырышып-тырмашып [tɪrɨʃɪp-tɪrmaʃɪp] özenip bezenerek

тычкан [tɨçkan] sıçan; тычкан борчагы [tɨçkan borçagɨ] sıçan burçağı; тычкан койрык [tɨçkan koyrɨk] sıçan kuyuğu; тычкан тарысы [tɨçkan tarɨsɨ] sıçan darısı; тычкан уты [tɨçkan utɨ] fosforlu ağaç ♦ тычкан ашарлык та [tɨçkan aʃarlık ta] azacık bile yok; тычкан башын ярырлык [tɨçkan baʃɨn yarɨrlyk] (*kiler, mut-fak vb. de*) bomboş

тыш I [tɨʃ] dış; тышка чык- [tɨʃ-ka çɨk-] 1. dışarı çıkmak; 2. tuvalete gitmek ♦ тыштан ал да гөл, калганын үзең бел [tɨʃtan al da göl, kalğanɨn üzəŋg bêl] dışarıdan al gül, kalanını kendin bil; тышы ефәк, эче - кибәк [tɨʃɨ yêfek, êçê - kibek] dışı ipek, içi kepek

тыш II [tɨʃ] hariç, fazla; клас-стан тыш [klasstan tɨʃ] sınıftan hariç; планнан тыш [plannan tɨʃ] plândan hariç, fazla

тышай [tɨʃav] köstek

тышаула- [tɨʃaula-] köstekle-mek

тышаулы [tɨʃaulɨ] köstekli

тышканы [tɨʃkarɨ] dışarı

тышкы [tɨʃkɨ] dışarıdaki; тышкы күренеш [tɨʃkɨ kürêneʃ] dış görünüş; тышкы яктан [tɨʃkɨ yak-tan] dış taraftan (bakımdan)

тышла- [tɨʃla-] dışarıdan örtü ile örtmek, kaplamak, dışlamak

тышлау [tɨʃlav] dışarıdan ört-me, kaplama, dışlama

тышлык [tɨʃlyk] dışarıdan ört-mek için kullanılan malzeme, dış-lık

тышта [tɨʃta] dışta

тыштан [tɨʃtan] dıştan, dışarıdan; тыштан карауға (карашка) [tɨʃtan karavga (karaʃka)] dış bakımdan, dıştan bakıldığında

тышча [tɨʃça] dış kabuk, kapla-yıcı

тыю [tɨyu] men etme, engelle-me, mani olunma

тыюлык [tɨyulyk] engebelik, set, bent

тыңкыш [tɨŋkɨʃ] him him konu-şan, burnundan konuşan

тыңкышлан- [tɨŋkɨʃlan-] him him etmek, burundan söylemek

тыңкышлык [tɨŋkɨʃlyk] burnun-dan konuşma hâli

тыңламаc [tɨŋlamas] söz din-lemez

тыңлан- [tɨŋlan-] dinlenmek, kulak kabartmak

тыңла- [tɨŋla-] dinlemek

тыңлау [tɨŋlau] dinleme

тыңлаусыз [tɨŋlausız] söz ve öğüt dinlemez (*çocuk vb.*)

тыңлаучан [tɨŋlauçan] söze uyan (*kimse*)

тыңлаучанлык [tɨŋlauçanlık] söze uyan olma hâli

тыңлаучы [tɨŋlauçɨ] dinleyici talebe

түк [tyük] balya

түкля- [tyükla-] yük dengi yap-mak

түлень [tyülen'] fok balığı

түль [tyül'] tül

тюркология [tyürkologiyе] tür-

koloji

тягач [tyagaç] (*araba*) çekici, traktör

тә [te] da /de, dahi

тәбе [tebê] kaparı, sıçarı kaparı

тәбикмәк [tebikmek] tava ekmeği, tepsi ekmeği

тәбрик [tebrik] tebrik; тәбрик

ит- [tebrik it-] tebrik etmek

тәбриклә- [tebrikle-] tebrikle-mek

тәбә [tebe] sahanda yumurta

тәбәлдәрәк [tebeldêrêk] pedal

тәбәнәк [tebenek] 1. basık, dü-şük, kısa; 2. tıknaz (*kimse*)

тәбәнәклән- [tebeneklen-] ba-sık olmak, kısa olmak

тәбәр [teber] bir cins kokulu bitki

тәвә кошы [teve koşı] deve ku-şu

тәвәккәл [tevekkel] tevekkül ♦ тәвәккәл таш ярыр [tevekkel taş yarar] tevekkül (*kimse*) taşı da yarar

тәвәккәллек [tevekkellêk] tevekküllük

тәвәккәллә- [tevekkelle-] mütevekkil olmak

тәгаен [tegayên] tayin

тәгаенлек [tegayênlik] tayinlik

тәгаенлә- [tegayênle-] tainle-mek, tayin etmek

тәгам [tegam] taam, yemek, аш

тәгъбир [tegbir] tabir; тәгъбир

ит- [tegbir it-] tabir etmek

тәгъбирләргә [tegbirlerge] ta-bir etmek

тәгълимат [teglimat] nazariye, teori

тәгәрмәч [tegermeç] teker, te-kerlek; тәгәрмәч бүкәнә [teger-meç bükenê] teker mili ♦ тәгәр-мәчкә таяк тыгу [tegermeçke ta-yak tıgu] tekerine takoz (taş) koy-mak

тәгәрмәчлә [tegermeçlê] tekerli тәгәрәгәч [tegeregêç] merdane тәгәрәй: тәгәрәй үләнә [te-gerey: tegerey ülenê] şeytan ara-bası otu

тәгәрә- [tegere-] tekerlenmek, yuvarlanmak; тәгәрәп кит- [te-gerep kit-] tekerlenip gitmek; тәгәрәп чык- [tegerep çık-] yuvarlana yuvarlana çıkmak; тәгәрәп ят- [tegerep yat-] yuvarlanıp yatmak ♦ тәгәрәгәнчә ашай [tegeregen-çê aşau] patlayıncaya kadar ye-mek

тәгәрәт- [tegeret-] 1. tekerlet-mek; 2. yıkmak; тәгәрәтәп керт- [tegeretêp kêrt-] yuvarlata yuvar-lata girdirmek; тәгәрәтәп китер- [tegeretêp kitêr-] yuvarlata yuvar-lata getirmek; тәгәрәтәп чыгар- [tegeretêp çıgar-] yuvarlata yuvar-lata çıkarmak

тәдбир [tedbir] tedbir

тәк [tek] 1. tek, öyle; 2. işsiz

тәкатъ [tekat'] takat ♦ тәкатъ ит- (китер-, тот-) [tekat' it- (kiter-, tot-)] takat getirmek; тәкатъ ко-ры- [tekat' korı-] takati tükenmek (kurumak); тәкатъне корыт- [te-kat'nê korıt-] takatini kurutmak (tü-ketmek)

тәкатъсез [tekat' sêz] takatsiz; тәкатъсез бул [tekat'sêz bul-] ta-katsiz olmak

тәкатъсезлән- [tekat'sêzlen-]
takatsizlenmek

тәкелдә- [tekêlde-] 1. öyle öyle demek, tasdik etmek; 2. çok konuşmak

тәклиф [teklif] teklif

тәкрат [tekrar] tekrar

тәкратла- [tekrarla-] tekrarlamak

тәквә [tekva] takvalı

тәквалык [tekvalık] takvalılık, takva

тәкъдим [tekdım] takdim; тәкъдим ит- [tekdım it-] takdim etmek; тәкъдим яса- [tekdım yasa-] evlenmeye teklif etmek

тәкъдир [tekdir] takdir; тәкъдир ит- [tekdir it-] takdir etmek

тәкъдирдә [tekdirde] takdirde

тәкә [teke] teke; тәкә мөгезе [teke mögêzê] 1. keçi boynuzu (*bitki*); 2. keçi boynuyuzuna benzer; тәкә чана [teke çana] küçük kızak

тәкәббер [tetebbêr] tekebbür

тәкәбберлек [tekebbêrlêk] tekebbürlük

тәкәбберлән- [tekebbêrlen-] kibirlenmek

тәкәллеф [tekellêf] tekellüf

тәкәллефле [tekellêflê] tekellüflü

тәкәллефлән- [tekellêflen-] tekellüflenmek

тәкәллефсез [tekellêfsêz] tekellüfsüz

тәкәллефсезлек [tekellêfsêzlêk] tekellüfsüzlük

тәкәрлек [tekerlêk] 1. tavuscuk kuşu; 2. çilli (*kimse*)

тәлгәш [telgeş] salkım

тәлгәшләп, тәлгәш-тәлгәш [telgeşlep, telgeş-telgeş] salkımı ile, salkım olarak, salkım salkım

тәлинкә [telinke] tabak, çanak

♦ тәлинкә тоту (ялау) [telinke totu (yalau)] çanak tutmak (yalamak); тәлинкә тотучы [telinke totuçı] çanak tutucu, dalkavuk; тәлинкә ялаучы [telinke yalauçı] çanak yalayıcı, yaltak

тәлинкәле [telinkelê] tabaklı, çanaklı

тәлләтәвеч [telletevêç] çulluk

тәләкә [teleke] 1. kısa kesilmiş dal, sert değnek; 2. çelik çomak oyununda kısa değnek; 3. ağaçtan yapılmış halat bağlama yeri ♦ тәләкә кыздыру [teleke kızdıru] 1. dal parçası ile sürterek ateş yakmak; 2. gereksiz iş ile meşgul olmak; тәләкә таягы [teleke tayağı] ateş yakmak için kullanılan değnek

тәм [tem] lezzet, tat; тәм бир- (керт-) [tem bir- (kêrt-)] lezzet vermek; тәм кер- [tem kêr-] 1. lezzet girmek; 2. bozulmak ♦ тәм тап- [tem tap-] lezzet bulmak; тәм(ен) тат- [tem(en) tat-] tadına bakmak; тәме кит- [temê kit-] lezzeti gitmek; тәмен белеп [temên bêlêp] lezzetini bilerek (duya duya); тәмен жибәр- (китәр-) [temên ciber- (kiter-)] tadını kaçırmak

тәмам [temam] tamam; тәмам бул- [temam bul-] tamam olmak; тәмам ит- [temam it-] tamam etmek

тәмман- [temamlan-] tamamlanmak

тәмманмаган [temamlanmagan] tamamlanmamış; **тәмманмаган үткән заман** [temamlanmagan ütken zaman] *gr.* tamamlanmamış geçmiş zaman

тәмманлыш [temamlanış] tamamlanış

тәмманла- [temamla-] tamamlamak

тәмманлык [temamlık] *gr.* cümlede nesne; **тәмманлык жәмлә** [temamlık cömlê] nesne cümlesi

тәмгы [temgı] aç gözlülük, aşırı arzu ♦ **тәмгы сузу** [temgı suzu] aç gözlülük уармак

тәмле [temlê] tatlı, lezzetli ♦ **тәмле нәрсә күп булмый** [temlê nerse küp bulmıy] lezzetli şeyler çok olmaz; **тәмле тамак** [temlê tamak] ağızını tadını bilen; **тәмле телле** [temlê têllê] tatlı dilli

тәмле-татлы [temlê-tatlı] lezzetli tatlı

тәмле-томлы [temlê-tomlı] lezzetlendirici, tatlı

тәмләндер- [temlendêr-] lezzetlendirmek

тәмләп [temlep] lezzet duya duya

тәмлә- [temle-] tadına bakmak

тәмләткөч [temletkêç] lezzetlendirici

тәмсез [temsêz] lezzetsiz, tatsız ♦ **тәмсез телле** [temsêz têllê] acı dilli

тәмсезлек [temsêzlêk] lezzetsizlik

тәмсезлән- [temsêzlen-] lez-

zetsizlenmek

тәмсезләнеш- [temsêzlenêş-] karşılıklı ağız kavgası etmek

тәмсезлә- [temsêzle-] lezzet-sizlemek

тәм-том [tem-tom] lezzet ve tat veren nesnelere

тәмуг [temug] tamu, cehennem

♦ **тәмуг газобы** [temug gazabı] cehennem azabı; **тәмуг кисәве (чукмары)** [temug kisevê (çukmarı)] cehennem sopası, güzü; **тәмуг уты** [temug utı] cehennem ateşi; **тәмуг утыны** [temug utını] cehennem odunu, günahkâr

тәмәке [temekê] tütün, sigara

vb.; **тәмәке гөл(е)** [temekê göl(ê)] yaprağı tütün gibi olan bir cins ev çiçeği; **тәмәке кабызу** [temekê kabızu] sigara yakmak; **тәмәке кәгазе** [temekê kegazê] sigara kâğıdı; **тәмәке савыты** [temekê savıtı] sigara kabı, tabaka, tütün tabakası; **тәмәке тарт-** [temekê tart-] sigara içmek; **тәмәке төпчере** [temekê törçêgê] izmarit; **тәмәке янчыгы** [temekê yançıgı] tütün kesesi

тәмәкече [temekêçê] sigara tiryakisi

тән [ten] ten ♦ **тән күн-** [ten kun-] etlenip butlanmak; **тән сат-** [ten sat-] fahişelik (*orospuluk*) уармак

тәнбиһ [tenbih] tembih

тәнкисәр [tenkiser] yaprağı keskin bir cins bitki

тәнқыйт [tenkıyt'] tenkit; **тәнқыйт ит-** [tenkıyt' it-] tenkit etmek, eleştirmek; **тәнқыйт кү-**

зеннән [tenkiyt' küzênnen] tenkit gözünden (gözü ile) ♦ тәнкүйть-тән түбән [tenkiyt'ten tüben] tenkitten aşıağı

тәнкүйтьлә- [tenkiyt'le-] tenkit etmek

тәнкүйтьче [tenkiyt'çê] tenkitçi, eleştirici

тәнкүйтьчел [tenkiyt'çêl] tenkitde düşkün

тәнчек [tençêk] ak yuvar veya al yuvar

тәнәфес [tenefês] teneffüs

тәпи [tepi] hayvan ve çocuk ayağı; тәпи бас- [tepi bas-] adım atmak; тәпи йөрө- [tepi yörê-] yürümeye başlamak; тәпи кит- [tepi kit-] (çocuk vb.) bir kaç adım atmak, yürümөгө başlamak

тәпилә [tepile-] çocuk yürümek, yaya yürümek

тәпи-тәпи [tepi-tepi] yayan; тәпи-тәпи йөрө- [tepi-tepi yörê-] (çocuk) yürümөгө başlamak

тәпичә [tepiçe] 1. küçük ayak; 2. yaz mevsiminde kuru ve yere yarışan ot

тәпке [tepkê] küçük çapa

тәпкелә- [tepkêle-] (küçük çapa ile) çaralamak

тәп-тәп [tep-tep] 1. tıp tıp yürümә hâli; 2. çaralama hâli; тәп-тәп ит- [tep-tep it-] 1. yürümek; 2. çaralamak

тәпәлә- [tepele-] tepelemek

тәпәләш- [tepeleş-] tepeleşmek

тәпән [tæpen] ağaçtan arı kovarı gibi yarılan ve içine bal, yağ koymağa yarağan fıçı; тәпән башы [tepen başı] fıçından içki veren

kimse

тәпәрлә- [teperle-] buruşturmak
тәпәч [tepeç] 1. harmanda başak dövmek için kullanılan kısa sopa; 2. kısa sopa, çop

тәпәчлә- [tepeçle-] sopa ile vurmak

тәрбия [terbiye] terbiye; тәрбия бир- (ит-) [terbiye bir- (it-)] terbiye vermek (etmek); тәрбия күрмәгән [terbiye kürmegen] terbiye görmemiş

тәрбияви [terbiyevi] terbiyevî

тәрбиялә [terbiyelê] terbiyeli

тәрбиялелек [terbiyelêlek] terbiyelilik

тәрбиялә [terbiyele] terbiyelemek

тәрбиялән- [terbiyelen-] terbiyelenmek

тәрбияләнүче [terbiyelenüçê] terbiyelenici

тәрбиясез [terbiyesêz] terbiyesiz

тәрбиясезлек [terbiyesêzlek] terbiyesizlik

тәрбияче [terbiyeçê] terbiyeci

тәре [terê] 1. haç; 2. ikon; тәре походы [terê pohodi] haçlı seferi ♦ тәре баганасы [terê baganası] haç konmağa yarayan sütun; тәре табагачы [terê tabagaçı] haç taşımak için kullanılan sopa

тәртип [tertip] tertip; тәртип

белән [tertip bêlen] tertip ile; тәртип бозучы [tertip bozuçı] tertip bozucu; тәртип саны [tertip sani] tertip sayısı, dereceleme sayısı; тәртип сакла- [tertip sakla-] emniyeti korumak; тәртип ур

наштыр- [tertip urnaştır-] emniyeti korumak; тәртипкә кил- (көр-) [tertipke kil- (kêr-)] tertibe gelmek (girmek); тәртипкә китер- (сал-, көрт-) [tertipke kitêr- (sal-, kêrt-)] tertibe koymak (sokmak)

тәртипле [tertiplê] tertipli

тәртиплелек [tertiplêlêk] tertiplilik

тәртиплә- [tertiplê-] tertiplemek

тәртипсез [tertipsêz] tertipsiz

тәртипсезлек [tertipsêzlêk] tertipsizlik

тәртипсезлән- [tertipsêzlen-] tertipsizlenmek

тәртә [terte] araba oku; тәртә

бавы [terte bavi] araba oku bağı

♦ тәртәгә тибү [tertege tibü] protesto etmek, işi bozmak, düzeni bozmak; тәртәдән чыгу [terteden çıgu] düzenden çıkmak; тәртәне бору [tertenê boru] istikamet değiştirmek; тәртәне сындыру [tertenê sındıru] kızmak, hırslanmak; тәртәсе зиректән кыска [tertesê zirêkten kıska] çabuk öfkelenen (*kimse*)

тәрәзә [tereze] pencere; тәрәзә

гөмбәзе [tereze gömbezê] pencere kemeri; тәрәзә капкачы [tereze kapkaçı] pencere карагы; тәрәзә кысасы [tereze kısasi] çerçeve; тәрәзә пәрдәсе [tereze perdesê] pencere perdesi; тәрәзә төбе [tereze töbê] pencere kenarı; тәрәзә янагы [tereze yangagi] pencerenin iki dik yanından her biri, söke

тәрәккый [terekkıy] terakki; тәрәккый ит- [terekkıy it-] tepakki

etmek

тәрәккыйче [terekkıyçê] terakki taraftarı

тәрәнже [terencê] turunc

тәрәт [teret] taharet , tuvalet

тәрәч [tereç] morina

тәрәш [tereş] didiklenmiş kendir elyafı; тәрәш тарагы [tereş tarağı] keten tarağı

тәрәшле [tereşlê] taranmış yün ve onun takıldığı sopa; тәрәшле каба [tereşlê kaba] taranmış yün kabası; тәрәшле сүс [tereşle süs] taranmış lif

тәрәшлә- [tereşle-] yün *vb.* taramak, temizlemek

тәржемә [tercême] tercüme;

тәржемә ит- [tercême it-] tercüme etmek

тәржемәи: тәржемәи хәл [tercêmeyî: tercêmeyî hel] tercüm-i hâl

тәржемәче [tercêmeçê] tercüman, mütercim

тәсбих [tesbih] tespih; тәсбих

тарт- [tesbih tart-] tespih çekmek

тәте [tetê] tetik

тәте- [tetê-] kısmet olmak

тәтелдек, тәтелдәвек [tetêl-dêk, tetêldevêk] çabuk ve çok konuşan (*kimse*)

тәтелдә- [tetêlde-] çabuk çabuk ve çok konuşmak

тәти [teti] 1. çiçek gibi güzel nesne, oyuncak; 2. güzel; тәти кул [teti kul] sağ kol ve el; тәти көпшә [teti köpşe] güzel ve kuvüklü bir cins bitki

тәтилән- [tetilen-] 1. güzelleşmek; 2. kendine güzel göstermek

тэтә(й) [tete(y)] 1. güzel abla; 2. fahişe ♦ тэтәйләр йорты [teteyley yortı] genelev

тәфкелдә- [tefkêlde-] fino kö-peği gibi ürmek, ses çıkarmak

тәфсил [tefsil] tafsil

тәфсилле [tefsillê] tafsilli, tafsilâtli

тәфсилләп [tefsillep] tafsilleyerek

тәфсир [tefsir] tefsir

тәфтиш [teftiş] teftiş

тәхет [tehêt] taht; тәхеткә утырт- [tehêtke utırt-] tahta çıkarmak; тәхеттән төшер- [tehêtten tüşêr-] tahttan indirmek

тәшвиш [teşviş] teşviş ♦ тәшвишкә сал- (төшер-) [teşvişke sal- (tüşer-)] teşvişke salmak (tüşürmek)

тәшвишле [teşvişlê] teşvişli

тәшвишлән- [teşvişlen-] teşvişe düşmek

тәшкил [teşkil] teşkil; тәшкил ит- [teşkil it-] teşkil etmek

тәэмин [te'min] temin; тәэмин ит- [te'min it-] temin etmek

тәэминат [te'minat] teminat, bulma

тәэминатчы [te'minatçı] teminatçı

тәэсир [te'sir] tesir; тәэсир ит- [te'sir it-] tesir etmek; тәэсир калдыр- [te'sir kaldır-] tesir bırakmak

тәэсирле [te'sirlê] tesirli

тәэсирлән- [te'sirlen-] tesirlenmek, tesir almak

тәэсирләнүчән [te'sirlenüçen] tesirlenmeye düşkün, duygulu

тәэсирләнүчәнлек [te'sirlenü-

çenlêk] tesirlenmeye düşkün olma

тәэссорат [teâssorat] te'sirat, tesirler

тәү [teü] ilk

тәүбә [teübe] tövbe; тәүбә ит-, тәүбәгә кил- [teübe it-, teübege kil-] tövbe etmek, tövbeye gelmek

тәүге [teügê] ilki, birinci

тәүлек [teülêk] bir gece bir gün; тәүлек саен [teülêk saên] her gün ve gece

тәүлекле(к) [teülêklê(k)] yirmi dört saatlik

тәүлекләп [teülêklep] yirmi dört saat boyunca

тәүлекләрчә [teülêklerçe] pek çok gün ve gece boyunca

тәүрат [teürat] tevrat

тәүфыйк [teüfik] tevfik, edep ♦ тәүфыйк иясе [teüfik iyesi] tevfik sahibi, edep sahibi; тәүфыйкка кил- (утыр-) [teüfikka kil- (utır-)] edepli ve hayâli olmak

тәүфыйклы [teüfikli] edepli ve hayâli

тәүфыйкпылык [teüfiklilik] edeplilik

тәүфыйксыз [teüfiksız] edepsiz, serseri

тәҗ(е) [tec(ê)] at arabasının okundan tekere bağlanan zincir

тәҗел [tecêl] acele

тәҗрибә [tecribe] tecrübe, deneme

тәҗрибәле [tecribelê] tecrübeli

тәҗрибәсез [tecribesêz] tecrübesiz

тәҗрибәсезлек [tecribesêzlêk] tecrübesizlik

тәҗрибәче [tecribeçê] tecrübe (deneme) уаран kimse

тәңгәл [tenggel] 1. seviye; 2. denklik

тәңгәле, тәңгәлендә [tengge-lê, tenggelênde] dengi, denginde; тәңгәл кил- [tenggel kil-] denk gelmek

тәңгәллек [tenggellêk] denklik

тәңкә [tengkê] 1. madenî para, pul; 2. para birimi; тәңкә канатлылар [tengke kanatlılar] kelebekgiller; тәңкә салыш [tengke salış] (*oyunda*) para koyma; тәңкә тирелеләр [tengke tirêlêler] pul derililer; тәңкә чуар [tengke cuvar] benekli at; тәңкә яфрак [tengke yafrak] pul yaprak

тәңкәле [tengkelê] pullu

тәңре [tenrê] tanrı

тәһарәт [teharet] 1. teharet; 2. abdest; тәһарәт ал- [teharet al-] abdest almak; тәһарәт сын- [teharet sın-] abdesti bozulmak

төбәндә [töbênde] dibinde, esasında

төбәнәчә [töbêneçe] dibine kadar, derinlemecesine

төбәт [töbêt] büyük gövdeli çoban köpeği

төбә-тамыры: төбә-тамыры белән [töbê-tamırı: töbe-tamırı bêlen] dibine köküne kadar, kökünden (*mes. kazımak*)

төбә- [töbe-] (*göz, tüfek vb.*) doğrultmak, dikmek; төбәп кара- [töber kara-] göz dikip bakmak; төбәп кил- [töber kil-] mahsus gelmek

төбәк [töbek] diyar, ilçe, yöre

төбәл- [töbel-] 1. yönelmek; 2. göz dikmek

төгәл [tögel] tam doğru

төгәллек [tögellêk] tom doğru-luk

төгәллексез [tögellêksêz] tam doğru değil, düzeltilmeğe muhtaç

төгәллә- [tögelle-] 1. tüketmek, tamamlamak; 2. (*ifadeyi*) düzeltmek

төгәлләнгән [tögellengen] tamamlanmış

төгәллән- [tögellen-] tamamlanmak

төгәлсезлек [tögelsêzlêk] 1. yanlış, yanlışlık; 2. gecikme

төел- I [töyêl-] ezilmek

төел- I [töyêl-] düğümленmek

төелгән [töyêlgen] dövülmüş, un gibi edilmiş

төен [töyên] düğüm

төенлә- [töyênle-] düğümlemek

төенлән- [töyênlen-] düğümленmek

төенләнеш [töyênlenêş] düğümленiş

төенчек [töyênçêk] bohça

төер [töyör] hamur, yemek *vb.* içinde düğüm halinde kalan tortu, yumru ♦ төер тел [töyör têt] zehirli (kinli) kimse

төерлә [töyörlê] düğümlü, tortulu, yumrulu

төерлелек [töyörlêlêk] düğümlülük, tortululuk, yumrululuk

төертамыр [töyörtamır] kökünde yumrular olan bir cins bitki

төерчек [töyörçêk] düğümcük, yumrucuk, tortucuk

төерчекле [töyörçêklê] düğüm-

cüklü, tortucuklu, yumrucuklu
 төз [töz] düz; төз гәүдәлә [töz
 geüdelê] doğru gövdeli; төз ла-
 пас [töz lapas] ahır
 төзе- [tözê-] kurmak, inşa et-
 mek, yapmak
 төзек [tözêk] düzgün, düzenli
 төзеклек [tözêklêk] düzenlilik,
 düzgünlük
 төзеклән- [tözêklen-] düzgün
 olmak
 төзекләндер- [tözêklendêr-]
 düzenlendirmek, düzgünleştirmek
 төзел- [tözêl-] kurulmak, yapı-
 mak, inşa edilmek
 төзелеш [tözêlêş] inşaat
 төзелмә [tözêlme] yapı
 төзлек [tözlek] doğruluk
 төзлә- [tözle-] düzlemek, doğru
 etmek
 төзә- [tözê-] nişan almak
 төзәй- [tözey-] doğrulmak
 төзәйт- [tözeyt-] doğrultmak,
 düzgün yapmak
 төзәл- [tözêl-] 1. düzelmek; 2.
 iyi olmak
 төзәлмәс [tözêlmes] (*yara vb.*)
 iyileşmez
 төзәлмәслек [tözêlmeslêk] (*ya-
 ra vb.*) iyileşmezlik
 төзәлт- [tözêlt-] düzeltmek
 төзәт- [tözêt-] doğrultmak, düz-
 gүнleştirmek, düzeltmek
 төзәтәлгән [tözêtêlgen] düzel-
 tilmiş
 төзәтән- [tözêtên-] kılık kıyafe-
 tini düzeltmek
 төзәтмә [tözêtme] 1. düzeltme;
 2. tashih
 төзәтү [tözêtü] 1. tamir edilme,

onarılma; 2. düzeltilme, tashih
 edilme
 төзәүчә [tözêüçê] nişancı
 төзү [tözü] 1. inşa etme; yapım;
 kurma; 2. teşkilât yapma
 төзү-монтаж [tözü-montaj] pi-
 kay-montaj
 төзүчә [tözüçê] inşaatçı, teşki-
 lâtçı
 төй- [töy-] ufak etmek, dövmek
 төйгеч [töygêç-] havan tokmağı
 төйгечлә- [töygêçle-] tokmak ile
 dövmek (un ufak etmek) ♦ төй-
 гечләп тутырылган [töygeçlep
 tutırılğan] tıkiş tıkiş doldurulmak
 төйгән [töygen] dövülmüş, ezil-
 miş
 төймә [töyme] düğme ♦ төй-
 мә борын [töyme boron] düğme
 burun; төймә генә төйми [töyme
 gêne töymi] usta, mahir; төймә-
 дән дөя ясау [töymeden döye
 yasau] düğmeden deve yapmak,
 pireyi deve yapmak
 төймәлән- [töymelen-] düğme-
 lenmek
 төймәлә- [töymele-] düğmele-
 mek
 төйнә- [töyne-] 1. düğüm yap-
 mak; 2. bohçalamak
 төйнәгеч [töynergêç] düğümle-
 yici
 төйнәл- [töynel-] düğümleştiri-
 lirmek
 төк [tök] tüy, kıl
 төкер- [tökêr-] tükürmek ♦ тө-
 кер башына [tökêr başına] tükür
 yüzüne, bırak!; төкереп кара- [tö-
 kêrêp kara-] tükürüp bakmak; тө-
 кереп тә бирми [tökêrêp te birmi]

kulak ta asmiyor

төкерек [tökêrêk] tükürük; төкерек савыты [tökêrêk savıtı] tükürük hokkası; төкерек үләне [tökêrêk ülenê] tükürük otu ♦ төкерек кенә [tökêrêk kêne] tükürük kadar, pek az; төкереген (төкерекләрен) йоту [tökêrêgên (tökêrêklerên) yotu] tükürügünü yutmaq, yemek yemek istemek; төкерек(ләрен) чәчеп (чәчрәтен) [tökêrêk(lerên) çeçêp (çeçretêp)] tükürük saçarak, çok öfkelenerek

төкереклә- [tökêrêkle] tükürüklemek; төкерекләп бетер- [tökêrêklep bêtêr-] tükürüğe boğmaq

төкерен- [tökêrên-] 1. sağa sola tükürmek; 2. öfkelenip kendi kendine tükürmek

төкереш- [tökêrêş-] karşılıklı tükürmek

төкерт- [tökêrt-] tükürtmek

төкле [töklê] tüylü; төкле күзлут [töklê küzlut] bir cins tüylü bitki ♦ төкле аягың белән [tökle ayaging bêlen] hoş geldiniz

төклетүра [töklêtura] ayağı tüylü bir cins uçucu böcek, yabancı arı

төксә [töksê] 1. yüzü tüylü; 2. *mec.* asık suratlı

төксәл [töksêl] her tarafı tüylü

төксәлек [töksêlêk] asık suratlılık

төксәллек [töksêllêk] tüylülük

төксәлән-, төксәр- [töksêlen-, tökser-] asık suratlı olmak; tüylenmek

төкчә [tökçe] tüycük

төкчәлеләр [tökçelêler] tüycük-

lü bitkiler

төкән- [töken-] tükenmek

төлке [tölkê] tilki; төлке гәм-бәсе [tölkê gömbesê] tilki mantarı; төлке койрык [tölkê koyrık] tilki kuyuğu bitkisi ♦ төлке мае сәртү; төлке шулпасын эчү [tölkê mayı sörtü; tölkê şulpasın êçü] tilki çorbası içmek, aldatmak, kandırmak

төлкелек [tölkêlêk] tilkilik, hilekârlık

төлкелән- [tölkêlen-] tilkilenmek, hile yapmak, yalan söylemek
төмсә [tömse] kısık ışıklı, sönük
төмән [tömen] *esk.* tümen;
төмән төрле [tömen törlê] çok türlü, on bin

төн [tön] gece, akşam; төн балыгы [tön balığı] gece su üstüne çıkan bir cins balık; төн(е) буге, төн ката [tön(e) buyı, tön kata] gece boyunca; төн гөле [tön gölê] gecesevası; төн карчыгасы, төн күгәрчене [tön karçigası, tön kügerçênê] keçi sağan kuşu; төн күбәләге [tön kübelegê] pervane; төн лачыны [tön laçını] bozdoğan; төн миләүшәсе [tön mileüşesê] salep; төн уздыр- (үткәр-), төнә- [tön uzdır (ütker-), tönê-] gece geçirmek; төн уртасы [tön urtası] gece yarısı; төн утыр- [tön utır-] gece oturmak, gece boyunca çalışmak; төн чык- [tön çık-] gece geçirmek; төнгә каршы [töngê karşı] geceye doğru ♦ төн кошы (пәрие, ябалагы) [tön koşı (periyê, yabalagı)] gece kuşu, gece uyumayan

kimse; төн пәрдәсе астында [tön perdesê astında] karanlıkta; төнне көнгә, көнне төнгә ялгап [tönnne könge, könnne tönge yalgar] geceyi gündüze katarak; төннең төн буенча [tönneng tön buynça] gece boyunca; төнбоек [tönboyok] beyaz niüfer

төнбоекчалар [tönboyıkçalar] niüfergiller

төнге [töngê] gecelik, gecede; төнге лампа [töngê lampa] gece lâmbası, idare

төнән [tönên] gecede

төнлек [tönlêk] gecelik

төнлә [tönle] gece vaktında; ♦ төнлә туған [tönle tugan] gece doğmuş, karanlıkta doğmuş, akılsız

төнлә- [tönle-] (*bir yerde*) yatıya kalmak

төнләтеп, төннәләтеп [tönletêp, tönneletêp] gece vakti, gecelayın

төннәрен [tönnerên] gece vaktinde, geceleri

төнозын [tönozin] gece boyunca

төнтөк [töntêk] somurtkan

төнтөклән- [tönêklen-] somurtmak

төньяк [tönyak] kuzey; төньяк балкышы [tönyak balkışı] kuzey parıltısı

төньяк-көнбатыш [tönyak-könbatış] kuzey batı

төньяк-көнчыгыш [tönyak-könçıgış] kuzey doğu

төнә, төнәген [töne, tönegên] bir gün önce,dün

төнә- I [töne-] tünemek

төнә- II [töne-] alkollenmesi için beklenilmek, mayalanmak

төнәт- I [tönet-] tünetmek

төнәт- II [tönet-] mayalatmak, alkollendirmek

төнәтмә [tönetme] eriyik

төп [töp] 1. dip, kütük; 2. esas; төбе, төбәндә [töbê, töbênde] altında; төп ашказаны [töp aşkazanı] esas mide; төп башы [töp başı] kesik ağaç dibi; төп кода [töp koda] gelin veya damadın kendi babası; төп нөсхә [töp nöshe] esas nüsha; төп юнәләш [töp yünelêş] esas yöneliş ♦ төп башына утырту [töp başına utirtu] aldatmak; төп башына утыру [töp başına utiru] aldanmak; төп йорт [töp yort] gelin veya damadın anne babasının evi; төпкә китү [töpke kitü] batmak; төпкә жибәрү [töpke ciberü] dibe göndermek, batırmak; төптән юан (чыккан) [töpten yuan (çıkkан)] bütünüyle şişman

төпкә [töpkê] 1. derindeki; 2. koşumdaki esas (*at*)

төпкел [töpkêl] 1. derin yer; 2. merkeze uzak yer

төплә [töplê] *mec.* makul, zeki

төплә- [töple-] 1. diplemek; 2. dip koymak; 3. (*kitab vb.*) ciltlemek

төпләлек [töplêlêk] zekilik

төпләм [töplem] bir ciltte bulunan bir kaç kitap, klâsör

төплән- [töplen-] 1. diplemek; 2. yerleşmek

төпсөз [töpsêz] 1. dipsiz; 2. te-

melsiz, esassız, ispatlanmamış;
 төпсөз умарта [töpséz umarta] dipsiz arı kovanı, fıçı ♦ төпсөз арбага (чанага, көймөгө, чуманга) утырту [töpsêz arbaga (çanaga, köymege, çumanga) utırtı] aldatmak; төпсөз арбага (чанага, көймөгө) утыру [töpsêz (arbaga çanaga, köymege) utıru] aldanmak; төпсөз мичкә [töpsêz miçke] dipsiz fıçı, masraflı iş
 төпсөзлөк [töpsêzlêk] 1. dipsizlik; 2. esassızlık, temelsizlik
 төпсө [töpse] 1. (*кар касак vb.*) altlık; 2. şiraze
 төптә [töpte] asılda, esasında
 төптән [töpten] esastan, dipten, derinden
 төпче- [töpçê-] bir meselenin dibine kadar inmek, etraflıca araştırmak
 төпчен- [töpçên-] araştırmak, incelemek
 төпчек [töpçêk] 1. en son çocuk; 2. izmarit; төпчек яфрак [töpçêk yafrak] esas yaprak dibinde ortaya çıkan küçük yaprak
 төр [tör] tür
 төр- [tör-] sarmak, sarmalamak
 төрара [törara] türler arası
 төрбә [törbe] türbe
 төргөч [törgêç] 1. дүрүцү âlet; 2. таç yaprak
 төргәк [törgek] дүрүм, paket
 төргәк-төргәк [törgek-törgek] дүрүм дүрүм
 төрдәш [tördeş] türdaş, aynı türden
 төрдәшлөк [tördeşlêk] türdaşlık, aynı türden olma hâli

төрөк [törêk] 1. Türk, Türkiye Türkü; Osmanlı; 2. Türk; төрөк хатыны (кызы) [török hatını (kızı)] Türk kadını (kızı)
 төрөкмән [törêkmen] Türkmen; төрөкмән хатыны (кызы) [törêkmen hatını (kızı)] Türkmen kadını (kızı)
 төрөкмәнчә [törêkmençe] Türkmençe
 төрөкчә [törêkçe] Türkçe
 төрөм [törêm] дүрүм
 төрөн- [törên-] бүрүнмек, өртүнмек
 төркөм [törkêm] 1. aynı cins nesnelер grubu; 2. toplum
 төркөмлө [törkêmlê] toplu
 төркөмлә- [törkêmlê-] gruptaştırma, tasnif etmek
 төркөмлән-, төркөмләш- [törkêmlên-, törkêmlêş-] grup hâline gelmek, tasnif edilmek, toplanmak, toplaşmak
 төркөмләп, төркөмләшеп, төркөм-төркөм [törkêmlêp, törkêmlêşep, törkêm-törkêm] grup drup
 төркөмчөлөк [törkêmçêlêk] gruptaşlık
 төркөмчә [törkêmçe] alt grup
 төрки [törki] 1. Türke âit; 2. eski Tatar türkçesi
 төркичә [törkiçe] eski Tatar edebî dili
 төрлө [törlê] türlü, çeşitli; төрлөләр [törlêler] her türlü, çeşit çeşit; төрлө төслө [törlê töslê] türlü (çeşitli) renkli; төрлө юллар белән [törlê yullar bēlen] her türlü yol ile

төрлөлөк [törlêlêk] түрлүлүк
 төрлөлөндөр- [törlêlendêr-] çе-
 шитилленирмек

төрлөлөн- [törlêlen-] çешитлен-
 мек

төрлө-төрлө [törlê-törlê] түрлү
 түрлү

төрлөчө [törlêçе] түрлү шөкиде

төрлөндөргөч [törlendêrgêç]

gr. isim ve fiil çekim eki

төрлөндөр- [törlendêr-] 1. *gr.*
 isim ve fiil çekimi yaptırmak; 2. de-
 ğiştirme

төрлөн- [törlen-] 1. *gr.* isim ve
 fiil çekimi yapmak; 2. değişmek

төрлөнөш [törlenêş] *gr.* isim ve
 fiil çekimi

төрлөнү: төрлөнү бэйрәме
 [törlenü: törlenü beyremê] değiştir-
 me: yeni yıl bayramı

төрлөнүчөн [törlenüçen] түр de-
 ğiştirme

төрмә [törme] hapishane

төрмөчө [törmecê] gardiyan

төрт- [tört-] dürtmek, sokmak,
 sarılamak; төртеп күрсәт- [törtêp
 kürset-] parmak ile göstermek;
 төртеп тиш- [törtêp tiş-] dürdüp
 delmek; төртеп төшөр- [törtêp
 töşêr-] itip düşürmek; төртеп чы-
 гар- [törtêp çigar-] itip çıkarmak;
 төртеп жибәр- [törtêp ciber-] itip
 göndermek ♦ төртсәң аварга
 ишелергә тора [törtseŋ avarga
 işêlêrge tora] dürtsen hemen yıkı-
 lacak

төртөл- [törtêl-] kendini sokuş-
 tur

төртөн- [törtên-] haç çıkarmak

төрткө [törtkê] nokta

төрткелә [törtkêlê] noktalı

төртмә, төртмәлө [törtme, tört-
 melê] dürtme, dürtmeli, dikenli

төрттөр- [törttêr-] 1. dürttürmek;
 2. kinayeli söz ile tenkit etmek

төрчә [törçе] alt tür

төрән [tören] saban demiri; тө-
 рән сөяк [tören söyek] göğüs ke-
 miği

төрәнлө [törenlê] saban demirli

төс [tös] renk; төс бирмәү [tös
 birmeü] renk vermemek ♦ төс

алу [tös alu] rengini almak, şөk-
 line gelmek; төс бирү [tös birü] 1.

renk vermek, aşık vermek; 2. ren-
 gi solmak; төс бозу [tös bozu]

rengi atmak, öfkelenmek; төс ка-
 чу (китү) [tös kaçu (kitü)] (*yü-*

zünden) rengi kaçmak; төс керү
 (куну) [tös kêrü (kunu)] rengi gel-

mek; төс түгел [tös tügêl] yakış-
 maz; төсө качкан [tösê kaçkan]

rengi kaçmış, uçmuş; төсен дә
 күрмәү [tösên de kürmeü] yüzünü

bile görmemek; төсен югалткан
 [tösên yugaltkan] rengini kaçırmış;

төс түгел, төсең түгел [tös tü-
 gêl, töseŋg tügêl] yakışmaz; төс-

баш, төс-кыяфәт [tös-baş, töş-
 kıyafet] görünüş, kılık, kıyafet

төслө I [töslê] renkli; төслө

тәнлөләр [töslê tenlêler] kızıl-
 derilliler

төслө II [töslê] gibi, benzer

төсмөр [tösmêr] 1. ait renk; 2.
 at rengi, donu

төсмерлән- [tösmêrlen-] belir-
 mek

төсмерлө- [tösmêrle-] kıyafetin-
 den hatırlamak, rengini hatırla

mak; renk vermek

təssəz [tössêz] renksiz

təssəzlən- [tössêzlen-] renk-sizlenmek

təten [tôtên] duman; təten болыты [tôtên bolıtı] duman bulutu; təten кайтар- (чыгар-) [tôtên kaytar- (çigar-)] duman çıkarmak (tərmək); təten сал- [tôtên sal-] duman salmaq; təten юлы [tôtên yulı] duman borusu ♦ təten булып очу [tôtên bulıp oçu] duman olup uçmaq, yok olmaq; təten санаучы [tôtên sanauçı] tembel kimse; təten тавы тоттыру [tôtên tavy tottıru] yerine getirilməz söz vermək; təten жибəрү [tôtên ciberü] güzel sözlər ilə aldatmaq; tətene дəрес чыга (йөри) [tôtênê dörös çıga (yöri)] dumanı doğru çıkar (yürür)

tətenle [tötönlê] dumanlı

tətenlən- [tötönlən-] dumanlanmaq

tətenlə- [tötönlə-] dumanlanmaq, duman çıkarmaq

tətensez [tötönsêz] dumansız

tətenсу [tötönsu] duman rengində

tətkəz-, tətkəp- [tötkez-, töt-ker-] yəttirmək, yetirmək

tətə- [töte-] dumanlanmaq

tətəslə- [tötəsle-] tütsülemək

tətətkəç [tötetkêç] tütsülük

tətəч [töteç] tütsü mantarı

təçе I [töçê] 1. tuzsuz; 2. mayasız; təçе коймак [töçê koymak] mayasız hamurdan yarılan yemək; təçе камыр [töçê kamır] mayasız hamur; təçе торма [töçê

torma] tatlı turp; təçе чия [töçê çıye] tatlı kiraz ♦ təçе телле [töçê têllê] tatlı dilli; təçе теллəнү [töçê têllenü] tatlı söz söylemək

təçе II [töçê] sıracaya; təçе авыруы [töçê avıruı] sıracaya hastalığı

təçелек [töçêlêk] tuzsuzluk; mayasızlık

təçелəндер- [töçêlendêr-] 1. mayasızlaşdırmaq; 2. *mec.* tatlılandırmaq

təçелən- [töçêlən-] 1. mayasızlanmaq, tuzsuzlanmaq; 2. güzel davranmaq

təçе-мөче [töçê-möçê] mayasız falan

təçекелтем [töçkêltêm] tadı tuzu biraz az

təçекер- [töçkêr-] hapşırmaq

təçекерек [töçkêrêk] hapşırık; təçекерек уты үлəне [töçkêrêk utı ülenê] hapşırık otu

təçекерен- [töçkêrên-] çox defa hapşırmaq

təçекерт- [töçkêrt-] 1. hapşırmaq; 2. bir kimseyi öfkələndirmək

təçелəгən [töçlêgen] 1. sıvılı bir cins bitki; 2. ağaçtaki bol öz su; təçелəгən қоңгызы [töçlêgen konggızı] ağaç kabuğunda yaşayan bir cins böcek

təş I [töş] düş, rüya ♦ təş күрү [töş kürü] düş görmək, rüya görmək; təş юрагыч [töş yuragıç] düş tabiri kitabı, tabirname; təşкə кер- [töşke kêr-] rüyaya girmək ♦ təş кебек [töş kêbêk] düş gibi; təşенə дə кермəгən [töşêne de kêrmegen] rüyasına биле girmemiş

тəш II [təş] ög̈le vakti; **тəштəн** соң [təšten song] ög̈leden sonra; **тəш алдыннан** [təş aldinnan] ög̈leden önce; **тəш вақыты** [təş vaktı] ög̈le vakti

тəш III [təş] kabuklu yemişlerin içi, çekirdek; **тəш кортқычы** [təş kortkıcı] çekirdek kurtu *vb.*; **тəш реакторы** [təş rêaktori] çekirdek (*atom*) reaktörü

тəш IV [təş] yer, köşe, taraf

тəш- [təş-] düşmek; inmek; **тəшпəн калган** [təşəp kalgan] düşüp kalmış

тəшəм I [təşəm] kâr, gelir

тəшəм II: **тəшəм килəшə** [təşəm kiləşə] *gr.* akkuzatif hâli; **тəшəм юнəлəшə** [təşəm yünələşə] *gr.* edilgenlik

тəшəмлə [təşəmlə] para kazanmak müsaadesi olan

тəшəн- [təşən-] iyi anlamak

тəшəндəр- [təşəndər-] iyi anlatmak

тəшəнкə [təşənkə] meyus, mēlül

тəшəнкəлəк [təşənkələk] hüznünlük

тəшəнчə [təşənçə] anlam; düşüncə

тəшəр- [təşər-] 1. düşürmek; 2. para kazanmak; 3. biraz içki içmek

тəшəрəлмə [təşərəleme] düşey; alçalan

тəшкə [təşkə] ög̈le vaktindeki;

тəшкə аш [təşkə aş] ög̈le yemeği

тəшкəлəк [təşkələk] ög̈lende yenen yiyecek

тəшлəк I [təşlək] düşlük, rüya-

lık, tabirname

тəшлəк II [təşlək] ög̈lenlik

тəшлəн- [təşlen-] ihtilâm olmak, sayıklamak

тəшлəнү [təşlenü] ihtilâm olma, sayıklama

тəшмə [təşme] üstten alta doğru

тəшчəк [təşçək] küçük çekirdek

тəя- [töye-] yüklemek

тəягəч [töyegəç] yükleyici

тəялгəн [töyelgen] yüklenmiş

тəял- [töyel-] yüklenmek

тəян- [töyen-] kendi kendine yüklenmek

тəяүчə [töyüçə] hamma, yükleyici

түбə [tübe] 1. tepe; 2. ev çatısı;

түбə ябучы [tübe yabuçı] çatı yarıcısı; **түбə жир** [tübe cir] yüksek yer

♦ **түбəсə күккə тию** [tübesə kükke tiyü] başı göklere değmek;

түбəсə тишəк [tübesə tişek] dili anlar; **түбəсəннəн ашкəн** [tübesənnen aşkan] başından aşmış

түбəлə- [tübele-] tepelemek, tepesine vurmak

түбəлəмə [tübeleme] tepeleme yapılmış

түбəлəш [tübeleş] tepeleme, bir birine vurma

түбəлəш- [tübeleş-] tepeleşmek, vuruşmak

түбəн [tüben] aşağı; **түбəн агым** [tüben agım] nehrin aşağı tarafı;

түбəн табə [tüben taba] aşağı doğru; **түбəн өй** [tüben öy] aşağı ev;

түбəн тəш- [töben təş-] inmek ♦ **түбəн авыл этлəрə өрə** [tüben avıl etlərə öre] aşağı köyün

körekleri üryyor; karnım guruldu-
yor, çok açım

түбэнгэ [tübenge] ашағиуа

түбэндә [tübende] ашағида; тү-
бэндә кул куючылар [tübende
kul kuyuçılar] ашағида имзасы бу-
лунанлар; түбэндә әйтелгән [tü-
bende eytelgen] ашағида сөйленен
түбэндәгә [tübendegê] ашағи-
daki

түбэндәгечә [tübendegêçe]
ашағидaki gibi

түбәнлек [tübênlêk] 1. ашағи
ова, алçак ова; 2. алçаклык

түбәннән [tübennen] ашағидан

түбәнсен- [tübensên-] kendini
ашағи görmek, küçümsenmek

түбәнсет- [tübensêt-] küçüm-
setmek, ашағиlamak; түбәнсетә
торган [tübensête torgan] ha-
karet edici

түбәнтен [tübentên] yere yakın

түбәнчелек [tübênçêlêk] алçак
gönüllülük; түбәнчелек белән
[tübênçêlêk bêlen] алçак gönüllü-
lük ile

түбәнчелекле [tübênçêlêklê]
алçак gönüllü

түбәнәй- [tübeneý-] ашағиуа yö-
nelmek, алçalmak

түбәнәйт- [tübeneýt-] алçaltmak

түбәтәй [tübetey] tepe giyimi,
takke; түбәтәй карта [tübetey
karta] işkembe

түгел [tügêl] deǵil

түгел- [tügêl-] dökülmek

түгелгән [tügêlgen] dökülmüş

түгенте [tügêntê] döküntü

түгәнәй [tügeneý] sıǵır

түгәнәй-түгәнәй [tügeneý-tüge-

ney] sıǵır çağırma ünlemi

түгәрәк [tügerek] 1. deǵirmi, yu-
varlak, 2. araştırma grubu; түгә-
рәк йөзле [tügerek yözlê] deǵirmî
yüzlü; түгәрәк пычыкы [tügerek
rıçkı] yuvarlak bıçkı ♦ түгәрәк
өстәл [tügerek östel] deǵirmi ma-
sa, yuvarlak masa, küçük toplantı
түгәрәклек [tügereklêk] deǵir-
milik, yuvarlaklık

түгәрәклә- [tügerekle-] 1. yu-
varlaklaştırmak; 2. tamamlamak,
bitirmek, toplamak

түгәрәклән- [tügereklen-] 1. yu-
varlaklaşmak; 2. tamamlanmak,
toplanmak

түгәрәкләт- [tügereklet-] 1. yu-
varlaklaştırmak; 2. tamamlatmak,
toplatmak

түгәрәкчелек [tügerekçêlêk]
heveskâr araştırmacılık

түз- [tüz-] dayanmak, sabr et-
mek ♦ түзгән түз инде [tüzgen
tüz indê] biraz daha dayan; түзеп
көнә тор [tüzêp kêne tor] dayana
bilirsen dayan!; түзеп торгысыз
[tüzêp torgısız] çekilmez; түзә ал-
маслык [tüzê almasılık] daya-
nılmaz; түзәр хәл калмады [tü-
zer hel kalmadı] dayanmaya hâl
kalmadı

түзем [tüzem] dayanma, daya-
nıklılık

түземле [tüzêmlê] dayanıklı

түземлелек [tüzêmlêlêk] daya-
nıklılık; түземлелек белән [tü-
zêmlêlêk bêlen] sabırla

түземсез [tüzêmsêz] dayanık-
sız

түземсезлек [tüzêmsêzlêk] da-

yanıksızlık; түземсезлек белән [tüzêmsêzlêk bêlen] sabırsızlıkla; түземсезлек белән көт- [tüzêmsêzlêk bêlen köt-] dört gözle beklemek

түземсезләнәп [tüzêmsêzle-nêp] dayanıksızlanarak

түзмәслек [tüzmeslêk] dayanılmaz

түзәрлек [tüzêrlêk] şimdilik dayanıklı

түк [tük] yük, denk

түк- [tük-] dökmek

түкелдә [tükêlde] түк түк etmek

түкми-чәчми [tükmi-çeçmi] bir kimsenin dediği aynen (*söyleme*)

түл [tül] dö; түл жыярга [tül cı-yarga] dö toplamak

түлә- [tüle-] ödemek; түләп ал- [tülep al-] satıp almak; түләп бетергесез [tülep bêtergêsêz] ödemekle bitmez (*borç*)

түләмә [tüleme] çok zararlı bir sıgır hastalığı, sıgır vebası

түләмәүчә [tülemeüçê] (*borcunu*) adede ödemeyen

түләү [tüleü] 1. ödeme; 2. salma; түләү түлә- [tüleü tüle-] vergi vermek

түләүлө [tüleülê] ödemeli

түләүсез [tüleüsêz] bedava

түләүчә [tüleüçê] ödeyici

түмгәк [tümgek] tümsek ♦ түмгәкне тау ит- [tümgeknê tau it-] tümseği dağ yarmak, abartmak

түмгәкле [tümgeklê] tümsekli

түмгәкле [tümgeklêk] tümseklik

түмәр [tümer] 1. kısa tomruk, yarılmaz tomruk; 2. anlayışsız

kimse

түн- [tün-] dönmek

түндәр- [tündêr-] döndürmek

түндәрбаш [tündêrbaş] baldıran

түнтәр- [tünter-] döndermek, döndürmek

түнтәреч [tüntergêç] döndürücü âlet

түп I [tüp] posa, küspe

түп II [tüp] (*çocuk*) düşme ünlemi; түп ит- [tüp it-] (*çocuk*) düşmek, yıkılmak

түр [tür] evde baş köşe; түр бакча [tür bakça] evin yanındaki bahçe ♦ түр башы [tür başı] evde baş köşe

түргә [türgê] evde baş köşedeki

түрә [türe] 1. başkan, memur;

2. töre, kanun

түрәлек [türelêk] başkanlık

түтек [tütêk] düdük

түти, түтәй [tüti, tütey] teyze, teyzecik

түтә [tüte] 1. dövdü, balta tersi; 2. dipçik

түтәл [tütel] sebze tarhı

түтәрәм [tüterem] çeyrek

тү-тү, тү-түт [tü-tü, tü-tüt] tüt düt ünlemi, (*bir şey*) kaçırmak anlamında

түчә [tüçe] sıgırları kovma ünlemi

түш [tüş] döş; түш бавы [tüş bavi] göğüs bağı; түш ите [tüş itê] göğüs eti; түш кесә [tüş kêse] yarka cebi ♦ түш киеп- [tüş kiyêr-] göğüs germek

түшкә [tüşke] yüzülmüş hayvan gövdesi

түшлек [tüşlêk] döşlük	evlenmek; түшәктә яту [tüşekte
түшә- [tüşe-] döşemek	yatu] ölmeye yatmak
түшәк [tüşek] döşek ♦ түшәк	түшәк-ястык [tüşek-yastık] dö-
яңарт- [tüşek yangart-] yeniden	şek yastık

- У -

у- [u-] 1. ovmak; oğuşturmak; 2. yıkamak

уал- [ual-] ufalanmak

уала- [uala-] ovalamak

уалучан [ualuçan] ufalanır, ufalanmaya meyilli, ufalanmaya hazır

убыл- [ubil-] (*yer*) çökmek, göçmek

убалык [ubalık] eski meskün yer, ören yer

убылма [ubilma] çökmüş yer

убыр [ubır] 1. obur; 2. kötü ruh;

убыр уты [ubır utı] 1. obur otu; 2. ani çıkan ateş

убырлы [ubırlı] kötü ruhlu ♦

убырлы карчык [ubırlı karçık] oburlu karı, al karısı, cadi

угала- [ugala-] oğalamak, ovalamak

угалан- [ugalan-] oğalanmak, ovalanmak

углан [uglan] 1. evlenmemiş erke; 2. *esk.* hassa askeri

углевод [uglêvod] karbon hidrat

углеводород [uglêvodorod] hidrokarbonat

углерод [uglêrod] karbon

углеродлы [uglêrodlı] karbonlu

угры [ugrı] hırsız

угыз I [ugız] ağız sütü

угыз II [ugız] Oguz

угыл [ugıl] oğul

угыч [ugıç] rende

удар [udar] darbe, vuruş

ударник I [udarnik] tetik iğnesi

ударник II [udarnik] resmî çok iyi çalışan kimse

ударникларча [udarniklarça] çok iyi çalışanlar gibi

ударниклык [udarniklık] resmî olarak iyi çalışkanlık

уел- [uyıl-] oyulmak

уелдыр- [uyıldır-] oydurmak

уелма [uyılma] oyuk, oyulma

уелыш [uyılış] oyulma, oyuluş

уем [uyım] oyum, oyuk, yarık

уемтык [uyımtık] oyuk yer

уемтыклы [uyımtıklı] oyuklu

уем-уем [uyım-uyım] oylum oylum

уен [uyın-] 1. oyun; 2. şaka; 3. kâğıt oyununda kor ♦ уен гына

[uyın gına] çok kolay; уен эш түгел [uyın êş tûgêl] oyun değil, ciddi;

уенга ал- [uyınga al-] şakaya almak; уеннан уймак чык- [uyınnan uymak çık-] şakadan kötülük çıkmak

уен-көлке [uyın-kölkê] oyunbazlık, oyun ve gülünçlük

уенлы-чынылы [uyınlı-çınlı] şakalı gerçek

уенсыз [uyınsız] şaka değil

уенты [uyıntı] oyuntu

уентык [uyıntık] oyulmuş yer

уенчак [uyınçак] oynamaya düştün, oyunbaz

уенчаклык [uyınçакlık] oyunbazlık

уенчы [uyınçı] oyuncu

уенчык [uyınçık] oyunçак ♦

уенчык кебек (шикелле) [uyınçık kebek (şikêllê)] oyunçак gibi

уены-чыны: уены-чыны бергә [uyını-çını: uyını-çını bêrge] oyunu

da gerçeği de bir

ужарлан- [ujarlan-] kudurmak; bulanmak

уз- [uz-] 1. yandan geçmek; 2. (*zaman, ömür*) geçmek; 3. yarışta *vb.* geride bırakmak, yenmek

узаман [uzaman] 1. oyunda başkan; 2. şampiyon

узардан [uzardan] koşuda yarışarak

узган [uzgan] geçmiş, geride kalmış; узган гомер [uzgan gomêr] geçmiş ömür, geride kalmış ömür; узган заман [uzgan zaman] geçmiş zaman ♦ узган бөр [uzgan bêr] karşıdan karşıya geçenlerden her biri; узган эш [uzgan êş] geçmiş iş; узган эшкә салават [uzgan êške salavat] geçmiş işe ancak salavat getirilir, gereksiz

узган-барган [uzgan-bargan] gelip geçmiş

узгын [uzgin] 1. geçici; 2. ileri giden

узгынчы [uzgınçı] 1. gelip geçici; 2. yolda yürüyen (*kimse*); 3. ileri götürücü

уздыр- [uzdır-] 1. geçirmek; 2. zaman (*ömür*) geçirmek ♦ уздырып жибәр- [uzdırıp ciber-] 1. aldırmamak; 2. üstünlüğünü göstermek

уздырыш [uzdırış] (*at*) yarış

уздырыштан, уздырышып [uzdırıştan, uzdırışıp] yarışarak

узел [uzêl] kavşak, merkez

узын- [uzın-] haddini aşmak, sınırdan çıkmak

узындыр- [uzındır-] haddini aş-

tırmak, sınırdan çıkartmak

узыш [uzış] 1. yarış; 2. geçme, geçiş

узыш- [uzış-] yarışmak

узышлий [uzışliy] geçerken

узыштан [uzıştan] "yarışalım" denilerek

узышчы [uzışçı] koşuda *vb.* yarışçı

уй I [uy] düşünme, fikir, hatır, akıl, hayal, tasavvur, niyet ♦ уенда (*уемда, уйда*) да юк [uyında (uyımda, uyda) da yuk] hayalimde hiç yok; уендагы телендә [uyındagı têlênde] fikri ne ise zikri de o;

уй тот- [uy tot-] tasavvur etmek;

уйга да алмый [uyga da almıy] hayaline hiç getirmiyor;

уйга кал- (*тал-*) [uyga kal- (tal-)] düşünceye gelmek, hayâle dalmak;

уйга чум- (*бат-*) [uyga çum- (bat-)] derin düşünceye dalmak (*batmak*);

уйга кил- [uyga kil-] düşünceye (*tasavvura*) gelmek; уйда тот- [uyda tot-] akılda tutmak

уй II [uy] ova

уй- [uy-] оумак

уйгур [uygur] Uygur

уйгыр [uygır] mucit çocuk, zeyrek, zeki

уйгыч [uygıç] ойма âleti

уйдагы [uydagı] akıldaki

уйдырма [uydırma] uydurma

уйдырмачы [uydırmaçı] uydurmacı, yalancı

уйла- [uy-la-] düşünmek, tasavvur etmek; hayal etmek, akletmek, fikretmek; niyet etmek;

уйлап кара- [uylap kara-] düşünüp hayal edip bakmak;

уйлап тап- [uylap

tap-) keşfetmek; уйлап табу [уулар табу] keşif; уйлап табучы [уулар табуучу] kâşif; уйлап табучылык [уулар табуучулук] kâşiflik ♦ уйламаган жирден [ууламаган жерден] beklenmeyen yerden; уйлап та карама [уулар та karama] fazla düşünme!; уйлап та тора-сы юк [уулар та torası yok] fazla düşünmeğe gerek yok; уйлап та тормастан [уулар та tormastan] fazla düşünmeden; уйлап чыгар- [уулар чыгар-] düşünür çıkarmak; уйлап чыгарылган [уулар чыгарылган] düşünülüp çıkarılmış, uydurma

уйламаганда [ууламаганда] düşünmeden

уйламастан [ууламастан] düşünmeksizin

уйлан- [уулан-] düşünmek, düşünceye dalmak; hayal etmek; уйлан-ып бетмэгән [ууланıp bêtmegen] düşünülüp tamamlanmamış

уйландыр- [ууландыр-] düşündürmek

уйланма [ууланма] tasavvur edilme, uydurma

уйлану [уулану] düşünme

уйлап-нитеп: уйлап-нитеп тормыйча [уулар-нитêp: уулар-нитêp tormıyça] daha biraz düşünmeden

уйлау [уулау] düşünme

уйлаш- [уулаш-] birlikte düşünmek

уйлы [уулы] düşünceli

уймак [уумак] dikiş yüzük; уймак чэчэк [уумак çeçek] yüzük çeçeği ♦ уймак авыз [уумак

avız] çok küçük ağız, mim ağız; уймак кебек [уумак kèbèk] dikiş yüzüğü gibi

уймыр [уумыр] oyma ve delme âleti

уйна- [ууна-] oynamak

уйнак [уунак] oynak

уйнакла- [уунакла-] oynamak, çalkalanmak

уйнаклат- [уунаклат-] oynatmak, çalkalatmak

уймаклан- [уумаклан-] oyuk oluyak olmak

уйнаклык [уунаклык] oynaklık

уйнал- [уунал-] 1. oynanmak; 2. çekiliş yapılmak

уйналыш [ууналыш] 1. oynama, oynayış; 2. çekiliş yapma

уйнап [уунап] şaka yaparak

уйнат- [уунат-] oynatmak

уйнауучы [уунауучу] oynayıcı

уйнаш [уунаш] zina, oynaş; уйнаш ит- [уунаш it-] (oynaş) etmek; уйнаштан туган [уунаштан tugan] oynaştan doğmuş, piç

уйнаш- [уунаш-] 1. oynaşmak; 2. zina yapmak

уйнашчы [уунашчы] oynaşçı, fâhişe, zinakâr

уйсу [уусу] çukur yer, vadi

уйсулык [уусулык] çukurluk, vadiлик

уйсыз [уусыз] düşüncesiz, fikirsiz; akılsız

уйсызлык [уусызлык] düşüncesizlik, fikirsizlik, akılsızlık

уйчан [уучан] düşünmeye düşkün, düşünceli, dalgın

уйчанлык [уучанлык] düşünmeye düşkünlük

ук I [uk] ok
 ук II [uk] aynı, bizzat
 ука [uka] sırma; ука чук [uka çuk] kordon, üniforma süslemesi
 ♦ укаң коелмас [ukang koyılmas] bir şey yapıldığında kötülük gelmez, hiç bir zarar ziyan gelmez
 указ [ukaz] kararname
 укалы [ukalı] sırmalı; укалы парча [ukalı parça] sırmalı kumaş
 укачы [ukaçı] sırmacı
 уклау [uklau] oklava, merdane
 ♦ уклау йоткан [uklau yotkan] baston yutmuş
 укмаш [ukmaş] bir birine yarışik, yığılı; укмаш чәчәк [ukmaş çeçек] bir birine yarışik çiçek
 укмаш- [ukmaş-] bir birine yarışmak, yumak hâline gelmek
 укмаштыр- [ukmaştır-] bir birine yarıştırmak, yumak hâline getirmek
 укра [ukra] hayvan derisinin altında yaşayan parazit kurt ♦ украң басылдымы? [ukrang basıldıımı] gereksiz telâşın bitti mi?; украсы басыл- [ukrası basıl-] gereksiz telâşi bitmek
 украла- [ukrala-] sırtında parazit kurt peyda olmak
 укралы [ukralı] 1. kurtlu; 2. telâşlı
 укрон [ukrop] dere otu
 уксыман [uksıman] ok gibi, ok şeklinde
 уктай [uktay] ok gibi çabuk
 уку [uku] okuma
 уку-укуту [uku-ukıtu] eğitim öğretimi

укучы [ukuçı] 1. okuyucu; 2. öğrenci, talebe
 уку-язу [uku-yazu] okuma yazma
 укчы [ukçı] okçu
 укшы- [ukşı-] kusmak için ıkmak
 укшыт- [ukşıt-] kusturmak için ıkindirmek
 укъяфрак [ukyafrak] ok yapraklı bir cins bitki
 укы- [ukı-] okumak; укып чык- [ukıp çık-] okuyup bitirmek; укырга төш- [ukırğa töş-] ilk okula başlamak
 укыган [ukıgan] okumuş
 укый-яза: укый-яза белүче [ukıy-yaza: ukıy-yaza bëlüçê] okur yazar
 укыл- [ukıl-] okunmak
 кылыш [ukılış] okunma, okunmak
 укылышлы [ukılışlı] okunaklı
 укымыш [ukımış] okunmuş olan bilgi
 укымышлы [ukımışlı] bilgili, okumuş (*kimse*)
 укымышлылык [ukımışlılık] bilgililik
 укын- [ukın-] kendi kendine içinden dua okumak
 укыт- [ukıt-] okutmak
 укыту [ukıtu] okutma
 укыту-агарту: укыту-агарту эшләре [ukıtu-agartu: ukıtu-agartu êşlerê] eğitim öğretim işleri
 укытучы [ukıtuçı] öğretmen, okutman
 укытучылык [ukıtuçılık] öğretmenlik

укытыл- [ukıtıl-] okutulmak
 ул I [ul] oğul
 ул II [ul] 1. о (*sadece yalın hal-*
da); ул вақытта (чакта) [ul vakıt-
 ta (çakta)] o zaman, o halde; ул
 вақыттагы (чактагы) [ul vakıtta-
 ğı (çaktaĝı)] o zamanki; ул кадәр [ul
 kader] o kadar; 2. dır/dir (*bildirme*
eki)
 ула- [ula-] ulumak; улап жи-
 бәр- [ulap ciber-] ulumaĝa başla-
 mak
 улак [ulak] oluk
 улаклы [ulaklı] oluklu
 улау [ulau] uluma
 ул-бу [ul-bu] o bu ♦ ул-бу бу-
 ла калса [ul-bu bula kalsa] her
 hangi bir şey ortaya çıkса; ул-бу
 булмасын [ul-bu bulmasın] bir
 şey olmasın, sakın!
 ул-бусыз [ul-busız] onsuz bun-
 suz
 уллык [ullık] oğulluk; уллыкка
 ал- [ullıkka al-] üvey evlatlıĝa al-
 mak, ođulluĝa almak
 улым [ulım] oğlum
 ультиматум [ul'timatum] ültima-
 tom
 ультракыска [ul'trakıska] çok
 kısa
 ультрамиләүшә [ul'tramileüşe]
 ültraviyole
 ультратавыш [ul'trataviş] ültra
 ses
 умарта [umarta] arı kovanı;
 умарта корты [umarta kortı] arı
 умарталык [umartalık] arı ko-
 vanı konulan yer
 умартачы [umartaçı] arıcı
 умартачылык [umartaçılık] arı-

cılık
 умач [umaç] ommaç
 умрау [umrau] omuz köprücük
 kemiĝi
 умыл: умыл уты [umıl: umıl
 utı] ökse otu
 умыр- [umır-] eli ile koparmak
 умырзая [umırzaya] kardelen
 otu
 умырт- [umırt-] 1. bir âlet ile çok
 kopartmak; 2. çok yemek
 умыртка [umırtka] omur; умыр-
 тка баганасы [umırtka baganası]
 omurga kêmîĝi
 умырткалы [umırtkalı] omurgalı
 умырткалык [umırtkalık] omur-
 galık
 умырткалылар [umırtkalılar]
 omurgalılar
 умырткасыз [umırtkasız] omur-
 gasız
 умырткасызлар [umırtkasızlar]
 omurgasızgiller
 ун [un] on; ун сумлык [un sum-
 lık] on rublelik; ун тапкыр [un
 tapkır] on defa; ун тиен көмеш
 [un tiyên kömêş] on gümüş kuruş;
 ун тиенлек [un tiyênlêk] on ku-
 ruşluk; ун жирдә [un cirde] on
 defa, on kere; уннан бер [unnaп
 bêr] onda bir ♦ унны тугызга әй-
 ләндер- [unni tugızga eylendêr-]
 onu dokuza çevirmek, azaltmak
 уналты [unaltı] onaltı
 унар [unar] onar
 унарлап [unarlap] onar onar
 унарлы [unarlı] onarlı; унарлы
 вакланма [unarlı vaklanma] onar-
 lı kesir
 унарлык [unarlık] onarlık

унау [unau] onu birden
унаулап, унаулашып [unau-
lap, unaulaşıp] onu ile birlikte
унбер [unbêr] on bir
унбиш [unbiş] on beş
ундүрт [undürt] on dört
универмаг [univêrmag] büyük
mağaza, süpermarket
универсал [univêrsal] üniversal
(*kimse*)
универсаль [univêrsal'] üniver-
sel olmuş
университет [univêrsitêt] üni-
versite
уникаль [unikal'] tek, yegâne
унике [unikê] on iki; **унике ил-**
ле эчэк [unikê illê êçek] on iki
parmak bağırsağı
унификациялә- [unifikatsiyele-]
bir modele göre yapmak
ункөнлек [unkönlêk] on günlük
унлап [unlap] ona kadar
унлата [unlata] on kat fazla
унлы [unli] onlu
унлык [unlik] onluk
уннарча [unnarça] onlarca
унсигез [unsigêz] on sekiz
унтугыз [untugız] on dokuz
унъеллык [unyıllık] on yıllık
унынчы [unınçı] onuncu
унөч [unöç] on üç
унжиде [uncidê] on yedi
уп- [up-] 1. yer yarılıp çökmek;
2. hepsini ağzına almak
упкын [upkın] (*yerde*) derin çö-
küntü, yarık
управляющий [upravlyayuşçıy]
yönetici, müdür, kâhya
ур [ur] siper, hendek
ур- [ur-] 1. biçmek; 2. çok ye-

mek (içmek); **урып жый-** [urıp
ciy-] hasat yapmak; **урып жыу**
[urıp ciyu] hasat

ура- [ura-] 1. dolaşmak; 2. çev-
relemek, kuşatmak; 3. sarmak

ура! [ura] zafer narası (*ünlem*)
урагыч [uragiç] ip *vb.* dolama
âleti

ураз [uraz] mecusîlikte mutluluk
tanrısı, himayeci tanrı

ураза [uraza] oruç; **ураза бәй-**
рәме (гаете) [uraza beyremê
(gayêtê)] ramazan bayramı; **ура-**
за тот- [uraza tot-] oruç tutmak

урак [urak] 1. orak; 2. biçme;
урак сабы [urak sabı] orak sapı;
урак ур- [urak ur-] ekin biçmek;
урак өсте [urak östê] orak üstü,
ekin biçme zamanı

ураксыман [uraksıman] orak
şeklinde, orak gibi

уракчы [urakçı] orakçı
урал- [ural-] 1. dolanmak; sarıl-
mak; 2. dolaşmak, germek

уралдыр- [uraldır-] dolandır-
mak, sardırmak

уралма [uralma] bir defa sarıl-
ma

уралмалы [uralmalı] sarmal;
уралмалы кырлач [uralmalı kır-
laç] sarmaşık cinsinden bir bitki

урам [uram] sokak; cadde;
урам чаты [uram çatı] kavşak ♦
урам себеркеце [uram sêbêrkê-
sê] sokak süpürgesi; **урам сүзе**
[uram süzê] kaba söz; **урам теле**
[uram têlê] sokak dili; **урам эте**
[uzum êtê] sokak köpeği

урама [urama] ip *vb.* sarma
урамча [uramça] sokaktaki gibi

уран [uran] uranyum
 уран- [uran-] sarınmak
 урат- [urat-] 1. sardırmak; 2. dolaştırmak; уратып сөйлө- [uratiıp söyle-] sözü uzatarak (dolaşık) söylemek
 урау, ураулы [urau, uraulı] dolaşık
 ургыл [urgıl] suda hızlı akıntılı yer
 ургыл- [urgıl-] hızlı akmak
 ургыч [urgıç] biçme makinesi
 урда [urda] orda
 урдыр- [urdir-] makine ile biçtirmek
 урла- [urla-] çalmak
 урланган [urlangan] çalınmış
 урлау [urlau] çalma
 урлаш- [urlaş-] çalmaya düşkün olmak
 урман [urman] orman; урман авызы [urman avızı] orman ağzı; урман бете [urman bêtê] orman biti; урман бүлөмтеге [urman бүлөмтөгө] orman parçası; урман каравылчысы [urman karavılçısı] orman bekçesi; урман кис- [urman kis-] orman kesmek; урман кисентесе [urman kisêntêsê] kesilmiş orman yeri; урман кисүче [urman kisüçê] orman kesicisi; урман күгәрчене [urman күгерчәнê] orman güvercini, üveyik; урман мәчесе [urman meçêsê] orman kedisi, yabanî kedi; урман тавыгы [urman tavıgı] yabanî tavuk; урман утырт- [urman utırt-] orman dikmek; урман хужалыгы [urman hu-calıgı] orman bakıcılığı; урман шөлдие [urman şöldiyê]

orman çulluğu; урман эчлөп [urman êçlep] orman içinden; урман эшләре [urman êşlerê] orman işleri; ♦ урман иясе (сарыгы, хужасы) [urman iyêsê (sarıgı, huçası)] orman devi, orman ruhu; урман әүлиясе [urman eüliyesê] zahit, salak; урманда үскән [urmanda üsken] ormanda büyümüş урман-дала [urman-dala] ormanlı bozkır
 урманлы [urmanlı] ormanlı
 урманлык [urmanlık] ormanlık
 урман-тундра [urman-tundra] ormanlı tundra
 урманчы [urmançı] ormancı
 урманчылык [urmançılık] ormancılık
 урнаш- [urnaş-] yerleşmek
 урнаштыр- [urnaştır-] yerleştirmek
 урология [urologiye] üroloji
 урт [urt] avurt; урт ите [urt itê] avurt eti ♦ урт ите аша- [urt ite aşa-] öfkelenerek telâşlamak; урт теш [urt têş] avurt dişi, azı dişi
 урта [urta] orta; урта гасыр [urta gasır] orta çağ; урта хәллө [urta hellê] orta halli; урта яшьтәге [urta yeş'tegê] orta yaştaki ♦ урта бармак кебек [urta barmak kêbêk] orta parmak gibi, çok güzel, fəvkalâde; уртага сал- [urtaga sal-] ortaya koymak
 уртадан [urtadan] sıradan (*bir kimse*)
 уртак [urtak] ortak; уртак бүленүче [urtak бүлөнүçê] *mat.* ortak bölünen; уртак бүлүче [urtak бүлүçê] *mat.* ortak bölen; уртак

тапкырлаучы [urtak tapkırlauçı] *mat.* ortak çarpan ♦ уртак тел тап- [urtak tël tap-] ortak dil bulmak

уртакка [urtakka] ortaklıkla, ortaklığa, ortaklaşa; уртакка эшлә- [urtakka êşle-] ortaklaşa işlemek

уртаклаш- [urtaklaş-] ortaklaşmak, bölüşmek, paylaşmak

уртаклашу [urtaklaşu] ortaklaşma, bölüşme, paylaşma

уртаклашучы [urtaklaşuçı] ortaklardan biri

уртаклык [urtaklık] ortaklık; уртаклык исем [urtaklık isêm] *gr.* cins isim; уртаклык юнәлеше [urtaklık yönêleşê] *gr.* ortaklaşalık eki, işteşlik, müşareket

уртактан [urtaktan] ortaklaşa olarak

уртакчы [urtakçı] ortakçı

уртакул [urtakul] vasat

уртакчылык [urtakçılık] ortakçılık

урталай [urtalay] ortalayarak

урталы: ни урталы, ни пурталы [urtalı: ni ortalı, ni purtalı] az da değil, çok da değil; yersiz

урталык [urtalık] ortalık

уртанчы [urtançı] ortanca

уртасында [urtasında] ortasında

уртача [urtaça] ortalama; уртачадан түбән [urtaçadan tüben] ortalamanın altında

уртачалык [urtaçalık] ortalama olma hâli

уртла- [urtla-] avurtlamak, avurtlakini yutmak

Уртам [urtlam] yudum, lokma

уру [uru] ekin biçme

уручы [uruçı] ekin biçici

урык-сурык [urık-surık] 1. orada burada; 2. az az

урыл- [urıl-] ekin biçilmek

урылган [urılğan] biçilmiş

урын [urın] 1. yer, mekân; 2. görev, vazife, mevki, makam;

урын бир- [urın bir-] yer vermek, mevki vermek; урында эшлә-

[urında êşle-] görevli olmak; урыны белән [urını bêlen] yeri ile, yerine göre ♦ урын тапма-

[urın tapma-] yerini bulamamak, yerinde duramamak; урыны килгәндә

[urını kilgende] yeri geldiğinde; урыны жәннәттә булсын [urını cennette bulsın] yeri cennet olsun;

урынына кал- [urınına kal-] bir kimsenin yerine kalmak; урынын-

нан ал- [urınınnan al-] işinden almak (çıkarmak), vazifesinden almak; урыныңнан кузгалма!

[urınıngnan kuzgalma] yerinden kalmak!

урынбасар [urınbasar] yardımcı, muavin; vekil

урын-вакыт: урын-вакыт килеше [urın-vakit: urın-vakit kilêşê] *gr.* lokatif hâli, -de hâli

урында [urında] görevli, vazifeli, işinde

урындагы [urındağı] iş yerindeki; урындагы кеше [urındağı kêşê] görevli kişi; memur

урындык [urındık] sandalye

урынлы [urınlı] yerli, değerli

урынлылык [urınlılık] yerli olma, değerlilik

урынлы-урынсыз [urınlı-urın

sız] yerli yersiz

урынсыз [urınsız] yersiz

урынсызга [urınsızga] sebepsiz yere

урынчылык [urıncılık] 1. hem-sehricilik; 2. mahallicilik

урынына [urınına] yerine

урын-жир [urın-cir] yatak

урыс [urıs] Rus

усак [usak] titrete kavak ağacı; усак гөмбәсе [usak gömbesê] ormanda yetişen bir cins mantar

◇ усак яфрагы кебек калтыра- [usak yafragı kêbêk kaltıra-] korkudan çok titremek

усаклык [usaklık] kavaklık

усаксар [usaksar] kavak koruluğu

усал [usal] keskin, sıkı, sert, kötü; усал көл- [usal köl-] kötü kötü gülmek, sırtıtmak; усал ният белән [usal niyet bêlen] kötü niyet ile; усал ниятлелек [usal niyetlêlêk] kötü niyetlilik; усал телле [usal têllê] sivri (keskin) dilli; усал холыклы [usal holıklı] sert mizaçlı, kötü huylu

усаллан- [usallan-] keskinleşmek, sertleşmek

усаллаш- [usallaş-] keskin (sert) davranmak

усаллык [usallık] keskinlik, kötülük, sertlik

усал-унтагай [usal-untagay] harami haydut

устав [ustav] nizamname

УТ I [ut] 1. alev, ateş, ot, yangın; 2. ışık; УТ ал- [ut al-] ateş almak, yakmak; УТ ач- [ut aç-] ateş açmak; УТ кап- [ut kap-] ateş kap-

mak, yangın başlanmak; УТ сал- (төрт-) [ut sal- (tört-)] ateşe vermek; УТ сүндәр- [ut sündêr-] ateşi (yangını) söndürmek; УТ тавы [ut tavı] volkan, yanar dağ; УТ төртүче [ut törtüçê] ateş çıkarıcı, kundakçı; УТ яктысында [ut yaktısında] ateş ışığında; УТКА табынучы [utka tabınuçı] ateşe tarııcı; УТКА тот- [utka tot-] ateşe tutmak; УТКА чыдам(лы) [utka çıdam(lı)] ateşe dayanıklı; УТКА чыдамлылык [utka çıdamlılık] ateşe dayanıklılık ◇ УТ белән су арасында [ut bêlen su arasında] ateş ile su arasında; УТ борчасы [ut borçası] ateş piresi, pire gibi (*kimse*); УТ йот- [ut yot-] ateş yutmak, çok kederlenmek; УТ капкан кебек [ut kapkan kêbêk] yangına düşmüş gibi; УТ кебек [ut kêbêk] ateş gibi; УТ уйнат- [ut uynat-] ateş oynamak, çabuk işlemek; УТ чыкканмы әллә? [ut çıkkanmı elle] ateş almaya mı geldin?; УТ чәч- [ut çəç-] ateş saçmak; ateş püskürtmek; УТ ягып талаш- [ut yağıp talaş-] ateş yakıp dalaşmak; УТ ян- [ut yan-] ateş gibi yanmak; УТКА бастыр- [utka bastır-] ateşe bastırmak; УТКА керосин сип- [utka kêrosin sip-] ateşe körükle gitmek; ateşe benzin dökmek; УТКА сал- [utka sal-] ateşe sokmak; УТТАН алып сура сал- [uttan alıp suga sal-] ateşten alıp suya sokmak; УТСЫЗ төтен булмый [utsız tötên bulmıy] ateşsiz duman olmaz

УТ II [ut] ot (*bitki*)

уга- [uta-] ekini zararlı ottan temizlemek

утар [utar] 1. derebeyi evi ve çevresi, şato; 2. çiftlik ağılı

утал- [utal-] zararlı ottan temizlemek

утау [utau] ekini zararlı ottan temizleme işi ve zamanı

утаучы [utauçı] tarlanı ottan temizleyici

утиль [util'] pılı pırtı

уткабызгыч [utkabızgıç] çakmak

уткойрык [utkoıryk] bir cins kızıl kuylu kuş

ут-күз [ut-küz] ot köz, ateş köz

утла- [utla-] otlamak

утлавык [utlavık] çayır

утлат- [utlat-] otlatmak

утлач [utlaç] ateşli, aevli

утлы I [utlı] ateşli ♦ утлы табара бастыр- [utlı tabaga bastır-] kaynar kazana koymak

утлы II [utlı] otlı

утлык I [utlık] otluk, ahırda ot konulan yer

утлык II [utlık] ateş konulan yer, ateşlik

утлы-кызыллы [utlı-kızılı] ateşli kızılı

утлы-яшенле [utlı-yeşênlê] ateşli şimşekli

утопик [utopik] ütöpik

утопия [utopiye] ütopya

утрак [utrak] yerleşik, yurtlanmış

утраклаш- [utraklaş-] yerleşmek, yurtlanmak

Утраклык [utraklık] yerleşiklik, yurtlanmış olma

утракса [utraksa] oturak, kalça

утрау [utrau] ada

утраулык [utraulik] adalık

утрау-утрау [utrau-utrau] ada ada

ут-су: [ut-su] ateş su; sıkıntı;

утка-суга кер- [utka-suga ker-] ateşe ve suya girmek, sıkıntılara girmek; утны-суны кич- [utnı-sunı kiç-] sıkıntılar geçirmek

утыз [utız] otuz; утыз еллык [utız yıllık] otuz yıllık

утызлы [utızlı] otuzlu

утызменче [utızmêngçe] 1950 yıllarda köylere gönderilen komünist partisi temsilcilerinden biri

утызынчы [utızınçı] otuzuncu

утын [utin] odun; утын агачы [utin agaçı] 1. odun ağacı; 2. *tec. ahmak (kimse)*

утынлык [utinlık] odunluk

утынчы [utinçı] oduncu

утыр- [utır-] 1. oturmak; 2. çökmek; 3. hapse girmek, hapiste yatmak; утырган бал [utırgan bal] bitmiş bal, şekerlenmiş bal ♦

утырган кыз [utırgan kız] evde kalmış kız; утырган тавык [utırgan tavık] kuluçkaya yatmış tavuk; утырып кал- [utırıp kal-] evde kalmak; утырып чык- [utırıp çık-] haps olup çıkmak; утырып яву- [utırıp yavu-] (*yağmur*) rüzgârsız ve devamlı yağmak

утыргыч [utırğıç] tabure, iskemle

утырдаш [utırdaş] aynı toplandı veya ziyafette bulunanlardan her biri

утырма I [utırma] oturmak, kısa

süre ile konukluğa gitme, misafirliğe gitme

утырма II [utırma] su kabının dibinde biriken kum tortusu

утырт- [utırt-] 1. oturtmak; 2. bitki dikmek; 3. hapse sokmak

утырткыч [utırtkıç] bitki ve ağaç dikme âleti

утыртма [utırtma] dikilmiş (ағaç), oturtma; утыртма читән [utırtma çiten] seyyar çit

утыртыл- [utırtıl-] 1. oturtulmak; 2. (bitki) dikilmek; 3. hapse koyulmak

утырыш [utırış] oturum, toplantı

утырыш- [utırış] oturmak

утырышчы [utırışçı] oturuma katılan kimse

уф [uf] uf

уфтан- [uftan-] esef etmek, acımak

уфылда- [ufıl-da-] uf demek

ух [uh] oh

ухват [uhvat] fırın çömlеği küreği

ухылда- [uhıl-da-] oh demek

уч [uç] avuç; уч сөякләре [uç sөyeklerê] el kemikleri ♦ уч тутырып [uç tutırıp] avuç dolusu; уч төбе кадәр [uç töbê kader] avuç içi kadar; уч төбе жылыт- [uç töbê cılıt-] rüşvet vermek; уч төбәндә генә йөрт- [uç töbênde gêne yört-] avuçta bakmak, itibar etmek; уч төбәндәге кебек [uç töbêndegê kêbêk] avuç içinde gibi, iyi görülmek

учак [uçak] ocak, ateş

учар [uçar] 1. ağaçta dalların ayrılma noktası; 2. ihtiyarlar meclisi

si

учарлан- [uçarlan-] bir yerden çok dallanmak, uğılmak

учарлы [uçarlı] bir yerden çıkma çok dallı

участок [uçastok] 1. emniyet bölgesi, karakol bölgesi; 2. yer, arazi

учёт [uçyot] sayım, hesap, muhasebe

училище [uçilişçê] lise, kolej

учла- [uçla-] avuçlamak

учлам [uçlam] bir avuç

учлап [uçlap] avuçlayarak

учма [uçma] tutam

учмала- [uçmala-] tutamlamak

уш [uş] bilinç, şuur, anlayış;

ушы жит- [uşı cit-] anlayışı yetmek

ушлы [uşlı] şuurlu

уыл- [uil-] ovulmak

уылдык [uildık] balık yumurtası;

уылдык чәч- [uildık çêç-] (balık) yumurtasını saçmak (dökmek)

уылдыклы [uildıklı] balık yumurtalı

уын- [uin-] ovunmak

уян- [uyan-] uyanmak

уянмас [uyanmas] uyanılmaz (уку), ukulu, уку mahmuru ♦ уянмас йокыга тал- [uyanmas yokıga tal-] ölmek

уяну [уяну] uyanma

уяныр-уянмас [уяныр-уянмас] uyanır uyanmaz

уят- [uyat-] uyandırmak

уяу [уяу] uyanık, güzü açık;

уяу бул- [уяу бул-] uyanık olmak

уяулы-йокылы [уяулы-йокылы] uyanık uyanık

уяулык [уyаулік] uyanıklık, ачık gözlülük

ужым [ucım] 1. kar altında kışı geçiren ekin; 2. güz ekini; **ужым ябалакчыгы** [ucım yabalakçıgı] bir cins zararlı böcek; **ужым күгәреге (тутыгы)** [ucım kügerêgê (tutıgı)] bir cins bitki hastalığı ♦ **ужым бозавы** [ucım bozavı] kaygısız ve beceriksiz kimse

уң [ung] 1. sağ; 2. iyi, kolay; 3. yüz (*kumaşta*); **уңнар** [ungnar] sağcılar (*partisi*); **уң кулда** [ung kulda] sağ tarafta, sağ kolda; **уң кул(ы)** [ung kul(ı)] başkanın birinci yardımcısı; sağ kolu; **уң күр-** [ung kür-] onamak, tasdik etmek; iyi tanımak

уң- I [ung-] 1. iyi mahsul (ürün) vermek; 2. onmak

уң- II [ung-] solmak, rengi atmak

уңагай [ungagay] sağ kolu ile işleyen kimse

уңаеннан [ungayınnan] münasebetiyle, sebebiyle, dolayısıyla

уңай [ungay] kolay; olumlu; **уңае белән** [ungayı bēlen] dolayısıyla ♦ **уңаена тор-** [ungayına tor-] iyi diye tasdik etmek; **уңай кил-** [ungay kil-] kolay gelmek

уңайда [ungayda] (*işler*) yolunda, tıklarında

уңайдан [ungaydan] kolaylıkla
уңайла- [ungayla-] kolaylamak, yoluna koymak

уңайлан- [ungaylan-] kolaylanmak, yoluna koyulmak

уңайлап [ungaylap] kolaylayarak, kolayca

уңайлаш- [ungaylaş-] kolay olmak

уңайлы [ungaylı] kolay; elverişli
уңайлык [ungaylık] kolaylık, elverişlilik

уңайлылык [ungaylılık] kolaylık
уңайсыз [ungaysız] elverişsiz, kolay olmayan

уңайсызла- [ungaysızla-] rahatsız etmek

уңайсызлан- [ungaysızlan-] 1. çekinmek; 2. kolay olmamak

уңайсызлык [ungaysızlık] rahatsızlık

уңайлан- [ungaylan-] iyileşmek

уңайлат- [ungaylat-] iyileştirmek

уңга [ungga] sağа ♦ **уңга да сулга да** [ungga da sulga da] sağа da sola da

уңган I [unggan] 1. onmuş, verimli (*ekin*); 2. çalışkan, işsever

уңган II [unggan] rengini atmış
уңганлык [ungganlık] çalışkanlık

уңдырыш [ungdırış] 1. toprağın verimi; 2. ondurma

уңдырышлы [ungdırışlı] verimli (*toprak*)

уңдырышлылык [ungdırışlılık] verimlilik

уңлы-суллы [unglı-sullı] sağlı sollu

уңмаган [ungmagan] 1. onmamış; 2. iş bilmez

уңмас [ungmas] onmaz, onulmaz

уңнан [ungnan] sağдан ♦ **уңнан да сулдан да** [ungnan da suldan da] sağдан da soldan da

уң-сул [ung-sul] sağ sol; уңны-сулны аерма- [ungni-sulni ayırma-] sağını solunu ayıramamak (bilmemek); уңга-сулга карамый(ча) [ungga-sulga karamıy-ça)] sağa sola bakmadan

уңыш [ungış] 1. ürün, mahsul; 2. başarı, muvaffakiyet, şans; уңыш казан- [ungış kazan-] başarı kazanmak

уңышлы [ungışlı] 1. başarılı; 2. mahsullü, verimli

уңышсыз [ungışsız] 1. başarısız; 2. verimsiz

уңышсызлык [ungışsızlık] 1. başarısızlık; 2. verimsizlik

уңышсызлыкка очра- [ungışsızlıkka oçra-] başarısızlığa uğramak

уһу [uhu] oha (*hayret ve biraz da alay ünlemi*)

- Ф -

фабком [fabkom] fabrikada sendika komitesi (*kısaltma isim*)

фабрика [fabrika] fabrika

фабрикант [fabrikant] fabrikacı

фаворит [favorit] 1. gözde; sevgili; 2. favori

фагот [fagot] fagot

фаготчы [fagotçı] fagotçu

фаза [faza] faz, safha

фазалы [fazalı] fazlı

фазан [fazan] sülün

файда [fayda] fayda; **файда** ит- [fayda it-] fayda etmek

файдаланучы [faydalanuçı] faydalanıcı

файдалан- [faydalan-] faydalanmak, kullanmak $\diamond$ **файдалану**

нуга тапшыр- [faydalanuga tapşır-] faydalanmağa vermek; **файдаланып кал-**

[faydalanıp kal-] faydalanıp kalmak

файдалы [faydalı] faydalı

файдалылык [faydalılık] faydalılık

файдасыз [faydasız] faydasız

файдасызлык [faydasızlık] faydasızlık

факел [fakêl] meşale, چراغ

факсимиле [faksimilê] faksimile

факт [fakt] vakıa, hâdise, gerçekleşmiş hâdise, var olan

фактик [faktik] bilfiil, gerçekten

фактта [faktta] gerçekte, haki-katte

фактор [faktor] faktör

фактория [faktoriye] ıssız yerlerdeki ticaret istasyonu

фактура [faktura] 1. yapılış; 2. fatura

факультатив [fakultativ] ihtiyari, seçmeli

факультет [fakul'têt] fakülte

фақыр [fakır] miskin, garip

фал [fal] fal; **фал ач-** [fal aç-] fal açmak

фаланга [falanga] 1. falanj; 2. askeri saf; 3. parmak kemikleri dizimi

фалнамэ [falname] falname

фалчы [falçı] falcı

фальсификатор [fal'sifikator] sahtekâr, tahrifçi

фальсификаторлык [fal'sifikatorlık] sahtekârlık, tahrifçilik

фальсификация [fal'sifikatsiye] sahtekârlık işi

фальсификациялә- [fal'sifikatsiyele-] sahte davranmak

фальшь [fal'ş] yarmacık, riya, sahte

фамилия [familiye] soy adı

фамилиядәш [familiyedeş] soy addaş

фамильяр [familyar] lâübalice

фамильярлык [familyarlık] lâübalicilik

фанатизм [fanatizm] fanatizm

фанатик I [fanatik] fanatik ile ilgili

фанатик II [fanatik] fanatik, mutaassıp

фанатикларча [fanatiklarça] fanatikler gibi

фанатиклык [fanatiklık] fanatiklik

фанер [fanêr] kontrplâk
 фани [fani] fani
 фанилык [fanilik] fanilik
 фантазёр [fantazyor] hayalperest
 фантазия [fantaziye] fantezi, hayal
 фантаст [fantast] hayalperest
 фантастик [fantastik] fantastik ile ilgili
 фантастика [fantastika] ham hayal
 фантастиклык [fantastiklik] fantastiklik
 фанфара [fanfara] uzun boru
 фанфарачы [fanfaraçı] uzun borucu
 фара [fara] far
 фараз [faraz] farz; фараз ит- [faraz it-] farz etmek
 фаразан [farazan] faraza
 фарватер [farvatêr] nehir ve boğazda gemi yolu
 фарисей [farisêy] mürai, yalançı (*âlim*)
 фарисейлан- [farisêylan-] mu-raileşmek
 фармаколог [farmakolog] farmakolog
 фармакология [farmakologiyе] farmakoloji
 фармацевт [farmatsêvt] eczacı
 фармацевтик [farmatsêvtik] eczacılık ile ilgili
 фармацевтика [farmatsêvtika] eczacılık
 фарс [fars] kaba şaka, gösteriş
 фарфор [farfor] porselen
 фарцовщик [fartsofşik] yabancı misafirden mal alıp satan kimse

фарш [farş] kıyma
 фаршла- [farşla-] kıymа уар-мак
 фарыз [farız] farz
 фасад [fasad] cephe, yüz
 фасикъ [fasık'] fasik
 фасикълык [fasiklik] fasiklik
 фасоль [fasol'] fasulye
 фасон [fason] fason ♦ фасон тот- [fason tot-] modaya göre davranmak
 фасонлы [fasonlı] fasonlu
 фасыл [fasıl] fasıl
 фатализм [fatalizm] fatalizm, kadercilik
 фаталист [fatalist] fatalist, kaderci
 фаталистик [fatalistik] fatalizm ile ilgili, mukadder
 фатир [fatir] kiralanmış daire (*ev, oda vb.*)
 фатирчы [fatirçı] kiracı
 фатиха [fatiha] 1. takdis hayır dua, ana baba duası; 2. dua, izin;
 фатиха ал- [fatiha al-] dua almak;
 фатиха бир- [fatiha bir-] razılık vermek, dua etmek
 фатихала- [fatihala-] bir işi iyi bulduğunu dua ile dile getirmek, razılık vermek
 фауна [fauna] bir yerde bulunan hayvanların hepsi
 фахиш [fahiş] bozuk, ahlâksız, kötü
 фахишлек [fahişlêk] ahlâksızlık, bozukluk; fuhuş
 фахишә [fahişe] fahişe
 фахишәлек [fahişelêk] fahişelik; фахишәлек ит- [fahişelêk it-] fahişelik etmek

фаш: фаш бул- [faş: faş bul-] faş, açık olmak; **фаш ит-** (кыл-) [faş it- (kıl-)] faş etmek (kılmak)
фашизм [faşizm] faşizm
фашист [faşist] faşist
фашистик [faşistik] faşist ~ (s)i
фашистларча [faşistlarça] faşistler gibi
фашистлан- [faşistlan-] faşistlenmek
фашистлаш- [faşistlaş-] faşistleşmek
фашла- [faşla-] faş etmek
фаэтон [faêton] fayton, payton
фаянс [fayans] fayans
фажига [faciğe] facia
фажигале [faciğelê] facialı, fecî
фажигалелек [faciğelêlêk] facialılık
февраль [fêvral'] şubat
федераль [fêdêral'] federal
федератив [fêdêrativ] federatif
федерация [fêdêratsiye] federasyon
фейерверк [fêyêrvêrk] havaî fişek
фельдмаршал [fêl'dmarşal] büyük mareşal
фельдфебель [fêl'dfêbêl'] baş çavuş
фельдшер [fêl'dşêr] sağlık memuru
фельдъегерь [fêl'dyêgêr] eskiden askerî kurye
фельетон [fêl'yêton] gazete fıkrası
фельетончы [fêl'yetonçı] fıkracı
Фенол [fêno] fenol, asit
Фенолог [fênolog] bitkilerin ve

hayvanların hayatı hakkında bilgi sahibi

Фенология [fênologiyе] bitkilerin ve hayvanların hayatı hakkında bilgi

Феномен [fênomên] fenomen, hâdise, vakıa, duyular ile elde edilen

феодал [fêodal] feodal

феодализм [fêodalizm] feodalizm

ферзь [fêrz'] satrançta vezir

ферма I [fêrma] çiftlik yeri

ферма II [fêrma] çatı makası

фермент [fêrmênt] fermant enzimi

ферментлы [fêrmêntlı] fermanlı

фермер [fêrmêr] çiftlik sahibi, çiftlik kiracısı

фестиваль [fêstival'] festival

фетиш [fêtiş] fetiş

фетишлаш- [fêtişlaş-] fetişleşmek

фетишлаштыр- [fêtişlaştır-] fetişleştirmek

фетишлык [fêtişlık] fetişlik

фетнэ [fêtne] fitne

фетнэче [fêtneçê] fitneci

фетнэчел [fêtneçêl] fitne ур-майа дүшкүн

фетнэчелек [fêtneçêlêk] fitneçilik

Фетр [fêtr] fotr

Фехтовальщик [fêhtovalşçik] eskrimci

Фехтование [fêhtovaniyê] eskrim

фиаско [fiasko] fiyasko

фибра [fibra] tel, lif

фигура [figura] 1. figür; 2. endam

фигуралы [figuralı] 1. figürlü; 2. endamlı

фигураль [figural'] mecazi

фигурачы [figuraçı] figürcü, patinajcı

фигыль [figıl'] fiil

фида [fida] feda; **фида ит-** (кыл-) [fida it- (kıl-)] feda etmek (kılmak)

фидаи [fidai] fedaî

фидакаръ [fidakâr'] fedakâr

фидакарълык [fidakârlêk] fedakârlık

фидия [fidiye] ölen kimse namına verilen sadaka

фидияче [fidiyeçê] sadaka alıcı

физик I [fizik] fizikçi

физик II [fizik] fizik ile ilgili

физика [fizika] fizik

физиологик [fiziologik] fizyolojik

физиология [fiziologiyе] fizyoloji

физиотерапевт [fiziotêrapêvt] fizyoterapi uzmanı

физиотерапевтик [fiziotêrapêvtik] fizyoterapi ile ilgili

физиотерапия [fiziotêrapiye] fizyoterapi, fizik tedavi

физкультура [fizkul'tura] kültür fizik, beden eğitimi

физкультурачы [fizkul'turaçı] kültür fizikçi, sporcu, atlet

фикер [fikêr] fikir; **фикер алыш-** [fikêr alış-] fikir alış veriş yapmak; **фикер иясе** [fikêr iyесê] fikir sahibi; **фикер йөрт-** (ит-) [fikêr yört-(it-)] fikir yürütmek

фикердәш [fikêrdeş] fikirdeş

фикердәшлек [fikêrdeşlêk] fikirdeşlik

фикерле [fikêrlê] fikirli

фикерлә- [fikêrle-] kendi kendine fikirleşmek (düşünmek)

фикерләш- [fikêrleş-] karşılıklı fikirleşmek (düşünmek)

фикерләү [fikêrleü] fikirleme, düşünme

фикри [fikri] fikrî

фиксаж [fiksaj] fiksaj

фиксажла- [fiksajla-] fiksajlamak

фиксатор [fiksator] fiksaj yapıcı

фиктив [fiktiv] fiktif, uydurma, sahte, düzmece

фикус [fikus] bir cins tropikal ev bitkisi

фикция [fiktsiye] sahte görüntü

фил [fil] fil

филантроп [filantrop] hayırsever kimse

филантропик [filantropik] hayırsever

филантроплык [filantroplık] hayırseverlik

филармония [filarmoniyе] filarmoni

филателист [filathlêst] pulcu

филателия [filatêliye] pulculuk

филёнка [filyonka] kaplama tashası

филиал [filial] şube

филигрань [filigran'] filigran, telkârî

филиграньле [filigran'lê] filigranlı, telkârîli

филистер [filistêr] küçük burjuva

филистерлык [filistêrlık] küçük burjuva olma

филолог [filolog] filolog, dilci ve edebiyatçı

филологик [filologik] fılolojik

филология [filologiyе] filoloji

философ [filosof] felsefeci

философик [filosofik] filozofik, felsefi, felsefe ile ilgili

философия [filosofiyе] felsefe, felsefecilik

филтә [filte] fitil

фильм [fil'm] film

фильмоскоп [fil'moskop] sine-maskop

фильмотека [fil'motêka] film arşivi

фильтр [fil'tr] filitre, süzgeç

фильтрла- [fil'trla-] filitrelemek, süzmek

фимиам [fimiám] günlük

финал [final] final

финалчы [finalçı] finalist

финанс [finans] finans

финансла- [finansla-] finans etmek, para yatırmak

финиш [finiş] finiş, son

финка [finka] kasatura

финт [fint] aldatmaca

фиргавен [firgavên] firavun

фирка [firkâ] fırka, parti

фиркале [firkâlê] fırkalı, partili, partiye mensup

фирма [firma] firma

фирәзә, фирүзә [fireze, firüze] firuze

фискал [fiskal] dedikoducu

фитонцид [fitontsid] mikrop öldürücü bitki tozu

фитрәт [fitret] 1. fitrat, yaratılış,

tabiat; 2. ahir zaman

флаг [flag] sancak

флагман [flagman] bayraktar,

флагшток [flagştok] bayrak direği, gönder

фламинго [flamingo] filâmingo kuşu, filâman

фланг [flang] askerî safın bir kanadı

фланель [flanêl'] bez, bir tür dokuma

флегматик [flêgmatik] 1. sakin mizaçlı; 2. sakin mizaçlı kimse

флейта [flêyta] flüt

флейтачы [flêytaçı] flütçü

флексия [flêksiye] bükün

флексив [flêktiv] bükünlü

флигель [fligêl] çıkma ev

флирт [flirt] flört

фломастер [flomastêr] flomas-ter

флора [flora] bitkiler dünyası

флот [flot] filo

флотилия [flotiliye] filo grubu

флотчы [flotçı] filocu

флюгер [flyugêr] fırıldak

флюс I [flyus] avurt şişkinliği

флюс II [flyus] maden tortusu

фляга [flyaga] matara

фойе [foyê] fuaye

фокстерьер [fokstêr'yêr] tilki gibi köpek

фокстрот [fokstrot] fokstrot

фокус I [fokus] şaşırtıcı hüner (oyun), hokkabazlık

фокус II [fokus] odak

фокусчы [fokusçı] hokkabaz

фокусчылык [fokusçılık] hokkabazlık

фолиант [foliant] büyük cilt

фольклор [fol'klor] folklor
 фольклористика [fol'kloristika] folklorculuk
 фольклорчы [fol'klorçı] folklorcu
 фон [fon] zemin, fon, çevre
 фонарь [fonar'] fener
 фонарьчы [fonar'çi] fenerci
 фонд [fond] vakıf, fon, stok, arşiv
 фонема [fonêma] *gr.* fonem
 фонетик [fonêtik] fonetik ile ilgili
 фонетика [fonêtika] fonetik
 фонетикачы [fonêtikaçı] fonetikçi
 фонограмма [fonogramma] banda alınmış konuşma
 фонограф [fonograf] banda alma âleti, bant
 фонология [fonologiyе] fonoloji
 фонотека [fonotêka] bant arşivi
 фонтан [fontan] fiskiye
 фонтанла- [fontanla-] fışkırmak
 фора [fora] oyunda önceden sayı verme
 форвард [forvard] top oyununda öncü, forvet
 форель [forêl'] ala balık
 форинт [forint] macar para birimi
 форма [forma] 1. forma; 2. şekil; 3. kıyafet
 формала- [formala-] şekil vermek
 формалаш- [formalaş-] şekillenmek, şekillenmek
 формалаштыр- [formalaştır-] şekilleştirmek
 формализм [formalizm] formalizm, şekilcilik

формалист [formalist] formalist, şekilci
 формалистик [formalistik] şekilcilik ile ilgili
 формалистларча [formalistlarça] şekilciler gibi
 формалы [formalı] 1. formalı; 2. şekilli
 формаль [formal'] resmî, şekli
 формальлек [formal'lêk] formalite, resmilik, şekililik
 формасыз [formasız] 1. formasız; 2. şekilsiz
 формасызлык [formasızlık] 1. formasızlık; 2. şekilsizlik
 формат [format] forma, ebat
 формация [formatsiye] gelişme safhası
 формовщик [formovşçik] madenî kalıpcı
 формула [formula] formül
 формуляр [formulyar] sicil
 форсат [forsat] fırsat ♦ форсат тап- [forsat tap-] fırsat bulmak
 форсунка [forsunka] fiskiye ucu
 форт [fort] küçük kale, istihkâm
 фортепьяно [fortêp'yano] küçük piyano
 фортепьяночы [fortêp'yanoçi] küçük piyanocu
 фортификация [fortifikatsiye] tahkimat, tahkimat ilmi
 форточка [fortoçka] küçük pencere
 фортуна [fortuna] talih, baht
 форум [forum] forum
 фосген [fosgên] fosgen
 фосфат [fosfat] fosfat
 фосфатла- [fosfatla-] fosfatlamak

фосфатлы [fosfatlı] fosfatlı
 фосфор [fosfor] fosfor
 фосфорит [fosforit] fosforit
 фосфорлы [fosforlı] fosforlu
 фото [foto] fotograf, resim
 фотоальбом [fotoal'bom] foto-
 graf albümü
 фотограф [fotograf] fotografçı
 фотографик [fotografik] foto-
 graf ile ilgili
 фотография [fotografiye] foto-
 grafya işi
 фотозурайтыч [fotozuraytkıç]
 фотограф büyüücü âlet
 фотокартчка [fotokartoçka] fo-
 tograf kartı
 фотокопия [fotokopiye] fotokopi
 фотокорреспондент [fotokor-
 rëspondênt] foto muhabiri
 фотокэгазь [fotokeğaz] fotograf
 kâğıdı
 фотолаборатория [fotolabora-
 toriye] fotograf laboratuvarı
 фотоматериал [fotomatêrial]
 fotograf malzemesi
 фотомонтаж [fotomontaj] foto-
 montaj
 фотон [foton] ışık zerresi
 фоторазведка [fotorazvêdka]
 fotograf ile gözetleme
 фотореле [fotorêlê] fotograf rö-
 lesi
 фоторепортаж [fotorêportaj] fo-
 to röportaj
 фоторепортёр [fotorêportyor]
 foto muhabiri
 фоторэсем [fotoresêm] fotore-
 sim
 фотосинтез [fotosintêz] foto-
 sentez

фототехника [fototêhnika] foto
 teknik
 фототипик [fototipik] fototipi ile
 ilgili
 фототипия [fototipiye] fototipi
 фототовар [fototovar] fotograf
 malzemesi
 фотохроника [fotohronika] gün-
 lük foto haberleri
 фотохэбэрче [fotoheberçê] fo-
 to muhabiri
 фотоэлемент [fotoêlêmênt] işi-
 ğı elektriğe çeviren âlet
 фотоэффэкт [fotoêffêkt] foto
 elektrik hâdisesi
 фрагмент [fragmênt] parça, fra-
 gman
 фрагментар [fragmêntar] par-
 ça parça
 фрагментарлык [fragmêntarlık]
 parça parça olma
 фраза [frazâ] ibare, ifade
 фразеологизм [frazêologizm]
 deyim
 фразеологик [frazêologik] de-
 yim ile ilgili
 фразеология [frazêologiyе] 1.
 deyimler hakkında bilgi; 2. bir dil-
 deki deyimlerin hepsi
 фрак [frak] frak
 фракцион I [fraktsion] fraksi-
 yon, grup
 фракцион II [fraktsion] sıvının
 bir katına âit, tabakaya âit
 фракция I [fraktsiye] fraksiyon,
 grup
 фракция II [fraktsiye] sıvının
 katılmış bir tabakası
 фракцияче [fraktsiyeçê] grup-
 çu, hizipçi

фракциячелек [fraksiyeçêlêk]
grupçuluk, hizipçilik

франк [frank] fransa para birimi

француз [frantsuz] Fransız

фрахт [fraht] 1. navlun; 2. yük

фрахтла- [frahtla-] 1. navlun almak; 2. gemi kiralamak

фрегат [frêgat] firkateyn

фреза [frêza] freze

фрезерла- [frêzêrla-] madeni delmek, frezelemek

фрезерчы [frêzêrçy] frezeci, delici

френч [frêñç] askerî üniformanın bir türü

фреска [frêska] fresk

фрикаделька [frikadêl'ka] kıyma

фрикаделькалы [frikadêl'kalı] kıymalı

фрикатив [frikativ] sızıcı ses

фронт [front] cephe, saha, alan

фронталь [frontal'] etraflı, çevre, bütün cepheleriyle

фронтвик [frontovik] cepheде bulunan asker

фронтон [fronton] alınlık

фронтташ [fronttaş] aynı cepheдеки kimselerден her biri

фруктоза [fruktoza] früktoz

фтизиатр [ftiziatr] verem hastalığı uzmanı

фтор [ftor] flüör

фторлы [ftorlı] flüörlü

фу [fu] öf (*iğrenme ünlemi*)

фуганок [fuganok] ağaç rendesi

фугас [fugas] 1. tahrip bombası; 2. lâğım (*haznesi*)

фугаслы [fugaslı] tahrip (*bombalı*)

фужер [fujêr] alkolü az içkilerin içildiği kab

фуксия [fuksiye] bir cins ev bitkisi, küpe çiçeği

фундамент [fundamênt] temel, esas

фундаменталь [fundamêntal'] esaslı, temelli, sağlam (*araştırma*)

фундук [funduk] fındık

фуникулр [funikulyor] teleferik

функциональ [funksional'] fonksiyonel

функция [funksiye] fonksiyon, vazife

фунт: фунт стерлинг [funt: funt stêrling] İngilterenin para birimi font sterling

фураж [furaj] yem, hayvan yemi

фуражка [furajka] kasket, bir çeşit şapka

фуражчы [furajçy] ahır ağası

фургон [furgon] üstü kapalı büyük at arabası

фурнитура [furnitura] tali gereçler

фурункул [furunkul] büyük çıban

футбол [futbol] futbol

футболчы [futbolçy] futbolcu

футляр [futlyar] mahfaza, kılıf, kutu

футуризм [futurizm] fütürizm

фуфайка [fufayka] kalın kazak

фыр: фыр ит- [fir: fir it-] fir etmek

фырла- [fırla-] fırlamak

фырт [firt] şık giyimli

фыртлан- [firtlan-] şıklanmak

фыртлык [firtlık] şıklık

фырылда- [fırılда-] fırldamak

фытыр [fitir] fitir sadakası
 фюзеляж [fyuzêlyaj] uçak göv-
 desine ait iskelet
 фэкатъ [fekât] fakat
 фэкыйрь [fekıyır] fakir
 фэкыйрегеz [fekıyrêgêz] faki-
 riniz
 фэкыйрьлек [fekıyrlêk] fakirlik
 фэкыйрьлэн- [fekıyrlen-] fakir-
 leşmek
 фэкыйрьлэрчэ [fekıyrlérçé] fa-
 kirler gibi
 фэкыйрь-фэкарэ [fekıyr'-feka-
 re] fakir fukara
 фэкыйрьчелек [fekıyrçêlêk] her
 yerdeki fakirlik
 фэлакэт [felâket] felâket
 фэллах [fellah] fellâh
 фэлсэфи [felsefi] felsefi
 фэлсэфэ [felsefe] felsefe
 фэлэк [felek] felek
 фэлэн [felen] falan, filân
 фэлэн-төгэн [felen-tögen] fa-
 lan filan
 фэлэн-фэсмэтэн [felen-fes-
 meten] falan feşmekân
 фэн [fen] fen; фэн иясе [fen
 iyêsé] fen sahibi
 фэнни [fenni] fennî
 фэннилек [fennilêk] fennîlik
 фэнни-популяр [fenni-popu-
 lyar] ilmî popüler
 фэнни-техник [fenni-têhnik]
 fennî teknik
 фэнчэ [fençe] ilim bakımından,
 ilim itibariyle
 Фэрештэ [ferêşte] ferişte, me-

lek; фэрештэ уты [ferêşte utı]
 melek otu ♦ фэрештэнең амин
 дигэн чагы [fereştenêng amin di-
 gen çagı] dua kapısının açık
 olduğu zaman, duanın kabul edil-
 diği zaman
 фэрман [ferman] emir, buyu-
 ruk; фэрман кыл- [ferman kıl-]
 emretmek
 фэс [fes] fes
 фэсахэт [fesahet] fesahat; фэ-
 сахэт былбылы [fesahet bıl bılı]
 fesahat bülbülü; фэсахэт әһел-
 ләре [fesahet ehêllerê] fesahat
 ehilleri
 фэсахэтле [fesahetlê] fesahatli
 фэтва [fetva] 1. fetva; 2. mas-
 lahat; фэтва бир- [fetva bir-] 1.
 fetva vermek; 2. maslahat vermek
 фэхеш [fehêş] fuhuş
 фэхешлек [fehêşlêk] fahişelik;
 фэхешлек ит- [fehêşlêk it-] fahi-
 şelik etmek
 фэхешханэ [fehêşhane] umum-
 hane, genel ev
 фәүкелгадә [feükêl'gade] fev-
 kalâde
 фәһем [fehêm] fehm, fehim
 фәһемле [fehêmlê] fehimli, tez
 anlayışlı
 фәһемлек [fehêmlêk] fehimlik
 фәһемлэ- [fehêmlé-] fehimet-
 mek
 фэкарэ [fekare] fukara
 фөрьяд [föryad] föryâd, feryat;
 фөрьяд ит- (кыл-) [föryad it-
 (kıl-)] feryat etmek (kılmak)

- X -

хадим [hadim] hadim, cemiyet işleri gören, hizmet ehli

хадимә [hadime] hadime

хадисә [hadise] hâdise

хаин [hain] hain

хаинлек [hainlêk] hainlik

хайван [hayvan] hayvan

хайвани [hayvani] hayvanî

хайванлык [hayvanlık] hayvanlık

хак I [hak] Hak Allah

хак II [hak] 1. hak, doğru; 2. hak

хак III [hak] hak, fiyat, emek karşılığı; ни хак? [ni hak] kaç para?; хак куй- (билгелә-) [hak kuy- (bilgêle-)] fiyat vermek; хак куючы [hak kuyuçı] fiyatlandırıcı;

хакы чык- [hak çık-] parası fiyata denk gelmek

хаким [hakim] hâkim

хакимият [hakimiyet] hâkimiyet

хакимлек [hakimlêk] hâkimlik;

хакимлек ит- [hakimlêk it-] hâkimlik etmek

хаклы [haklı] 1. haklı; 2. pahalı

хаклык [haklık] haklık, doğruluk

хаксыз [haksız] haksız

хаксызга [haksızga] haksıza, haksızca

хакта [hakta] hakkında

хакыйкатъ [hakıykat'] hakikat

хакыйкатән [hakıykatên] hakikaten

хакына [hakına] hakkına

хакында [hakında] hakkında

хакәрәт [hakeret] hakaret

халайк [halayk] halktan toplanan kimseler

хали [hali] hâlî, boş

халтура [haltura] yerine getirilmemiş iş, düzgün olmayan iş

халтурачы [halturaçı] işini düzgün yapmayan usta

халтурачылык [halturaçılık] düzgün olmayan iş yapma hâli

халык [halık] 1. halk; 2. kalabalık; 3. millet

халыкара [halıkara] milletler arası

халыкчан [halıkçan] halkçı

халыкчанлык [halıkçanlık] halkçılık

халәт [halet] hâlet

хан [han] han ♦ хан заманында [han zamanında] çok eskiden

ханлык [hanlık] hanlık

ханым [hanım] hanım

характер [haraktêr] karakter

характеристика [haraktêristika] karakteristik

характерла- [haraktêr-la-] karakterize etmek

характерлан- [haraktêr-lan-] karakterize edilmek

хакактерлы [haraktêrli] karakterli

характерсыз [haraktêrsız] karakterersiz

харам [haram] haram

харап [harap] harap, bozuk; харап бул- [harap bul-] harap olmak; харап ит- [harap it-] harap etmek ♦ харап булган икән [harap bulgan iken] harap olmuşken

хас [has] 1. has; 2. esas; хас

бул- [has bul-] has olmak
 хасил [hasil] hâsil; хасил бул [hasil bul-] hâsil olmak; хасил ит- [hasil it-] hâsil etmek
 хасият [hasiyet] 1. hususiyet, özellik; 2. iyi mana, netice
 хасиятле [hasiyetlê] 1. hususiyetli, özellikli; 2. manalı, neticeli
 хасиятләп [hasiyetlep] iyileştirek
 хасла- [hasla-] ait etmek
 хаста [hasta] hasta
 хасталык [hastalık] hastalık
 хастаханә [hastahane] hastane
 хат [hat] 1. mektup; 2. hatt, yazı; хат алыш- [hat alış-] mektuplaşmak; хат ташучы [hat taşııcı] postacı
 хата [hata] hata; хата яса- [hata yasa-] hata yapmak; хата жи- бәр- [hata ciber-] hata etmek
 хатаи фахиш [hatai fahiş] bü- yük hata, hatâ-i fâhiş olmak
 хаталан- [hatalan-] hatalık olmak
 хаталык [hatalık] hatalık
 хатасыз [hatasız] hatasız
 хатирә [hatire] hatıra
 хаттат [hattat] hattat
 хат-хәбәр [hat-heber] mektup haber
 хатын [hatın] karı, eş, hatun, kadın; хатын кеше [hatın kêşê] birinin karısı olan kişi
 хатын-кыз [hatın-kız] kadın kız
 хатынлы [hatınlı] karılı, eşli (*еркек*)
 хатынлык [hatınlık] 1. karılık, eşlik; 2. kadınlık
 хатынлыкка [hatınlıkka] eş ola-

rak
 хатынша [hatınşa] kadını
 хатыншалан- [hatınşalan-] ka- dınısılanmak
 хафа [hafa] korku, çekinme; ха- фага сал- (төшер-) [hafaga sal- (töşêr-)] korkuya düşürmek; ха- фага төш- [hafaga töş-] korkuya düşmek
 хафала- [hafala-] korkutmak
 хафалан [hafalan-] korkmak, çekinmek
 хафалы [hafalı] korkulu
 хафиз [hafız] hafız
 ха-ха-ха [ha-ha-ha] gülme ün- lemi
 хахылда- [hahıl-da-] kahkaha atmak
 хахылдаш- [hahıl-daş-] kahka- halaşmak
 хахылдау [hahıldau] kahkaha
 хач [haç] haç
 хаж [hac] hac; хажга бар- [hacga bar-] hacca gitmek
 хажи [haci] hacı
 хажәт [hacet] hacet
 хезмәт [hêzmet] emek, iş, ça- lışma, hizmet; хезмәт ит- [hêz- met it-] hizmet etmek; хезмәт ия- се [hêzmet iyêsê] hizmet sahibi, emekçi; хезмәт көне [hêzmet kö- nê] iş günü; хезмәт күрсәт- [hêz- met kürset-] hizmet göstermek; хезмәт сөючән [hêzmet söyü- çen] iş sever, çalışkan; хезмәт сөючәнлек [hêzmet söyüçenlêk] çalışkanlık; хезмәт хакы [hêzmet hakı] hizmet hakkı, maaş, aylık; хезмәтен тутыр- [hêzmetên tu- tır-] (*asker*) hizmeti bitirmek; хез-

мәткә сәләтлелек [hêzmetke seletlêlêk] çalışma kabiliyeti

хезмәткәр [hêzmetker] 1. hizmetkâr; 2. memur

хезмәттәш [hêzmetteş] emektaş, aynı yerde hizmet edenlerden her biri

хезмәттәшлек [hêzmetteşlêk] hizmettaşlık; хезмәттәшлек ит- [hêzmetteşlêk it-] hizmettaşlık etmek

хезмәтче [hêzmetçê] hizmetçi

хезмәтчел [hêzmetçêl] hizmet etmeğe düşkün

хезмәтчән [hêzmetçen] 1. hizmete düşkün; 2. çalışan emekçi

хибесханә [hibeshane] hapishane

хикмәт [hikmet] hikmet; хикмәт иясе [hikmet iyesê] hikmet sahibi

хикмәти: хикмәти хода [hikmeti: hikmeti hoda] hikmet-i hüdü

хикмәтле [hikmetlê] hikmetli

хикәя [hikeye] hikâye; хикәя жәмлә [hikeye cömlê] hikâye cümləsi; хикәя фиғыль [hikeye fiğil'] hikâye fiili

хикәят [hikayet] hikâyet, uzun hikâye

хикәялә- [hikeyele-] hikâye etmek

хикәяче [hikeyeçê] hikâyeci

хилаф [hilaf] hilâf

химая [himaye] himaye

химик I [himik] kimyası

химик II [himik] kimya ile ilgili

химия [himiyê] kimya

хирург [hirurg] cerrah

хирургик [hirurgik] cerrahî

хирургия [hirurgiye] cerrahi

хирыс [hiris] hırs

хирыслан- [hirislan-] hırslanmak

хирыслы [hirisli] hırslı

хирыслык [hirislik] hırslılık

хис [his] his, duygu; хис ит- [his it-] hissetmek; хискә бай [hiske bay] duygulu; хискә бирел- [hiske birêl-] duygulanmak

хисап [hisap] hisap; хисапка ал- [hisapka al-] hesaba almak ♦ хисап бирмичә [hisap birmiçe] hesap vermeyerek; хисап көне [hisap könê] kıyamet günü, hesap günü; хисабы юк [hisabı yok] hesabı yok; хисабын югалт-, хисабына чыкма- [hisabın yugalt-, hisabına çikma-] hesabını şaşır- mak

хисапла- [hisapla-] hesaplamak

хисаплаш- [hisaplaş-] hesaplaşmak

хисапсыз [hisapsız] hesapsız

хисапчы [hisapçı] hesapçı

хисапчылык [hisapçılık] hesapçılık, muhasebecilik

хисле [hislê] hisli

хислелек [hislêlêk] hislilik

хисса [hissa] hisse

хиссез [hissêz] hissiz

хиссезлек [hissêzlêk] hissizlik

хиссият [hissiyet] hissiyat

хи-хи-хи [hi-hi-hi] hi hi hi (*gülme ünlemi*)

хихылда- [hihıl-da-] kısık ses ile gülmek

хлор [hlor] klor

хлорлы [hlorlı] klorlu

хода, ходай [hoda, hoday] Huda; ходаем [hodayım] ey Allahım

◇ **ходай насып итсен** [hoday nasıyp itsên] Allah nasib etsin; **ходай сакласын** [hoday saklasın] Allah saklasın; **ходай бәндәсе** [hoday bendesê] Allah bendesi

хоzur [hozur] huzur

хоzurлан- [hozurlan-] huzur bulmak

хоzurлык [hozurlık] huzurluk

хоккей [hokkêy] hokey

хоккейчы [hokkêuçı] hokeyci

хокук [hokuk] hak, hukuk; **хо-**

кук белеме [hokuk bêlêmê] hu-

kuk ilmi; **хокук белгече** [hokuk

bêlgêçê] hukuk uzmanı; **хокук**

боз- [hokuk boz-] kanuna aykırı iş

уармак; **хокук бозучы** [hokuk

bozuçı] kanuna aykırı hareket

eden kimse

хокуклы [hokuklı] haklı, kanuna

uygun

хокуксыз [hokuksız] haksız

хокуксызлык [hokuksızlık] hak-

sızlık

хольк [holık] hulk, huy, mizaç,

güzel hâl

хольклы [holıklı] hulklı, güzel

huylu

хольксыз [holiksız] huysuz

хольксызлан- [holiksızlan-] hu-

ysuzlanmak

хольк-фиғыль [holık-fiğil'] hâl

hareket

хонса [honsa] hünsa

хор [hor] koro; **хор белән** [hor

bêlen] koro ile, koro hâlinde

хорафат [horafat] hurafeler

хортум [hortum] hortum

хорчы [horçı] korocu

хосусан, **хосусән** [hosusan,

hosusen] hususen

хосусият [hosusiyet] hususiyet

хосусый [hosusıy] hususi; **хо-**

сусый милек [hosusıy milêk] hu-

susi mülk

хрестоматия [hrêstomatiye]

okuma kitabı, edebî eserlerin en

güzel parçalarından teşkil edilen

kitap

христиан [hristian] hıristiyan

христианлык [hristianlık] hıri-

stiyanlık

хром [hrom] krom

хромла- [hromla-] kromlamak

хромлы [hromlı] kromlu

хроник [hronik] kronik, müzmin

хронологик [hronologik] krono-

lojik

хронология [hronologiyê] kro-

noloji

хрусталь [hrustal'] kristal, billûr

художник [hudojnik] ressam

хулиган [huligan] serseri

хулиганлан- [huliganlan-] ser-

serilik уармак

хулиганлык [huliganlık] serseri-

lik

хуп [hup] hub, güzel, iyi; **хуп**

күр- [hup kür-] iyi görmek

хупла- [hupla-] iyi olduğunu tas-

dik etmek

хур I : **хур бул-** [hur: hur bul-]

hor olmak; **хур ит-** [hur it-] horla-

mak

хур II [hur] huri; **хур кызы** [hur

kızı] huri kızı

хурия [huriye] huri kızı

хурла- [hurla-] horlamak, hor

görmek

хурлан- [hurlan-] kendi kendini

hor görmek

хурлаучы [hurlavçı] horlayıcı

хурлык [hurlık] horluk; хурлык-ка кал- (төш-) [hurlıkka kal-(töş-)] horlukta kalmak, hor vaziyete düşmek; хурлык күтәр- [hurlık küter-] horluk taşımak

хурлыклы [hurlıklı] utançlı; хурлыклы рәвештә [hurlıklı revêşte] utançlı olarak

хуш [huş] hoş; хуш, хушыгыз [huş, huşigız] hoş olunuz! hoşça kalınız!; хуш исле [huş islé] hoş kokulu; хуш килдерез (киләсез) [huş kildêgêz (kilesêz)] hoş geldiniz; хуш кил- [huş kil-] hoş gelmek, hoşuna gitmek

хушбуй [huşbuy] hoş buy, hoş koku, amber; хушбуй сөрт- (сөртен-) [huşbuy sört- (sörtên-)] hoş koku (amber) sürmek (sürünmek)

хушлаш- [huşlaş-] karşılıklı veda etmek, vedalaşmak

хуҗа [huca] sahip; хуҗа бул- [huca bul-] sahip olmak

хуҗабикә [hucabike] evin sahibi kadın, hanımefendi

хуҗаларча [hucalarça] sahipler gibi

хуҗалык [hucalık] 1. ekonomi; 2. ev ve ona bağlı mülk; ev işleri; хуҗалык исәбе [hucalık isebê] gelir gider hesabı; хуҗалык ит- [hucalık it-] sahiplik etmek

хуҗалыкчы [hucalıkçı] demirbaş müdürü; demirbaş mallardan sorumlu kimse

хуҗалыкчыл [hucalıkçıl] tutumlu

хуҗасыз [hucasız] sahipsiz

хуҗасызлык [hucasızlık] 1. sahipsizlik; 2. sorumsuzluk, tutumsuzluk

хыйтлан- [hıytlan-] mihnet çekmek

хырылда- [hırıl-da-] horlamak, gürültülü ses çıkarmak

хырылдавык [hırıldavık] horlayıcı

хырылты [hırılıti] horultu

хыял [hıyal] hayal ♦ хыялга чум- [hıyalga çum-] hayale dalmak; хыял диңгезендә йөз- [hıyal dingêzênde yöz-] hayal denizinde yüzmek

хыялдагы [hıyaldagı] hayaldaki хыяллан- [hıyallan-] hayallenmek

хыялланучан [hıyallanuçan] hayal düşkünü

хыялый [hıyalıy] 1. hayalî; 2. divane, mecnun

хыянәт [hıyanet] hıyanet; хыянәт ит- [hıyanet it-] hıyanet etmek

хыянәтсез [hıyanetsêz] hıyanetsiz

хыянәтче [hıyanetçê] hıyanet edici, hain

хыянәтчел [hıyanetçêl] hıyanette meyilli

хәбәр [heber] haber; хәбәр ит- (бир-, сал-) [heber it- (bir-, sal-)] haber etmek (vermek, göndermek, salmak) ♦ хәбәрәндә дә юк [heberênde de yuk] hiç haberi yok

хәбәрдар [heberdar] haberdar хәбәрдарлык [heberdarlık] haberdarlık

хэбэрлэш- [heberleş-] haberleşmek

хэбэрлэшү [haberleşü] haberleşme

хэбэрсез [hebersêz] habersiz

хэбэр-хәтер [heber-hetêr] selâm kelâm; хэбэр-хәтер юк [heber-hetêr yuk] selâm kelâm yok

хэбәрчә [heberçê] 1. haberci; 2. muhabir

хэвез [hevêz] havuz

хэвөф [hevêf] havf, korku, tassa; хэвөф(кә) сал- [hevêf(ke) sal-] havfa salmak, korku vermek

хэвөфлө [hevêflê] havfli, korkunç, tehlikeli

хэвөфлән- [hevêflen-] havflanmak, korku duymak

хэвөф-хәтер [hevêf-hetêr] havf hatar

хэвөф-хәтерсез [hevêf-hetêrsêz] havfsız hatarsız

хәер I [heyêr] 1. hayır, iyi; fayda; 2. sadaka ♦ хәер сора- (сорапаш-) [heyêr sora- (soraş-)] hayır sormak, dilenmek; хәерен күр! [heyêrên kü] hayırını gör!

хәер II [heyêr] mamafih

хәер-дога [heyêr-doga] hayır dua

хәерлө [heyêrlê] hayırlı; хәерлө булсын [heyêrlê bulsın] hayırlı olsun; хәерлө иртә [heyêrlê irte] iyi sabahlar, hayırlı sabahlar; хәерлө кич [heyêrlê kiç] hayırlı akşamlar; хәерлө сәгатьтә [heyêrlê sagatte] hayırlı saatte; хәерлө төн [heyêrlê tön] hayırlı geceler; хәерлө юл [heyêrlê yul] hayırlı yollar; хәерлөгә түгөл [he-

yêrlêge tügêl] bunda hayır yok

хәерсез [heyêrsêz] hayırsız

хәер-сәдака [heyêr-sedaka] hayır sadaka

хәер-фатыйха [heyêr-fatih] hayır dua; хәер-фатыйха бир- [heyêr-fatih bir-] hayır dua vermek

хәерчә [heyêrçê] dilenci; miskin ♦ хәерчә көнөнә кал- [heyêrçê könêne kal-] dilenci vaziyetine düşmek; хәерчөгә жил каршы [heyêrçêge cil karşı] dilenciye rüzgâr da düşman

хәерчөлөк [heyêrçêlêk] dilencilik, fakirlik; хәерчөлөккә төш- [heyêrçêlêkke töş-] fakirliğe düşmek

хәзер I [hezêr] şimdi, hemen, hâlen; хәзер генә [hezêr gêne] hemen, şimdi; хәзер үк [hezêr ük] şu anda

хәзер II [hezêr] hazır

хәзергә [hezêrgê] hazırki, bugünkü, çağdaş; хәзергә вакытта (көндә) [hezêrgê vakıtta (könde)] şimdiki zamanda, (günde)

хәзергә [hezêrge] hâlen; gene görüşürüz!

хәзергәчә [hezêrgeçe] bu ana kadar

хәзерлөк [hezêrlêk] hazırlık

хәзерлөклө [hezêrlêklê] hazırlıklı

хәзерлөксез [hezêrlêksêz] hazırlıksız

хәзерлө- [hezêrle-] hazırlamak

хәзерлөн- [hezêrlen-] hazırlanmak

хәзерлөү [hezêrleü] hazırlama

хэзерлэүчө [hezêrleüçê] hazırlayıcı

хэзинә [hezine] hazine; хэзинәда бары [hezinede barı] hazinedeki her şey ile ♦ хэзинәдә барынча [hezinede barınça] hazinedeki her şey kadar

хэзинәдар [hezinedar] hazinedar

хэзрәт [hezret] 1. imam; 2. efendi

хэзрәти [hezreti] sayın, değerli, hürmetli

хэйлә [heyle] hile ♦ хэйлә кор- [heyle kor-] hile kurmak; хэйләгә кереш- [heylege kêrêş-] hileye girişmek; хэйләсен тап- [heylesên tap-] bir yolunu bulmak

хэйләкәр [heyleker] hilekâr ♦ хэйләкәр төлке [heyleker tölkê] hilekâr tilki

хэйләкәрлек [heylekerlêk] hilekârlık

хэйләкәрлән- [heylekerlen-] hilekârlanmak

хэйләлә [heylelê] hileli

хэйләлә- [heylele-] hilelemek

хэйләсез [heylesêz] hilesiz

хэйләсезлек [heylesêzlêk] hilesizlik

хэйран [heyran] hayran; хэйран бул- (кал-) [heyran bul-(kal-)] hayran olmak (kalmak); хэйран гына [heyran gına] epeyce; хэйран калдыр- [heyran kaldir-] hayran etmek

хэл [hel] 1. hâl ; 2. güç; хэл ал- [hel al-] halletmek; хэл бет- (кит-) [hel bêt-(kit-)] hâl bitmek, gitmek; хэл бел- (сораш-) [hel bêt-(so-

raş-)] hâl bilmek (soruşmak); хэл ит- [hel it-] halletmek; хэл кадәре(нчә), хэлдән килгәнчә [hel kaderê(nçe), helden kilgençe] elden geldiği kadar; хэл кер- [hel kêr-] güç kazanmak; хэл фигыль [hel figil'] gr. zarf fiil; хэл жит-мәслек [hel citmeslêk] güç yetmezlik; хэл жый- [hel cıy-] güç toplamak; хэл жөмлә [hel cömlê] gr. hal cümlesi ♦ хэл эчәндә [hel êçênde] bugün yarın ölecek (kimsê); хэлгә кер- [helge kêr-] hâle girmek, yardımda bulunmak; хэлгә керүчән [helge kêrüçen] bir kimsenin hâlini anlayıcı; хэлдән кил- [helden kil-] elden gelmek, becermek, başarmak; хэлдән тай- [helden tay-] bütün gücünü kaybetmek; хэлдән тайдыр- [helden taydır-] bütün gücünü kaybettirmek

хэлбуки [helbuki] halbuki

хэлвә [helvê] helva

хэлдә [helde] hâlde

хәлиткөч [helitkêç] halledici

хәлифә [halife] halife

хәллә [hellê] hâlli ♦ хәллә-хәләнчә [hellê-helênçe] hâlli hâlince

хәллән- [hellen-] hâllenmek

хәлсез [helsêz] hâlsiz, güçsüz

хәлсезлек [helsezlêk] hâlsizlik

хәлсезлән- [helsêzlen-] hâlsizlenmek

хәлсезләндәр- [helsêzlendêr-] hâlsizlendirmek

хәлфә [helfe] esk. 1. öğretmen; 2. asistan

хәлфәлек [helfelêk] öğretmen

lik

хэлчэ [helçe] elden geldigince

хэлэл [helel] helâl; хэлэл же-
фет [helel cêfêt] helâl eş, hanım
veya erkek

хэлэллек [helellêk] helâllik, eş

хэл-эхвэл [hel-ehvel] hâl ahvâl

хэмер [hemêr] sert içki

хэнжэр [hençer] hançer

хэрабэ [herabe] harabe

хэрби [herbi] askeri

хэрбилэрчэ [herbilerçe] asker-
ler gibiхэрбилэштер- [herbileştêr-] as-
kerileştirmekхэрбилэш- [herbileş-] askeri-
leşmek

хэрэф [herêf] harf; хэрэф жы-

ючы [harêf çiyuçi] dizgici; хэрэф

кассасы [herêf kassası] dizgi ka-

sası ♦ хэрэф таны- [herêf tanı-]

okur yazar olmak; хэрэфкэ-хэ-

реф [herêfke-herêf] harfiyen; хэ-

рефкэ ябышып ят- [herêfke ya-

bişip yat-] kanuna *vb.* sonuna ka-

dar uymak; хэрэф ятлаучылык

[herêf yatlauçılık] kanun *vb.* her

harfine uygunculuk

хэрэфле [herêflê] harfli

хэрэкэ [hereke] hareke

хэрэкэт [hereket] hareket; хэ-

рэкэт иттерүче, хэрэкэткэ ки-

тэрүче [hereket ittêrüşê, here-

ketke kiterüşê] hareket ettirici, ha-

rekete getirici; хэрэкэт ит- [here-

ket it-] hareket etmek; хэрэкэткэ

кил- [hereketke kil-] harekete

geçmek; хэрэкэткэ китер- [he-

rekete kitêr-] harekete getirmek

хэрэкэтле [hereketlê] hareketli

хэрэкэтлэн- [hereketlen-] ha-
reketlenmekхэрэкэтлэндер- [hereketlen-
dêr-] hareketlendirmekхэрэкэтлэндергеч [hereketlen-
dêrgêç] hareketlendiriciхэрэкэтсез [hereketsêz] hare-
ketsizхэрэкэттэге [harekettegê] ha-
reketteki; хэрэкэттэге армия[herekettegê armiyе] hareketteki
orduхэрэкэтчел, хэрэкэтчэн [he-
reketçêl, hereketçen] pek hareketli

хэрэм [herem] haram

хэрэмзэ [heremze] haramzade

хэрэмлэ-, хэрэмлэш- [herem-
le-, heremleş-] oyunda hile yap-
makхэрэмче [heremçê] 1. oyunda
hilekâr; 2. namussuzхэрэмчел [heremçêl] 1. oyun-
da hilekârlığa düşkün; 2. namus-
suzluğa düşkünхэсрэт [hesret] 1. ağır kaygı,
mutsuzluk çekme, kederlenme,
hasret, tasa; 2. beceriksiz kimse♦ хэсрэт капчыгы [hesret kap-
çığı] beceriksiz kimse; хэсрэтуты йот- [hesret utı yot-] kaygı
ateşi yutmak; хэсрэт чик- [hesretçik-] hasret çekmek, kaygı çek-
mek, tasa çekmekхэсрэтле [hesretlê] kaygılı,
hasretli, tasalıхэсрэтлэн- [hesretlen-] kaygı-
lanmak, hasretlenmek, tasalan-
makхэсрэтсез [hesretsêz] hasret-
siz, tasasız

хэстэр [hēster] ihtimam, gaile ◊
хэстэрен күр-, хэстэренэ кер-
(кереш-) [hēsterēn kūr-, hē-
sterēne kêr- (kêrêş-)] ihtimam et-
mek, kaugısını çekmek

хэстэрле [hēsterlê] ihtimamlı

хэстэрлек [hēsterlêk] ihtimam-
lılık

хэстэрлэ- [hēsterle-] ihtimam
göstermek, hazırlanmak

хэстэрлэн- [hēsterlen-] ihtimam
göstermek

хэттэн аш- [hettên aş-] haddini
aşmak; хэттэн ашкан [hettên aş-
kan] haddini aşmış

хэтер [hetêr] 1. hatır, zihin; 2.
not; хэтер дэфтэре [hetêr def-
terê] not defteri ◊ хэтер калдыр-
[hetêr kaldır-] hatırını kırmak; хэ-
тер кал- [hetêr kal-] hatırı kal-
mak; хэтер капчыгы [hetêr kap-
çıgı] pek hatırlı kimse; хэтер сак-
ла- [hetêr sakla-] unutmamak; хэ-
тер чуал- [hetêr çual-] zihin karış-
mak; хэтер өчен (генэ) [hetêr
öçên (gêne)] hatır için; хэтергэ
ал- [hetêrge al-] hatırına getirmek,
hatırlamak; хэтергэ кил- [hetêrge
kil-] hatıra gelmek; хэтергэ тө-
шер- [hetêrge töşêr-] hatıra dü-
şürmek; хэтердэ калдыр-
[hetêrde kaldır-] hatırda tutmak;
хэтердэ кал- [hetêrde kal-] hatır-
da kalmak; хэтердэ тот- [hetêrde
tot-] hatırda tutmak; хэтердэн
чыгар- (чык-) [heterden çıĝar-
(çık-)] hatırdan çıkarmak (çık-
mak); хэтерен күр- [hetêrên kūr-]
gönlünü almak

хэтердэн [hetêrden] hatırdan,

ezberden

хэтерле [hetêrlê] hatırlı

хэтерлэ- [hetêrle-] hatırlamak;

хэтерлэп кал- [hetêrlep kal-] ha-
tırlamaĝa devam etmek

хэтерлэт- [hetêrlet-] hatırlat-
mak; benzetmek

хэтерсез [hetêrsêz] hatırsız

хэтле [hetlê] 1. kadar; 2. hatlı

хэтсез [hetsêz] hatsiz; хэтсез
күп [hetsêz kúp] hatsiz, çok

хэтта [hetta] hatta, bile

хэтфэ [hetfe] kadife; хэтфэ
гөл [hetfe göl] kadife çiçeĝi

хэтер [heter] hatar

хэшэрэт [heşeret] haşarat

хэят [heyat] hayat

хөкөм [hökê̄m] hüküm; хөкөм

ит- [hökê̄m it-] hükmetmek; хө-
көм йөрт- [hökê̄m yört-] hüküm
yürütmek; хөкөм чыгар- [hökê̄m
çıĝar-] hüküm çıkarmak; хөкөмгэ

тарт- [hökê̄mge tart-] muhakeme-
ye çekmek ◊ хөкөм сөр- [hökê̄m
sör-] hüküm sürmek

хөкөмдар [hökê̄mdar] hüküm-
dar

хөкүмэт [hökümet] hükümet

хөр [hör] hür; хөр фикер [hör
fikêr] hür fikir

хөрмэ [hörme] hurma; хөрмэ
агачы [hörme aĝaçı] hurma aĝacı

хөрмэт [hörmet] hürmet; хөр-
мэт ит- [hörmet it-] hürmet et-
mek; хөрмэт иясе [hörmet iye-
sê] hürmet sahibi

хөрмэтле [hörmetlê] hürmetli

хөрмэтлэ- [hörmetle-] hürmet-
lemek

хөррият [hörriyet] hürriyet

хөрт(и) [hört(i)] dolaşık, çatal, karışık, mahv

хөртилән- [hörtilen-] (*iş*) karışmak, dolaşmak, kötüleşmek, mahv olmak

хөрәсэн [höresen] ahmak ve tembel (*kimse*) ♦ хөрәсэн ялка-

вы [höresen yalkavı] çok tembel

хөсет [höset] haset, kıskançlık

хөсетлек [hösetlêk] hasetlik, kıskançlık

хөсетлән- [hösetlen-] hasetlenmek

хөтбә [hötbe] hutbe

- Ц -

царизм [tsarizm] çarlık, çarlık rejimi

цейтнот [tsêytnot] 1. (*satranç oyununda*) vakitsizlik; 2. sıkıntılı vaziyet

целлофан [tsêllofan] selofan

целлулоид [tsêlluloid] selüloit

целлюлоза [tsêllyuloza] selüloz

цемент [tsêmênt] çimento

цементла- [tsêmêntla-] çimentolamak

ценз [tsênz] 1. seviye; 2. şans

цензлы [tsênzly] 1. seviyeli; 2. şanslı

цензор [tsênzor] sansür yapan kimse

цензура [tsênzura] sansür

центнер [tsêntnêr] kental

центнерлап [tsêntnêrlap] kentaler sayısınca

централизм [tsêntralizm] santralizm, merkezcilik

церемония [tsêrêmoniyê] tören, merasim

церемониялы [tsêrêmoniyaly] törenli, merasimli; tekellüflü

церемониясез [tseremoniyêsêz] törensiz, merasimsiz; tekellüfsüz

цех [tsêh] atölye, daire, iş yeri

цехара [tsêhara] atölyeler arasındaki

циан [tsiyan] kiyanus, siyan

цианлы [tsianly] kiyanuslu

цивилизатор [tsivilizator] medeniyetçi

цивилизаторлык [tsivilizatorlyk] medeniyetçilik

цивилизация [tsivilizatsiyê] medeniyet, uygarlık

цивилизацияле [tsivilizatsiyelê] medenî

цивилизациялә- [tsivilizatsiyelê-] medenîleştermek, uygarlaştırmak

цигейка [tsigeyka] muton

цикл [tsiki] devir, devre

циклик [tsiklik] devri

циклы [tsikly] devirli, devreli,

циклылык [tsiklylyk] devirlilik, devrelilik

циклон [tsiklon] siklon,

циклоп [tsiklop] tepегöz

цилиндр [tsilindr] silindir; silindir, şapka

цилиндрик [tsilindrik] silindirik, silindir şeklindeki

цилиндрлы [tsilindrly] silindirli

цинк [tsink] çinko

цинкла- [tsinkla-] çinko kaplamak

цинклы [tsinkly] çinkolu

цирк [tsirk] sirk

циркач [tsirkaç] sirk artisti, canbaz

циркуль [tsirkül] pergel

циркульле [tsirküllê] pergelli

циркуляр [tsirkulyar] genelge, tamim, sirküler

циркуляция [tsirkulyatsiyê] doluşım, deveran, sirkülasyon

цистерна [tsistérna] sarnıç

цитата [tsitata] iktibas; цитата

китер- [tsitata kitêr-] iktibas etmek

цитрус [tsitrus] narenciye, turuncgiller

циферблат [tsifêrblat] saat kadranı

цифр [tsifr] rakam

цифрлы [tsifrlı] rakamlı

цоколь [tsokol'] kaide, taban

цылаштыр- [tsılaştır-] mişer ve sibir tatarlarında ç- yerine ts- sesi ni kullanmak

- Ч -

чабагач [çabagaç] el döğeni, el döveni

чабагачла- [çabagaçla-] eklemeli sopa ile vurmak

чабак [çabak] çapak balığı

чабакла- [çabakla-] avuç ayası ile vurmak, tokatlamak

чабалан- [çabalan-] çabalanmak

чабан [çaban] çoban

чабанлык [çabanlık] çobanlık

чабар [çabar] postacı, tatar ulağı

чабата [çabata] ihlamur ağacından elde edilen iplerden örülmüş rabuçlar; чабата башмак [çabata başmak] ihlamur rabuç terlik; чабата киндерәсе [çabata kinderesê] ihlamur rabuç kendiri ♦ чабата туздыр- [çabata tuzdır-] çok yürütek

чабатачы [çabataçı] ihlamur rabuççu

чабу [çabu] palto (pardesü) eteği

чабулык [çabulık] eteklik

чабын [çabın] biçmek için bırakılmış çayır

чабын- [çabın-] hamamda kayın dalı ile vura vura yıkanmak

чабындыр- [çabındır-] hamamda kayın dalı ile vura vura yıkatmak

чабынлык [çabınlık] biçmek için bırakılmış çayırılık

чабыр [çabır] vücutta çıkan irinli kabarıklıklar; чабыр үләнә [çabır ülenê] kekik otu

чабыр- [çabır-] vücutta irinli kabarıklar çıkarmak

чабырт- [çabırt-] vücutta irinli kabarıklıklar çıkartmak

чабырткы [çabırtkı] vücutta çıkan irinli kabarıklık

чабыртма [çabırtma] *bk.* чабырткы

чабыш [çabiş] 1. at koşturma;

2. at yarışı; чабыш арбасы [çabiş arbası] at yarış arabası; чабыш аты [çabiş atı] koşu atı

чабыш- [çabiş-] 1. koşturmak;

2. koşuda yarışmak

чабышкы [çabişkı] soylu koşu atı

чабышчы [çabişçı] koşucu

чавыл [çavıl] kayın ağacı fidanı

чавыллык [çavıllık] kayın fidanlığı

чара I [çaga] çağa, koyun yavrusu

чара II [çaga] arı iğnesi

чагала- [çagala-] kuzulamak

чаган [çagan] akça ağaç

чаганлык [çaganlık] akça ağaçları biten yer

чагу [çagu] güneş ışığının çok düştüğü yer

чагыл [çagıl] sarp kaya, yar, kepez

чагыл- [çagıl-] yansımak

чагылташ [çagıltaş] çakıl taşı

чагылдыр- [çagıldır-] yansıt-mak

чагылдыргыч [çagıldırғыç] yansıtıcı

чагылучанлык [çagılıçanlık]
yansıtıcılık

чагылыш [çagılış] yansıtılış

чагында [çagında] vaktinde

чагыр I [çagır] çakır (*renkli*)

чагыр II [çagır] kırmızı şarab,
çakır

чагыштыр- [çagiştir-] karşılaştırmak, mukayese etmek, kıyaslamak

чагыштыргысыз [çagiştirgisiz] karşılaştıрмаğa imkân olmayan

чагыштырма [çagiştirma] karşılaştıрма, çalıştıрма, mukayese

чагыштырма-генетик [çagiştirma-gênêtik] mukayeseli genetik

чагыштырмалы [çagiştirmalı] mukayeseli, karşılaştırmalı

чагыштырмасыз [çagiştirmasız] mukayeseye imkân olmayan

чагыштырма-тариhi [çagiştirma-tarihi] karşılaştıрма tarihi

чагыштырмача [çagiştirmaça] nisbî, mukayeseli olarak

чагыштыру [çagiştiru] mukayese, karşılaştıрма, kıyaslama

чадра [çadra] çarşaf, peçe

чаж [çaj] 1. ekin biçilirken çıkan ses; 2. уılan sesi; чаж үләне [çaj ülenê] bataklıkta yetişen bir cins sert ot

чажгыр- [çajgır-] çaj gibi ses çıkarmak

чаж-чож [çaj-çoj] çay suş

чажылда [çajilda-] çaj gibi ses çıkarmak

чайка- I [çayka-] 1. çalkalamak; 2. yıkamak, temiz sudan geçirmek, çaykamak; чайкап чык- [çaykap çık-] yıkayıp bitirmek

чайка- II [çayka-] sallamak

чайкалдыр- [çaykaldır-] çalkalatmak, sallandırmak

чайкал- [çayka-] çalkalamak, sallamak

чайпал- [çaypal-] kabdaki sıvı hafif dalgalanmak

чайпалдыр- [çaypaldır-] kabdaki sıvıyı hafif dalgalandırmak

чайпалт- [çaypalt-] kabdaki sıvıyı hafif dalgalandırtmak

чак I [çak] çağ, zaman, devir, vakit

чак II [çak] 1. tam, denk; 2. учу ucuna

чак- I [çak-] kav ile ateş *vb.* yakmak

чак- II [çak-] böcek *vb.* sokmak (ısırmak, iğnesini batırmak)

чаккыч [çakkıç] 1. böceklerin ısıрма iğnesi; 2. ısırgan otu dikeni

чаклак [çaklak] bozkır bataklığı

чаклы [çaklı] kadar

чакма [çakma] çakmak

чакмалы [çakmalı] çakma taşlı

чакматаш [çakmataş] çakmak taşı

чакматашлы [çakmataşlı] çakmak taşlı

чакрым [çakırım] kilometre, çağırım

чакта [çakta] vakitte

чак-чак [çak-çak] учу ucuna

чак-чок [çak-çok] maden çarışmasında çıkan ünlem

чакылда- [çakilda-] şakırdamak

чакыр- [çakır-] çağырмак, davet etmek

чакырт- [çakırt-] çağыртмак, davet ettirmek

чакыру [çakıru] davetname
 чакырулы [çakırulu] davetli
 чакырылыш [çakırılış] davet, çağıрма
 чал [çal] ak, ağarmış ak saçlı
 чал- I [çal-] çalgın çalmak
 чал- II [çal-] 1. çelmek, 2. (*hayvan*) kesmek
 чалар- [çalar-] ağarmak,
 чалбар [çalbar] pantolon
 чалбарлы [çalbarlı] pantolonlu
 чалбарлык [çalbarlık] pantolonluk
 чалбарчы [çalbarçı] pantoloncu
 чалгы [çalgı] ot biçме âleti, tırпан; чалгы сабы [çalgı sabı] tırпан sarı
 чалгыч, чалгычут [çalgıç, çalgıçut] sarı çiçekli bir cins bitki
 чалгычы [çalgıçı] ot biçici
 чалдыр-чолдыр [çaldır-çoldır] şaldır şuldur; чалдыр-чолдыр кил [çaldır-çoldır kil-] şaldır şuldur gelmek
 чалка [çalka] gemi urganı
 чалкан [çalkan] sırt üstü (*yatma*) ♦ чалкан сал- [çalkan sal-] гүреште rakibi sırt üstü yatıрмак
 чаллан- [çallan-] (*saç, saka*) ağarmак
 чалма [çalma] sarık; чалма чәчәк [çalma çeçек] şakayık çiçeği
 чалмабаш [çalmabaş] şakayık
 чалмалы [çalmalı] sarıklı; чалмалы гөл [çalmalı göl] koyun gözü, mürver çiçeği ♦ чалмалы карак [çalmalı karak] zimmetine para geçiren hırsız
 чалмаштыр- [çalmaştır-] 1. bacak bacak üstüne atıp oturmak; 2.

dansta ayak ayak üstüne atıp oynamак
 чалпу [çalpu] yedi yol kavşağı-на гөмүлен mecusî kurbanlığı
 чалт: чалт аяз [çalt: çalt ayaz] ачык aydınlık, ayaz
 чалтыра- [çaltıra-] metal sesi çıкмак, şingirdamak
 чалтырат- [çaltırat-] metal sesi чыкarmак, şingirdatmak
 чалтыр-чолтыр [çaltır-çoltır] şangır şingur
 чалу [çalu] 1. çelме; 2. yol дөнөмөсүндө meydana gelen çukur
 чалула- [çalula-] (*kızak*) eğilmek
 чалулан- [çalulan-] 1. çukurlанmak; 2. (*kızak*) eğilmek
 чалулык [çaluluk] yoldaki eğrilik
 чалшай- [çalşay-] eğilmek, yamulmak
 чалшайт- [çalşayt-] eğiltmek, yamultmak
 чалым [çalım] vasıf; çehre, simа
 чалын- I [çalın-] dolaşmak, katışmak
 чалын- II [çalın-] göze çarpmак (çalınmak)
 чалыш [çalış] yamuk, eğik
 чалыш- [çalış-] 1. ayak ayak üstüne atmak; 2. vuruşmak, kesişmek; 3. kesmeğe yardım etmek
 чалышландыр- [çalışlandır-] eğiltmek, yamultmak
 чалышлан- [çalışlan-] eğilmek, yamulmak
 чалышлык [çalışlık] eğrilik, yamukluk
 чалышма [çalışma] üst üste çar

prazlama olma

чалыштыр- [çalıştır-] kesiştir-
mek

чалыш-чолыш [çalış-çolış] eğri
büğrü

чама [çama] 1. yakın ölçü; 2. öl-
çüsünü bilme; 3. tahminî niyet;

чама белән [çama bêlen] yakla-
şık olarak, aşağı yukarı, tahminen

чамалап [çamalap] ölçüsünü
tahmin ederek

чамала- [çamala-] ölçüsünü
tahmin etmek

чамалы [çamalı] tahminî ölçülü

чаман [çaman] tembel at, süt-
çü beygiri

чамасы [çaması] tahminî ölçü-
mü

чамасыз [çamasız] 1. tahminî
ölçüsüz; 2. olağan üstü

чамасында [çamasında] tahmi-
nen

чан [çan] çan

чана [çana] kızak; чана таба-
ны [çana tabanı] kızak tabanı; ча-
на теше (тырнагы) [çana têşê
(tırnağı)] kızak dişi (tırnağı)

чандыр [çandır] 1. karın kası;
2. zayıf, göbeksiz

чандырлан- [çandırлан-] zayıf-
lanmak, göbeksizlenmek

чандырлык [çандырлык] zayıflık,
göbeksizlik

чаб: чабы чыккан [çab: çabı
çıkkan] adı çıkmış

чапак [çapak] cesur, atılган

чапалак [çapalak] tokat, şaplak;
sinek şaplağısı

чапан [çapan] kaftan

чапкы [çarkı] 1. kazma, çара;

2. sebze ayıklama bıçağı

чапкын [çarkın] 1. çarkın; 2.
postacı, tatar ulağı

чапкыр [çarkır] çok koşucu
(kimse, at)

чапкыч [çarkıç] ot kesme ma-
kinesi

чапрак [çaprak] eyer örtüsü,
şapрак

чапракчы [çapракçı] eyer örtü-
sü ustası

чаптар [çaptar] koyu sarı (at)

чаптыр- I [çaptır-] at koştur-
mak; чаптырып бар- [çaptırır
bar-] koşturup gitmek; чаптырып

кил- [çaptırır kil-] koşturup gel-
mek

чаптыр- II [çaptır-] (at) işemek

чаптырда- [çaptırда-] şapırда-
mak

чаптырдат- [çaptırдат-] sulu
yerde davranmak (*koşmak vb.*)

чаптыр-чаптыр [çaptır-çaptır]
şarır şarır

чапчак [çарçак] çamçак

чапчакчы [çарçакçı] çamçакçı

чапылда- [çapılда-] dudak şa-
pırdamak

чапылдат- [çapıldат-] dudak
şapırdатmak

чапырда- [çapırда-] suda şapır-
damak

чапырдаш- [çapırдаш-] sığ su-
da hareket ederken ses çıkarmak,
şapırдашmak

чапыр-чопыр [çapır-çopır] şa-
pur şupur

чар [çar] bileği tezgâhı

чара [çara] çаре; чара күр- [ça-
ра күр-] çаре görmek

чарасыз [çarasız] çaresiz
 чаргөл [çargöl] dört yapraklı bir
 cins bitki
 чардак [çardak] çardak
 чардаклы [çardaklı] çardaklı
 чардуган [çardugan] kabir üstü-
 ne konan dört köşeli kafes, mezar
 parmaklığı
 чарла- [çarla-] bileği taşında bi-
 lemek
 чарлак [çarlak] kara martı
 чарлан- [çarlan-] bilenmek; чар-
 ланган [çarlangan] kurnaz ve tec-
 rübeli kimse
 чарлаучы [çarlauçı] bileğici
 чар-нэчар [çar-neçar] çaresiz-
 се
 чарт-чорт [çart-çort] çatır çutur
 чаршай [çarşau] perde, çibinlik,
 örtü
 чаршаулык [çarşaulık] perdelik,
 çibinlik
 чаршел [çarşel] dört yaprağı
 gütmüş rengine bir cins bitki
 чарык I [çarık] 1. sulama dolabı;
 2. değirmen çarkı
 чарык II [çarık] çarık
 чарылда- [çarılда-] ünlemek,
 bağırarak
 чарыс [çarıs] 1. tırıs; 2. huysuz
 часовой [çasovoy] nöbetçi er
 часть [çast'] askeri bölük
 чат I [çat] kavşak, dört yol ağızı
 ♦ чат саен [çat sayın] her kav-
 şakta
 чат II [çat] apis, kasık
 чат III [çat] bütünüyle, dolu-
 sunca ♦ чат ябыш- [çat yabiş-]
 bütünüyle yarışmak
 чатак [çatak] 1. çatal, dallanıp

budaklanma, çatallanmış; 2. biraz
 deli
 чатаклык [çataklık] çatallanmış-
 лık
 чатан [çatan] aksak
 чатанла- [çatanla-] aksamak
 чатанлан- [çatanlan-] aksaklan-
 mak
 чатанлык [çatanlık] aksaklık
 чаткы [çatki] 1. kıvılcım; 2. yan-
 sımış ışık
 чаткылан- [çatkılan-] (ışık) yan-
 sımak, kıvılcımlanmak
 чаткылы [çatkılı] yansımali, kı-
 vılcımlı
 чатла- [çatla-] çatlama, patla-
 yıp yarılmak
 чатлама [çatlama] çatlama
 чатлаш [çatlaş] yampiri
 чатлы [çatlı] çatallı, kavşaklı
 чатлык [çatlık] çatallılık, kav-
 şaklık
 чатма [çatma] çatma dokuma
 чатна- [çatna-] çatlamak
 чатнама [çatnama] ağaçları
 çatlatan (soğuk)
 чатнат- [çatnat-] çatlatmak
 чатнатып [çatnatıp] (söz) ayırı
 ayırı (söylemek)
 чатыр [çatır] çadır; чатыр чә-
 чәклеләр [çatır çeçeklêler] çadır
 çiçekgiller
 чатырда- [çatırда-] çatırdamak,
 çatır çutur gelmek
 чатырдавык [çatırdavık] 1. çat-
 ırdayan, 2. çabuk ve anlaşılmaз
 konuşan kimse
 чатырдат- [çatırdat-] çatırdat-
 mak, çatır çutur yakmak, kırmak
 чатыр-чотыр [çatır-çotır] çatır

çutur

чаука [çauka] seyrek ve küçük ağaç koruluğu

чахотка [çahotka] verem

чахоткалы [çahotkali] veremli

чачак [çaçak] saçak

чачакла- [çaçakla-] saçaklamak

чачаклан- [çaçaklan-] saçакланмак

чачаклы [çaçaklı] saçаклы

чая [çaya] atılган, cesur

чаялан- [çayalan-] atılган olmak, cesur olmak,

чаялык [çayalık] atılганlık, cesur olma hâli

чаян [çayan] акреп

чаң I [çang] çан; чаң кагучы [çang kaguçı] çан çalıсı, çан саллауысı, çан vurucu

чаң II [çang] yol tozu

чаңгы [çanggi] kayак

чаңгылда- [çanggılda-] şangırдамак

чаңгычы [çanggiçı] kayакçı

чебен [çêbên] sinek; чебен гөмбәсе [çêbên gömbesê] zehirli mantar ♦ чебенгә чукмар (күсәк) күтәр- [çêbênge çukmar (küsek) küter-] sineğe gürz (sopa) göstermek, tüfek ile sinek avlamak, küçük hâdiseler için çok büyük tedbir almak; чебен үтермәс [çêbên ütemes] karıncayı incitmez

чебенлә- [çêbênle-] sineklenmek

чебентоткыч [çêbêntotkiç] sinek öldürücü âlet

чебенче [çêbênçê] çalı bülbülü

чебенчел [çêbênçêl] sinêk ka-

пан

чебен-черки [çêbên-çêrki] sinek ve sivri sinek

чебеш [çêbêş] 1. civciv; 2. güçsüz ve zayıf kimse; 3. yara bere

чебешханә [çêbêşhane] civciv besleme kümes

чеби [çêbi] civciv; yara bere

чебилә- [çêbile-] yara bereli olmak (*mes. avucun tersi*)

чегет [çêgêt] yoğurtтан yapılmış bazlama

чегән [çêgen] çingene

чегәнчә [çêgençe] çingene gibi

чек I [çêk] çek

чек II: чек иттер- [çêk: çêk iter-] kıt ettirmek

чека [çêka] çeka (*rus ihtilâli'nden sonra karşı devrimleri tâkip eden polis teşkilâtı*)

чекист [çêkist] çeka mensubu

чекрәй- [çêkrej-] kısık ve öfkeli bakmak, yan bakmak

чекрәйт- [çêkrejt-] kısık ve öfkeli baktırmak

челәм [çêlêm] 1. pipo; 2. tütün

челлә [çêlle] 1. kış ve yaz aylarında en soğuk ve en sıcak kırık günlük zaman; 2. *mec.* sıcak zaman, çağ

челпәрәмә [çêlpereme] çok parçalanmak; челпәрәмә кил- [çêlpereme kil-] tuz buz etmek; челпәрәмә китер- [çêlpereme kitêr-] tuz buz hâle getirmek

челтер-челтер [çêltêr-çêltêr-] şırıl şırıl, çağıl çağıl

челтерә- [çêltêrê-] şırıldamak

челт-челт: челт-челт йом- [çêlt-çêlt: çêlt-çêlt yom-] gözünü

kırpmak

челтәр [çêlter] 1. oya, dantel; 2. şebeke; челтәр канатлылар [çêlter kanatlılar] dantel kanatlı böcekler

челтәрле [çêlterlê] dantelli

челтәрлә- [çêlterle-] dantel hâline koymak

челтәрче- [çêlterçê] dantelci

челәй- [çêley-] göz belermek

челәйт- [çêleyt-] göz belirtmek

челән [çêlen] balıkçıl kuşu; челән аяк [çêlen ayak] ağaç dallarından yapılma ve üstüne basılarak yürünen sopa

чем [çêm] 1. tel; 2. yaprak sapı

чемердә- [çêmêrde-] pürtük pürtük olmak

чемер-чемер [çêmêr-çêmêr] pürtük pürtük

чемет- [çêmêt-] çimdiklemek

чеметем [çêmêtêm] çimdik

чеметтер- [çêmêttêr-] çimdiklemek

чемодан [çêmodan] bavul, valiz

чемоданчы [çêmodançı] bavulcu, bavul hamalı

чемпион [çêmpion] şampiyon

чемпионат [çêmpionat] şampiyonat; şampiyonluk

чемпионлык [çêmpionlık] şampiyonluk

чемче- [çêmçê-] çimdik çimdik (az az) almak

чемчеклә- [çêmçêkle-] çimdiklemek, çimdik çimdik yemek

чемчен- [çêmçên-] kendi kendine çimdik çimdik yemek

чер [çêr] ince şırıltı sesi, şır

червонец [çêrvonêts] on ruble-

lik

чере- [çêrê-] çürümek

черек [çêrêk] çürük; черек авыруы [çêrêk avıruı] arı hastalığı

череклек [çêrêklêk] çürüklük

черек-чарык [çêrêk-çarık] çarık çürük

черелдә- [çêrêlde-] şırıldamak

черелдәвек [çêrêkdevêk] şırıltı veren her şey

черемә [çêrême] çürüme

черепица [çêrêpitsa] kiremit

черет- [çêrêt-] çürütmek

череткеч [çêrêtkêç] çürütücü

черкелдә- [çêrkêlde-] şırıldaмак

черки [çêrki] sıvrisinek

черлә- [çêrle-] şırlamak

черчет [çêrçêt] 1. güçlü düşman, çürçet; 2. maksadına ulaşmak için her türlü yola baş vuran kimse, inatçı

чер-чер [çêr-çêr] şır şır

чесуча [çêsuça] pamuklu kumaş (dokuma)

четерек [çêtêrêk] karmaşıklık, giriftlik, çetrefil

четерекле [çêtêrêklê] 1. çetrefilli, karışık; 2. güç ağı, çetin

четереклелек [çêtêrêklêlêk] 1. çetrefillilik; 2. güçlülük, çetinlik

четереклән- [çêtêrêklen-] karmaşıklanmak, çetinleşmek

чехол [çêhol] mahfaza

чечет [çêçêt] ormancık kuşu

чеңлә- I [çêngle-] kulak çınlatmak

чеңлә- II [çêngle-] gelin kıza veda türküsü okuyup oynamak

чеңләт- [çênglet-] gelin kıza

veda türküsü okutup oynatmak
 чең-чең [çêng-çêng] tın tın;
 чең-чең ит- [çêng- çêng it-] tın tın
 etmek

чи [çi] 1. çiy, pişmemiş, ham; 2.
 ıslak, nemli; 3. tarlada sürülmemiş
 otlu toprak parçası

чибәр [çiber] güzel, yakışıklı

чибәрлек [çiberlêk] güzellik, ya-
 kışıklılık

чибәрлән- [çiberlen-] güzel ol-
 mak, güzel hâle gelmek

чибәрлә- [çiberle-] güzel et-
 mek, güzel kılmak, güzelleştirmek

чигелгән [çigêlgen] (*sırma, di-
 kiş*) çekilmiş, işlenmiş

чиген- [çigên-] çekilmek, gerile-
 mek

чигендер- [çigêndêr-] çekilmek,
 mecbur etmek, geriletmek

чигенеш [çigêneş] 1. biraz çe-
 kinme, çekilme; 2. ara söz

чигенү [çigênü] çekilme, çekin-
 me

чигер- [çigêr-] fiyat düşürmek,
 indirim yapmak

чигерт- [çigêrt-] fiyat düşürt-
 mek, indirim yaptırmak

чигеш [çigêş] 1. nakış, iğne
 оуасы; 2. süslü, bezekli

чигә I [çige] şakak; чигә са-
 калы [çige sakalı] şakak sakalı,
 zülüf

чигә II : чигә чөй [çige: çige
 çöy] teker miline takılan koruyucu
 çivi

чигү [çigü] işleme

чигүле [çigülê] işlemeli

чигүче [çigüçê] nakışçı

чиерт- I [çiyêrt-] fiske ile vur-

mak, telli sazlarda tele pena veya
 mızrap ile vurmak

чиерт- II [çiyêrt-] (*balık*) olta
 kapmak

чиерткеч [çiyêrtkêç] mızrap,
 pena

чиертлек [çiyêrtlêk] fiske ile оу-
 нанан oyun

чик [çik] sınır; hat; чик буе [çik
 buyı] sınır boyu; чиктән тыш [çik-
 ten tış] haddinden fazla ♦ чиктән
 ашкан [çikten aşkan] sınırdan çik-
 miş (*kötülük*)

чик- I [çik-] işlemek, nakış çek-
 mek

чик- II [çik-] çekmek

чикерткә [çikêrtke] çekirge

чиккән [çikken] işlenmiş

чикле [çiklê] sınırlı

чиклелек [çiklêlêk] sınırlılık

чиклә- [çikle-] sınırlamak, hudut
 koymak

чикләвек [çiklevêk] ceviz, fin-
 dık *vb.* meyve; чикләвек чыпчы-
 гы [çiklevêk çıpçıгы] fındık serçesi

чикләвеклек [çiklevêklêk] fin-
 dıklık

чикләгеч [çiklegêç] sınır koyan
 âlet

чикләмә [çikleme] sınırlama

чиклән- [çiklen-] sınırlanmak

чикләнгән [çiklengen] sınırlan-
 mış

чикләнгәнлек [çiklengenlêk] si-
 nırlılık, darlık

чикләнмәгән [çiklenmegen] si-
 nırlanmamış

чикләүле [çikleülê] belli sınırı
 olan, sınırlı

чикмән [çikmen] серкен

чикмәнлек [çikmenlêk] серкенлик

чиксез [çiksêz] sınırsız; **чиксез күп** [çiksêz küp] sınırsız çok

чиксезлек [çiksêzlêk] sınırsızlık

чиктәш [çikteş] sınırdaş, komşu

чиктәшлек [çikteşlêk] sınırdaşlık, komşuluk

чикылда- [çikılda-] cıvıldamak

чиле-пешле [çilê-pêşlê] yarı pişmiş yarı pişmemiş; yarım iş

чиләк [çilek] kova ♦ **чиләгенә** (күрә) капкачы [çilegêne (küre) kapkaçı] küpüne göre kapak

чиләкләп [çileklep] bardaktan boşanırcasına yağmur yağmak hakkında

чилән- [çilen-] 1. ıslanmak, nemlenmek; 2. ıslak kalmak; 3. sıkıntı ile işlemek (yaşamak)

чиләндәр- [çilendêr-] 1. ıslatmak; 2. sıkıntıya sokmak

чиләтә [çilete] ıslak ıslak, nemli hâlde

чимал [çimal] ham madde

чин I [çin] derece, rütbe

чин II [çin] çin

чина- [çina-] ince sesle bağırmaq, ünlemek

чинар [çinar] çanar

чиновник [çinovnik] memur

чиновникларча [çinovniklarça] memurlar gibi

чип-чип [çip-çip] tavuk çağırma ünlemi

чир [çir] hastalık; **чиргә сабыш-** [çirge sabış-] hastalığa tutulmak

чир-чор [çir-çor] hasta masta

чира- [çira-] sıvı üstünde zar veya don peyda olmak

чирак [çirak] (*ip*) sert bükülmek

чират [çirat] nöbet, sıra; **чираттан тыш** [çirattan tış] sıradan hariç, olağan üstü

чират- [çirat-] nemli yer üstünde biraz don peyda olmak

чиратлап [çiratlap] sıra ile, nöbetleşe

чиратла- [çiratla-] nöbetleşmek ile hareket etmek

чиратлаш- [çiratlaş-] nöbetleşmek

чиратсыз [çiratsız] nöbetsiz, sırasız

чираттагы [çirattagı] sıradaki

чирек [çirêk] çeyrek

чирекләп [çirêklep] çeyrekleyerek

чиркандыр- [çirkandır-] öğren-dirmek

чиркан- [çirkan-] öğrenmek

чиркандыргыч [çirkandırğıç] öğrendirici

чирканчык: **чирканчык ал-** [çirkançık: çirkançık al-] 1. nahoş bir duygudan kurtulmak; 2. *мес.* ilk imtihandan geçmek

чирканыч [çirkanıç] çirkin, öğrenç

чирканычлык [çirkanıçlık] öğrençlik, çirkinlik

чиркән [çirkên] çirkin, çok pis

чиркәү [çirkeü] kilise

чиркәү-мәхәллә [çirkeü-mehelle] hıristiyan mahallesi

чирлө [çirlê] hastalıklı

чирлелөк [çirlêlêk] hasta olma hâli

чирле-чорлы [çirlê-çorlı] hasta masta, hastalık mastalık

чирлэ- [çirle-] hasta olma

чирлэшкэ [çirleşke] sık hastalanan (*kimse*)

чирмеш [çirmêş] Mari (*halkı*)

чирт- [çirt-] fiske vurmak

чиртеш [çirtêş] fiske vurma

чиртешле [çirtêşlê] fiske vuran oyunanan (*оун*)

чирттөр- [çirttêr-] 1. balığı olta-ya taktırmak; 2. bir şeyi ele geçirmek için fırsat kollamak

чирэм [çirem] çim, çimen

чирэмлек [çiremlêk] çimlik, çimenlik

чирәп [çirep] seramik

чирү [çirü] 1. çeri, ordu; 2. böcek уığını

число [çislo] ay hesabına göre gün

чиста [çista] temiz, pak

чисталык [çistalık] temizlik, paklık

чистар- [çistar-] temizlenmek

чистарт- [çistart-] temizlemek

чистарткыч [çistartkıç] temizleyici âlet ve malzeme

чистартучы [çistartuçı] temizleyici

чистарын- [çistarın-] kendini temizlemek

чит I [çit] kenar, yan, taraf; **чит-тән торып** [çittên torıp] 1. devam etmeden (*öğrenim*); 2. seyirci kalarak

чит II [çit] dış, yabancı; **чит ил** [çit il] hariç, dış ülke; **чит илгә чыгар-** [çit ilgê çıgar-] ihraç etmek; **чит илдән керт-** [çit ilden

kêrt-] ithâl etmek

читек [çitêk] çetик, çizme

читекче [çitêkçê] çetикçi

читен [çitên] çetin

читенлек [çitênlêk] çetinlik

читенлән- [çitênlen-] çetinlenmek

читенләш- [çitênleş-] çetinleşmek

читенләштер- [çitênleştêr-] çetinleştirmek

читенсенмәк [çitênsênmek] çetin saymak

читкә [çitkê] dışarı

читкәре [çitkerê] dışa doğru

читлек [çitlêk] kafes

читлэ- [çitle-] zihlamak, çerçevelemek

читлэт- [çitlet-] 1. uzaklaştırmak; 2. önem vermemek, aşağılamak

читләтен [çitletêp] kinaye ve ima ile

читләш [çitleş] çitleri bir olan, sınırdaş

читләш-[çitleş-] çekilmek, uzaklaşmak

читләшкәнлек [çitleşkenlêk] çekilmiş (uzaklaşmış) olma hâli

читләштер- [çitleştêr-] uzaklaştırmak

читсен- [çitsên-] yabancı saymak (görmek)

читтәге [çittegê] dışarıdaki

читән [çitên] 1. çit; 2. sepet; **читән арба** [çitên arba] çitli at arabası

читәнлек [çitênlêk] çitlik

чи-чи [çi-çi] fare sesini bildirir ünlem

чичә [çiçe] *esk.* çok karılı bir erkeğin çocuğunun esas anasından başka diğer hanımlara hitap ederken kullanılan söz

чичән [çiçen] halk şairi, âşık

чиш- [çiş-] çözmek

чишел- [çişêl-] çözülmek

чишелгесез [çişêlgêsêz] çözülməzlik

чишелеш [çişêlêş] çözülmə

чишен- [çişên-] elbise soyunmak

чишендер- [çişêndêr-] soyundurmak

чишмә [çişmə] pınar, çeşme

чишмәлә [çişmelê] çeşmeli, pınarlı

чия [çiye] kiraz; чия төнәтмәсе [çiye tönətməsê] kiraz likörü

чиялек [çiyelêk] kirazlık

чияли [çiyeli] düğümleyerek

чияләп [çiyeləp] düğümleyerek

чиялт- [çiyelt-] düğümleştirmek

чиялән- I [çiyelen-] düğümlenmek

чиялән- II [çiyelen-] kirazlanmak

чияләндер- [çiyelendêr-] düğümlendirmek

член [çlên] üye, aza

членлык [çlênlik] üyelik, azalık

чоқы- [çokı-] kazık *vb.* ile kazımak, çukur açmak; чоқып чыгар- [çokıp çıgar-] *мес.* bir kimsenin eski ayıplarını açığa çıkarmağa çalışmak

чокчын- [çokçın-] 1. bir kimsenin ayıplarını araştırmak; 2. kazınmak

чокын- [çokın-] kendi kendine

toprak eşelemek, kazınmak, çukur kazımak

чоқыр I [çokır] çukur

чоқыр II [çokır] çanak

чоқырай- [çokıray-] çukurlaşmak

чоқырайт- [çokırayt-] çukurlaştırmaq, çukurlatmaq

чоқырлы [çokırlı] çukur yer

чоқырлык [çokırlık] çukurluk

чоқырлы- [çokırlı-] çok çukurlu yer

чоқыр-чакыр [çokır-çakır] çukurluk

чоқырчык [çokırçık] küçük çukur, çukurcuk

чолан [çolan] kiler

чолга- [çolga-] 1. kuşatmaq, sarmak, muhasara etmek; 2. (*ayağa*) sarmak

чолган- [çolgan-] sarılmak, kuşatılmak, muhasara edilmek

чолганыш [çolğanış] muhasara, kuşatılma, sarılma

чолгау [çolgau] (*ayağa*) sarma, dolak

чолгаулык [çolgaulik] sarmalık, dolaklık

чолгаучы [çolgauçı] muhasaracı, kuşatıcı

чолык [çolik] tabii arı yuvası

чолыкчы [çolikçi] tabii arı yuvasını sahiplenen kimse

чомбырак [çombırak] çok uzaktaki yer

чор [çor] çağ, devir, zaman; ташкүмер чоры [taşkümêr çori] taşkömürlerinin oluşma devri

чордаш [çordaş] çağdaş

чорма [çorma] çatı arası

чорма- [çorma-] sarmalamak
 чормавык [çormavık] sarmaşık
 чорна- [çorna-] (*ip, tel vb.*) sarmak

чорनावыч [çornaviç] (*ip, tel vb.*) sarma âleti

чорнал- [çornal-] sarınmak

чорнаучы [çornauçı] ip sarıcı

чорсыз [çorsız] edepsiz

чос [ços] telâşli, becerikli, maharetli

чоңгыл [çonggıl] nehirde *vb.*
 çok derin yer

чу [çu] çarıktan daha basit deri ayak kabı

чуак [çuaк] çok aydınlık ve ılık gün

чуал [çual] balçık soba

чуал- [çual-] 1. dolaşmak, karışmak, sarılmak; 2. yanılmak; 3. ayak altında dolaşmak

чуалт- [çualt-] 1. dolaştırmak, karıştırmak; 2. yanılmak

чуалчык [çualçık] karışıklık, düzensizlik

чуалчыклы [çualçıklı] karmakarışık

чуалчыклык [çualçıklık] karmakarışıklık

чуалыш [çualış] kargaşalık

чуалыш- [çualış-] ayak altında oraya buraya dolaşıp durmak

чуан [çuan] çıban ♦ чуанына ти- [çuanına ti-] nasırına (yarasına, damarına, bamteline) basmak

чуар [çuar] ala-bula, alaca, çараг; чуар коңгыз [çuar konggız] çараг böcek, ala böcek; чуар көпшә [çuar köpşe] bir cins içi köğüklü ve alaca bitki; чуар сырт-

лан [çuar sırtlan] çараг sırtlan, alaca sırtlan; чуар таракан [çuar tarakan] çараг kara fatma ♦ чуар йөрәкле [çuar yöreklê] şırp sevdi; чуар күңелле [çuar küngêllê] şırp sevdi; endişeli

чуарла- [çuarla-] 1. çараг renge koymak, alacalamak; 2. ayırınıltılamak

чуарлан- [çuarlan-] çарагланmak, alacalanmak

чуарландыр- [çuarlandır] çарагларlandırmak, alacalandırmak

чуарлык [çuarlık] çараглык, alacalık

чувал [çuval] çuval

чуен [çuyın] 1. dökmeye demir; 2. demir tencere; чуен юл [çuyın yul] demir yolu

чуер [çuyır] çakıl taşı

чуерташ [çuyırtaş] çakıl taşı

чук [çuk] püskül

чукла- [çukla-] püsküllemek

чукландыр- [çuklandır-] püskül-lendirmek

чуклы [çuklı] püsküllü

чукмар [çukmar] güz, topuz, çокмар; чукмар сөяк [çukmar söyek] uyluk kemiği

чукмарбаш [çukmarbaş] iribaş, kurbağa yavrusu

чукмарла- [çukmarla-] topuzlamak

чукмарлан- [çukmarlan-] topuzlanmak

чукрак [çukrak] 1. akıntısız (*göl*), gölet; 2. sağır; чукрак гөмбә [çukrak gömbe] topuz mantar

чукраклан- [çukraklan-] sağır olmak

чукракландыр- [çukraklandır-] sağırлашtıрмак

чукраклык [çukraklık] sağırлык

чукрак-телсез [çukrak-têlsêz] sağır dilsiz

чуктамыр [çuktamır] püskül kökülü

чук-чук I [çuk-çuk] püskül püskül

чук-чук II [çuk-çuk] çok çok, pek çok

чуқыр [çukır] 1. munta kuşu; 2. bir cins mersin balığı

чуқы- [çukı-] gagalamак

чुकын [çukın-] 1. istavroz çıkarmак; 2. hıristiyanlaşмак ♦ **чुकынып кит!** [çukınıp kit] (*hıristiyanlaşıp*) öll; **чुकынып китим** [çukınıp kitim] yemin sözü "oleyim!" demek

чुकындыр- [çukındır-] 1. hıristiyanлашtıрмак; 2. azarlamak

чुकынчык [çukınçık] kötüleme sözü "hıristiyanlaşmış mürtet"

чुकырда- [çukırда-] cik cik kuş ünlemi çıkarmак

чукырдаш- [çukırдаш-] kuş sesi çıkarıp ötüşmek

чула [çula] melez

чулак [çulak] çolак

чулаклан- [çulaklan-] çolакланмак

чуллык [çullık] çulluk

чулпан [çulpan] çolпан yıldızı, çobан yıldızı

чулпы I [çulpı] gümüş, altın vb. pullarla yapılan saç örgüsü süsü

чулпы II [çulpı] kepçe

чулт [çult] taşın suya düşme sesi, cump

чулт-чулт [çult-çult] cump cump

чулык [çulık] dördüncü göbekten торun

чум- [çum-] suya düşüp batмак, dalış yapмак

чума [çuma] veba, taun

чумак [çumak] at arabası tekerine konulan katran kırбасы

чуман [çuman] kabuk sandık

чумар [çumar] çorbaya konulan bir tür hamur keşiği

чумара [çumara] 1. hamur keşiğinin içine şaka yollu konulan kömür, para vb.; 2. şans oyunu geliri; 3. rüşvet vb. parası, dubara

чумарачы [çumaraçı] gayrı meşru para kazanmağa düşkün kimse, dubaracı

чумга [çumga] bir cins büyük yabani ördek

чумгалак [çumgalak] karaba-tak

чумдыр- [çumdır-] suya batırмак, daldırмак

чумиза [çumiza] çin darısı

чумыр [çumır-] tepeleme kepçeyle almak

чумыргыч [çumırgıç] büyük kepçe

чуп [çup] şар diye öpme ünlemi

чуптар [çuptar] dokuma sırasında yapılan süsleme

чуптарла- [çuptarla-] dokumada süslemek

чупылда- [çupılда-] şarıрдамак, şар diye öpmek

чупылдат- [çupıldат-] şarıрдатмак, şар diye öptürmek

чупырда- [çupırда-] şarıрдамак

чупырдаш- [çupırдаш-] şarıр-

daşmak

чур [çur] 1. bozulması hoş görülme-
meyen eski âdet; 2. kurbağa
bağirtisi, vrak

чурa [çura] 1. hanın askerî tem-
silcisi; 2. kul gibi sadık kimse

чурaман [çuraman] eski âdet-
leri saklayan ev ruhu

чурла- [çurla-] 1. vraklamak; 2.
(sözü) çok söylemek, sözü fesa-
hat ve belâgat ile söylemek

чуртан [çurtan] turna balığı

чурт-чурaман [çurt-çuraman] 1.
şeytan ve ruhlar; 2. her türlü yara-
maz kimseler

чут I [çut] 1. hesap makinesi; 2.
sayı

чут II [çut] bir cins düzeltme bal-
tası

чутла- I [çutla-] hesaplamak

чутла- II [çutla-] balta ile düzelt-
mek

чутсыз [çutsız] sayısız

чут-чут [çut-çut] bülbül ötüşü
ünlemi

чутылда- [çutılда-] bülbül gibi
ses çıkarmak

чутыр [çutır] çöpur

чуфа [çufa] yer badamı

чучка [çuçка] domuz

чыбык [çıbık] çubuk ♦ чыбык
очы [çıbık оçi] çubuk ucu, uzak
akraba

чыбыкла- [çıbıkла-] çubuklamak

чыбыкча [çıbıkça] küçük çubuk

чыбык-чабык [çıbık-çabık] dal
çubuk

чыбылдык [çıbıldık] çibinlik

чыбыркы [çıbırkı] kırbaç, kam-
çı; чыбыркы бөлдермәсе [çıbır-

кы böldêrmesê] kamçının kayışı

чыбыркыла- [çıbırkıла-] kamçı-
lamak

чыганак [çıganak] kaynak

чыгар- [çıgar-] çıkarmak; исәп-
ләп чыгар- [isepler çıgar-] he-
saplayıp çıkarmak; кысып чыгар-
[kısıp çıgar-] kısıp çıkarmak; дан

чыгар- [dan çıgar-] ün çıkarmak,
ün yaумак; бракка чыгар-
[brakka çıgar-] iskartaya çıkarmak

♦ чыгарып ал- [çıgarıp al-] çıka-
rıp almak, kız kaçырмак

чыгарыл- [çıgarıl-] çıkarılmak

чыгарма [çıgarma] istisna

чыгарылма [çıgarılма] çıkarıl-
ma

чыгарылыш [çıgarılıш] çıkarılıш,
mezun oluş, mezun olma; чыга-
рылыш кичәсе [çıgarılıш kiçesê]
mezuniyet günü (gecesi)

чыгарыш [çıgarış] çıkarış, çı-
karma, mezun olma

чыгтай [çıgtay] çağатay

чыгыл- [çıgıl-] çikilmek

чыгым [çıgım] masraf, gider

чыгымла- [çıgımла-] şahlanmak

чыгымлан- [çıgımлан-] masraf
yармак

чыгымлы [çıgımlı] çok masraflı

чыгымчы [çıgımçı] şahlanan (а)

чыгымчыла- [çıgımçила-] şah-
lanмак

чыгынкы [çıgıнкы] çıkık

чыгынты [çıgınty] çıkıntı

чыгынтылы [çıgıntyлы] çıkıntılı

чыгыр [çıgır] çıkırık ♦ чыгы-
рыннан чыгар- [çıgırınнан çıgar-]
çığıрından çıkarmак

чыгыш I [çıgıш] 1. konuşma

уармак; 2. teblig okumak

чыгыш II [çigış] çikiş; **чыгыш** килеше [çigış kilêşê] -den hâli
чыгышлы [çigışlı] rengi (tadı)
çikan (*nesne*)

чыда- [çıda-] dayanmak ♦ **чы-**
дап кына тор [çıdap kına tor]
dayanıp dur; **чыдар хэл калма-**
[çıdar hel kalma-] dayanmağa güç
kalmamak

чыдам [çıdam] dayanıklı; **утка**
чыдам [utka çıdam] ateşe daya-
nıklı

чыдамлы [çıdamlı] dayanıklı
чыдамлык [çıdamlık] dayanık-
lık

чыдамлылык [çıdamlılık] daya-
nıklılık

чыдамсыз [çıdamsız] dayanı-
ksız

чыдамсызлык [çıdamsızlık] da-
yanıksızlık

чыелда- [çıyılда-] cıvıldamak,
cıyaklamak

чыелдат- [çıyıldат-] cıvıldat-
mak, cıyaklatmak

чыелдаш- [çıyılдаш-] cıvılдаш-
mak

чыелдык [çıyıldık] çok cıyakla-
yan

чыж, чыжж [çij, çijj] cız

чыжла- [çijла-] cızlamak

чыж-пыж [çij-pij] cız bız

чыжылда- [çijылда-] cızıldamak

чык [çık] çiy; **чык тамчысы** [çık
tamçısı] çiy damlası

чык- [çık-] 1. çıkmak, inmek; 2.
dolmak

чыклы [çıklı] çiyli; **чыклы үлән**
[çıklı ülen] drosera, sinekkapan

чык-чык [çık-çık] çak çak

чыкылда- [çıkылда-] çakıldamak

чыкырда- [çıkırда-] şakırdamak

чылан- [çılan-] nemlenmek

чылат- [çılat-] nemlendirmek,
nemletmek

чылбыр [çılбыр] zincir, çilbir

чылбырла- [çılбырла-] çilbirle-
mek, zincirlemek

чылбырлы [çılбырлы] zincirli

чылгый [çılgıy] 1. kuş tüyü tele-
ği; 2. bıyık ucu

чылдыр [çıldыр] çıldır sesi

чылтыр [çılтыр] çoldır çuldur

чылтыра- [çılтыра-] zil sesi çıkar-
mak

чылтыравык [çılтыравык] zil, çın-
гырак

чылтырат- [çылтырат-] zil sesi çı-
kartmak

чымырда- [çımırда-] 1. tüyleri
diken diken olmak, ürpermek; 2.
(*üstü*) pütür pütür olmak

чын [çın] 1. gerçek, hakikat, ha-
kiki; 2. ciddilik ♦ **чын күңөлдән**
[çın küngêlden] samimiyetle

чынаяк [çınayак] 1. porselen;
çini; 2. çini kadeh (bardak)

чынбарлык [çınbarlık] gerçek,
varlık

чынга [çынга] gerçeğe, hakika-
te

чынла- [çынла-] ciddî olmak

чынлап [çынлап] ciddî olarak

чынлык [çынлык] gerçeklik

чыннан да [çынан да] hakika-
ten de, gerçekten de

чынык- [çынık-] sağlamaşmak,
kuvvetlenmek, tavlانmak

чыныктыр- [çынıktır-] sağлам-

laştırmak, tavlamak

чыпта [çipta] hasır; чыпта сугучы [çipta suguçı] hasır dokuyucu; чыпталы чана [çiptalı çana] hasırlı kızak

чыптала- [çiptala-] hasırlamak

чыптачы [çiptaçı] hasırcı

чыпчык [çırçık] serçe; чыпчык кузгалагы [çırçık kuzgalagı] serçe kuzukulağı

чыпырда- [çıpirda-] çipi çipi etmek

чыр [çır] çorba *vb.* üstünde meydana gelen yağ tabakası

чыра [çıra] çıra ♦ чырага кал- [çiraga kal-] çiraya dönmek, çok zayıflamak

чырагач [çiragaç] çıra odunu

чырай [çıray] çehre; чырай боз- (сыт-) [çıray boz- (sıt-)] suratını asmak ♦ чырае качкан [çırayı kaçkan] rengi uçmuş, suratı asılmış, hasta; чырае көп кебек [çırayı köl kèbèk] yüzü kül gibi

чырайсыз [çıraysız] silik, alımsız; чырайсыз ябалак [çıraysız yabalak] kukumav

чырак [çırak] çıra

чыракла- [çırakla-] gecede çıra işığında balık avlamak

чыралык [çıralık] çıralık

чыркылда- [çırkılda-] 1. cıvılda- mak, çığıldamak; 2. cilve ile gülme

чыркылдаш- [çırkıldaş-] 1. cıvıldaşmak; 2. cilve ile gülüşmek

чырла- [çırла-] cırlamak

чырлы [çırлы] 1. üstü yağlı, yüzü yağlı; 2. *mec.* göze çarpan (*kız*)

чыр-чу [çır-çu] civilti

чырчык [çırçık] ev çekirgesi, ocak çekirgesi

чыршы [çırşı] köknar; чыршы бәйрәме [çırşı beyremê] yıl başı bayramı; чыршы үләне [çırşı ülenê] köknara benzer bir cins ot

чыршылык [çırşılık] köknarlık
чыршын [çırşın] arı kovanında kurt yemi

чырыйла- [çırıyla-] cavıl cuvul bağlamak

чытлык [çıtlık] işveli (*kız*)

чытлыклан- [çıtlıklan-] işelenmek

чытык [çıtlık] çatık (*yüz*)

чытыр [çıtır] dal uğını

чытырда- [çıtırда-] çatırdamak

чытырман [çıtırman] sık orman, sık çalı

чытырманлык [çıtırmanlık] sık çalılık

чытыр-чытыр [çıtır-çıtır] çatır çatır

чыш-пыш [çış-pış] fısıltı

чың [çıng] çıngırtı, çın çın

чыңгыл [çıngıl] madene maden carpılma sesi, şıngırtı

чыңгылда- [çıngıldа-] şıngırdamak

чыңгылдат- [çıngıldат-] şıngırdatmak

чыңлавык [çınglavık] çıngırak

чыңла- [çıngла-] çınlamak

чыңлау [çıngлау] çınlama

чың-чың [çıng-çıng] çın çın

чәберчөк [çebêrçêk] kuluçka altında bozulmuş yumurta

чәберчөклек [çebêrçêklêk] bozulmuşluk

чәберчөклән- [çebêrçêklen-]

bozulmak

чәбә [çebe] köpeği kovalama ünlemi, hoşt!

чәбәк [çebek] (*çocuk*) avuçlarını birbirine vurma oyunu

чәбәклә- [çebekle-] avuçlarını birbirine vurma

чәбәлән- [çebelen-] çabalanmak

чәбәләндер- [çebelendêr-] çabalandırmak

чәер [çeyêr] reçine

чәерле [çeyêrlê] reçineli

чәерлән- [çeyêrlen-] reçinelenmek

чәй [çey] çay

чәйлек [çeylêk] çaylık, bahşiş

чәйнек [çeynêk] çaydanlık

чәйнә- [çeyne-] çiğnemek

чәйнәш- [çeyneş-] ağız ile dalaşmak

чәйханә [çeyhane] çayhane

чәйхур [çeyhur] çay sever

чәйче [çeyçê] çaycı

чәке- [çekê-] çakmak taşı ile bir defa vurma

чәкчәк [çekçek] çekçек (hamur aşığı)

чәкәләш- [çekeleş-] çekişmek

чәкән I [çeken] koçan, kamaş başı

чәкән II [çeken] demir saplı çekiç; чәкән уены [çeken uynı] çekiç oyunu

чәкәнбаш [çekenbaş] kamaş koçanı

чәкәнлѝ - [çekenle-] çekiç ile gülmüş *vb.* madden süslemek

чәкәнлән- [çekenlen-] koçanlanmak

чәкәш- [çekeş-] kadeh tokuşturmak

чәкүшкә [çeküşke] araba tekerini tutmaya yarar çivi

чәл- [çel-] çalmak

чәлдер- [çeldêr-] çabuk çalmak

чәлтер [çeltêr] kaval kemiği

чәмчә [çemçê] 1. yelek; 2. ayak kabı sırtması, aplike

чәмчәле [çemcelê] 1. yelekli; 2. aplik

чәмәй [çemey] aşık oyununda kullanılan bir cins aşık

чәнеч-, чәнче- [çenêç-, çençê-] sançmak; saplamak; batırmak

чәнечке [çenêçkê] 1. diken; 2. yemek catalı

чәнечкеле [çenêçkêlê] 1. dikenli; 2. acı, dokunaklı, dikenli (*söz*)

чәнчел- [çençêl-] 1. batmak, saplanmak; 2. intihar etmek, kendini öldürmek

чәнчелеп кит- [çencêlep kit-] ölüp gitmek

чәнчелгере [çençêlgêrê] beddua sözü "kendini öldür!"

чәнчелдер- [çençêldêr-] öldürmek

чәнчем [çençêm] (*bir*) dikiş arası

чәнчә: чәнчә бармак [çençê: çençê barmak] serçe parmak

чәнәшкә [çeneşke] çocuk kızargılı

чәперчек [çepêrçêk] kuyruksalayan (*uzun kuyruklu serçe gibi kuş*)

чәпче- [çepçê-] 1. şaplatmak; 2. protesto etmek

чәпә- [çepê-] 1. çaplamak; 2. oyunda topu vurma; 3. çamur sıvamak (atmak)

чәпәмә [çepeme] 1. oyunda to-
pu vurmak için kürek gibi yapılan
âlet; 2. tokaç

чәрдәк [çerde]k uyuk veya ba-
zudaki küçük kemik

чәрдәкләндәр- [çerdeklêndêr-]
yarmalandırmak

чәрдәклә- [çerdekle-] yarmala-
mak

чәрдәклән- [çerdeklen-] yarma-
lanmak

чәрек [çerêk] 1. kapı, kapak *v.b.*
tahtalarını sağlam tutmak için kar-
şılıklı köşelere yan çakılan tahta;
2. iç dayanıklılığı

чәрекле [çerêklê] dayanıklı

чәрексез [çerêksêz] dayanıksız

чәрелдек [çerêldêk] ince ses ile
bağırان (*kimse*)

чәрелдә- [çerêlde-] ince ses ile
bağırмак

чәрелдәвек [çerêldevêk] ince
ses ile bağırان (*kimse*)

чәркә [çerke] 1. ense üstü ke-
miği; 2. içki kabı

чәршәмбе [çerşembê] çarşam-
ba (*günü*)

чәч [çeç] saç; чәч алучы [çeç
aluçı] berber; чәч пәкесе [çeç pe-
kêsê] ustura; ♦ чәче үрә тор-
[çeçê üre tor-] saçı dikelmek; чәч-
ләрен йолык- [çeçlerên yolık-]
saçını yolmak

чәч- [çeç-] saçмак

чәчбәй, чәчби [çeçbey, çeçbi]
gür saçlı kadın

чәчел- [çeçêl-] saçılmак

чәчкеч [çeçkêç] mibzer makine-
si

чәчкә [çeçke] çiçek

чәчмә [çeçme] nesir, nesfı

чәчрә- [çeçre-] sıçрамак ♦

чәчрәп кит- [çeçrep kit-] sıçрайы
gitmek, ölmek; чәчрәп тор- [çeç-
rep tor-] sıçрайы durmak, çok ha-
reketli olmak

чәчрәвек [çeçrevêk] sıçрамая
meyilli

чәчрәт- [çeçret-] sıçратмак

чәчрәтеш- [çeçretêş-] karşılıklı
sıçратмак

чәчтамыр [çeçtamır] kılçal kök

чәчә- [çeçe-] yemek yerken ak-
sırıp püskürmek

чәчәк I [çeçek] çiçek; чәчәк ат-
[çeçek at-] çiçek atmak, çiçek çı-
karmak, çiçek açмаға başlamak;

чәчәк коңгызы [çeçek konggızı]
çiçek böceği; чәчәк кәбестә [çe-
çek kebêste] karnıbahar; чәчәк

тирәлерә [çeçek tirelêgê] çiçek
yuvası; чәчәк түтәлә [çeçek tü-
telê] çiçek tarhı

чәчәк II [çeçek] çiçek hastalığı

чәчәкле [çeçeklê] çiçekli

чәчәкчә [çeçekçê] çiçekçi

чәчәкчелек [çeçekçêlêk] çiçek-
çilik

чәчән [çeçen] halk şairi

чәчәнлек [çeçenlêk] sözde us-
talık

чәчәт- [çeçet-] yemek sırasında
ağızdan ve burundan püskürtür-
mek

чәчү [çeçü] ekin ekme (saçма)

чәчүлек [çeçülêk] ekinlik

чәчүргеч [çeçürgêç] 1. kordela;

2. at boynundaki üst kas

чәшке [çeşkê] bataklık samuru

чәүкә [çeüke] alaca karga

чәүчәләк [çeu̯çelek] civelek
 чәңгелдә- [çenggêlde-] çangıldamak
 чәһрә [çehre] çehre, güzel yüz
 чөгендер [çögêndêr] pancar
 чөгендерчелек [çögêndêrçêlêk] pancarcılık
 чөгә [çöge] çığa (*balığı*)
 чөел- [çöyêl-] zıplatılmak
 чөелдерек [çöyêldêrêk] araba okunu hamuta bağlama kayışı;
 чөелдерек бавы [çöyêldêrêk bavi] araba okunu hamuta bağlama kayışı bağı
 чөер- [çöyêr-] çevirmek, (*yüz*) çevirmek
 чөй [çöy] ağaç çivi; чөй язуы [çöy yazui] çivi yazısı ♦ чөй бушай [çöy buşau] eli ayağı tutmaz olmak; чөй как- [çöy kak-] çivi kakmak; övmek
 чөй- [çöy-] zıplatmak
 чөйлек- [çöylêk-] tahterevallide bir tarafa hızla yıkılmak
 чөйлә- [çöyle-] 1. çivi ile sağlamlaştırmak; 2. övmek
 чөйсыман [çöysıman] ağaç çivi gibi
 чөйязма [çöyuzma] çivi yazma, çivi kitâbe
 чөк [çök] aşık kemiğinde cukur kısım, çük
 чөкөрдә- [çökêrde-] samimiyetle söylemek (konuşmak)
 чөкөрдәш- [çökêrdeş-] samimiyetle karşılıklı söyleşmek (konuşmak)
 чөлди [çöldi] çeyrek litre
 чөмер- [çömêr-] sömürmek
 чөнки [çönki] çünkü

чөшле [çöşlê] eğri uçlu keski ve delgi âleti
 чү [çü] çüş, dur!
 чүбек [çübêk] kıtık, tarantı ♦
 чүбек баш [çübêk baş] 1. keçi kafalı, ahmak, akılsız; 2. *mec.* kadın; чүбек чәйнә- [çübêk çeyne-] tekrar tekrar söylemek
 чүбеклән- [çübêklen-] yapağılanmak, kıtık kıtık olmak
 чүбекләндер- [çübêklendêr-] kıtıklaştırmak
 чүгәлә- [çügele-] çömelmek
 чүгә-чүгә [çüge-çüge] çөмеle çөмеle
 чүк- [çük-] çökmek
 чүке- [çüke-] çekiç ile dövmek
 чүкел- [çükêl-] 1. çekiç ile dövülmek; 2. dövülebilir olmak
 чүкелүчән [çükêlüçen] dövülebilir
 чүкелүчәнлек [çükêlüçenlêk] dövülebilme
 чүкеч [çükêç] çekiç; чүкеч балык [çükêç balık] çekiç balığı
 чүкечле [çükêçlê] çekiçli
 чүкечлә- [çükêçle-] çekiçlemek
 чүкечче [çükêççê] çekiççi
 чүкеччек [çükêççêk] küçük çekiç
 чүл [çül] çöl; чүл бүресе [çül бүрêsê] 1. çakal; 2. çöl kurdu
 чүллек [çüllêk] çöllük
 чүлмәк [çülmek] cömlek
 чүлмәкле [çülmeklê] cömlekli
 чүлмәкче [çülmekçê] cömlekçi
 чүмеч [çümêç] çөмçe, kerçe
 чүмәлә [çümele] tınaz, dokurcun; чүмәлә салгыч [çümele salгыç] demet toplayıcı makine

чүмәш- [çümeş-] çökmek, çömelişmek

чүнник [çünnik] kışın arı kovasını koruma yeri

чүп [çür] çöp; **чүп түгүче** [çür tügüçê] çөрçү; **чүп үләне** [çür ülenê] yabani ot, arsız bitki ♦ **чүп тә түгел** [çür te tügêl] çöp bile değıl, hiç bir önemi yok; **чүп тә булмас** [çür te bulmas] çöp bile olmaz, hiç bir değıeri yok; **чүпкә дә санамый** [çürke de sanamıy] çөре de saymaz

чүпле [çüplê] çöplü

чүплек [çüplêk] çöplük; **чүплек башы** [çüplêk başı] çöp dökülen yer

чүплелек [çüplêlêk] çöplülük

чүпләм [çüplem] (*dokumada*) çift sulu süsleme; dokunmuş desen

чүпләмле [çüplemlê] (*dokumada*) çift sulu süslemeli, içinden desenli (*kumaş*)

чүпләмлә- [çüplemle-] (*dokumada*) çift sulu süsleme yapmak

чүпләндер- [çüplendêr] çöplendirmek

чүплә- I [çüple-] 1. çöp bırakmak; 2. tane tane olmak, toplamak

чүплә- II [çüple-] (*dokumada*) çift sulu süsü yapmak

чүплән- I [çüplen-] (*dokumada*)

çift sulu süslenmek

чүплән- II [çüplen-] çöplенmek

чүпрә [çüpre] hamur mayası

чүпрәк [çüprek] çaput, paçavra;

чүпрәк жыючы [çüprek cıyuçı] sokaklarda paçavra (kâğıt) toplayıcı ♦ **чүпрәк баш** [çüprek baş] akılsız

чүпрәклән- [çüpreklen-] paçavraya çevrilmek

чүпрәк-чапрак [çüprek-çaparak] paçavra bez

чүпрәкче [çüprekçê] 1. paçavra, kâğıt toplayıcı; 2. aşırı elbise düşkünü

чүпрәкчелек [çüprekçêlêk] paçavracılık

чүпрәче [çüpreçê] mayacı

чүп-чар [çür-çar] çöp leş

чүре [çürê] köle kız

чүрә [çüre] ters taraf, astar tarafı

чүрәли [çürelı] etrafında, çevresinde, yöresinde

чүрәк [çürek] çörek

чүрәкәй I [çürekey] 1. küçük gövdeli bir cins yabani ördek; 2. küçük boylu kimse

чүрәкәй II [çürekey] golf sopası

чүт [çüt] az

чүт-чүт [çüt-çüt] 1. az az, biraz, azıcık; 2. zar zor, daradar

чүәк [çüek] patik

чүәкче [çüekçê] patikçi.

- Ш-

шабаш [ʃabaʃ] 1. resmî iş bitti demektir; 2. kendi kazancına işlemek

шабашчы [ʃabaʃçı] resmi işten başka kendi kazancı için başka yerde misafir olarak işleyen kimse

шаблон [ʃablon] şablon

шаблонлаш- [ʃablonlaş-] şablonlaşmak

шабыр [ʃabır] buram buram; **шабыр тиргә (бат-)** [ʃabır tirge (bat-)] tere batmak, buram buram terlemek

шабырда- [ʃabırda-] tıkırdamak **шабыр-шобыр** [ʃabır-şobır] tı-kır tıkır

шава [ʃava] yayvan ağaç tekne

шавыл [ʃavıl] gürültü

шагыйрь [ʃagir] şair

шагыйрә [ʃagire] şaire, kadın şair

шадра [ʃadra] 1. (*yüzde*) çiçek bozuğu yeri, izi; 2. çopur

шадрала- [ʃadrala] çopurlamak

шадралан- [ʃadralan-] çopurlanmak

шадралы [ʃadralı] çopurlu

шайба [ʃayba] 1. conta, pul; 2. hokey diski

шайбалы [ʃaybalı] 1. cntalı, pullu; 2. diskli (*hokey*)

шайка [ʃayka] 1. çete, haydut birliği; 2. hamam taşı

шайтан [ʃaytan] şeytan; **шайтан таягы** [ʃaytan tayagı] şeytan

sopası bitkisi ♦ **шайтан алгыры** [ʃaytan algırı] şeytan alsın; **шайтан аягын сындырыр** [ʃaytan ayagin sindirir] şeytan ayağını sindirir; çok karışık; **шайтан белсен** [ʃaytan bêlsên] şeytan bilir, ben bilmem; **шайтан да булмаc** [ʃaytan da bulmas] hiç bir şey olmaz; **шайтан суы (сөте, зэмзәме)** [ʃaytan suvı (sötê, zemzemê)] içki

шак [ʃak] 1. değirmen çarkı freni; 2. sağlam berkitme âleti

шакал [ʃakal] çakal

шаккат- [ʃakkat-] 1. birden bire durdurmak; 2. çok hayran kalmak

шаккаткыч, шаккатмалы [ʃakkatkıç, ʃakkatmalı] hayran bırakıcı, hayrette bırakmağa imkân veren

шаккатыр- [ʃakkatır-] hayrette ve hayranlıkta bıraktırmak

шаккатыргыч [ʃakkatırğıç] hayrette bırakıcı

шакмак [ʃakmak] 1. dörtgen; 2. kare kübik

шакмакла- [ʃakmakla-] 1. dörtgenlemek, karelemek; 2. kübik odunu kesmek

шакмаклы [ʃakmaklı] dörtgenli, kareli

шактый [ʃaktıy] epey, epeyce, pek; **шактый еш** [ʃaktıy uş] epeyce sık; **шактый зур** [ʃaktıy zur] epeyce büyük; **шактый соң** [ʃaktıy song] epeyce geç; **шактый ук** [ʃaktıy uk] epey çok

шакул [ʃakul] çeküle, şakul

шак-шок [ʃak-şok] ağacı ağaca vurunca çıkan ses ünlemi, şak

шак; шак-шок кил- (ит-) [ʃak-ʃok kil- (it-)] ʃak ʃak etmek

шакшы [ʃakʃı] pis

шакшыла- [ʃakʃıla-] pislemek

шакшылан- [ʃakʃılan-] pisleşmek

шакшылык [ʃakʃılık] pislik

шакылда- [ʃakıl-da] ʃakıl-da-mak

шакылдавык [ʃakıldavık] ʃak ʃak ses çıkaran bir çeşit haberleşme âleti

шакылдат- [ʃakıldat-] ʃakıldatmak

шакыраеп, шакырдап: шакыраеп кат- [ʃakırayıp (ʃakırdap): ʃakırayıp kat-] kaskatı donmak

шалапай [ʃalapay] tembel ve işe yaramaz

шалапайлан-[ʃalapaylan-] tembel olmak

шалаш [ʃalaş] ot ve dallardan yapılmaya baraka, salaş

шалдыра- [ʃaldıra-] çitirdamak

шалдыравык [ʃaldıravık] meyvesi çitirtti çıkaran bir cins ot

шалдыр-шолдыр (шалтыр-шолтыр) [ʃaldır-şoldor (ʃaltır-şoltor)] ʃaldır ʃuldur; paldır küldür; шалтыр-шолтыр ит- (кил-) [ʃaltır-şoltor it- (kil-)] paldır küldür etmek (gelmek)

шалкан [ʃalkan] ʃalgam; шалкан мае [ʃalkan mayı] ʃalgam yağı ♦ шалкан бәясе [ʃalkan beyesê] çok ucuz

шалт [ʃalt] çit sesi; шалт ит- [ʃalt it-] çit etmek

шалтыр [ʃaltır] telefon sesi, zır sesi

шалтыра- [ʃaltıra-] çingırda-mak; шалтырап кит- [ʃaltırap kit-] çingırdayıp gitmek

шалтыравык [ʃaltıravık] 1. çingırak; 2. çok konuşan ama iş yapmayan geveze kimse

шалтырат- [ʃaltırat-] 1. telefon etmek; 2. çingırdatmak

шама [ʃama] çay tortusu

шамакай [ʃamakay] soytarı

шамакайлан- [ʃamakaylan-] soytarılanmak

шамакайлык [ʃamakaylık] soytarılık

шаман [ʃaman] şaman, kam

шан [ʃan] şan

шанлы [ʃanlı] şanlı

шанс [ʃans] şans

шантаж [ʃantaj] şantaj

шантажла- [ʃantajla-] şantaj yapmak

шан-шөһрәт [ʃan-şöhret] şan şöhret

шап [ʃap] ʃap ünlemi; шап ит- [ʃap it-] ʃap etmek

шаптырда- [ʃaptırda-] kıpırda-mak

шаптырдат- [ʃaptırdat-] kıpırdatmak

шаптыр-шоптыр [ʃaptır-şoptır] ʃapur ʃupur

шапшак [ʃapşak] 1. pislikli (*kimse*); 2. pasaklı

шапшакландыр- [ʃapşaklandır-] pisliklendirmek, pasaklılandırmak

шапшаклан- [ʃapşaklan-] pisliklenmek, pasaklanmak

шапшаклат- [ʃapşaklat-] pislikletmek, pasaklatmak

шапшаклык [ʃapʃaklık] pasaklık

шапалак [ʃapalak] sinek öldürme âleti

шапылда- [ʃapılda-] şapıldamak

шапылдат- [ʃapıldat-] şapıldatmak

шапылдык [ʃapıldık] şap şap etmeğe meyilli

шапырда- [ʃapırda-] şapırdatmak

шапырдат- [ʃapırdat-] şapırdatmak

шапырт- [ʃapırt-] çok övmek

шапыр-шопыр [ʃapır-şopır] şapır şupur

шапырын- [ʃapırın-] çok övünmek

шапырынкы [ʃapırınkı] övünme (sözleri)

шапырынучан [ʃapırınıчан] övünmeye düşkün

шапырынучанлык [ʃapırınıчанлык] övünmeye düşkünlük

шар I [ʃar] 1. yuvarlak, küre, toparlak; 2. bilye ♦ шар күз [ʃar күз] yuvarlak ve büyük göz bebeği olan (*kimse*); шар сал- [ʃar sal-] oy vermek; шар сук- [ʃar suk-] ağaç küre ile oynamak; vakit öldürmek

шар II [ʃar] tamamen, sonuna kadar, tam; ишек шар ачык [işêk şar ачык] kapı sonuna kadar açık ♦ шар яр- [ʃar yâr-] 1. sonuna kadar yarıp açmak; 2. gizli, saklı bir haberi bir şey bırakmadan söylemek

шар [ʃar] ağaçtan yapılmış oyun

topu

шара-бара [ʃara-bara] ufak tüfek, her şey

шарада [ʃarada] hece bilmececi

шарж [ʃarj] karikatür, resim

шаркылда- [ʃarkılda-] kahkaha atmak; шаркылдап көл- [ʃarkıldap köl-] kahkaha ile gülmek

шаркылдык [ʃarkıldık] kahkaha ile gülen kimse, şakrak

шарла- [ʃarla-] şarlamak, çağlamak; шарлап ак- [ʃarlap ak-] şarlayıp akmak, çağlayıp akmak

шарлавык [ʃarlavık] şelâle

шарлама [ʃarlama] çağlama, çağlayan

шарландыр- [ʃarlandır-] gözünü fincan gibi açmak

шарлан- [ʃarlan-] gözünü fincan gibi olmak

шарлатан [ʃarlatan] şarlatan

шарлатанлык [ʃarlatanlık] şarlatanlık

шарлы [ʃarlı] küreli, toplu

шарнир [ʃarnir] menteşe, mafsal

шарнирлы [ʃarnirli] menteşeli, mafsalı

шарсыман [ʃarsıman] küre gibi, top şekilli; шарсыман яшен [ʃarsıman yeşên] küre (top) gibi şimşek

шарт I [ʃart] şart; шарт куй- [ʃart kuy-] şart koymak; шарт жөмлө [ʃart cömlê] gr. şart cümlesi; шарт теркөгече [ʃart têrkegêçê] gr. cümle başı şart edatı ♦

шартына житкер- (китер-) [ʃartına citkêr- (kitêr-)] şartını yerine

getirmek

шарт II [ʃart] pat ünlemi; шарт

иттер- [ʃart ittër-] pat ettirmek

шартаяк [ʃartayak] oyun sopası

шартла- [ʃartla-] patlamak

шартлавык [ʃartlavık] patlat-
ма оуунсағи

шартлаганчы [ʃartlagançı] pat-
layana kadar

шартлат- [ʃartlat-] patlatmak

шартлаткыч [ʃartlatkıç] patlat-
ма malzemesi

шартлау [ʃartlau] patlama

шартлаулы [ʃartlauılı] patlamalı

шартлаучан [ʃartlauuçan] patla-
maya hazır

шартлы [ʃartlı] şartlı; шартлы
рефлекс [ʃartlı rêflêks] şartlı ref-
leks; шартлы рәвештә [ʃartlı re-
vêşte] şartlı olarak

шартлылык [ʃartlılık] şartlılık

шартнамә [ʃartname] şartname

шартсыз [ʃartsız] şartsız

шарф [ʃarf] eşarp, atkı

шарчык [ʃarçık] biliyecik

шат [ʃat] şad, şen, neşeli, mem-
nun, sevinçli, hoşnut ♦ шат кү-
ңелле [ʃat küngêllê] memnun gö-
nüllü

шаталак [ʃatalak] gülünç (*kim-
se*), komik, şakrak

шатлан- [ʃatlan-] şatlanmak,
sevinmek, hoşnut olmak, memnun
olmak

шатландыр- [ʃatlandır-] şad-
landırmak, sevindirmek, hoşnut
etmek

шатлык [ʃatlık] şadlık, şenlik,
memnurluk

шатлыклы [ʃatlıklı] şenlikli

шатлыксыз [ʃatlıksız] şenliksiz
шатырда- [ʃatırda-] çatırdamak
шатырдат- [ʃatırdat-] çatırdat-
mak

шатыр-шотыр [ʃatır-şotor] ça-
tır çatur, gümbür gümbür

шай I [ʃau] baştan başa, tama-
miyle

шай II [ʃau] uğultu, gürültü

шай-гөр [ʃau-gör] gürültü, pa-
tirtı; шай-гөр кил- [ʃau-gör kil-]
gürültü patirtı gelmek

шаукым [ʃaukım] 1. tesir; 2. so-
нуç

шаукымлы [ʃaukımlı] tesirli

шаула [ʃaula-] 1. uğuldamak; 2.
gürültü çıkarmak; шаулап ак-
[ʃaulap ak-] gürüldeyip akmak;
шаулап ал- [ʃaulap al-] (*kısa sü-
reli*) gürültü yapmak

шаулаш- [ʃaulaş-] uğuldaşmak

шаулы [ʃaulılı] uğultulu, gürültülü

шай-шу [ʃau-şu] uğultu, gürültü

♦ шай-шу кил- [ʃau-şu kil-]
gürültü patirtı etmek; шай-шу кү-
тәр- (күзгат-, куптар-) [ʃau-şu
küter- (kuzgat-, kuptar-)] gürültü
(patirtı) koparmak

шай-шулы [ʃau-şulılı] gürültülü,
patirtılı

шай-шусыз [ʃau-şusız] gürül-
tüsüz, patirtısız

шафталы [ʃaftalı] şeftali

шах [ʃah] satrançta şah; шах

бир- [ʃah bir-] satrançta şah ver-
mek

шахмат [ʃahmat] satranç

шахматчы [ʃahmatçı] satranç-
çı

шахта [ʃahta] maden ocağı,

maden kuyusu

шахтёр [ʃahtyor] madenci, maden işçisi

шаш- [ʃaʃ-] şaşmak, hayret etmek

шашка [ʃaʃka] 1. dama taşı; 2. dama oyunu

шашкачы [ʃaʃkaçy] dama oyuncusu

шашкын [ʃaʃkyn] şaşkın

шаштыр- [ʃaʃtır-] şaşırtmak

шашын- [ʃaʃyn-] kendi kendine şaşmak, hayretlenmek

шаян [ʃayan] 1. şaka yapmaya düşkün; 2. şaklaban

шаянлан- [ʃayanlan-] şaka yapıcı olmak

шаянлык [ʃayanlyk] şaka yapıcılık

шаяр- [ʃayar-] 1. şaka yapmak; 2. (çocuk) oynamak, yaramazlık yapmak

шаярт- [ʃayart-] bir kimsenin yüzüne karşı şaka yapmak

шаярту [ʃayartu] yüz yüze şaka

шаяртулы [ʃayartuly] şakalı

шаяртыш- [ʃayartış-] şakalaşmak

шаяру [ʃayaru] şaka

шаяручан [ʃayaruçan] şakaya düşkün

шаять [ʃayet'] şayet, belki de, biraz şüpheli

шаңгырда- [ʃanggyrda-] şangırdamak

шаңгырдат- [ʃanggyrdat-] şangırdatmak

шаһ [ʃah] şah, padişah, hükümdar

шаһзадә [ʃahzade] şehzade

шаһинә [ʃahine] şah hanımı, hanım sultan

шаһит [ʃahit] şahit

шаһитлык [ʃahitlyk] şahitlik; шаһитлык ит- [ʃahitlyk it-] şahitlik etmek

шаһлык [ʃahlyk] şahlık

шаһәдәт [ʃahedet] şahadet

шаһәдәтнамә [ʃahedetname] şahadetname

шелтә [ʃêlte] azar, takdir; шелтә ал- [ʃêlte al-] takdir almak;

шелтә белдер- [ʃêlte bêldêr-] takdir bildirmek

шелтәлә [ʃêtelê] tekdirli

шелтәлә- [ʃêtele-] azarlamak, takdir etmek; шелтәләп ал- [ʃêtelep al-] (biraz) takdir etmek

шәпкән [ʃêpken] sarı hardal, kolza

шәренга [ʃêrênga] askeri sıra, saf, dizi

шәф [ʃêf] şef

шәфлык [ʃêflyk] şeflik; шәфлык ит- [ʃêflyk it-] şeflik etmek

шеш I [ʃêʃ] şiş

шеш II [ʃêʃ] şişkinlik

шешек [ʃêʃêk] şişik, şişkinlik, ur, tümör

шеш- [ʃêʃ-] şişmek

шешән- [ʃêʃên-] şişinmek; шешәнәп бет- [ʃêʃênêp bê-] tamamiyle şişinmek

шешәндәр- [ʃêʃêndêr-] şişindirmek, şişman hâle gelmek

шешәнкә [ʃêʃênkê] şişkin

шешәнкәләп- [ʃêʃênkêlep-] şişkinlenmek

шешәдәш [ʃêʃedeʃ] içki arkadaşı

шешәле [ʃêʃelê] ʃiʃeli
 шиблит [ʃibliʔ] potin
 шивә [ʃive] ʃive
 шигъри [ʃigri] ʃiir ile ilgili
 шигърилек [ʃigrilêk] ʃiirlik
 шигърият [ʃigriyet] ʃiiriyet, nazım
 шигъриятле [ʃigriyetlê] ʃiiriyetli
 шигъриятлелек [ʃigriyetlêlêk] ʃiiriyetlilik
 шигый [ʃigıy] ʃiî
 шигыйлек [ʃigıylêk] ʃiîlik
 шигырь [ʃigır] ʃiir
 шигәй- [ʃigey-] kulak kabartmak
 шик [ʃik] ʃek, şüphe ♦ шик астына ал- [ʃik astına al-] şüphe altına almak; шик сал- [ʃik sal-] şüphe salmak; шик тоту [ʃik totu] şüphede bulunmak; шик юк ки [ʃik yuk ki] şüphe yoktur ki; шиккә кал- (төш-) [ʃikke kal- (töş-)] şüphede kalmak, şüpheye düşmek
 шикаять [ʃikâyet] ʃikâyet; шикаять ит- (кыл-) [ʃikâyet' it- (kıl-)] ʃikâyet etmek
 шикаятьче [ʃikayetçê] ʃikâyetçi
 шикелле [ʃikêllê] gibi, ʃeklinde, benzer
 шикле [ʃiklê] şüpheli
 шиклелек [ʃiklêlêk] şüphelilik
 шиклән- [ʃiklen-] şüphelenmek
 шикләндер- [ʃiklendêr-] şüphelendirmek
 шикләнүчән [ʃiklenüçen] şüpheye düşkün, şüpheci
 шикмә [ʃikme] çatıda yan kaplama tahtası
 шиксез [ʃiksêz] şüphesiz

шикчел [ʃikçêl] şüphelenmeye düşkün
 шик-шөбһә [ʃik-ʃöbhe] ʃek şüphe
 шик-шөбһәле [ʃik-ʃöbhelê] şüpheli
 шикәр [ʃiker] ʃeker
 шикәрле [ʃikerlê] ʃekerli
 шикәрлелек [ʃikerlêlêk] ʃekerlilik
 шикәрлән- [ʃikerlen-] ʃekerlenmek
 шикәрлә- [ʃikerle-] ʃekerlemek, ʃeker katmak
 шикәрләп [ʃikerlep] ʃeker ile
 шималь [ʃimal'] kuzey
 шимали [ʃimali] kuzey
 шимбә [ʃimbe] cumartesi; шимбә өмәсе [ʃimbe ömesê] toplu ve gönüllü olarak karşılık görmeden уарılan çalışmalar
 шин [ʃin] tekerlek lâstiği
 шинель [ʃinêl'] kaput
 шинла- [ʃinla-] teker lâstiği takmak
 ширбәт [ʃirbet] ʃerbet ♦ ширбәт ае [ʃirbet ayı] дүгүнден sonra birinci ay
 ширбәтле [ʃirbetlê] ʃerbetli
 ширбәтлә- [ʃirbetle-] ʃerbetlemek
 ширбәтлән- [ʃirbetlen-] ʃerbetlenmek
 ширкәт [ʃirket] ʃirket
 ширма [ʃirma] paravana
 шифа [ʃifa] ʃifa; шифасы бул-, шифа бир- [ʃifası bul-, ʃifa bir-] ʃifası olmak, ʃifa vermek; шифа тап- [ʃifa tap-] ʃifa bulmak
 шифалы [ʃifalı] ʃifalı

шифаханә [ʃifahane] sanatory-um

шифр [ʃifr] şifre; шифрын ач- [ʃifryn açê] şifresini çözmek

шифрла- [ʃifrla-] şifrelemek

шифрлы [ʃifrlı] şifreli

шиң- [ʃing-] solmak

шиңгән [ʃinggen] solmuş

шиңдер- [ʃingdêr-] soldurmak

шиңмәс [ʃingmes] solmaz;

шиңмәс гөл [ʃingmes göl] solmaz gül

шкаф [ʃkaf] dolap

шлак [ʃlak] cüruf

шланг [ʃlang] lâstik hortum, lâstik boru

шлем [ʃlêm] miğfer, başlık, tolgа

шлюз [ʃlyuz] nehirde ve kanallarda su yükseltme havuzu

шнур [ʃnur] sicim, kaytan

шнурла- [ʃnurla-] kaytanlamak

шобага [ʃobaga] kur'a (*çekme*)

♦ шобага сал- (тарт-, тот-) [ʃobaga sal- (tart-, tot-)] kur'a çekmek (tutmak)

шовинизм [ʃovinizm] şövenizm

шоколад [ʃokolad] çikolata

шоколадлы [ʃokoladlı] çikolatalı

шолган [ʃolgan] bozkır (orman) sıçanı

шом [ʃom] korku, kötü tesir bırakan haber ♦ шом сал- [ʃom sal-] korku (endişe) vermek; шомга төш- [ʃomga töş-] korkuya (endişeye) düşmek

шома [ʃoma] 1. dümdüz; 2. her hâdisenin altından kolay çıkabilen (*kimse*); шома көпшә [ʃoma köp-

şe] melek otu

шомакай [ʃomakay] her hâdisenin altından kolay çıkabilen kimse

шомакайлан- [ʃomakaylan-] her hâdisenin altından kolay çıkabilmek

шомалык [ʃomalık] 1. dümdüz olma hâli; 2. iyi davranışlı (*kimse*)

шомар- [ʃomar-] 1. düzleşmek; 2. her hâdisenin altından kolay kalkabilmek

шомарт- [ʃomart-] 1. düzleştir-
mek; 2. ауıpları kapattırmak

шомлан- [ʃomlan-] kendi kendine korkmak, endişe duymak

шомландыр- [ʃomlandır-] korkutmak, endişelendirmek

шомлы [ʃomlı] korkulu, endişeli

шомлык [ʃomlık] korku, endişe veren hâl ve nesne

шомлылык [ʃomlılık] korkulu (endişeli) olma hâli

шомпол [ʃompol] tüfek ve top namlusunu temizleme âleti, mil

шомполла- [ʃompolla-] 1. tüfek namlusunu temizlemek; 2. sopa cezası vermek, falakaya yatırmak

шомрай- [ʃomray-] (*kedî, köpek, at vb.*) kulağını kısarak saldırmak, kızmak, öfkelenmek

шомрайт- [ʃomrayt-] kulağını kısmak

шомырт [ʃomırt] kuşkirazı; kuş üzümü; шомырт кара [ʃomırt kara] kuş üzümü karası

шомыртлык [ʃomırtlık] kuş üzümlüğü

шопырда- [ʃopırda-] kaşık ile yemek yerken şapırdamak

шопырдат- [ʃopırdat-] ʃapırdatmak

шоссе [ʃossê] ʃose

шофр [ʃofyor] ʃoför, sürücü

шофрлык [ʃofyorlık] ʃoförlük

шоңкар [ʃongkar] ʃunkar, sungur

шоңкарчы [ʃongkarçı] sungurcu

шпал [ʃpal] demir yolu kerestesi

шпана [ʃpana] sokak hırsızı

шпион [ʃpion] ispiyon, casus

шпионаж [ʃpionaj] casusluk işi

шпионлык [ʃpionlık] casusluk, casusluk işi; шпионлык ит- [ʃpionlık it-] ispiyonluk etmek, casusluk etmek

шпор [ʃpor] mahmuz

шпорла- [ʃporla-] mahmuzlamak

шприц [ʃprits] ʃıringa

штаб [ʃtab] ordu *vb.* karargâhı

штамп [ʃtamp] 1. köşeli mühür; 2. pres kalıbı; 3. şablon, klişe; штамп сук- (бас-) [ʃtamp suk-(bas-)] mühür basmak

штампла- [ʃtamp-la-] pres kalıbından çıkarmak

штамповка [ʃtampofka] pres kalıbında presleme

штанга [ʃtanga] 1. futbol kale-sinde üst direk; 2. halter

штангачы [ʃtangaçı] halterci

штат [ʃtat] kadro, personel;

штаттан тыш [ʃtattan tıʃ] kadro dışı

штатлы, штаттагы [ʃtatlı, ʃtat-tagı] kadrolu

штемпель [ʃtêmpêl'] küçük mü-

hür, istampa; штемпель сук- [ʃtêmpêl' suk-] mühür basmak, istampa basmak

штемпельлә- [ʃtêmpêl'le-] mühürlemek

шторм [ʃtorm] fırtına, kasırga

штраф [ʃtraf] yasak, ceza;

штраф сал- (түләт-) [ʃtraf sal-(tület-)] yasak koymak, ceza ödetmek

штрафчы [ʃtrafçı] cezalı (er) asker

штукатур [ʃtukatur] sıva, sıvama, sıvalama

штукатурла- [ʃtukatur-la-] sıvamak

штукатурлы [ʃtukaturlı] sıvalı

штукатурчы [ʃtukaturçı] sıvacı

штурвал [ʃturval] dümen çarkı

штурвалчы [ʃturvalçı] dümenci

штурм [ʃturm] müfreze hücumu, saldırı;

штурм яса- [ʃturm yasa-] hücum yapmak, saldırmak

штурмла- [ʃturmla-] saldırmak

штурмчылык [ʃturmçılık] saldırıcılık

штык [ʃtık] kasatura, süngü

штыкка-штык [ʃtıkka-ʃtık] süngü süngüye

шу- [ʃu-] 1. kaymak, sürüklenmek; 2. izinsiz ve habersiz gitmek, sıvışmak

шугак [ʃugak] kaygan (*ağaç, yer vb.*)

шугалак [ʃugalak] patinaj pisti

шудыр- [ʃudır-] 1. kaydırmak; 2. sürüklemek; 3. gizlice alıp götürmek, çalmak

шудыргыч [ʃudırğıç] 1. kaydırmak için konulan kalas; 2. rulman

шудырма [ʃudırma] 1. kantar topu; 2. karp sürgüsü

шудырмалы [ʃudırmalı] sürgülü

шудырт- [ʃudırt-] 1. sürmek; 2. kaydırmak

шук [ʃuk] 1. yaramaz (*çocuk*); 2. şuh (*kadın*), cilveli ♦ **шук куллы** [ʃuk kullı] hırsız; **шук телле** [ʃuk tēllē] şuh dilli

шуклан- [ʃuklan-] 1. yaramaz olmak; 2. şuh olmak

шуклык [ʃuklık] yaramazlık, şuhluk

шул [ʃul] şu, bu, o; кем...шул [kem...ʃul] kim...şu; **шул арада** [ʃul arada] şu arada, şu vakitte; **шул кирәк** [ʃul kirek] şu gerek (*lâ-yık*), ona o lâyık; **шул рәвешле** [ʃul revēʃlē] şu şekilde; **шул ук** [ʃul uk] yine şu, kendisinin aynı; **шул хәтле** [ʃul hetlē] şu kadar, çok, pek; **шул-шул** [ʃul-ʃul] şu şu, doğru doğru (*tasdik manasına*)

шулай [ʃulay] şöyle, bunun gibi, öyle; **ничек...**, **шулай** [niçēk..., ʃulay] nasıl..., şöyle ♦ **шулай булгач** [ʃulay bulgaç] şöyle olunса; **шулай булса да** [ʃulay bulsa da] şöyle olsa da, şöyle de olsa; **шулай итеп** [ʃulay itēp] böylece, böylelikle; **шулай шул** [ʃulay ʃul] şöyle doğru; **шулайдыр шул** [ʃulaydır ʃul] belki öyle olabilir

шулаймыни [ʃulaymıni] öyle mi?

шулкадәр [ʃulkader] o kadar

шулна [ʃulpa] çorba

шулпалы [ʃulpalı] çorbalı

шулчак [ʃulçak] o zaman

шулчаклы [ʃulçaklı] o kadarı **шунда** [ʃunda] 1. şurada; 2. o anda; **шунда ук** [ʃunda uk] hemen

шундагы [ʃundagi] oradaki **шундук** [ʃunduk] hemen **шундый** [ʃundiy] onun gibi **шунлыктан** [ʃunlıktan] dolayısıyla, sebebiyle, o yüzden **шуннан** [ʃunнан] şundan, dolayısıyla; **шуннан соң** [ʃunнан song] bundan sonra, şundan sonra

шунсыз [ʃunsız] onsuz, o olmadan

шунысы (шунсы) [ʃunısı (ʃun-sı)] bir tek şu

шуның [ʃuning] onun, şunun, bunun; **шуның аркасында** [ʃuning arkasında] şunun (onun, bunun) neticesinde; **шуның белән бергә** [ʃuning bēlen bēрге] onunla birlikte (*daha*), **шуның өстенә** [ʃuning östēne] daha; **шуның өчен** [ʃuning öçēn] onun (bunun) için

шушы [ʃuʃı] şu, bu; **шушы арада гына** [ʃuʃı arada gına] tam bu sırada; **шушы тирәдә** [ʃuʃı tırede] şu yörede; **шушы ук** [ʃuʃı uk] aynı, daha şu

шушылай [ʃuʃılay] şöyle **шушында** [ʃuʃında] şunda, tam burada

шушындагы [ʃuʃındagi] tam buradaki

шушындый [ʃuʃındıy] tam bunun gibi

шуыт- [ʃuit-] gizlice götürmek, çalmak

шуыш- [ʃuiʃ-] 1. (*çocuk*) emek-lemek; 2. sürünmek

шуңа [ʃunga] 1. şuna; 2. için, göre; **шуңа карамастан** [ʃunga karamastan] buna rağmen; **шуңа күрә** [ʃunga küre] şuna göre

шуңарчы, шуңача [ʃungarçı, ʃungaça] o vakte kadar, ona kadar

шыбын [ʃıbin] tüfek çubuğu

шыбырда- [ʃıbirda-] 1. hışırдамак; 2. şıpırdamak, şapırdamak, şakırdamak; (*yağmur*) tıkır tıkır vurmak

шыбыр-шыбыр [ʃıbir-ʃıbir] şı-пир şıпır, hışır hışır, tıkır tıkır

шыгрым [ʃıgrim] dopdolu, tıklım tıklım; **шыгрым тулы (тулган)** [ʃıgrim tulı (tulgan)] dopdolu, tıklım tıklım

шыгырда- [ʃıgırda-] gıcırдамак

шыгыр-шыгыр [ʃıgır-ʃıgır] gı-сир гıсır

шыгырдавык [ʃıgırdavık] gıcır-дауıсı, gıcırдалı

шыгырдавыклы [ʃıgırdavıklı] gıcırтılı

шыгырдап торган [ʃıgırdap torgan] çok yeni

шыгырдат- [ʃıgırdat-] gıcırдат-мак

шыелда- [ʃıyılда-] hışırдамак

шык I [ʃık] şık şık ünlemi

шык II [ʃık] 1. ışık, nur; 2. gü-zellik, temizlik

шыксыз [ʃıksız] ışıksız, nursuz

шыксызлан- [ʃıksızlan-] ışık-sızlanmak, nursuzlanmak

шыксызландыр- [ʃıksızlandır-] ışıksızlandırmak, nursuzlandırmak

шыксызлык [ʃıksızlık] ışıksızlık, nursuzluk

шыкырда- [ʃıkırда-] şıkırда-мак, gıcırдамак, cayırdamak, cı-zırdamak

шыкырдат- [ʃıkırdat-] şıkıрдат-мак, gıcırдатмак

шыл- [ʃıl-] 1. delik üstünden geçmek; 2. gizlice kaçmak, sıvı-шмак

шылдыр- [ʃıldır-] 1. delik üs-tünden geçirmek; 2. gizlice sat-мак; kaçмак

шылдырма [ʃıldırма] palanga, makara

шылтыра- [ʃıltıra-] çingırда-мак ♦ **шылтырап тор-** [ʃıltırap to-] her şeyi söyleyip durmak

шым [ʃım] sessiz, sakin, sus-kun; **шым бул-** [ʃım bul-] sessiz olmak, suskun kalmak; **шым гы-на** [ʃım gına] tam suskun, tam sessiz

шымчы [ʃımçı] casus, hafiye

шымчыла [ʃımçıla-] hafiyelik etmek

шымчылык [ʃımçılık] casusluk, hafiyelik; **шымчылык ит-** [ʃımçı-lık it-] casusluk etmek, hafiyelik et-mek

шымытыр [ʃımitır] hiç yok, tam takır

шылан [ʃılan] süpürge otu

шына [ʃına] tomruk yarmak için kullanılan keski

шып I [ʃıp] şıp, sessiz; **шып бул-** [ʃıp bul-] şıp olmak; **шып кына** [ʃıp kına] tam sessiz

шып II [ʃıp] çizme çivisi

шыллап [ʃıplap] sık doldurarak

шыпырт [ʃɪpɪrt] sessiz, fisıltı
шыпыртлап [ʃɪpɪrtlap] fisıltı ile
шыпыртын [ʃɪpɪrtɪn] 1. sessiz;
2. gizlice

шыр I [ʃɪr] 32 kg.lık ölçü birimi

шыр II [ʃɪr] 1. *esk.* taht önünde-
ki keçe; 2. boş; шыр дала [ʃɪr
dala] keçe gibi bozkır ♦ шыр ти-
ле [ʃɪr tilê] soyтан

шырагай [ʃɪragay] safdil (*kim-
se*), salak

шырантай [ʃɪrantay] 1. kuru-
muş ağaç; 2. zayıf ve uzun boylu
kimse

шыркылда- [ʃɪrkɪlda-] kıs kıs
gülmeк

шыркылдаш- [ʃɪrkɪldaʃ-] kıs kıs
gülüşmeк

шырпы I [ʃɪrpɪ] kibrit

шырпы II [ʃɪrpɪ] çalı çıрпы, di-
kenli çalı; шырпы кер- (кадал-)
[ʃɪrpɪ kêr- (kadal-)] çalı dikeni gir-
meк, çalı dikeni kakılmak

шырпыла- [ʃɪrpɪla-] dokuma ve
deriyi çiviler ile germeк

шырпылы [ʃɪrpɪly] dikenli

шырт [ʃɪrt] pırt, pıt sesi

шыртла- [ʃɪrtla-] pırtlamak, pıt-
lamak

шыртлавык [ʃɪrtlavɪk] 1. fermu-
ar; 2. çanta *v.b.* kilidi

шыртлака [ʃɪrtlaka] sırtı dikenli
bir cins balık

шырык-шырык [ʃɪrɪk-ʃɪrɪk] kıs
кıs; шырык-шырык көл- [ʃɪrɪk-
ʃɪrɪk köl-] kıs kıs gülmeк

шыт- [ʃɪt-] uç vermeк, yeşer-
meк, filizlenmeк, (*tohum*) çatla-
мак

шыттыр- [ʃɪttɪr-] 1. uç vermeк,

yeşertmeк, filizlendirmek, (*tohum*)
çatlatmak; 2. abartmak, mübalâğa
etmeк

шытым [ʃɪtɪm] (*tohum*) çatла-
ма, uç verme

шытырда- [ʃɪtɪrda-] çatıрдamak
шытырдат- [ʃɪtɪrdat-] çatıрдa-
мак

шышылда- [ʃɪʃɪlda-] kısıрдa-
мак

шыңгырда- [ʃɪnggɪrda-] (*or-
manda kırılan dallar*) akis vermeк;
шыңгырдап тор- [ʃɪnggɪrdap tor-]
kuru dal ve tomruk akis vermeк

шыңшы- [ʃɪngʃɪ-] ағламակlı ses
çıkarmak; (*көпек*) çenilemeк

шыңшык [ʃɪngʃɪk] ағламակlı
ses çыкаран

шәбәй- [ʃebey-] 1. çevik olmak;
2. diri (canlı) olmak; 3. övünmeк

шәгъбан [ʃegban] şaban (*ауу*)

шәех [ʃeyêh] şeyh

шәбәйт- [ʃebeyt-] 1. çevikleştir-
meк; 2. canlandıрмак; 3. coştur-
мак

шәй [ʃey] şey; konu

шәйлә- [ʃeyle-] görür gibi ol-
мак, sezmeк, duyar gibi olmak

шәйлән- [ʃeylen-] görünür gibi
olмак, sezilmeк

шәкел [ʃekêl] şekil

шәкерт [ʃekêrt] 1. şakirt; 2. dinî
okul talebesi

шәкертлек [ʃekêrtlêk] 1. şakirt-
lik; 2. talebelik; 3. kendine has fikir
sahibi olmamaklık

шәкли [ʃekli] şekli

шәкшәкәр [ʃekʃeker] uzun
eşek (*оууну*)

шәл [ʃel] şal

шәлпек [ʃəlpək] sölpük, sarkık
 ♦ шәлпек авыз [ʃəlpək avız] sarkık dudaklı; ağızını bile toplayamayasak kadar beceriksiz

шәлперәй- [ʃəlpərey-] sölpük-lenmek, solarak sarkmak

шәлпәй- [ʃəlpəy-] sölpümek, sarkmak

шәлпәйт- [ʃəlpəyt-] sölpütme, sarkıtmaq

шәлъяулык [ʃəlyaulık] şal örtü

шәм [ʃəm] mum, kandil

шәмаил [ʃemail] 1. bir nesnenin üç cərhəsini çizme; 2. Mekke ve Medine resmi

шәмдәл [ʃəmdel] şamdan

шәмәхә [ʃəmehe] kızıl mavi, mor

шәп [ʃep] 1. şahane, harika; 2. çevik, hızlı; 3. coşku

шәплә [ʃəplə] coşkulu

шәплек [ʃəplək] 1. şahanelik; 2. çeviklik

шәпләп [ʃəplep] hızla, çeviklikle

шәраб [ʃerab] şarap

шәр [ʃer] buz üstüne çıkmış su

шәрех [ʃerêh] şerh, izah

шәригәт [ʃerigat] şeriat

шәрик [ʃerik] *esk.* şerik, birlikte okuyan kimselerden her biri

шәриф [ʃerif] şerif

шәрран [ʃerran] açıktan açığa; шәрран яра [ʃerran yara] (*yüksək sesle*) açıktan açık (*konuşmak, anlatmak*)

шәрә [ʃere] 1. çıplak; 2. ormansız (*yer*), ağaçsız (*yer*)

шәрәлек [ʃerelək] çıplaklık; ağaçsızlık

шәрәлән [ʃerelen] 1. çıplak olmak, çıplaklanmak; 2. ormansız olmak

шәрәләндер- [ʃerelendêr-] çıplaklandırmak

шәрәф [ʃerəf] şeref

шәрәфлә [ʃerəflə] şerefle

шәт [ʃet] galiba, belki

шәфкать [ʃəfkət'] şefkat; шәфкать ит- (күрсәт-) [ʃəfkət' it- (kürset-)] şefkat etmek (göstermek); шәфкать иясе [ʃəfkət' iyəsə] şefkat sahibi; шәфкать туташы [ʃəfkət' tutaşı] hemşire

шәфкатьлә [ʃəfkət'lə] şefkatli

шәфкатьлеләк [ʃəfkət'lələk] şefkatlilik

шәфкатьсез [ʃəfkət'səz] şefkatsiz

шәфкатьсезләк [ʃəfkət'səzlək] şefkatsizlik

шәфкатьсезләп- [ʃəfkət'səzlen-] şefkatsizlenmek

шәфәкь [ʃəfek'] şafak; шәфәкь бат- (сүн-) [ʃəfək bat- (sün-)] şafak batmak (sönmek)

шәхәс [ʃehəs] şahıs; шәхәс культы [ʃehəs kül'ti] şahıs kültü

шәхси [ʃehsi] şahsı

шәхсән [ʃehsen] şahsen

шәүвәл [ʃəüvel] şevval (*ayı*)

шәүкәт [ʃəüket] şevket

шәүлөгән [ʃəüləgen] sarıasma kuşu

шәүлә [ʃəüle] şüle

шәүләлән- [ʃəülenen-] şülenenmek

шәжәрә [ʃecere] şecere

шәңгә [ʃengge] içine patates vb. püre konularak pişirilen hamur

иҗи

шәһвәт [ʃehvet] ʃehvet

шәһит [ʃehit] ʃehit

шәһәр [ʃeher] ʃehir; шәһәр ке-
шесе [ʃeher kêʃêsê] ʃehirli; шә-
һәр халкы [ʃeher halkı] ʃehir hal-
кышәһәрара [ʃeherara] ʃehirler
arasıшәһәрлек [ʃeherlêk] eskiden
ʃehir bulunan yerшәһәрләш- [ʃeherleş-] ʃehir-
leşmekшәһәрчек [ʃeherçêk] küçük ʃe-
hir, kasabaшәһәрчелек [ʃeherçêlêk] ʃehir-
cilik

шәбһә [ʃöbhe] ʃüphe

шәбһәле [ʃöbhelê] ʃüpheli

шәбһәлән- [ʃöbhelen-] ʃüphe-
lenmek

шәбһәсез [ʃöbhesêz] ʃüphesiz

шәгыль [ʃögıl'] meşgul olma,
uğraşmaшәгыльлән- [ʃögıl'len-] meşgul
olmak, uğraşmak

шәкер [ʃökêr] ʃükür

шәкрәна [ʃökрана] teşekkür et-
mekшәкәтсез [ʃöketsêz] kılıksız, kı-
yafetsizшәкәтсезләк [ʃöketsêzlêk] kı-
lıksızlık, kıyafetsizlik

шәлдәр [ʃöldêr] zil, çingırak

шәлди [ʃöldi] çulluk

шәпшә [ʃöpʃe] eşek arısı

шәреп [ʃörêp] vida ♦ шәребе
бушаган (какшаган) [ʃörêbê bu-
şagan (kakşagan)] vidası gevşe-
miş, tahtası eksik

шәреплә- [ʃörêple-] vidalamak

шәрепле [ʃörêplê] vidalı

шәһрәт [ʃöhret] ʃöhret; шәһ-
рәт ал- (казан-) [ʃöhret al- (ka-
zan-)] ʃöhret almak (kazanmak)

шәһрәтле [ʃöhretlê] ʃöhretli

шүр, шөр I [ʃür, sör] bazı hay-
vanların korkudan çıkardığı sıvı ve
koku ♦ шүр жибәр- [ʃür ciber-]
çok korkmak

шүр II [ʃür] şor, tuzlu toprak

шүре [ʃürê] masura

шүрелек [ʃürêlêk] masuralık

шүрлек [ʃürlek] raf

шүрлә- [ʃürle-] 1. (bazı hayvan-
ların) korkudan sıvı ve koku çıkar-
mak; 2. çok korkmak

шүрләт- [ʃürlet-] çok korkutmak

шүрләүчән [ʃürleüçen] çok kor-
kak

шүрәле [ʃürêlê] orman ruhu

- Щ -

щётка [şçyotka] fırça

щёткала- [şçyotkala-] fırçala-
mak

щит [şçit] 1. kalkan; 2. tablo

- Ы -

ыбыр-чыбыр [ıbir-çıbir] küçük işler ve şeyler

ыбыр-чыбырлы [ıbir-çıbirli] ufak tefek olma hâli

ыгы-зыгы [ıgı-zıgı] zırlama, yaygара **◇** **ыгы-зыгы кил-** [ıgı-zıgı kil-] zırlamak, yaygара çıkarmak; **ыгы-зыгы куптар-** [ıgı-zıgı kuptar-] yaygара koparmak

ыгы-зыгылы [ıgı-zıgılı] yaygараalı

ыгы-зыгысыз [ıgı-zıgısız] yaygарасыз

ыжгыр- [ıjgır-] rüzgâr (fırtına) vızıldamak **◇** **ыжгырып торган** [ıjgırıp torgan] fırtına gibi güçlü *vb.*

ыжла- [ıjla-] vızlamak, ırgalamak

ыжлама- [ıjlama-] kaygı çekmemek, ırgalamamak **◇** **ыжламый да, ыжлап та бирми** [ıjlamıy da, ıjlap ta birmi] hiç kaygı çekmez

ыжылда- [ıjilda-] vızıldamak

ызан [ızan] 1. sürülmüş bir sıra toprak; 2. saban ile çizilen sınır, hızan; **ызан баганасы** [ızan baganası] sınır direği

ызандаш [ızandaş] sınırdaş

ызанла- [ızanla-] sınır çekmek; **ызанлап ал-** [ızanlap al-] çerçevelemek, sınırlamak

ызгыш- [ızgış-] ağız kavgası уармак; **ызгыш куптар-** (күтәр-) [ızgış kuptar- (küter-)] ağız kavgası koparmak

ызгышлы [ızgışlı] kavgalı, gü-rütülü

ызгыш-талаш [ızgış-talaş] kavgа, dalaşma

ызгыштыр- [ızgıştır-] ağız dalaşы ettirmek

ызгыштыручы [ızgıştıruçı] орталık kızıştırıcı

ызгышчы [ızgışçı] kavgacı

ызгыш-жәнжал [ızgış-cencal] kavgа cedel

ык-мык: **ык-мык ит-** (кил-) [ık-mık: ık-mık it- (kil-)] ıkıla sıkıla söylemek

ык-мыкла- [ık-mıkla-] ıkıla sıkıла söylemek

ыктымат [ıktımat] kıyafeti düzgün

ыкы-мыкы [ıkı-mıkı] ıkılıа sıkılıа

ылыс [ılis] çam iğnesi

ылыслы [ılıslı] iğneli (*ағaç*);

ылыслы урман [ılıslı urman] iğne уapraklılar ormanı

ым [ım] im, işaret; **ым как-** (яса-) [ım kak- (yasa-)] gizlice işareт etmek

ымла- [ımla-] ima etmek; **ымлап чакыр-** [ımlap çakır-] işaret parmağı ile veya ima ile sözsüz çağırмак

ымлаш- [ımlaş-] işaretleşmek

ымлы [ımlı] işaretli

ымлык [ımlık] *gr.* ünlem

ымсыз [ımsız] işaretсіз, ünsüz

ымсын- [ımsın-] іştahlanмак;

ымсынып кал- [ımsınıp kal-] іştahlanıp kalmak

ымсындыр- [ımsındır-] іştahlandırмак

ЫМСЫНДЫРГЫЧ [ımsındırğıç] iş-tahlandırıcı

ЫНДЫР [ındır] harman yeri; **ЫНДЫР** табагы [ındır tabağı] temizlenmiş harman yeri; **ЫНДЫР** төбе [ındır töbê] harman dibi

ЫНДЫРЧЫ [ındırçı] 1. harmancı; 2. harman hırsızы; 3. harmanda yemeye düşкүн kaz ördek *v.b.* hayvan

ЫРГАК [ırgak] kanca

ЫРГАКЛЫ [ırgaklı] kancalı

ЫРГЫЛ- [ırgıl-] ileri atılmak $\diamond$ **ЫРГЫЛЫП** тор- [ırgılıp tor-] ileri atılıп durmak

ЫРГЫЛЫШ [ırgılış] saldırış

ЫРГЫМ [ırgım] yükseltme, fırlatma

ЫРГЫ- [ırgı-] zıplamak

ЫРГЫТ- [ırgıt-] zıplatmak, fırlatmak, atmak; **ЕРТЫП** ыргыт- [ıyrıtıp ırgıt-] ыırtıp atmak; **СЫЗЫП** ыргыт- [sızıp ırgıt-] çizip atmak; **ЫРГЫТЫП** бәр- (ташла-) [ırgıtıp ber- (taşla-)] atıvermek, atmak

ЫРГЫТКЫЧ [ırgıtkıç] zıplaticı, fırlaticı âlet

ЫРГЫТУЧЫ [ırgıtuçı] fırlaticı kimse

ЫРЖАЙ- [ırjay-] dış göstermek

ЫРЖАЙТ- [ırjayt-] dış göstertmek

ЫРЖЫК [ırjık] 1. dişlek; 2. güldüğünde dış etleri görülen kimse $\diamond$ **ЫРЖЫК** кебек (хәтле) [ırjık kêbêk (hetlê)] dişlek ağıз gibi

ЫРЛА- [ırla-] hırlamak

ЫРЛЫ-МЫРЛЫ [ırlı-mırlı] hırlı mırlı; **ЫРЛЫ-МЫРЛЫ** тор- (яшә-) [ırlı-mırlı tor- (yeşe-)] kedi köpek gibi olmak (yaşamak)

ЫРМАУ [ırmau] ahşap içine yapılan köşeli oluk; **ЫРМАУ** ал- [ırmau al-] oluk açmak

ЫРМАУЛА-[ırmaula-] oluk açmak

ЫРМАУЛЫ [ırmaulı] oluklu

ЫР-МЫР [ır-mır] hır güр; **ЫР-МЫР** ит- (кил-) [ır-mır it- (kil-)] hır güр etmek

ЫРУ [ıru] 1. soy, nesil; 2. doğurganlık

ЫРУГ [ırug] aşiret; **ЫРУГ** аксакалы [ırug aksakalı] aşiret reisi

ЫРУГДАШ [ırugdaş] aynı aşirete mensup kimselerden her biri

ЫРУГЛЫК [ıruglık] aşiretlik

ЫРУДАШ [ırudaş] soydaş

ЫРЫК-ШЫРЫК [ırık-şırık] işveli cilveli

ЫРЫЛДА- [ırılда-] hırıldamak, hırlamak

ЫРЫМ [ırım] büyü; **ЫРЫМ** ит- [ırım it-] büyü yapmak $\diamond$ **ЫРЫМЫН** бел- [ırımın bêl-] büyüсүнү bilmek

ЫРЫМЛА- [ırımla-] büyülemek

ЫРЫМЧЫ [ırımçı] büyücü

ЫРЫМЧЫЛ [ırımçıl] büyüye düşкүн

ЫРЫМЧЫЛЫК [ırımçılık] büyücülük

ЫРЫМ-ШЫРЫМ [ırım-şırım] her türlü büyücü sihir

ЫРЫП-ЕРЫП [ırıp-ыıрıp] yarararak; **ЫРЫП-ЕРЫП** чык- (үт-) [ırıp-ыıрıp чık- (üt-)] ağır vaziyetten kurtulmak

ЫС [ıs] is; **ЫС** кун- [ıs kun-] is konmak, is koymak; **ЫС** сал- [ıs sal-] is salmak

ЫСЛА- [ısla-] islemek; **ЫСЛАП**

какла- [ɪslap kakla-] isleyip kurut-
mak, tütsülemek

ыслан- [ɪslan-] islenmek

ысланган [ɪslangan] islenmiş,
füme; ысланган азык [ɪslangan
azık] tütsülü yemek

ыслы [ɪsli] isli

ыспай [ɪspay] düzgün elbiseli;

ыспай киём [ɪspay kiyem] sipahi
gibi düzgün giyimli

ыспайла- [ɪspayla-] düzgün giy-
mek, giyimini düzeltmek

ыспайлан- [ɪspaylan-] düzgün
giyinmek, giyimini düzenlemek

ыспайлык [ɪspaylık] (*giyimde*)
düzgünlük

ысул [ɪsul] usul

ысылда- [ɪsilda-] tıslamak

ых ит- [ɪh it-] ih etmek ♦ ых та
итми [ɪh ta itmi] ih bile demiyor,
hiç şikâyet etmiyor

ыхылда- [ɪhilda-] ihildamak

ычкын- [ɪçkın-] 1. kopmak, çık-
mak, çözülmek; 2. kaçmak, uzak-
laşmak, koşarak kaçmak

ычкындыр- [ɪçkindır-] kayış vb.
çözmek; ычкынып кит- [ɪçkınıp
kit-] kopup gitmek; ычкынып чык-
[ɪçkınıp çık-] kopup (çözülüp) çık-
mak

ышан- [ɪşan-] inanmak, güven-
mek

ышандыр- [ɪşandır-] inandır-
mak, güvendirmek; ышандырып

куй- [ɪşandırıp kuy-] inandırıp va-
ad etmek

ышандыргыч [ɪşandırғыç] inan-
dırғыс

ышанмаслык [ɪşanmaslık] ina-
nılmaz

ышанмай [ɪşanmau] inanma-
ma, güvenmeme

ышанмаучан [ɪşanmauçan]
inanmaz, güvenmez

ышанмаучылык [ɪşanmauçılık]
inançsızlık, güvensizlik; ышанма-
учылык белдер- (күрсөт-) [ɪşan-
mauçılık bêdêr- (kürset-)] güven-
sizlik bildirmek (göstermek)

ышану [ɪşanu] 1. inanma, gü-
ven; 2. hurafe

ышанулы [ɪşanulı] inançlı, gü-
venli

ышанучан [ɪşanuçan] çabuk
inanan, safdil

ышанучанлык [ɪşanuçanlık]
safdillik

ышанучылык [ɪşanuçılık] hura-
fecilik

ышанып [ɪşanıp] inanarak, gü-
venerek

ышанырлык [ɪşanırılık] inanırılık,
güvenirlik

ышаныч [ɪşanıç] inanç; ыша-
ныч бет- [ɪşanıç bêd-] inanç bit-
mek; ышаныч грамотасы [ɪşanıç
gramotası] güven belgesi ♦

ышаныч багла- [ɪşanıç bagla-]
güven duymak

ышанычлы [ɪşanıçlı] inanılır,
güvenilir; ышанычлы вәкил [ɪşanıçlı
vekil] güvenilir vekil

ышанычлылык [ɪşanıçlılık] gü-
venilirlik

ышанычсыз [ɪşanıçsız] güven-
siz

ышанычсызлык [ɪşanıçsızlık]
güvensizlik

ышкы [ɪşkı] işkı, rende

ышкыла- [ɪşkıla-] rendelemek

ышкылаучы [iʃkɪlauçɪ] rendeci, rendeleyici

ышкылу [iʃkɪlu] 1. sürtünme; 2. sürtme

ышкыл- [iʃkɪl-] sürtülmek

ышкын- [iʃkɪn-] sürtünmek

ышкы- [iʃkɪ-] sürtmek; ышкып тuzдыр- [iʃkɪp tuzdɪr-] sürtünerek aşındırmak

ышна [iʃna] ormandan açılma tarla; ышна ач- [iʃna aç-] orman ачарак tarla yapmak

ыштан [iʃtan] iç donu

ыштансыз [iʃtansız] 1. iç donuz; 2. *теc.* ашırı cömert ♦ ыштансыз кал- [iʃtansız kal-] çok fa-kirleşmek

ыштансызлан- [iʃtansızlan-] ашırı cömert olmak

ыштыр [iʃtɪr] ayak dolağı ♦ ыштыр бит [iʃtɪr bit] suratsız

ышык [iʃɪk] 1. rüzgârdan korunmuş yer; 2. siper, set ♦ ышыкта яшә- [iʃɪkta yeʃe-] siperde yaşamak

ышыкла- [iʃɪkla-] siper ve set ile korumaya almak, siper etmek

ышыклагыч [iʃɪklagɪç] koruyucu nesne, siper, set

ышыклама [iʃɪklama] hususî koruma siperi

ышыклан- [iʃɪkɪlan-] sipere sı-ğınmak

ышыклык [iʃɪkɪlɪk] siperli (rüz-gârsız, korunaklı) yer

ышылда- [iʃɪlda-] ышıldamak

ыңгыраш [ɪnggɪraʃ] inilti

ыңгыраш- [ɪnggɪraʃ-] inlemek, inildemek ♦ ыңгырашып кына [ɪnggɪraʃɪp kɪna] hiç razı olmayıp, inleye inleye

ыңгырчак [ɪnggɪrçak] at arabası oklarını kolana bağlamaya yarar küçük eyercik; ыңгырчак бавы [ɪnggɪrçak bavɪ] kolan

ыңгыр-шыңгыр [ɪnggɪr-ʃɪnggɪr] inim inim; zar zar

ыхым, ыххем [ɪhɪm, ɪhêm] him ünlemi

- Э -

эбонит [ébonit] ebonit
 эвакуация [éвакуа́цие] tah-
 liye
 эвакуациялән- [éвакуа́цие-
 len-] tahliye edilmek
 эвакуациялә- [éвакуа́цие-]
 tahliye etmek
 эвкалипт [éвкали́пт] ökaliptus
 эгоист [éгоист] egoist, bencil
 (*kimsə*)
 эгоистик [éгоистик] egoist, ben-
 cil
 эгоистлык [éгоистлик] egoistlik,
 bencillik
 эз [éz] iz
 эздән, эзеннән [ézden, ézen-
 nen] izden, izinden, arkasından ♦
 эзгә бас- (төш-) [ézge bas-
 (töş-)] 1. iz bulmak; 2. normalleş-
 mek, rayına oturmak; эз яшер-
 [éz yesêr-] iz saklamak, delil yok
 etmek; эзе дә күрәнмә- (бул-
 ма-) [ézê de kürênme- (bulma-)]
 izi de görünmemek (olmamak), hiç
 bir izi yok; эзе суын- [ézê suın-]
 izi soğumak; эзеннән бар- [ézên-
 nen bar-] arkasından gitmek, taklit
 etmek
 эзбасар [ézbasar] iz sürücü;
 эзбасар аучы [ézbasar auçı] iz
 sürücü avcı
 эзгә-эз, эзмә-эз [ézge-éz, éz-
 me-éz] iz ize
 эзкуар [ézkuar] izci köpek, za-
 ğar

эзлекле [ézlêklê] birbirini takip
 eden, müteselsil; эзлекле бул-
 [ézlêklê bul-] takip fikrine sahip ol-
 mak, mantıklı olmak; эзлекле рә-
 вештә [ézlêklê revêşte] takip ede-
 rek

эзлеклелек [ézlêklêlêk] takip
 fikrine sahip olma hâli, tutarlılık
 эзлексез [ézlêksêz] silsilesiz,
 tutarsız; sürekli

эзлексезлек [ézlêksêzlêk] sil-
 silesizlik, tutarsızlık

эзлә- [ézle-] aramak; эзләп йө-
 ре- [ézlep yürê-] araştırıp yürü-
 mek; эзләп тап- [ézlep tap-]
 araştırıp bulmak, keşfetmek

эзләп- [ézlen-] 1. aranmak; 2.
 incelemek, araştırmak

эзләпчә [ézlenü] arama, araştı-
 rma

эзләпчә [ézlenüçê] araştırıcı,
 inceleyici

эзоп: эзоп теле [ézop: ézop tê-
 lê] kinayeli dil

эзсез [ézsêz] izsiz, izi yok; эз-
 сез-хәбәрсез [ézsêz-hebersêz]
 izsiz habersiz

эзтабар [éztabar] izci

эзәр [ézer] altın renkli kemer

эзәрлә [ézerlê] altın kemerli

эзәрлә- [ézerle-] kovalamak, ta-
 kip etmek

эзәрлеклә- [ézerlêkle-] izle-
 mek, takip etmek, kovalamak; sı-
 kıştırmak

экватор [ekvator] ekvator

эквивалент [ékvivalênt] muka-
 bil, eş değer, karşılık

эквивалентлы [ékvivalêntlı] eş
 değerli, karşılıklı

экзамен [ékzamên] imtihan; экзамен ал- [ékzamên al-] imtihan уармак; экзамен алучы [ékzamên aluçı] imtihan edici; экзамен бир- [ekzamên bir-] imtihan vermek

экзема [ékzêma] ekzema

экземалы [ékzêmalı] ekzemalı

экономик [ékonomik] ekonomik, iktisadî

экономика [ékonomıka] ekonomi, iktisat

экономия [ékonomiye] ekonomi, iktisat; экономия яса- [ékonomiye yasa-] ekonomi уармак, iktisat etmek

экономияле [ékonomiyelê] ekonomi ile (*yapılan*)

экономиялелек [ékonomiyelêlek] ekonomililik

экономиясез [ékonomiyesêz] ekonomisiz

экран [ékran] 1. ekran; 2. perde

экранлаштыр- [ékranlaştır-] film hâline getirmek

экскаватор [ékskavator] ekskavator

экскаваторчы [ékskavatorçı] ekskavatorcü

экскурсия [ékskursiye] gezi, ziyaret, seyahat

экспедиция [ékspêditsiye] araştıрма gezisi, etüd

эксперимент [ékspêrimênt] tecrübe, deneme, deney

эксперименталь [ékspêrimêntal'] deneme ile ilgili, deneysel

экспериментчы [ekspêrimêntçı] tecrübeci, deneyci

эксплуататор [ékspluatator] sö-

mürücü

эксплуатация [ékspluatatsiye] 1. sömürme, istismar; 2. işletme

эксплуатациялә- [ékspluatatsiyele-] 1. sömürmek, istismar etmek; 2. işletmek

эксплуатациялән- [ékspluatatsiyelen-] 1. sömürölmek, istismar edilmek; 2. işletilmek

эксплуатацияче [ékspluatatsiyeçê] 1. istismarçı; 2. işletmeci

экспорт [éksport] ihraç, ihracat; экспортка чыгар- [éksportka çıgar-] ihraç etmek

эл- [êl-]ilmek, asmak, takmak, geçirmek; элеп куй- [êlep kuy-] ilip koymak ♦ элел ал- [elep al-]

1. ilişip kalmak; 2. yersiz yere çok azarlamak; элел киптер- [êlep kiptêr-] kötü vaziyette tutmak

эластик [êlastik] elastik

эластиклан- [êlastiklan-] elastiklenmek

эластиклык [êlastiklık] elastiklik, esneklik

элгеч [êlgêç] 1. elbisede askı yeri; 2. elbise askısı; 3. kapı vb. ilme âleti, reze

элгәр [êlger] 1. öncü asker; 2. öncü

элгәргә [êlgergê] önceki

элдәр- [êldêr-] 1. ildirmek, iliştiirmek, astırmak; 2. koşarak kaçmak

элдәрт- [êldêrt-] koşarak kaçmak

элек [êlêk] 1. ilk önce; 2. (*bir şeyden*) önce

элекке, элеккәгә [êlêkkê, êkêkkêge] önceki, eski

элеккегечә [êlêkkêgêçê] önce-

ki gibi, eskiden olduğu gibi

электр [êlêktr] elektrik; **электр плитәсе** [êlêktr plitêsê] elektrik ocağı; **электр станциясе** [êlêktr stansiyêsê] santral; **электр үткәргеч** [êlêktr ütke rgêç] elektrik geçirici

электрификация [êlêktrifikatsiye] elektrifikasyon

электрификациялә- [êlêktrifikatsiyelê-] elektrifikasyon уармак
электрла- [êlêktrla-] elektrikle-
mek

электрлаштыр- [êlêktrlaştır-] elektrikleştirmek

электрлаш- [êlêktrlaş-] elektrikleşmek

электрлы [êlêktrlı] elektrikli

электровоз [êlêktrovöz] elektrikli lokomotif

электрон [êlêktron] elektron

электрчы [êlêktrçı] elektrikçi

электә [êlêkte] eski zamanda, eskiden

электән [elêkten] eskiden beri

элек-электән [êlêk-êlêkten] çok eskiden beri

элемент [êlêmênt] element

элементар [elêmêntar] çok basit, sade, iptidaî

элеmtә [êlêmte] 1. ilişki, münasebet, alâka; 2. ulaştırma, haberleşme

элеmtәче [êlêmteçê] 1. haberci; 2. ulaştırmacı

элен- [êlên-] ilinmek

эленке-салынкы [êlênkê-salınkı] salına salına; özensizce, savsakça

эленмәле [êlênmelê] asma;

seyuar

элмә [êlme] kara ağaç

элмәк [êlmêk] ilmik

элмәклә- [êlmekle-] ilmiklemek

элмәлек [êlmelêk] kara ağaçlık

элпә [êlpe] ince tabaka, zar

эләк- [êlek-] 1. ilişmek, takılmak, ilişip kalmak; 2. tuzağa düşmek

эләгеш- [êlegêş-] 1. ilişmek, birbirine takılmak; 2. biraz ihtilâf etmek, anlaşmazlık çıkarmak

эләктер- [êlektêr-] 1. takmak, kancalamak; 2. ele geçirmek, elde etmek; **эләктереп кит-** [êlektêrêp kit-] takip gitmek; **эләктереп куй-** [êlektêrêp kuy-] iliştipir koymak

эләктергеч [êlektêrgêç] ilmek

(asmak, takmak) işi yapılan âlet

элә-танак [êle-tanak] nitelik belirleyici; **элә-танагы булма-** (калма-) [êle-tanagı bulma (kalma-)] nitelik belirleyicisi olmamak (kalmamak)

элә-танаксыз [êle-tanaksız] niteliksiz

элүле [êlülê] ilinmiş, ilikli

эмаль [emal'] mine

эмальле [êmal'lê] mineli

эмальлә- [êmal'le-] minelemek

эмблема [êmblêma] amblem; sembol

эмигрант [êmigrant] muhacir, göçmen, mülteci, sığınmalı

эмиграция [êmigratsiye] hicret, mültecilik; **эмиграциягә кит-** [êmigratsiyege kit-] hicret etmek, göçetmek

эмоциональ [êmotsional'] duygulu, hissî, heyecanlı

эмоция [êmotsiye] duygu, hiss
эмоцияле [êmotsiyelê] duygu-
lu, hissli, hissîli

эндәш [êndeş] hitap, ünlem;
эндәш сүз [êndeş süz] *gr.* hitap
sözü, ünlem

эндәш- [êndeş-] hitap etmek

эндәшмә! [êndeşme] hitap et-
me!, sus!; эндәшми(чә) кал- [ên-
deşmi(çe) kal-] suskun kalmak

эндәшми-нитми [êndeşmi-nit-
mi] hiçbir söz söylemeden, suskun
hâlde

эне [ênê] küçük erkek kardeş

энекәш [ênêkeş] küçük erkek
kardeşçigim

энем [ênêm] küçük erkek kar-
deşim

энергетик [energetik] enerji uz-
manı

энергетик [energetik] enerji ile
ilgili

энергетика [ênêrgêtika] enerji
ilmi

энергия [ênêrgiye] enerji

энергияле [ênêrgiyelê] enerjili

энциклопедия [entsiklopêdiya]
ansiklopedi

энә [êne] iğne; энә тирелеләр
[êne tirêlêler] iğne derililer, oklugil-
ler; энә карагы [êne karagı] bir
cins çekirge ♦ энә белән кое ка-
зы- [ene bēlen koyı kazı-] iğne ile
kuyu kazmak; энә күзәннән үт-
кәр- [êne küzēnnen ütker-] iğne
deliğinden geçirmek; энә түгел
[êne tügêl] iğne değil, bulunur;
энә өстендә (утыр-) [êne ös-
tēnde (utır-)] iğne üstünde otur-
mak, diken üstünde oturmak; энә-

сеннән жебенә кадәр [ênesên-
nen cêbēne kader] iğnesinden ipli-
ğine kadar

энәкарак [ênekarak] bir cins çe-
kirge

энәле [enelê] iğneli

энже [êncê] inci; энже чәчәк
[ênce çeçek] inci çiçeği

энжелә [êncêlê] incilli

энжелә- [êncêle-] incilemek

эпидемия [epidêmiye] epidemi,
salgın

эпизод [êpizod] hâdise, vaka,
olay; oluntu

эпитет [epitêt] sıfat, sıfatlama,
vasıflandırma

эпопея [êpopeya] epepe, büyük
eser

эпос [epos] epos, destan

эпоха [êpoħa] devir, çağ, za-
man

эра [era] 1. devir, tarih; 2. jeolo-
jik devir

эрбет: эрбет чикләверге [êr-
bêt: êrbêt çiklevêgê] sedir fıstığı

эргә [êrge] 1. duvar; 2. yan

эргәдәш [êrgedeş] yandaş; эр-
гәдәш почмак [êrgedeş poçmak]
yandaş köşe

эре [êrê] iri; эре бөртекле [êrê
börtêklê] iri taneli; эре жимешле
[êrê cimêşlê] iri yemişli (tohumlu)

♦ эре сөякле [êrê söyekle] iri
kemikli ♦ эре сөйләш- [êrê söy-
les-] kibirli konuşmak

эре- [ere-] erimek; эреп төш-
[erêp tös-] eriyip bitmek

эреле-ваклы [êrêlê-vaklı] irili-
ufaklı

эрелек [êrêlêk] 1. irilik; 2. kibir-

lilik

эрелән- [êrêlen-] 1. irilenmek;
2. kibirlenmek; эреләнep кенә
[êrêlenêp kêne] kibirli şekilde

эреләндер- [erêlendêr] 1. irilen-
dirmek, büyütmek; 2. kibirlendir-
mek

эрелә- [êrêle-] (*parayı*) bütün-
leştiirmek

эремчек [êrêmçêk] lor

эремчекле [êrêmçêklê] lorlu

эремә [êrême] erime, eriyik

эрен [êrên] irin; эрен жый-
[êrên ciy-] irin çoğalmak

эренле- [êrênlê] irinli

эренлә- [êrênle] irinlemek

эренлән- [êrênlen-] irinlenmek

эренләт- [êrênlet-] irinletmek

эрет- [êrêt-] eritmek

эреткеч [êrêtkêç] eritici (*nesne*)

эретмә [êrême] alışım

эрлә- [êrle-] eğirmek

эрләм [êrlem] eğirim

эрләүче [êrleüçê] eğirici

эрудиция [eruditsiyê] geniş bil-
gi

эрудицияле [eruditsiyelê] geniş
bilgili

эрудициялелек [eruditsiyelê-
lêk] geniş bilgililik

эскерипкә [êskêripke] kemen-
çe, keman

эскерт [êskêrt] uzun ve büyük
ot uйğını; эскерткә сал- [êskêrtke
sal-] uzun ot uйğını hâline getirmek

эскертлә- [êskêrtle-] uzun ot у-
йğını уарmak

эскиз [êskiz] eskiz

эскәк [êskek] cımbız

эскәклә- [êskekle-] cımbız ile

(tüy) almak

эскәмия [êskemiye] iskemle

эскәнжә [êskence] mengene,
pres, cendere

эскәтер [êsketêr] sofa örtüsü

эссе [êssê] sıcak; эссе сал-
[êssê sal-] sıcaklık vermek; эс-
сегә чыдамлы [êssêge çıdamlı]
sıcağa dayanıklı; эссе сук- (кап-)
[êssê suk- (kap-)] sıcaktan baş
ağrımak

эсселек [êssêlêk] sıcaklık

эсселе-суыкы [êssêlê-suvıklı]
soğuklu sıcaklı; эсселе-суыкы
бул- [êssêle-suvıklı bul-] sıcaklı
soğuklu olmak

эсселә- [êssêle-] sıcaklık his-
setmek

эсселән- [êssêlen-] sıcaklan-
mak, sıcak olmak

эстетика [êстетика] estetik

эт [êt] köpek, it; эт балыгы [êt
balığı] bir cins köpeklerin yediği
balık; эт шомырты [êt şomırtı] it
üzümü; эт эчәге [et êçegê] çit
sarmaşığı ♦ эт баш, сыер аяк
[êt baş, sıyr ayak] it başlı sığır
ayaklı; ayak baş belli değil; эт бе-
лән мәче шикелле [êt bêlen me-
çê şikêllê] kedi ile köpek gibi; эт
булып [êt bulıp] çok sıkıntılar ile;
эт каешы [êt kayışı] köpek kayışı,
her zorluğa dayanıklı; эткә печән
салып (чабып) йөр- [êtke pêçen
salıp (çabıp) yör-] boş yere zaman
öldürmek; эттән алып эткә сал-
[êtten alıp êtke sal-] söze it ile ba-
şlayıp it sözü ile bitirmek, çok
sövmek

эт- [êt-] itmek, ittirmek, kakmak

этаж [étaʃ] kat
 этап [étaʃ] 1. etap; 2. kısım, parça, merhale; 3. askerî karar-gâh; этап белән [étaʃ bêlen] göz altında
 этел- [étêl-] itilmek, kakılmak
 этем [étêm] itme, kakma
 этен- [étên-] itinmek, kakınmak
 этеш- [étêş-] itişmek, kakışmak
 этеш-төртеш [étêş-törtêş] itiş kakış
 этика [étika] etik
 этлек [étlêk] itlik, köpeklik, düş-manlık ♦ этлек эшлә [étlêk êşle] düşmanlık yapmak
 этле-мәчеле [étlê-meçêlê] kedili köpekli
 этлә- [étle-] zor iş ile meşgul etmek
 этләй [étley] bir cins balık
 этлән- [étlen-] zor iş ile meşgul olmak
 этлэндер- [étlendêr-] zor iş ile meşgul ettirmek
 этләш- [étleş-] itlik yapmağa, çalışmak, düşmanca davranmağa çabalamak
 этнографик [étnografik] etnografya ile ilgili
 этнография [étnografiye] etnografya
 этэргеч [étergêç] ittirici, sevk edici (*nesne*); этэргеч бир- [étergêç bir-] sevk etmek
 этэр- [éter-] 1. ittirmek; 2. bir işe sevk etmek, zorlamak, teşvik ve tahrik etmek; этэрэп керт- [éterêp kêrt-] zorla sokmak; этэрэп куй- [étrêp kuy-] ittirip koymak; этэрэп жибэр- [éterêp ci-

ber-] zorla göndermek
 этэрүче [éterüçê] ittirici, sevk edici (*kimse*)
 эфир I [éfir] radyo dalgası uzay dairesi; эфирга чык- [éfirga çık-] radyo ve televizyon haberine konu olmak
 эфир II [éfir] eter; эфир мае [éfir mayı] eter suyu, uçucu yağ
 эфирлы [éfirly] eterli
 эффе́кт [éffêkt] 1. efekt; 2. te-sir, netice
 эффе́ктлы [éffêktly] 1. efektli; 2. tesirli, neticeli
 эффе́ктлылык [éffektlilik] tesir-lilik
 эх [êh] eh! ünlemi
 эч [êç] 1. iç; 2. can, gönül ♦ эч бушат- [êç buşat-] içini boşaltmak; эч жу ит- [êç ju it-] iç uğuldamak; эч кат- [êç kat-] içi katılmak; эч кит- [êç kit-] ishal olmak; эч пош- [êç poş-] canı sıkılmak; эч эчкә (аркага) ябыш- [êç êçke (arkaga) yabış-] karnı sırtına yapışmak, açlıktan çok zayıflamak; эчэндәге тышында [êçêndegê tişında] içindeki dışında; эчкә жылы кер- [êçke cılı kêr-] içe ılıklik girmek; эчне тишмәс [êçnê tişmes] içini delmez, zarar vermez; эчтә бүреләр ула- [êçte bürêler ula-] içte kurt ulumak
 эчеңә-бавырыңа кер- [êçênge-bavırınga kêr-] içine bağına girmek
 эч- [êç-] içmek
 эчемлек [êçêmlêk] içimlik, içilecek her türlü nesne
 эчэндә [êçênde] içinde

эченнэн [êçênnen] içinden
 эчэр- [êçêr-] içirmek
 эчерт- [êçêrt-] içirtmek
 эчке I [êçkê] iç, dahilî, derin; эчке як [êçkê yak] iç taraf; эчке яктан [êçkê yaktan] iç taraftan
 эчке II [êçkê] içki
 эчкерле [êçkêrlê] sinsî, kahpe, kaupak, hilekâr, kinci
 эчкерлелек [êçkêrlêlêk] sinsîlik, kahpelik, hilekârlık, kaupaklık
 эчкерсез [êçkêrsêz] hilesiz
 эчкерсезлек [êçkêrsêzlêk] hilesizlik
 эчкече [êçkêçê] içkici, аууаş
 эчкечелек [êçkêçêlêk] içkicilik, аууаşlık
 эчкәре(ге) [êçkerê(gê)] içindeki, derinindeki
 эчле [êçlê] içli, astarlı
 эчлек [êçlêk] astarlık; içirik, dolu
 эчлә- [êçle-] astarlamak; içine koymak
 эчпошыргыч [êçpoşırgıç] bıktırıcı
 эчтәлек [êçtelêk] (*kitap vb.*) içindekiler, konu, mana
 эчтәлекле [êçtelêklê] konulu, manalı
 эчтәлексез [êçtelêksêz] konusuz, manasız
 эчтән [êçten] içten, içinden, canından, gönülden ♦ эчтән тын- [êçten tın-] 1. kendini dinlemek; 2. susmak
 эчәк [êçek] bağırsak; эчәкләр урал- [êçekler ural-] bağırsak düğümlemek
 эчәк-бавыр, эчәк-карын [êçek-

bavır, êçek-karın] iç bağıр, bağıр, bağırsak
 эчәклек [êçeklêk] karın içi
 эчүчелек [êçüçêlêk] içkicilik
 эш [êş] 1. iş, meşgale, 2. vaziyet, durum; эш арасында [êş arasında] iş arasında; эш кәгазь-ләре [êş kegâz'lerê] belgeler; эш көне [êş könê] iş günü; эш көче [êş köçê] iş gücü; эш хакы [êş hakı] iş hakkı, maaş, yevmiye, aylık; эшкә сәләтле [êške seletlê] işe salâhiyetli, yetkili; эштән ку- [êšten ku-] işten kovmak; эштән чыгар- [êšten çıgar-] 1. işten çıkarmak; 2. bozmak, pisletmek ♦ эш баштан ашкан [êş baştan aşkan] iş baştan aşmış; эш башыннан [êş başınnan] götürü; эш зурга кит- [êş zurga kit-] iş büyümek (zorlaşmak, karışmak); эш ит- [êş it-] iş edinmek, bir işi kimse ile yapmak; эш кузгат- [êş kuzgat-] mahkemeye vermek; эш ташла- [êş taşla-] grev yapmak; эш төш- [êş töş-] iş düşmek, müracaat etmek, baş vurtmak; эш яса- [êş yasa-] iş uydurmak; эш өсте [êş östê] iş üstü, iş yaparken, çalışırken, iş zamanı; эшкә аш- [êške aş-] işi neticelendirmek, sonucunu almak; эшкә ашмаслык [êške aşmaslık] işi tamamlayamamak hâli; эшкә ашыру [êške aşır-] işi neticelendirmek; эшкә керт- [êške kert-] işe sokmak, iş edinmek, işe dahil olmak; эш(ләр) мөшкел (харап, хөрти) [êş(ler) möşkêl (harap, hörti)] işler müşkil (harap, kötü),

vaziyet ağır

эшбашкаручы [êşbaşkaruçı] iş becerici, idareci

эшелон [êşêlon] 1. tren katarı; 2. ordu kademesi

эшелонлаштыр- [eşelonlaştır-] serheyi kademeleştirmek

эшер- [êşêr-] 1. toplamak, уйғ- mak, kaydırmak; 2. saldırmak

эшермә [êşêrme] kapı sürgüsü
эшермәле [êşêrmelê] (kapı) sürgülü

эшкуар [eşkuar] menfaatçi, çıkarıcı, iş bilir, işini bilir

эшкәрт- [êşkert-] işlemek, değerlendirmek, işi neticelendirmek

эшле [êşlê] işli

эшлекле [êşlêklê] faal (*kimse*)

эшлеклелек [êşlêklêlêk] faallik

эшлексез [êşlêksêz] hareket-siz, avare, haylaz

эшлексезлек [êşlêksêzlêk] avarelik, haylazlık

эшлия [êşliye] binit takımındaki deri aksam

эшлә- [êşle-] işlemek, çalışmak; эшлән ал- [êşlep al-] işleyip almak; эшлән тап- [êşlep tap-] işleyip bulmak; эшлән түлә- [êşlep tüle-] çalışarak ödemek; эшлән чыгар- [êşlep çıgar-] üretmek

эшлән- [êşlen-] becerilmek, ba-

şarılmak

эшләнеш [êşlenêş] becerilme, başarıma

эшләнмә [êşlenme] mamul, işlenmiş

эшләнә [êşlepe] şapka, fotr şapka

эшләнәле [êşlepelê] şapkalı

эшләтә: эшләтә түлә- [işlete: êşlete tüle-] iş başına ödemek

эшмәкәр [êşmeker] iş adamı

эшмәкәрлек [êşmekerlêk] (*ticârî vb.*) iş, alıp satmak, imal etme, üretim *vb.*

эшсез [êşsêz] işsiz, boş

эшсезлек [êşsêzlêk] işsizlik

эшче [êşçê] işçi; эшче көчләр [êşçê köçler] işçi güçler

эшче-крестьян [êşçê-krest'yan] işçiler ve köylülөр

эшчән [êşçen] işe düşkün

эшчәнлек [êşçenlêk] 1. işe düşkünlük; 2. yapılan işlerin hepsi

эңгер [ênggêr] güneşin gurup vakti

эңгер-меңгер [êngêr-mêngêr] alaca karanlık

эх [êh] ih

эхе [êhê] ihı, evet ünlemi

эхелдә- [êhêlde-] ihlamak

эхем [êhêm] hım ünlemi

- Ю -

ю- [yu-] yıkamak
 юа [yua] yabani soğan, köpek soğanı
 юалык [yualık] yabani soğan biten yer
 юан [yuan] yoğun, kalın, şişman; юан корсаклы [yuan korsaklı] kalın göbekli
 юан- [yuan-] avunmak, teselli bulmak
 юанай- [yuanay-] yoğunlaşmak, kalınlaşmak, şişmanlaşmak
 юанайт- [yuanayt-] kalınlaştırmak, şişmanlaştırmak
 юандыргыч [yuandırgıç] avundurucu
 юандыр- [yuandır-] avundurmak, teselli ettirmek
 юанлан- [yuanlan-] kalınlanmak, şişmanlanmak
 юанлык [yuanlık] kalınlık, şişmanlık
 юантык [yuantik] gövdesi kalın (*kimse*)
 юантыккан- [yuantiklan-] gövdesi kalınlaşmak, biraz şişmanlanmak
 юантыклык [yuantiklık] gövdesi kalın olma hâli
 юаныч [yuanıç] avunç, teselli verici meşgale *vb.*
 юанычлы [yuanıçlı] avunçlu, teselli verici
 юанычлылык [yuanıçlılık] avunçluluk

юаткысыз [yuatkısız] avuntsuz, tesellsiz, düzelmez
 юаткыч [yuatkıç] teselli verici
 юат- [yuat-] avutmak, oyalamak, teselli vermek
 юача [yuaça] mayasız hamurdan yapılan bir çeşit börek
 юаш [yuaş] yavaş, sakin, uslu, halim
 юашай- [yuaşay-] sakinleşmek, uslanmak
 юашландыр- [yuaşlandır-] sakinleştirmek, uslandırmak
 юашлан- [yuaşlan-] sakinleşmek, uslanmak, susmak
 юашлык [yuaşlık] sakinlik
 юбилей [yubiléy] jübile, yıldönümü
 юбияр [yubiyar] kendine jübile yapılan kimse
 юбка [yubka] eteklik, etek,
 ювелир [yuvêlir] 1. kuyumcu, mücevherci; 2. ustalıklı
 ювелирларча [yuvêlirlarça] ustalık ile ve pek ince
 ювелирчы [yuvêlirçı] kuyumcu, mücevherci
 югал- [yugal-] kaybolmak; югалып кал- [yugalıp kal-] başı dönmek, kendini kaybetmek
 югалт- [yugalt-] kaybetmek
 югалту [yugaltu] kaybetme
 югалу [yugalu] kaybolma
 юартын [yugartın] yukarıdan
 югары [yugarı] yukarı
 югарыга [yugarıga] yukarıya
 югарыгы [yugarıgy] yukarıki
 югарыда [yugarıda] yukarıda;
 югарыда күрсәтәлгән [yugarıda kürsetêlgen] yukarıda gösterilmiş,

mezkül

югарыдагы [yugarıdagı] yukarıdaki

югарыдан [yugarıdan] yukarıdan

югарылык [yugarılık] yukarılık

юдыр- [yudır-] 1. yıkamağa vermek, yıkatmak; 2. (su) üstünden alıp götürmek

юдырт- [yudirt-] 1. hortumla yıkamak, yıkatmak; 2. (su) alıp götürmek, temizlemek

югыйсә [yugıyse] yok ise, yoksa

югында [yugında] 1. hiç olmazsa; 2. yok iken

юеш [yüêş] ıslak, ıslanmış, yaş, nemli

юешлек [yüêşlêk] ıslaklık, yaşlık

юешләндер- [yüêşlendêr-] ıslatmak, yaşlandırmak, nemlendirmek

юешлән- [yüêşlên-] ıslanmak, yaşlanmak, nemlenmek

юешлә- [yüêşle-] ıslamak, yaşlamak, nemlemek

юешләт- [yüêşlet-] ıslatmak, yaşlandırmak, nemlendirmek

юк [yuk] yok; юк бул- [yuk bul-] yok olmak; юк ит- [yuk it-] yok etmek; юкка чык- [yukka çık-] 1. kaybolmak; 2. bitmek, sona ermek; юкка чыгар- [yukka çıgar-] 1. bitirmek; 2. reddetmek; юк дигәндә [yuk digende] hiç olmazsa, en azından; юк өчен [yuk öçên] sebepsiz yere ♦ юктан (гына) кодагый [yuktan (gina) kodagıy] keçinin olmadığı yerde koyuna

Abdurrahman çelebi (*derler*)

юка [yuka] ince

юкабаш [yukabaş] akılsız

юкагач [yukagaç] ihlamur sopsı

юкалык [yukalık] incelik

юкамыш [yukamış] yufka ekmeği

юкарт- [yukart-] inceltmek

юкар- [yukar-] incelemek

юк-бар [yuk-bar] var yok

юкка [yukka] yok yere, sebepsiz, bahanesiz

юклы-барлы [yuklı-barlı] varlı yoklu, çok az

юклык [yuklık] yokluk

юкса [yuksa] yok ise, yoksa

юксыл [yuksıl] yoksul, fakir

юксыллык [yuksıllık] yoksulluk

юксын- [yuksın-] yoksunmak, özmek

юкә [yüke] ihlamur ♦ юкә чөй [yüke çöy] gönül alıcı söz; юкә телефон [yüke têlêfon] kulaktan kulağa açılmış haber, dedikodu

юкәлек [yükelêk] ihlamur ağacı biten yer

юкәлә- [yükele-] gönül alıcı söz söylemek

юл [yul] 1. yol; 2. satır, mısra; юл ал- [yul al-] yol almak; юл ач- [yul aç-] yol açmak; юл буе [yul buyı] yol boyu; юл йөре- [yul yöre-] yol yürümek; юл тот- [yul tot-] yol tutmak; yollanmak; юл күрсәт- [yul kürset-] yol göstermek; юл кис- [yul kis-] yol kesmek; юл төш- [yul töş-] 1. yol ortaya çıkarmak; 2. yolu düşmek; юл өсте [yul öste] yol üstü; юл чаты [yul

çatı] yol çatağı (kavşağı); юл өзеге [yul özêgê] yolsuz zaman; юлга салын- [yulga salın-] düzenlenmek; юлга чык- [yulga çık-] yola çıkmak; юлдан яз- (чык-) [yuldan yaz (çık-)] yoldan çıkmak, yolunu kaybetmek .

юлаучы [yulauçı] 1. tanıdık olmayan yolcu; 2. partili olmadığı halde partiyi destekleyici

юлбарыс [yulbarıs] pars

юлбасар [yulbasar] yolkesici, haydut

юлбасарлык [yulbasarlık] haydutluk; юлбасарлык ит- [yulbasarlık it-] haydutluk etmek

юлбашчы [yulbaşçı] önder, lider

юлбашчылык [yulbaşçılık] önderlik, liderlik; юлбашчылык ит- [yulbaşçılık it-] önderlik etmek

юлга-юл [yulga-yul] satırı satırına

юлдаш [yuldaş] yoldaş

юллан- [yullan-] yollanmak

юлла- [yulla-] 1. yollamak; 2. kanunî yollar ile hakkını aramak

юллама [yullama] 1. yollama; 2. yolculuk ve oturma belgesi

юллаучы [yullauçı] yollayıcı

юллы [yullı] yollu

юллык I [yullık] yolluk

юллык II [yullık] soba borusu

юлсыз [yulsız] yolsuz

юлсызлык [yulsızlık] yolsuzluk

юлчабар [yulçabar] ulak, postacı

юлчы [yulçı] yolcu

юлы [yulı] defa, kere, sefer, yol, yolu

юлык- [yulık-] yolda uğramak, tesadüf etmek, uğramak

юлык [yulık] torunun torunu, beşinci göbekten doğan kimse

юл-юл [yul-yul] yol yol

юләр [yüler] 1. şehvetli; 2. ahmak

юләрлек [yülerişk] ahmaklık

юләрлән- [yülerlen-] ahmak olmak

юләрләрчә [yülerlerçe] ahmaklar gibi

юләрсәт- [yülersêt-] ahmak saymak, ahmak görmek

юма телле [yuma têtllê] tatlı dilli

юмакай [yumakay] övücü, okşayıcı, yaltaklanıcı

юмакайлан- [yumakaylan-] övmek, okşamak, yaltaklanmak

юмакайлык [yumakaylık] övücülük, okşayıcılık, yaltaklanıcılık

юмала- [yumala-] pohpohlamak

юмарт [yumart] cömert

юмартлан- [yumartlan-] cömert olmak, cömertlik göstermek

юмартлык [yumartlık] cömertlik

юмор [yumor] mizah

юмористик [yumoristik] mizahî

юморлы [yumorlı] mizahlı

юморчы [yumorçı] mizahçı

юн- [yun-] yonmak, yontmak

юнгыч [yungıç] yontma âleti

юнкер [yunkêr] eski Rusya'da yüksek askerî okul talebesi

юнкерлык [yunkêrlık] yüksek askerî okul talebesi olma işi

юнык [yunık] yontuk; yonga

юныл- [yunıl-] yontulmak, yonulmak

юнь I [yün'] 1. yön; 2. mana, anlam

юнь II [yün'] 1. imkân, yöntem; 2. ucuz

юньле [yün'lê] 1. manalı, anlamlı; 2. biraz iyi; 3. yöntemli

юньлэн- [yün'len-] biraz iyileşmek

юньлэп [yün'lep] yöntem ile

юньсез [yün'sêz] 1. manasız, anlamsız; 2. yöntemsiz

юньсезлек [yün'sêzlêk] 1. manasızlık, anlamsızlık; 2. yöntemsizlik

юньсезлэн- [yün'sêzlen-] 1. manasızlanmak; 2. yöntemsizlenmek

юнэй- I [yüney-] hastalıktan biraz iyileşmek, sıhhatı yerine gelmek

юнэй- II [yüney-] ucuzlamak

юнэйт- I [yüneyt-] iyileştirmek

юнэйт- II [yüneyt-] ucuzlaştırmak

юнэлдер- [yünelêdêr-] yönlendirmek

юнэл- I [yünel-] yönelmek

юнэл- II [yünel-] iyileşmek

юнэлеш I [yünelêş] 1. yön, taraf; 2. yöneliş

юнэлеш II [yünelêş] *gr.* fiilin hareket istikameti, yöneliş

юнэлешле [yünelêşlê] yönelişli

юнэлешлелек [yünelêşlêlêk] yönelişlilik

юнэлт- [yünel-] yönetmek

юнэт- [yünet-] 1. yönetmek; 2. her hangi bir yol ile bulmak

юра- [yura-] yormak, yorumlamak, tabir etmek

юралыш [yuralış] yorma, yoru-

mlama

юрамал [yuramal] hususi, bilecek, deneme maksatıyla

юрамалга [yuramalga] hususî olarak

юрат- [yurat-] yordurmak, yorumlatmak, tabir ettirmek

юрау [yurau] yorama, yorum, tabir, fal ♦ юравы юш кил- [yuravı yuş kil-] yorumu hoş gelmek (doğru gelmek)

юраунамэ [yurauname] tabirname, falname

юраучы [yurauçı] yorumcu, tabirci

юрга [yurga] yorga (*at*)

юргала- [yurgala-] yorgalamak

юрган [yurgan] yorgan

юрганлык [yurganlık] yorganlık

юри [yüri] hususî, kasten

юридик [yuridik] hukukî, adlî

юри-морый [yuri-moriy] şaka yaparak, şakacıktan

юристконсулт [yuristkonsul't] avukat, hukuk müşaviri

юриспруденция [yurisprudên-tsiye] hukukçuluk, adliye

юрист [yurist] hukukçu

юрт- [yurt-] (*at*) rahvan yürümek

юртак [yurtak] rahvan at

юртакла- [yurtakla-] rahvan gitmek

юстиция [yustitsiye] hukuk ilmi

ютэл [yütel] öksürük; öksürüklü hastalık

ютэллэ- [yütelle-] öksürmek

ютэллэт- [yutellet-] öksürtmek

юучы [yuuçı] uyuucu, uykayıcı

юфть [yuft'] telâtin, bir cins yumuşak gön

юха [yuha] *mit.* yılandan kadın hâline gelmiş vampir kadın ♦ юха елан [yuha yılan] hilekâr (cilveli ve kötü) kadın

юхалан- [yuhalan-] dalkavukluk etmek

юхалык [yuhalık] dalkavukluk

юш [yuş] doğru; юш кил- [yuş kil-] doğru gelmek

юшкын [yuşkın] yapışkan maddenin tortu, kireç

юшкынлан- [yuşkınlan-] kireçlenmek

юшкынлы [yuşkınlı] kireçli

юшкә [yüşke] baca kapağı

юыл- [yuıl-] 1. yıkanmak; 2. (*su ile*) süpürülüp götürülmek

юынгыч [yuingıç] lâvabo

юындыр- [yuındır-] yıkandırmak, yıkatmak

юынты [yuıntı] kirli su

юынтык [yuıntık] kirli (*su*), bulayık suyu

юын- [yuın-] yıkanmak

юырт- [yuırt-] (*añ*) rahvan yürümek

юырттыр- [yuırttır-] atı rahvan sürmek

- Я -

я I [ya] ya ünlemi

я II [ye] ya, evet ünlemi; я инде [ye indê] bak hâle; я әле [ye elê] haydi

я III [ye] ya ... ya karşılaştırma edatı ♦ я үләсең, я каласың [ye ülesêng, ye kalasing] ya ölürsün, ya kalırsın

ябага [yabaga] урағи; ябага кой- [yabaga koy-] урағи dökme; ябага тай [yabaga tay] bir yaşını doldurmuş tay

ябалак [yabalak] bir cins ak baykuş ♦ ябалак кар [yabalak kar] lara lara kar; ябалак күз [yabalak küz] büyük göz

ябалакбаш [yabalakbaş] gece ortaya çıkan bir cins kelebek

ябалакчык [yabalakçık] küçük baykuş

ябалдаш [yabaldaş] dallarıyla birlikte ağacın kapladığı alan

ябалдашлы [yabaldaşlı] dalları geniş yer kaplayan ağaç

ябу [yabu] 1. at çulu; 2. örtü; ябуда тот- [yabuda tot-] (*atı vb.*) örtüdam altında tutmak

ябулы [yabulı] örtülü

ябык- [yabık-] zayıflanmak; ябыгып бет- [yabıgıp bêt-] tamamen zayıflaşmak

ябык I [yabık] zayıf, arık; ябык кына [yabık kına] pek zayıf

ябык II [yabık] kapalı; ябык орлыклылар [yabık orlıklylar] kapalı

tohumlular; ябык хат [yabık hat] kapalı zarf, gizli yazı

ябыклык [yabıklık] zayıflık

ябыктыр- [yabıktır-] zayıflatmak, zayıflandırmak

ябыл- [yabil-] kapatılmak; ябылып ят- [yabilıp yat-] 1. kapanıp kalmak; 2. unutulup kalmak

ябылмалы [yabilmalı] kapanır

ябылыр-ябылмас [yabilır-ya-bılmas] kapanır kapanmaz

ябын- [yabın-] kapanmak

ябынча [yabınça] yağmurluk

ябындыр- [yabındır-] kapandırmak

ябырыл- [yabırıl-] her taraftan saldırmak, yumulmak; ябырылып аша- [yabırılıр аша-] yumulup yemek; ябырылып кил- [yabırılıр kil-] yumulup gelmek

ябырылы [yabırılı] her taraftan saldırma, yumulma

ябыш- [yabiş-] yarışmak; ябышып чык- [yabişırçık-] (*kız*) düğünsüz ve gayri resmî olarak evlenmek ♦ ябышып тор- [yabişır tor-] (*elbise vb.*) yakışmak; ябышып ят- [yabişır yat-] yarışıp kalmak

ябышкак [yabişkak] yarışkan; ябышкак балык [yabişkak balık] yarışkan balık

ябыштыр- [yabiştir-] yapıştırmak; ябыштырып ал- [yabiştirıp al-] (*kızı*) kaçıırıp almak

ябышучан [yabişuçan] yarışkan

ябышучанлык [yabişuçanlıк] yarışkanlık

явыз [yavız] çok kötü, saldı-

ган, merhametsiz; явыз көч [yavız köç] kötü güç; явыз ниет белән [yavız niyet bēlen] kötü niyet ile; явыз ниетле [yavız niyetlê] kötü niyetli; явыз холык(лы) [yavız holık(lı)] kötü huylu

явызлан- [yavızlan-] kötüleşmek, merhametsizlenmek

явызларча [yavızlarça] kötüler gibi

явызлык [yavızlık] kötülük; явызлык эшлә- (ит-) [yavızlık êşle- (it-)] kötülük işlemek (etmek)

♦ явызлыкның башы [yavızlıkning başı] kötülüğün başı

явым [yavım] yağış

явымлы [yavımlı] yağışlı; явымлы көннәр [yavımlı könner] yağışlı günler

явым-төшем, явым-чәчем [yavım-töşêm, yavım-çеçêm] yağmur, kar, yağış

явым-төшемле, явым-чәчемле [yavım-töşêmlê, yavım-çеçêmlê] yağmurlu, yağışlı

яга [yaga] kenar, sahil

ягалый үт- [yagalıy üt-] yakından geçmek

ягу [yagu] 1. yakacak; 2. yakma; ягу мае [yagu mayı] yakacak olarak kullanılan petrol vb.

ягулык [yagulık] yakıt

ягни [yeğni] yani

ягыл- [yagıl-] 1. ısıtılmak; 2. yakılmak, yandırılmak

ягымлы [yagımlı] alımlı, yakışıklı, mülâyim

ягымлылык [yagımlılık] alımlılık, yakışıklılık, mülâyimlik

ягын- [yagin-] makyaj yapmak

яд [yad] yâd (*etme*)

ядау [yadau] çok zayıf

ядкәр [yadker] yadigâr

ядкәрлек [yadkerlêk] yadigârlık

ядрә [yedre] 1. gülle; 2. atom çekirdeği; 3. bilye, domuz kurşunu; ядрә ыргыт- [yedre ırgıt-] kurşun gülle atmak

ядрәле [yedrelê] kurşunlu, kurulu; ядрәле мылтык [yedrelê mlıtık] kurulu tüfek

ядәч [yedeç] 1. lâdes; 2. lâdes kemiği; ядәч аер- [yedeç ayır-] lâdes tutuşmak; ядәч сөяге [yedeç söyegê] lâdes kemiği

яз [yaz] ilk bahar; яз көне [yaz könê] ilk bahar vakti; яз күбәләге [yaz kübelegê] ilk bahar kelebeği

яз- I [yaz-] yazmak; язып ал- [yazıp al-] yazıp almak, kopya etmek; язып бар- [yazıp bar-] devamlıca yazarak kaydetmek; язып бетер- [yazıp bêtêr-] yazıp bitirmek; язып куй- [yazıp kuy-] yazıp koymak

яз- II [yaz-] yaymak, sermek

яз- III [yaz-] 1. yanılmak, sarmak, uzaklaşmak; 2. ayırmak

яз- IV [yaz-] yazmak yardımcı fiili

язгы [yazgı] ilk bahardaki; язгы йон [yazgı yon] ilk bahar үпнү, ураği; язгы-көзге пальто [yazgı-közgê pal'to] ilk bahar ve göz-lük palto

язгылыкта, язлыкта [yazgılıkta, yazlıkta] ilk bahar zamanında

яздыр- I [yazdır-] yazdırmak

яздыр- II [yazdır-] ayırmak, uzaklaştırmak

язлый [yazlyy] ilk bahar olduğu-
nda

язлы-көзле [yazly-közle] ilk ba-
har ve sonbahar vaktinde

язма [yazma] yazı, yazma; яз-
ма рәвештә [yazma revêšte] ya-
zı şeklinde, yazılı olarak

язмыш [yazmış] yazılmış, alın
yazısı, kader, baht ♦ язмыш ко-
чагына ташла- [yazmış koçağı-
na taşla-] kendi kaderine terk edil-
mek; язмыш ихтыяры белән
[yazmış ihtiyarı bēlen] kaderin se-
çimi ile; язмыштан узмыш юк
[yazmıştan uzmuş yuk] kaderden
kaçmak yok

язу [yazu] yazı; язу таны- [ya-
zu tanı-] okuma yazma bilmek;
язу эше [yazu êşê] okuma yazma
işі, büro işі; язу үрнәге [yazu ür-
negê] yazı örneği

язулы [yazuly] yazılı

язу-сызу [yazu-sizu] yazı çizi

язучы [yazuçy] yazıcı, yazar

язучылык [yazuçılık] yazarlık,
yazıcılık

язык [yazık] yazık, suç, günah,

языклы [yazıklı] günahlı, suçlu

языксыз [yazıksız] 1. günahsız;

2. bakire

языл- I [yazıl-] yazılmak

языл- II [yazıl-] serilmek, yayıl-
mak

язылу [yazılı] yazılma, abone
olma

язылыш [yazılış] yazılış, imlâ
şekli

язылыш- [yazılış-] resmî nikâh
yарmak

язылышу [yazılışu] resmî ni-

kâh yapma

язын [yazın] ilk bahar zamanın-
da

язын-көзен [yazın-közên] ilk
baharda ve güzün

язышу [yazişu] yazışma, мек-
туплашма

языш- [yaziş-] yazışmak

яисә [yaise] ya o, ya bu, yoksa

як I [yak] yak öküzü

як II [yak] taraf, yöre, bölge

як- I [yak-] yakmak

як- II [yak-] yağlamak, sürmek

яка [yaka] yaka ♦ якага яка

кил- [yakaga yaka kil-] yaka ya-
кауа gilmek; якадан ал- [yaka-
dan al-] yakadan tutmak; якасына
ябыш-, якасыннан ал- [yakası-
na yabış-, yakasınнан al-] yakası-
na уарышmak

якалаш- [yakalaş-] yakalaşmak,
yaka yakaya gelmek, kavga et-
mek

яки [yaki] veya

якла- [yakla-] 1. taraf almak, ta-
raftar olmak, desteklemek; 2. mü-
dafaа etmek; яклап кал- [yaklap
kal-] kurtarmak

яклау [yaklau] müdafaа etme,
savunma

яклаучы [yaklauçy] 1. taraftar;
2. avukat; 3. tez müdafaа edici

яклаш- [yaklaş-] birilikte taraf
olmak, destekleşmek

яклы [yaklı] yandaş, yanlı, taraf-
tar

якорь [yakor'] lenger, çapa, de-
mir; якорь төшер- [yakor' töşêr-]
demir atmak; якорьда тор- [ya-
kor'da tor-] demirlemek

якташ [yaktaş] hemşeri
 якты [yaktı] parlak, ışıklı, aydın, aydınlık; якты сизүчән [yaktı sizüçen] işığa duyarlı; яктыдан курк- [yaktıdan kurk-] ışıktan korkmak ♦ якты дөнья [yaktı dönya] parlak dünya; якты дөньяга кил- [yaktı dönyaga kil-] parlak dünyaya gelmek, doğmak; якты йөз белән [yaktı yöz belen] güler yüz ile; якты йөзле [yaktı yözlê] güler yüzlü; якты көн күрсәтмә- [yaktı kön körsetme-] iyi gün göstermek; якты күздә (чакта) [yaktı күзде (çakta)] gündüz gözüyle
 яктылык [yaktılık] 1. parlaklık, aydınlık; 2. ışık; яктылык той- [yaktılık toy-] parlaklık duymak; яктылык күләгәсе [yaktılık külegesê] parlaklık gölgesi; яктылык сип- [yaktılık sip-] ışık serpmek
 яктыр- I [yaktır-] parlaklanmak; яктырып кит- [yaktıryp kit-] tebesüm etmek
 яктыр- II [yaktır-] (*soba, hatam vb.*) yaktırmak, yaktırtmak
 яктырганчы [yaktırgançı] gün doğduğunda, tan attığında
 яктырткыч [yaktırtkıç] ışıklandı-
 rıcı
 яктырту [yaktırtu] ışıklandırma
 яктыртылыш [yaktırtılış] ışıklandırma derecesi
 якут [yakut] yakut taşı
 якшәмбе [yekşembê] pazar günü; якшәмбе өмәсе [yekşembê ömesê] pazar günü yapılan çalışmalar; *бк.* шимбә өмәсе, өмә
 якын [yakın] yakın; якын арада [yakın arada] yakın zamanda;

якын көннәрдә [yakın könnerde] yakın günlerde; якын ит- (күр-) [yakın it- (kür-)] yakın etmek, görmek; якын тирәдә [yakın tirede] yakın yörede ♦ якын да бара торган түгел [yakın da bara torğan tügêl] yanına yaklaşmak mümkün değil; якын да килми [yakın da kilmi] razı değil; якын дә китерми [yakın da kitêrmi] yanına yaklaştırmıyor
 якынай- [yakınay-] yaklaşmak
 якынайт [yakınayt-] yanına almak
 якында [yakında] yakında, yakın zamanda
 якындагы [yakındagı] yakındaki
 якынлаш- [yakınlaş-] yaklaşmak, yakınlaşmak
 якынлаштыр- [yakınlaştır-] yaklaştırmak
 якынлык [yakınlık] yakınlık
 якыннан [yakınnan] yakından; якыннан таныш [yakınnan tanış] yakından bildik (tanıdık)
 якын-тирә [yakın-tire] yakın yöre
 якын-тирәдә [yakın-tirede] yakın yörede
 якын-тирәдәгә [yakın-tiredegêl] yakın yöredeki
 якынча [yakınça] aşağı yukarı, yaklaşık
 якынчалык [yakınçalık] yaklaşıklık
 як-якка [yak-yakka] her tarafa
 ял I [yal] dinlenme, istirahat; ял ит- [yal it-] dinlenmek, istirahat etmek; ял итүче [yal itüçê] dinlenici, istirahat edici

ял II [yal] ücret ile işleme, çalış-
ma, ücret

ял III [yal] yele

яла [yala] 1. saçма, safsata; 2.
bühтан, iftira; яла ягучы [yala ya-
guçı] iftiracı, bühтансı; яла як-
[yala yak-] iftira yakmak

яла- [yala-] yalamak

ялагай [yalagay] yaltak (*kimse*)

ялагайлан- [yalagaylan-] yal-
taklanmak

ялагайлык [yalagaylık] yaltak-
lık

ялан I [yalan] 1. çıplak; 2. аға-
sız büyük yer ♦ ялан кадәр [ya-
lan kader] çok geniş; яландагы
ялгыз тавыш [yalandagı yalgız
tavış] muhatabını bulmayan tavis-
ye (konuşma)

ялан II [yalan] daima, devamlı,
her zaman

ялан- [yalan-] yalanmak

яланаяк [yalanayak] yalın ayak

яланаяклы [yalanayaklı] yalın
ayaklı

яланбаш [yalanbaş] başı açık

ялангач [yalangaç] çıplak;

ялангач балык [yalangaç balık]
çıplak balık; ялангач килеш [ya-
langaç kilêş] çıplak halde ♦ ялан-
гач калдыр- [yalangaç kaldır-]
çıplak bırakmak

ялангачлан- [yalangaçlan-] çıp-
laklanmak

ялангачлык [yalangaçlık] çıp-
laklık, fakirlik, yoksulluk

яланкул [yalankul] çıplak kol
ile, çıplak el ile, eldivensiz

яланлык [yalanlık] kır, geniş
açık yer

ялантау [yalantau] ormansız
dağ

ялантәпи [yalan tepı] çıplак
аяк, yalın ayak

ялан-ялан [yalan-yalan] her za-
ман ♦ ялан-ялан майлы ботка
булмый [yalan-yalan maylı botka
bulmıy] her zaman yağlı lokma ol-
maz

яланөс [yalanös] (*kışın*) gömlek
ile, paltosuz

ялау [yalau] 1. bir çeşit ilik; 2.
miğfer tepesindeki alem

ялвар- [yalvar-] yalvarmak

ялвару [yalvaru] yalvarma

ялварулы [yalvarulı] yalvarmalı

ялга- [yalga-] eklemek

ялгам [yalgam] aşı, kalem

ялгама [yalgama] ilâve ekleme

ялган [yalgan] yalan; ялган

төгълимат [yalgan teglimat] ya-
lan nazariye; ялган шаһит [yal-
gan şahit] yalancı şahit; ялган ка-
тыштыр- [yalgan katıştır-] yalan
katmak; ялганын тот- [yalganın
tot-] yalanını асığа çıkarmak ♦

ялган капчыгы [yalgan karçığı]
yalan kutusu

ялган- [yalgan-] eklenmek

ялганла- [yalganla-] yalanla-
mak

ялганлык [yalganlık] yalan olma
hâli

ялганма [yalganma] eklenme,
ekleme

ялгану [yalganu] eklenme işi

ялганчы [yalgançı] yalancı

ялгау [yalgau] ekleme (*nesnes*)

ялгаулы [yalgaulı] eklemeli, ilâ-
veli

ялгаш [yalgaʃ] yalak, yalaka
 ялгыз [yalgız] yalnız, tek; ял-
 гыз ана [yalgız ana] gayri meşru
 çocuk doğuran ana ♦ ялгыз ба-
 шы [yalgız başı] evlenmemiş, eş-
 siz

ялгызак [yalgızak] 1. kolhoza
 girmeyen kimse; 2. teke tek dö-
 vüşçü; ялгызак кысла [yalgızak
 kışla] bir cins deniz yengeçi

ялгызлык [yalgızlık] yalnızlık;
 ялгызлык исем [yalgızlık isem]
 gr. özel isim

ялгыш [yalgıʃ] yanlış ♦ ялгыш
 юлга кер- (кит-) [yalgıʃ yulga
 kêr- (kit-)] yanlış yola girmek (git-
 mek)

ялгыш- [yalgıʃ-] yanlışmak, hata
 etmek

ялгышлык [yalgıʃlık] yanlışlık;
 ялгышлык белән [yalgıʃlık bê-
 len] yanlışlıkla; ялгышлык ит-
 (эшлә-, жибәр-) [yalgıʃlık it- (êş-
 le-, ciber-)] yanlışlık etmek (işle-
 mek), hata yapmak

ялгышсыз [yalgıʃsız] yanlışsız
 ялгыштыр- [yalgıʃtır-] yanılt-
 mak

ялгышу [yalgıʃu] yanlış

яле [yelê] haydi ... bakalım

ялкау [yalkau] tembel

ялкаулан- [yalkaulan-] tembel-
 lik etmek

ялкаулык [yalkaulık] tembellik

ялкылда- [yalkıl-da-] yalım ya-
 lım parlamak

ялкын [yalkın] yalım

ялкынлан- [yalkınlan-] 1. yalım-
 lanmak; 2. heyecanlanmak

ялкынландыр- [yalkınlandır-]

yalımlandırmak

ялкынланып [yalkınlanıp] he-
 yecanlanarak

ялкынлы [yalkınlı] yalımlı

ялкынсын- [yalkınsın-] kızarıp
 kabarmak

ялкынсыну [yalkınsıny-] kızarıp
 kabarma

ялкыт- [yalkıt-] bıktırmak

ялла- [yalla-] bir kimseyi ücret
 ile çalıştırmak

яллан- [yallan] ücret talep ede-
 rek çalışmak

яллау [yallau] ücret ile iş ver-
 me

яллаучы [yallauçı] ücret ile iş
 veren

яллы I [yallı] ücretli (iş)

яллы II [yallı] yeledi; яллы бүре
 [yallı börê] sırtlan

ялма- [yalma-] ağız dolusu yut-
 mak; ялмап ал- [yalmap al-] ağız

dolusu alıp yutmak; ялмап куй-
 [yalmap kuy-] ağızına alıp bitirmek

ялмавыз [yalmavız] mitolojik
 obur kadın, koca karı

ялман [yalman] 1. fare; 2. kös-
 tebek

ялман- [yalman-] yalanmak

ялпак [yalpak] yayvan

ялт [yalt] parıl parıl; zıp; ялт ит-
 [yalt it-] 1. parlamak, yaldırak ol-
 mak; 2. yaldızlanmak; ялт итөп

кит- [yalt itêp kit-] parlayıp çak-
 mak; ялт иткәнче [yalt itkençê]

yaldırak olana kadar; ялт иттәр-
 [yalt ittêr-] temizleyip yaldızlamak

ялт-йолт [yalt-yolt] şimşek pa-
 rıltısı, çakmak çakmak; ялт-йолт

ит- [yalt-yolt it-] şimşekler çak-

мак; ялт-йолт каран- (кара-) [yalt-yolt karan- (kara-)] çakmak çakmak gözler ile bakmak

ялтыр [yaltır] yaldır

ялтыра- [yaltıra-] yaldızlanmak, parlamak

ялтыравык [yaltıravık] yaldızlı; yaldırak; ялтыравык йөгерт-

[yaltıravık yögêrt-] yaldızlamak

ялтыравыклы [yaltıravıklı] yaldızlı, yaldıraklı

ялтырак [yaltırak] yaldırak

ялтырат- [yaltırat-] yaldızlatmak, parlatmak

ялтыраткыч- [yaltıratkıç] yaldızlayıcı

ялтыр-йолтыр [yaltır-yoltır] çakmak çakmak, türlü türlü; ялтыр-йолтыр ит- (кил-) [yaltır-yoltır it- (kil-)] dalga dalga parlamak

ялчы [yalçı] ırgat; tarım işçisi

ялчылык [yalçılık] ırgatlık; ялчылык ит- [yalçılık it-] ırgatlık etmek

ялык- [yalık-] bıkmak

ялык-йолык [yalık-yolık] ışıl ışıl, pırıl pırıl, tiril tiril

ялыктыр- [yalıktır-] bıktırmak

ялыктыргыч [yalıktırğıç] bıktırıcı

ялын- [yalın-] biraz yalvarmak

ялынулы [yalınulı] yalvarmalı (ses)

ялыныч [yalınıç] yalvarmaklık, yalvarma

♦ ялыныч калмады [yalınıç kalmadı] yalvarmaya gerek kalmadı; ялыныч төш-

[yalınıç töş-] yalvarmaya gerek olmak

ям [yam] ulaklık yolu ve sistemi; ям чап- [yam çap-] posta yolunda at koşturmak; ям чабучы [yam çabuçı] postacı, ulak

яма- [yama-] yamamak

ямал- [yamal-] yamanmak; ямалып беткән [yamalıp bêtken] çok yamalı

ямалган [yamalğan] yamanmış

яман [yaman] yaman, kötü, fena; яман кутыр [yaman kutır] kötü çiban;

яман ният [yaman niyet] kötü niyet; яман шеш [yaman şêş] kötü şiş, kanser

♦ яман күз [yaman küz] kem göz; яман тел [yaman têt] kötü dil;

яман теллән- [yaman têtlen-] kötü konuşmak

яман- [yaman-] yamanmak

яманат [yamanat] kötü ad, kötü şöhrət

♦ яманаты чыккан [yamanatı çıkkan] kötü şöhreti çıkmış;

яманатын сат- (чыгар-) [yamanatın sat- (çıgar-)] kötü ad yaумак

яманатлы [yamanatlı] kötü şöhrətli

яманла- [yamanla-] kötölemek

яманлык [yamanlık] yamanlık, kötölük, fenalık

ямансу [yamansu] kederli kederli, mahzun mahzun, üzgün üzgün

ямансула- [yamansular-] kederlenmek, üzölmek

ямансулык [yamansulık] kederlilik, mahzunluk

ямау [yamau] yama; ямау сал- [yamau sal-] yama уармак

♦ ямау өстенә ямау [yamau östê-

не уamak] yama üstüne yama
 ямаулы [yamauli] yamalı
 ямаулык [yamaulik] yamalıк
 яме [yemê] evet mi? ünlemi
 ямчы [yamçï] ulak, postacı
 ямчылык [yamçılık] ulaklık,
 postacılık
 ямь [yem'] güzellik, yakışıklılık,
 süs, bezek; ямь бир- [yem' bir-]
 güzellik vermek; ямен жибәр-
 (китер-) [yemên ciber- (kitêr-)]
 güzelliğini yok etmek (gidermek)
 ямьле- [yem'lê] güzellikli
 ямьлелек [yem'lêlêk] güzel ol-
 maklık
 ямьлэндер [yem'lendêr-] gü-
 zellik vermek, güzelleştirmek,
 ямьлэ- [yem'le-] güzellik ver-
 mek
 ямьлэн- [yem'len-] güzellen-
 mek, bezenmek, süslenmek
 ямьсез [yem'sêz] çehresiz, az
 güzel, az yakışıklı
 ямьсезлек [yem'sêzlêk] çeh-
 resizlik
 ямьсезлэндер- [yem'sêzlen-
 dêr-] çehresizlendirmek, kötü hâle
 koymak, güzelliği azaltmak
 ямьсезлэ- (ямьсезлэт-) [yem'-
 sêzle- (yem'sêzlet-)] güzelliğini gi-
 dermek
 ямьсезлэн- [yem'sêzlen-] gü-
 zelliğini yetirmek, güzelliğini boz-
 durmak
 ямьсезлэнеш- [yemsêzlenêş-]
 bir biriyle kötü olmak
 ямь-тэм [yem'-tem] güzellik tat;
 ямь-тэм тапма- [yem'-tem tap-
 ma-] güzellik tat bulmamak, lezzet
 almamak

ямьшек [yem'şêk] yassılmış,
 уатук
 ямьшэй- [yem'şey-] yassılmak
 ямьшэйт- [yemşeyt-] yassılı-
 mak
 ян [yan] 1. yan; 2. kaburga; ян
 белэн [yan bêlen] yan tarafı ile;
 янга жик [yanga cik-] (*at vb.*) ya-
 na koşmak; янда йөрт- [yanda
 yört-] alıp götürmek; янга кал-
 [yanga kal-] sarfedilmemek ♦ ян-
 га калдыр- [yanga kaldır-] yanın-
 da bırakmak
 ян- [yan-] yanmak
 яна- [yana-] 1. el ve kol ile teh-
 dit etmek; 2. (*tırpan, orak vb.*) bi-
 lemek
 яनावыч [yanaviç] (*tırpan, orak
 vb.*) bileyi taşı
 янар [yanar] yanar (*dağ vb.*)
 янау [yanau] tehdit
 янаулы [yanaulı] tehditli
 янбаш [yanbaş] yan taraf, kal-
 ça; янбаш сөягә [yanbaş söye-
 gê] kalça kemiği
 январь [yanvar'] ocak (*ayı*)
 янга [yanga] yana
 янгын [yangın] yangın; янгын
 сүндергеч [yangın sündêrgêç] it-
 faiye ve itfaiye âletleri; янгын сүн-
 дерүче [yangın sündârüçâ] yan-
 гын söndürücü, itfaiye eri ♦ янгын
 сүндерергә чиста су кирәкми
 [yangın sündêrêrge çista su kirek-
 mi] yangın söndürmeye taze su
 lâzım değil
 янгынчы [yangınçı] yangın sön-
 dürücü, itfaiye eri
 яндагы [yandagı] yandaki
 яндыр- [yandır-] yandırmak

яндыргыч [yandirgıç] yandırıcı âlet

яндырыл- [yandırıl-] yandırılmak

янкапка [yankapka] yan kapı

янкорма [yankorma] ek bina

яннан [yannan] yandan, yan taraftan

янтай- [yantay-] yana yatmak

янтайт- [yantayt-] yana yatırmak

янтерэк [yantêrek] yan direk

янтык [yantık] yan

янтыктан [yantıktan] yan taraftan

яну [yanu] yanma, yanma işi

янут [yanut] yırtıcı sincap-gillerden bir cins hayvan, *bk.* енот

янучан [yanuçan] yanıcı

янчык [yançık] küçük çanta

янійөзэр [yanıözer] suda yan yan yüzen bir cins böcek

янык [yanık] yanık

янына [yanına] yanına

янында [yanında] yanında

янындагы [yanındağı] yanında-ki

янып-пешеп [yanıp-pêşêp] yanıp pişip

яныннан [yanınnan] yanından

яньче- [yençê-] ezerek çukurlaştırmak

яньчек [yençêk] ezilerek çukurlaştırmak

яньчел- [yençêl] ezilerek çukurlaştırmak

янә, янәдән [yene, yeneden] yine, yeniden, tekrar, tekrardan

янәсе [yenesê] güya, güya ki, imiş

янәшә [yeneşel] yanaşa, yanına, yan yana; янәшә тыныч

яшә- [yeneşe tınıç yeşe-] yan yana barış içinde yaşamak ♦ янәшә

куй- [yeneşe kuy-] yan yana koymak, karşılaştırmak

янәшәлек [yeneşelêk] yan yana olma hâli; янәшәлек бәйлә-

нешә [yeneşelêk beylenêşê] *gr.* eksiz bağlanma

янәшә-тирә [yeneşe-tire] yan yöre

яп- [yar-] kapamak, kapatmak, örtmek

япан [yapan] yaban, ıssız yer

япа-ялгыз [yapa-yalgız] yara yalınız

япма [yapma] duvarsız ve üstü örtülü bina, baraka

япон [yapon] Japon; япон гө-ле [yapon gölê] bir cins küçük çiçekli çalı

япсар- [yapsar-] 1. üst üste bindiştirmek; 2. ispat etmek

япь [yer'] birleştirilmiş veya düğümlemiş ip (tel, dal *vb.*)

япыле [yer'lê] dallı, telli

япътәш [yer'teş] 1. birleşmiş her dal ve telden her biri; 2. arkadaşı

яр I [yar] yar, sahil, kıyı, yaka;

яр буге [yar buyı] kıyı boyu; яр буендагы [yar buyındağı] kıyı boyundaki; яр карлыгачы [yar karlıgacı] yar kırlangıcı

яр II [yar] yâr, sevgili

яр- [yar-] 1. yarmak; 2. (*bitki, ağaç vb.*) yeşermeye başlamak

яра [yara] yara; яра авызы [yara avızı] yara ağzı; яра ташы

[yara taşı] yarada kanı durduran bir cins taş; яра эзе [yara êzê] yara izi ♦ ярага тоз сип- [yaraga toz sip-] yaraya tuz basmak

яра- [yara-] yaramak

ярабби, яраббем [yarabbi, yarabbêm] ya rabbi, ya rabbim

ярак [yarak] 1. yarak, silâh; 2. malzeme

яраклаш- [yaraklaş-] 1. alışmak; 2. uygunlaşmak, rejime uygun hâle gelmek

яраклаштыр- [yaraklaştır-] 1. alıştırmak; 2. uygunlaştırmak

яраклы [yaraklı] işe yarar, uygun; яраклы бул- [yaraklı bul-] işe yarar olmak, uygun olmak

яраклылык [yaraklılık] işe yararlık, uygunluk

яраксыз [yaraksız] işe yaramaz, gerekmez, uygun olmayan, iskarta; яраксыз тап- [yaraksız tap-] işe yararsız bulmak; яраксызга чыгар [yaraksızga çigar-] iskartaya çıkarmak; яраксыз хэлгә кил- [yaraksız helge kil-] işe yaramaz hâle gelmek, bozulmak

яраксызлык [yaraksızlık] işe yaramazlık

ярал- [yaryl-] var olmak; doğmak, yaratılmak, embriyen hâline gelmek

ярала- [yarala-] yaralamak

яралан- [yaran-] yaralanmak

яралгы [yargı] embriyen

яралу [yaryl] var olma, yaratılma

яралыш [yarylış] var olma hâli, yaratılma şekli

яралы [yaryl] yaralı

яралылык [yarylılık] yaralılık

ярамас [yaramas] yaramaz

ярамый [yaramıy] 1. yaramıyor; 2. yasak; 3. olmaz

яран I [yaran] 1. yâran, arkadaş; 2. yardımcı

яран II [yaran] itir çiçeği

яраp [yara] olur, yarar, iyi, yasak değil; яраp инде [yara indê] eh öyle olsun, şimdilik olur

яраpлы [yaryl] yararlı

яраpлык [yarylık] yararlı, faydalı

ярат- I [yarat-] sevmek, aşık olmak; яратып бетермә- [yaratıp bêtêrme-] pek sevmemek

ярат- II [yarat-] yaratmak, var etmek

ярат- III [yarat-] uygunlaştırmak

яраткан [yaratkan] sevdik, sevdiği, seven

яраттыр- [yattır-] sevdirmek

ярату [yratu] sevgi

яратучан [yratuçan] sevgiye düşkün

яратучы I [yratuçı] seven, sever; sevicı

яратучы II [yratuçı] yaratıcı, yaratan

яратылыш [yaratılış] yaratılış

яратыш- [yaratış-] sevişmek

яраш- [yaraş-] 1. yaraşmak; 2. barışmak, uygunlaşmak

ярашкан [yaraşkan] uygunlaştırmış

ярау I [yarau] yarama, yaraşma, ума, uygun olma

ярау II [yarau] olgun, tam, değerli; ярау ат [yarau at] olgun at

яраулан- [yaraulan-] (*at*) yarış ve iş için hazır olmak

ярауландыр [yaraulandır-] (*at*) yarış için hazırlamak

яраулы [yaraulı] yarıша hazır-
lanmış (*at*)

ярашлы [yaraşlı] yaraşıklı; ярашлы рәвештә [yaraşlı revêšte] yaraşıklı şekilde

ярашлылык [yaraşlılık] yaraşıklılık

ярашсыз [yaraşsız] yaraşsız

яраштыр- [yaraştır-] yaraştır-
mak

ярашу [yaraşu] 1. yaraşma; 2. *gr.* uygunluk

ярашучан [yaraşuçan] alışkan, uygunluğa meyilli

ярашучанлык [yaraşuçanlık] alışkanlık, uygunluluk

яргак [yargak] 1. yünü dökülmüş eski deri; 2. eski yün deri elbise

яргала- [yargala-] bir çok defa yarmak

яргалан- [yargalan-] bir çok defa yarılmak

ярдәм [yardem] yardım; ярдәм ит- (күрсәт-) [yardem it- (kürset-)] yardım etmek (göstermek)

ярдәмендә [yardemênde] yardımını ile

ярдәмлек [yardemlêk] yardımcı; ярдәмлек сүз [yardemlêk süz] *gr.* yardımcı söz

ярдәмләш- [yardemleş-] yardımlaşmak

ярдәмләшү [yardemleşü] yardımlaşma

ярдәмче [yardemçê] yardımcı

ярдәмчел [yardemçêl] yardımcı-sever

ярдәмчеллек [yardemçêllêk] yardımcı-severlik

ярдәмчесез [yardemçêsêz] yardımcısız

ярка [yarka] tomruk yarısı, yarma; ярка бүрәнә [yarka bürene] ortadan yarılmış tomruk ♦ ярка кебек [yarka kêbêk] işlenmiş tomruk gibi, çok güzel ve sağlam, çam yarması gibi

ярдыр [yaradır-] yardımcı

ярканат [yarkanat] yarasa

ярлы [yarlı] fakir, yoksul, sefil,

ярлык [yarlık] 1. hafta, etiket; 2. *af* (*kağıdı*)

ярлыка- [yarlıka-] affetmek, merhamet etmek

ярлыкан- [yarlıkan-] affedilmek, merhamet edilmek

ярлылан- [yarlılan-] fakirleşmek, sefilleşmek

ярлау [yarlau] dik kıyı, yalçın kaya, sarp yer

ярлылык [yarlılık] fakirlik, yoksulluk

ярлы-ябагай [yarlı-yabagay] fu-kara, sefiller, yoksullar

ярма [yarma] yarma, bulgur;

ярма кар [yarma kar] küçük yuvarlak taneli kar; ярма яргыч [yarma yargıç] bulgur değirmeni

ярмалан- [yarmalan-] yarma (*gibi*) olmak

ярмалы [yarmalı] yarmalı

ярминкә [yarminke] fuar, panayı

яровой [yarovoy] ilkbaharlık, baharlık, yazlık

ярпай- [yarpay-] 1. şişmanlaşmak, semirmek, göbeklenmek; 2. üstünlük taslamak, kibirlenmek

ярпач [yarpaç] kibirli, gururlu,
ярсу [yarsu] 1. kızgın, çok heyecanlı; kızgınlık, heyecanlılık; 2. kızgın, köpürmüş, öfkeli

ярсулан [yarsulan-] kızmak, öfkelenmek, heyecanlanmak

ярсулы [yarsulı] kızgın, öfkeli, heyecanlı

ярсучан [yarsuçan] kızmaya, (öfkeye, coşkunluğa) meyilli

ярсучанлык [yarsuçanlık] coşkunluğa meyillilik

ярсы- [yarsı-] çok heyecanlanmak, köpürmek

ярсын- [yarsın-] coşkunluk duymak

ярсынучан [yarsınuçan] coşkunluk duymaya meyilli

ярсыт- [yarsıt-] coşturmak

ярсыткыч [yarsıtkıç] coşturucu

ярты [yartı] yarı, yarım ♦ **ярты акыллы** [yartı akıllı] yarım akıllı; **ярты сүздөн** [yartı süzden] yarım sözden; **ярты юлда кал-** [yartı yulda kal-] yarı yolda kalmak; **ярты жанын ал-** [yartı canın al-] yarım canını almak

ярты-йорты [yartı-yortı] yarım yamalak

яртылаш [yartılaş] yarım şekilde; **яртылаш ачык** [yartılaş ачык] yarım açık şekilde; **яртышарлап** [yartışarlap] yarımşar şekilde, yarım yarım

ярус [yarus] 1. galeri, balkon; 2. kat, tabaka

ярут [yarut] yar otu

ярчык [yarçık] şarapnel parçası
яры [yarı] zar, perde

ярый [yarıy] 1. yarıyor; 2. izin var, yasak değil; 3. olur; **ярый ла ...** [yarıy la...] ah keşke; **ярый инде** [yarıy indê] eh öyle olsun, şimdilik olur; **ярый эле** [yarıy elê] hele, şimdilik

ярыйсы [yarıysı] epeyce, iyice

ярык [yarık] yarık, patlak ♦ **ярык барабан** [yarık baraban] patlak davul, geveze

ярыл- [yarıl-] yarılmak, patlamak ♦ **ярылып ята** [yarılıp yata] nasıl olduğu çok iyi görünüyor; **ярылырга житеп** [yarılırga citêp-] yarılmaya az kalmış gibi, olanca kuvvetiyle

ярым [yarım] yarım, yarı; **ярым кыргый** [yarım kırgıy] yarı yabanî; **ярым рәсми** [yarım resmî] yarı resmî; **ярым алка** [yarım alka] yarım halka

ярымавтомат [yarımvavtomat] yarı otomatik

ярым-йорты [yarım-yortı] yarım yamalak, yetersiz; **ярым-йорты чара** [yarım-yortı çara] yarım yamalak çare, yetersiz çare

ярымтүгөрөк [yarım tügerek] yarım halka

ярымбиш [yarım biş] hektarin beşte ikisi kadar ölçü birimi

ярымутрау [yarımutrau] yarım ada

ярымфинал [yarım final] yarı final

ярымчүл [yarımçül] yarı çöl

ярымшар [yarımşar] yarım küre

ярымүткөргөч [yarımütkegêç]

ыары геçирген, ыары илеткен
 ярымүткәргечле [yarımütker-
 gêçlê] ыары геçиргенли
 ярыш [yariş] ыариş
 ярыш- [yariş-] ыариşмак
 ярышучы [yarişuçı] ыариşçı
 ярышчы [yarişçı] *бк.* ярышучы
 ярәш- [yereş-] söz kesmek, ni-
 şanlanmak
 ярәшелгән [yereşêlgen] sözlü,
 nişanlı (*kız*)
 ярәшү [yereşü] nişanlanma
 яса- [yasa-] 1. yapmak; 2. dü-
 zenlemek, tertip etmek
 ясак [yasak] vergi
 ясакчы [yasakçı] vergi toplayı-
 сı
 ясалма [yasalma] uydurma, su-
 nî; ясалма сүз [yasalma süz] *гр.*
 türemiş isim
 ясалмалык [yasalmalık] davra-
 nişta sunîlik, yapmacık
 ясал- [yasal-] 1. yapılmak; 2.
 düzenlenmek
 ясан- [yasan-] kendini tertibe
 koymak, kılık kıyafetini düzenle-
 mek
 ясат- [yasat-] 1. yaptırmak; 2.
 düzenlettirmek, tertipletmek
 ясау [yasau] 1. yapma; 2. dü-
 zenleme
 ясин [yasin] yasin duası; ясин
 чык- (уқы-) [yasin çık- (ukı-)] ya-
 sin okumak
 яскан- [yaskan-] bir işe başla-
 mağa can atmak (çok istemek)
 ясле [yeslê] çocuk yuvası, kreş
 ясмин [yesmin] yasemin
 ясмък [yasmık] mercimek ♦
 ясмък күз [yasmık küz] merci-

mek göz; küçük ve batık göz
 яссы [yassı] yassı, yayvan ve
 düz; яссы табанлы [yassı ta-
 banlı] düz taban; яссы таулык
 [yassı taulık] yassı dağlık, yayla
 яссылан [yassılan-] yassılan-
 мак
 яссылык [yassılık] yassılık, yay-
 vanlık
 ястык [yastık] yastık
 ястү [yestü] yatsı (*namazı*)
 ят [yat] yabancı, yad; ят ил
 (жир) [yat il (cir)] yabancı ülke
 (yer); ят кеше [yat kêşê] yabancı
 kişi; ят күр- (ит-) [yat kür- (i-)]
 yabancı görmek (etmek)
 ят- [yat-] yatmak
 ятак [yatak] yatak
 ятакханә [yatakhane] yatakhane
 не
 ятеш [yetêş] makbul
 ятим [yetim] yetim (*uğlan*); ятим
 бала [yetim bala] yetim çocuk;
 ятим кал- [yetim kal-] yetim kal-
 мак
 ятимлек [yetimlêk] yetimlik
 ятимләрчә [yetimlerçe] yetim-
 ler gibi
 ятимә [yetime] yetim (*kız*)
 яткыз- [yatkız-] yatırmak; sak-
 lamak, bekletmek
 яткылык [yatkılık] döl yatağı
 яткын I [yatkın] beklemiş, yat-
 miş, bayat
 яткын II [yatkın] 1. yatay; 2.
 maden cevheri yatağı
 яткыр- [yatkır-] yatırmak
 ятла- [yatla-] ezberlemek
 ятма I [yatma] maden cevheri
 katmanı

ятма II [yatma] ufki , yatay
ятсын- [yatsın-] yadırgamak
яттан [yattan] ezbere, ezberden

ятынкы [yatınkı] yatık, egik; meyilli

ятыш- [yatış-] hep birlikte yatmak

ятышлы [yatışlı] yerine uygun, makbul

ятышсыз [yatışsız] yerine уымауан, уугунсуз

ятымә [yet'me] büyük gözenekli ағ

яу [yau] 1. düşman yağı; 2. ordu

яу- [yau-] yağmak

яугир [yaugir] yaver

яудыр- [yaudır-] yağdırmak

яула- [yaula-] 1. fethetmek; 2. *mes.* kazanmak, elde etmek

яулаучы [yaulauçı] fethedici, zaptedici, fâtih

яулык [yaulık] baş örtüsü

яучы [yauçı] kız isteyici, дүнүрцү

яучыл [yauçıl] savaşa düşкүн kimse, askerliğе düşкүн kimse

яучыла- [yauçıla-] дүнүр düşmek

яучылык [yauçılık] дүнүрцүлүк

яушан [yauşan] yavşan otu

яфрак [yafrak] yaprak; яфрак балы [yafrak balı] arıların ağaç yapraklarından aldıkları bal; яфрак коел- [yafrak koyıl-] yaprak yere düşmek; яфрак яр- [yafrak yar-] yaprak çıkarmağa başlamak

♦ яфрак асты [yafrak astı] борсуну ödemekten kaçма, gizlenme

яфраклы [yafraklı] yapraklı;

яфраклы урман [yafraklı orman] yapraklı ağaçlar ormanı

яфракча [yafrakça] küçük yaprak

яхта [yahta] yat, tekne

яхтачы [yahtaçı] yatçı

яхтачылык [yahtaçılık] yatçılık

яхшатлан- [yahşatlan-] kendini iyi göstermek

яхшатлы [yahşatlı] kendini iyi gösteren (*kimse*)

яхшы [yahşı] iyi, güzel; яхшыгына [yahşı gına] epeyce, iyi; яхшы нәселле [yahşı nesellê] soylu; яхшы як [yahşı yak] iyi taraf;

яхшы түгел [yahşı tûgêl] iyi değil

♦ яхшы атлылык [yahşı atlılık] iyi adlilik, iyi şöhret; яхшы дип тап- [yahşı dip tap-] iyi deyip bulmak, kanaat getirmek;

яхшы күз белән кара- [yahşı küz bêlen kara-] iyi göz ile bakmak; яхшы күңелле [yahşı küngêllê] iyi gönlü; яхшы ниятле [yahşı niyetlê] iyi niyetli; яхшы сүз белән искә ал- [yahşı süz bêlen iske al-] iyilikle anmak; яхшы чакта (чагында) [yahşı çakta (çagında)] iyilikle, iyi zamanda

яхшылан- [yahşılan-] iyileşmek

яхшылап [yahşılap] iyice

яхшылык [yahşılık] iyilik; яхшылык белән [yahşılık bêlen] iyilikle; яхшылык итүче [yahşılık itüçê] iyilik edici; яхшылык теләүче [yahşılık tèleüçê] iyilik dileyici

♦ яхшылыкка яманлык [yahşılıkka yamanlık] iyiliğe kötülük; яхшылыкның кадерең бел- [yahşılıknıng kadêrên bêl-] iyiliğin

kadrini bilmek

яхшылыкта [yahşılıkta] iyilikte

яхшыр- [yahşır-] iyileşmek

яхшырт- [yahşırt-] iyileştirmek

яхшыртылган [yahşırtılğan] iyileştirilmiş

яхшысынма- [yahşısınma-] çekinmek

яше-карты [yeşê-kartı] genci yaşlısı

яшел [yeşêl] yeşil; яшел үлән [yeşêl ülen] yeşil ot ♦ яшел тавыш белән [yeşêl taviş bêlen] keskin ses ile; яшел урам ач- [yeşêl uram aç-] geniş imkân vermek

яшелбаш [yeşêlbaş] yeşil başlı ördек

яшеллек [yeşêllêk] yeşillik

яшеллән- [yeşêllen-] yeşillenmek

яшеллэндер- [yeşêllendêr-] yeşillendirmek

яшеллэндерү [yeşêllendêrû] yeşillendirme

яшелчә [yeşêlçe] sebze, zerbavat, salatalık vb.; яшелчә бакчасы [yeşêlçe bakçası] sebze bahçesi; яшелчә саклагыч [yeşêlçe saklagıç] sebze saklayıcı (когуусу) oda; яшелчә үстерүче [yeşêlçe üstêrücü] sebze yetiştirici

яшелчәлек [yeşêlçelêk] sebze-lik

яшелчәче [yeşêlçeçê] sebzeci

яшелчәчелек [yeşêlçeçêlêk] sebzecilik

яшен [yeşên] yıldırım; яшен кайтаргыч (уздыргыч) [yeşên

kaytargıç (uzdırgıç)] paratoner ♦ яшен суккандай [yeşên sukkan-dan] yıldırım çarpmış gibi; яшен ташыдай [yeşên taşıda] çok çabuk; яшен тизлеге белән, яшен тизлегендә [yeşên tizlêgê bêlen, yeşên tizlêgênde] yıldırım hızı ile, yıldırım hızında, çok çabuk, süratli

яшенле [yeşênlê] yıldırımlı; şimşekli

яшенлә- [yeşênle-] şimşek çakmak, yıldırım düşmek

яшер- [yeşêr-] gizlemek

яшерен [yeşêrên] gizli, saklı, üstü kapaklı; яшерен рәвештә [yeşêrên revêşte] gizli şekilde; яшерен сайла- [yeşêrên sayla-] gizli seçmek; яшерен юл [yeşêrên yul] gizli yol

яшерен- [yeşêrên-] gizlenmek; яшеренеп ят- [yeşêrênêp yat-] gizlenip yatmak (durmak)

яшерен-батырын [yeşêrên-batırın] gizleyerek, batırarak, gizli saklı ♦ яшерен-батырын түгел [yeşêrên-batırın tûgêl] gizli saklı değil

яшеренлек [yeşêrênlêk] gizlilik

яшермиçә [yeşêrmiçe] gizleme-den, açıkça

яшертен [yeşêrtên] gizli, gizlice

яшь I [yeş] genç; яшь ерет [yeş yêgêt] genç yiğit, delikanlı; яшь килен [yeş kilên] genç gelin, yeni gelin; яшь чырайлы [yeş çıraylı] genç görünüşlü ♦ яшь чак - юләр чак [yeş çak - yüler çak] gençlik çağı ahmaklık çağı

яшь II [yeʃ] yaş, yıl; (сезгә) ничә яшь [(sêzge) niçe yeʃ] kaç yaşındasınız?; яше чык- [yeʃê çık-] yaşı tamamlanmak; яше уз- [yeʃê uz-] yaşı geçmek; яше житкән [yeʃê citken] yaşı yetmiş
 ♦ яше күп тә, акылы юк [yeʃê küp te, akılı yuk] yaşı çok da, akli yok

яшь III [yeʃ] göz yaşı; яшь бөртәге [yeʃ börtêgê] göz yaşı damlası; яше чишмәдәй [yeʃê çişmedey] gözyaşı çeşme gibi ♦ яшькә тыгыл- [yeʃke tıgıl-] ağ-lamaktan tıkanmak

яшькелт, яшькелтем [yeʃkêlt, yeʃkêltêm] yeşilce, yeşilimtrak, yeşilimsi

яшькелт-соры [yeʃkêlt-sori] yeşil gri, gri yeşili

яшьле [yeʃlê] yaşlı (*göz*)

яшьлек I [yeʃlêk] gençlik, delikanlılık; яшьлере белән [yeʃlêgê belen] gençliği ile

яшьлек II [yeʃlêk] (*каç*) yaşlık; ничә яшьлек [niçe yeʃ'lêk] kaç yaşında

яшьли [yeʃli] genç iken, delikanlılık çağında

яшьлән- [yeʃlen-] (*gözü*) yaşlanmak

яшьләрчә [yeʃlerçe] gençler gibi

яшьнә- [yeʃne-] yıldırım çakmak, şimşek çakmak ♦ яшьнәп торган чагы [yeʃnep torgan çagı] yıldırım gibi olunan çağı, çok gayretli vakti

яшьтән [yeʃten] gençlikten

яшьтәш [yeʃteʃ] taydaş

яшь-жилкәнчәк [yeʃ-cilkênçek] gençler, delikanlılar

яшә- [yeʃe-] yaşamak, hayat sürmek, ömür sürmek; яшәп килгән [yeʃep kilgen] yaşayıp gelmiş, süre gelmiş; яшәргә сәләтле [yeʃerge seletlê] yaşamağa salâhiyetli, gücü olan

яшәеш [yeʃeyêʃ] yaşayış

яшәешле [yeʃeyêʃlê] sağlam, ömürlü, imkânlı

яшәр- I [yeʃer-] gençleşmek

яшәр- II [yeʃer-] yeşillenmek

яшәрт- [yeʃert-] gençleştirmek

яшәрткәч [yeʃertkêç] gençleştirici

яшәсен [yeʃesên] yaşasın

яшәү [yeʃeü] yaşama, hayat, ömür; яшәү урыны [yeʃeü urını] yaşama mekânı, ikametgâh;

яшәү көче [yeʃeü köçê] yaşama gücü

яшәүче [yeʃeüçê] yaşayıcı, ikâmet edici

яшәүчән [yeʃeüçen] yedi canlı, yaşatmaya gücü olan

яшәүчәнлек [yeʃeüçenlêk] yaşama kabiliyeti

яшүсмер [yüşüsmêr] yeni yetme; яшүсмер чак [yüşüsmêr çak] yeni yetme çağı

яңа [yanga] yeni; яңа туган [yanga tungan] yeni doğmuş;

яңа ай [yanga ay] yeni ay, hilâl; яңа кеше [yanga kêşê] yeni kişi; яңа киём [yanga kiyêm] yeni giyim,

yeni elbise; яңа хәбәр [yanga heber] yeni haber; яңа жир [yanga cir] yeni yer ♦ яңа себерке [yanga sêbêrkê] bir mevkiye yeni gelmiş idareci; яңа туган ай ке-

бек [yanga tungan ay kébêk] hilâl gibi

яңабаштан [yangabaştan] yeni baştan

яңадан [yangadan] yeniden

яңак I [yangak] yanak; яңак му-
скуллары [yangak muskulları] ya-
nak kasları, yüz kasları; яңак
сөяге [yangak söyegê] yanak ke-
miği ♦ яңагына менеп төш- [ya-
ngagına mênêp töş-] tokat atmak,
şamar vurmak

яңак II [yanak] (*pencere, kapı*
v.b.) iki yan tarafından her biri, sö-
ke

яңакла- [yangakla-] tokatlamak,
şamarlamak

яңалиф [yantalıf] 1920-1940
arası SSCB'de bazı türk dilli halk-
lar tarafından kullanılan yeni alfa-
be, latin alfabesi

яңалык [yantalık] yenilik; яңа-
лык керт- [yantalık kært-] yenilik
sokmak; яңалык кертүче [yanga-
lık kærtüçê] yenilik getirici

яңар- [yengar-] yenileşmek, tek-
rarlamak

яңарак (кына) [yengarak (kı-
na)] yeni, biraz önce, yenice

яңарт- [yengart-] yenileştirmek,
tekrarlatmak

яңарыш [yengarış] rönesans;
яңарыш чоры [yengarış çorı] rö-
nesans devri

яңача [yangaça] yenice, biraz
önce

яңгыр [yanggır] yağmur; яңгыр
болыты [yanggır bolıtı] yağmur
bulutu; яңгыр теләнчесе [yang-
gır telençesê] sarıasma (*yağmur-
dan önce ortaya çıkan bir cins
kuş*); яңгыр чыпчыгы [yanggır
çırçığı] yağmur serçesi

яңгыра- [yanggıra-] yankılan-
mak, aksiseda уармак

яңгыравык [yanggırarık] yankı,
aksiseda

яңгыравыклы [yanggıravıklı]
yankılı, aksisedalı

яңгырат- [yanggırat-] yankılat-
mak

яңгырау [yanggırau] yankı, ak-
siseda

яңгыраулы [yanggıraulı] yan-
kılı, aksisedalı

яңгыраш [yanggıraş] sözün te-
laffüz şekli, diksiyon

яңгырла- [yanggırla-] yağmur
yağмак

яңгырлы [yanggırlı] yağmurlu

яңгырсыз [yanggırsız] yağmur-
suz

яңгырсызлык [yanggırsızlık]
yağmursuzluk

яңгырчы [yanggırçı] yağmur
kuşu

яһүди [yehüdi] Yahudi

- Ə -

ə I [e] e', lâkin; amaç manasına cümle başı karşılaştırma edatı

ə II [e] e ünlemi

əбекəй [ebêkey] 1. erkeğin kaynanası; 2. yaşlı kadına hitap sözü
 əбелхəят [ebêlheyat] abıhayat
 əберчен [ebêrçên] küçük orman güvercini

əби [ebi] 1. ebe; 2. yaşlı kadın; 3. büyük anne ♦ əбилəр чуагы [ebiler çuagi] sonbahardaki sıcaklık, pastırma yazı

əби-бабай [ebi-babay] atalar, cetler

əбилек [ebilêk] ebelik

əбрəкəй [ebrekey] lâğım

əддəсханə [ebdeshane] abdes-hane, tuvalet

əбək [ebek] ebe tutmaca oyunu

əбəклə [ebeklê] ebeye vurma oyunu; əбəклə уйна- [ebeklê uyna-] ebe oyunu oynamak

əбəклə- [ebekle-] ebe tutma oyununda vurmak

əбək-чəбək [ebek-çebek] (çocuk) avuçlarını birbirine vurmak

əбəлək [ebelek] zayıf yaratılışlı, nahif, hissî, duygulu

əбət [ebet] tarlada yenilen öğle yemeği, öğle yemeği vakti

əбəү [ebeü] ey, ebi ünlemi

əбүжəһел [ebücehêl] 1. Ebü Cahil; 2. çok cahil kimse

əбжəд [ebced] ebced

əвен [evên] ekin demetlerini ku-

rutmak için hususî yapılan dam; əвен базы [evên bazı] ekin demetlerini kurutmak için hususî kazılan çukur; əвен сук- [evên suk-] kurutulmuş başak ve demetlerdeki ekin tanelerini ayırmak ♦ əвен кебек [evên kêbêk] şişman ve kıllı kıyafeti düzgün olmayan kimse; əвене янган (кеше) кебек йөр- [evênê yangan (kêşê) kêbêk yör-] ekini harmanı yanmış kişi gibi yürümek

əвенлек [evênlêk] 1. ekin kurutmak için geçici baraka; 2. beş bin demetlik ekin demeti ölçü birimi

əвер- [evêr-] evirmek, değiştirmek, çevirmek

əверел- [evêrêl-] evrilmek, şekli değişmek, çevrilmek

əверелдөр- [evêrêldêr-] çevirtmek, değiştirtmek

əвернə [evêrne] 1. kelep yarma âleti; 2. örümcek ağı; əвернə сөяге [evêrne söyegê] kalça kemikleri; əвернə чəчəклелər [evêrne çeçeklêler] çanak çiçekliler

əвернəле [evêrnêle] ağı olan örümcek; əвернəле коңғыз [evêrnelê konggız] sırtında örümcek ağına benzer bir şekil olan böcek

əвес [evês] hatıl

əвеслек [evêslêk] hatıllık

əвеш-түвеш [evêş-tüvêş] o kabadan bu kaba dökme ♦ əвеш-түвеш китер [evêş-tüvêş kitêr-] alışveriş yarma

əвəлə- [evele-] hamurdan ekmeğe yuvarlamak

эвэрэ [evere] avare; эвэрэ бул- [evere bul-] avare olmak; эвэрэ ит- [evere it-] avare etmek
эвэрэлэн- [everelen-] avarelenmek

эвэс [eves] hevesli

эгъза [egza] aza, üye

эгъзалык [egzalık] azalık, üyelik

эгъла [eg'la] *esk.* pek güzel, kaliteli

эгэр [eger] eğer; эгэр дэ [eger de] eğer ♦ эгэр дэ мэгэр [eger de meger] eğer, meğer

эдеп [edêp] elbisede etek kenarı, kol, yaka *vb.* çift katlı yerlere konulan kalınca şerit

эдепле [edêplê] şerit astarlı

эдеплэ- [edêple-] şerit ile astarlamak

эдип [edip] edip, edebiyatçı

эдиплек [ediplêk] ediplik

эдрэс [edres] bir cins rengârenk yarım ipek kumaş; эдрэс гөл [edres göl] renk renk yapraklı çiçek

эдэби [edebi] edebî

эдэбилек [edebilêk] edebîlik

эдэбилэштэр- [edebileştêr-] edebîleştirmek

эдэбият [edebiyat] edebiyat

эдэбиятчы [edebiyatçı] edebiyatçı

эдэп [eder] eder; эдэп белэн [eder bêlen] eder ile; эдэп кагъйдэлэре [eder kagydelêre] eder kaideleri; эдэп сакла- [eder sakla-] edeple davranmak; эдэпкэ кил- (утыр-) [ederke kil- (utır-)] edebe gelmek, edeplen-

mek; эдэпкэ өйрэт- [ederke öyret-] eder öğretmek

эдэпле [edêplê] edepli

эдэплелек [edêplêlêk] edeplilik

эдэплелэн- [edêplêlen-] edepli olmak

эдэпсез [edepsêz] edepsiz

эдэпсезлек [edepsêzlêk] edepsizlik

эдэпсезлэн- [edepsêzlen-] edepsizlenmek

эз [ez] az

эзер [ezêr] hazır, hazırlanmış, emre, amade; эзер бул- [ezêr bul-] hazır olmak; эзер тор- [ezêr tor-] hazır durmak ♦ эзергэ хэзер [ezêrge hezêr] hazırı komuş komuşu

эзерлек [ezêrlêk] hazırlık

эзерлекле [ezêrlêklê] hazırlıklı

эзерлэ- [ezêrle-] hazırlamak;

эзерлэп куй- [ezêrlep kuy-] hazırlayıp koymak

эзерлэн- [ezêrlen-] hazırlan-

mak; эзерлэнэп куй- [ezêrlenep kuy-] hazırlanıp koymak

эй [ey] hey

эйбер [eybêr] şey, eşya

эйберлэтэ [eybêrlete] eşya olarak

эйбэт [eybet] iyi, güzel; эйбэт бул- [eybet bul-] güzel olmak; эйбэт кенэ [eybet kêne] iyice, ne iyi ne kötü, orta karar

эйбэтлек [eybetlêk] güzellik, iyilik

эйбэтлэн- [eybetlen-] güzel olmak, iyi olmak

эйбэтлэп [eybetlep] güzel şey-kiler

эйбэтлэ- [eybetle-] güzelleştirmek, iyileştirmek; **эйбэтлэн куй-** [eybetler kuy-] güzelleştirip koymak

эйдэ [eyde] haydi

эйдэ- [eyde-] (*atı, eşeği vb.*) haydalamak

эйдэклэ- [eydekle-] haydi demek, haydalamak

эйдэүчэ [eydeüçê] önder, lider, rehber

эйдүк [eydük] hoş geldiniz!

эйе [eyyê] evet, tamam, olur, peki; **эйе бит** [eyyê bit] değil mi?;

эйе шул [eyyê şul] şöyle, doğru

эйле-шэйле [eylê-şeylê] öyle böyle, öyle şöyle, kararsız ortalamak

эйлэ- [eyle-] eylemek, kılmak, etmek yardımcı fiili

эйлэн- [eylen-] 1. dönmek, çevrilmek; 2. başkalaşmak; **эйлэнэн кайт-** [eylenêr kayt-] geri dönmek; **эйлэнэн кара-** [eylenêr kara-] dönüp bakmak; **эйлэнэн кил-** [eylenêr kil-] gidip gelmek; **эйлэнэн төш-** [eylenêr töş-] katî kararından dönmek ♦ **эйлэнэн чыккан** [eylenêr çykkān] fazlaca (*mes. yemek*)

эйлэн-бэйлэн [eylen-beylen] çocukların el ele tutuşup oynadığı oyunu

эйлэндер- [eylendêr-] döndürmek; **эйлэндерен ал-** [eylendêrêr al-] kuşatıp almak; **эйлэндерен сал-** [eylendêrêr sal-] güçte başın üstünden aşırıp vurmamak

эйлэн-тулган [eylen-tulgan-]

bir yerde dolaşmak, volta atmak
эйлэнеч [eylenêç] yan ve uzun yol

эйлэнеш [eylenêş] 1. bir defa dönme; 2. dolaşım; 3. kullanım

эйлэнешле [eylenêşlê] dönerli, dolaşımlı, kullanışlı

эйлэнештәге [eylenêştegê] kullanıştaki

эйлэнмэ I [eylenme] dönme, dolaşma, kıvrım

эйлэнмэ II [eylenme] *gr.* deyimleşme

эйлэнмәле [eylenmelê] döner, dönerli; **эйлэнмәле уенчык** [eylenmelê uyınçık] dönme oyuncak

эйлэнчек [eylençêk] döner nesne;

эйлэнчек суалчан [eylençêk sualçān] döner soluçan

эйлэнэ [eylene] 1. daire; 2. etraf, çevre

эйлэнэли [eyleneli] çevresinden, etrafından

эйлэнэ-тирэ [eylene-tire] tabii çevre, yöre

эйләнүле [eylenülê] dönerli

эйрэн [eyren] айран ♦ **эйрэн баш** [eyren baş] ahmak kafalı

эйт- [eyt-] söylemek, konuşmak, söz söylemek, ifade etmek; **эйтп бетер-** [eytêp bêtêr-] tamamen ifade etmek; **эйтп бетергесез** [eytêp bêtêrgêsêz] söz ile ifade etmek mümkün değil;

эйтп яздыр- [eytêp yazdır-] dikte ettirmek, söyleyip yazdırmak ♦ **эйтп бир-** [eytêp bir-] ifade etmek; **эйтп тө торасы юк** [eytêp te torası yūk] söylemek gereksiz

эйтп тө торасы юк [eytêp te torası yūk] söylemek gereksiz

эйтп тө торасы юк [eytêp te torası yūk] söylemek gereksiz

эйтэл- [eytêl-] söylenilmek, ifa-

de edilmek, konuşulmak
 әйтелеш [eytêlêş] telaffuz, dik-siyon
 әйтелмә [eytêlme] basma kalıp
 әйтем [eytêm] deyim
 әйтерлек [eytêrlêk] söylemeğe değer
 әйтерсең (лә) [eytersêng (le)] gūya ki
 әйтеш [eytêş] karşılıklı söz oyunları ile konuşma (atışma)
 әйтеш- [eytêş-] 1. karşılıklı söz atışmak; 2. ağız kavgası etmek, atışmak
 әйттик [eytik] diyelim ki, farz edelim ki
 әйткәнчә [eytkençe] söyledikçe, konuştuğça, söylenen gibi
 әйтмешли [eytmêşli] söylediği gibi, ... söylemiş gibi
 әйтмичә [eytmiçe] önceden söylemeden, önceden haber vermeden
 әйттер- I [eyttêr-] (*kızdan*) söz almak; cevap almak
 әйттер- II [eyttêr-] raks etmek, oynamak
 әкият [ekiyet] masal
 әкиятче [ekiyetçê] masalcı
 әкрән [ekrên] yavaş, hafif, az, sakin, kısık
 әкрәнлек [ekrênlêk] yavaşlık, sakinlik, kısıklık
 әкрәнләп [ekrênlep] yavaş yavaş, sakin sakin
 әкрәнәй- [ekrêney-] yavaşlaşmak, sakinleşmek
 әкрәнәйт- [ekrêneyt-] yavaşlaştırmak, sakinleştirmek
 әкәлә [ekele] meşe palamudu

әкәм-тәкәм [ekem-tökem] sümüklü böcek, salyangoz
 әкәмәт [ekemet] meczup ♦
 әкәмәт кеше [ekemet kêşê] 1. garip, meczup kişi; 2. soyтары
 әкәмәтле [ekemetlê] hikmetli
 әкәмәтлек [ekemetlêk] hikmetlik
 әкәмәтче [ekemetçê] soyтары
 әлбә [elbe] loğusa şerbeti
 әлбәттә [elbette] elbet, elbette
 әлвидагъ [elvidag] 1. elveda; 2. veda merasimi
 әле I [elê] hele ♦ әле генә [elê gêne] tam şimdi, şu anda, hemen; әле(дә) ярый [elê(de) yarıy] öyle olur ki
 әлегә [elêgê] yukarıda zikredilen, mezkûr ♦ әлегә дә баягы [elêgê de bayağı] çok anılmış
 әлегедәй [elêgêdey] yukarıdaki gibi
 әлегәсә [elêgêsê] söylendiği, yukarıdaki
 әлегә [elêge] şimdilik; әлегә кадәр (чаклы) [elêge kader (çaklı)] bu ana kadar, bu vakte kadar
 әлегәчә [elêgeçe] bu ana kadar
 әледән-әле [elêden-elê] sürekli, tekrar tekrar
 әлиф [elif] elif ♦ әлифне таяк дип тә белми [elifnê tayak dip te bêlmi] elifin değnek şekline benzediğini dahi bilmiyor, çok cahil
 әлифба [elifba] alfabe; әлифба китабы [elifba kitabı] alfabe kitabı
 әлли-бәлли [elli-belli] çocuğa ninni ünlemi
 әллә I [elle] ya... ya...

эллэ II [elle] 1. öyle mi?; 2. bilmem ne?; 3. yoksa; эллэ кайдан (каян) [elle kaydan (kayan)] bilmem nereden (nerelerden); эллэ кайчан [elle kayçan] bilmem ne zaman, çok önce; эллэ кем [elle kêm] 1. bilmem kim; 2. büyük kimse; эллэ никадэр (ничаклы, ни хэтлэ) [elle nikader (niçaklı, ni-hetlê)] bilmem ne kadar ♦ эллэ кем бул-, эллэ кемлэн- [elle kêm bul-, elle kêmilen-] çok mağur olmak; эллэ нигэ (эллэ нидэ) бер [elle nige (elle nide) bêr] bilmem ne sürede, seyrek; эллэ ни тора [elle ni tora] çok pahalı; эллэ ни түгөл [elle ni tûgêl] 1. hiç bir fevkalâde olmamak; 2. bir şey değil; эллэ тагын [elle tagın] daha bilmiyorum

эллэ-лэ [elle-le] üzüntü veya sevinç ünlemi

элсерэ- [elsêre-] sıcaktan (havasızlıktan) halsizleşmek

элсерэт- [elsêret-] halsiz etmek

элфирак [elfirak] ayrılık türküsü

элэк [elek] iftira

элэклэ- [elekle-] iftira etmek

элэклэш- [elekleş-] 1. sık sık iftira etmek; 2. karşılıklı iftira etmek

элэкче [elekçê] iftiracı

элэкчел [elekçel] iftiraya düşkün

элэкчелек [elekçêlêk] iftiracılık

элэм [elem] alem

элү [elü] erik; элү кагы [elü kağı] erik pestili

элже-мөлже [elcê-mölcê] (*göze görülen*) hayal meyal; элже-мөлже кил- [elcê-mölcê kil-] göze hayal meyal gelmek

эман [eman] 1. aman!, sakın!; 2. emniyet

эманэт [emanet] emanet; эманэт ит- [emanet it-] emanet vermek

эмер [emêr] emir; эмер ит- [emêr it-] emretmek

эмир [emir] emir, hükümdar

эмма [emma] ама; эмма лэкин [emma lekin] ama, lâkin

эмэл [emel] 1. çare, ilâç, درمان, tedavi; 2. emel; эмален тап- [emelên tap-] çaresini bulmak

эмэллэ- [emelle-] elle уармак; düzeltmek

эңгерэк [engêrek] yılan zehirini tedavi eden bir cins ot

эни [eni] 1. ey anne! ünlemi; 2. anne

энис [enis] anason bitkisi

энкэ [enke] 1. ana; 2. yavrulu hayvan

энкэй [enkey] anneciğim ünlemi

эңчек [ençêk] 1. enik, yavru, yırtıcı hayvan yavrusu; 2. ana köpek; 3. yavru köpek

эңчеклэн- [ençêklen-] (*kadına karşı söylenir*) köpek gibi davranmak

эна [ene] işte o, te, aha gösterme edati

эп [ep] ör! ünlemi; эп ит- [ep it-] ör etmek

эпен-төпөн [epên-töpên] ağ-nayarak tepinerek

әппәр [əpper] çocuk dilinde Ekber sözü; әппәр ит- [əpper it-] âmin etmek, yemekten sonra Allahü Ekber demek

әр [er] ar, namus, hayâ; sitem; әр ишеттер- [er işêttêr-] sitem etmek

әрбә [erbe] saman

әрбәлек [erbelêk] samanlık, saman sepeti

әрвах [ervah] 1. ervah, ruhlar; 2. ölen kimsenin ruhu

әргәзимбай [ergezimbay] kardelen

әргән [ergen] latarna âleti

әрдәнә [erdene] 1. hazırlanıp uyiğılmış odun; 2. stok mal; әрдәнә утын [erdene utın] stok odun

әрдәнәлә- [erdenele-] düzenli (tertipli) uygmak

әрдәнәләп [erdenelep] stoklanarak, uğarak

әрекмән [erêkmen] geniş yapraklı bir cins dikenli ot, dul avrat otu; әрекмән күбәләгә [erêkmen kübelegê] dul avrat otu kelebeği

әрәм [erêm] pelin otu ♦ әрем тел [erêm têl] acı dilli

әрәмле [erêmlê] pelin otlı

әрәпләш- [erêpleş-] söz harbi yapmak, ağız kavgası etmek

әрәпләштер- [erêpleştêr-] ağız kavgası ettirmek

әрле [erlê] arlı, namuslu, utan- gaç

әрле-бирле [erlê-birlê] oraya buraya; әрле-бирле йөр- (сугыл-) [erlê-birlê yör- (sugıl-)] ora-

ya buraya (*yardım dilenmek için*) yürümek, gidip gelmek

әрлән [erlen] hamster

әрлә- [erle-] arlandırmak; әрләп ташла- [erlep taşla-] donatmak, azarlamak

әрләш- [erleş-] karşılıklı sitem etmek

әрмәк [ermek] kalın yün iplerden yapılmış dokuma ve padesü

әрне- [ernê-] çok ağrımak, sızlamak

әрнет- [ernêt-] çok ağrıtmak, sızlatmak

әрнеткеч [ernêtkêç] çok ağrıtıcı

әрнү [ernü] çok ağrıma, sızlama

әрнүле [ernülê] çok ağrılı, sızılı

әрсез [ersêz] arsız; әрсезгә ки- [ersêzge ki-] iş elbisesi giymek

әрсезлек [ersêzlek] arsızlık; kanıklık

әрсезлән- [ersezlen-] arsızlanmak

әртил [ertil] iş grubu

әрче- [erçe-] (*meyve, sebze*) soymak

әрәм [erem] 1. çok masraflı; 2. ziyan; 3. haram; 4. boşu boşuna;

әрәм бул- [erem bul-] ziyan olmak; әрәм ит- [erem it-] ziyan etmek

әрәмгә [eremge] ziyana, boşu boşuna; әрәмгә кит- [eremge kit-] ziyana gitmek

әрәмтамак [eremtamak] ekti, asalak, otlakçı

әрәм-шәрәм [erem-şerem] zarar, ziyan; әрәм-шәрәм ит- [erem-şerem it-] zarar (ziyan) et-

mek

эрэмэ [ereme] nehir boyunda
yetişen çalı

эрэмәлек [eremelêk] çalılık

эрәтә [erete] sütunlar arasında
konulan yatay ağaç

әржә [erçe] küfe

әсарат [esarat] esaretlik, esirlik

әсас [esas] esas

әсир [esir] esir; әсир ал- [esir al-]
esir almak; әсир ит- [esir it-]
esir etmek

әсирлек [esirlêk] esirlik; әсир-
леккә төш- [esirlêkke töş-] esir
düşmek

әсәр I [eser] eser

әсәр II [eser] eser, tesir

әсәр- [eser-] tesir altında kal-
mak

әсәрле I [eserlê] eserli

әсәрле II [eserlê] tesirli

әсәрлән- [eserlen-] tesirlenmek
әсәрләндер- [eserlendêr-] te-
sirlendirmek

әти [eti] 1. ata, baba; 2. ey ba-
ba! ünlemi

әти-әни [eti-eni] baba-ana, ana
baba, ebeveyn

әткәй [etkey] 1. baba; 2.gelinin
kayın babası

әтмәллә- [etmelle-] 1. set için
ip germek; 2. uluorta iş yapmak;
3. müsvedde yapmak

әтраф [etraf] etraf, çevre

әтрафлы [etraflı] etraflı (*araş-
tırma*), etraflıca

әтрәк-әләм [etrek-elem] sevi-
yesiz, arsız, serseri, baldırı çıplak
kimseler

әттәхият [ettehiyet] 1. ettahiyat

duası; 2. mesleğini kötü icra eden
kimse

әтәмби [etembij] 1. tarlada kal-
mış ekinden biten ekinler; 2. dar-
madağın ordudan kalma kalıntı
askerler

әтәч [eteç] horoz; әтәч гәм-
бәсе [eteç gömbesê] horoz man-
tarı; әтәч гомәрле [eteç gomêr-
lê] horoz ömrü kadar hayat, çok
az ömür

әтәчлек [eteçlêk] horozluk

әтәчлән- [eteçlen-] horozlan-
mak

әфлисун [eflisun] portakal

әфсен [efsên] efsun, afsun; si-
hir; әфсен укы- [efsên ukı-] ef-
sun okumak, sihir sözü okumak

әфсенлә- [efsênle-] afsunlamak

әфсен-тофсен [efsên-töfsên]
afsun sözleri

әфьюн [efyün] afyon

әфьюнчы [efyünçij] afyonkeş

әфәнде [efendê] efendi; bey

әфәндем [efendêm] efendim

әхбар [ehbar] ahbar, haberler

әхбарәт [ehbare] istihbarat

әхвәл [ehvel] ahval, haller

әхлак [ehlak] ahlâk

әхлаклы [ehlaklı] ahlâklı

әхлаклылык [ehlaklılık] ahlâk-
lılık

әхлаксыз [ehlaksız] ahlâksız

әхлаксызлан- [ehlaksızlan-] ah-
lâksızlanmak

әхлаксызлык [ehlaksızlık] ah-
lâksızlık

әхлакчы [ehlakçı] ahlâkçı

әхлакый [ehlakıy] ahlâkî

әче [eçê] 1. ekşi; 2. tuzlu top-

rak, tuzlu yer

әче- [eçê-] ekşirmek

әчегән [eçêgen] ekşimiş, bozulmuş, bayatlamış

әчелек [eçêlêk] 1. екшілік; 2. tuzlu yer; 3. esk. medrese avlusu

әчет- [eçêt-] acıtmak; mayalamak

әчетке [eçêtkê] maya

әчкелт, әчкелтем [eçkêlt, eçkêltêm] ekşimtrak, ekşimsi

әчкелтем-төчкелтем [eçkêltem-töçkêltêm] ekşi mekşi

әчмуха [eçmuha] librenin se-kizde biri ağırlık ölçüsü

әчтек-пөчтек [eçtik-pöçtêk] az az

әчәч [eçeç] “ah” “vah” ünlemi

әшнә [eşne] gizli ve kötü işlerde aşına dost, arkadaşı

әшнәлек [eşnelêk] gizli arkadaşlık, aşinalık; dostluk

әшнәлән- [eşnelen-] kötü işlerde arkadaşlık yapmak

әшнәләрчә [eşnelerçe] kötü arkadaşlar gibi

әшнәләш- [eşneleş-] kötü ve gizli emeller için dostlaşmak

әшнәчелек [eşneçêlêk] kötü ve gizli yolda arkadaşlık

әшәке [eşekê] pis, kötü

әшәкелек [eşekêlêk] pislik, kötülük; әшәкелек әшлә- [eşekêlêk êşle-] pislik yapmak, kötülük yapmak

әшәкелән- [eşekelen-] pislentmek, kötüleşmek

әшәкеләндер- [eşekêlendêr-] pislentmek, kötüleştirmek

әү [eü] “eü” cevap ünlemi

әүвәл [eüvel] evvel, önce

әүвәлгә [eüvelgê] evvelki, eski, önceki

әүвәлгедәй, әүвәлгечә [eüvelgêdey, eüvelgêçe] evvelki gibi, önceki gibi, aynı

әүвәлдән [eüvelden] eskiden, evvelden, önceden

әүвәле-ахыры [eüvele-ahırı] evveli ahiri, başı sonu ♦ әүвәле-ахыры шул булсын [eüvele-ahırı şul bulsın] evveli ahiri şu olsun, tekrar olmasın, hayırlı olsun

әүлия [eüliya] evliya

әүмәк [eümek] üst üste yığılma oyunu

әүмәклә- [eümekle-] üst üste yığılmaq

әүмәкләш- [eümekleş-] üst üste yığılımaq

әжәр [ecêr] ecir, ücret

әжәрле [ecêrle] ecirli

әжәрсез [ecêrsêz] ecirsiz

әжәл [ecel] ecel ♦ әжәл даруы [ecel daruı] ecel ilacı; bulunması imkânsız olan şey; әжәле

жит- [ecelê cit-] eceli yetmek

әжәт [ecet] ödünç, borç

әңгәмә [enggeme] sohbet; әңгәмә кор- [enggeme kor-] sohbet kurmak

әңгәмәче [enggemeçe] sohbetçi

әһел [ehêl] ehil

әһә [ehê] ha! sahi mi? öyle mi? manasına hayret ünlemi

әһәмият [ehemiyet] ehemmiyet;

әһәмият бир- [ehemiyet bir-] ehemmiyet vermek; әһәмияткә

ия [ehemiyetke iye] ehemmiyete

sahip

әһәмиятле [ehemiyetlê] ehem-
miyetli

әһәмиятлелек [ehemiyetlêlêk]
ehemmiyetlilik

әһәмиятсез [ehemiyetsêz]

ehemmiyetsiz

әһәмиятсезлек [ehemiyetsêz-
lêk] ehemmiyetsizlik

- Ө -

ө [ö] ö harfi

өге-жөге [ögê-cögê] övme-konuklama

өөл- [öyêl-] üst üste yığılmak

өөлөш- [öyêlêş-] 1. üst üste yığılıшmak; 2. bir yere toplanmak

өөлмө [öyêlme] 1. yığıntılı; 2. yığıntı

өөм [öyöm] yığıntı

өөм-өөм [öyêm-öyêm] yığın yığın

өөр [öyêr] köpek *v.b.* sürüsü

өөргөч [öyêrgêç] döndürücü

өөр- [öyêr-] fırl-fırl döndürmek, fırlatmak

өөр-өөр [öyêr-öyêr] yığın yığın, sürü sürü; өөр-өөр йөр- [öyêr-öyêr yör-] sürü sürü yürümek

өөрөл- [öyêrêl-] 1. fırldamak; 2. dönerek bir yere yığılmak

өөрмө [öyêrme] fırtına, hortum

өөрмөлө [öyêrmelê] fırtınalı

өөрмөлөн- [öyêrmelen-] fırtına şeklinde dönmek

өөрт- [öyêrt-] fırtına gibi döndürmek

өз- [öz-] ayırmak, koparmak; *ip v.b.* liflerini koparmak

өзгөч [özgêç] şartel; elektrik düğmesi

өзгөлө- [özgele-] 1. çok defa ayırmak (koparmak); 2. parça parça etmek, parçalamak

өзгөлөгөч [özgelegêç] otomatik birleştirici, röle

өзгөлөн- [özgele-] 1. çok defa ayrılmak (koparılmak); 2. üzülme, kağı duymak, özlemek

өздөрөп [özdêrêp] üzüntü vererek (*musikî dinletmek*)

өздөр- [özdêr-] 1. ayırttırmak, kopartmak, parçalamak; 2. üzüntü vermek

өзөк [özêk] 1. ayrılmış, kopmuş (*yer*); 2. kısım, parça, hisse; 3. hesabı tasfiye edilmiş; өзөк вақыт (чак) [özêk vakıt (çak)] kitlelik zamanı (çağı)

өзөклө [özêklê] ayrılmış, kesik, kopuk, bozuk

өзөклөк [özêklêk] ayrılmışlık, kesiklik, kopukluk, bozukluk

өзөксөз [özêksêz] kopuk olmayan, kopuk yeri olmayan

өзөк-өзөк [özêk-özêk] kopuk kopuk, ayrı ayrı

өзөлгөнлөк [özêlgenlêk] ayrılıklık, kopukluk, bozukluk

өзөлөп [özêlêp] üzüntü ile

өзөл- [özêl-] 1. ayrılmak, kopmak, bozulmak, sona ermek, durmak; 2. üzölmek

өзөмтө [özêmte] (*eserden*) parça, çıkarma, koparıp alma

өзөп [özêp] üzerek

өзөп-өзөп [özêp-özêp] üzöp üzöp, üzüntü vererek

өзөш [özêş] 1. ayırma, koparma, parçalama; 2. hesap kapama

өзөш- [özêş-] 1. ayırmağa yarıdım etmek; 2. hesap kapatmak

өзлөк- [özlêk-] yeniden hastalanmak

өзлөксөз [özlêksêz] durmadan, devamlı, daimî

өзлексезлек [özlëksëzlëk] devamlilik, daimilik

өзми-куймый [özmi-kuymiy] sözünlü sakınmadan

өзэлән- [özelen-] üzölmek

өзэрәм [özerem] üzgün

өзәңге [özenggê] üzengi; өзәңге каешы (бавы) [özengge kayışı (bavı)] üzengi kayışı (bağı)

өй [öy] ev, bark, müstakil ev; өй түбәсе [öy tübesê] ev tepesi; өй (йорт) иясе [öy (yort) iyêsê] *mit.* ev sahibi, iyi ruh; өй кыегы [öy kıyığı] ev çatısı; өй тые [öy tuyı] yeni yapılmış ev için merasim (ziyafet); өй чикерткәсе [öy çikêrtkesê] ev çekirgesi ♦ өй тавыгы [öy tavığı] ev tavuğu, evinden dışarı pek çıkmayan kimse

өй- [öy-] uıǵmak

өйалды [öyaldı] hayat, camlı taça

өйдәш [öydeş] aynı evde yaşayan kimselerin her biri

өйлек [öylêk] evlik

өйлә [öyle] öğle vakti

өйлән- [öylen-] (*erkekler için*) evlenmek

өйләнгән [öylenğen] evli, evlenmiş

өйләндер- [öylendêr-] evlendirme

өйләнеш- [öşlenêş-] bir biriyle evlenmek

өйрә [öyre] yarma çorbası

өйрәгә [öyregê] ot uıǵını içinde bırakılan boşluk

өйрәлек [öyrelêk] çorbalık

өйрән- [öyren-] öğrenmek

өйрәңгеч [öyrenğêç] öğrenmek

için yapılmış iş, öğrencilik

өйрәнчек [öyrençêk] 1. çırak, zanaat öğrencisi; 2. öğrenmek için yapılmış

өйрәнчеклек [öyrençêklêk] çıraklık

өйрәт- [öyret-] 1. öğretmek; 2. terbiye etmek

өйрәтелгән [öyretêlgen] 1. öğretilmiş; 2. terbiye edilmiş

өйрәтмә [öyretmê] nazariye, öğretici

өйрәтүче [öyretüçê] 1. öğretici; 2. terbiye edici

өйсез [öysêz] evsiz

өке [ökê] puhu kuşu

өлгә [ölgê] 1. bir nesnenin şekillenışı; 2. kısım, parça; 3. örnek, şablon

өлгәр [ölgêr] yetkin, yetişkin

өлгәр- [ölgêr-] yetkin olmak

өлгәргән [ölgergen] olgun

өлгәргәнлек [ölgêrgenlêk] olgunluk, yetkinlik

өлгәреш [ölgêrêş] 1. yetişme şekli; 2. erişme

өлгәрлек [ölgêrlêk] yetkinlik

өлгәрлән- [ölgêrlen-] yetkinlenmek

өлгәрмәүче [ölgêrmeüçê] bilgi ve öğrenmede zayıf

өлгәртер- [ölgêrter-] (*vaktinde*) yetiştirmek

өлеш [ölêş] ülüş, pay, hisse, kısım, parça; өлештән эшлә- [ölêştên êşle-] icara işlemek, payına işlemek

өлештәш [ölêşteş] paydaş, hissedar

өлешче [ölêşçê] üleşçi, pay ve-

ren, hisse veren

өлешчек [ölêşçêk] küçük pay

өлешчә [ölêşçe] biraz, tam de-
ğil

өлеңге [ölêngê] dış perde, gü-
neşlik

өлкә [ölke] il, vilâyet ülke

өлкән [ölken] ulu, büyük, resmî
dereceli, rütbeli

өлкәнәй- [ölkeneý-] büyük (ulu)
olmak

өлкәр [ölkær] ülker

өлкәче [ölkeçê] kendi vilâyeti-
ne düşkün kimse, hemşehrici

өлкәчел [ölkeçêl] kendi vilâye-
tine düşkün, hemşehrici

өлкәчелек [ölkeçêlêk] hemşeh-
ricilik

өлфәт [ölfet] ülfet

өләш- [öleş-] üleşmek, pay ver-
mek

өләштер- [öleştêr-] üleştirmek,
pay verdirmek

өләшүче [öleşüçê] üleşici, pay
verici

өмет [ömêt] ümit, umut; өмет

багла- [ömêt bagla-] ümit bağla-
mak; өмет ит- [ömet it-] ümit et-
mek

өметле [ömêtlê] ümitli

өметлән- [ömêtlên-] ümitlen-
mek

өметләндер- [ömêtlendêr-]
ümitlendirmek

өметсез [ömêtsêz] ümitsiz

өметсезлек [ömêtsêzlek] ümit-
sizlik

өметсезлән- [ömêtsêzlen-]
ümitsizlenmek

өмми [ömmi] ümmî

ӨММӘТ [ömmet] ümmet

ӨМӘ [öme] toplu ve gönüllü ola-
rak karşılık görmeden yapılan ça-
lışmalar

ӨМӘЧЕ [ömeçê] toplu ve gönüllü
olarak yapılan çalışmalara katılan
kimse

ӨН I [ön] gerçek, varlık, rüya
değil, görüntü ♦ өнгә кил- [öngæ
kil-] kendine gelmek

ӨН II [ön] in

ӨН III [ön] ün, ses ♦ өне кач-
[önê kaç-] korkudan sesi kısılmak;
өнен ал- [önên al-] korkutup se-
sini kısıtırmak; өнсез кал- [önsêz
kal-] sessiz kalmak

ӨНДӘМӘ [öndeme] 1. slogan; 2.
bağırıp çağırma

ӨНДӘҮ I [öndeü] slogan atma;
kısıktırmak

ӨНДӘҮ II [öndeü] bağırıp çağı-
rarak davet etme, davet

ӨНДӘҮЛЕ [öndeülê] davetli

ӨНДӘҮЧЕ [öndeüçê] kısıktırtıcı

ӨНӘ- [öne-] yakın olmak, gönül-
den kabul etmek, onamak

ӨР- I [ör-] ürmek, köpek hav-
lamak

ӨР- II [ör-] üfürmek; өрән ка-
барт- [örêp kabart-] üfleyip ka-
bartmak; өрән сүндер- [örêp
sündêr-] üfleyip söndürmek

ӨРГЕЧ [örgêç] körük

ӨРДЕР- [ördêr-] körüklemek

ӨРДЕРГЕЧ [ördêrgêç] otomatik
körük

ӨРЕ [örê] çorba suyu *vb.* üstün-
deki ince zar

ӨРЕК [örêk] kayısı

ӨРЕЛ- [örê-] kabarmak, yüksel-

mek

өрелe [örêlê] ince zarlı

өркe-, өрeк- [örkê-, örêk-] үрк-

mek

өркeт- [örkêt-] үркүтмeк

өркeк [örkek] үркeк

өркeклeк [örkeklêk] үркeклeк

өркeч [örkeç] hörgүç

өрлeк [örlêk] kiriş, kalas

өрпe [örpe] ince ve yumuşak dik tüy, tiftik keçisi tüyü

өрпeй- [örpey-] үрпeрмeк, түй-
лeри дикeн дикeн олмaк

өрпeк [örpek] үрпeрмиş

өрт- [ört-] өртмeк

өртү [örtü] өртмe

өртүлe [örtülê] өртүлү, өртүлмүş

өртүсeз [örtüsêz] өртүсüz

өрфия [örfiye] тül; өрфия шeл
[örfiye şel] тül şalөрeк [örök] ölen kişinin başka-
sına görünen ruhu, hortlak

өрeңгe [örenggê] akça ağaç

өс, өстe [ös, östê] üst, yüz üs-
tü; өс киeмe [ös kiyêmê] üst gi-
yimi; өскe ал- [öske al-] elbise sa-
tın almak ♦ өстeнe бaс- [östêne

bas-] tam üstüne basmak; өскe

чык- [öske çık-] yüze çıkmak

өс-баш [ös-baş] üst baş, giye-
cek

өсйөз [ösyöz] üst yüz, satır

өскe [öskê] üstteki, yukarıdaki,
yüzündeki, üzerindeki

өскормa [öskorma] üst yapı

өслeк [öslêk] üstlük, satır

өслeт- [öslêt-] köpek kışkırt-
mak, üşürmekөсс, өсси [öss, össi] köpeği kış-
kırtma ünlemi

өстeн [östên] üstün; өстeн

бул- (тор-) [östên bul- (tor-)] üs-
tün olmak (durmak), yukarıda dur-mak; өстeн кал- [östên kal-] üs-
tün (yukarıda) kalmak; өстeн кат-

лау [östen katlau] üst tabaka

өстeндe [östênde] üstünde

өстeнлeк [östênlêk] üstünlük;
өстeнлeк ит- [östênlêk it-] üstün-
lük etmekөстeнлeклe [östênlêklê] üstün-
lüklüөстeннeн [östênnen] üstünden;
өстeннeн йөр- [östênnen yör-]eşinin üstüne daha bir kadın ile
yaşamak

өстeнe [östêne] üstüne

өстeр- [östêr-] üstüne saldır-
mak, kışkırtmak, üşürmekөстeрe- [östêre-] sürümek, sü-
rüklemekөстeрeл- [östêrel-] 1. sürüklen-
mek; 2. sürtmekөстeрeлчeк [östêrelçêk] hovar-
da, sürtükөстe-өстeнe [östê-östêne] üst
üsteөстe [öste] üstüne, üzerine,
boynuna

өстe- [öste-] zam yapmak

өстeвeнe [östevêne] ilâve ola-
rak

өстeрe [östegê] üstteki

өстeл [östel] masa

өстeл- [östel-] zam yapılmak

өстeлмe [östelme] ilâve, ek

өстeмe [östeme] ilâve, ek; өс-

тeмe дoклaд [östeme doklad] ek

tebliğ, ilâve tebliğ; өстeмe сүз

[östeme süz] ilâve söz; өстeмe

табыш [östeme tabıŝ] fazla gelir;
 өстәмә чыгымнар [östeme çı-
 gımnar] ilâve harcama

өстән [östən] 1. üstten; 2. sathî

◇ өстән йөз- [östən yöz-] sathî,
 seviyesiz (*mes. incelemek*)

өстән-өстән [östən-östen] üst-
 ten üstten

өстәү [östäu] zam

өсыязма [ösyazma] kitabe

өсәк [ösek] ambar

өт- [öt-] ütme

өте [ötê] ütü

өтек I [ötêk] ütülenmiş, biraz
 yapmış

өтек II [ötêk] ütülenmiş kıl *vb.*
 kokusu

өтел- [ötêl-] 1. ütülenmek; 2.
 (*elbise vb.*) biraz yıpranmak, es-
 kimek

өтер [ötêr] virgöl

өтерге [ötêrgê] keski

өткеч [ötkêç] ütüleme âleti; өт-
 кеч суыклар [ötkêç suıklar] zem-
 heri soğukları

өтәлән- [ötelen-] kendisini par-
 çalarcasına davranmak

өтәслә- [ötesle-] tütsülemek;
 tütme

өтүче [ötüçê] yakıcı

өф, өф-өф [öf, öf-öf] “ üf üf “
 ünlemi; өф ит-, өф-өф ит- [öf it-
 öf-öf it-] (*çocuğu vb.*) çok şımart-
 mak

өфер- [öfêr-] üfürtmek; өф-төф
 ит- [öf-töf it-] üfürükçülük etmek

өч [öç] üç; өч басулы [öç ba-
 sulı] üç tarlaya sıra ile ekilmiş
 (*nesne*); өч басулык [öç basulık]
 üç tarlalı sistem; өч кырлы [öç

kırlı] prizma; өч почмаклы [öç
 poçmaklı] üç köşeli; өч урынлы
 [öç urınlı] üç basamaklı (*sayı*)

өчаяк [öçayak] sacayağı

өчбармак [öçbarmak] üç par-
 mak

өчбуын [öçbuın] üç bilinmeyen

өчбуынлы [öçbuınlı] üç bilinme-
 yenli

өчен [öçên] için

өченче [öçênçê] üçüncü; өчен-
 че дәрәжәдәге [öçênçê derece-
 degê] üçüncü derecedeki

өченчедән [öçênçêden] üçün-
 cü olarak

өченчеләй [içênçêley] üçüncü
 olarak

өченчекөн [öçênçêkôn] evvelki
 gün

өченчәл [öçênçêl] jeolojide
 üçüncü çağ

өчесе [öçêsê] ölünün arkasın-
 dan üçüncü gün yapılan dua me-
 rasimi

өчкел [öçkêl] 1. üçgen; 2. üç-
 gen örtü

өчкелләп [öçkêller] üçgen şek-
 linde

өчлө [öçlê] üçlük, orta (*dereceli*)

өчлә- [öçle-] üçlemek

өчләтә [öçlete] üç kat fazla

өчләт- [öçlet-] üçletmek

өчпочмак [öçpoçmak] 1. üç-
 gen; 2. üçgen şeklinde börek

өчпочмаклы [öçpoçmaklı] üç-
 gen köşeli, üçgen

өчьяклы [öçyaklı] üç taraflı

өчәр [öçer] üçer

өчәрләп [öçerlep] üçer üçer

өчәрлә- [öçerle-] üçerlemek

өчэрлэш- [öçerleş-] üçerleşmek
 өчәү [öçeü] üçü birlikte
 өчәүләп [öçeüler] üçü birden
 өше- [öşê-] üşümek ♦ өшерән
 авыз [öşêgen avız] istediğini söy-
 leyemeyen kimse
 өшет- [öşêt-] üşütmeк
 өшеттер- [öşêttêr-] üşüttürmeк
 өшкер- [öşkêr-] tedavi maksadı
 ile üfürmeк, üfürük yapmaк
 өшкерт- [öşkêrt-] tedavi için
 üfürmeк, üfürük yaptıрмак
 өшкерүчелек [öşkêrüçêlêk] üfü-
 rükçülük
 өшән- [öşen-] halsiz düşmeк
 өшәнгәнлек [öşengenlêk] ezil-
 mişlik, bitkinlik

өшәндергеч [öşendêrgêç] çok
 yorucu, yıpratıcı
 өшәндер- [öşender-] halsiz dü-
 şürmeк, yıpratmaк
 өшәнчек [öşençek] kumaş ve
 dokuma çeyiz
 өшүчән [öşüçen] üşünük
 өяз [öyez] kaza, ilçе
 өянке [öyenkê] bir cins büyük
 söğüt ağacı, salkım söğüt
 өянкелек [öyenkêlêk] söğütlük
 өянәк [öyenek] zonklama; sara
 hastalığı
 өянәкле [öyeneklê] zonklamalı,
 saralı
 өңел- [öngêl-] (yere) inmeк,
 düşmeк

- Ү -

үбеш [übêş] өрпө

·үбеш- [übêş-] өрүшмөк

үгез [ügêz] öküz; үгез күзө [ügêz küzê] bir cins çiçek; үгез теле [ügêz têlê] sığıр dili ♦ үгез кебек [ügêz kêbêk] öküz gibi; үгезне мөгезеннен элэктөр- [ügêznê mögêzennen élektêr-] öküzü boynuzundan çekmek, işin can noktasını ele almak

үгет [ügêt] öğüt

үгетлө- [ügêtle-] öğütlemek

үгет-нәсихәт [ügêt-nesihat] öğüt nasihat

үги [ügi] üvey, üğey; үги ана [ügi ana] üvey ana; үги ана яфрагы [ügi ana yafragı] öksürük otu; үги ата [ügi ata] üvey baba; үги бала [ügi bala] üvey çocuk, üvey evlât; үги кыз [ügi kız] üvey kız; үги ул [ügi ul] üvey oğul ♦ үги ит- (күр-) [ügi it- (kür-)] üvey evlat gibi görmek

үгисен- [ügisên-] üveysinmek

үгисет- [ügisêt-] üvey saymak

үз [üz] 1. kendi; 2. öz; 3. can; 4. esas ♦ үз авыруы (чире) [üz avırui (çirê)] sara; үз акылында [üz akılında] kendi akılı ile; үз башына [üz başına] kendi başına; үз белдере белән [üz bêldêgê bêlen] kendi bildiğine; үз белдегенчә [üz bêldêgênçe] kendi bildiğince; үз вакытында [üz vakıtında] kendi vaktinde; үз дигә-

нендә тору [üz digenênde toru] kendi dediğinde durmak, dediğim dedik demek; үз ирке белән [üz irkê bêlen] kendi ihtiyarı ile; үз ит- (күр-) [üz it- (kür-)] kendisinden bilmek, kendisine yakın görmek; үз чиратында [üz çiratında] kendi sırasında

үзагач [üzagaç] ağaç özü

үзагым [üzagım] (*iş*) olurluna bırakma, otomatik

үзагыш [üzagış] (*iş*) olurluna bırakış, otomatik

үзагышлы [üzagışlı] otomatik

үзалдына [üzaldına] kendi kendine

үзаллы [üzallı] müstakil, bağımsız

үзара [üzara] kendi arasında ♦ үзара гына әйткәндә [üzara gına eytkende] arada (aramızda) söylendiğinde

үзаң [üzang] şuur, bilinç

үзбаш [üzbaş] müstakil

үзбелдекле [üzbêldêklê] 1. kendi bildiğince hareket eden (*kimse*); 2. serseri, haneberdüş

үзбелдеклелек [üzbêldêklêlêk] 1. kendi bildiğince hareket etme hâli; 2. serserilik, haneberdüşlük

үзбилгеләнеш, үзбилгеләнү [üzbilgêlênêş, üzbilgêlênü] kendi kaderini kendi tayin etme

үзбушаткыч [üzbuşatkıç] damperli kamyon

үзгә [üzge] özge, başka

үзгәлек [üzgelêk] özgelik, başkalık

үзгәлекле [üzgelêklê] başka türlü olma

үзгэлэн- [üzgelen-] başkalaşmak

үзгэр- [üzger-] değişmek, başkalaşmak

үзгөрөш [üzgerêş] değişme, değişim

үзгөрөшлө [üzgerêşlê] değişmeli, değişimli

үзгөрмө [üzgerme] değişme, değişim

үзгөрмөс [üzgermes] değişmez

үзгэрт- [üzgert-] değiştirmek; үзгэртөн кор- [üzgertêp kor-] yenden kurma

үзгэрүчэн [üzgerüçen] değişmeye meyilli

үзгэрүчэнлек [üzgerüçenlêk] değişmeye meyillilik

үзгэчэ [üzgeçe] başkaca

үздисциплина [üzdistsiplina] öz disiplin

үзе [üzê] kendisi, kendi ♦ үзен аямыйча [üzên ayamıyça] kendisini korumadan, can siperâne, fedakârlıkla; үзенә аерым [üzêne ayêrim] özel, hususî, özellikli, hususiyetli; үзенә башка [üzene başka] kendi özelliği olan; үзенә бөртөрлө [özêne bêtörlê] ayrı özellikli; үзенә күрә [üzêne küre] kendisine göre; үзенә күрә түгел [üzêne küre tügêl] kendisine göre değil; үзе төлөп [üzê têlep] kendisi isteyerek; үзе югында [üzê yugında] kendisi yok iken

үзөндә [üzênde] kendisinde, kendi yerinde

үзөнеке [üzênêkê] kendininki; үзөнеке ит- [üzênêkê it-] kendine mal etmek ♦ үзөнекөн ит- [üzê-

nêkên it-] kendi istediği gibi davranmak

үзөन्नән-үзе [üzênnen-üzê] kendi kendine, otomatik ♦ үзөन्नән-үзе аңлашыла (билгеле) [üzênnen-üzê anlaşıla (bilgêlê)] kendisi kendisinden anlaşılır (bilinir)

үзөчә [üzênçe] kendince, kendi görüşünce

үзөчөлөк [üzênçelêk] özellik, hususiyet

үзөчөлөклө [üzênçelêklê] özellikli, hususiyetli; үзөчөлөклө кеше [üzênçelêklê kêşê] özellikli kişi

үзөшчән [üzêşçen] heveskâr; үзөшчән сәнгать [üsêşçen sengât] heveskâr sanatı

үзөшчәнлек [üzêşçenlêk] heveskârlık

үзидарә [üzidare] kendi kendini idare, özerk

үзидарәлө [üzidarelê] özerkli

үзйөрөшлө [üzyörêşlê] otomatik

үзкыйммәт [üzkiymmet] maliyet

үзлө [üzlê] özlü; үзлөгөन्नән укы- (белем ал-) [üzlêgennen ukı- (bêlêm al-)] kendi kendine okumak, ilim tahsil etmek

үзлек [üzlêk] nitelik, hassa

үзлеклө [üzlêklê] nitelikli, hususiyetli, özellikli

үзлөлөк [üzlêlêk] özlülük

үзлөн- [üzlen-] özlü olmak

үзлөндөр- [üzlender-] özlendir-mek

үзләш- [üzleş-] benimsemek

үзләштөр- [üzleştêr-] kendine mal etmek

үзмаксат [üzmaksat] esas ga-
ye

үзсен- [üzsên-] alışmak

үзсендер- [üzsêndêr-] alıştı-
mak

үзсүзле [üzsüzlê] kendi kararı
ile hareket eden (*kimse*), direnç-
li

үзсүзлелек [üzsüzlêlêk] diren-
çlilik

үзсүзлелән- [üzsüzlêlen-] di-
renç göstermek

үзхәрәкәт [üzhereket] kendi
kendine hareket

үзхәрәкәтле [üzheretlê] ken-
di kendine hareketli

үзьяшәеш [üzyeşeyêş] kendi
kendine yaşayış, müstakil hayat

үзьяшәешлелек [üzyeşeyêşlê-
lêk] kendi kendine yaşayışlık, öz-
günlük

үзәк [üzek] 1. merkez; 2. өз;
үзәккә омылучы [üzekke omtı-
luçı] merkeze yönelici; үзәктән
куу көче [üzekten kuu köçê] mer-
kez kaç gücü ♦ үзәк өзгөч [üzek
özgêç] can sıkıcı; үзәк өзөлү
[üzek özêlü] can üzölmek, canı sı-
kılmak; үзәккә үт- [üzekke üt-]
kalbe çok zor tesir etmek

үзәклән- [üzeklen-] (*bitkilerde*
ve çibanda) öz peyda olmak

үзәкләш- [üzekleş-] merkezleş-
mek

үзәкләштөрөл- [üzekleştêrêl-]
merkezileştirmek

үзәктәге [üzektegê] merkezde-
ki, merkezî

үзәктәш [üzekteş] aynı merkezli

үзән [üzen] vadi, nehir vadisi

үзәнлек [üzenlêk] vadilik

үзәнсу [özensu] ingin, münhat

үз-үзән [üz-üzên] kendi kendi-
ni

үз-үзәнә [üz-üzêne] kendi ken-
dine

үк [ük] pekiştirme edatı, aynen,
bizzat

үкән- [ükên-] pişman olmak

үкәнеч [ükênêç] pişmanlık; үкән-
нөчкә каршы [ükênêçke karşı]
pişmanlığa karşı

үкөр- [ükêr-] böğürmek; үкөрөп
ела- [ükêrêp yıla-] böğürüp ağ-
lamak; үкөрөп жибәр- [ükêrêp ci-
ber-] böğürüvermek

үксе- [üksê-] çıkırmak; үксеп
ела- [üksêp yıla-] çıkırıp ağla-
mak

үксез [üksêz] öksüz

үксезлек [üksêzlêk] öksüzlük;
үксезлектә яшә- [üksêzlêkte ye-
şe-] anasız babasız yaşamak

үкчә [ükçe] 1. ökçe; 2. topuk ♦

үкчә күтәр- (ялтырат-) [ükçe kü-
ter- (yaltırat-)] çabuk kaçmak; үк-
чәсенә бас- [ükçesêne bas-] ök-
çesine basmak, arkasından yetiş-
mek

үкчәле [ükçelê] ökçeli

үкчәсез [ükçesêz] ökçesiz

үл- [ül-] ölmek ♦ үлгән йөрәк
[ülgên yörök] ölü kalp, hissiz kalp;
үлгәндә дә [ülgende de] ölsem
de; үлөп йокла- [ülêp yokla-] öl-
müş gibi uyumak; үлөп тор- [ülêp
tor-] canı kadar sevmek

үле [ülê] ölü ♦ үле капитал
[ülê kapital] ölü sermaye; үле се-
зон [ülê sêzon] ölü mevsim; үле

табигать [ülê tabıgat'] ölü tabiat, cansızlar; үле төлләр [ülê täller] ölü diller; үле жаннар [ülê cannar] ölü canlar

үлек I [ülék] 1. ceset; 2. ölmüş kimse

үлек II [ülék] ölü doku; үлек жыел- [ülék ciyêl-] ölü doku birikmek

үлекле [ülêklê] ölü dokulu; үлекле урын [ülêklê urın] ölü dokulu yer

үлеклә- [ülêkle-] ölü doku hâsıl olmak

үлекләндер- [ülêklendêr-] ölü doku meydana getirmek

үлем [ülém] ölüm ♦ үлем газобы [ülém gazabı] ölüm azabı; үлем йокысы белән йокла- [ülém yokısı bēlen yokla-] turşu gibi uyumak; үлем тынлыгы [ülém tınlığı] ölüm sessizliği; үлем элмәге [ülém êlmegê] ölüm pervanesi

үлемдар [ülêmdar] ölüme mahkûm kimse

үлем-китем, үлем-житем [ülém-kitêm-, ülêm-citêm] ölüm gidim, ölüm yetim

үлемсез [ülêmsêz] ölümsüz

үлемсезлек [ülêmsêzlêk] ölümsüzlük

үлемтек [ülêmtêk] ölü gömme malzemeleri

үлеш-кырылыш [ülêş-kırılış] ölüm kırgın

үлмәс [ülmes] ölmez; үлмәс гөл [ülmes göl] ölmez çiçek

үлчәвеч [ülçevêç] ölçü kaşığı

үлчәгеч [ülçegêç] ölçücü âlet,

kantar, tartı, terazi vb.; буй үлчәгеч [buy ülçegêç] boy ölçücü âlet; көч үлчәгеч [kôç ülçegêç] güç ölçücü âlet

үлчәм [ülçem] ölçüm

үлчә- [ülçe-] ölçmek; үлчәп бир- [ülçep bir-] ölçüp vermek ♦ үлчәп сөйлә- [ülçep söyle-] ölçüp söylemek

үлчән- [ülçen-] ölçünmek, ölçülmek

үлчәнеш [ülçenêş] ölçünüsmek үлчәнешле [ülçenêşlê] ölçünmeli, ölçü

үлчәш- [ülçeş-] karşılıklı ölçüşmek, ölçmeye yardım etmek

үлчәт- [ülçet-] ölçtürmek

үлчәү [ülçäu] 1. ölçme; 2. ölçü âleti, ölçü

үлчәүле [ülçäuülê] ölçülü

үлчәүлек [ülçäuülêk] ölçülük

үлчәүсез [ülçäuüsêz] ölçüsüz

үлчәүче [ülçäuüçê] ölçücü

үләксә [ülekse] leş ♦ үләксә кошлары [ülekse koşları] leş kargaları

үләксәлек [ülekselêk] leş bıırakılan yer

үләмәт [ülemet] ölüme yakın (*kimse, hayvan*)

үлән [ülen] ot; otlu yer; үлән басулы [ülen basulı] nadaslı;

үлән бете [ülen bêtê] ot biti;

үлән катнашмасы [ülen katnaşması] ot karışması (karışığı); үлән оны [ülen onı] ot unu

үләнлек [ülenlêk] otluk

үләнчел [ülençêl] otgiller

үләр-үлмәс [üler-ülmes] ölürlölmez

үлөт [ület] salgın hastalık, ölet
 ◇ үлөт кыр- [ület kır-] ölet kırmak
 үлүче [ülüçê] ölmüş kimse;
 үлүчелэр саны [ülüçêlêr sanı] ölüm oranı

үп- [üp-] öpmek

үпкә I [үпке] akciğer; үпкә авыруы [үпке avırui] verem; үпкә шеш- [үпке şêş-] göğüs zarı iltihaplanmak; үпкә ярысы (пәрдәсе) [үпке yarısı (perdesê)] göğüs zarı

үпкә II [үпке] öfke, serzeniş, kin

◇ үпкә тот- (сакла-) [үпке tot- (sakla-)] kin tutmak

үпкә-бавыр [үпке-bavır] takım ciğer

үпкәлә- [үпкәle-] öfkelenmek, kin duymak

үпкәләт- [үпкәlet-] öfkelen-dir-mek

үпкәчел- [үпкәçêl] kindar, kinci

үптер- [үптêr-] öptür

үр [ür] 1. yokuş, bayır; 2. tepe, tümsek; үр мен- [ür mên-] bayır çıkmak ◇ үр яула- [ür yaula-] başarı kazanmak

үр- I [ür-] örmek

үр- II [ür-] kök atmak, kök salmak

үрә [ürgê] tümsekteki

үрәлек [ürgêlêk] (*patates, çilek vb.*) bitki fidanı olarak kullanılan kök

үргән [ürgên] fidelik kök

үрдәр- [ürdêr-] fide çimletmek

үрдәк [ürdek] ördek; үрдәк бәбкәсе [ürdek bebkesê] ördek yavrusu ◇ үрдәк очыр- [ürdek oçır-] yalan yaumak; үрдәк хәбәр

[ürdek heber] yalan haber

үрдәкборын I [ürdekbörin] yayvan gagalı bir cins memeli hayvan
 үрдәкборын II [ürdekbörin] yayvan ağızlı kerpeten

үрел- I [ürêl-] tutmak veya almak için el uzatmak

үрел- II [ürêl-] örülmek

үрем [ürêm] örgü

үренте [ürêntê] bitki fidesi, fidan çimi

үрентелек [ürêntêlêk] bitki fideligi

үркәч [ürkeç] hörgüç

үрле [ürle] tepeli, tümsekli

үрле-кырлы сикер- [ürle-kırılı sikêr-] aşağı yukarı sıçramak

үрлә- [ürle-] yavaş yavaş çıkmak (yükselmek, uzanmak)

үрләт- [ürlet-] 1. yavaş yavaş bindirmek (uzatmak); 2. ateşin alevini artırmak

үрмә [ürme] 1. örgü; 2. örülen; örme, 3. sarmaşık

үрмәкүч [ürmeküç] örümcek;

үрмәкүч пәрәвәзе [ürmeküç pə-revezê] örümcek ağı

үрмәле [ürmelê] sarmaşık; үрмәле гөл [ürmelê göl] sarmaşık çiçeği; үрмәле клевер [ürmelê klêvêr] sarmaşık yoncası

үрмәлә- [ürmele-] 1. sarmaşmak; 2. derece (rütbe) almak; үрмәләп бар- [ürmelep bar-] sürünerek varmak; үрмәләп йөрө- [ürmelep yörê-] emeklemek

үрнәк [ürnek] örnek, numune;

үрнәк тәртип [ürnek tertip] örnek disiplini

үрсәлән- [ürselen-] ölesiye ıs-

tırap çekmek

үртә- [ürte-] bir kimseyi öfkelen-
dirmek

үртәл- [ürtel-] çok öfkelenmek

үртәлән- [ürtelen-] ateş gibi öf-
kelenmek

үрчәм I [ürçêm] üretim

үрчәм II [ürçêm] fide, fidan

үрчәмле [ürçêmlê] verimli

үрчәмлелек [ürçêmlêlêk] veri-
mililik

үрчә- [ürçê-] çoğalmak, üremek

үрчәт- [ürçêt-] üretmek, çoğalt-
mak

үрчәткәч [ürçêtkêç] üretici, ço-
ğaltıcı

үрә [üre] dik, dimdik; үрә кат!
[üre kat] hazır ol! emri; үрә си-
кәп- [üre sikêr-] zıplamak, dik sıç-
ramak; үрә тор- [üre tor-] ayağa
kalkmak

үрәчә [üreçê] koruyucu file

үс- [üs-] bitmek, filizlenmek, ye-
şermek

үсем [üsêm] bitme, filizlenme,
yeşerme

үсемлек [üsêmlêk] bitki

үсемлекчелек [üsêmlêkçêlêk]
bitkicilik

үсен- [üsên-] övüldüğü için se-
vinmek (ruhlanmak)

үсәндәр- [üsêndêr-] överek ruh-
landırmak

үсәнтә [üsêntê] filiz

үсеш [üsêş] bitme, çoğalma,
artma

үсмер [üsmêr] 12-15 yaş arası
çocuk, yeni yetme

үсмерлек [üsmêrlêk] yeni yet-
me çağı

үсмерчак [üsmêrçak] yeni yet-
me çağı

үстәр- [üstêr-] 1. bitirmek, filiz-
lendirmek, yetiştirmek; 2. coştur-
mak, ruhlandırmak

үстәрел- [üstêrêl-] 1. büyütül-
mek, yetiştirilmek; 2. ruhlandırıl-
mak, coşturulmak; 3. rütbesi yük-
seltilmek

үт [üt] öd; үт куыгы [üt kuıgı] öd
kesesi ♦ үткә ти- [ütke ti-] gön-
lüne dokunmak; nasırına basmak

үт- [üt-] 1. geçmek, aşmak; 2.
satılmak; үтәп кәр- [ütêp kêr-]
geçip girmek; үтәп кит- [ütêp kit-]
geçip gitmek

үтәм [ütêm-] (*mal*) sürüm, satıl-
ma derecesi

үтәмле [ütêmlê] sürümlü; үтәм-
ле товар [ütêmlê tovar] sürümlü
mal

үтәмсез [ütêmsêz] sürümsüz,
satılamaz, satışı az

үтән- [ütên-] rica etmek, dile-
mek; үтәнәп сора- [ütênêp sora-]
çok rica etmek, yalvarmak

үтәнеч [ütênêç] rica, dilek, yal-
varma

үтәнүле [ütênülê] ricalı, dilekli,
istekli

үтәр- [ütêr-] öldürmek

үтәрәч [ütêrgêç] öldürücü âlet

үтәрел- [ütêrêl-] öldürülmek

үтәрүчә [ütêrüşê] öldürücü, ka-
til

үтәч [ütêç] ödünç, borç

үтәшли [ütêşli] geçerken

үткәл [ütêkêl] dağ geçidi

үткән [ütêkên] keskin, sivri ♦ үт-
кән төллә [ütêkên têllê] sivri dilli;

үткен төшлө [ütkên têşle] sivri dişli

үткенлек [ütkênlêk] keskinlik, sivrilik

үткенлә- [ütkênle-] bilemek, sivriltmek, keskinleştirmek

үткенлән- [ütkênlen-] bilenmek, sivrilmek, keskinlenmek

үткенәй- [ütkêney-] keskin olmak

үткер [ütkêr] 1. keskin; 2. girgin

үткерлек [ütkêrlêk] 1. girginlik; 2. keskinlik

үткерлән- [ütkerlen-] 1. keskinleşmek; 2. girginleşmek

үткесез [ütkêsêz] geçitsiz

үткән [ütken] geçmiş; үткән заман [ütken zaman] *gr.* geçmiş zaman; үткән эш [ütkên êş] geçmiş iş, olup bitmiş iş

үткәндәге [ütkendegê] geçmişteki

үткән-сүткән [ütken-sütken] gelmiş geçmiş

үткәз- [ütkez-] (*delikten*) geçirmek

үткәр- [ütker-] 1. geçirmek; 2. bitirmek

үткәргеч [ütkergêç] geçirici

үтлә- [ütle-] 1. çok yemekten ağzına gelmek; 2. yemekten bıkmak

үтләвек [ütlevêk] çok yem yemekten kusan (*hayvan*)

үтләт- [ütlet-] (*yemek*) bıktırmak

үтмәс [ütmes] 1. kör, küt, kesmez; 2. satılmaz, geçmez (*mal*)

үтмәслән- [ütmeslen-] kütleşmek, keskinliği azalmak

үтә [üte] aşırı, fazla, çok, artık

derescede, öte; үтә күрәнмәлә [üte kürênmelê] saydam; үтә күрән- [üte kürên-] 1. saydamlaşmak; 2. çok zayıflamak

үтә- [üte-] yerine getirmek, ödemek

үтәдән-үтә [üteden üte] engelsiz (*geçme*)

үтәл- [ütel-] yerine getirilmek, ödenmek

үтәләш [ütelêş] yerine getirme, başarıma

үтәли [üteli] tam geçerek; үтәли күрәнә торган [üteli kürêne torgan] saydam; үтәли күрәнүчәнлек [üteli kürênüçenlêk] saydamlık; үтәли жыл [üteli cil] hava akımı, cereyan

үтәү [üteü] başarma

үтүк [ütük] ütü âleti; үтүк аслыгы [ütük aslığı] ütü altlığı

үтүклә- [ütükle-] ütölemek; үтүкләү өстәлә [ütükleü östelê] ütü masası; үтүкләү тактасы [ütükleü taktası] ütü tahtası

үч [üç] öç, kin ♦ үч ал- (*кайттар-*) [üç al- (*kaytar-*)] öç almak; үч ит- [üç it-] kin duymak; үч иткәндәй [üç itkendey] sanki öç alırcasına

үчек- [üçêk-] öç duymak

үчөклә- [üçêkle-] öfke ve kin uyandırmak

үчөкләш- [üçêkleş-] karşılıklı öfke ve kin duyurmak

үчөктөр- [üçêktêr-] karşılıklı öfke ve kin duyurtmak, kışkırtmak

үчлө [üçlê] öçlü, kinli

үшән [üşen] tembel (*at, hayvan*)

үшәнлек [üşenlêk] tembellik

үжәт [üçet] azimli, sebatlı
үжәтлек [üçetlêk] azimlilik, se-
batlılık
үжәтлән- [üçetlên-] azim duy-
mak, sebatlı olmak

үңгә [üngge] başkalaşmış, de-
ğişmiş
үңгәр- [ünger-] başkalaşmak,
değişmek, geçmek; (*boya*) uçmak
үңәч [üngçe] yemek borusu

- Ж -

жавап [cavar] cevap; жавап ал- [cavar al-] cevap almak; жавап бир- [cavar bir-] cevap vermek; жавап бирүчө [cavar birgüçê] cevap verici; жавап кайтар- [cavar kaytar-] cevap vermek; жавапка тарт- [cavarka tart-] mahkemeye celp etmek ♦ жавапка аптырама- [cavarka aptırama-] kolay cevap vermek

жаваплы [cavaplı] 1. cevaplı; 2. mesul, sorumlu (*kimse*)

жавапчылык [cavaplılık] sorumluluk, mesuliyet ♦ жавапчылыктан кач- [cavaplılıктан kaç-] mesuliyetten (sorumluluktan) качmak

жавапсыз [cavapsız] 1. cevapsız; 2. mesuliyetsiz, sorumsuz

жавапсызлык [cavapsızlık] 1. cevapsızlık; 2. mesuliyetsizlik, sorumsuzluk

жавапчы [cavapçı] sanık

жазибә [cazibe] cazibe

жазибәле [cazibelê] cazibeli

жай [cay] yer, durum, imkân; zaman, zamanını bekleme; жае (жай) белән [cayı (cay) bêlen] kendi zamanı ile; жаен китер- (тап-) [cayın kitêr- (tap-)] vaktini (imkânını) getirmek (bulmak); жаена (жаеннан) тор- [cayına (cayınнан) tor-] vaziyetine uygun olmak; жай гына [cay gına] уаваşса, sakince; жай чыкканда

[cay çıkkanда] vakti geldiğinde; жайга кил- [cayga kil-] uygun hâle gelmek; жайга сал- (китер-) [cayga sal- (kitêr-)] uygun hâle getirmek; жайга салынган [cayga salınган] kendi düzenine sokulmuş

жайдак [caydak] süvari

жайла- [cayla-] düzenlemek, yerleştirmek, kurmak

жайлан- [caylan-] düzenlenmek, yerleşmek

жайланма [caylanma] düzenleme malzemesi, kurma, yapı

жайлап [caylan-] yerini ve vaktini bekleyerek

жайлаш- [caylaş-] uygunlaşmak

жайлашканлык [caylaşканlık] uygunlaşmış olma

жайлаштыр- [caylaştır-] uygunlaştırmak

жайлашучанлык [caylaşучанlık] vaziyete uygunlaşmaya meyillilik

жайлашучы [caylaşучу] vaziyete uygunlaşıcı

жайлашучылык [caylaşучулық] vaziyete uygunlaşıcılık

жайлы [caylı] uygun, kolay ♦

жайлы сылтау [caylı sıлтау] uygun bahane

жайлылык [caylılık] uygunluk, kolaylık

жайлы-жайсыз [caylı-caysız] yerli yersiz

жайсыз [caysız] rahatsız

жайсызла- [caysızла-] uygunsuz olmak, rahatsızlamak

жалпай- [calpay-] şişmanlamak

жайсызлан- [caysızлан-] rahat

sız olmak, kolay olmamak

жайсызлык [caysızlık-] kolay ve rahat olmama hâli

жамааяк [camayak] testi

жан [can] can, adam, kimse, iç, gönül; жан башына [can başına] adam başına; жан башыннан [can başınнан] adam başından; жан исәбен ал- [can isebên al-] nüfus saymak ♦ жан(ын) ал- [can(in) al-] can almak; жан асра- [can asra-] sıkıntılı yaşamak; жан ат- [can at-] can atmak; жан ачысы белән [can açısı bēlen] can havliyle; жан ачуы [can açuı] can acısı; жан аяма- [can ayama-] cansiperâne çalışmak; жан биздергеч [can bizdêrgêç] can bezdirici; жан бир- [can bir-] can vermek; жан газабы [can gazabı] ölüm azabı; жан дусты [can dustı] can dostu; жан иясе [can iye-sê] can sahibi; жан кебек (күр-) [can kēbêk (kür-)] canı gibi (görmek); жан керт- [can kêrt-] can üflemek, nefes vermek; жан көр- [can kêr-] can girmek; жан кисәгем [can kisegēm] can parçam; жан кый- (кис-) [can kıy- (kis-)] can kıymak; жан көеге [can kö-yêgê] can sıkıcı; жан рәхәте [can rehetê] can rahatı; жан сакла- [can sakla-] can korumak; жан сат- [can sat-] can satmak; жан сөйгән [can söygen] candan sevdiği; жан(ың) теләгән [can(ıng) tēlegen] canın istediği; жан тиргә бат- (төш-) [can tirge bat- (töş-)] can tere batmak; жан тирләре чык- [can tirlêrê çık-] can teri çık-

mak; жан тын- [can tın-] canı dinlenmek (*kurtulmak*); жан тынычлыгы [can tınıçlıgı] can dinçliği, can sakinliği; жан түз- [can tüz-] canı dayanmak; жан чык- [can çık-] can çıkmak; жан эре- [can êrê-] affetmek; жан әрнеткеч (өзгеч) [can êrnêtkêç (özgêç)] can sıkıcı; жан әсәре дә юк [can eserê de yuk] ıssız, sâkin (*yer*); жан өшеткеч [can öşêtkêç] iç ürpertici; жанга ти- [canga tiy-] canına dokunmak; жанын ал- [canın al-] canını almak; жанны кая куярга белмә- [canni kaya kuyarga bēlme-] çok cefa çekmek; жаны бар [canı bar] canı var, dayanıklı, hayat eseri var; жаны уч төбәндә генә [canı uç töbênde gêne] bitkin bir halde; жаны юк [canı yuk] canı yok, cansız, hayat eseri yok; жаның ни тели [canıng ni tēli] gönlün ne isterse

жанаш, жанкай, жанкисәк [canaş, cankay, cankisek] güzelim, canım, ciğerim

жанвар [canvar] canavar
жанкыйгыч [cankıygıç] katil
жанлан- [canlan-] canlanmak
жанландыр- [canlandır-] canlandırmak

жанлану, жанланыш [canlanu, canlanış] canlanma

жанлы [canlı] canlı; жанлы көч [canlı köç] canlı güç; жанлы мисал [canlı misal] canlı misal ♦ жанлы тарих [canlı tarih] canlı tarih

жанлылык [canlılık] canlılık
жансыз [cansız] cansız

жансызлан- [cansızlan-] cansızlaşmak

жансызлык [cansızlık] cansızlık

жан-тән [can-ten] can ten ♦ жан(ы)-тән(е) белән [can(i)-ten(ê) bêlen] canıyle teniyle

жан-фәрман(га) [can ferman-(ga)] çok acele ile, telâş ile, can atarak

жаный [canıy] sevdiğim

жанжылымлы [cancılımlı] canciğerli, dostane

жария [cariye] cariyе

жаһил [cahil] cahil

жаһиллек [cahillêk] cahillik

жаһиллән- [cahillen-] cahil olmak

жаһилләш- [cahilleş-] cahilleşmek

жебегән [cêbêgen] 1. ıslak suda yumuşamış; 2. sulu (*kimse*) ♦ жебегән авыз [cêbêgen avız] kendi isteğini söylemekten de âciz (*kimse*)

жебегәнлек [cêbêgenlêk] beceriksizlik, âcizlik

жебек [cêbêk] işte gevşek (*kimse*)

жебе- [cebe-] suda yumuşamak, ıslatmak, nemlendirmek ♦ жебеп төш- (кит-) [cêbêp töş-(kit-)] gevşemek

жек I [cêk] (*tahta, taş vb. yapılarda*) boşluk (ara) ♦ жеген жеккә китер- [cêgên cêkke kitêr-] taşı gedığıne koymak

жек II [cêk] tek, yalnız ♦ жек тиен дә [çêk tiyên de] tek kuruş bile

желек [cêlêk] kemik iliği ♦ желеген корыт- (суыр-) [cêlêgên korıt- (suır-)] iliğini kemiğini kurutmak (sötmürmek); желегенә сеңгән [cêlêgêne sênggen] iliğine işlemiş; желеккә төш- (үт-) [cêlêkke töş- (üt-)] iliğini kemiğini sızlatmak

желекле [cêlêklê] 1. ilikli; 2. dayanıklı (*kimse*)

желексез [cêlêksêz] 1. iliksiz; 2. dayanıksız, hastalıklı

жемелдә- [cêmêlde-] pırıldamak

жемел-жемел [cêmêl-cêmêl] pırıl pırıl

жемелдә- [cêmêlde-] pırıldamak

жем-жем [cêm-cêm] pırıl pırıl; жем-жем ит- (кил-) [cêm-cêm it-(kil-)] pırıl pırıl etmek

жен [cen] cin; жен баласы [cên balası] cin çocuğu ♦ жен ачуы чык- [cên açuı çık-] cinler başa çıkmak; жен карчыгы [cên karçıgı] cin karısı; жен качыр- [cen kaçır-] cini kovmak; жен кебек (шикелле) [cên kêbêk (şikêllê)] cin gibi; жен кебек эшли [cên kêbêk êşli] cin gibi çalışıyor; және кагыл- [cêné kağıl-] cini vurmak (çarpmak); және сөйми [cêné söymi] cini sevmiyor, yıldızı barışmıyor; жәнең килеш- (яра-) [cênêng kilêş- (yara-)] cinleri barışmak; және чык- [cene çık-] cini çıkmak; женен чыгар- [cênên çıgar-] cinini çıkarmak

жен II [cên] kas ve sinir lifi

женаза [cênaza] cenaze; же-

наза укы- [cênaza uki-] cenaze namazı kılmak

жѐнес [cênês] cins, cinsiyet; жѐнес орлыгы [cênês orlığı] cins tohumu

жѐнессез [cênêssêz] cinsiyetsiz

жѐнессезлек [cênêssêzlek] cinsiyetsizlik

жѐнле [cênlê] cinli

жѐнлѐндѐр- [cênlendêr-] cindlendirmek

жѐнлѐн- [cênlen-] cinlenmek

жѐн-пѐри [cên-peri] cin peri

жѐнси [cênsi] cinsî; жѐнси кѐчсезлек [censi kôçsêzlêk] cinsî güçsüzlük, iktidarsızlık; жѐнси теллѐк (хис) [cênsi têlek (his)] cinsî istek (his)

жѐнтекле [cêntêklê] ayrıntılı, ince

жѐнтеклѐлек [cêntêklêlêk] ayrıntılılık

жѐнтеклѐ- [cêntêkle-] ayrıntılamak, tasnif etmek, çeşitlemek

жѐп [cêp] ip; жѐп ашла- [cêp ašla-] ip aşılacak; жѐп елан [cêp yılan] ip yılanı; жѐп кат- [cêp kat-] ip katmak; жѐп сапла- [cêp sapla-] ipi iğneden geçirmek; жѐп суалчан [cêp sualçan] ip solucanı; жѐп эрлѐү [cêp erleü] ip eğirme; жѐп эрлѐүчѐ [cêp êrleüçê] ip eğirici ♦ жѐп очы [cêp oçi] ip ucu; жѐп сыйрак [cêp sıyrak] ince ayaklı, güçsüz, dayanıksız; жѐп өзѐрлѐк тѐ хѐл калма- [cêp özerlek te hel kalma-] ip ayırmaya bile hâli kalmamak, güçsüzlenmek

жѐпсел [cêpsêl] lif

жѐпселле [cêpsêllê] lifli

жѐпсѐ [cêpse] sağlamlaştırıcı

жѐпше- [cêpşê-] kar eriyip sulanmaya başlamak

жѐпшек [cêpşêk] sulu kar; жѐпшек кѐн (һава) [cêpşêk kôn (hava)] kar erimeye başlamış gün (hava)

жѐпшеклѐн- [cêpşêklen-] (kar) erimeye başlamak

жѐпшен- [cêpşên-] (kar) biraz erimeye başlamak

жѐпшет- [cêpşêt] (kar) biraz erimeye çevrilmek

жѐте [cêtê] koyu, keskin; жѐте кызыл [cêtê kızıl] 1. koyu kırmızı; 2. тѐс. kızıl komünist

жѐтелек [cêtêlêk] koyuluk, keskinlik

жѐфѐт [cêfêt] çiftin biri, eş; ко-са; кары

жѐи- [ci-] yemek

жѐбрил [cibril] Cibril, Cebrayil

жѐибѐр- [ciber-] 1. göndermek; 2. vermek yardımcı fiili

жѐибѐрѐл- [ciberêl-] gönderilmek

жѐибѐрүчѐ [ciberüçê] gönderici

жѐигѐл- [cigêl-] 1. (at) koşulmak; 2. işe başlamak

жѐигѐм [cigêm] koşum takımı

жѐигү [cigü] koşum (at); жѐигү аты [cigü atı] koşum atı

жѐигүлѐ [cigülê] koşulu

жѐиде [cidê] yedi sayısı; жѐиде яшылек [cidê yeşlêk] yedi yaşında; жѐиде кат (тапкыр, мѐртѐбѐ) [cidê kat (tapkır, mertebe)] yedi kat (defa, kere), çok defa ♦ жѐиде бабадан калган [cidê babadan kalgan] yedi göbek atadan kalmış,

pek eskiden kalmış; **жиде бабасын таныт-** [cidê babasın tanıt-] yedi ceddini tanıtmak, vurmak; **жиде бабасына жит-** [cidê babasına cit-] yedi ceddine yetmek, azarlamak; **жиде кат жир астында** [cidê kat cir astında] yedi kat yer altında; **жиде төн уртасы** [cidê tön urtası] yedi gece ortasında, karanlık gecede; **жиде юл чаты** [cidê yul çatı] yedi yol kavşağı; **жиде ят** [cidê yat] yedi göbek yabancısı, uzak; **жиде кат тир чыкканчы** [cidê kat tir çıkkанчы] yedi kat ter çıkıncaya kadar, çok çalıшarak

жидегән [cidêgen] yedi kardeşler yıldız kümesi, Būyūk ayı

жидееллык [cidêyılılık] yedi yılılık

жиделе [cidêlê] yedili

жиделек [cidêlêk] yedilik

жиделәтә [cidêlete] yedi defa fazla

жиденче [cidênçê] yedinci

жидесе [cidêsê] ölü arkasından yedinci gün dua merasimi

жидешәр [cidêşer] yedişer

жидешәрле [cidêşerlê] yedişerli

жидәү [cideü] yedisi birden

жидәүләп, жидәүләшәп [cideülêp, cidêülešêp] yedisi beraber

жиз [ciz] pirinç metal

жизбаш [cizbaş] bir cins yılan

жизни, жизнә(й) [cizni cizne(y)] enişte

жик [cik] 1. yek, şeytan; 2. azap, sıkıntı; **жик күр-** [cik kür-] sıkıntı görmek

жик- [cik-] 1. (*ati*) koşmak; 2. bir işe çekmek

жикер- [cikêr-] öfke ile bağır-mak, haykırmak

жикерен- [cikêrên-] haykırmak

жикеренүчән [cikêrênüçen] öfke ile haykırmaya meyilli

жиксе- [ciksê-] tamamiyle bezemek, tiksинmek, öğrenmek

жиксен- [ciksên-] şeytan gibi görmek, sevmemek, tiksинmek, öğrenmek

жиксет- [ciksêt-] sevdirmemek, tiksindirmek, öğrendirmek

жикән [ciken] kara koçanlı kamış

жикәнбаш [cikenbaş] kara koçanlı kamışın koçanı

жикәнлек [cikenlêk] kamışılık

жил [cil] 1. yel, rüzgâr; 2. vücutta adale ağrı; 3. hava; **жил аша-** [cil aša-] yüzü yelden dolayı beneklenmek; **жил капка** [cil kapka] kolay açılır kapanır tahta kapı; **жил тегермәне** [cil têgêrmenê] yel değirmeni; **жил уңаена** [cil ungayına] yel yönüne; **жил чәчәге** [cil çeçegê] bir çeşit çiçek hastalığı ♦ **жил алгандай** [cil alganday] yel almış gibi, kaybolmuş; **жил ал-** [cil al-] yel almak; **жил аяк** [cil ayak] mitolojik at; **жил искән якка ау-** [cil isken yakka au-] yel esen tarafa dönmek; **жил ку-** [cil ku-] yel kovmak; **жил уйнатып** [cil uynatıp] çok çabuk, gayretle; **жилгә оч-** [cilge oç-] yel alıp götürmek; **жилгә очыр-** [cilge oçır-] rüzgâra vermek, yele vermek; **жилдән кил-**

гэн (туган) [cilden kilgen (tugan)]
piç; жиллэр искэн [ciller isken]
yeller esmiş, kaybolmuş; жиллэр
уйный [ciller уyny] yeller oynu-
yor, boş

жилбэгэй [cilbegey] düğmesiz
ve bağısız elbise; жилбэгэй жи-
бэр- [cilbegey ciber-] düğmesiz
bırakmak

жилбээзэк [cilbezek] cilveli

жилбээзэклék [cilbezeklék] cil-
velilik

жилгэр- [cilger-] savurmak

жилгэргеч [cilgergêç] savurma
makinesi

жил-давыл [cil-davıl] yel fırtına

жилдер- [cildêr-] at üstünde koş-
turarak varmak

жилдерт- [cildêrt-] at üstünde
koşturarak ulaştırmak

жилем [cilêm] zamb, tutkal; жи-
лем басма [cilêm basma] tutkal
basma (*kitap*)

жилембалык [cilêmbalık] tut-
kal balığı

жилемлэ [cilêmlê] tutkallı

жилемлэ- [cilêmlé-] tutkallamak
жилемсыман [cilêmsıman] tut-
kalımsı, pelte

жилемсэ [cilêmse] nişasta

жилен [cilên] 1. inek memesi; 2.
inekte gebelik hâli; жилен баш-
ла- [cilên başla-] gebeliği başla-
mak, döllenmek

жиленлэ- [cilênle-] döllenmek

жилкен- [cilkên-] 1. silkinmek,
kanat çırpмак; 2. şevklenmek,
hamle etmek

жилкэндер- [cilkêndêr-] şevk-
lendirmek

жилкөнчэк [cilkênçek] şevkli
жилкет- [cilkêt-] iştahlandırmak,
coşturmak

жилкуар [cilkuar] havaî, ciddî
bir iş ile meşgul olmayan kimse

жилкэ [cilke] artkafa, ense ♦
жилкэ тамыры [cilke tamırı] ense
kökü; жилкэгэ төш- [cilkege töş-]
omuzuna konmak; жилкэдэн тау
төшкэн кебек [cilmeden tau töş-
ken kêbêk] omuzdan dağ düşmüş
gibi, ağırlıktan kurtulmuş gibi;
жилкэсен кимер- [cilkesen ki-
mer-] başkasının sırtından geçin-
mek; жилкэсэндэ тату [cilkesen-
de tatu] yükü kendi omuzlarında
hissetmek

жилкэлэ- [cilkele-] boynuna al-
mak, omuzuna almak, yükseltmek

жилкэн [cilken] yelken; жилкэн
киер- (кор-) [cilken kiyer- (kor-)]
yelken açmak

жилкэнлэ [cilkenlê] yelkenli

жилкэнче [cilkençê] yelkenci

жилле [cillê] 1. yelli, rüzgârlı; 2.
yel gibi çalışkan ve becerikli (*kim-
se*)

жиллек [cillêk] hava penceresi

жиллэн- [cillen-] 1. yellenmek;
2. heyecanlanmak

жиллэ- [cille-] yellemek, (*gün
vb.*) rüzgâr yapmak

жиллэт- [cillet-] 1. havalandır-
mak; 2. yelpazelemek

жиллэткөч [cilletkêç] pervane,
ventilatör

жилмаян [cilmayan] *mit.* ka-
natlı at, deve

жилпе- [cilpê-] 1. bir defa kanat
çırpмак; 2. teknedeki tahılları sal-

lamak

жилпен- [cilpên] 1. kanat çıрмак; 2. tahıl teknesi sallamak

жилпуч [cilpuç] tahıl teknesi

жилпәзә [cilpeze] yelpäze

жилсез [cilsêz] yelsiz, rüzgârsız

жилсезлек [cilsêzlêk] yelsizlik, rüzgârsızlık

жилсен- [cilsên-] yel ağrısı vurmaк

жилт-жилт [cilt-cilt] tin tin

жилтерә- [ciltêre-] fır fır dönmek, rüzgârda yelpirdemek

жилтерәт- [ciltêret-] 1. fır fır döndürmek, yelpirdetmek; 2. yel gibi atmak ♦ жилтерәтәп чыгар- [ciltêretêp çigar-] bir kimsenin elinden tutup dışarı çıkarmak

жилфердә- [cilfêrde] yelpirdemek

жилфердек [cilfêrdêk] yelpirdек

жилфердәт- [cilfêrde-] yelpirdetmek; жилфер-жилфер ит-(кил-) [cilfer-cilfer it-(kil-)] yelpir yelpir etmek (gelmek); жилфер-жилфер йөр- [cilfêr-cilfêr yör-] yelpir yelpir yürümek

жильяк [cil'yak] heyecanlı, biraz ahmak

жил-яңгыр [cil-yanggır] yel yağmur ♦ жил-яңгыр тидермә- [cil-yanggır tidêrme-] yel yağmur dokunmamak, tenkit edilmemek, azarlanmamak

жиләк [cilek] çilek; жиләк суы [cilek sui] çilek suyu ♦ жиләк кебек (шикелле) [cilek kêbêk (şikêllê)] çilek gibi güzel ve sağlıklı

(kız)

жиләкле [cileklê] çilekli

жиләклек [çileklêk] çileklik

жиләк-жимеш [cilek-cimêş] meyveler

жилән [cilen] cübbe

жиләс [ciles] serin; жиләс hava [ciles hava] serin hava

жиләслек [cileslêk] serinlik

жиләслән- [cileslen-] serinleşmek

жил-жил [cil-cil] tin tin

жим [cim] yem

жимбалык [cimbalık] yem balığı

жимер- [cimêr-] 1. yıkmak, harap etmek, bozmaк; 2. (yüz) buruşturmaк

жимергеч [cimêrgêç] yıkıcı âlet, harap edici

жимерек [cimêrêk] harabe, yıkık

жимереклек [cimêrêklêk] harabelik

жимерел- [cimêrêl-] yıkılmak, buruşturulmaк ♦ жимерелеп уң- [cimêrêlêpung-] verimli olmak, ekin başakları eğilmek

жимерелмәс(лек) [cimêrêlmes-(lêk)] yıkılmaz(lık), devrilmez(lik)

жимер- [cimêr-] bozdurmaк, yıktırmaк

жимерттер- [cimêrtter-] yıktırmaк

жимеш [cimêş] 1. yemiş, meyve, 2. verim, semere; жимеш бир- [cimêş bir-] meyve vermek, semere vermek

жимешле [cimêşlê] 1. yemişli, meyveli; 2. verimli

җимешлек [cimêşlêk] yemişlik, meyvelik

җимешлән- [cimêşlen-] yemişlenmek, meyvelenmek

җимешчелек [cimêşçêlêk] yemişçilik, meyvecilik

җимле [cimlê] yemli

җимлек [cimlêk] yemlik

җимлелек [cimlêlêk] yemlilik

җимлә- [cimle-] yemlemek

җимшән [cimşen] tomurcuk dibi

җинаять [cinayet'] cinayet, suç

◇ җинаять өстендә тот- [cinayet östênde tot-] cinayet üstünde tutmak (yakalamak), cürmü meşhut yарmak, suç üstü yарmak

җинаятьче [cinayetçê] cani

җинаятьчел [cinayetçêl] suça meyilli

җинаятьчелек [cinayetçêlêk] cinayetçilik, suçluluk

җир [cir] yer, arazi; җир асты [cir astı] yer altı; җир башы [cir başı] arazi başı; җир билә- [cir bile-] araziye sahip olmak; җир биләүче [cir bileüçê] derebeyi; җир буе [cir buyı] bir çeşit arazi ölçü birimi, 180 metre; җир казучы [cir kazuçı] yer kazııcı; җир мае [cir mayı] petrol; җир рәйханы [cir reyhanı] yer fesleğeni; җир тамыры [cir tamırı] yer kökü, yer elması; җир тетрә- [cir têtêre-] yer titremek, zelzele olmak; җир төзүчелек [cir tözüçêlêk] arazi düzenlemeciliği; җир чикләвеге [cir çiklevêgê] yer fıstığı; җир өй [cir öy] zeminlik, toprak dam; җир җиләге [cir cilegê] yer çileği; җиргә тоташтыр- [cirge totaştır-]

yere tutuşturmak ◇ җир астына (куенына) кер- [cir astına (kuynına) kêr-] yer altına (koynuna) girmek, ölmek; җир белән күк аермасы [cir bêlen kük ayırması] (onlar) yer ile gök gibi, farkları o kadar büyük; җир белән күк арасында [cir bêlen kük arasında] yer ile gök arasında, belirsiz; җир белән тигезлә- [cir bêlen tigêzle-] yer ile yeksan etme; җир бит [cir bit] yer yüzlü, pis yüzlü; җир йоткан кебек [cir yotkan kêbêk] yer yutmuş gibi; җир йотсын (упсын) [cir yotsın (upsın)] yer yutsun; җир йөзе [cir yözê] yer yüzü; җир корты [cir kortı] emekleme çağındaki çocuk, bebek; җир тишегендә [cir tişêgênde] yer kovduğunda; җир тишегенә керердәй бул- [cir tişêgêne kêrêrdey bul-] utançtan yere girmek; җир читендә [cir çitênde] çok uzakta; җир җимертеп йөр- [cir cimêrtêp yör-] çok gayret etmek; җиренә җиткер- [cirêne citkêr-] yerine getirmek, ulaştırmak, tamamlamak

җирдә [cirde] defa, kere

җирдәш [cirdeş] aynı yerden olan kimselerin her biri, hemşeri

җирендә [cirênde] yerinde

җир-күк [cir-kük] yer gök ◇ җир-күк бетереп эзлә- [cir-kük bêtêrêp êzle-] her yerde aramak; җирен-күген онытып [cirên-kügên onıtıp] her şeyi unutarak

җирле I [cirîlê] yerli; җирле сөйләш [cirîlê sөyleş] yerli söyleyiş; җирле халык [cirle halık] yerli halk

жирле II [cirlê] yerli, yerinde, tam sırasında, doğru

жирлек [cirlêk] zemin

жирлә- [cirle-] ölüyü defnetmek, gömmek

жирләш- [cirleş-] yerleşmek

жирсез [cirsêz] 1. yersiz; 2. arazisiz

жирсезлек [cirsêzlik] yersizlik

жирсе- [cirsê-] kendi ülkesinin hasretini çekmek

жир-су [cir-su] yer su; жир-су хайваннары [cir-su hayvannarı] yer ve su hayvanları

жирән [ciren] kestane rengi; жирән гөмбә [ciren gömbe] kestane renkli mantar; жирән кызыл [ciren kızıl] kestane kırmızısı; жирән кашка [ciren kaşöka] kestane rengi ak benekli at

жирәнгеч, жирәндергеч, жирәнеч [cirengêç, cirendêrgêç, cirenêç] öğrenç, öğrendirici

жирән- [ciren-] öğrenmek

жирәнлән- [cirenlen-] kestane rengi olmak

жирәнсу [cirensu] kestane rengine çalar renk

жирәнчек [cirençêk] öğrenmeye meyilli

жирәнүчән [cirenüçen] öğrenmeye düşkün

жирәнү [cirenü] öğrenme, öğrenç

жисмани [cismanî] cismanî

жисмән [cismen] cismen

жисем [cisêm] cisim, nesne

жисемле [cisêmlê] cisimli

жит- [cit-] yetmek, ulaşmak

житди [cidi] ciddî ♦ житди төс

ал- [cidi tös al-] ciddi şekil almak

житдилек [citdilêk] ciddîlik

житдилән- [citdilen-] ciddîlenmek

житдиләш- [citdileş-] ciddîleşmek

житдиләштер- [citdileştêr-] ciddîleştirmek

житез [citêz] her yere yeten, çevik ve çabuk (*kimse*)

житезлек [citêzlik] çeviklik ve çabukluk

житез-житез- [citêz-citêz] çabuk çabuk

житен [citên] keten; житен йолк- (йолкы-) [citên yolk- (yolkı-)] keten yolmak (köklemek); житен киндере, житен тукыма [citên kindêrê, citên tukıma] keten dokuma; житен орлыгы [citên orlığı] keten tohumu; житен сабагы [citên sabagy] keten sapı; житен талкыгыч [citên talkıgıç] keteni liflerine ayırma âleti; житен талкышы [citên talkışı] keten tortusu

♦ житен чәчлө [citên çeçlê] keten saçlı, sarı saçlı

житенке [citênkê] traşı gelmiş saç

житенчелек [citêncêlêk] ketencilik

житеш [citêş] varlıklı

житеш- [citêş-] 1. ulaşmak, yetişmek; 2. epey zengin olmak

житеш(егез)! [citêş(êgêz)] (*her yemekten*) yiyiniz!

житешле [citêşlê] varlıklı

житешлек [citêşlêk] zenginlik

житешмәүчелек [citêşmeüçêlêk] yetişmezlik, biraz fakirlik

житешсез [citêşsêz] noksanlı,

eksikli

житешсөз [citêşşês yâk] eksik

житешсөзлек [citêşşêzlêk] eksik taraf

житештер- [citêştêr-] yetiştir-mek, üretmek, imal etmek

житештерү [citêştêrü] yetiştir-me, üretim

житештерүче [citêştêrüçê] yetiştirici, üretici

житештерүчән [citêştêrüçên] üretimci, verimli

житештерүчәнлек [citêştêrüçên-lêk] üretim oranı, verim, randıman

житкер- [citkêr-] yetirmek, ulaştır-mak

житкөз- [citkêz] ulaştırmak

житкән [citken] yetkin, olgun

житлегү [citlêgü] yetkinleşmek, olgunlaşmak; житлекми туган [citlekmi tugan] prematüre

житмеш [citmêş] yetmiş ♦ житмеш жиде төрле [citmêş cidê törlê] yetmiş yedi çeşit; çok çeşitli

житмешенче [citmêşênçê] yetmişinci

житмәсә [citmese] yetmezse, daha da

житмәүчелек [citmeüçêlêk] noksanlık, eksiklik

житәклә- [citekle-] 1. yedekle-mek; 2. önderlik yapmak; житәк-ләп ал- [citeklep al-] yedekleyip almak; житәкләп йөртүче [citek-lep yörtüçê] yedekleyip yürütücü

житәкләш- [citekleş-] yedekleş-mek, el ele tutuşarak birlikte yürü-mek

житәкче [citekçê] önder, reh-ber; danışman

житәкчелек [citekçêlêk] önder-lik, rehberlik, danışmanlık; житәк-челек ит- [citekçêlêk it-] önderlik (rehberlik, danışmanlık) etmek

житәрлек [citerlêk] yeterli

житәр-житмәс [citer-citmes] ye-ter yetmez

житү [citü] traşı gelmiş saç

жияк [ciyek] elbise *v.b.* kumaş kenarlarına dikilen şerit, kaytan, zih

жиякле [ciyeklê] zıhlı

жияклә- [ciyekle-] zıhlamak

жиян [ciyen] yeğen

жиң [cing] yen, kol; жиң кай-тармасы (очы) [cing kaytarması (oçı)] elbise kolunun bilezik kısmı; жиң утырт- [cing utırt-] yen dik-mek ♦ жиң сызган- [cing siz-gan-] kol (yen) sıvamak, kolları sıvamak

жиң- [cing-] yenmek, mağlûp etmek

жиңгә [cingge] yenge

жиңги, жиңгәй [cinggi, cing-gey] yengeciğim ünlemi

жиңгәчи, жиңгәчәй [cingeçi, cingçeşey] yengecik

жиңдер- [cingdêr-] yendirmek

жиңел [cingêl] 1. yeğni, hafif; 2. kolay; жиңел эрүчән [cingêl êrü-çên] kolay eriyici; жиңел автомо-биль [cingel avtomobil] hafif otomobil; жиңел арба [cingel arba] hafif araba; жиңел атлет [cingêl atlêt] hafif sporcu; жиңел атле-тика [cingêl atlêtika] hafif sporcu-luk; жиңел аңлаешлы [cingêl

anglayışlı] kolay anlayışlı ♦ жиңел акыллы [cingêl akıllı] hafif akıllı; жиңел акыллылык [cingêl akıllılık] hafif akıllılık; жиңел кулдан [cingêl kuldан] işe iyi başlayıp bitirme isteği ile; жиңел сулап жибәр- [cingêl sulap ciber-] hafif nefeslenip kalmak; жиңел сөякле [cingêl söyeklê] hafif kemikli; жиңел холыклы [cingêl holıklı] hafif karakterli

жиңел- [cingêl-] yenilmek

жинңеллек [cingêllêk] hafiflik, kolaylık, yeğnilik

жиңеллән- [cingêllen-] 1. hafiflenmek, kolaylanmak; 2. biraz akılsızlanmak

жиңелләш- [cingêlles-] hafifleşmek, kolaylaşmak

жиңелләштер- [cingêlleştêr-] hafifleştirmek, kolaylaştırmak

жиңелмәс [cingêlmes] yenilmez

жиңелчә [cingêlçe] hafifçe, kolayca

жиңеләй- [cingêley-] hafiflemek, kolaylamak, kendini hafif hissetmek

жиңеләйт- [cingêleyt-] hafifletmek, kolaylatmak

жиңелүче [cingêlüçê] mağlûp

жиңеш- [cingêş-] yenme, yeniş, galebe

жиңсез [cingêsêz] yensiz

жиңсә [cingse] 1. kolluk; 2. üst üste eklenen boruda ek yeri; 3. mehbil, dölyolu

жиңү [cingü] yenme, zafer, galebe

жиңүле [cingülê] yenişli, galibi-

yetli

жиңүче [cingüçê] yenici

жиңүчән [cingüçen] çok yenici

жиһаз [cihaz] cihaz; mobilya

жиһазла- [cihazla-] cihazlamak; tefriş etmek

жиһазлан- [cihazlan-] cihazlanmak; tefriş edilmek

жиһазландыр- [cihazlandır-] cihazlandırmak; tefriş etmek, döşemek

жиһазлы [cihazlı] cihazlı; döşeli

жиһан [cihan] cihan

жомга [comga] cuma

жор [cor] çabuk dilli, dilbaz

жорлан- [corlan-] şaka lâtife yarmak, dilbozlanmak

жорлык [corlık] dilbazlık

жот [cot] 1. kıtlık, açlık; 2. hırslı

жофар [cofar] 1. desman, kendisinden kokulu madde alınan küçük bir cins su hayvanı; 2. güzel kokulu madde

жуй- [cuy-] süpürüp yok etmek; yok etmek, kayb etmek

жуелмас [cuyılmas] kaybolmaz

жуелмаслык [cuyılmaslık] kaybolmazlık

жуел- [cuyıl-] kaybolmak

жыбыткы [cibitki] pasaklı, meleme

жыел- [cıyıl-] yığılmak, birikmek, derlenmek, toplanmak

жыелма [cıyılma] 1. yığılma; 2. külliyat

жыелу [cıyılı] yığılma, yığılış

жыелыш [cıyılış] toplantı

жыелыш- [cıyılış-] yığılışmak, toplanmak

жүем [cɯym] уйғым, уйғылма, пара бириктирме, хâсîлат

жүен I [cɯyn] 1. уйғын; 2. көйлер бирлиги; 3. көйлер бирлиги байрамı

жүен II [ciyn] бүтүнүле, hepси, her түрлү; **жүен юк-бар** [ciyn yuk-bar] her түрлү var yok

жүен- [ciyn-] hazirlanmak

жүентык [ciyntık] derleme, almanak; kitap

жүенысы [ciynısı] hepsi

жүер- [ciyır-] buruşturmak, kırıştırmak

жүерча [ciyrça] bir kat buruşuk (karışık)

жүерчык [ciyrçık] buruşuk, kırışik

жүерчыклан- [ciyrçıklan-] buruşuklanmak, kırışiklanmak

жүерчыклы [ciyrçıkli] buruşuklu, kırışikli

жүерыл- [ciyırıl-] buruşmak, kırıştamak

жүештыр- [ciyiştır-] tertip etmek, temizlemek

жүештыручы [ciyiştıruçı] hademe

жүештырын- [ciyiştırın-] tertiplenmek, temizlenmek

жүй- [ciy-] 1. уйғмак; 2. düzenlemek; 3. temizlemek; 4. gizlemek; 5. defnetmek; 6 бириктирмек

жүйгыч [ciyğıç] уйғма âleti, уйғıсі

жүйма [ciyma] уйғма; **жүйма исемнәр** [ciyma isemner] *gr.* уйғın isimleri

жүйна- [ciyna-] уйғмак, bir yere бириктирмек

жүйнак [ciynak] 1. elbisesi, eş-

yası *vb.* tertiplenmiş; 2. işini vaktinde başaran kimse; 3. tıknaz, yoğun, orta boy

жүйнаклык [ciynaklık] tertiplilik, başarılılık, tıknazlık, yoğunluk

жүйнаксыз [ciynaksız] tertipsiz, başarısız

жүйнал- [ciynal-] birikmek, bir yere gelmek, уйғılıшмак

жүйнау [ciynau] уйғılmış halde **жүйнаулап**, **жүйнаулашып** [ciynaulap, ciynaulaşıp] уйғın halinde

жык [cık] soydan (nesilden, irsiyetten) gelen hastalık, belâ; **жык бул-** [cık bul-] irsî hastalık bulmak (uğramak); **жык кепрепел** (тигепел, булгыры) [cık kêrgêrê (tigêrê, bulgırı)] Allah daimi belâ versin! manasına beddua sözü

жыклан- [cıklan-] belâlanmak, irsî hastalığa uğramak

жылу [cılı] suda buz tutmaz yer

жылы [cılı] 1. ılık; sıcak; 2. sıcaklık; **жылы үткәрүчәнлек** [cılı ütkerüçenlêk] sıcaklık geçiricilik;

жылы сөүчән [cılı söyüçen] sıcak seven, tropikal (*bitki, hayvan*);

жылы абзар [cılı abzar] ılık ahır, iç ahır, kışlık ahır; **жылы аш** [cılı aş] sıcak yemek; **жылы канлылар** [cılı kanlılar] sıcak kanlılar

♦ **жылы оя** (почмак) [cılı oya (poçmak)] sıcak köşe (ev, oda); **жылы сүз** [cılı süz] samimi söz;

жылы урын [cılı uzın] az işli çok paralı memuriyet

жылылык [cılılık] ılıkılık, sıcaklık

жылым [cılım] balık tutma ağı

жылымса [cılımsa] biraz ılık, ılıcak

жылын- [cılın-] ılımak, ılınmak

жылысыешлык [cılısıyışlık] термик kapasite yüksekligi

жылыт- [cilit-] ilitmak, ısıtmak

жылыткыч [cilitkiç] ısıtıcı

жыр [cır] şarkı, türkü; жыр башлаучы [cır başlauçı] solist;

жыр китабы [cır kitabı] şarkı (türkü) kitabı; жырга сал- [cırğa sal-] metni türküleştirmek

♦ жыры жырланган [cırı cırlangan] (*arkasından*) türküsü söylenmiş, bitmiş, ölmüş, yok olmuş; жырын жырла- [cırın cırla-] (*kimin*) türküsünü söylemek

жырла- [cırла-] şarkı (türkü) söylemek ♦ жырлап яшә- [cırlap yeşe-] ömrünü güzel yaşamak

жырчы [cırçı] şarkıcı

жыючы [cıyuçı] 1. уйгыıcı; 2. hizmetçi

жәбер [cebêr] cebir, zorlama; жәбер күр- [cebêr kür-] cebir (zorlama) görmek; жәбер сал- [cebêr sal-] cebretmek, zorlamak

жәбер-золым [cebêr-zolım] cebir zulüm

жәберлә- [cebêrle-] zorlamak

жәберлән- [cebêrlen-] zorlanmak

жәберләүче [cebêrlëüçê] zorlayıcı

жәберсен- [cebêrsên-] zorlanmış hissetmek

жәберсет- [cebêrsêt-] daimi zorlamak

жәдит [cedit] cedit

жәдитчелек [ceditçêlêk] ceditçilik

жәдәч [cedeç] yades, lâdes

жәелдер- [ceyêldêr-] yayılmak, açtırmak, dağıtmak

жәел- [ceyêl-] yayılmak, açılmak, dağılmak; жәелгән почмак [ceyêlgen poçmak] *mat.* geniş açы

♦ жәелеп кит- [ceyêlip kit-] yayılıp gitmek, şişmanlamak; жәелеп утыр- (ят-) [ceyêlêp utır-(yat-)] yayılıp oturmak (yatmak), hiç bir iş yapmamak

жәен I [ceyên] yazın, yaz vakti

жәен II [ceyên] yayın balığı

жәенке [ceyênkê] geniş; жәенке почмак [ceyênkê poçmak] *mat.* geniş ачы; жәенке жөмлә [ceyênkê cömlê] *gr.* geniş cümle

жәен-кышын [ceyên-kışın] yazın kışın

жәза [ceza] ceza; жәза бир- [ceza bir-] ceza vermek; жәзага тарт- [cezaga tart-] cezaya çekmek (çarpıtmak); жәзасын күр- [cezasın kür-] cezasını görmek

жәзала- [cezala-] ceza vermek; жәзалап үтәр- [cezalap ütêr-] cezalandırıp öldürmek

жәзасыз [cezasız] cezasız

жәзбә [cezbe] pergel

жәй [cey] yaz; жәй башы [cey başı] yaz başı; жәй көне [cey kö-nê] yaz günü; жәй эчендә [cey êçênde] yaz içinde; жәйнең жәй

буе [ceynêng cey buyı] yazın yaz boyu, yaz boyunca

жәй- [cey-] yaymak

жәйге [ceygê] yazlık; жәйге

челлә [ceyge çêlle] 22 Haziran - 2 Ağustos arası en sıcak kırk yaz günü

жәйгелектә, жәйлектә [ceygê-lêkte, ceylêkte] yaz günlerinde

жәйлә- [ceyle-] yazı geçirmek, yazlamak, yaylamak

жәйләү [ceyleü] yayla, yaylak

жәймә [ceyme] 1. çarşaf, yağı; 2. yaуım, yaума; жәймә житен [ceyme citên] yaума keten

жәйпәк [ceurek] yayvan

жәйпәклән- [ceureklen-] yayvanlaşmak

жәйран [ceyran] ceylân

жәйрә- [ceyre-] uzanmak, yaуılmak, serilip yatmak; жәйрәп ят- [ceyrep yat-] yaуılıp yatmak

жәлөп [celêp] celер; жәлөп ит- [celêp it-] celbetmek

жәллад [cellad] cellât

жәлпәй- [celpey-] yassılaşmak, yaуvanlaşmak

жәлпәйт- [celpeyt-] yassılaştırmaq, yaуvanlaştırmak

жәлт [cêlt] birden, aniden, hemen, çok acele

жәлт-жәлт [cêlt-cêlt] acele acele, telâşla

жәмгыятъ [cemgiyet] cemiyet; жәмгыятъ өчен куркынычлы [cemgiyet öcên kurkınıçlı] cemiyet için korkunç

жәмәгатъ [cemegat] cemaat; жәмәгатъ башлангычы тәртибөндә [cemagat' baslangıcı tertibênde] şahsî teşebbüs

жәмәгатъләштер- [cemegat'-leştêr-] halka iktidar vermek

жәмәгатъчел [cemegat'çêl] ce-

miyet işlerine düşkün

жәмәгатъчелек [cemegat'çê-lêk] cemiyetçilik, toplumculuk

жәнап [cenap] hürmetli, sayın

жәнлек [cenlêk] vahşî hayvan, yırtıcı hayvan; жәнлек тиресе [cenlêk tirêsê] kıymetli kürk; жәнлек асра- [cenlêk asra-] yırtıcı hayvan büyütmek (beslemek)

жәнлекчелек [cenlêkçêlêk] yırtıcı hayvan besleyiciliği

жәннәт [cennet] cennet

жәнжал [cencal] rezalet, kavga, savaş, vuruşma ♦ жәнжал куптар (чыгар) [cencal kuptar-(çigar-)] kavga koparmak (çıkarmak)

жәнжаллы [cencallı] kavgalı, cadaloz

жәнжалчы [cencalçı] kavgacı

жәп [cep] yaba âletinin bir parçası, *bk.* япъ

жәплә [ceplê] parmaklı

жәрин [cerin] gelecek yıl

жәрәхәт [cerehet] cerahat ♦ жәрәхәткә тоз сип- [cerehetke toz sip-] yaraya tuz basmak

жәрәхәтлө [cerehetlê] cerahatli

жәрәхәтлән- [cerehetlên-] cerahatlenmek

жәрәхәтлө- [cerehetle-] yaralamak

жәфа [cefa] cefa; жәфа чик- (күр-) [cefa cik-(kür-)] cefa çekmek, cefa görmek

жәфала- [cefala-] cefa vermek

жәфалаучы [cefalauçı] cefalayıcı

жәфалы [cefalı] cefalı

жәя [ceye] 1. yaу, ok yaуı; 2.

parantez; жәя кереше [seye kê-rêşê] yau kirişi; жәя тышына чыгар- [seye tışına cıgar-] parantez dışına almak; жәяләр ач- [seyeler aç-] parantezlerini açmak, izah etmek

жәяле [seyelê] yaylı

жәялән- [seyelen-] yaylanmak

жәяү [seyeu] yaya, yayan; жәяү йөрөп чык- [seyeu yöşep çık-] yaya yürümek

жәяүле [seyeülê] yayan, piyade; жәяүле буран [seyeülê buran] yerin üstünden sürüp gelen kar fırtınası; жәяүле гаскәр [seyeülê gasker] piyade sınıfı

жәяүлә- [seyeüle-] yayan gitmek, piyade gitmek

жәяүләп, жәяүләтөп [seyeülêp, seyeületêp] yayan

жәүһәр [cevher] 1. cevher, kıymetli taş; 2. gizli kıymet

жәһәннәм [cehennem] 1. cehennem; 2. çok kötü yer ♦ жәһәннәм артына (арьягына) [cehennem artına (aryagina)] cehennem arkasına (tarafına); жәһәннәм артында [cehennem artında] cehennem ardında; bilmem nerede; жәһәннәм газабы [cehennem gazabı] cehennem azabı; жәһәннәмгә оч- [cehennemge oç-] cehenneme gitmek; жәһәннәмгә жибәр- [cehennemge ciber-] cehenneme göndermek

жәһәт [cehet] 1. ceht, gayret; 2. çabuk, çabucak, hız, hızlı; жәһәт кенә [cehet kêne] çabucak

жәһәтлек [cehetlêk] cehtlik çabukluk, hızlılık

жәгәрә [cögere] süpürge darısı, darı

жәда [cöda] cüdâ

жәй [cöy] 1. dikiş yeri, ek yeri; 2. yara izi

жәйлән- [cöylen-] yara izi olmak

жәйлә- [cöyle-] dikiş dikmek

жәйсез [cöysêz] dikişsiz

жәйче [cöyçê] dikişçi (*kadın*)

жәмлә [cömlê] cümle; жәмлә кисәге [cömlê kiseğê] cümle öğesi, cümle birikimi

жәмһүрият [cömhüriyet] cumhuriyet

жәп [cöp] çift (*sayı*); жәп сан [cöp san] çift sayı

жәплә- [cöplê-] 1. çiftlemek; 2. sözü tasdik edip durmak

жәрәт [cör'et] cüret; жәрәт ит- [cör'et it-] cüret etmek

жәрәтле [cör'etlê] cüretli

жәрәтлелек [cör'etlêlêk] cüretlilik

жәрәтсез [cör'etsêz] cüretsiz

жүрмә [cörme] kısa kamçı, örme

жүрмә- [cürme-] dikişte atlatacak dikmek

- h -

h [h] h harfi

ha [ha] ha!

hava [hava] 1. hava; 2. gök yüzü; 3. gurur; 4. (*havalар*) hâl, vaziyet; **hava алмаштыр-** [hava almaştır-] hava değiştirmek; **hava ал-** [hava al-] hava almak; **hava ачыл-** [hava açıl-] hava açılmak; **hava улкыны** [hava ırkını] hava boşluğu; **hava хәлә** [hava helê] hava durumu; **hava шары** [hava şarı] hava balonu; **hавара күтәр-(очыр-)** [havaga күter-(oçır-)] havaya yükseltmek (uçurmak); *мес.* çok övmek; **hавара оч-** [havaga oç-] havaya uçmak, çok sevinmek; **hавада асылынып (эле-неп) кал-** [havada asılınıp (êlê-nêp) kal-] havada asılıp kalmak ♦ **hавадагы торна** [havadagi torna] havadaki turna, boş vaad

hавалан- [havalan-] havalanmak, gururlanmak

hаваланучан [havalanuçan] havalanmaya düşkün, gururlu

hавалы [havalı] havalı, gururlu

hавалылык [havalılık] havalılık, gururluluk

hавасыз [havasız] havasız

hавачистарткыч [havaçistartkıç] hava temizleyici âlet

hаважылыткыч [havacılıtkıç] hava ısıtıcı âlet, klima

hай [hay] hay ünlemi

hайт [hayt] hayt ünlemi

hай-ху [hay-hu] hay huy ünlemi
hай-хула- [hay-hula-] hay huy salmak

hаман [haman] daha devamlı

hаман да эле [haman da elê] daha daha; **hаман саен** [haman sayın] her vakit

hап [hap] hop ünlemi

hав-hав [hau-hau] hav hav (*köpek havlama ünlemi*)

hаула- [hau-la-] havlamak

hаулаш-, hавылдаш- [haulaş-, havıldaş-] havlaşmak

he, hем [hê, hêm] hı, hım, evet, öyle ünlemi

hi [hi] vay! hayret ünlemi

hibê [hibe] hibe

hilal [hilal] hilâl

himmet [himmet] himmet, teşebbüs, girişkenlik, inisyatif; **him-met иясе** [himmet iyesê] inisyatif sahibi; **himmet ит-** [himmet it-] teşebbüs etmek, girişmek

himmetle [himmetlê] müteşebbis, girişken

himmetlêlek [himmetlêlêk] müteşebbislik, girişkenlik

himmetsezlek [himmetsezlek] inisyatifsizlik, hareketsizlik

hind [hind] Hintli

хинди: **хинди теле** [hindi: hindi têlê] Hindistan'ın resmî dili

хиндле [hindlê] Hintli

хинду [hindu] hind dinine mensup

хиндыба [hindıba] hindiba

хиндыбалы [hindıbalı] hindibalı

hiç [hiç] hiç ♦ **hiç алай түгел** [hiç alay tügêl] hiç öyle değil; **hiç булмаса** [hiç bulmasa] hiç olmaz

sa; **hiç кенә дә** [hiç kêne de] hiç de; **hiç югында** [hiç yuğında] hiç olmazsa; **hiç юкка** [hiç yukka] yok yere

hiçбер [hiçbêr] hiç bir; **hiçбер вакытта** [hiçbêr vakıtta] hiç bir zaman (*bile*); **hiçбер төрлө** [hiçbêr törle] hiç bir şekilde (*bile*); **hiçбер кем** [hiçbêr kêm] hiç bir kimse

hiçберәү [hiçbêreü] tek bir kimse bile (dahi)

hiçвакыт(та) [hiçvakıt(ta)] hiç bir vakit, hiçbir zaman

hiçкайда [hiçkayda] hiç bir yerde

hiçкайдан [hiçkaydan] hiç bir yerden

hiçкайсы [hiçkaysı] hiç biri

hiçкайчан [hiçkayçan] hiç bir zaman

hiçкая [hiçkaya] hiç bir yere

hiçкем [hiçkêm] hiç bir kimse

hiçни [hiçni] hiç ne

hiçнинди [hiçnindi] hiç bir, hiç

hiçничек [hiçniçêk] hiç bir şekilde, hiç

hiçнәрсә [hiçnerse] hiç ne, hiç bir şey

hiçсүзсез [hiçsüzsêz] hiç bir sözsüz

hiçтуктаусыз [hiçtuktausız] durmaksızın

hiçшиксез [hiçşikse] hiç şüphesiz, mutlaka

һомай [homay] humay kuşu

һу, һуу [hu, huu] hu ünlemi

һуш [huş] 1. hoş; 2. anlayış, şuur, bilinç ♦ **һуш китәрлек** [huş kiterlêk] çok güzel; çok kötü;

hayret verici; **һуштан яз-** [huştan yaz-] şuurunu kaybetmek, kendinden geçmek, bayılmak

һуш-акыл [huş-akıl] akıl şuur; **һушым-акылым кит-** [huşım-akılım kit-] aklım şuurum gitmek

һушсыз [huşsız] baygın; **һушсыз хәлдә** [huşsız helde] baygın halde

һушсызлан- [huşsızlan-] şuurunu kaybetmek, bayılmak

һушсызлык [huşsızlık] şuur-suzluk, bilinçsizlik, akılsızlık

һәвәс [heves] heves; **һәвәс ит-** [heves it-] heves etmek

һәвәскәр [hevesker] heveskâr

һәвәскәрлек [heveskerlêk] heveskârlık

һәвәскәрләрчә [heveskerlerçe] heveskârlar gibi

һәвәслек [heveslêk] heveslik

һәвәслән- [heveslen-] heveslenmek

һәвәсләндер- [heveslendêr-] heveslendirmek

һәвәсләнеп [heveslenêp] heveslenerek

һәйбәт [heybet] heybet

һәйбәтлө [heybetlê] heybetli

һәйкәл [heykel] heykel, anıt

һәләк [helak] helâk; **һәләк бул-** [helak bul-] helâk olmak; **һәләк ит-** [helâk it-] helâk etmek

һәләкәт [helâket] felâket; **һәләкәткә очра-** [helâketke oçra-] felâkete uğramak

һәләкәтлө [helâketlê] felâketli

һәм [hem] ve

һәммә [hemme] hep

һәммәсе [hemmesê] hepsi

hәр [her] her; hәр икесе [her ikêsê] her ikisi; hәр көн (көнне) [her kön (könnê)] her gün; hәр тараф (жир) [her taraf (cir)] her taraf (yer); hәр яктан (яклар) [her yaktan (yaklar)] her taraftan, herkes bakımından; hәр жирдә [her cirde] her yerde

hәрбер [herbêr] her bir, her biri
hәрбере, hәрберсе [herbêre, herbêrsê] her biri, her birisi

hәрвакытта [hervakitta] her vakitte

hәрвакыттагы [hervakıttagi] her vakitteki

hәрвакыттагыча [hervakıttagıça] her vakitteki gibi

hәркайда [herkayda] her yerde, her tarafta

hәркайдан [herkaydan] her yerdən

hәркайсы [herkaysı] her, her hangi biri

hәркайчан [herkayçan] her zaman

hәркем [herkêm] herkes

hәрничек [herniçêk] her hangi bir surette, ne уарıp уарıp

hәрнәрсә [hernerse] her ne ise

hәртөрле [hertörlê] her türlü, her çeşit ♦ hәртөрле юллар белән [hertörlê yullar bēlen] her

türlü yollar ile

hәрхәлдә [herhelde] her halde, ne olursa olsun

hәрчакта [herçakta] her çağda, her zaman, her vakitte

hәрьяк [heryak] her taraf, her yön, her cihet

hәрьяклар [heryaklar] her taraftan, her bakımдан

hәрьяклы [heryaklı] her tarafli, etraflica

hәрьяктан [heryaktan] her bakımдан

hөдһөд [hödhöd] hüdhüd kuşu

hөнәр [höner] hüner, meslek, ustalık; hөнәр иясе [höner iyese] hüner sahibi

hөнәрмән [hönermen] hünermend

hөнәрче [hönerçê] zanaatkâr, usta

hөнәрчел [hönerçêl] hünermend

hөнәрчелек [hönerçêlêk] zanaatçılık, hünercilik

hөжүм [höcüm] hücum; hөжүм ит- (яса-) [höcüm it- (yasa-)] hücum etmek, hücum уарmak

hөжүмче [höcümçê] hücumcu

hөжүмчән [höcümçen] hücumada düşkün

Фуат Ганиев, Рифкать Әхмәтъянов, Хөлил Ачыкгөз

Татарча-төрөкчө сүзлек ~ Tatarca-Türkçe Sözlük

Сдано в набор 15.01.97, подписано в печать 24.03.97. Формат 60х90/16. Бумага офсетная №1. Усл.печ.л. 31,2. Тираж 10000 экз. Заказ №78.

НПО «ИНСАН», 121019, Москва, Гоголевский б-р, 6
АО „Астра семь“

121019, Москва, Филипповский пер., 13.